

[26]

Ex dono P. Lagomarsini
P. P. Assit. in Ruff.
anno 1760

OPVSCVLA OCTO

DE ORATIONE CHRISTIANA,

EIVSQVE SPECIEBVS,

In Tyronum orantium gratiam edita ab eorum amantissimo

FR. LAVRENTIO BRANCATO

TIT. BASILICÆ SS. XII. APOSTOLORVM

S. R. E. PRESBYTERO BIBLIOTHECARIO

CARDINALI DE LAVRÆA.

EDITIO SECVNDA

EIDEM EMINENTISSIMO PRINCIPI

Suo Domino Colendissimo

Per Ad. Reu. Patrem S. T. Magistrum

P. BARTHOLOMÆVM COMANDI

A Castronouo Ord. Min. Conu.

Prouinciæ Siciliæ Deffinitorem Perpetuum & in Basilica SS. Apost. de Vrbe, ex decreto Clementis X. Parochum Perpetuum;

Atque in eadem Basilica publicum Sacrorum Canonum lectorem.

DICATA.

VENETIIS, M. DC. LXXXVII.

Typis Ioannis Baptistæ Tramontini.

SVPERIORVM PERMISSV.

EMINENTISSIME PRINCEPS

Yſticis hiſce Eminentię tuę de Chriſtiana oratione monumentis: quippè quæ in odorem ſuauitatis ROSEO concinnata ſtylo: Chriſtiadum corda fortiter, & ſuauiter poſt cæleſtis ſponſi trahi veſtigia, nemo eſt,

tàm in litteraria, quàm in ſpirituali Palæſtra ex verſatis, quìn ſummo iure teſtetur. Quapropter: cùm vix ſubtracta prælo primæ editionis exempla, ita breui temporis intercapedine ſacratioribus impluteis fuerint repoſita, piorum terenda manibus, vt nullum nunc apud Bibliopolas reperiatur: Ne eorumdem piorum vota diù fatigari paterer, eadem publicum in aſpectum ſtatui reuocare. Cui verò opus animabus tantoperè ſalutare, atque adeò neceſſarium, niſi TIBI vndequaq; meritiſſimo nuncuparem? nam & ſi multiplici quidem iure ad huiuſmodi obſequij atteſtationem compellor: duo tamen inter cætera me ſummopere coegiſſe fateor: quia videlicet tuum TIBI omninò ſiſtendum: alterum, quia ipſe tuus cùm ſim, non alij, quàm TIBI, id muneris præſtare ſum auſus. Quòd autem tuum TIBI dicetur, hoc non inſolens, quin maximè conſentaneum quis exiſtimet: quando DEO optimo Maximo, præterquam ſuum, nil

vltrà offerre possumus. Neque verò deest mihi copiosa argumentorum seges, cur TE numinis bonitati non absimilem dicam: duo præsertim se se hic perfunctoriè mihi tangenda. TVA nempè animarũ saluti indefessa cooperatio: beneficentia animo digna Regio. Ecquis in TE ex hisce duobus prius, Diuinorum Diuinissimum, apertis, vt aiunt, TIBI is non cõmendet? Ex orchestra primum dicendi Cælesti perfusa nectare suada, ex Cathedra abigendis ignorantiæ tenebris liquidissima quadam sacræ doctrinæ luce: eruditissimis ęquè, ac spississimis calami voluminibus sic animarũ pro curandæ saluti iugiter insudasti, vt communi omnium sententia ad laborem tantummodò natus existimeris. At nullus annus summę TVÆ beneficentiæ (quæ homines quodammodò Diuinitatis participes efficit) enarrandæ sufficeret, quam sanè TVI animi magnitudini non imparem experimur. Hæc enimuerò etsi in omnes se longè, latèque diffundat: in Christi ta-

S. Dionis. Areop.

Ex sen. 3. De ben.

mẽ pauperes, quos in filios adſciſciſti, in Seraphicam noſtram Matrem Religionem, quæ TE Domino genuit, in ſponſam XII. Apoſtolorũ Baſilicam, cui ſpiritualiter nupſiſti, cuiuſuis pietàtis metas altiùs traſcẽdere videtur. Porrò in hac, nequaquam carnis, ſpiritus verò cognatione: quemadmodum præcipua TVI amoris vertatur cura: ſic vera iuuenis cordis delicia. Duo igitur isthuiusmodi, per quæ te ad Diuinæ bonitatis proximè accedere ſimilitudinem dixi, duplex mihi videtur Gladius, quo eiuſdem Domini, nedum hominum, cordibus amoris vulnera infigere, eorumque ſtudia Tibi mirum in modum vindicare ſatagis. Duplici hoc gladio iam indè me fortiter vulneratum agnoui: vbi tui famulitij teſsera me quàm begniſſimè dignatus, ita per octo deindè propè luſtra omni ſummæ tuæ beneuolentię ſignificatione ſemper es proſequtus, vt me famulum innumeris deuinctum nominibus iure poſſideas. Eo tua erga me proceſſit charitas, ac per

xigui mei meriti æſtimatio, vt Pa-
ochialem Curam, huic annexam
Baſilicę, amplo à f. v. Clem. X. ob-
ento diplomate, in brachio extento,
vt in maximi momenti rebus aſſoles,
mihi perpetuò firmandam curaueris.
Idquod, ſicut ſuper omnia beneficia,
abs te mihi ſeruorum tuorum collata
infimo, ſupremum exiſtimo: ſic per-
petuam, ſupremamque gignit obli-
gationem. Quid ni igitur TE mihi im-
merito fauſtiſſimum dicam Come-
tem? Quamobrem, cùm eximia TVA
bonitas Diuinæ bonitatis (vt annue-
bam) ſimilitudinem præſeferat, nul-
la mihi dubitandi ratio, quin bona
mea erga TE voluntas pro facto ha-
beatur, vt ſolitus ſemper fuiſti.

Cæterum & eiuſdem meæ bonæ
voluntatis rationem habeas, dum ip-
ſe tuus, Sacram deoſculans fimbriam
quod tuum eſt, tibi tota cordis hilari-
tate humillimè ſiſto. Interim indu-
bia me ſpes inceſſit, ex hac altera edi-
tione, opus verè ſacrum, verè Diui-
num, creſcentibus nempè exemplis,
in

fore, vt maiora fiant virtutum incrementa, Animarumque compendia: quò magis, magiſque Dei augeatur gloria. Huic, ſicuti omne tuę ſublimis mentis conſilium, ac flammeſcens TVÆ voluntatis deſiderium; ſic egregia geſtorum facinora, vitæ integerrimę exempla, nec non ſacra profundæ tuæ eruditionis volumina geſtiunt collimare. Altiſſimum hunc finem, quò fauſto ſemper ſortiaris numine, eundem omnium bonorum largitorem etiam, atque etiam oratum habeo, nec non Eccleſiæ bono quam diutiſſimè valeas.

IDEM

·ribis digna legi, facis et dignissima scribi
·ctum hinc illa probant; acta sedista probum

EIDEM

EMINENTISSIMO

Vbi ſacra fuit purpura decoratus P. F. L. venerabundus, gratulabundus, & proprio, & Patriæ nomine laconicam ſcripſit alluſionem.

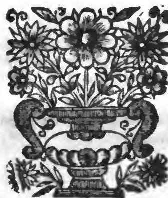
LAVRENTIVS DE LAVRÆA.

Non tàm proprij, & Patrij nominis.
Quàm rei litterariæ, virtutis omnimodæ
Duplici ſemper viridi redemitus LAVRO.
Ad Vrbis, Orbiſque ſtuporem effulget.
Hinc
Philomuſos, virtute præditos;
In ſpem, vt erigit, ſic tutatur ſub vmbra.
Ni dicas:
Hæreſeos propulſando fulmini,
Fidelium moribus inſtituendis,
Lauream exhibet doctrinam, virtutem auream.
Quin vtrique tuendo iuri viſibilis Eccleſiæ Capitis,
Principis ac Pontificis poteſtate pollentis:
Miraberis, pietatis prodigio
Duplicem in GLADIVM vtramque verſam Laurum.

Præ-

Præstantissimæ huic Prouinciæ
In BRACHIO extento diutiùs insudauit.
Adeò vt iam pridem Purpuræ ROSA dignus.
Ad omnem pietatem, pulcritudinem, & splendorem
Post duodecim Apostolorum Basilicam auitam,
Nedùm subleuatam iugi miseratione pauperiem.
Deportato scilicet in cælestes Thesauros LAVRENTIVS
auro.
In Ecclesiæ tandem Cælo
Flammescens purpura, faustissimus fulget COMETES
Sacro sed suffultus Seraphici Patris cinere.
Sub quo,
Dum Charitatis ignem abscondit.
Non est, qui se abscondat à calore eius.

AP-

APPROBATIO OPERIS.

BARTHOLOMÆVS CARRENO

SOCIETATIS IESV

In Collegio Romano Sacræ Theologiæ Publicus Professor.

PVSCVLA de Oratione Christiana, eiusq; speciebus, statim ac legi conscripta ab Eminentiss. Domino D. LAVRENTIO CARD. BRANCATO DE LAVRÆA, appingendum fronti Operis censui Elogium, quo Orationem ipsam Greg. Nissenus cohonestat: *Sacrum, & Diuinum Opus.* Neq; enim vel argumenti religio, vel celeberrimi nomen Auctoris minus aliquid portendebat. Hæc mea animi reuerentis sententia altiùs inhæsit introspicienti pulcherrimam Operis Oeconomiam, non multa mole complectentem doctrinæ huius vniuersam ferè amplitudinem: & perspicua quidem profunditate referentem mare illud vitreum simile Crystallo, ostensum æstatico Euangelistæ, in quod Diuini Numinis lux immensa incurrens, radijs indè reflexis, æternaturum charitatis incendium excitat mentibus meditatiuis, & contemplatiuis. Exacta itaque, & ordinata methodo sublimitas, ingenii AVCTORIS naturam Orationis Christianæ exponit; expositam distribuit; distributam exornat; ijs notis quibus per triplicem cælestis itineris Viam, & Orans purgetur, & Cogitans illuminetur, & Contemplans uniatur accensus, atque ignescat. Addit præterea opportunè monita discriminantia lucem à tenebris; hoc est veram Contemplationem acquisitam, & Mysticam à phantastica illa, quam sæpè affectat spurius a-

Lib. de Oratione in principio.

Apoc. 4.

mor fui: cùm tamen Pars optima Mariç Magdalenæ concessa, nulli ingenij, aut propriæ industriç viribus acquisita, præstetur à Deo legitimis suis amatoribus, qui ad supremam ipsius Voluntatem humilitate, & pietate se totos eximiè conformant. Hoc, & plures vtilitatis honestissimos fructus colliget sapiens Lector ex his Opusc. pietatis atque doctrinæ feracibus: quorum propterea encomiis non immoror. Sed neque temerario, & superuacaneo ausu commendationem Eminentissimi Auctoris prosequi fas est; Cuius nisi præsentis modestissimum supercilium timerem, illud Hyeronimi de Cypriano vsurpassem, *Huius ingenij superfluum est indicem texere, cùm sole clariora sint eius opera.* Ea quidem pluribus Tomis distincta, publicæ vtilitati prospiciens, dedit Orbi; neque enim priuatis literis consignandæ erant speculationes, quas in Arena Theologica solemni plausu exceperat olim, & probauerat Roma. Accedant igitur typis mandata, præcedentibus Operibus præsentia Opuscula, vt Cardinalis Eminentissimus non purpura magis quàm doctrina, Dei gloriam, & Ecclesiæ honorem in Sac. Mysticæ Theologiæ parte promoueat animi religione; quem admodum in Speculatiua, ingenii acumine, atque in Morali, & Canonica, iudicij soliditate prouexit. Ex Collegio Romano 25. Ianuarij 1685.

De Script. eccles.

PRÆ-

PRÆMONITIO
AD LECTOREM.

O*Portet semper orare, & numquam deficere :* Lucæ 18. 1. *Orationi insistite : & sine intermissione orate.* Thessal. 5. 17.

Priora Verba Saluatoris quidem sunt; posteriora autem sunt Doctoris Gentium Ecclesiam instruentis. At si iuxtà rigorem literæ dicta ista intelligantur, impossibile iugum important: In quo sensu intelligentes Euchitæ, seù Messaliani, in eum errorem lapsi sunt, quòd continuò tenetur homo orationi vacare.

At Sancti Doctores considerantes aliud Saluatoris dictum, *iugum meum suaue est, & onus meum leue,* Matt. 11. 30. & *quòd mandata eius grauia non sunt,* ex 1. Ioan. 5. 2. benignè verba illa explicarunt. Aliqui dixerunt iuberi frequentiam orandi; Alij perseuerantiā Gl. ord. in locū Lucę dicit, *semper canonicis horis quotidiè secundùm morem Ecclesiæ: vel quia iustus secundùm Deum omnia gerit: vel semper orat, qui semper agit benè; nec desinit orare, nisi dum desinit iustus esse.*

S. Hyeronimus in locum ad Thessal. *Sine intermissione orate,* dicit, *Si ingiter non potes lingua, saltem corde, sicut Moysi tacenti dicitur, Quid clamas ad me?* Exodi 14. S. Hyeron.

S. August. *lib. de orando Deum cap. 9.* exponit de vitæ æternæ desiderio, *In ipsa ergo Fide, Spe, & Charitate continuato desiderio semper oramus: sed ideo per certa interualla horarum, & temporum rogamus Deum, vt illis rerum signis nosipsos admoneamus; quantumq; in hoc desiderio profecerimus, nobis ipsis innotescamus, & ad hoc agendum nos ipsos acrius excitemus: Vnde Apostolus, sine intermissione orate : quid est aliud, quàm beatam æternam vitam ab illo, qui eam solus dare potest, sine intermissione desiderare. Hanc semper desideremus, & semper oremus.* Et in psal. 37. super illud, *Domine ante te omne desiderium meum,* ait. *Ipsum desiderium tuum, oratio tua est, & continuum desiderium contemplatiua oratio. Non enim dicit frustra Apostolus, sine intermissione orate. Numquid sine intermissione genuflectimus; aut manum leuamus? Orare hoc pacto, sine intermissione, non possumus* S. Aug.

✠✠ 3 *face-*

facere. Est alia interior oratio sine intermissione. Oratio, quę est desiderium. Si desideras illud sabbatum, non intermittis orare. Si non vis intermittere orare, noli intermittere desiderare. Continuum desiderium tuum continua vox est. Tacebis, si amare desistas. Flagrantia charitatis, clamor cordis est. Si semper manet charitas, semper clamas. Si senper clamas, semper desideras. Sic Sanctus Augustinus.

S. Bonau. S. Bonau. *in regul. Nouitiorum cap*. 30. dicit, *semper orat, qui, vel orat, vel legit, vel meditatur, vel in proximorum seruitijs occupatur*.

Quouis ergo modo loca illa benignè intelligantur, necessitatem aliquam orandi pro aliquo saltem tempore, innuunt. Quamobrem ab amicis sæpe rogatus, vt de sancto hoc exercitio, de speciebus Orationis, & de modis orandi, ac de subiectis capacibus, instructionem aliquam ederem, libenter annui: & octo breuia Opuscula, rudi quidem, (mihi consueto stylo] de sancto omnis generis Orationis exercitio, ex Sacrę Scripturæ, & Mysticorum regulis, ad Dei gloriam, & fidelium tyronum beneficium conscripsi. Deo gratias. Gratanter excipe Opuscula hæc, amice Lector; & si quid boni in ijs legeris, Deum lauda, à quo omne bonum. Si quid autem minùs gratum: ignosce; feci quod potui. Vale, & meliora fac, & doce me, ut tibi, & Deo gratias agam.

NOI

NOI REFFORMATORI

Dello ſtudio di Padoua.

HAuendo veduto per atteſtato del Segretario Noſtro nel libro intitolato, *Opuſcula octo de Oratione Chriſtiana, eiuſque ſpeciebus Auctore F. LAVRENTIO BRANCATO S. R. E. Presbitero Bibliothecario Cardinali de LAVRAEA*, ſtampato in Roma l'anno 1685. concediamo licenza à Gio: Battiſta Tramontin di poterlo riſtampare, oſſeruando gli ordini in materia di ſtampe, e preſentando le ſolite copie alle publiche librarie di Venetia, e di Padoua.

Dat. li 22. Nouembre 1686.

(Girolamo Baſad. Pr. Reff.
(Girolamo Aſcan. Iuſtin. Reff.
(

Gio: Battiſta Nicoloſi Segret.

Adi 22. Maggio 1687.
Regiſtrata nel Magiſtrato Ecc. de gli Eſſecut. contro la Beſtemmia.

Antonio Canal Nodaro.

INDEX

INDEX CAPITVM.

OPVSCVLVM PRIMVM.

DE ORATIONE CHRITIANA.

OPVSCVLVM SECVNDVM.

EE ORATIOE MENTALI.

Cap.

OPVSCVLVM TERTIVM

DE ORATIONE CONTEMPLATIVA, SEV DE CONTEMPLATIONE.

OPVS

OPVSCVLVM QVARTVM.

DE VITA ACTIVA, ET CONTEMPLATIVA.

OPVSCVLVM QVINTVM.

DE CAVSIS, EFFECTIBVS, AC PROPRIETATIBVS CONTEMPLATIONIS ACQVISITÆ.

OPVS

OPVSCVLVM SEXTVM.

DE DISPOSITIONIBVS REQVISITIS AD VITAM CONTEMPLATIVAM INCIPIENDAM, ET PROSEQVENDAM.

OPVSCVLVM SEPTIMVM.

DE CONTEMPLATIONE INFVSA, AC SVPERNATVRALI.

OPVSCVLVM OCTAVVM.

AD VNIONE MYSTICA ANIMÆ CONTEMPLATIVÆ CVM DEO.

DE

DE ORATIONE CHRISTIANA

OPVSCVLVM PRIMVM.

CAP. I.

Quid, & Quotuplex sit Oratio.

RATIO ex S.Augustino,seu Authore *lib. de Spir. & Anima c.* 50. *&* ex Damasc. *lib.* 3. *de Orth. fide, cap.* 24. quos omnes Mystici sequuntur, *est ascensio mentis ad Deum*, idest, eleuatio quædam intellectus ad Deũ: ex S. Basilio, *est collocutio cum Deo*: Omnis etenim fidelis homo orans, vel gratias agit Deo de beneficijs, vel aliquid petit ab illo, etiam si vocaliter, humano modo, id facit, coniungens mentem cum ore; alioquin, vt psitacus, loqueretur cum Deo; hos autem sic sine intentione, & attentione orantes, improbat Deus per Prophetam, *populus hic labijs me honorat, cor autem eorum longe est à me.* Isaiæ 29. Matth. 15.

De mentali verò euidens est, quòd sit eleuatio mentis ad Deum, vt mox dicetur.

Et quamuis ad Sãctos quoque, Angelos, & B. Virginem sępissimè dirigamus orationes mentis; ad Deũ tamen terminatiuè, quia eos oramus, tanquam Deo caros, amicos, vt ab eo pro nobis intercedant quod poscimus. Primariò autem orationes ad Deum diriguntur ex Christi oraculo, *cùm oratis, dicite, Pater noster, qui es in Cælis, sanctificetur &c.* Et ideò hanc orationem, quę Dominicalis dicitur, Parentes tenentur docere filios in ea lingua, qua possunt; & consulitur à Concilijs.

Ex Conc Mogunt. 1. Can 45 Concil. Tol. 4. c 10 & Mogunt. supra.

Oratio prima sui diuisione diuiditur in Vocalem, & Mentalem, & quælibet earum in suos gradus.

2. Mentalis in meditatiuam, & contemplatiuam, & quælibet istarum in suas partes, seu gradus.

3. Diuiditur in publicam, & priuatam. Prima est, quæ fit à ministris Ecclesiæ, nomine Ecclesię. Secunda quæ fit à qualibet persona priuata, siue pro se, siue pro alijs.

Hęc autem omnibus nota sunt, & probatione, aut declaratione non indigent.

4. Diuiditur oratio, tàm vocalis, quàm mentalis, tàm publica, quàm priuata, in tres alias species, scilicet, laudis, gratiarum actionis, ac petitionis: Et ad omnes istas nos hortatur vtriusque Testamenti scriptura. De prima leguntur cantica aliqua, & plures psalmi laudatorij, & alij inuitantes ad laudandum Deum; *Confitebor tibi Domine. Benedictus Dominus Deus Israel, quia visitauit, &c. Benedictus Dominus meus; qui docet manus meas ad prælium.*

De secundis plura pariter sunt exempla. *Laudate pueri Dominum. Laudate Dominum de Cælis: Laudate Dominũ omnes gẽtes: Confitemini Domino, quoniam bonus &c.*

Oratio gratiarum actionis nobilissima est; quia ex virtute gratitudinis procedit: ideò Deus instituit

sa-

crificium offerendum pro gratiarum actione; & aluator, cùm aliquod grande miraculum patrabat, semper Deo gratias agebat; vt cùm resuscitauit Lazarum: cùm Sacramentum Eucharistiæ instituit; & c de alijs: & Paulus docet, nos debere Deo gratias agere, & sæpè id replicat. Leu. c. 7. & c. 13. Ioan. 11. Matt. 15 & 20. 1 Cor. c. 1 c. 4 Eph c. 5. Col cap. 1. & seqq.

Oratio petitionis, cui maximè competit nomen hoc, sæpissimè in Sacro textu reperitur, & facta, & consulta. Legatur S. Scriptura; Nam SS. Patres continuè orabant Deum in suis necessitatibus, petentes sibi necessaria, vt Abraham, Isaac, Iacob Prophetæ, &c. Et Christus petendum à Deo præcipit. *Petite, & accipientis; quærite, & inuenietis; pulsate, & aperietur vobis. Pater Cœlestis dabit bona petentibus se.* Matt. 7.

Et in oratione Dominica docuit nos, vt septem petamus à Patre Cęlesti, & ideò, tàm Ecclesia pro omnibus, quàm singuli homines pro se, & pro alijs petunt à Deo spiritualia, ac temporalia bona.

Et omnes has tres orationis species, seu partes, Sancta Mater Ecclesia continuò in vsu habet; & in hymno; *Gloria in Excelsis*, simul vnitæ sunt. Laudatur enim Deus, Gratiæ ei aguntur, & beneficia ab eodem petuntur.

CAP. II.

De necessitate orandi.

ORandum esse Deum Sacræ litteræ docent. *Ne impediaris orare semper*, idest quotidie. Saluator ait: *Sic ergo Patrem orabitis, Pater noster &c.* Item, *Oportet semper orare, & non deficere. Orantes omni tempore*: Et adeò necessarium esse ad salutem putarunt Euchitæ, seu Messaliani, vt errantes dixerint solam orationem Eccl. 18. Mat. 6. Lucæ 8. & c. 22 Ephes. 6 Theodor.

sufficere ad salutem: sic refert The odoretus *lib.4. hist. cap.* 10. e contra Pelagius dixit, nullo modo esse necessarium ad salutem orare, sed solas vires naturales

August. sufficere ad salutem, ex S. Augustino *li. Hæresum hær.* 88.

De necessitate orandi innumeri loquuntur; at ego

Chrisost. Chrisostomum Doctorem eximium *in lib. 1. de orando Deum*, sic dicentem lego; *Quisquis non orat Deum, nec diuino colloquio cupit assiduè frui, is mortuus est, & vita carens, expersque sanæ mentis.* Et post multa digna subdit. *Arbitror cunctis esse manifestum, quod simpliciter impossibile sit, absque precationis præsidio, cum virtute degere, & huius vitæ cursum peragere*: Et *in lib.* 2. ait. *Iam vero, si quis dicat animæ neruos esse deprecationem, mea quidem sententia, verum dixerit. Quemadmodum enim corpus neruis cohæret, currit, viuit, stat, & compactum est; adeò vt si neruos incideris, vniuersam corporis harmoniam dissolueris; itidem anima per sanctas preces sibi constant, & compinguntur, ac pietatis cursum facilè peragunt. Quòd si te ipsum destitueris precatione, perinde feceris, ac si piscem ex aqua extraxeris.*

Concil. Vienn. *Concil. Viennen. Gener.* decreuit, orationem semper esse necessariam cuilibet homini, etiam perfectissimo;

Conc. Tolet. 4. c. 10 *& Concil. Tolet. 4. c.* 10. statuit, orationem Dominicam qualibet die esse recitandam; negligentes verò ieiunijs plectendos.

Cùm autem præceptum orandi sit affirmatiuum, & sic obliget semper, sed non ad semper; oritur dubium, quando obliget: maximè cùm Saluator dicat, *oportet semper orare*. quod quidem vt Glosæ omnes ibi explicant, non intelligitur de continuatione orationis, quia hoc esset impossibile; sed intelligitur de frequentia orandi, vel vt ait S. Augustinus, intelligitur

Ser. 36. de Verbo Dei. *de Perseuerantia orandi, vt obtineamus à Deo quod petimus.*

Tempora autem determinata orandi ex Dei præcepto, nemo assignauit; sed omnes de oratione tra-

ctan-

stantes, dicunt, esse tempus grauis necessitatis spiritualis, vt mortis, tentationis, susceptionis Sacramentorum: at omnium primum esse tempus, in quo quis incipit pollere vsu rationis; tunc enim incipit se ordinare ad finem, & per consequens ad media, sine quibus finis haberi nequit, quorum vnum præcipuum est oratio.

An verò præceptum orandi sit de vocali, aut mẽtali oratione, dicendum, quòd excepto Ecclesiæ præcepto, quæ publicam orationem, ac priuatam aliquam ob fidelium communionem (vt postea dicã) fieri præcipit; liberum cuique est orare vocaliter, aut mentaliter ex Dei præcepto; & sic quisque orandi præcepto diuino satisfaciet, tàm oratione laudis, & gratiarum actionis, quam petitionis, si voce menti vnita, vel sola mente sine voce id faciat.

Verùm aduerto Lectorem, quòd ego in hoc Opusculo non loquor ex professo de oratione præcepti, sed de oratione supererogationis, & consilij, licet incidenter aliquod verbum dixero de oratione an cadat sub præcepto, & necessitate simpliciter; quia meus scopus est, vt Tyrones alliciam ad profectum, perfectionem, & vnionem cum Deo; de quibus non præceptum, sed consilium Dei est, *estote perfecti, sicut Pater vester, &c.* Matt. 5.

CAP. III.

De loco, & modo orandi.

LOquor hic de orante priuato, non publico; & de modo, non orationis, sed orantis quoad situm, & habitum corporis, idest, an genuflexus semper, an stans, vel cubans, aut sedens, vel ambulans, possit quis orare.

De

De loco orandi.

De loco, ratio dubitandi est, quia Saluator aliquando de templo dicit, *Domus mea, Domus orationis est.* Aliquando dicit, *Tu autem cùm oraueris intra in cubiculum tuum, & clauso ostio ora Patrem tuum.*

De situ orantis.

De situ autem corporis, ratio dubitandi est; quia nuspiam præscribitur situs, seu positio corporis ad orandum necessaria. Et legimus, Saluatorem, modò stantem, modò genibus flexis orasse. Ad situm autem reducuntur omnes gestus, & actus, qui fieri possunt in oratione: De quibus omnibus summariè pro Tyronum simplici notitia loquar.

Pro oratione priuata non est determinatus locus.

Dico 1. Pro oratione priuata, seu priuatæ personæ, non est determinatus locus orandi, licet Ecclesia sit locus apprimè aptus.

Christi exempla.

Prob. prima pars, primò ex dicto Christi, qui & templum, & cubiculum dicit ad orandum apta. 2. Saluator ipse in diuersis locis orauit, in templo, in monte in deserto Bethsaidæ, & Efrem, in deserto, *Quarantena*, dicto, in Bethaniæ solo, & campo cùm Lazarum resuscitauit, in Cœnaculo cùm Sacramentum Eucharistiæ instituit, in Horto, & in Cruce. S. Ioãnes Baptista in deserto per annos ferè 24. orauit, & postea in cãpo, & ipse, & discipuli propè Iordanem, vbi cum ipsomet Christo orauit, *& vidit Columbam de Cælo descendentem, & super Christo manentem*, & Patrem diuinum dicentem audiuit, *Hic est filius meus dilectus.*

S. Io: Baptistæ exẽpla.

3. Patres veteris testamenti templa non habebãt pro toto tempore legis naturę, & in campis erigebãt sibi altaria, orabant, ac sacrificabant, vt legitur de Abel, & Cain, de Noè, Abrahamo, Isaaco, Iacobo, & Moysé, vsque dum factum fuit tabernaculum in deserto Sin. In nouo testamento (quousque Apostoli, & Sancti alij potuerunt aliquas domos in oratoria deputare, & postea in 4. sæculo Ecclesias publi-

Veteris test. Patrũ exempla.

blicè ædificare) in Criptis, & campis orabant; & tot myriades Anachoretarum in desertis orabant. Patet ergo, locum omnem esse orationi aptum. Ratio autē S. Augustini *ser. 130.* qui est *de Cruce, ac Latrone*, cur omnis locus aptus sit, est, quia *Iudeorum tempore tota terra Gentilitatis errore polluta erat, ideò in templo sacrificia offerenda, & vota reddenda, & non alibi, Deus præcipit; at post Christi aduentum, per eum vniuersa terra expiata est; ideò locus omnis orationi aptus est.*

Apostol. exempla.

S. Augustini documētum

Ad obiectum autem, quòd in cubiculo sit orandum, clara est responsio ex eodem Euangelij loco, vbi Christus damnat Phariseos, *qui in Plateis orabant, vt viderentur ab hominibus*, & gloriam vanam acquirerent; & ob hanc causam in publico orandum non est, sed in cubiculo, & qui gloriam humanam fugiūt, in abditis orant: At ea cessante vbilibet orari potest; ideò fideles in Cœtu Ecclesiarum, & oratoriorum publicorum orare consueuerunt, etiam Apostolorum tempore, vt ex Act. Apost. habetur.

Cur Christus dixit orandum in cubiculo.

Prob. 2. pars. Primò, quia, vt dixi, Saluator dicit speciali loquendi modo, *templum esse orationis locum*. Ipsemet tēplum frequentauit; & Apostoli post Ascēsionem non cessarunt frequentare templum ad orandum, nam Petrus, & Ioannes *ascendebant in templum ad horam orationis nonam*.

In templis orandum. Exemplo Christi Act. 13.

S. Ioannes Chrisost. *hom. 3. de incomprehensibilitate Dei*, commendat, quòd fideles in templo orent hac oratione, *quòd ibi clamor fœlici societate ex citus ad Deū immortalem refertur. Est enim ibi concordia fidelium, conspiratio, copula amoris, & Charitatis. Præsunt Sacerdotes, vt infirmiores populi orationes complectantur suis validioribus, & simul in Cœlum euehantur.*

Et Apost.

Cur in templo orandum.

Aliud motiuum suadens, vt in Ecclesia oretur, est; quia ibi imagines Christi, B. Virginis, & Angelorum,

ac Sanctorum,& SS.Eucharistiæ præsentia excitant ad mentis eleuationem, ac deuotionem.

Ad Consult. Bulgarorum cap. 74.

Nihilominus in locis omnibus extra Ecclesiam possunt Fideles orare, vt scripsit Nicolaus Primus ad Bulgaros;& maior Fidelium pars, excepta auditione Missæ,quæ in Ecclesia facienda est, in proprijs cubiculis orant, ne ab hominibus videantur.

Situs corporis in orando.

De situ corporis orantis, dico, quòd genuflexus, vel stans, vel sedens, vel cubans pro suo posse quis orare potest.

Christi exempla. Genuflexo orandum Luc. 22 41.

Prob. quia nemo hucusque situm aliquem particularem dixit necessarium ad orandum. Secundò exemplo Christi,qui modò genuflexus, modò erectus orabat, nam in Horto *positis genibus orauit*, aliàs verò erectus, vt in Monte, & dum suscitauit Lazarum, & quando petijt à Patre, *Pater clarifica nomen tuum &c.* in his enim orationibus non legitur, quòd genua flexerit.

9 20.21

Apostoli interdum genuflexi orabant patet de Petro, Paulo &c. vt in Act. & hic mos erat etiam inter Iudeos, quia ptentes à Christo aliquam gratiam sanctitatis *genuflectebant ei*. Maccabei ad crepidinem altario prouoluti orarunt. Salomon completa ædificatione templi, *utroque genu in terram defixo,manus expandens ad Cœlum orauit*.

Matt. 17 & 27. Marci 10 & 15. Lucæ 5.& 12. 2.Maccab c 10. 1.Reg 8. 2.Paral.6

De Iacobo fratre Domini legitur, quòd *adeò assiduus erat in orando flexis genibus, ut Camelorum pellis duritiesin eius genibus orta esset*,& ideo communior situs corporis in orando est cum genuum flexione; de Paulo *Ephes.* 3. id habetur.

Ephes. 3. Stando etiam orari potest.

Sed etiam stando orari potest; de Publicano Saluator dicit, *stans à longe nolebat nec oculos ad Cœlum leuare,sed percutiebat pectus suum dicens, Deus propitius esto mihi peccatori*. De Sanctis Patribus Abrahamo, Isaa

co, Iacobo, Moyse, & Prophetis legimus, quòd orauerint, sacrificia obtulerint, & alia deuota opera fecerint; at non legimus, quòd genibus flexis id fecerint; ideòque ad minus stando ea fecisse opportuit. Lucæ. 18.

De quibusdam sanctis Monachis legimus stantes orare consueuisse, & hoc eo studio, vt faciliùs somnum excuterent, qui in alio corporis habitu solet aduenire. De Abbate Mose, Abbate Ioanne, & Abbatis Elpidij discipulo Sisinio scribit Marulus, stantes orare consueuisse. De multis legitur. Mar. lib. 2. c. 1.

De orantibus sedendo, pauca quidem exempla inuenio sed duo tantùm, eaque celebria. Vnum Moysis, alterum Christi Domini. Sedendo etiam orari potest.

De Moyse habemus in Exodo, quod cùm in deserto Raphidim Iosue, & populus pugnaret cũ Amalecitis, Moyses in vertice collis stans orabat, *& dum manus leuabat, vincebat Iosue; dum eas remittebat, superabat Amalech.* Quod cernentes Aaron, & Hur, qui ei assistebant, *tulerunt lapidem, & posuerunt subter eum, in quo sedit, & sustentabant manus eius ex utraque parte, ne laxarentur,* & sic obtenta fuit victoria, sedente, & orãte Moyse. Exodi 17. 12. Moyses sic orauit.

Et ideò *Deuteron. 6. 7.* sic docet Populum de legis obseruantia. *Erunt uerba hæc, quæ ego præcipio tibi hodie in corde tuo; & narrabis ea filijs tuis; & meditaberis in eis sedens in domo tua, & ambulans in itinere, dormiens atque consurgens.* Quasi dicat in omni situ corporis, & in omni loco potest homo meditari legem Dei, & magnalia eius, eumque laudare, ac precari, vt ipsemet fecerat per annos 40. in deserto, stans, vel sedens, vel ambulans, prout vrgebat necessitas. Deuter. 6. In omni situ orari potest.

De Saluatore autem habemus, quod in vltima Cœna instituens Sacramentum Eucharistiæ orauit, *quia eleuans oculos in Cœlum gratias agens, benedixit, de-* Christi exemplũ.

Mat. c. 26. Luc. c. 22. Sedens instituit Eucharistiã, & sacrificauit. Ioann. 13.

ditque, &c. Sed discumbebat cum discipulis, inquiunt Matthęus, & Lucas, ideòque sedens id fecit, quod inde confirmatur, quia cùm dixisset, *vnus vestrum me traditurus est*, & Ioannes rogatu Petri interrogare vellet Dominum; *quis est qui tradet te? recubuit super pectus Iesu*, & priùs dicit textus, *erat recumbens unus ex discipulis eius in sinu Iesu, quem diligebat Iesus*. Sedebat ergo, cùm hæc fecit. Et in eodem situ hymnum dixit; cùm post cœnam, sicut moris erat, gratias egit.

Melius est vt flexis genibus oretur.

Et si autem omnis habitus, seu situs corporis ad orandum sufficiat, nihilominus decentior est, si cum genibus flexis oretur à priuatis.

Daniel 6. Micheę 6. 1. Re. c. 19.

Et sic in vsu fuisse legimus in lege Moysi. Daniel ex cap. 6. per diem *genua flectens Deum adorabat*. Micheæ 6. dicitur, *curuabo genu Deo excelso*. Et ex 1. Reg. cap. 19. Deus commendat eos, qui genu non flexerãt ante Baal: *derelinquam mihi in Israel septem millia uirorum, qui non curuauerunt genu ante Baal*, quia genuflexio

Isa.

est summæ adorationis signum. Vnde Isaias prędicans futuram gentium conuersionem præ cæteris inquit: *Mihi curuabitur omne genu, & confitebitur omnis lingua*. Quod quidem in lege Euangelica verificatum videmus. Ireneus, & Tertul. ex Apostolorum tempore id cæpisse dicunt.

Ecclesia diuerso situ vtitur in oratione.

Verum tamen est, quod Ecclesia in omnibus diuinis Officijs Missæ, horarum Canonicarum, rogationum &c. statione, sessione, genuflexione, & deambulatione, vt in processionibus, orando vtitur; ob peculiaria mysteria, & in Paschate presertim stationem ob mysterium Resurrectionis.

In terra strati plures orarunt. Iust. post ora. ad Antonium.

Aliquando stratos in terra ob humilitatem legimus plures orasse. Nobile exemplum habemus de legione tota Christiana, que sub Marco Aurelio sic orans victoriam obtinuit.

Tan-

Tandem de situ corporis in oratione seruando, dignum est vt S. Augustinum audiamus. Is enim *in lib. 2. de diuersis quæstionibus ad Simplicianum, quæst. 4.* dicit, *Ad orandum quomodo corpus constituatur exemplis admonemur non esse scriptum, dummodò animus Deo præsens peragat intentionem suam. Nam, & stantes oramus sicut scriptum est, Publicanus de longinquo stabat, & flexis genibus; sicut in Actibus Apostolorum legimus, & sedentes, sicut Dauid, & Elias. Nisi autem iacentes oraremus non scriptum esset in psalmis, lacrimis lauabo per singulas noctes lectum meum.* Et sic in omni constitutione corporis, dum Deus vocat, orari potest, dummodò mens sit ad Deum eleuata. Et quadam vice vidi quendam Dei seruum supra lecti tabulam sedentem, & parieti innixum extaticum, à quo postea audiui, Deo in omni situ vocanti obediendum esse.

S. Augustini sententia de situ corporis in oratione.

Digna Aug. documenta.

Etiam iacendo orari potest.

CAP. IV.

De alijs Corporis Gestibus in oratione permissis.

ALij plures pietatis, ac deuotionis actus in oratione fieri solent, de quibus aliqua dicere non erit incongruum; ne quis eos cernens miretur, aut scandalum patiatur.

Primus actus est iunctis simul manibus orare. In vsu Ecclesiæ est, vt patet de duplici oratione, quæ dicitur *Memento*, quæ fit pro viuis ante consecrationem, & pro defunctis post eam: *De Introitu*, tàm in ingressu ante altare, quàm in altari: *De Gloria, Euangelio, Credo, &c.* Et consuetum quidem pluribus est sic orare. At nullum est peccatum, vt Græci quidam putabant, si non eo ritu oretur. Sic enim Nicolaus primus ad Consul. Bulgar. scribit, *Dicitis, quòd Græci fateantur,*

Iunctis manibus interdum oratur.

Nicol. 1. ad Conf Bulgar. Si nõ oretur sic, nõ est peccatum, vt Græci dicebant, & malè.

quòd in Ecclesia, qui non constrictis ad pectum manibus non steterit maximum habeat peccatum. Hoc vt fieret, nusquam præceptum inuenitur: ac per hoc, nisi fiat, peccatum non est; nam quidam faciunt hoc, quidam aliud genus humilitatis; nec illud est peccatum, nisi fortè quis pertinaciter recusauerit facere, quod omnes viderit facientes. Verùm, & hoc cùm fit, non nisi humilitatis gratia fit, vt reuera scriptum est, oratio humiliantis se nubes penetrat. Proinde, siue hoc, siue aliud quid humilitatis excogitare potest homo, non est reprehendendus.

Sed laudabile est si fiat.

Nic. idem

Et laudat posteà iunctis manibus orare hac ratione. *Quia in Euangelio, qui reprobantur, ligati manus, & pedes reperiuntur. Quid aliud illi agunt, qui manus suas coram Domino ligant, nisi quodam modo Domino dicunt, Domine manus meas ligari præcipias, vt mittas me in tenebras exteriores, quoniam ecce ego iam eas ligaui, & ecce iam in flagella paratus sum.* Sic Nicolaus.

Erectis manibus inter dum oratur.

Tim 1. c. 2. De Orat. c. 11. Cur. sic.

Alij manibus erectis Cęlum versus aliquando orant, & hic ritus ex Apostolica traditione habetur. Nàm Paulus 1. Tim. 2. ait, *Volo viros orare in omni loco leuantes puras manus.* Et Tertul. inquit: *Nos verò non attollimus tantùm manus, sed etiam ex pandimus, & dominica passione modulantes, & orantes confitemur Christo.* Et posteà inferius. *At qui cum modestia, & humilitate adorantes magis commendamus preces nostras, ne ipsis quidem manibus iubilemus elatis, sed moderatè, & probè elatis, ne vultu quidem in audaciam erecto &c.* Idem Tertul. in Apol. inquit. *Hinc in Cęlum suspicientes Christiani manibus expansis; quia innocuis: capite nudo, quia non erubescimus &c.* Vtroque ergo modo, & iunctis, & expansis manibus orari potest. Sic S. Dominicum, & S. Franciscum orasse legimus.

Apo. c. 30. Tertul commendat hoc.

Pectoris tunsione interdum

Alius in orando, isque frequens ritus, est tunsio pectoris, quæ & in Missa ad *Confiteor*, ad *Agnus Dei*, & ad

ad *Domine non sum dignus*, exercetur; & in priuatis pariter orationibus in vsu est. Qui quidem ritus pariter ex traditione Apostolica habetur, estque signum displicentiæ, doloris, ac pœnitentiæ alicuius mali. Ex Euangelio videmus commendatum factum Publicani; *qui pectus suum percutiebat dicens, Deus propitius esto mihi peccatori*. Et post Christi crucifixionem Iudæi quidam dolentes de excessu illo, *reuertebantur percutientes pectora sua*. Quem ritum S. Ciprianus valdè cōmendat. Et Nicolaus ait, *pectus percutimus significantes videlicet, quòd nequiter gessimus displicere nobis; & ideò antequàm Dominus feriat, & antequàm vltio extrema veniat, commissum pęnitentia digna punire debemus*.

oratur.

Ex traditione habetur.

Lucæ 18.

Lib. de Orat. ad Consul. Bulg.

Laudatur hic ritus.

Alius orandi ritus, sed paucis datus, est lacrimarū effusio. Sic enim orasse multos legimus in Sacro textu. Ad sic orandum Iudith hortabatur populum in obsidione Betuliæ, *Dicamus flentes Domino, vt secundùm voluntatem suam sic faciat nobiscum misericordiam, &c.* lacrimans orabat Dauid, *lacrimis stratum meum rigabo. Percipe lacrimas meas. Posuisti lacrimas meas in conspectu tuo*: Et aliàs pluries. Ezzechias in grandi illa obsidione Ierusalem per Sennacherib cum exercitu 185. millium militum, *cilicio indutus orans cum lacrimis exauditus est*, quia Dei virtute nocte vna milites omnes suffocati periere. Et plura alia suppetunt veteris testamenti loca de oratione lacrimis coniuncta. In nouo adest exemplum Magdalenæ. De Sanctis multa extant in eorum historijs exempla: S. Pater Franciscus ita assiduus fuit in orando cum lacrimis, vt sicut narrat. S. Bonau. In illius vita, *eius oculi iam caligauerant, non senectute, sed lacrimis*.

Lacrimando aliqui orant.

Psal. 6 38 55.

S. Script. exempla.

4. Re. c 20

Lucæ 7.

S. Franciscus assiduè lacrimando orabat.

An verò velato, vel nudato capite in Ecclesijs orandum sit, discutiendum est. Vtroque modo vtitur Ecclesia in publicis orationibus iuxtà Cæremonialis

An capite nudato orandum.

regulas, vt in horis canonicis, processionibus &c. Sed opertorium capitis non est prophanum, quo Clerici vtuntur in foro, & in domibus, sed peculiare, & Ecclesiasticum biretum, vel paruum pileolum ad capitis defensionem; quo etiam Laici vti possunt orando, & Missæ, alijsque diuinis Officijs assistendo priuati homines.

Aliquando operto capite ministri Ecclesiæ orant.

Humiliùs autem, ac sanctiùs est, si salus permittat, vt nudato penitus capite oretur: Sic enim orasse legimus multos, qui capite consperso cinere orabant ex lib. Iudith, ex lib. Ester, Tren. 1. Maccabeorum, 4. Reg. cap. 10.

Sanctius est vt priuati nudato capite orent.

cap. 4. c. 7. cap. 9. cap. 4. cap. 1. c. 3. & 4. c. 13.

De hoc orandi ritu latè loquitur Paulus in epist. 1 ad Corin. vbi de viris, & mulieribus in Ecclesia orātibus sic loquitur. *Omnis vir orans, aut prophetans* (idest psallens) *velato capite deturpat caput suum. Omnis autem mulier orans, aut prophetans non velato capite deturpat caput suum:* & infra, *Vir quidem non debet velare caput suum, quoniam imago, & gloria Dei est: mulier autem gloria est viri;* & inferius. *Debet mulier habere potestatem (idest velamen) supra caput propter Angelos.* Variè explicatur hic locus *propter Angelos*, non quidem, ne Angeli moueātur ad libidinem, vt senserunt Tert. Clemens, & alij, quia hic est error; sed, vel quia Angeli sunt testes pudicitiæ mulierum, & ipsi in Ecclesiæ custodia sunt, & ita Chrisost., & Theodoretus; vel quia hoc in loco Angelorum nomine intelliguntur viri probi, ac deuoti, ita Clemens *lib. 2. hypotipos.* Vel quia Angelorum nomine intelliguntur Sacerdotes, & Episcopi, qui Apoc. 2. vocantur Angeli, ita S. Ansel. & S. Tho. ante quos mulieres velatæ incedere debent, ne illi moueantur ad libidinem. Quomodocunque intelligatur, in Ecclesia mulieres debēt comparere, ac manere velato capite, & sic orare: Viri verò nudato capite.

Cur mulieres velato, Viri verò nudato, capite orant ex Apostolo.

Cur propter Angelos mulieres in Ecclesia velant caput.

Multæ rationes. Ex multis Sanctis desumptæ.

pite. Non loquor hìc de Monialibus, quę ob humilitatem, & sui abiectionem deturpant ob Deum caput, illud tondendo, & nihilominus illud velant ob honestatem: quod antiquum est in Ecclesia, vt notat Tertul. *in lib. de Velandis Virginibus.* Immò *in cap.* 17. refert Arabicas feminas, nedum capite, sed & tota facie velatas incedere. Vtinam, & inter omnes Christianos mos iste vigeret.

Tertul. adnotatio.

De orātibus ergo in Ecclesia, dico, nisi detecto capite, vel ad summum, si necessitas vrget, aliquo pileolo vtentes orare debent; feminæ velatę. At in priuatis domibus, vel alibi, si possint, idem seruare deberent; sin minus, vt possunt.

De orantibus in Ecclesia est sermo.

Et quia de externis gestibus corporis ad orationem necessarijs loquor, dicam hìc, quod in capite de preparatione foret dicendum. Oraturus ergo, omnium primò saluifico Crucis signo, inuocans Santissimam Trinitatem, munire se debet à fronte ad pectus, & brachiorum summitatem, inquiens, *In nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti Amen.*

In ora. faciedum signum Crucis.
Antiquus mos est.

Mos iste signandi se, antiquus est in Ecclesia, & cum ea post Christum in Cruce passum incæpit. Immò Tertul. *de corona milit.* & S. Hieronimus *ad Eustachium* referunt, *Christianos ad omnem actum consueuisse Crucis signum adhibere*. Et Eusebius inquit, *Christianos in castris Gentiliùm Imperatorum detectos fuisse tales, eo quòd ad cibum, & potum Crucis signum adhibebant.* Et ideò Ecclesia non solùm Sacramenta omnia Crucis signo perficienda statuit, vt ex Can. *Numquid de Consecr. dist.* 5. sed & missam, & canonicas horas sic incipere consueuit; Vexillum enim Religionis Christianæ est, *in quo nos gloriari oportet*; & illum, qui in eo pepēdit, præ oculis semper habere, illum inuocare, & in eo confidere. Hinc est, quòd viuificum hoc signum, nedum in

Tertul.
S. Hieron.
Eusebius.
De Consecr.
In Sacramētis perficiendis, & in diuinis officijs Ecclesia vtitur signo Crucis.

Quare hoc,& assiduè.

in omni sacro loco,& in quolibet altari ad orandum exponitur;sed & in omni priuata Christianorum domo pendens conspicitur,vt beneficiorum à pendente in eo acceptorum continuò recordemur, gratias ei agamus, eumque offendere timeamus, & ad hoc factum innuendum puto dictum in Deuter. cap. 28. 66. *Et erit, vita tua quasi pendens ante te, timebis nocte, & die*, Hoc ergo salutari signo ante omnia munire se debet oraturus, & humili corde Sanctissimam Trinitatem inuocare.

Deuter. Cur õnes tenẽt Crucem cum Christo in ea pendente.

CAP. V.

De Præparatione ad orationem.

Motiua orãdi duo.

ADuertendum diligenter est, quòd vel sermo est de oratione satisfactoria tantùm, vel de fructuosa, ac meritoria, Deoq;grata. Prima est illa,quę vel fit à Clericis, vel alijs ratione ordinis, beneficij, &c. vel imposita à Confessario, vel obligata ex elemosina. Hæc oratio purè satisfactoria, si orans non curat de fructu, & merito de condigno (quod nullus fidelis debæret facere) sufficienter fit,si attente,ac deuotè fiat cum affectu in Deum,in quocumq; statu reperiatur orans;& de hoc nequam non curo loqui: non curauit facere in gratia.

Satisfactoria oratio fieri potest in quocumque statu animæ.

Si verò sit sermo de fructuosa, ac Deo grata oratione, & meritoria, duplex requiritur ad eam præparatio: remota vna, proxima altera. Prima est benè morigerata vita à vitijs capitalibus remota, ac deuotio, quæ aliud non est nisi *humilis voluntas placendi Deo, eique parendi in omnibus præceptis diuinis, & Ecclesiasticis*. Proxima verò dispositio plura requirit: primò inuocationem Dei, vt illuminet, vt adiuuet ad

Fructuosa,& meritoria faciẽda in statu gratiæ.

præparatio ad hãc secunda, quæ debet esse.

faciendam orationem ipsi gratam, & cum spirituali fructu: de hac loquitur Apostolus, *quid oremus, sicut oportet, nescimus, sed ipse Spiritus Sanctus postulat pro nobis gemitibus innenarabilibus*.

Proxima dispositio ad orandum meritoriè. Rom. 8. 26

Gl. *postulat*, dicit, *facit nos postulare*, & propterea pro recitãtibus officium diuinum Vrbanus Octauus præscripsit orationculam illam ante initium officij dicẽdam, *Aperi Domine os meum ad benedicendum nomen sanctum tuum. Munda quoque cor meum ab omnibus vanis peruersis, & alienis cogitationibus. Intellectum illustra, & affectum inflamma, vt officium hoc attentè, ac deuotè recitare valeam, & exaudiri merear ante conspectum diuinæ Maiestatis tuæ. Amen.*

Conditiones præparationis proximæ.

Præcatio facienda ante recitationem Officij.

Secunda cõditio præparationis proximæ pro oratione meritoria est examen diligẽs conscientiæ, cum dolore peccatorum, quæ adsunt, & proposito firmo non peccandi de cætero cum auxilio diuinæ gratiæ. Si enim mortale adsit, confessio cum attritione, vel contritio cum voto cõfitendi præmittenda est. Nam in Prou. habetur, *orationes iustorum exaudies*. Isaiæ 1. sic loquitur Deus, *Cùm multiplicaueritis orationem vestram non exaudiam, manus enim vestræ sanguine plenæ sunt.* Deinde monet quid agere debeant ante orationem, vt fructum ex ea suscipiant, & exaudiantur. *Lauamini, mundi estote, auferte malum cogitationum vestrarum ab oculis meis, quiescite agere peruersè, discite benefacere &c. Venite, & arguite me, si fuerint peccata vestra vt coccinum, quasi nix de albabuntur, &c.* Munditia igitur de peccato debet orationem præire. Vnde Iacobus Apostolus ait, *multum valet deprecatio iusti assidua*, & in c. 4. dicit *petitis, & non accipitis, eo quod malè petatis, & insumitis in concupiscentijs vestris.*

Examen Conscientiæ.

Prou. 15. Isa. 1.

Iniusti à Deo non exaudiuntur. Ideò iniustitia deponenda.

Cap. 5.

Tertium requisitum in præparatione pro oratione meritoria sunt aliqui actus fidei, spei, & affectus, seu

Actus fidei, spei, & aliqualis dilectionis Dei prærequiritur.

dilectionis erga Deum. Oraturus credere debet implicitè saltem, Deum sibi esse præsentem, quia cum eo locuturus est, ad ipsum enim suam orationem directurus est; igitur apprehendere illum, & credere saltem implicitè debet sibi præsentem esse. Sperare debet se fore exaudiendum, si petit, & gratum se fore, si Deum laudat, vel gratias ei agit; alioquin frustra operaretur. Debet pium aliquem affectum erga Deum elicere; quæ omnia ex Sacro textu habemus.

Hebr. 11.

Oportet enim accedentem ad Deum credere quid est. Et Salvator

Matth. 21.

Matt. de spe, ait, *Omnia quæcunque petieritis in oratione credentes accipietis*. Pia autem in Deum affectio, aut deuotio orationi essentialis est. Orans enim, cum Deo intendit, & cupit vniri, eiusque beneuolentiam, & dilectionem acquirere; igitur cum humili affectu debet ad Deum accedere. In humanis enim id experimur, cùm Principis alicuius, vel cuiusuis Maioris nostri amicitiam, beneuolentiam, aut fauorem optamus adipisci, tūc ad eos accedere conamur humiles, benè affecti, ac deuoti.

Pia affectio in oratione necessaria: & quare.

Præparatio ad resistendum tentationibus. Eccl. 18. v. 13. Lyra.

Quartum requisitum in præparatione ad orādum præscribitur Ecclesiast. 18. *Ante orationem præpara animam tuam, & noli esse vt homo qui tentat Deum*. *Lyra*. ait, quòd hęc preparatio animæ consistit in hoc, vt orans faciat totum sibi possibile, vt Deo in oratione placeat: Idest præter ea, quæ dicta sunt, cauere debet à distractione volūtaria, à cogitationibus extraneis, & attendere quantum potest ad ea, quæ dicit, si vocaliter orat, vel mentaliter meditatur, aut contemplatur, de quibus loquar infrà.

Hanc autem præparationem ad orationem, qui benè facere, ac fructuosè vult, exequatur, & ideò ad species orationis accedamus.

CAP.

CAP. VI.

De Oratione Vocali.

ORatio vocalis est *Ascensio, seu eleuatio mentis ad Deum sensibilibus vocibus excitata.*

De vocali oratione sæpè fit mentio in Sacro textu. *Voce mea ad Dominum clamaui: voce mea ad Dominum deprecatus sum.* Saluator noster ea vsus est. Apostoli quoque sic orarunt, vt ex 1. *Cor.* & sic orare Ecclesiam docuerunt. Proptereà omnia diuina officia, horæ canonicæ, Missa, Litaniæ, & omnia Sacramenta vocaliter perficiuntur; & fideles omnes sic orare palam est. Psal. 3. 5. 8. 13. & plures. Matt. 24. 1. Cor. 14

Triplici autem ex motiuo oratio vocaliter fit; cùm tamen posset sola mente fieri, quia Deus intuetur cor, & cogitationes hominum absque hominum vocibus cognoscit. Cur necessaria oratio vocalis.

Primum ergo motiuum, cur oratio fit vocaliter, est, quia anima Dei spiritu inflammata prorumpit in corpus, cui connexa est: dicitur enim, *lætatum est cor meum, & exultauit lingua mea, & ex abundantia cordis os loquitur.* Quisque enim in se experitur, quòd in casum magnæ lętitiæ nequit secretum cordis comprimere, sed in voces, cantationesque prorumpit. Psal. 91. & 138. Psal. 15. Matt. 12.

Secundum motiuum orandi vocaliter, est, quia homo ex anima, & corpore constat; ideòque cum vtraque parte debet obsequi Deo. Plura motiua cur orandum vocaliter.

Tertium motiuum orandi vocaliter, est, vt mens orantis faciliùs, & aliquando suauiùs excitetur ad deuotionem, & affectum erga Deum, si priuatè orat; Si autem publicè oret, & pręsertim si vt minister Ecclesiæ, vocaliter oret, id facit, vt audientes excitet

ad deuotionem, & ad collaudandum Deum. Et hac de causa inquit Chrisostomus conueniunt in Ecclesia ad orandum Christiani, vt Sacerdotum, aliorumque ministrorum cantantium verbis, ad Dei cognitionem, recordationem, & dilectionem exciten tur; Concil. Trident. docet *in Missæ sacrificio multa recitari elatiori voce, quiam exteriorbus adminiculis sustolluntur mentes ad diuinarum rerum meditationem*.

Hom. 3. de Incomprehensibilitate Dei.

Quod patet etiam ex Campanarum, & Organorum sono, quo fideles ad deuotionem, pietatem, & affectum in Deum, vt experientia docet, excitantur S. Banau. id docuit *in Breuiloquio parte 5. cap. 10. Dominus voluit non tantùm orare mentaliter, sed vocaliter, ad nostri affectus excitationem per verba, & ad recollectionem cogitationum per sensum verborum*.

Sess. 22. c. 5. Campanæ, & organa cur pulsantur Per externa sensibilia excitatur homo ad orationem.

Digna, atque salubris, humanæque infirmitati idonea est vocalis oratio, & qui eam despiciunt despiciendi sunt, & à Catholicorum, immò & omnium Christianorum cętu ablegandi, vt Christianarum traditionum, ac rituum inimici.

C A P. VII.

An Vocalis oratio cadat sub præcepto.

DVbitandi ratio est; quia licet, vt supra dixi, detur præceptum diuinum orandi, nusquam tamen hoc præceptum explicitè videtur determinatū ad orandum vocaliter (præscindendo nunc à præcepto Ecclesiæ directo ad Clericos circa diuina officia) quia præceptum Christi de orando impleri potest cum oratione mentali, quæ sicut difficilior, ita & perfectior, vt dicetur infra cum Apostolo. Nihilominus existimo ex traditione Ecclesię præceptum hoc

Ratio dubitandi, quæ.

1. Cor. c. 14.

hoc orandi vocaliter cuilibet Christiano capaci impositum esse: *Omnis enim Christiactio nostra instructio est*: Christus autem pluries orauit vocaliter, & rogatus ab Apostolis, *Doce nos orare*, respondit, *cùm, oratis dicit Pater noster, qui es in Cælis, &c.* Dicere autem propriè, vocalis actio est. Non nego, quòd mentaliter quoque recitari potest *Pater noster*; tamen non videtur, Christum de hoc modo recitandi tunc fuisse locutũ, sed de vocali recitatione, quia apud Matthęum, dicit Saluator; *cùm oretis, nolite multum loqui, sicut Etnici faciunt, sed sic orabitis, Pater noster, qui es in Cælis &c.* & breuem formulam locutione promẽdam composuit. Loqui autem est vocaliter fari. Dicto ergo, & facto Christi, sicut colligitur pręceptum orandi, sic & modus, nempe vocalis, non quidem hunc solum præscribens; quia ipse spiritu etiam, seu mente sola crebriùs orauit; sed docens fideles modum hunc facilem orandi, omnibus, etiam simplicibus, proportionatum.

Pręceptũ orandi vocaliter ex traditione Ecclesiæ.

Lucæ 11. Christi exemplo.

Cap. 6.

De vocali aliquando locutus est Christus.

Ex praxi Vniuersalis Ecclesiæ, quæ non solùm in publicis, sed etiam in priuatis officijs, ac spiritualibus exercitijs vocaliter orare ab initio consueuit, hodieque in omni loco prosequitur, colligitur, Domini pręceptum esse, vt hoc etiam modo oretur, quod docuit etiam Senon. Concil. & Mogunt. 4. Sic orabat Publicanus à Domino multùm laudatus apud Lucã, dicens, *Deus propitius esto mihi peccatori*. Sic orauit Petrus cum alijs Apostolis Act. 1. in electione duodecimi Apostoli post casum Iudæ, *Domine, qui corda nosti omnium, ostende quem elegeris &c.*

Ex praxi Ecclesiæ.

Concil. Senon. c. 7 Mugon. c. 43. Et in lib. de orando Deum.

Lucæ 18. Act. Ap. c. 1.

Hinc est, quòd parentes, ac Magistri, nec non & Parochi, inuigilant, vt pueri statim ac ad vsum rationis peruenerunt, discant, ac sępè recitent orationes vocales plures, primùmque omnium Dominicam, & An-

Parentes sic docent paruulos orare.

Angelicam, nec non & Apostolorum Symbolum, &c. Nec puto Christianum aliquem, immò, nec Mahometanum reperiri, qui aliquoties vocaliter non oret Deum, vel laudando, vel gratias ei agendo, vel bonũ aliquod ab eo petendo; quod quidem dictamen à Deo, immò à natura à Deo condita, cùm commune sit, prouenire existimo.

Nullus homo reperitur qui vocaliter non oret.

Tandem quia oratio suam ethimologiam ab oris ratione, vt multi volunt desumit; oratio enim est quasi oris ratio, Ideòque omnis homo cuiuscumque Sectæ ore Deum laudat, eique gratias agit, & bona ab eo petit, & hoc nedum ex traditione, sed lumine naturali facere quisque experitur.

Ex Ethimologia orationis.

CAP. VIII.

Quænam sint formulæ orandi.

SVpponendum semper est, quòd ab initio diximus, quòd oratio siue vocalis, siue mentalis (de qua postea) vel est laudis, vel gratiarum actionis, vel petitionis. Quærimus autem hic, an dentur aliquæ formulæ præscriptæ, siue ad laudandum Deum, aut Sanctos, siue ad gratias ei agendum, siue ad beneficia petendum.

Triplex oratio, laudis, petitionis: & gratiarũ actionis.

Supponendum secundò, quòd, vt sæpè dictum est, oratio quælibet ex his tribus, vel est publica, idest facienda à Ministro Ecclesiæ, vel priuata, idest à qualibet priuata persona facienda; & posita hac distinctione facilis est solutio.

Oratio, vel publica, vel priuata.

Dicendum ergo, quòd pro oratione publica à Ministris Ecclesiæ facienda, iam statutæ sunt formulæ orandi, tàm pro laudibus, & gratiarum actionibus, quàm pro petitionibus.

Pro Ecclesiasticis statutæ formulæ orandi.

Pa-

Patent omnes ex Breuiario Romano, Missali, & Rituali, & pro eis regulandis præscriptum est Ceremoniale, & Pontificale; pro modulando verò cantu Antiphonarium, & Graduale. His ergo orandi publicè formulis respectiuè vti debent Ecclesiastici.

Ex Missali ac Breuiario, ac Rituali habentur.

Quòd si in regione aliqua, vel religione ritus aliquis varius existit, dummodò ab Ecclesia Romana toleretur, parum refert, quia in substantialibus supponitur cum ea conuenire. Verum quidem est, quòd Romana Ecclesia consuetudines aliarum Ecclesiarũ, quæ fidei, & bonis moribus contrariæ non sunt, tolerat, *ex canone Quemadmodum*: melius tamen esset, si omnes Ecclesiæ consuetudinem Romanæ matris sequerentur, *vt ex can. quis nesciat* docet Innocentius primus: *Ritus enim Ecclesiæ Romanæ ab omnibus seruandi sunt*, ex Gelasio 1. *epist. 9.* At cùm Ecclesia, vel permittat, vel toleret, tolerari possunt.

Dist. 2. Ritus Romanæ Ecclesiæ tenendi. Dist.

Dicendum 2. quòd licèt pro priuatè orantibus aliquæ formulæ orandi, tàm pro laudibus, & gratiarum actionibus, quàm pro petitionibus præformatæ sint, multùmque idoneæ: tamen quilibet sic priuatè orãs potest alias formulas pro libito suo sibi formare, eisque vti, si sanæ doctrinæ consonæ sint.

Formulæ orandi pro priuatis variæ.

Prima pars patet. Nam pro laudando Deo multæ adsunt formulæ, vel à Sanctis Prophetis, vel ab Ecclesia conceptæ. Multi enim psalmi, & multa in Sacro textu pro hac functione adsunt, vt *Laudate Dominum de Cælis; Lauda anima mea Dominum; Confitemini Domino quoniam bonus*, & alij multi similes psalmi: item & cantica, *Benedicite omnia opera Domini Domino: Benedictus Dominus Deus Israel, &c.* pro commodo, & deuotione laudantis apta.

Formulæ laudandi Deum.

Sic etiam pro actione gratiarum sunt alij psalmi, & cantica, nedum præfata, sed alia, quibus laudatur

De-

Formulæ agendi gratias.

Deus, & gratiæ ei aguntur;& vnusquisque ex psalmis potest pro suo libito psalmos huius tenoris seligere: Sed *Te Deum laudamus* aptius omnibus est.

Orationes petitionis multæ nobiles in Script.

Tandem pro oratione petitionis nobilissimæ, & efficaces adsunt in Sacro textu; & omnium facilior, & nobilior substãtialia beneficia petenda cõtinens, est oratio Dominica. Adsunt psalmi plures, *Miserere mei Deus secundùm magnam*, & alij eodem verbo incipientes; item, *De profundis: Deus misereatur nostri &c.*

Pro tripli ci orationum specie, multæ formulæ.

Item pro triplici hac orationum specie multę formulæ ab Ecclesia sunt conceptæ graues, & faciles, & breues, vt sunt, *Te Deum laudamus*: *Deus cuius misericordiæ non est numerus &c.* Plures, quibus Deus simul laudatur, & pro beneficiis semper, vt videre est, etiam rogatur, eique gratiæ aguntur, vt est hymnus, *Gloria in excelsis Deo.*

Priuatorum varię formulæ

Prob. modò secunda pars, quòd nempe orans, & præfatis, & alijs orandi formulis vti potest pro suo libito, & prout Deus ei inspirauerit; cùm præsertim omnes priuatè orantes, vulgari, & materno idiomate orare soleant; & sic alijs loquendi phrasibus, ac modulis vtantur, tàm in laudando, quàm in gratias agendo, & petendo. Et quò simplicius, eò melius faciunt: Simplicitatem enim cordis Deus respicit.

Ratio cur variæ.

CAP. IX.

De Orationis Dominicæ Præstantia.

Cur oratio Dominica præstantissima.

ORatio hæc præstantissima censenda est; tũ quia à sapientissimo Magistro Dei filio composita, nobisque commendata, cùm *Matth. 6. 6.* dicit *sic orabitis, Pater noster, qui es in Cælis &c.* tum etiam quia per eam, & Deum confitemur nostrum Patrem; eum lau-

laudamus, & potissima nobis necessaria concisè, ac cōpendiosè ab eo postulamus; quæ omnia breuissimè explicabo.

Cùm dicimus *Pater noster*; fatemur illum nostrum Creatorem, & spiritualem parentem, qui per gratiam nos adoptiuos filios in Spiritu facit: & eodem tempore eius misericordiæ viscera, quibus nos, & corporaliter, & spiritualiter genuit, ad nos exaudiendum commouere conamur. Cur Deus Pater noster.

Dicimus, *qui es in Cælis*, & confitemur, quòd licet per immensitatem sit in toto mundo, vt per Ier. 23. & 24. dicit, *Cælum, & terram ego impleo*; tamen, vt obiectum beatificum in Cœlo Empireo, quod super omnes est Cęlos, Angelis, & alijs Beatis, quos glorificat, euidenter apparet, & videtur. Nam legimus in Propheta, *Cælum mihi sedes est*, & in psal. *Dominus in Cælo parauit sedem suam*. Cur qui es in Cœlis. Isa. 66. Psal. 102.

Dicimus, *Sanctificetur nomen tuum*. Per hoc petimus, vt Deus dona sua spiritualia, & merita, ac perseuerantiam in eis nobis concedat, per quæ sanctum suũ nomen, nempe *Potentia*, *Sapientia*, *& Bonitas*, *ac Misericordia*, *&c.* sancta, & gloriosa sint confitenda, ac maxima declaranda. Cur sãctificetur.

Dicimus, *Adueniat Regnum tuum*. Per quod duo petimus, & quòd Deus in nobis regnet per gratiam; quia Saluator dicit, *Regnum Dei intra vos est*; & quòd concedat nobis beatitudinem, quæ regnum Dei dicitur, quia Matth. iustis in die Iudicij Saluator dicet, *Venite benedicti Patris mei, possidete regnum vobis paratum à constitutione Mundi*. Hæc dico regna, vnum in præsenti sæculo alterum in futuro petimus, dicentes, *adueniat regnum tuum*. Cur adueniat Regnum tuũ. Lucæ 17. Matt. 25. Regnum tuum quale est.

Dicimus, *fiat voluntas tua*. Per quod petimus, quòd in omni nostra actione, non nostra inordinata vo- Cur fiat voluntas tua.

luntas, ſed voluntas Dei impleatur; ideſt, vt faciamus, quæ Deus præcipit, non quæ nos vellemus, ex noſtra fragilitate, & praua concupiſcentia.

Cur ſicut in Cęlo,& in Terra.

Dicimus, *ſicut in Cœlo, & in Terra.* Pluribus modis exponitur: primò pro Cœlo intelligitur ſpiritus, & pro terra caro, ſenſus ſcilicet; & ſic petimus, vt Deus faciat nos exequi ſuam voluntatem, tàm in actibus purè ſpiritualibus, quàm in ſenſitiuis, & portionis inferioris: ita Tertul. & S. Aug. vel per Cœlum intelliguntur iuſti, & per terram peccatores, & ſic petimus vt Deus faciat, quòd omnes tàm iuſti, quàm peccatores exequantur Dei voluntatem: ita Ciprianus. 3. per Cœlum, ſeu in Cœlo intelliguntur Angeli, ac Beati; & per Terram, ſeu in Terra omnes viatores; & ſic oramus, quòd Deus concedat nobis gratiam, vt ſicut Beati, ne minimum quidem deuiant à voluntate Dei, ſed in omnibus ſunt ei conformes, ſic faciamus & nos. Ita Lyranus. Quæ quidem petitionis explicationes omnes ingenioſæ ſunt, ſed magis placet tertia.

Multiplex ſenſus huius petitionis. Tertul. & S. August. S. Ciprianus. Lyran.

Dicimus, *panem noſtrum ſuperſubſtantialem*: alij legunt cum Matth. & Eccleſia tenet *quotidianum da nobis hodie*. Plura de hac petitione dicenda ſunt. Primò, quòd nomine *panis* aliqui intelligunt totum id, quod neceſſarium eſt ad victum, & veſtitum, & õne aliud pro ſuſtentatione vitæ; quę quidem quotidiè neceſſaria nobis ſunt, & ex Dei miſericordia obtinemus.

Cur panē noſtrum quotidianum petimus. Multi ſenſus de pane quotidiano. Aliqui dicunt, victum.

Alij dicunt nos petere panem ſuperſubſtãtialem, qui eſt ſupra corporalem, ideſt omnia media ſupernaturalia perducentia ad vitam æternam, inter quæ ſunt Sacramenta. Hęc enim bona, & media ſupernaturalia ſunt cibus, quo ſpiritualiter anima nutritur, & perducitur ad æternam vitam.

Alij media ad ſalutem.

Alij,

Alij, inter quos S. Ambrosius, per hunc panem supersubstantialem intelligunt Sacramentum Eucharistiæ, in quo continetur Christus, qui vt ipsemet docuit, est panis vitæ. Qui ergo recitat Pater noster, intendat hunc triplicem panem à Deo petere.

Alii Eucharisti am. S Ambros.

Luc 5 1.

Dicimus, *dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris*. Et S. Lucas dicit, *dimitte nobis peccata nostra*, quod idem significat. Per hoc magna petimus, scilicet, quòd nostras culpas mortales, & veniales condonet, inducet nos ad earum dolorem, atque confessionem, dum acciderit ex fragilitate eas committere. Et præterea petimus, vt dimittat nobis pœnas temporales, quæ remanent soluendæ post remissionem culparum mortalium, pro quarum pœnarum remissione indulgentias lucrari studemus: petimus ergo à Deo, vt nobis inspiret, & nos adiuuet ad facienda ea opera, quæ pro earum etiam temporalium pęnarum remissione sunt necessaria.

Cur dimitte nobis debita nostra.

Multa, & magna petuntur.

Sed orans aduertere debet, quòd petit sibi remitti offensas Deo illatas, sicut ipse remittit offensas sibi illatas ab hominibus. Debet ergo, & ipse dimittere, & condonare illas offensoribus; alioquin contra se orat, quòd scilicet, si & ipse non dimittit, nec Deus dimittat sibi. Et ideò Saluator ait apud Matthæum, *Si offers munus tuum ad altare, & ibi recordatus fueris, quòd frater tuus habet aliquid aduersum te; relinque ibi munus tuum ante altare, & vade prius reconciliari fratri tuo, & tunc veniens offeres munus tuum*. Offensæ ergo nobis factæ remittendę sunt, si cupimus, quòd Deus dimittat eas, quas Maiestati suæ intulimus.

Notā dum quid facere debet hæc petens.

Matt. 5. 24.

Debet dimittere aliis.

Dicimus, *& ne nos inducas in tentationem*. Per quod quod maximè nostræ miseriæ necessariam rem petimus, cùm enim mundi, carnis, & Dæmonis tentationibus continuò simus obnoxij, petimus à Deo, ne

Cur dicimus ne nos inducas in tentationem

Vt liberemur à consensu tentationum.

permittat nos induci in tentationem, ideſt à tentatione vinci, & iuxtà eam peccare conſentientes tentationi, decepti, aut cedamus illi; quod accidit, cum Dei auditorio deſerti ſumus; ideò continuò, vel frequenter, ſic orandum ex S. Auguſt. *Et qui ad orationem non vadit, ad tentationem vadit*, ait S. Petrus Chriſologus.

S. Auguſt. Epiſt. 121. Petrus Chriſologus Ser. 44.

Cur ſed libera nos à malo.

Dicimus, *ſed libera nos à malo.* Per quod petimus liberari ab omni malo, tàm animæ, quam corporis; ſed primùm principalius petimus, quod ſaluti animæ, & æternæ vitæ aſſecutioni nocet, & reddit nos gehennæ filios, Vnde S. Cyprianus ait, *Quando dicimus libera nos à malo, nihil remanet, quod adhuc debeat poſtulari, quando ſemel protectionem Dei aduerſus malum petamus; qua impetrata, contra omnia, quæ Diabolus, & mundus operantur, ſecuri ſumus, & tuti.*

S. Cypriã. de orat. Dominica.

Ecce quanta eſt huius orationis præſtantia, qua Deum laudamus, & omnia nobis ſalutaria ab eo poſtulamus.

CAP. X.

Quinam ſint orandi.

NOn erit noſtris Tyronibus inutilis rei iſtius notitia; vt ſciant, ad quos, & quomodo orationes fidelium dirigendę ſint.

Aduerto ergo, & recolo pluries dicta (quia vtilia & neceſſaria ſunt) quòd quamuis verbum hoc, *oro*, pro principali ſignificet idem, *ac*, *peto*, ſeu *rogo*, ac *poſtulo*; tamen ſignificat etiam loqui, ſiue vocaliter, ſiue mentaliter tantùm, laudando, vel gratias agendo, aut petendo. De triplici hac oratione nunc quærimus, cui dirigenda eſt; num Deo ſoli, num Angelis,

Oratio quid ſignificet.

San-

Sanctis, num Beatæ Virgini, & alijs Beatis; an etiam animabus Purgantibus, in Purgatorio existentibus.

Sẽsus quæsiti.

Aduerto 2. quòd sicut in humana politia, & gubernio duplicis generis sunt personæ, quas oramus: quædam principales, à quibus emanant gratię, tamquam à fonte, & Domino, vt sunt Principes, siue Reges, siue alij Domini Prouinciarum, & locorum. Quædam verò personæ sunt mediatores, quas oramus, vt pro nobis intercedant aliquid à Principibus: At interdum, & sępè, ipsos Principes immediate rogamus, sic in supernaturali politia, ac regimine discurrendum, & faciendum est. Adest enim summus, & supremus, isque solus Monarcha, Deus Optimus Maximus, omnia regens omniaque creata disponens; adsunt mediatores, inter quos primarius Christus Dominus, vt homo, Beata Virgo, Angeli, & animæ Sanctorum. Videbimus ergo, an, & quo modo omnes præfati orandi sint, tàm petendo, quàm laudando, & gratias agendo.

Modus orandi inter homines.

Duarum Persona-rum genera in Politia humana.

Interdum ministros interdum, Principes oramus.

Dico primò: Deus, idest, Sanctissima Trinitas, primò, & principaliter orandus est, tamquam Sanctissimus, & omnium supremus Dominus, omniumque donorum temporalium, ac spiritualium, & eternæ vitę largitor, & præmiorum, ac suppliciorum distributor.

Deus idest Sanctissima Trinitas orãdus.

Hæc assertio facillimè probatur. Primò lumine naturæ notum est, Deum primam omnis creaturæ causam, & Dominum esse, vt ex Rom. epist. *inuisibilia Dei à creatura mundi, per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur, sempiterna quoque eius virtus, & diuinitas.* Igitur lumen naturæ dictat ad eum recurrendum, tanquam creatorem omnium, & conseruatorem. Sic faciebant Philosophi Ethinci, licet nescirent, quis sit iste Deus.

Rom. Ep. c. 1.

Lumẽ naturæ hoc dictat.

Se-

Ex lumine fidei.

Secundò ex lumine fidei. Reuelatum siquidem est, ad Deum recurrendum, laudando, gratias agendo, & beneficia petendo. Legi potest tota Sacra Scriptura, Pentateuchum; liber Iosue, libri Iudicum, libri Regum, Psalterium, & cęteri omnes, in quibus ad Deum directæ omnes orationes leguntur, tàm laudis, quàm petitionis, & gratiarum actionis. In nouo testamento idem comprobatur ex Euangelio, ex Act. Apost. ex Epist. Pauli, & ex alijs canonicis, & ex Apocal.

Ex S. Scr. ad Deum leguntur directæ omnes orationes.

Ex praxi Ecclesiæ.

Tandem ex Ecclesiæ praxi, quę licet Sanctos venerandos, & inuocandos doceat, eosque inuocet, atque oret, vt mox patebit, dum tamen orationes, seu collectas Ad Deum dirigit, vt videre est in Breuiario, ac Missali, ad Patrem dirigit, nam orationes concludit sic, Per D. N. Iesum Christum filium tuum, qui tecum viuit, & regnat in vnitate Spiritus Sancti Deus: & dum aliquando in litanijs, & versiculis Sanctos inuocat, pręcatur, vt Deum pro nobis orent.

Cur sic oratur.

Ratio autem huiusmodi praxis perpetuò, & à mundi initio cęptæ, est hęc, quam tradit S. Iacobus, *quia omne datum optimum, & omne donum perfectum desursum est, descendens à Patre luminum*. Et Act. dicitur, *Deus non longè est ab vnoquoque nostrum, In eo enim, & viuimus, & mouemur, & sumus.*

Epist. 1. c. 1

Act. c. 17.

Quia Deus Dominus est, primum principiũ, prima & vniuersalis causa.

Igitur cùm Deus sit primum principium, prima causa productiua, & conseruatiua omnium creaturarum spiritualium, & corporalium; omniumq; habituum spiritualium, supernaturalium, ac omnium illuminationum, & inspirationũ, seu gratiarum actualium conducentium ad salutem, sitque remissor peccatorum, remunerator præmiorum, ac largitor gloriæ: item salutis, & vitæ temporalis, bonorumque

que, etiam spiritualium, dator; ad ipsum pro ijs obtinendis debemus oratione recurrere, & pro acceptis gratias agere, eumque semper laudare.

Dator omniũ bonorum spiritualium, & ternorum, & temporalium

Dico 2. Christus Dominus orari potest, & orandus est simpliciter, & vt Deus homo, & vt homo Deus. Primo modo tamquam causa principalis: Secundo modo, vt aduocatus, intercessor, ac mediator.

Christus Dominus orãdus: & quomodo. Christus dupliciter orari potest.

Prima pars prob. Ecclesia, & fideles priuati Christum orant petendo ab eo quæ petit aliàs à Deo: ab hoc enim petit remissionem peccatorum, quę per gratiam fit; hanc petit à Christo in hymno, *Gloria in excelsis Deo*, inquiens, *qui tollis peccata mundi suscipe deprecationem nostram: qui sedes ad dexteram Patris miserere nobis*. In versiculis Primæ dicimus, *Christe fili Dei viui miserere nobis. Exurge Christe, adiuua nos, & libera nos propter nomen tuum*. In lect. 2. nocturni dicimus, *Christus perpetuæ det nobis gaudia vitæ*. Ex Missali multæ collectæ ad Christum diriguntur, v. g. in Dominica prima Aduentus, *excita Domine potentiam tuam, & veni, &c. & magna nobis virtute succurre &c.* Alia similis est in quarta Dominica; in festo corporis Christi, *Deus qui nobis sub sacramento mirabili passionis tuæ memoriam reliquisti, &c.* in Cathedra S. Petri, *Deus, qui Beato Petro Apostolo tuo ligandi, atque soluendi Pontificium tradidisti*, & similes multę alię orationes, quibus ad Christum, vt Deum recurrimus. Et in litanijs dicimus, *Christe audi nos, Christe exaudi nos*.

Christus oratur vt peccata remittat. Multę collectę ostẽdunt quòd oratur, vt Deus. Vt Deus.

Prob. 2. pars, quòd interdum oratur Christus, vt homo Deus, cum scilicet eum inuocamus per ea quę, vt homo fecit, aut passus est, v. g. in litanijs, *Per Natiuitatem tuam: Per Baptismum, & Sanctum ieiunium tuum. Per crucem, & passionem tuam: per mortem, & sepulturã tuam. Per sanctam resurrectionem tuam; & per*

Oratur etiã, vt homo Deus. In Litaniis

ad.

admirabilem ascensionem tuam.

Aliæ formulæ orandi id demonstrant.

His ergo loquendi formulis præcantes, Christum hominem Deum oramus. Et in hymno, *Te Deum laudamus*, dicimus, *Iudex crederis esse venturus, te ergo quæsumus tuis famulis subueni, quos pretioso sanguine redemisti.*

Et quamuis Christus, vt homo, sit aduocatus noster apud Patrem, idest apud SS. Trinitatem, & consequenter apud seipsum, vt Deum, vt ait Ioannes. *Filij, si quis peccauerit, Aduocatum habemus apud Patrem Iesum Christum iustum; ipse est propitiatio pro peccatis nostris &c.* tamen non solet Ecclesia orare Christum, vt intercedat, & aduocet pro nobis, sed oramus eum, tamquam Dominum, Principem, ac iudicem, qui immediatè potest conferre beneficia, quę petimus.

Ioa. Epist. 1. c. 2. Non oratur Christus vt intercedat, licet sit aduocatus noster.

Quod autem ex summa pietate Christus, qui mediator fuit redimendo per humilem, & pauperem, ac meritis plenam vitam, & per sanguinis effusionem, cruciatus, & ingnominiosam mortem, nunc quoque pro nobis mediator sit, offerendo Patri sua merita, ac mortem, de fide est, tum ex modò dictis, tum etiam ex Roman: *Christus, qui est ad dexteram Dei, qui etiam interpellat pro nobis*; & ad Hebr. *Christus semper viuens ad interpellandum, pro nobis.* Et Concil. Trident. docet, *Sacrificium Missæ, quod à Sacerdotibus nunc fit, à Christo offerri Patri sic, Vna enim, & eadem est hostia, idemque nunc offerens Sacerdotum ministerio, qui seipsum tunc in cruce obtulit.*

Christus cũc etiam pro nobis orat. Christus nũnc quoque mediator est. Rom. c. 8. Heb. c. 11. Cõc. Trid. sess. 22. c. 2. Pro nobis offert Patri.

Etsi ergo posset quis Christum inuocare, & orare, vt pro se apud Patrem intercedat; tamen nec fieri congruum est; quia præcisio facienda esset considerando illum, vt hominem, qui deberet se orare, vt Deum, quod absonum esset. Ideò absolutè, vt Dominus orandus est.

Verumtamen eſt, quòd poſſumus orare Deum, ideſt SS. Trinitatem; hęc enim ſemper intelligitur nomine Dei: poſſumus, inquam, Deum orare, vt per Chriſtum, ideſt propter eius merita, nos exaudiat; & ideò Eccleſia omnes orationes concludit ſic, *Per Chriſtum Dominum noſtrum*. Nam ipſe fuit cauſa meritoria omnium donorum, ac mediorum, quę nobis ſunt neceſſaria ad benè, ac meritoriè operandum, & ad vitam ęternam, ex Trident. & ex Concil. Epheſ. *Chriſtus in Cœlo offert Patri fideles, vt ſacrificium*.

In vſu nõ eſt quòd oretur Chriſtus vt intercedat pro nobis.

Dei nomine intelligimus ſẽper Ss. Trinitatem.

Oramus Deum vt propter Chriſtum nos exaudiat.

Trident. ſeſſ. 6. c. 7. & 16.

Epiſt. Cirilli ad Rog.

Dico 3. Oratio dirigi poteſt, nedum ad SS. Trinitatem vnitim, vt fit quando dirigitur ad Deum ſimpliciter non explicando Perſonas, ſed poteſt etiam dirigi ad ſingulas Perſonas, diſtinctè eas apprehendendo, vel etiam nominando, ſiuè Patrem, ſiuè Filium, ſiuè Spiritum Sanctum.

Perſonæ Trinitatis ſingilatim orari poſſunt.

Prob. & declaratur prima pars de Trinitate; fides enim docet, quòd vna eſt Natura diuina, vna Sapientia, vnus intellectus, vna Voluntas, vna Potentia, vna Sanctitas, vnum ſupremum Dominium; & ſic de alijs perfectionibus in omnibus Perſonis ratione vnitatis Naturę diuinę, quę in concreto Deus eſt. *Et cùm opera Trinitatis ad extra ſint indiuiſa*, quia ab vna, & eadem potentia procedunt, Creaturæ orantes ad Trinitatem dirigere debent orationem, ſi aliquid petunt, eique gratias agere debent, ſi accipiunt, eam demque laudare. Hoc autem ſufficienter adimplent, cùm Deum concipiunt, eumque orant; quia ſupponitur, quòd in Trinitate Perſonarum credunt vnum eſſe Deum Creatorem Cęli, & Terræ, &c. & omnium bonorum datorem, conſeruatorem, iuſtificatorem, ac remuneratorem, & credunt Trinitatis Perſonas eſſe vnum Deum, cum Concilio Cart. 2. & Pelagio Papa 1.

Quando oratur Trinitas vnitim.

Trinitas oratur, cũ Deus oratur.

Carta c. 3 Pelag. 1. Ep. 1. SS. Trinitas, vel Deus oratur, cùm oratur Dominus, & idem est.

Vnde Ecclesia, licet aliquando oret, laudando explicitè Trinitatem, gratias ei agendo, vel ab ea beneficia petendo, vt in Missa, & Vesperis Trinitatis, *Bedicta sit Sancta Trinitas*, *Gratia tibi Trinitas*, *&c.* pluries, & in Litaniis, *Sancta Trinitas vnus Deus miserere nobis*, *&c.* tamen in aliis Dominicis, & Festis explicitè in orationibus eam non nominat, sed Deum, implicitè intelligens tres Personas in vno Deo. Omnes siquidem orationes, siue petitionis, siue laudis, siue gratiarum actionis sic incipiunt, *Deus, qui: Omnipotens sempiterne Deus, &c.*

Personæ singillatim orari possunt.

Prob. secunda pars de Personis singillatim. Primò in litaniis sic inuocantur. *Pater de Cælis Deus, Fili Redemptor mundi Deus, Spiritus Sancte Deus.* Deinde *Sancta Trinitas vnus Deus.* Secundò de Tribus Personis singillatim sūt tres articuli fidei distincti. 3. in hymno. *Te Deum*, distinctim singulæ Personæ laudantur. Canticum, *Benedicite omnia opera Domino*, sic concluditur, *Benedicamus Patrem, & Filium, cum Sancto Spiritu*, qui versus in officio Trinitatis pluries replicatur. Ad Deum sub nomine Patris oratio Dominica dirigitur. Ad Deum sub nomine Filii dirigitur in hymno *Gloria in excelsis Deo*, petitio, *Domine fili vnigenite Iesu Christe.* In Missa defunctorum offertorium dirigitur ad eumdem, *Domine Iesu Christe Rex gloriæ libera animas &c.* Et sic aliæ orationes, vt in secunda conclusione. Ad Spiritum Sanctum diriguntur hymnus. *Veni creator Spiritus*, qui totus ad illum terminatur: ad illum pariter sequentia Penthecostes, *Veni Sancte Spiritus, & emitte cælitus lucis tuæ radium, &c.* Insuper multæ Piorum orationes sunt compositæ, dicendæ ante, vel post missam, vna directa *ad Patrem*, altera *ad Filium*; tertia *ad Spiritum Sanctum*, possunt ergo, distinctim quoque laudari, inuocari, & gratiarum actionibus sanctiacari.

Multa exempla orandi Personas Diuinas. Diuisim, & vnitim.

Personæ singillatim orantur.

Ra-

Ratio autem, cur sic, cùm omnes sint vnus Deus, vna sanctitas, vna causa, idem producens ad extra, est, quia cuilibet Personę attribuitur specialiter aliqua ex diuinis perfectionibus ex modo essendi earũ, licet sit omnibus communis; & sub illa inuocatur, oratur, & laudatur Patri enim, qui est à se, tribuitur Potentia: Filio, qui producitur per actum intellectus, cuius proprium est scire, & sapere, tribuitur Sapientia: Spiritui Sancto, qui producitur per voluntatem, cui competit amare, & donare, tribuitur Amor, & Donum; & sic quasi cum distinctis priuilegiis (licet omnibus sint communia) distinctim inuocantur.

Ratio cur sic orari possint, diuisim.

Attributio quarumdã perfectionum, licet communium tribus.

CAP. XL.

An Angeli, & Sancti sint orandi.

SVppono, vt in præcedenti, quòd sermo hìc est de oratione terminata ad Angelos, & Sanctos, cum Deo in Cęlo regnantes, qui possunt pro nobis intercedere, vt fides docet.

Sẽsus quęsti.

Suppono 2. quòd diuerso modo orandi sunt Sancti, ac Deus, loquendo de oratione petitionis, quia Deus oratur, vt Dominus potens ex se gratias, & beneficia conferre; Sancti autem, & Angeli orantur, vt Deum pro nobis orent, & sic vt mediatores ad obtinendum à Deo id quod petimus. At non sic est de oratione laudis, & gratiarum actionis; quia istæ orationes congruè possunt dirigi, & terminari ad Angelos, & Sanctos, quibus gratiæ agi possunt de beneficiis per eos à Deo obtentis; & eorum virtutes, martiria, pænitentiæ, &c. laudantur, vt ex concionibus, & sermonibus Doctorum constat.

Diuerso modo orantur Sancti, ac Deus.

Angeli quomodo orari possunt, & Sancti.

Sancti, & Angeli orandi.

Dico 1. Angeli Sancti orari possunt, vt pro nobis intercedant. Hæc assertio clarè patet ex Litanijs, in quibus inuocamus, *S. Michael*, S. *Gabriel*, S. *Raphael*, *omnes Sancti Angeli, & Archangeli*, orate pro nobis, non quidem vt præstent nobis beneficia, quæ postulamus, sed quòd orent pro nobis Deum, vt ea concedat. 2. ex pia fidelium praxi, qui Angelis suis custodibus se quotidiè solent commendare, dicentes, *Angele Dei, qui custos es mei*. Ipsi enim offerunt orationes nostras Deo, vt habetur in *libro Tobiæ*, dicit enim Angelus, *cùm sepeliebas mortuos, & quando orabas cum lachrymis, obtuli orationem tuam Domino*. Zaccariæ 2. Angelus precabatur pro populo Iudaico, *Domine exercituum vsquequo tu non misereberis Ierusalem, & Vrbium Iuda, quibus iratus es, &c.* Igitur orari possunt Angeli, vt pro nobis orent Dominum.

Non vt cōcedant, sed vt intercedant.

Tobię 12.

Angeli offerunt orationes nostras Deo.

Sancti orari posśūt.

Dico 2. Sancti omnes orari possunt, vt pro nobis intercedant à Deo, quod petimus.

Patet hoc ex Ecclesię praxi. In Litanijs enim, omnes inuocantur; omnium primò, *Beata semper Virgo*; deinde *Patriarchæ*, & *Prophetæ*; hinc *Apostoli* nominatim, postea *Martires*, *Pontifices*, *Doctores*, *Confessores*, & *Virgines, &c.* Et in festo Omnium Sanctorum in Antiphona ad *magnificat* inuocantur primò Angeli, deinde omnis ordinis Spiritus; postea omnis ordinis Sancti, & orantur, vt pro nobis intercedant.

Ecclesia orat Sanctos.

Quòd omnes ipsi Sancti orent pro nobis, ex Sacro textu, & ex Concilijs habemus. Nam 2. Maccab. Onias Summus Sacerdos iam pridem defunctus apparuit Iudæ Maccabęo reuelans, se orare pro populo, & ostendit eidem Ieremiam pariter mortuum orantem pro populo, inquiens, *Hic est fratrum amator, & populi Israel; hic est, qui multùm orat pro populo, & vniuersa ciuitate Ieremias Propheta Dei*: & nihilominus isti adhuc Beati non erant. Ra-

Ex Scriptura. 2. Maccab c. 15.

Ex Concilijs.

Ratio autem, cur Hebrpi Sanctos Patres non orabant, nec Deus iusserit eis aliquando, aut permiserit, vt eos orarent, fuit, quia adhuc Beati non erant, & ideò nec Duliæ adoratione capaces. Postquam verò cum Christo ad Cœlum ascenderunt, eos Ecclesia adorat, & orat.

Cur Hebræi non orabant Sanctos Patres, & Prophetas Quia non erant beati.

Neque dogma hoc est nouum in Ecclesia, & à Tridentino adinuentum, quòd Sancti orandi sunt, & quòd ipsi pro nobis orent, sicut blaterant hæretici, quia S. Petrus in 2. Epist. promittit, se post mortem oraturum pro fidelibus. Et Apoc. 5. *Vigintiquatuor seniores ceciderunt ante Tronum coram Agno habentès phialas aureas plenas odoramentorum, quæ sunt orationes sanctorum, & cantabant canticum nouum &c.* & in c. 5. *Martyrum animæ orabãt: vindica* Domine *sanguinem nostrum, &c.*

Antiquũ dogma de orandis Sanctis. Ep. 2. c. 1. Apoc. 5.

De quo argumento scripsit primus omnium Origenes, *hom.* 5. in Cant. S. Hieronymus *contra Vigilantium* cap. 3. inquit. *Si Apostoli, & Martyres adhuc in corpore constituti possunt orare pro cæteris, quando pro se adhuc debent esse solliciti, quanto magis post victorias, coronas, et triumphos.*

Origen. & Hieron.

Vnus Moyses sexcentis millibus armatorum impetrat à Deo veniam; & Stephanus imitator Domini sui, & primus Martyr Christi pro persecutoribus veniam deprecatur: Et postquam cum Christo esse cœperunt, minus valebunt? Paulus Apostolus ducentes septuaginta sex sibi dicit in naui animas condonatas; & postquam resolutus esse cœperit cum Christo, tunc ora clausurus est pro ijs, qui in toto orbe ad suum Euangelium crediderunt, & mutire poterit?

Validum argumentum.

Act. 27. 35

S. Augustinus in psal. 83. ait, *Dominus noster Iesus Christus adhuc interpellat pro nobis; omnes Martyres, qui cum illo sunt, interpellant pro nobis. Non transeunt interpellationes ipsorum, nisi cùm transierit gemitus noster.*

S. August. psalm. 83.

Ad-

Ex praxi Ecclesiæ eligentis Patronos.

Adde quòd frustra in Ecclesia per totum mundum Christianum eligerentur Patroni, & Protectores Regnorum, Prouinciarum, omniumq; Ciuitatum, qui bus fideles se commendant, nisi possent eos ad sui patrocinium inuocare, & illi apud Deum intercedere.

De animabus purgatorij quid dicẽdum Animę Purgatorij nõ intercedũt pro nobis

De animabus in Purgatorio existentibus, an orationes ad eas dirigi possint, ipsæque pro nobis orare queant, dubium est. At existimo non posse, nec eas pro nobis orare, nec consequenter nos ad eas pro intercessione recurrere. Ratio eadem adduci potest, quæ de Patribus olim in Limbo existentibus allata est; & licet ipsorum aliqui, vt Onias, & Ieremias, Deo volente orarent pro populo Hebraico, vt supra diximus, at ipsi non orabantur: quia scilicet Beati adhuc non erant, esto non essent in pœnis sensus, sed in sola, licet temporali, pęna damni.

Eadem est oratio, quæ olim de Patribus in Limbo.

Quanto minus orari possunt animæ purgantes, quę in pœnis, & damni, & sensus, esto temporalibus, sunt? Immò, & ipsæ indigentes intercessione nostra apud Deum, clamant, *Miseremini mei, Miseremini mei, saltem vos amici mei.* Et pro eis oramus, & suffragijs sacrificiorum, eleemosinarum, ieiuniorum, aliarumque mortificationum actibus eas adiuuare conamur. Adde quòd cùm Beatę non sint orationes nostras non viderent, nec scirent; hic enim fauor Beatis Deum videntibus, eoque fruentibus conceditur.

Ipsæ à nobis petunt vt pro eis

Obiecta hæreticorum diluta

Nec deterreat Tyronem quod dicunt hæretici, non posse nos orare Sanctos, nec eos posse pro nobis Deum orare, quia præiudicaretur merito Chrsti mediatoris omnium: Siquidem in maximam cedit Christi gloriam, quòd fideles a se redempti, & suo merito etiam glorificati, & Deo cari, & pro quibus illud quo que meritum obtinuit, vt possent pro alijs intercedere,

dere, id exequantur, & Deus pro sua benignitate ipsos exaudiat.

Nec 2. deterreat, quòd Sancti à nobis distantes, nequeant nos audire, aut videre. Etenim duplici modo potest Deus facere, vt audiant, aut videant, vel reuelando eis orationes nostras earum species eis infundendo; vel in sua diuina essentia illas eminenter continente ostendere. Ita ex Magistro Sententiæ docet Alexander de Ales, *Orationes nostra tribus modis inotescunt Sanctis, scilicet reuelatione, denunciatione Angelorum, inspectione, & intuitione in speculo Trinitatis.* Idem docet S. Thomas, & ante eos docuerant S. Gregorius Magnus, & Beda in Lucę *cap.* 16. vbi de Lazaro, & Abrahamo, ac Epulone. Alij omnes vtuntur exemplo Prophetarum, qui ex reuelatione vident absentia.

Oratio ad Sanctos directa nō minuit gloriam Christi. Licet à nobis distant Sancti audiūt eos, quia Deus eis reuelat. Alex. p. 4. q. 26. m. 3 ar. 1. 4. Sēt dist 45. q. 8. L. Dia. 41. 33.

C A P. XII.

De ijs, qui possunt orare.

DIco quòd omnis rationalis creatura potest orare si habet vsum rationis.

Prob. 1. lumine naturę notu, est, quòd omnes vtriusque sexus homines, siue fideles, siue infideles necessitatibus aliquibus, siue corporalibus, siue spiritualibus premi se cognouerunt, & cognoscunt; & ad Numen aliquod pro Deo habitum, recurrisse, ac recurrere scimus; licet in electione Numinis, seu Dei, errauerint infideles. Item scimus eosdem eidem Numini gratias egisse sacrificijs, honorasse, laudasse, & beneficia ab eo petijsse. Igitur certum est, omnes ratione vtentes orare posse.

Omnes ratione vtentes orare possunt.

Ex lumine naturę etiam infideles orant.

2. Prob. ex praxi fidelium, tàm veteris, quàm noui

ui Testamenti, qui orationi vacarunt, & vacant.

Ex praxi fidelium. Lucæ 18. Ex Christi præcepto.

3. Ex Christi præcepto Luc. 18. *oportet semper orare, & numquam deficere*: neminem excludit.

Ex necessitatibus.

4. Omnes viatores indigent aliquibus bonis, immò omnium, etiam quę possident, conseruatione, vt vitę salutis, tam corporalis, quàm spiritualis, & auxiliorum ad benè operandum: & S. Io: Chrisost. ait, *Omnes, Dei mendici sumus: ac misericordia illius fores assiduè pulsare nos conuenit, vt gratiam obtineamus in tempore opportuno*. Igitur nemo excluditur ab exercitio orandi.

Sancti etiam orare possunt. Sancti in vita orant.

Dico 2. Sancti, tàm in vita, quàm post mortem orare possunt. Prima pars eiudens est, immò isti plus omnibus orare consueuerunt. Patet de Sanctis veteris Testamenti, Abraham, Isaac, Iacob, Moyse David, Prophetis, ac Ioanne Baptista.

Ex S. Scriptura vtriusq; Testamenti.

De Sanctis noui Testamenti patet ex toto *Act. Apostol. libro*; in quo frequentissimæ orationes Apostolorum leguntur.

Comprobatur ex vitis Sanctorũ Monachorum, aliorumque Confessorum, ac mulierum, quæ vitæ sanctitate floruerunt. Omnes enim nedum vocali, sed mentali meditatiuę, & alij etiam contemplatiuę sedulam nauarunt operam, & nauant.

Sancti post mortem orant.

Quòd Sancti orent post mortem in Cœlo, iam in præcedenti capite ostensum est.

Tob. c. 12

Dico 3. Angeli in Cœlo possunt orare pro nobis, & orant. Prob. *ex Tobiæ libro*, aliàs allato loco, Angelus Raphael ait, *Dicam vobis veritate, & non abscondam occultum sermone. Quando orabas cum lacrimis, & sepeliebas mortuos &c. ego obtuli orationem tuam Domino*: igitur orant.

Angeli orant.

Item, *Zacchariæ* 1. habetur, Angelus Domini dixit *Domine exercituum vsquequò non misereberis Ierusalem, &*

Ex Sacr. Script.

& Vrbium Iuda, quibus iratus es, iste est iam septuagesimus annus? Et respondit Dominus *Angelo, qui loquebatur in me verba bona, & verba consolatoria.* Zaccar. 1.

Ex Apocal. habetur, *& vidi septem Angelos stantes in conspectu Dei, & data sunt illis septem tubæ, & aliùs Angelus venit, & stetit ante Altare; & data sunt ei incensa multa, vt daret de orationibus Sanctorum omnium super altare quod est ante Thronum Dei. Et ascendit fumus incensorum de orationibus Sanctorum de manu Angeli coram Deo.* Apoca. 8.

Idem docuerunt omnes Patres Græci, ac Latini, quòd videlicet Angeli pro nobis orant Deum. Origenes *in Lamento* Chrisost. *homil.* 3. *contra Arianos*, Theodor. *in cap.* 1. *Zacchariæ*: Ambrosius *in lib. de Viduis*, & Aug. *Conc.* 2. *in Iob. c.* 27. *Miseremini mei*, ait, *Angelos videtur postulare, vt pro eo deprecentur; aut certè Sanctos, vt pro pœnitente orent*; & *in lib. meditat. cap.* 4. deprecatur Angelos, Michaelem, Gabrielem, Raphaelem, & omnes Choros Angelorum, vt pro se orent: idem omnes Doctores docuerunt. Ex SS. Patribus.

Tandem ex Ecclesiæ praxi, quæ in Litanijs post Beatam Virginem inuocat Sanctos Angelos, vt pro nobis orent: & quilibet probus, immò & improbus Christianus quotidiè suo Angelo Custodi se commendat, vt Deum pro proprijs indigentiis subleuandis oret. Ex Ecclesiæ prax. precanti Angelos vt orent.

Dico tandem, Quod Christus vt homo pro nobis orat, & licet aliqua de hoc argumento supradiximus de ijs, qui orandi sunt, alia plura dicemus nunc cùm loquemur de iis, qui orare possunt, & orant. Christus pro nobis orat.

Prob. ergo nostra thesis. Saluator ipse, qui toto vitæ tempore pro nobis orauit, discessurus ex hoc mundo ad Cælum, Ioannis 14. dicit, *ego rogabo pro vobis Patrem, & alium Paraclitum dabit vobis.* Et Paulus Io. 14.

Rom. 8. ad Roman. ait, *Christus Iesus, qui est ad dexteram Patris, qui etiam interpellat pro nobis*, & in Epist. ad Hebr. dicit, *Christus Pontifex &c. semper viuens ad interpellandum pro nobis.* Et in epist. prima Ioannis habetur: *Si quis peccauerit, aduocatum habemus apud Patrem Iesum Christum iustum: & ipse est propitiatio pro peccatis nostris; non pro nostris, autem tantùm, sed etiam pro totius mundi, &c.*

Hebr. 8.

Ioa. epi. 1. c. 2.

Theodor.

Patres etiam hoc docent.

Theodoretus *in Epist. ad Rom. V. qui etiam interpellat pro nobis*, ait. *Quas à nobis accepit primitias Patri ostendens, & eas ab omni reprehensione auersas Patri demonstrans per illas nobis salutem petit. Et hoc quidem quantum ad humanitatem poscit: vt Deus enim non petit, sed suppeditat.*

Hieron.

S. Hieron. in eumdem locum ad Rom. inquit, *interpellat pro nobis, vt cum ipso simus, vbi ipse est. Dicunt Ariani, quòd qui interpellatur, interpellante sit maior. Quibus respondendum est, Deum obliuionem non pati, vt pro ipsis commoneatur semper, quos ipse elegit; sed in hoc interpellare, cùm dicitur, dum semper Patri hominem, quem suscepit, quasi nostrum pignus ostendit, & offert, vt verus Pontifex, & æternus.*

A pari, quia orabat pro nobis, cùm esset Viator.

Confirmari potest à pari. Christus dum esset Viator, & erat Deus, & erat Beatus quo ad animam, & tamen continuè orabat pro nobis, ergo idem facere nunc regnantem, vt hominem, non repugnat.

CAP.

CAP. XIII.

Quid orandum sit, & Quomodo.

NOtandum eſt, quòd licet ſit in libera poteſtate hominis poſcere à Deo, quod ſibi placet: non tamen ſemper ordinatè, & conuenienter petit: & ideò inquit in ſua epiſt. Iacobus, *Petitis, & non accipitis, eo quod malè petatis.* Videndum ergo, quæ poſſunt licitè, & bene peti. Iacobi ep. c. 4.

Not. 2. quod plerique ignari myſteriorum diuinorum conqueruntur, quod non obtinent omnia, quę à Deo petunt, vel immediatè, vel mediatè per Sanctos, quod eſſe videtur contra promiſſionem Chriſti apud Matthæum, & Lucam, *petite, & accipietis, quærite, & inuenietis, pulſate, & aperietur vobis*: cum tamen inſtanter petentes non obtinent, ideò. Multi conqueruntur, quòd non obtinent ea quæ petunt. Matt. 7. Lucæ 11

Dico, orando petendum eſt à Deo, quod redundat in gloriam Dei, & in ſalutem animæ, atque corporis; non verò quod confert ad explendum inordinatas concupiſcentias. Petendũ à Deo, quod redundat in gloriã eius, & ſalutẽ animę & corporis, nõ ob cõcupiſcẽtias malas.

Prima pars prob. 1. ex dictis de oratione Dominica; Chriſtus enim docet nos per eam petere, quæ conferunt in Dei gloriam, & animæ ſalutem, ergo hæc petenda ſunt.

2. Idem Saluator *Matth. 6. & Lucæ 12.* docet verum ordinem orandi. *Nolite ſolliciti eſſe dicentes, quid manducabimus, aut quid bibemus, aut quo induemur: ſcit enim Pater veſter, quia his omnibus indigetis. Quærite ergo primùm Regnum Dei, & iuſtitiam eius & hæc omnia adijcientur vobis.* Sic explicant Patres, *quærite vitam æternam, ſeu beatitudinem, Dei gratiam, Virtutes, & bona opera, hæc enim omnia ad eam conducunt.* Matt. 6. Lucæ 12. Chriſtus id docet.

Ioa. 14.

3. Idem Saluator Ioan. 14. inquit, *Si quid petieritis Patrem in nomine meo dabit vobis*, S. Gregorius Magnus, *Hom.* 27. *in Euang.* ait. *Nomen filij Iesus est. Iesus autem Saluator, seu salutaris dicitur, ille ergo in nomine Saluatoris petit, qui illud petit, quod ad veram salutem pertinet. Pensate ergo petitiones vestras, si in nomine Iesu petitis id est si gaudia salutis æternæ postulatis. In domo Iesu, Iesum non quæritis, si in æternitatis templo pro temporalibus postulatis. Ecce alius in oratione quærit vxorem, alius petit villam, alius postulat vestem, alius deprecatur sibi dari alimentum. Et quidem, cùm hæc desunt, ab omnipotenti Deo petenda sunt; sed meminisse debemus, quòd ex mandato eiusdem Redemptoris accepimus, quærite primùm Regnum Dei.*

Sæpe docet Christus q. i. petendum it.

Necessaria ad salutem primò petenda sunt S. Greg. explicat Christi verba ade nis quæ petenda sunt à Deo.

2. Pars prob. Iacobus in citato *cap.* 4. refert caussam, cur orantes petunt, & non accipiunt, *quia* ait, *petitis, vt in concupiscentijs vestris insumatis*. Hæc ergo nequeunt à Deo peti. Vnde S. Gregorius vbi supra dicit, *malè istos petere, quia*, ait, *quisquis sic orat (id est prohibita petens) suis precibus contra Deum pugnat; vnde, & sub Iudæ specie dicitur, fiat oratio eius in peccatum. Oratio autem in peccatum est illa petere, quæ prohibet ipse qui petitur.*

Quæ non sunt petēda.

Beda in eum Iacobi locum, dicit, *malè petit à Deo qui iussa Domini contemnens à Domino beneficia superna desiderat, & qui ammisso amore supernorum infima tantùm quærit bona percipere, & hæc non ad sustentationem humanæ fragilitatis, sed ad redundantiam liberæ voluptatis, quod est velle insumere in concupiscentijs.*

Beda.

Qui male petunt.

Cassianus *in Collat.* docet à Deo non petendas opes delicias, honores, robur, potentiam, & similia, sed spiritualia, ac æterna, & etiam temporalia necessaria, sed prius illa, sic. *Deus nihil caducum, nihil vile, nihil temporale vult à se æternorum conditore postulari. Ita*

Caſſ. c. 23. Spiritualia petenda sunt primò.

que

quę magnificentiæ, & munificentiæ eius maximam irrogabit iniuriam, quisquis sempiternis petitionibus prætermissis, transitorium aliquod, & caducum ab eo maluerit postulare, & offensam potiùs, quam propitiationem iudicis sui vtilitate orationis incurret. S. Basilius

S. Basilius *in Constit. Monast.* dicit, *Munificentissimus, & augustissimus Rex noster est, & indignè fert quandocunque quis exiguum à se petit; multo magis si ea petimus, quæ minimè conueniunt.*

S. Augustinus *tract.* 73. in Ioannem ait, *Aduersus vtilitatem salutis non petimus in nomine Saluatoris, & in epist.* 121. dicit. *Non petimus in nomine Magistri quidquid petimus præter regulam ipsius Magisterij, idest præter formam, qua nos docuit orare*: & tract. 102. in Ioannem, dicit, *Saluator inquiens, si quid petieritis Patrem, & illud solùm intelligit, quod ad salutem, & vitam æternam pertinet; cuius comparatione reliqua nihil sunt*: & loquens de oratione Dominica *ad Probam epist.* 121. inquit. *Si per omnia sanctarum precationum verba discurras, quantum existimo nihil inuenies, quod non ista contineat, & concludat oratio; non tamen omnia disertè continet, sed ea, quæ potissimam ob oculos sunt habenda.* S Augustinus. Quãdo petitur, vel nõ petitur in nomine Christi.

Dico 3. Orantes petere possumus à Deo etiam temporalia nobis necessaria ad bonum finem, & vtilitatem nostram, vel proximorum honestatem. Etiam tẽporalia necessaria peti possunt.

Prob. exemplis Sanctorum, aliqui enim vnum, alij aliud eiusmodi bonum à Deo petierunt orando. Salomon petijt à Deo sapientiam, vt posset populum Iudaicum rectè gubernare 3. Reg. *Dabis seruo tuo cor docile, vt populum tuum iudicare possit, & discernere inter bonum, & malum*; quæ petitio Deo placuit, & affluenter concessit quod petebat. Ideò Iacobus in sua epist. ait, *Si quis indiget sapientia postulet à Deo, qui dat omnibus affluenter, & non improperat, & dabitur ei.* 3. Reg. c. 3 & Sap. Iacobus ep. 1.

Temporalia ob bonum finē peti possunt.

Peti potest ob bonum finem liberatio à morbis. Sic fecit Ezechias Rex, vt incumberet destructioni idolatrię totaliter. Peti potest prorogatio vitæ ob bonum finem. Sic fecit Ionas in ventre piscis, vt iret ad prædicandum in Niniuem: & alia innumera exempla Sacræ Scripturæ Veteris, ac Noui Testamenti adduci possunt de his petitionibus, de liberatione morborum periculi mortis, & resuscitationis, quę acceptæ Deo fuerunt, & effectus suos obtinuerunt.

Peti potest victoria de oppressoribus. Exodi. 17.

Peti potest victoria de iniustis oppressoribus, & alijs inimicis, non quidem in vindictam, sed ob bonum proprium liberationis, à molestia, à malis corporis, ac fortunæ, & ob bonum pacis: sic orauit Moyses contra Amalecitas *Exodi* 17. sic Iosue, Gedeon, Dauid, Ezechias, Maccabæi, & alij innumeri.

Omnia bona, et ā temporalia peti possunt ob finē bonū redundantem in Dei gloriam.

Vno verbo dicam, omnia bona, & cōmoda, etiam temporalia ad victum, vestitum, salutem, honorem, ac dignitatem, cæteraque similia, vel necessaria, vel etiā cōmoda possunt à Deo immediatè, vel mediantibus Sanctis peti ob finem bonum redundantē in Dei honorem, & proprium, aut proximorum honestum bonum. Propterea, vt orans liberet se a scrupulo, an licitè petat, nec ne etiam si sibi videantur honesta ea, quæ petit, cùm à propria passione possit decipi, sic potest petere, *hoc oro Domine, dummodò sit in gloriam tuam, & salutem animæ meæ, vel proximi: alioquin supplico ne concedas.*

Quomodo petendum à Deo.

Debet orans in petendo, humiliter se diuinæ voluntati conformare, vt scilicet faciat Deus quod sibi placet, concedendo, vel non cōcedendo, exemplo Christi Domini, qui in Horto, *procidens in faciem suam ter*, toties orauit, vt transiret calix passionis, at toti

Humiliter petēdum.

tidem vicibus addidit, *Verumtamen non mea, sed tua voluntas fiat*. Ad nostram instructionem id fermè Sancti Patres docent, vt pluries pro aliquo obtinendo Deum oremus, & vt eius voluntati conformemur, in obtinendo, vel non obtinendo.

Cõforma tio ad Dei voluntatẽ necessaria oranti.

Debet pariter orans in petendo cauere, ne indiscreto zelo aliquid petat, vt fecerunt Iacobus, & Ioannes apud Lucam videntes, quòd Samaritani non receperunt Christum inde transeuntem: *indignati dixerunt, Domine vis dicamus, vt descendat ignis de Celo, & consumat illos*: at Christus dixit, *nescitis cuius spiritius estis*.

Discretè petendum

Luce 9. 55

Discretio necessaria

Neque orans petere aliquid debet ex ambitione, vt iidem duo fratres, mediante matre, *petierunt sedere vnus ad dexteram, alter ad sinistram in regno Christi*, quibus responsum est, *nescitis quid petatis*.

Non petẽdũ ex ambitione.

Quidquid autem pro nobis à Deo orantes petimus, possumus pro proximis petere, siue spectet ad salutem animæ, siue sint temporalia, honesta tamen, & statui personarum decentia, & pro Dei gloria.

Quæ pro nobis petimus, possumus etiam pro proximis petere.

CAP. XIV.

De Orationibus Iaculatorijs, & quæ sint.

DE orationibus istis, quę Iaculatorię à Sanctis Patribus appellantur, vt potè omni personarum statui valdè comodis, quia breues, & neruosę, breuiter aliqua dicam; ore enim, & mente fieri possunt.

Oratio Iaculatoria sic dicitur, quia est velut quodam iaculum à corde hominis emissum erga Deum, quasi volans, & citò transiens, v. g. hæc, *Deus in adiu-*

Quid sit hęc oratio iaculatoria.

adiutorium meum intende, vel, *Deus adiuua me*; vel, *Parce mihi Domine*, vel, *Illumina me Domine*.

Auguſt. c. 10.

S. Auguſt. epiſt. 121. *de orando Deo ad Probam cap.* 10. commendas has orationes inquit. *Dicuntur fratres in AEgipto crebras quidem habere orationes: ſed eas tamen breuiſſimas, & raptim quodammodo iaculatas; ne illa vigilanter reiecta, quæ oranti plurimum neceſſaria eſt, per productiores moras euaneſcat, atque hebetetur intentio.*

Iaculatoriæ orationes commẽdantur

S. Ioannes *Chriſoſt. homil.* 4. *de fide Annæ* ait. *Si per interualla crebris præcationibus te ipſum accendis, non dabis occaſionem Diabolo, nec vllum ad cogitationes tuas aditum. Ingemiſce amarè, reuoca ad memoriam peccata tua, ſuſpice in Cœlum, dic in mente, Miſerere mei Deus, & abſoluiſti præcationem.*

Exempla.

Harum breuium orationum exempla omnibus comoda in Sacra Sriptura, præſertim in Pſalterio, habemus, quibus comodè vti poſſunt fideles. v. g. iſta. *Miſerere mei Domine, quoniam infirmus ſum.*

Domine ne in furore tuo arguas me.

In te Domine ſperaui non confundar in æternum; in Iuſtitia tua libera me.

Inclina Domine aurem tuam ad me, accelera, vt eruas me, eſto mihi Domine in Deum Protectorem, vt ſaluum me facias.

Illumina Domine oculos meos, ne vnquam obdormiam in nocte.

Multa exẽpla iaculatoriarum orationũ.

Conſerua me Domine quoniam ſperaui in te.

Perfice Domine greſſus meos in ſemitis tuis, vt non moueantur veſtigia mea.

Sub vmbra alarum tuarum Domine protege me.

Domine adiutor meus, & Redemptor meus reſpice in me.

Domine ne elongaueris auxilium tuum à me.

De vẽtre Matris meę Deus meus es tu, ne diſceſſeris à me.

Ad te Domine leuaui animam meam; Deus meus in

te

te confido non erubescam.

Vias tuas Domine demonstra mihi, & semitas tuas edoce me.

Respice me Domine, & miserere mei, quia vnicus, & pauper sum ego.

Aliæ pluresformulæ de orationibus iaculatoriis.

Vide humilitatem meam Domine, & dimitte omnia delicta mea.

Fiat misericordia tua Domine super nos, quemadmodum sperauimus in te.

Domine ante te omne desiderium meum, & gemitus meus à te non est absconditus.

Ex S.Scriptura.

Ne derelinquas me Domine Deus meus, ne discesseris à me.

Intende in adiutorium meum Domine Deus Salutis meæ.

Adiutor meus, & Protector meus es Domine, ne tardaueris.

Domine miserere mei; sana animam meam, quia peccaui tibi.

Exurge Domine, adiuua me, & libera me propter nomen tuum.

Miserere mei Deus secundùm magnam misericordiam tuam.

Secundùm multitudinem miserationum tuarum dele iniquitatem meam.

Auerte faciem tuam à peccatis meis Domine, & omnes iniquitates meas dele.

Cor mundum crea in me Deus, & spiritum rectum innoua in visceribus meis.

Ne proijcias me à facie tua, & Spiritum Sanctum tuum ne auferas à me.

Redde mihi lætitiam salutaris tui, & spiritu principali confirma me.

Domine labia mea aperies, & os meum annunciabit laudem tuam.

Deus in nomine tuo saluum me fac.

Deus exaudi orationem meam, auribus percipe verba oris mei

Miserere mei Deus, miserere mei, quoniam in te confidit animam mea.

Eripe de inimicis meis Deus meus, & ab insurgentibus in me libera me

Plura de locula oris exempla.

Exurge in in occursum meum Domine, & adiuua me.

Deus meus adiutor meus, & misericordia tua salua me.

Exaudi Deus orationem meam, intende deprecationi meæ.

Deus misereatur nostri, & benedicat nobis, illuminet vultum suum super nos, & misereatur nostri.

Exaudi me Domine; quoniam benigna est misericordia tua.

Domine ne auertas faciem tuam à puero tuo.

Domine intende animæ meæ, & libera eam.

Ego sum pauper, & dolens, Deus adiuua me.

Deus in adiutorium meum intende, Domine ad adiuuandum me festina.

Ego autem egenus sum, & pauper, Deus adiuua me.

In te Domine speraui, non confundar in æternum.

Inclina Domine ad me aurem tuam, & salua me.

Esto mihi in Deum Protectorem, & in domum refugij, vt saluum me facias.

Deus ne elongeris à me, Deus meus in auxilium meum respice.

Firmamentum meum, & refugium meum es tu, Domine.

Domine in te sperabo, & adijciam super omnem laudem tuam.

Vsque in senectam, & senium Deus ne derelinquas me.

Sit nomen Domini benedictum in sæcula.

Ex-

Excita Domine potentiam tuam, vt saluum facias me.

Ne memineris iniquitatum mearum antiquarum, citò me anticipent misericordiæ tuę, quia pauper factus sum nimis.

Adiuua me Deus salutaris meus, & propter gloriam nominis tui libera me.

Deus conuerte nos, & ostende faciem tuam, & salui erimus.

Protector noster aspice Deus, & respice in faciem Christi tui.

Conuerte nos Deus salutaris noster, & auerte iram tuam à nobis.

Ostende nobis Domine misericordiam tuam, & salutare tuum da nobis.

Deus tu conuersus viuificabis nos, & plebs tua lætabitur in te.

Inclina Domine aurem tuam, & exaudi me, quoniam inops, & pauper sum ego.

Lætifica Domine animam serui tui, quoniam ad te animam meam leuaui.

Domine suauis es, & mitis, & multæ misericordiæ omnibus inuocantibns te.

Domine magna misericordia tua super me, & eruisti animam meam ex inferno inferiori.

Fac Domine mecum signum in bonum, vt videant qui oderunt me, & confundantur.

Benedictus Dominus in æternum, fiat fiat.

Dòmine tu es spes mea; altissimum posuisti refugium tuum.

Domine exaudi orationem meam, & clamor meus ad te veniat.

Reuela oculos meos Domine, & considerabo mirabilia de lege tua.

Da mihi Domine intellectum; & ſcrutabor legem tuam, & cuſtodiam illam in toto corde meo.

Deduc me Domine in ſemitam mandatorum tuorum.

Iſtæ, & aliæ ſimiles inſeruire poſſunt pro iaculatorijs orationibus.

OPVSCVLVM SECVNDVM.

DE ORATIONE MENTALI.

CAP. I.

Quid sit, & quotuplex.

ORATIO Mentalis, *est ascensio, seu eleuatio mentis ad Deum siue sensibili voce.* Quilibet potest in semetipso experiri, quòd omnia, quę vocaliter dicit, potest internè sine vocali prolatione dicere, siue laudando Deum, siue ei gratias agendo, siue beneficia ab illo petendo. Quidquid autem internè, & mente reuoluitur apprehensione, assensu, vel discursu, nihil externè exprimendo, mentale dicitur. Alio vocabulo dicitur intentionale, & dicimus regulariter dari actus bonos, aut malos in intentione tantùm, alios verò etiam in executione. De hac ergo oratione loquimur, quæ mente tantùm fit. Oratio mentalis quid sit. Quænam dicuntur mentalia.

Duplex autem est mentalis oratio; quędam consistens in collocutione; quædam in cogitatione, seu consideratione. Prima est omnis interna locutio, quam facit anima cum Deo, vel Santis, siue laudando eum, vt recitans psalmos laudis, *Te Deum*, *Symbo-* Duplex mentalis oratio.

bolum, aut efficiendo actus fidei, assentiendo obiectis fidei: siue agendo gratias Deo, & Sanctis; siue petendo à Deo, & à Sanctis gratias: hæc oratio appellatur collocutiua mentalis, quia per eam quis cum Deo, vel Sancto colloquitur.

Mẽtalis collocutiua.

Secũda verò mentalis oratio dicitur cogitatiua tantùm, seu consideratiua, vel meditatiua; qua mens, seu intellectus nõ loquitur cum Deo, aut cum Angelo Custode, aut cũ alijs Angelis, vel Sãctis; sed apprehenso aliquo obiecto diuino, seu creato reuelato, illud considerat secundum sua prædicata, passiones, accidentia, circumstantias &c. vt infra, & circa illud elicit aliquem affectus actum: & de hac mentali oratione hic loquor.

Mentãlis cogitatiua seu meditatiua.

Hæc præterea *consideratiua*, seu *cogitatiua* interna, seu mentalis oratio vlteriùs distinguitur in puram meditatiuam, & in contemplatiuam: de earum natura debemus in hoc tractatu distinctè, & clarè loqui; nam plerique eas non declarantes, fidelium mentes confundunt.

Mentalis cogitatiua duplex.

Dico ergo. Datur inter fideles oratio mentalis, seu spiritualis, quę sine voce, sola mente peragitur. Non est, qui eam neget; sed de modò eam faciendi, & de partibus, seu gradibus eius, & de speciebus illius adsunt variæ difficultates à nobis gradatim explicandæ.

Datur oratio mentalis.

Probari tamen potest primò, quia Saluator continuè orabat, & tamen rarò legitur vocaliter; ad informandam Ecclesiã, vt vtroq; modo oraret. De vocali Christi oratione diximus supra. De mentali probo, nã, & absentibus, & præsentibus Apostolis, & cũ non audientibus, legimus illum sępissimè orasse, Lucę. 6. *Exijt in montem orare, & erat pernoctans in oratione Dei*: et cap. 9. *Et factum est cùm solus esset orans erant*

Ex exemplo Saluatoris. Sæpe orabat mentaliter.

Lucæ 6. c. 9.

cum

cum illo, & discipuli; & tamen non audiebant quid diceret; & ex eodem. *Ascendit in montem, vt oraret, & facta est cùm oraret species vultus eius altera*. Hoc acidit in Monte Thabor; & tamen tres Apostoli præsentes nihil audiuerunt. Lucæ 11. *Cùm esset in quodam loco orans; vt cessauit, dixit vnus ex discipulis eius ad eum, Domine doce nos orare*; igitur non audierant, quomodo orasset. Et Lucæ 21. notatur, *quòd in diebus docebat in templo, in noctibus verò morabatur in Monte Oliueti, ibique orabat*. At cur in hoc immoror; Christus enim continuò pro humano genere orabat offerens Deo omnes suos labores, itinera, ieiunia, passionemque, & hoc ab initio suę conceptionis; vt de fide supponimus. At erat beatus continuò videns Deum, ideòque non egebat vocibus, vt Deum in se existentem oraret. Lucæ 11. Lucæ 21. Christus contiuuò orat.

Tandem Matt. 7. dicit, *Tu autem cùm oraueris, intra in cubiculum tuum, & clauso ostio ora Patrem tuum in abscondito*. Glos. ord. dicit, *Magis videtur percipi, vt inclusa pectoris cogitatione, labiisque compressis oret Deum. Cubiculum autem est cordis secretum, ostium carnalis sensus, per quem hæc externa improbè se ingerunt, & turba phantasmatum orantibus obstrepunt*. Matt. 7. Christus consulit hoc orandum.

Idem dicit S. Ambros. de Cain, & Abel, *quòd cor est cubiculum, in quo orandum est*, addens, *hoc orationis cubiculum vbique tecum est, & vbique secretum est*, cuius arbiter nullus est, nisi solus Deus: & S. P. Franciscus dicebat, *Corpus est cella, & anima est Eremita, quæ moratur in cella: vbicunque sint, etiam inter homines ad orandum Dominum, & meditandum de ipso apta est*. S. Ambr. S. Franci. sci sententia.

2. Paulus 1. Corint. 14. ait, *orabo spiritu, orabo & mente. Psallam spiritu, psallam & mente*. Et ad Eph. 6. inquit, *Per omnem orationem, & obsecrationem orantes* Ex S. Scriptura oratio mentalis.

tes cum tempore in spiritu, & in ipso vigilantes in omni instantia, & obsecratione pro omnibus Sanctis.

Apostolus sic orabat.

3. Sancti Monachi,& Anachoritæ in hac Oratione Mentali maximè exercebãtur, vt perspicuè in eorum vitis legitur: In hac omnes Religiosi versantur. In ea fidelium Congregationes aliquantulum vacant.

Sancti Monachi sic orabant. Sancti plurimi in Oratione Mentali exercitati.

4. Plurimi Sancti Confessores, sanctæque Virgines, ac viduæ in hac oratione excelluerunt; alij quidem in meditatione; alij in contemplatione, & meditatione, per quam peruenerunt ad contemplationem; vt de Sancto Benedicto, Basilio, Romualdo, Dominico, Francisco, Bonauentura, Antonio Abbate, & Patauino; & de modernis Theresia, Ioanne de Cruce, Petro de Alcantara certum est. Hi autem,& sic orarunt,& regulas sic orandi posteris tradiderunt, vt alios taceam, qui libros multos de Oratione Mentali, & eius speciebus, scilicet meditatione, & contemplatione ediderunt.

CAP. II.

De Præstantia Orationis Mentalis.

De Oratione Mẽtali generice nemo ferè lõquitur Sed de speciebus eius innumeri agũt.

NOtandum est, quòd de Orationi Mentali generice accepta, nemo ferè loquitur; sed de speciebus eius omnes loquuntur, nempe de meditatione, & contemplatione, quas quidem Sancti Patres, & Mystici, atque Ascetici, vt par est, exaltant, vt nos in suis locis ostendemus. Nihilominus placet aliquid de ea dicere in genere, vt gradum postea faciliorem faciamus ad præfatas species, ad meditationem scilicet, ac contemplationem; earumque gradus, seu species.

Dico

Dico ergo. Magnis, ac dignis laudibus à sanctis pijsque viris extollitur mentalis oratio pro animæ salute, ac perfectione, modò sub titulo meditationis modò sub titulo contemplationis. Mentalis Oratio cõmẽdata à Sanctis.

Prob. Dauid hanc petebat à Deo. *Da mihi intellectum, & scrutabor legem tuam, & custodiam illa in toto corde meo. Reuela oculos meos, & considerabo mirabilia de lege tua. In matutinis meditabor in te. Meditabor in operibus tuis. Meditabor in iustificationibus tuis.* Et in toto psalterio per 27. vices id replicat, petens donum hoc meditationis, quæ mentalis oratio est. Psal. 118 Sancti hãc petierunt.

2. Saluator de Magdalena contemplante dicit, *Maria optimam partem elegit.* Quia, inquiunt Interpretes, *Melior est vita contemplatiua, quàm actiua.* Causa intrinseca deuotionis nostræ, oportet, vt sit meditatio, vel contemplatio ait S. Tho. vtraque autem oratio mentalis est. Illam Saluator cõmendat.

3. De mentalitèr orantibus, & contemplantibus dicit S. Bernardus; *in hoc arcanum, & in hoc Sanctuarium Dei, si quem fortè vestrum aliqua hora sic capi, & sic abscondi contigerit, vt minimè eum auocet, aut perturbet, vel sensus egens, vel cura pungens, vel culpa mordens, vel ea certe, quæ difficilius amouentur, irruentia imaginum corporearum phantasmata, poterit quidem hic cùm ad vos redierit gloriari, & dicere, introduxit me Rex in cubiculum suum.* Serm. 23 in Cant. S. Bernard Mẽtalem Orationẽ commendat, & valdè exaltat

4. Hoc est quod Ecclesiastici 39. consulitur fidelibus. *Cor suum tradet ad vigilandum diluculo ad Dominum qui fecit illum, & in conspectu Altissimi deprecabitur. Aperiet os suũ in oratione, & pro delictis suis deprecabitur, si enim Dominus magnus voluerit, spiritu intelligentiæ replebit illum.* Eccl. 39.

5. Ideò Dauid. 2. Reg. dicebat, *inuenit seruus tuus cor suum, vt oraret te.* Et Christus mentalem oratio- 2. Reg. c. 7

nem non obscurè commendasse visus est, dum Ioan. 4. Samaritanæ de oratione loquenti, dixit, *Spiritus est Deus, & eos, qui adorant eum in spiritu, & veritate oportet adorare, nam, & Pater tales quærit, qui adorent eum.*

S. August. lib. 1 c. 27

6. S. August. in lib. 1. medit. ad orationem spiritualem, seu mentalem, sic inuitat. *Transeat ab his exterioribus animus, & transcendat omne, quod creatum est, currat, & ascendat; volitet, & pertranseat, & in eum, qui creauit omnia, oculos fidei dirigat.* Hæc autem sola mente fieri possunt, & non aliter.

S. Bonau eã lauda par. 2. 2. 3

7. S. Bonau. *De stimulo amoris* inquit, *qui vult cum actiua vitam contemplatiuam habere vt suum Dominum in omnibus contempletur; videtur mihi, quod via sit breuis, & bona videlicet, vt se totum recolligens, intret in cor suum & intima cordis ingrediens se resoluat in Deum, vt nihil ne. videat, nec sentiat, nisi Deum. Hæc autem sola mente fieri possunt.*

S. Dionis. Areop.

De Myst. Theo. c.

8. S. Dionisius Areop. scribens ad Timot. dicit *Tu autem Timotee carissime pro maxima mysticorum spectaculorum exercitatione, qua vales, prætermitte sensus &c.* alia lectio dicit, *Circa mysticas speculationes corroborato itinere, sensus desere. Intentissimo circa mystica spectacula studio linque sensus. Circa mysticas visiones forti contritione sensus derelinque. Intentissima intuendis spectaculis mysticis exercitatione sensus linque.* Ex quibus apparet quanta cura mentalem orationem ei iniungat S. Dionisius Mysticæ Theologiæ Antesignanus.

Magnifica: orationem; mẽtalem S Dionisius

S. Bernar.

9. S. Bernardus sic orationi mentali contemplatiuæ addictus erat, quòd vt de eo dicit Ecclesia, *Vix sensibus, nisi ad officia pietatis vteretur.*

Dicitur sacrificiũ.

10. S. Dionisius Areop. de Cœlesti Hyerarch. loquens de mentali oratione contemplatiua, dicit, *esse sacrificium Deo acceptissimum.* Quem secutus S. Thom.

Thom. ait. *Quantò homo animam suam, vel alterius propinquiùs Deo coniungit; tantò sacrificium Deo magis acceptum offert. Vnde magis acceptum est Deo, quòd aliquis animam suam, vel aliorum applicet contemplationi, quàm actioni.* Sic S. Tho. S. Th. 2. 2. q. 182. ar. 2. ad 3.

11. Conf. nam finis, ac fructus orationis mentalis est vnio cum Deo per cognitionem perfectam, quę de eo haberi potest in via, & per charitatem, seu amore, ac dilectionem perfectam: Finis autem operationis eam specificat. Arg. ex fructu orationis mẽtalis.

12. Conf. 2. Plurimi Sancti Confessores, Sanctęque mulieres, qui martirij ardore flagrabant, cùm ex Dei incomprehensibili iudicio non fuerint voti compotes, orationi mentali, vt meditationi. & contemplatione, tanquam sublimi post martirium exercitio, se applicarunt, in eoque præcellentes, vt fulgentissima lumina, toti Ecclesiæ perfulserunt: vt Sanctus Franciscus Assisias, S. Antonius Patauinus, Sancta Theresia, Sancta Catharina Senensi, B. Ioannes de Cruce, S. Petrus de Alcantara, & alij similes, quorum memoria in benedictione in æternum erit. Præstantissimum ergo dicendum est orationis Mentalis studium, ac exercitium. At non relinquenda Vocalis ab Ecclesia instituta. Multi sancti, qui martiriũ ô potuerunt consequi, orationi mentali se adhixerunt. Pręstantia orationis vnde procedat.

Hinc est, quòd Regliones omnes, & omnium primò Sancti Anachoritæ, & Monachi huic studio vacarunt, hodieque vacant, vt quo perfectiori possunt modo, Deo vniatur in via, vt possint eidem perfectissimè vniri in Patria. At non propterea relinquunt, aut paruipendunt Vocalem, immò maximi ea faciunt. Modò Regulares, & primò Anachoritę mentali orationi vacabant.

CAP. III.

An, quomodo, & quibus sit necessaria Oratio Mentalis.

NEcessarium duxi hoc dubium proponere propter quorumdam indiscretum zelum, seu errorem, qui cuilibet homini vtrisque sexus dicunt orationem mentalem esse ad salutem necessariam absolutè, & simpliciter.

Motiuum Authoris

Aduerto, quòd vt aliàs dixi, mentalis oratio dupliciter sumitur; primò pro attentione mentis, quãdo oratur vocaliter. Secundò pro mentali, seu intellectuali actione, qua quis sine voce, aut precatione considerat diuinas, seu reuelatas res, illas meditando, vel contemplando. De hac loquimur.

Necessarium dupliciter sumitur.

Adu. 2. quòd, vt in scholis notum est, necessarium sumitur dupliciter, primo *absolutè, & simpliciter*, & est id, sine quo effectus aliquis nequit obtineri, vt in naturalibus cibus ad viuendum, & in moralibus baptismus ad salutem consequendam.

2. Aliquid est necessarium *secundùm quid*, seu ad meliùs, & faciliùs obtinendum effectum, vt in naturalibus cibus melior, & in moralibus consiliorum executio. Ita de oratione mentali discurrendum.

Vnus error Illuminatorum.

Adu. 3. quòd inter errores Illuminatorum hereticorum hic erat vnus, quòd oratio mentalis est sub præcepto diuinò; ac sine ea neminem saluari posse, immò esse quoddam Sacramentum, per quod omnia diuina præcepta adimplentur; & qui orationi mentali vacat, esse exemptum ab obedientia superiorum: & alia plura insana, ac erronea, orationi mentali coniugebant. At errores illorum omnes, de

Falsa, & erronea doctrina

de quibus oportunè fiet mentio, cum suis authoribus vix exorti damnati fuere anno 1623. in quo nati sunt.

Dico 1. Oratio Mentalis sumpta pro meditatione, vel contemplatione non est simpliciter, & absolutè necessaria ad salutem consequendam.

Mentalis oratio nō est absolutè necessaria ad salutem.

Prob. Nihil dici potest sic necessarium, nisi à à Deo fuerit, vt tale statutum, præceptum, ac reuelatum humano generi. Nuspiam autem in lege al qua, siue naturę, siue Mosaica, siue Euangelica, fuit talis oratio sic præcepta; ergo non est simpliciter ad salutem necessaria. Maior est manifesta; quia, tàm salutis collatio, quàm media ad eam necessaria, à Deo, Gloriæ Domino, decreta sunt. Min. prob. de statu legis naturæ ante scriptam, quęnam scilicet in ea fiebant, & quę non, non pauca quidem scimus; et inter illa non legimus hoc præceptum, vel traditionem. Legimus quidem Abraham, Isaac, Iacob, Moysem, & alios orasse: de Iacob scimus ex Genes. 24. & de alijs putamus mentaliter vtique meditatos & contemplatos fuisse Dei magnalia in creatione, & conseruatione mundi, in beneficiorum largitione, in bonorum remuneratione, & malorum punitione &c. nec non ipsiusmet Dei perfectiones, infinitatem, æternitatem, immensitatem, omnipotentiam, charitatem, misericordiam, scientiam, & similia. quia horum notitiam habebant, & quia viri perfecti erant, at nec eis, nec alijs hoc pręceptum fuisse scimus, vt necessarium ad salutem. Item inter Gentiles legimus Iob meditatum, & contemplatum certè fuisse magnalia illa, quæ de diuinis, ac reuelatis in suo libro scripsit; at neque Gentilibus id fuisse præceptum legitur.

In nulla lege oratio mentalis pręcipitur, vt necessaria simpliciter ad salutem.

Pauca de lege naturæ facta sciuntur.

Probabile est quod Sancti Patres Abrahā, Isaac Iacob, Moyses, &c. oratio mentali etiam vacauerint. Sed non legitur fuisse eis pręceptā.

2. Quia

2. Quia si fuisset necessarium pro lege naturæ, nunc etiam durraret hæc necessitas; quia lex naturæ, quoad sua principia, nunc durat; & tamen homines non experitur in se hoc dictamen de meditando, vel contemplando, ergo non est pręceptum naturę.

A pari arg. quòd non sit absolutè necessaria.

Quòd non sit præceptum legis Mosaicę, vt ad salutem necessarium, prob. percurrendo totum Pentateuchum, in quo decalogus tantùm legitur à Deo datus Moysi, intimandus populo, vt ad salutem simpliciter necessarius: nec vnquam fit mentio de oratione hac mentali meditatiua, vel contemplatiua, cum regulis quibus fit seu fieri debet, vt infra.

Nec in lege Moysi legitur fuisse præceptam.

Quòd tandem neque in lege Euangelica pręcepta sit oratio mentalis, vt simpliciter ad salutem necessaria, prob. In Euangelio non legitur: Immò interrogatus Saluator à quodam, *Quid faciendo vitam æternam possidebo*? Respondit, *Serua mandata*. Et illo replicante, *Quæ*? respondit Dominus narrando pręcepta secundæ tabulæ tantùm, quia loquebatur cum Iudæo credente in vnum Deum, sanctificante Sabbatum, &c. & alia vice interrogatus à legis perito, *quod est mandatum magnum in lege*, dixit, *diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, &c.* & alterum simile huic, *Diliges poximum tuum sicut te ipsum*; *In his duobus præceptis tota lex pendet, ac Prophetæ*. Immò iterum interrogante illo, *hæc seruaui ab adolescentia mea, quid adhuc restat*? Respondit, *si vis perfectus esse vende omnia, quæ habes, & da pauperibus*. Nusquam ergo Saluator pręceptum istud orationis mentalis meditationis, aut contemplationis imposuit.

Neque in lege Euangelica legitur præcepta. Mandatorum obseruantia ad salutē necessaria Ex Christi dictis quæ sunt necessaria ad salutem.

2. Quia si esset necessaria simpliciter ad salutem, magno errore laboraret Ecclesia, quæ vel ne-

Si necessaria, Ecclesia declarasset, alioquin erraret.

nesciret tale præceptum, vel nunquam fidelibus proposuisset seruandum, cum salutis iactura.

3. Maior hominum fidelium pars damnaretur, quia præceptum hoc non seruant, neque sciunt in quo consistat.

Dico 2. Oratio mentalis sub cônsilio tantùm dici potest necessaria, si non explicitè, saltem implicite, vt ad perfectionem ordinata.

Sub consilio capit oratio mẽtalis saltem implicitè.

Prima pars, quòd sit sub consilio, prob. quia omne opus pietatis, & quodlibet aliud honestum, si non præcipitur, sub consilio tantùm est; talia autem sunt omnia supererogationis opera, vt voluntaria paupertas castitas, obedientia, ieiunia, itinera, aliæque macerationes non præceptæ.

Quæ sub consilio sint.

Quòd autem explicite non consulatur patet, quia vt supra diximus, licet oratio consulatur, immò & præcipiatur, non tamen explicatur mentalis meditatiua, vel contemplatiua.

Explicitè non videtur sub cõsilio Euangelico.

Prob. 2. pars de consilio implicito. Datur enim consilium de perfectione acquirenda: *estote perfecti*, dicit Christus, *sicut Pater vester cælestis perfectus est*, & Paulus, *æmulamini Charismata meliora*. Et Apocal. 20. *qui iustus est iustificetur adhuc, & qui sanctus est sanctificetur adhuc*. Hæc autem mentalis oratio, & ipsamet perfectio est, & orantem ad perfectionem, & vnionem cum Deo disponit, vt de fructu illius dicemus. Igitur sub consilio illo perfectionis acquirendæ, implicite, & virtualiter comprehenditur etiam oratio mentalis.

Sub consilio implicito cadit oratio mẽtalis.

Quomodo est sub consilio implicitè.

Conf. Christus Dominus Lucæ 18. inquit, *oportet semper orare, & nunquam deficere*: id autem consilium est, vt suppono, quia non orans semper, non peccat. At sub hoc consilio comprehenditur quælibet orationis species, & maxime perfectior, vt est mentalis

Christi cõsilium.

ex nuper dictis. Præterea nobis consuluit suo exemplo, vt eum imitaremur, *exemplum meum dedi vobis, vt quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis*. Ipse autem quasi semper, & semper mentaliter orabat, etiam dum vocaliter id faciebat. Ergo in eo consilio orandi includitur mentalis oratio.

Suo exemplo consuluit etiam Christus. Actus fid. & &c. ad sint oratio mentalis. Necessarij sunt ad salutem.

Dico 3. Si pro oratione mentali intelligantur actus interni fidei, spei, charitatis, pœnitentiæ, seu doloris peccatorum, propositi non peccandi de cætero (licet isti non sint propriè orationes mentales) sunt simpliciter ad salutem necessarij.

Non tamen sunt orationes mentales

Quòd præfati actus, quamuis mentales sint, non dicantur orationes mentales, nemo dubitat, quia mentalis oratio ex sententia omnium Mysticorum diuiditur in meditationem, & contemplationem, ac in gradus alios eis annexos, nempe laudationem, gratiarum actionem, ac petitionem, quia per eiusmodi actus rationalis creatura loquitur cum Deo, & de eiusmodi actibus orandi diffusè Mystici tractant.

Actus fidei ab orãtibus supponuntur.

De actibus autem fidei, & aliis vt supra antecedenter, & præsuppositiuè, tamquam de principalibus fundamentis orantium, vt cum fructu orent, meditentur, & contemplentur, & vt saluentur, palam est.

Attentio mentis est necessaria in oratione. S. August.

Dico 4. si pro oratione mentali intelligatur attentio mentis, quando homo orat, & tenetur ex præcepto orare, necessaria est simpliciter illa attentio, vt præcepto satisfiat.

Quos obligat sub præcepto attentio.

Prob. ex s. August. lib. de Cognit. veræ vitæ c. 39. *oratio cordis non oris tantùm ascendit ad Deum*; & in lib. de spir. & Anima c. 50. ait, *oratio est mentis ad Deum per pium, & humilem affectum. Affectus autem est spontanea quadam, ac dulcis ipsius animæ ad Deum inclinatio; nihil enim ita Deum inclinat ad pietatem, ac misericordiam quemadmodum mentis affectus.* Di-

Dixi de iis, qui tenentur orare, quia si isti mente non applicant, non solùm non merentur, sed neque satisfaciunt. Cæteri verò, qui non tenentur, si non applicant mente, in vanum laborant. Attentio autem humano modo possibilis sufficit.

Qui tenentur orare, illi obligãtur ad attentionem.

At neque de ista mentali oratione hic loquor; sed præcisè de meditatione, & contemplatione, an necessaria sit simpliciter ad salutem.

CAP. IV.

De erroribus, & abusibus fugiendis circa Orationem Mentalem.

ANtequam ad species orationis mentalis, nempè meditationis, & contemplationis, descendamus, earumque praxim, & exercitium insinuemus, operæ pretium est, aliqua historicè, & dogmatice aduertere, ne fideles cum salutari medicamento sanctæ Orationis, venenum deglutiant, & non solum orationis fructu priuentur, sed æternæ damnationis reatum incurrant.

Mens Authoris.

Adu. igitur, quòd humani generis hostis, & zizaniorum sator Diabolus, ab initio Ecclesiæ, & in progressu, in quolibet campo sanctæ doctrinæ studuit miscere zizania errorum; & ita prorsus in hac materia per suos sequaces operatus est. Eos ergo referam, vt fideles eos caueant. Primi ergo, qui circa orationem mentalem errarunt, ex Demetrio Cydonio libro contra Palamam fuerunt *Euchitæ*, qui docebant orationem mentalem faciendam capite versus vmbilicum deflexo, & eo modo diuinam quamdam lucem se videre, ardoremque Sancti Spiritus concipere, & per nares efflare deberent: brutalis quidem

Dęmon sẽper orationis mentalis persecutor.

Fugiendi error esEuchitarum.

Primi errantes circa eamfuerunt Euchitæ.

dem stultitia omninò exsibilanda.

Beguardi, & Beguini errarunt. Alij, vt *Beguardi*, ac *Beguini*, in Concilio Viennensi damnati, inter alios errores docuerunt, *hominem contemplatiuum ita finalem beatitudinem cum omni perfectionis gradu posse in hac vita acquirere, sicut obtinebit in Patria.*

Fugiendi errores eorum. 2. *Posse per contemplationem ad talem gradum perfectionis ascendere, vt reddatur impeccabilis, & qui ad eum gradum peruenerat, non tenebatur vlla bona opera facere.*

3. *Quod qui ad talem gradum perfectionis peruenerat, spiritum libertatis acquirebat, & sic nulli humanæ obedientiæ obligatus erat.*

Nebulonū insaniæ. 4. *Quod contemplatiuus ad eam perfectionem perueniens, nec etiam ad eleuationem Sanctissimæ Eucharistiæ deberet reuerentiam exhibere. eo quod aiebant, imperfectionē esse; quod altitudo contemplationis pro indigno ducebat ad mysterium humanitatis Christi descendere.* Alios eorum errores non refero, quia ad rem non faciunt, omnes tamen exsibilandi.

Alii aliorum erro Alij, vt refertur in Chronicis Fratrum Minorum *par. 2. lib. 7. cap. 26.* reprehensi à Sancto Viro *Fratre*

Ineptiæ aliorum. *Vgone Tansiera*, docebant, *orationem mentalem, seu contemplationem hoc modo faciendam. Homo, quò ad intellectum alienus debet esse ab omni cogitatione rerum corporalium, & spiritualium, & sperare, ac expectare debet cogitationes illas, quas Deus ei imprimet, ac infundet. quamuis de*

Optimè reprehēsi, & exsibilati, vt brutales. *monstrari, aut sciri nequeat quomodo hoc fiat. Quo verò ad corpus, debet homo rectus stare strictis labijs retinens quantum potest respirationem; & statim incipet sentire mutationem aliquam in corpore; & interdum non sentiet angustiam; interdum verò prorumpet in magnas voces, at non semper eodem modo; interdum cadet in terram retrorsum; interdum in faciem; interdum tandem in actus irrationales prorumpet: & quòd quando corpus tale aliquod patiebatur, signum erat,*

quòd

quòd homo ille incipiebat contemplari. Interrogatus *Frater Vgo*, an hic modus orandi bonus esset? Respondit, doctrinam hanc irrationabilem, ac bestialem esse, & quatuor assignauit rationes. Prima est, quòd homo vacans perfectioni, non debet se alienare ab omni cogitatione, & operatione corporali, & spirituali; quia indiget Sacramentis, quæ corporalia sunt, & actibus virtutum, quæ spirituales sunt. Secunda ratio, & redit in idem, quia in via perfectionis sunt necessaria opera virtutum corporalium, vt v. g. opera misericordiæ corporalis, susceptio Sacramentorum, & actus fidei, spei, & charitatis. 3. Ratio quia si homo detinet intellectum suspensum ab omni operatione se exponit illusioni Dæmonis, qui sine vlla resistentia immittere in eo poterit peruersas cogitationes; ac propterea anima quærens Deum per contemplationem, debet semper cogitationem aliquam spiritualem habere; & valde periculosum est aliter facere: alias operationes corporeas strictioris retentionis halitus, &c. esse vanas, improprias, orationi mentali indecentes, & diabolicis insidijs adinuentas. 4. ratio *Fratris Vgonis*, eaque obseruanda, est, quia, inquit, impossibile est, quòd anima ita se suspendat, vt nihil cogitet. Ideò consulit, vt saltem de humilitate Christi, vel alia re diuina cogitet: dicit tandem, valdè cœcum esse, qui putat suo labore, ac industria peruenire posse ad statum raptus, vel eleuationem corporis, aut animę, ad reuelationes, vel prophetias, vel perfectam altitudinem spiritus; hæc, & alia diffusiùs *F. Vgo*.

Fr. Vgo dicit hæc esse irrationabilia, & bestialia.

Quatuor rationes assignauit.

Intellectus teneri non debet suspensus ab omni operatione.

Varii, & improprii modi orandi.

Rationes notandæ.

Alii, & similes primis, & alios plures circa orationem mentalem errores docuerunt; & de anno 1623. Hispali in Hispania detecti sunt, dicti *Illuminati*, sed

Illuminatorũ errores.

verius cæci. Primus eorum error est, quod *oratio mentalis diuino præcepto iniuncta sit, tali pacto, quòd per eam solam omnia diuina, & humana præcepta adimpleantur*. 2. quòd *oratio est Sacramẽtum quoddam sub accidentibus, videlicet, mentalis hac virtute pollens; vocalis verò exigui sit momenti*. 3. quòd *homines huic orationi dediti, non sunt ad laborem manuum, nec ad alia corporalia exercitia adstringendi*. 4. quòd *nulli Superiori sit obediendum, nec Prelato, nec Patri, nec marito quoties præcipiunt aliquid orationem mentalem impediens*. 5. quod *nullus absolutè loquendo consequi poterat virtutis secretum, nisi illis magistris, vt discipulus se subijceret*. 6. quod *nemo poterat saluari nisi orationem faceret, eo modo, quo ipsi magistri faciebant*. 7. quod *perfecti non egent operari virtutum opera*. 8. *Cùm ad gradum illum perfectionis peruenerint, nec debent conciones audire, nec imagines aspicere, nec de diuinis loqui*. 9. quod *oratio mentalis, & abstinentia nequeunt diù simul consistere, neque miraculosè; eo quod oratio, & amor Dei multùm extenuant, ideò lautis cibis vtendum erat, vt quis ad orationem aptior esset*. 10. quod *orans ita se colligere in Dei præsentia teneatur, vt nec discurrat, nec meditetur, nec in Iesu Christi passione, & multo minus in eius sancta humanitatis cognitione immoretur*. 11. quod *nullo modo vmquam vtendum sit imaginibus, vt quis se ad orandum colligat, cùm ipsa tantùm blandimenta, & illecebræ censeantur*. 12. *Posse hominem ad talem gradum perfectionis ascendere, vt Sanctorum intercessione non egeat; ideò nec inuocare eos debeat*. 13. quod *à quouis ex eorum Illuminatorum numero semper, ac singulis horis videri posit id, quod ab ipso iam semel in oratione visum fuit*: Hæc sunt, quæ phanatice hęretici illi dixerunt conspurcantes sanctum mentalis orationis exercitium: Sed merito luerunt pœnas; alii enim comparentes ad Tribunal Sancti Officii, publice abiurarunt; alii contumaces, & postea capti; pertinaces;

Indigna isti docuerunt.

Impia multa.

Phanatici homines detecti sunt.

Punitio eorum exemplaris.

ces, obstinati, ac impenitentes capitis pœna plexi sunt.

Nouissime de anno 1656. nefarii quidam prodierunt, qui sanctum mentalis orationis exercitium maculare tentarunt, multos ex præfatis erroribus, ac hæresibus ab Orco reuocantes, aliosque errores, aliasque hæreses proprio marte præfatis addentes; quorum præcipui authores cum abiuratione prȩuia diuersis pœnis mulctati sunt; & nouȩ sectȩ finem imponere diligentissime curatum est. Vt autem omnes ab iis caueant; aliquas eorum propositiones hic referre decreui, quȩ ad rem pertinent, alias omittendo.

Aliorum errores.

Maculare tentarunt orationẽ mentalem

Cauendæ eorum doctrinȩ peruersæ hic relatæ.

1. *Orationem mentalem ita esse cuilibet homini necessariam, vt sine ea nemo saluari possit.*

2. Quod *oratio vocalis respectu mentalis est parui momenti, & velut furfur respectu farinæ, & sicut palea respectu tritici.*

3. Quod *oratio mentalis, si vniatur cum vocali perdit vim suam, sicut si vinum misceatur cum aqua.*

4. Quod *si ab Episcopo, vel alio Superiore prohibeatur alicui oratio mentalis, non est eis obediendum, neque si sub excommunicatione iubeat.*

5. Quod *quo tempore facienda est oratio mentalis, vxor non tenetur obedire viro aliquid præcipienti, quod orationem impediat.*

6. *Si Superiores vellent eos reformare; parendum non est, quia non sunt capaces suorum principiorum, ipsi autem Phanatici reguntur à Spiritu Sancto.*

Indigna prorsus dogmata.

7. Quod *in missa, dum eleuatur Sanctissimum, non debent in illud aspicere, sed inclinare caput versus terram, quia digni non erant aspicere.*

8. Quod *illi, qui exequi nesciunt orationem mentalem, non sunt in statu saluationis.*

9. *Prohibebant vsum imaginum sanctarum.*

10. Quod

10. Quòd *orationi mentali vacantes, vel peccare non possunt, vel difficilimum est, quòd peccent.*

Alia plura indigna docebant.

Alia plura effutierunt de potestate, & dignitate directorum huius exercitij orationis mentalis ab eis maculatæ, & tot insanijs conspurcatæ, quę nunc referre opus non est, & damnati fuere authores, ac doctrinæ pręfatæ.

Moni: in pro orantibus.

Qui ergo à Deo vocatur ad exercitium orationis mentalis, siue meditationis, siue contemplationis, hęc omnia, & similia phanatica, & inepta, à Dęmone prorsus adinuenta fugere debet; & simplicibus regulis ex sacra Scriptura, & ex Sanctis Patribus decerptis, & à Dei seruis in vsu hucusque positis inhęrere; ideò ante tractatus de meditatione, & contemplatione, quæ solæ sunt species orationis mentalis, impietates istæ positæ sunt, vt sciant fideles, quid vitare debeant in sancto orationis exercitio: dicitur enim in ps. 59. *dedisti metuentibus te significationem, vt fugiant à facie arcus, & liberentur dilecti tui.*

Errores isti relati sunt, vt fideles ab eis caueã.

Alia verò mala leuiora vitanda, quæ occurrere possunt in sancto hoc exercitio, in progressu tractatuum insinuabuntur, vt sacrificium hoc laudis, quod in psal. 49. Dauid iubet Deo immolandum; purum, immaculatum, & Deo placens immoletur. Ideò ad species orationis mentalis explicandas Deo duce, descendimus, & primò de meditatione, quę facilior, notior, & communior est, agemus; vnde sit prima quæstio.

Alia vitanda in progressu dicentur.

CAP.

CAP. V.

Quid sit meditatio, & in quo consistat.

ADu. quòd meditatio generaliter sumpta vt Philosophis, Teologis, ac etiam Rethoricis communis, sic definitur, *est attenta, & sedula rei alicuius in mente reuolutio, & agitatio*: Et sic quilibet apprehendens rem aliquam, & mente considerans eam secundum eius partes, naturam, passiones, & cętera accidentia, & circumstantias, siue Thelogus, siue Philosopus, Architectus, Rethor, & quiuis alius considerans sua negotia, dicitur meditari; & sic meditans non sistit in vno cogitationis actu, sed per plura circa rem apprehensam discurrit, vt quilibet in semetipso experiri potest; quod est valdè notandum. At de hac generica medicatione hìc non loquimur, sed *de Religiosę meditatione rerum cælestium, seu diuinarum, ac reuelatarum*; quę conuenit cum generica in aliquibus; & differt in obiecto, & annexis multis.

Definitio Meditationis. Meditatio multiplex.

Quid sit.

Religiosa eiusdem.

Dico 1. *Religiosa meditatio est attenta, & sedula alicuius rei reuelatæ cogitatio, circa rem illam, & eius accidentia, & circumstatias se extendens, cum amoroso affectu circa rem ipsam, atque Deum rei illius Authorem.*

Definitio meditationis.

Declaratur, & probatur euidenter ex consensu omnium, qui & meditationi vacarunt, & libros de ea ediderunt, vt sunt S. Bernardus, Riccardus, & Vgo de S. Victore, S. Bonauentura in toto libro de Meditatione Vitæ Christi, S. Theresia, B. Ioannes de Cruce, S. Petrus de Alcantara, Gerson, &c. omnes isti docent, *Meditationem esse congitationem seu consiclerationem attentam, alicuius Mysterij fidei, vel cu-*

Particulę definitionis declaratur. Qui de meditatione scripserũt sic explicant.

cuiuslibet rei reuelatæ, discursiuam tamen, seu procedentem de vna re in aliam. V. g. meditatur quis Natiuitatem Christi, mente cogitat *Qui est*, qui nascitur, & considerat, quòd sit Deus, qui homo factus est, & de hoc miratur. Considerat *locum*, quòd sit in stabulo, loco fætido, & miratur. Considerat *tempus*, quòd in medio hyemis, & miratur. Considerat *paupertatem* quòd vilibus pannis inuolutus iacet in præsepio, & miratur. Considerat eum *sine virgitatis materne præiudicio, & sine dolore eiusdem ex vtero prodijsse*, & miratur, Considerat *Deum sic pro humano genere humiliatum*; atque alia, quæ in illius Natiuitate acciderunt, & tandum ex horum consideratione affectus amorosi actum, prout Deus inspirat, in Christum natum, & in Deum hæc patrantem elicit: hæc est verè, & propriè meditatio, cum pluritate actuum circa plura obiecta annexa principali obiecto: & per hoc differt, vt dicemus, à contemplatione, quæ non est discursiua, sed in vno simplici, & fixo intuitu rei meditatæ, seu sine meditatione apprehensæ, consistit, vt dicam postea: et differt ab omni alio Philosophicæ, ac artificiosæ meditationis genere; quia istę sunt cogitationes, & considerationes rerum prophanarum, nostra autem Religiosa mediatio est de rebus reuelatis, & creditis per fidem.

Exemplũ meditationis. Modus meditandi. Discursiuus est. Affectus circa rem meditatam. Plures actus in meditatione intercedunt. Differt per hoc à contemplatione. Differt à meditatione Philosofica.

Differt etiam à Theologicis speculatiuis meditationibus, quia licèt sint de reuelatis, & creditis rebus, sũt tamen sine amoroso affectu illis annexo, ad quẽ tendit meditatio, qua de causa Seraphicus S. Bonauentura totam Teologiam suam ad affectiuam ordinauit, vt compertum est, vt semper in ea meditaretur. Vnde sponsa Cant. 2. ait, *Introduxit me in cellam vinariam: ordinauit in me Charitatem*; quia dicit Apostolus *Finis legis Charitas*, vt de Affectiua dicam in suo loco.

Differt etiam à cęteris speculationibus etiam theologicis. S. Bon. totam theologiam ordinauit ad affectum. Cant. 2. 4

Dico

Dico.2. Semper in Ecclesia fideliũ vtriusq; testamẽti viguit in multis meditatio, seu meditatiua oratio. Sẽper in Ecclesia viguit meditatio.

Probatur ex lectione Sacri Textus Gen. 24 de Isaac adueniente Eliezar de Mesopotamia cum Rebecca illius futura sponsa, dicitur, *Meditabor in agro*. Ge.24.63. Isaac enim, ex quo fuerat in victimam destinatus, assidue orationi vacabat. Deuter. 6. Moyses ex Dei mandato præcepit Iosue, *vt sæpè meditaretur præcepta legis siue sedens in domo, siue existens in itinere*. Deut.6.7. Iosue 1. Deus ipse illi præcipit, *vt sæpè meditaretur volumen legis*. Iosue 1. Dauid Psal. 1. ait, *Beatus vir qui in lege Domini meditatur*; & in toto psalterio per viginti septem vices loquitur de meditatione operum, & mandatorum Dei. in Prouerbijs quater fit mentio de meditatione diuinarum rerum. Sæpè in ps. fit mẽtio de meditatione. Paulus 1. *Timot*. 4. postquam multa consilia, & præcepta imposuit Thimoteo, dicit, *Hæc meditare, & in his esto, vt profectus tuus manifestus sit omnibus*. 1. Timo. 4 17. Et ipse Paulus 1. Corint. 14. inquit, *Orabo spiritu, orabo & mente; Psallam spiritu, psallam & mente*. 1. Cor. 14. Et Apostoli omnes, qui à Christo tot præcepta, & consilia audierant, tot virtutes, ac miracula ab eo fieri viderant, & tot iniurias, cruciatus passionem, ac mortem perpeti, & post resurrectionem tot gloriosa gesta exequi vsque ad Ascensionem in Cœlum, & missionem Spiritu Sancti, quomodo poterant non meditari continuò tot magnalia, & in Christi, ac Sanctissimæ Trinitatis, quam ab eo didicerant, amorem non diffundi? In Apostolis meditatio. inuerisimile, immo impium est oppositum opinari.

Præterea de oratione meditatiua sub vocabulo *Considerationis* fit mentio in Sacra Scriptura Iob. 37. *Considera mirabilia Dei*. Sub voce considerationis fit sæpe mentio de meditatione. Et certe inuerissimile *est*, quod primi Parentes, cæterique amici Dei, tàm pro lege naturæ, quam pro Mosaica, cum Dei, & operam eius di-

distinctam habuerint cognitionem, ea non fuerint meditati persæpe, & suum amorosum affectum in eum non direxerint, & tenerrime dilexerint.

In veteri Testam.

Deinde ex praxi Apostolicorum discipulorum, iam inde ab initio Ecclesiæ, vt Dionisij, Timothei, Gierothei, & postea Monachorum, Basilij, Antonij, Benedicti, ac sociorum, nec non Anachoretarum, & Religiosorum omnium, & Collegiorum, tam Regularium, quàm Sæcularium, euidens est meditatiuā orationem in Ecclesia viguisse; ac vigere in multis.

Ab initio Ecclesiæ praxis meditandi. Ex Monachorum praxi meditatio.

Hinc ergo breuiter collige, quod meditatio religiosa, seu spiritualis, aliud non est, quàm actus mentis, seu intellectus, quo attentè cogitatur, seu consideratur aliquod obiectum reuelatum discurrendo per partes, & accidentia eius cum aliquo affectu circa tale obiectum, vel Deum, si obiectum sit aliquid creatum. Exempla talium considerationum innumera in Sanctorum libris inuenies; vt in duobus meditationum S. Augustini, in lib. S. Bonau. *de Meditat. Vitæ Christi*, & alijs ferè innumeris.

Corollarium de natura meditationis

Libri multi de ea tractātes.

Quæ autem præparatio ad eam requiratur, qualis attentio, qualis affectus, & qui sunt gradus eius, vt quis in ea proficiat, dicentur postea. Maximè autem aduertendum est, quòd sicut dicam dari duos gradus, seu ordines orandi, & orantium mentaliter, siue meditando, siue contemplando, vnum vulgarem, seu communem omnibus hominibus; alium specialem, & proprium eorum, qui perfectionis viam calcant; vt postea ostendam, ita duo præparationum ad meditationem, & contemplationem dantur genera. Pro primis sufficit præparatio, quam dixi in primo *Opusc. cap.* 4. requiri ad omnem fructuosam orationem. Pro secundis ostendam requiri multo maiorem, & difficiliorem.

Notandū.

Meditatio & præparatio duplex.

CAP.

CAP. VI.

An Meditatio differat à Contemplatione, & per quid.

HVius dubij solutio omnino necessaria est; quia video aliquos, nec ignaros, immò insignes viros in hac re hallucinatos dixisse, non differre meditationem à contemplatione.

Solutio dubij necessaria.

Adu. quod si *contemplatio* sumatur phylosophicè, aut gramaticaliter, quælibet interna, seu mentalis cogitatio alicuius rei, vel negotij dicitur contemplatio, & meditatio, vt notat S. Bernard. *homil. de duobus discipulis* dicens, *Meditationem quandoque cogitationem, quandoque contemplationem solemus, quasi proprio nomine nuncupare.* At si theologicè, & misticè sumatur contemplatio, vt sumunt spirituales, & mystici, maxima differentia est inter eam, & meditationem, immò regulariter incipientes à meditatione incipiũt spiritualem vitam; & si cum Dei auxilio perseuerant, & proficiunt, à meditatione transeunt ad contemplationem. Sed de his postea. Differentia autem pro tyronibus clara assignanda est, vt sciant meditari, & contemplari.

Aliqui cõfundunt meditationem cum cõtẽplatione. In vno sensu idẽ sunt contempl. & meditatio. In sensu Theologico differũt

Adu. 2. quod vt fusius in suo loco dicetur. Contemplatio theologica duplex est, quædam acquisita, & naturalis dicta, non quia solis naturæ viribus acquiratur, & exerceatur; sed quia licet semper cum gratia Dei; hæc tamen gratia interdum communis est etiam meditanti eam petenti. Quædam dicitur infusa seu supernaturalis, quæ ex specialissima Dei gratia paucis, immò paucissimis à Deo conceditur: de hac non loquor nunc, quia nulla dari potest facilis de illa instructio; sed de prima, pro qua exercen

Incipientes spirituales à meditatione incipiunt. Cõtemplatio duplex acquisita, & infusa.

Quæ nam infusa.

da, & acquirenda Sancti in ea etiam periti, vt postea dicam, regulas plures pro eius adeptione tradiderunt.

Differentia magna inter eas.

Differentia inter meditationē, & contemplationem.

Dico ergo. Inter meditationem, & contemplationem, etiam acquisitam, theologicè sumptas, magna, & lata est differentia.

Riccard. de S. Vict. assignat cōueniētiā, & differentiam inter eas.

Prob. ex supradictis cum Riccardo de S. Victore lib. 1. de Contempl. c. 3. dicente. *Vnam eamdemque materiam aliter per cogitationem intuemur; aliter per meditationem rimamur; longè aliter per contemplationem miramur. Multùm inter se inuicem hæc tria in modo differunt, quamuis quandoque in materia conueniant. De vno si quidem, eademque materia aliter cogitatio; aliter meditatio, longè aliter agit contemplatio. Cogitatio per deuia quaque lento pede sine respectu prauentionis passim huc, illucque vagatur. Meditatio per ardua sæpè, & aspera ad directionis finem cum magna animi industria nititur. Contemplatio libero volatu quocumque eam fert impetus mira agilitate circumfertur. Cogitatio serpit; Meditatio incedit, & multùm currit. Contemplatio autem omnia circumuolat, & cùm volaerit in summis se librat. Cogitatio est sine labore, & fructu, Meditatio cum labore, & fructu, Contemplatio permanet sine labore cum fructu. In Cogitatione euagatio, in Meditatione inuestigatio, in Contemplatione admiratio.* Sic Riccardus: igitur maxima est inter eas differentia.

Multa notanda.

S. Bernardus assignat aliam differentiam.

S. Bernardus, seu alius pro eo, *tract. de Scala Cœli*, ait, *Meditatio est studiosa mentis actio, & occultæ veritatis notitiæ, ductu propriæ rationis, inuestigatio. Oratio est deuota cordis intentio in Deum pro malis amouendis, & bonis adipiscendis. Contemplatio est mentis in Deum suspensa eleuatio æternæ dulcedinis gaudia degustans*: & dans exemplum de Meditatione dicit v. g. *postquam quis legit hunc versum Beati, mundo corde, inuestigat, cur non dicit mundo corpore, & quid sit cor mundum, quomodo fit mundum, & c.*

&

& quòd mundum cor habentes saluantur, quia ait, Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt: Et quod his frasibus animæ inflammata colligit, quàm suaue esset habere cordis munditiam, & æstuat desiderio habendi: & cætera plura. Postea loquitur de Oratione, seu petitione, qua petitur à Deo munditia cordis, vt ad Dei visionem perueniatur, non ob propria merita, sed pro Dei misericordia. Tandem de Contemplatione sic loquitur. *His, & huiusmodi ignitis eloquijs suum inflammat desiderium, sic ostendit suum affectum. His incantationibus aduocat sponsum: Dominus autem, cuius oculi super iustos, & aures eius ad preces eorum, &c. animam fatigatam recreat, esurientem reficit, aridam impinguat, & facit eam terrenorum obliuisci, memoria sui eam mirabiliter fortificando, viuificando, inebriando, ac sobriam reddendo.* Et exemplificat de homine carnali, qui ita vincitur concupiscentia, quòd vsum rationis amittit; *ita in hac superna Contemplatione consumuntur, & absorbentur carnales motus ab anima, vt in nullo caro spiritui contradicat, & fiat homo quasi totus spiritualis*. Hæc Bernardus. Igitur apertissima est differentia inter meditationem, & cõtemplationem.

S. Bernar. ius de Meditatione dicit multa.

Postea loquitur de cõtemplatione.

Exemplũ de carnali amante.

S. Bona. *in Pharetra lib*. 4. *c*. 26. multa præclara de meditatione ex S. Gregorio dicit, & postea, *Meditatio est occultæ veritatis studiosa inuestigatio: Contemplatio est perspicuæ veritatis iucunda admiratio. Illam diuina reuelatio illuminat, vt veritatem cognoscat. Istam diuina inspiratio inflammat, vt eam diligat*: Et ait sic definiri ab Authore lib. de Spiritu, & Anima, vel S. Augustino.

S. Bona assignat differentiam inter meditationem, & cõtemplationem.

Probari potest à posteriori: facilè pij fideles incumbunt meditationi, sed pauci, & difficilè contemplationi; immò hæc vt res ardua, & impossibilis apprehenditur. Quidquid autem nunc sit de qua-

Ratio differẽtiæ à posteriori.

Ratione probatur pluribus modis.

qualitate, & arduitate contemplationis, de quibus in suo loco dicam, sufficit nunc scire, quòd illa esse potest sine ista, & sic differunt inter se.

Probari potest 2. ex eo, quòd meditatio est discursiua circa principale obiectum, transiens de vna in aliam qualitatem, vel circumstantiam illius obiecti: Contemplatio autẽ est simplex obiecti, firmusq; cum admiratione intuitus: e. g. Meditans Christi flagellationẽ in supposita eius fide considerat filium Dei pati illa flagella non ob sua demerita, sed ob nostra, considerat miseriam eius in columna ligati; contusionem artuum; lacerationem corporis; dolorem; erubescentiam; patientiam; silentium, & applicationem pro nobis; sæuitiam ministrorum flagellantium; Domini contemptum, & vilipensionem à seruis perpessam; iste vere, & propriè meditatur. At contemplans hunc casum, vel post præfatam meditationem, vt accidit in incipientibus ac proficientibus regulariter; vel absque meditatione, sed sola ipsa flagellatione concepta, vt in perfectis, sine vllo discursu, figit in ea mentis firmum intuitum, cum admiratione, compunctione, & affectu, vt in suo loco dicam, iste propriè contemplatur.

Exemplũ meditationis.

Cõtemplationis exemplum.

Plurima exempla meditandi leguntur apud Sanctos de ea scribentes.

Exempla plurima formæ modi meditandi discursiuè per plura transeundo, legi possunt in libro *de Meditatione Vitæ Christi* apud S. Bonau. in Opusculis, & multo plura *in duobus libris medetationum S. Augustini*, quælibet siquidem meditatio prolixum continet discursum: fusior iterum occurret de hoc argumento dircursus, cùm inferius de contemplatione loquemur.

CAP.

CAP. VII.

Quænam sint Meditationis obiecta.

ADu. quòd quidam putarunt, meditationem versari quidem circa reuelata, at non spiritualia, vt circa Deum, diuinásque perfectiones, & attributa: sed circa corporalia, quæ per immagines sensibiles possunt repræsentari: At existimo eos falli; ideò

Quorūdā opinio nō tenenda, circa meditationis obiecta.

Dico, Omnia reuelata, siue corporalia, siue spiritualia, siue purè diuina, siue creata, sunt obiecta proportionata meditationi.

Omnia reuelata sūt meditationis obiecta.

Probat. Omnia ista sunt obiecta Fidei, & intellectus credentis per fidem, ergo, & meditationis: Hec enim est actus intellectus considerantis reuelata, & inuestigantis eorum qualitates, ac circumstantias.

Prob. 2. Omnes Theologi mystici docent maximè insistendum in meditatione vitæ Christi, At de Christo meditari possunt, nedum corporalia, & sensibilia sed etiam diuina, & alia spiritualia, quisque enim meditari potest diuinitatem, humanitatem vnitam, eius dona supernaturalia, summam gratiam, summum lumen gloriæ, summam scientiam, omnes habitus virtutum, dona Spiritus Sancti, gratias gratis datas, &c. Immò quoties aliquis dignè, & vt oportet, meditari vult aliquam actionem, aut passionem, seu cruciatum, aut mortificationem Christi, debet semper illum, etiam vt Deum, considerare, vt dignitatem, ac valorem operis, nec non humilitatem, & charitatem erga nos apprehendere valeat, eumque feruentiùs diligere.

Ex sententia Mysticorum.

Clara exempla.

Ex Riccardo.

Prob.

Prob. 3. ex dictis cum Riccardo de S. Vict. *lib. 1. de Contempl. c. 3.* eadem res potest esse materia meditationis, & contemplationis. Sed spiritualia, ac diuina esse possunt, & sunt materia contemplationis: Ergo & meditationis.

Ex S. Augustino.

Prob. 4. ex S. Augustino *in libris Meditationum*: in primo etenim libro in omnibus ferè 45. capitibus inter res meditandas, Deum, eius perfectiones, præcipuè charitatem, misericordiam, & iustitiam, interponit, Personas diuinas diuisim, & coniunctim, Verbi Incarnationem, virtutes, gloriam &c. In alio libro per 18. capita pariter inter meditanda, Deum, eius benificentiam, & dilectionem circa nos interserit, nec non fruitionem Dei; Dei circa nos sollicitudinem, futuram nostram felicitatem &c.

Etiam Spiritualia diuina meditãda dicit S. Aug.

Ex alijs ss.

Idem probari potest ex S. S. Dionisio, Bernardo, Thoma, Bonauentura, & alijs omnibus, qui de Meditationibus scripserunt. Omnia enim diuina, & spiritualia meditationibus etiam subdiderunt.

Ex praxi Ecclesiarũ

Prob. tandem ex praxi Religionum, & Congregationum vacantium meditationi. In eis enim indiscriminatim proponuntur meditanda tàm corporalia, & creata, quàm spiritualia, & diuina; Quid enim impedit, quin fideles capaces meditentur Deum vnum in essentia, & trinum in Personis, inuestigãdo quo modo hæc se habent, supposito prius actu fidei, quòd ita sit? Quid pariter impedit, quin fideles capaces, supposito actu fidei, quòd Verbum sit incarnatum, inquirant, quomodo id fieri potuit?

Proponuntur meditanda etiã spiritualia.

Exemplo Theologorum qui meditantur etiam spiritualia.

Conf. euidenter. Omnis Thelogus est meditator Dei, & prædicatorum eius essentialium, & notionalium, & in ea consideratione consistit tota theologia; ideoque si parti huic speculatiuæ me-

di-

ditationis adiungerent affectiuam amoris, ac dilectionis, essent veri, ac religiosi meditatiui. Puto autem maiorem Theologorum partem talem esse, cùm in studiosa, & attenta diuinarum perfectionum meditatione cognoscant summè amabile; & lapideum certè cor haberet, qui illum cognoscens non diligeret. Certè sic in magnis Ecclesiæ Theologis accidisse conspicimus, tàm antiquis, quàm modernis, qui cùm de Deo mirè scripserint, mire eum dilexerunt, vt fuere Gregorius Nazianzenus, Basilius, Ambrosius, Hieronymus, Augustinus, Magnus, Gregorius, Athanasius, Dionisius &c. veteres sanctissimi viri; Bernardus, Thomas Angelicus, Bonauentura Seraficus, Albertus Magnus, Alexander Alensis, Scotus, & alij innumeri, qui Deum, ac diuina optime meditati, Deum optime dilexerunt. O vtinam omnes Theologi eos imitarentur! Diuina ergo etiam respicit meditatio.

Euidés ratio nam omnis Theologus est meditator

Teologi Sancti, & Doctores Ecclesiæ sic fecerũt

Ex his collige, quòd omnia facta, & dicta, quæ in tota Sacra Scriptura Veteris, & Noui Testamenti referuntur, sunt obiecta, seu materia meditationis. Circumferuntur multi libelli meditationum in quibus multa, & præcipua Sacræ Scripturæ, aut vitę, ac mortis Christi capita referuntur. Alij, in quibus de beneficiis à Deo collatis humano generi agitur; alii, in quibus de Virtutibus, earumque actibus, de vita spirituali, & de modo proficiendi in ea discurritur; & alii similes. Hi omnes apti sunt, vt ex eis punctum aliquod ad meditandum eruatur; sed omnium aptissimus, & ad fructum efficacissimus ait S. Bon. est Liber meditationum, articulorum fidei, vitæ, & mortis Christi; Et idem S. Bon. *de stim. Amoris, c. 3.* ait, *Quicumque ad contemplationis quietem, & dulcedinem, nisi per Christi lateris ostium voluerit introire, furem se reputet, & latronem.*

Omnia facta, & dicta in Sacra Scriptura sunt obiectum, seu materia meditationis.

Obiecta omnia meditationũ. Et libri eas continentes legendi pro meditatione.

L CAP.

CAP. VIII.

De affectiua parte in Meditatione requisita.

Potētia cognoscitiua, & affectiua in homine.

ADuerto, vt communiter docent Theologi, ac Philosophi, & quisque in se experitur, quod in anima etiam secundùm rationalem partem, portionemque superiorem duæ adsunt potentiæ, vna cognoscitiua, seu intellectiua; alia affectiua, seu volitiua. Affectiua autem, vt S. Bonauentura inter alios docet *in Breuiloquio cap. 9.* diuiditur in naturalem, & liberam. Prima dicitur ipsa voluntas intrinsecè, & naturaliter inclinata ad omne bonum, etiam summum; & quoties sibi ab intellectu aliquod ostenditur, præcipuè magnũ, honestum, ac delectabile, statim ad illud inclinatur, & ad illud est propensa, eiusq; affectu trahitur. Libera autẽ tũc est, quando actu positiuo cùm indifferentia dilectionis illius prosequitur.

Affectiua duplex, naturalis, & libera.

Quid sit affectus in Deum ex S. Augustino.

Experientia de affectibus.

Adu. 2. quòd affectus in actu, siue naturalis, siue liber ex S. Augustino *libr. de Spir. & Anima c. 50.* sic definitur, *Affectus autem est spontanea quædam, & dulcis ipsius animæ ad Deum inclinatio*, subdens, *Nihil autem ita Deum inclinat ad pietatem, & misericordiam quemadmodum mentis affectus*. Quilibet autem in semetipso experitur, se circa aliquod obiectum, vel amicum, affectum, seu inclinationem habere, quæ animi passio est, & prodit statim obiecto honesto, vel delectabili cognito. At præter affectum, seu inclinationem, sæpè, immò semper, circa tale obiectum elicitur actus liber dilectionis, sicut vnusquisque hominum in semetipso experitur. Hic ergo quærimus, An meditatio religiosa, vt talis, præter obiecti considerationem, debeat annexum habere affectum, tàm natu-

Sẽsus quæsiti.

ra-

ralem, quàm liberum circa tale obiectum considera-tum, vel saltem circa Deum, si obiectum sit aliquid creatum incapax passiui affectus, ac dilectionis, vt si v. g. consideretur creatio Cęli, & Terræ, vel Solis, ac Lunæ, animalium, arborum &c.

Dico. Meditatio vt sit religiosa debet habere annexum affectum circa rem meditatam, si diuina sit; vel si non, circa Deum authorem illius rei. *Meditatio debet affectū etiam includere.*

Prob. ex S. Augustino *lib. de Spiritu, & Anima c. 50. Oratio est mentis deuotio, idest conuersio in Deum per pium, & humilem affectum. Affectus autem est spontanea quadam &c.* vt supra. Sed meditatio est oratio. Ergo.

Conf. Ex psalm. 11. cap. 47. habetur, *& meditabar in mandatis tuis, quæ dilexi.* S. August. in huius psalmi locum dicit, *Mandata ergo Dei dilexit. Dilexit autem cogitando, & operando. Nam quod ad cogitationem pertinet, ait, & meditabar in mandatis tuis. Quod autem ad operationem, & leuaui manus meas ad mandata tua, quæ dilexi, finis enim præcepti est charitas de corde puro. Isto fine, idest huius rei contemplatione, fit mandatum Dei, & tunc verè est opus bonum*; & in psalm. 38. dicitur, *in meditatione mea exardescit ignis, idest charitatis.* Affectio igitur, ac dilectio coniungi debet religiosæ, ac fructuosæ meditationi diuinorum. Tyrones autem in his omnibus à directore dirigendi sunt, ne errent. *Ex S. Augustino. Ex Psalterio. S. Augusti ni explicatio.*

S. Bernard. de consideratione lib. 5. c. vlt. ait, *Sanctum facit affectio sancta, & ipsa duplex, timor Dei, & amor, & ser. 5. in Cant.* inquit, *hæc affectio est, quæ gustat, & sapit, quàm suauis est Dominus.* Et hoc ex psalm. 33. acceptum est, *gustate, & videte quoniam suauis est Dominus.* Qui ergo meditatur Deum, vel aliquid diuinum, aliaue reuelata facta, & dicta Dei; affectum, & dilectionem erga eum debet meditationi, tamquam eius complementum, adiungere. *Ex S. Bernardo. semper meditatio includit affectum in Deum.*

Prob. 2. In hac vita omnia opera nostra ad Deũ, tamquam finem vltimum dirigenda sunt, siue actualiter, siue virtualiter, vt religiosa, & fructuosa sint: & sicut in Patria beatitudo completur per contemplationem, & dilectionem Dei, sic in via opus bonum, ac religiosum in fide fundatum (cui ex Aug. succedit visio) in cognitione, & dilectione Dei consistere debet.

A paritate beatæ vitæ.

Prob. 3. Ex rei ipsius conditione, ac natura. Considerans enim rem aliquam bonitate aliqua præditam, & præsertim delectabilem, aut vtilem experitur, se in eam propensum, illius amantem, & quo delectabiliorem, ac vtiliorem illam existimat magis in eam se conspicit inflammari. Item si amicum, aut Principem aliquem sibi experitur beneuolum, ac beneficum in dies sibi beneficia conferentem, & certò ex veraci eius promissione speret, se maiora, & maxima consecuturum, dum hęc mente reuoluit, se in eum affectu, & dilectione trahi sentit. Cùm ergo aliquis meditatur Dei excellentiam, maiestatem, Sanctitatem, & cætera eius prædicata, ac perfectiones, vel beneficia toti humano generi collata, vt eleuationem ad supernaturalem ordinem, ordinationẽ ad æternam vitam, vel beneficia creationis, conseruationis, redemptionis, iustificationis &c. vel meditatur beneficium Incarnationis, & quæ in ea contigerunt, vel aliquam, aut plures de Christi Domini actionibus, aut passionibus, nisi cor lapideum habeat, statim sentiet, se in Dei, & Christi Domini affectum, ac amorem excitari, accendi, & inflammari: Ideòque ex rei ipsius, idest meditationis, natura, oritur affectus ille, & deinde dilectio.

Arg. Ex rei natur a.

Experientia id docet.

Ex gratitudine pro magnis Dei in nos beneficijs impossibi evidetur, quòd meditans Dei beneficia non moueatur affectu in eum.

Dixi etiamsi meditatio sit de obiectis creatis reuelatis, nam ista quoque possunt esse meditotionis

obic-

obiecta, seu materia, cùm reuelata sint: Et Sacra Scriptura tota quanta est, his rebus, & factis scatet: et ex libris duobus meditat. S. Augustini luculenter patet. In vtroque enim libro tutus est in considerandis eiusmodi factis, ac motibus. Tunc autem ex earum rerum consideratione excitatur affectus in Deum illarum authorem: Et sic videtur in ijs libris exequi Sanctus Augustinus; necnon, quod plus est, versatur in affectu erga Dei bonitatem meditatione, & gratiarum actione. Quis enim considerans se vilem, abiectam creaturam ad bona opera sine Dei auxilio inutilem, tot malis corporis, & animæ obnoxiam, & tamen à summo primo, & vnico rerum omnium, & ipsiusmet meditantis creatore ita diligi, vt eleuatus sit ad supernaturalem ordinem, & vitæ æternę capacitatem, & ad filiationis Dei adoptionem, tot Sacrementis munitum, tot donis supernaturalibus fidei, spei, & charitatis ornatum, tot auxilijs illuminationis, & inspirationis ad bona opera confortatum, & in hac luce editum conseruari, in feruentes affectus in benignissimum, & amantissium Dominum non prorumpet? saxeus certè hic, & non carneus homo esset.

Etiamsi meditatio sit de creatis reuelatis.

Ex s. August. euidens probatio.

Ex natura rei oritur affectus in meditatione diuinorum.

CAP. IX.

An omnes homines sint capaces meditantionis.

ADu. quòd aliud est loqui de meditatione incipientium, & communi, quæ regulariter fit: Aliud verò de meditatione proficientium, & perfectorum. De prima nunc loquor: de alijs postea.

Duplex personarum genus & duplex meditatio.

Dico ergo. 1. Omnes homines vtriusque sexus rationis compotes, & instructi meditationis communis,

nis, & incipentium sunt capaces.

Omnes sũ capaces meditationis, si in struantur.

Prob. Hæc actio est operatio intellectus, & voluntatis, quę potentiæ sunt omni homini communes. Ergo omnes vsum rationis habentes, si instruantur quid sit meditatio, sunt capaces, vt eam faciant.

A priori ratio.

Conf. Omnis homo, etiam indoctus, rudis, & rusticus, est capax cogitandi, & considerandi aliquod suum negotium graue, siue commodum, siue incommodum, & sistendi in eo, vt possit illud consequi si commodum, & vitare si incommodum: ergo poterit etiam cogitare, & considerare nouissima, si ea sibi explicentur, vt malum fugiat, & bonum sequatur: si ei declaretur quid sit Iudicium vniuersale, quàm terribile, & tremendum; quid sit infernus, & quàm horribiles in eo sint pęnæ; quid sit Paradisus, & quàm magna fœlicitas in illo, eaque æterna, quilibet etiam idiota, & rusticus poterit ea considerare; & ita dicendum de alijs fidei mysterijs præsertim de vita, & passione, ac morte Christi, quæ facile capiuntur, vt experientia constat. Ergo sunt capaces meditandi, illa, si de eis instruantur.

A paritate considerãdo propria nego tia mundana.

Euidens ratio.

Prob. 2. Quilibet capax rationis, etiam rusticus, & idiota tenetur facere examen conscientię, & dolorem habere de peccatis, & propositum non committendi de cętero, quæ pręmittuntur ad orationem mentalem, seu meditationem. Item est capax audiendi punctum illud, quod à lectore legitur, vel prædicatur, & proponitur ad considerandum: v. g. Iudicium vniuersale, pęnæ inferni, mors Christi pro nobis &c. certè quilibet etiam rudis potest pro suo modulo hæc cogitare, & considerare, sicut posset considerare quòd suus amicus, aut dominus aliquod magnum beneficium sibi præstitit, vel pro se ma-

A paritate de examine Cõsciẽtiæ.

Alia ratio euidens.

Alia ratio euidens.

magnum detrimentum passus sit; vel si aliquod bonum grande sit sibi conferendum, vel magnum aliquod malum sibi immineat: Patet ergo omnes homines vtriusque sexus, si instruantur, esse capaces meditationis.

Præterea notorium est, quòd homo quilibet est aptus ad eliciendum aliquem effectum; seu dilectionis actum, cira suum benefactorem, & circa res bonas, & valde amabiles; ideòque si rudibus, & idiotis explicetur magna bonitas, & amabilitas rei propositæ considerandæ, & infinita bonitas Dei, quæ eam fecit, aut si ipsemet Deus, aut eius perfectiones proponerentur considerandę, nemo dicet, quòd homo, cui hæc proposita sunt, ea non diligat, In his autem duobus consistit meditatio, ergo omnes sunt capaces illius.

Efficax ratio à pari.

Quilibet amat sibi bonum.

Conf. ex facto. Nulla est Ciuitas, nullum Oppidum, nullusque vicus, in quo non adsit aliqua Societas, seu Congregatio fidelium, quæ per aliquod etiam paruum temporis spatium orationi mentali, non vacet, & in qua nō legatur aliquod pūctū, quòd à confratribus consideratur, seu meditatur; & tamen in eis Societatibus non omnes sunt docti, nec in illis mysterijs periti; at punctum propositum meditantur. Et in aliquibus laudabilis quędam praxis est, vt Rectores earum interrogent aliquos, quam illuminationem, aut inspirationem habuerint in meditatione puncti propositi; vel quem fructum sibi vtilem ex ea retraxerint. Ergo omnes apti sunt ad meditandum, si de meditatione instruantur.

Ex praxi ratio.

In omnibus locis adsunt sodalitates, quæ meditantur aliquid.

Conf. 2. ex alio communi ferè & notorio facto, Fideles innumeri vacant deuotioni recitandi Rosarium; & pro quolibet mysterio recitant vnum Pater,

Ex alia praxi recitandi Rosarij.

ter, & decem Aue Maria; & aliquantisper considerant successiuè mysteria illa pro quibus recitant Pater, & Aue: alioquin frustra fieret diuisio illa de tot Pater, & Aue. Omnes ergo, vel meditantur ea mysteria, vel debent meditari, cùm ea de causa, vel Prȩfectus (si in Comgregatione recitetur) ea proponat, vel si priuatè recitetur, ea recolat recitans.

Non omnes sunt capaces proximè ad proficiendum.

Dico 2. nō omnes sunt proximè capaces, & apti ad proficiendū in exercitio meditationis, vel ad perueniendum vsq; ad finem, seu perfectionē meditationis.

Notanter dixi *proximè* quia remotè omnes sunt capaces, si ex Dei adiutorio se disponant ad vitam spiritualem per viam purgatiuam, relinquendo mundi illecebras, & abijciendo opera tenebrarum, cum obseruantia diuinorum, & Ecclesiȩ præceptorum, & cum continuo virtutum exercitio, vt dicam infra de Vita contemplatiua, de Vnione, & Mystica Theologia. At quia non omnes meditationi vacantes, vt palam est, ad hæc dispositi sunt; ideò nec proficiunt, nec perfecti euadunt.

Arg. ab experientia.

Prob. ergo experientia. Innumeri vacant meditationi, at pauci proficiunt; & paucissimi euadunt perfecti: sicut in omni professione artium, & scientiarum, innumeri incipiunt studere, pauci proficiunt, & paucissimi euadunt perfecti Ratio est, quia non adhibent, quæ ad proficietiam, & perfectionem requiruntur. Vt studens proficiat, plura debet facere, a pluribus abstinere, vnde dixit Doctus

Non omnes alicui professioni vacantes proficiunt, aut perfecti euadunt.

Multa tulit fecitque puer, sudauit, & alsit;
Abstinuit Venere; & vino .....

Ideo dictum est à Philosopho quodam

Virtutem posuere Dij sudore parandam.
Arduus est ad eam, longusque per ardua callis;
Asper & est primum, sed vbi alta cacumina tanges

Fit

Fit facilis, quæ dura prius, atque inclita virtus.

Omnis ergo ſcientia, omniſque ars, labore, ſudore, patientia; & abſtinentia à multis acquiritur.

At Crapulæ, Vino, ſomno, delicijs, cæteriſque illecebris deditus; rarò, vel nunquam, artem, vel ſcientiam, cui dat operam, acquirit, vt palam fit de ſcholaribus in quacunque ſcientia, vel arte. mille incipiunt Philoſophię, vel Theologiæ ſtudere; vix triginta proſequuntur, aut proficiunt; ex his autem vix quatuor, aut quinque perfecti euadunt.

Quæ nam re trahunt à ſtudio meditationis.

Hęc autem orationis mentalis meditatiuæ profeſſio, vt ſemper innui, & abundantiùs dicam de diſpoſitione requiſita ad profectum contemplationis, (quę ad idem ſunt, nam per meditationem fit tranſitus ad contemplationem) requirit hominem ſpiritualem, Spiritualis autem, eſt, qui carnis opera exuit, mundo vale dixit, peccata mortalia abhorret; & à venialibus etiam quantum poteſt ſe abſtinet; Virtutum Theologalium, & Cardinalium operibus ſedulò incumbit; Deo in omni ſuo actu verbo, geſtu, & cogitatione placere ſtudens, ita vt, dicebat Apoſtolus, *ſit in carne præter carnem*; ſitque quaſi ſpiritus. Iſte proximè capax, & aptus eſt ad proficiendum, & Deo dante ad euadendum perfectum in meditatione, & in contemplatione ad eam ſequente; & ad vnionem cum Deo, ac Myſticam Theologiam, de quibus dicam in ſuo loco.

Spiritualis quis eſt.

Requiſita ad proficiendum, & perfectionem.

Mirum ergo non eſt, ſi videmus tot hominum vtriuſque ſexus, omniſque ſtatus, & conditionis vacare orationi mentali, ac meditationi, paucos tamen perfectos; quia vel non proſequuntur in ea; vel ſi proſequuntur, ſpirituales non ſunt, veterem hominem non ſpoliant, & nouum non induunt.

Quare ex vacātibus meditationi, pauci proficiũt.

M CAP.

CAP. X.

An per meditationem acquiratur vnio cum Deo.

ADu. quòd loquimur de vnione non physica, sed morali, & per affectum. Duplex autem excogitari potest vnio cum Deo; quædam imperfecta, & quædam perfecta, sicut inter homines duplex esse potest amicitia, & affectus etiam concupiscentiæ carnalis, quidam perfectus in suo genere, idest maximus, etsi malus; quidam verò imperfectus, idest paruus. Tunc autem vnio est perfecta cū Deo (vt fusè dicam de termino perfectę contemplationis) quando homo ad eum perfectionis statum peruenit, vt semper ferè in omni actu suo liberè de Deo cogitet, tenero affectu in eum tendat, sibi sedulò cauens, ne in minimo quidem ei displiceat; & Deus illum multis donis cumulat; de qua vnione ex instructione perfectiorum mira referam in suo loco, de qua loquebatur Paulus, *Viuo ego iam non ego, viuit verò in me Christus. Et mihi viuere Christus est.* Imperfecta verò vnio est, dum quis aliquoties cogitat de Deo, & erga eum toties affectu, & dilectione tendit, at non ita frequenter, neque continuè cauet, ne Deo displiceat, sed cauet tantum à mortalibus; & spiritualis esse non curat. Et hæc non est illa vnio de qua Mystici agunt, vt in proprio opusculo dicam.

Vnio cum Deo duplex.

Quando vnio cum Deo est perfecta.

Multa signa illius.

Imperfecta vnio cum Deo quæ.

Dico ergo. Per meditationem acquiri potest aliqua vnio cum Deo, proportionata tamen conditioni, & qualitati meditantis.

Aliqua vnio cum Deo acquiri potest per meditationem.

Prob. & declaratur hæc conclusio. Meditatiuus incipiens, quoties meditatur, quamuis non semper di-

diuina Dei prædicata, sed creata obiecta reuelata, vt infernum, iudicium, & mortem; sæpè tamen diuina; & dum meditatur creata, semper ordinem habet ad Deum, & ad finem vltimum, & ita cogitat de Deo, & affectu in eum tendit, vterque autem actus, moralis, seu affectualis vnio est: Sicut cùm quis aliquem amicum habet, de illo cogitat, cogitando diligit, ei affectualiter vnitus dicitur. Si autem frequentius exerceatur in meditando, sępiùs de eo cogitat, sæpiùsque diligit, & prosequendo acquiret habitum meditandi, de Deo cogitandi, eumque diligendi. Si autem diuina adiuuante gratia, non solùm prosequitur, seque frequenter exercet in meditatione, sed etiam spiritualis effectus fit, (de qua spiritualitate postea dicam) nedum habitum vnionis suę cum Deo acquiret, vt facilè, ac promptè continuò de Deo cogitet, eumque diligat, vt testatur sponsa Cantic. 3. *tenui eum, nec dimittam*; sed acquiret vnionem Dei secum; & reciproca tunc erit vnio, de qua loquitur Saluator Io. 14. *Si quis diligit me, sermonem meum seruabit, & Pater meus diliget eum; ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus* quia Deus continuè eos fouet secretis illuminationibus, ac inspirationibus, suauitate ac dulcedine quadam ineffabili, quas experti tantùm eas dicere possunt, modò possint. In his ergo ex continua Dei assistentia, illuminatione, inspiratione ad spiritualium contemplationem, videtur viuere speciali modo Christus. Vnde Apostolus, *Viuo ego iam non ego, viuit verò in me Christus.* Ideò qui ad eiusmodi vnionem peruenerunt, apparent semper abstracti, & quasi extrà se politi; & interdum quibus Deus concedit, alienati à sensibus, & extatici, vt si pungantur, trahantur, valido clamore vocentur, nil penitus

Exempli alicuius vnionis cũ Deo.

Quomodo acquiritur vnio cum Deo.

Cantic. 3.

Io. 14.

sentiani. Hæc tamen etsi perfecta sit, adhuc non est perfectior illa vnio, quæ obtineri potest à meditatiuis, & contemplatiuis spiritualibus in hac vita; nam de ea fusiùs loquar in suo loco; sublimior enim est, & inexplicabilis.

Quæ vni obtinetur in medio itione.

Ex quibus colligitur, quòd vacantes orationi, & meditationi, quæ communiter fit siue in oratorijs collegialiter, siue priuatè, licet vnionem, & adhesionem aliquam cum Deo acquirant, quia de eo sępè cogitant, & cogitando diligunt, & aliquas illuminationes, & inspirationes ad bona opera facienda à Deo obtineant, quam vnionem, & quos fauores non habent, qui de Deo non cogitant, nec eum diligunt: tamen, quia adhuc non sunt effecti spirituales, non obtinent vnionem perfectam Dei secum, de qua supra, vt ipsimet experiuntur: paucissimi enim eam assequuntur, & qui Spirituales sunt.

Signa alicuiusvnionis cũ Deo quæ sint.

Vnionem perfectam paucissimi acquirunt.

S. Bernardus tract. *de Varijs Sermonibus*, Ser. 52. tres vniones; quas appellat oscula inter Deum & fideles assignat. Primum appellat *Propitiatorium*, quod habetur *per remissionem peccatorum*. Secundum, osculum appellat *remuneratorium*, quod habetur *per dona virtutum*. Tertium dicitur *contemplatiuum*, quod habetur *per contemplationem Cælęstium*. Itaque orationi mentali meditatiuæ vacantes, si, vt debent, mundo corde, idest sine læthali culpa ad Deum accedunt, & meditantur aliquod reuelatum obiectum, fide creditum, iam vnionem, *& osculum propitiatorium* obtinuerunt. Si in ea oratione perseuerant, & habituantur, obtinent dona virtutum, quia in actibus virtutum, tàm Cardinalium, quàm Theologalium, Deo illuminante, inspirante, & adiuuante exercentur: et sic obtinent *osculum remuneratorium*. Si tandem ex meditatione (vt regulariter fieri dicam,

Tres vnionis gradu ex S. Bernardo.

Quomodo acquiruntur.

tran-

transeunt ad contemplandum, obtinent donum, seu osculum *contemplatiuum*; quod alia duo etiam supponit. Et sic patet, quòd in oratione meditatiua, etiam ante contemplatiuam, habetur aliqua vnio cum Deo.

Confirmari potest totum hoc ex famoso Pauli dicto 1. Corin. 6. 17. *nescitis, quoniam, qui adhæret meretrici vnum corpus efficitur; erunt inquit duo in carne vna. Qui autem adhæret* Deo *est vnus spiritus*. Super hoc loco 1. Basil. de vera Relig. ait, *anima, quæ Christo copulata est, tanquam sapientiæ Verbi* Dei *sponsa, sapiens, ac prudens sit necesse est, stultitiæ, & insipientiæ nota explosa, iugi diuinarum rerum meditatione, sapientiæ, cui coniuncta est, ornetur pulchritudine, donec æternam sapientiam sibi penitus iungat, vnumque cum eo, cui inhæsit effecta, ex corruptibili fiat incorruptibilis, ex imperita prudens, ac sapientissima, tamquam Verbi, cui adhæsit costa, atque ex homine mortali immortalis Deus, sic, vt ille, cui coniuncta est, omnibus manifestetur.*

Maximum arg. ex Apostolo pro vnione cum Deo.

Ex Basilio quomodo homo fit vnus Spiritus cum Deo.

S. Bernard. *serm. 7. in Cant.* de hac adhæsione, & vnione loquens dicit. *Anima, quæ diligit Deum, sponsa vocatur, hæc enim duo nomina sponsa, & sponsus maximè indicant internos affectus; his enim omnia communia sunt, hæreditas vna, domus vna, vna mensa, vnus cibus, vna caro.* Et paulò post. *Sponsa itaque dicitur illa, quæ amat*; & cætera plura.

Ex S. Ber.

Multa de adhæsione, & vnione cum Deo.

Idem S. Bern. de Vita solit. ait, *Vnitas spiritus cum Deo hominis cor sursum habentis, proficientis in Deum, voluntatis est perfectio. Cùm iam non solùm vult, quæ Deus vult, sed sic est non tantùm in affectu, sed etiam in effectu perfectus*, & cætera multa: cùm ergo meditatiuus mundo corde adhæreat Deo, illum meditetur, illumque diligat, vnionem aliquam, sicut sponsa ad sponsum cùm Deo habet.

Ex eodem Bern. alia de vnione cum Deo.

CAP. XI.

An meditatio fieri possit cum aspectu Imaginum.

De quibus imaginibus est sermo.

ADuerto hic fieri sermonem de imaginibus, seu figuris externis, per quas repræsentantur, vel Christus, B. Virgo, aliique Sancti; vel mysteria nostræ fidei, quæ picturis, vel sculpturis repræsentari solent. De imaginibus autem internis, seu phantasmatibus, quæ repræsentant sensibilia in imaginatione, seu phantasia, & de speciebus intelligibilibus, quæ repræsentant spirituali modo, & dicuntur ipsæ quoq; imagines spirituales, loquar postea.

De externis est sermo.

Adu. 2. quòd de vsu externarum imaginum potest esse duplex quæstio; prima, an in principio meditationis adhiberi possint; secunda est, an meditatio prosequenda sit in aspectu imaginum.

Illuminatorum error, quòd non sit vtendū imaginibus Sanctorum.

Adu. 3. hunc alium errorem præ cæteris inter hæreticos Illuminatos (seu veriùs excæcatos) præualuisse, quòd nempè, in oratione mentali nullo vnquam modo vtendum sit imaginibus, ne quis se ad adorandum colligat, cùm ipsæ tantùm, vt blandimenta, & illecebræ censeantur. Hoc Illuminati in vndecimo ex erroribus damnatis.

Prodest aspectus imaginum meditanti.

Dico 1. Multùm proderit meditanti, si ante meditationem, & initio eius perspiciatur aliqua imago repræsentans rem, quæ assumitur meditanda.

Fortiùs mouet obiectum præsens, quàm absens.

Prob. 1. ratione, quia imago illa fortiùs mouet, sensum excitando ad producendam speciem imaginariam, viuaciùs, & expressiùs repræsentantem rem meditandam: vt si v. g. meditandum sit mysterium Natiuitatis, vel Flagellationis, vel Crucifixionis

Chri-

Christi, vel aliud simile, imago, seu pictura illud repræsentans, fortiùs mouebit potentiam imaginatiuam, seu phantasiam ad producendum phantasma fortiùs, & viuaciùs repræsentans Natiuitatem, vel Crucifixionem, &c. & ex illa specie intellectus agens viuaciorem, & expressiorem speciem intelligibilem producet, quàm si ex simplici lectione, aut auditione talis rei meditandæ phantasma illud, & ex eo species intelligibilis produceretur.

Ex S. Bon. Cur picturæ in Ecclesijs ponuntur.

Conf. ex dicto S. Bonau. licet ad aliud propositum, *in tract. de septem donis* cap. 2. & in Pharetra cap. 12. dicentis, *Idcirco Pictura in Ecclesiis adhibetur, vt bi qui litteras nesciunt, saltem in parietibus videndo legant, quæ legere in codicibus non valent.*

S. Bernardus multa dicit de hoc.

S. Bernardus in prolixa illa epistola *de Vita solitaria ad fratres de Monte Dei*, longè post medium loquens de tyronibus, & incipientibus, & alijs meditantibus, dicit, *huiusmodi homini oranti, vel meditanti, meliùs, ac tutiùs, sicut dictum est, proponitur imago Dominicæ Natiuitatis, Passionis, & Resurrectionis, vt infirmus animus, qui non nouit cogitare, nisi corpora, & corporalia, habeat aliquid, cui se afficiat, cui iuxta modum suum pietatis intuitu inhæreat.* Et quilibet in se ipso potest experiri, quòd si orare velit, ac meditari aliquod mysterium fidei, faciliùs, promptiùs, & alacriùs, ac cum maiori feruore, & pietate illud meditatur, si præ oculis mysterium illud in aliqua imagine videat, quàm si solùm audiat aliquem illud proponentem, vel de ipso aliàs considerato recordetur. Hinc est, quòd præclaros quosdam, & orationi deditos Sanctos videmus pingi genuflexos ante imaginem Saluatoris, vel nati, vel flagellati, vel crucifixi: Et hoc est signum, quòd sæpè hoc modo, & ex eius aspectu incitabantur ad meditandum, & contemplandum. Itaque Imaginum aspe-

Experientia comprobatur.

aſpectus in principio meditationis, non ſolùm non debet prohiberi à directoribus orantium, ſed debet eis enixe ſuaderi.

Quando non debēt aſpici imagines.

Dico 2. Poſtquam meditans ex imaginis eſpectu myſterium iam concepit, & experitur ſe plenè illud percepiſſe, & ad pietatem ſe incitatum, debet ab aſpectu imaginis externæ diuertere, & myſterium illud ſolo corde, ſeu mente conſiderare.

S. Bernardus expreſſè probat concluſionem.

Prob. ex D. Bernardo totidem ferè verbis in ſupracitato loco id docente, ſic *Docendus eſt etiam in oratione ſua ſurſum cor leuare, ſpiritualiter orare, à corporalibus, vel corporum imaginibus, cùm Deum cogitat, quantùm poteſt recedere. Admonendus eſt, quanta poteſt pietate cordis intendere in eum cui ſacrificium orationis ſuæ offert, ſeipſum attendere, qui offert, & intelligere quod offert. Quantum enim intelligit eum, cui offert, tantùm ei in affectu eſt, quantumque ei ipſe in affectu eſt, tantùm ſapit ei hoc ipſum, ſi dignum Deo eſt, quod offert, & in eo ſibi benè eſt.*

Documēti iſtius motiuum. Eiuſdem ratio.

Ratio autem documenti iſtius, clara eſt, quia ſi meditans poſtquam ex imaginis aſpectu excitatus eſt ad pietatem, & conſiderationem myſterij, proſequitur in aſpectu imaginis, diſtrahitur ad conſiderādum, vel colores, vel lineamenta, vel peritiam artificis, vel ſimilitudinem illius cum alijs pulchrioribus, vel deterioribus, & ſic euaneſcens in ijs cogitationibus non conſiderat myſterium, nec eleuatur ad Dei meditationem: Et hac de cauſa prouidè, ac prudenter conſultum puto Religionibus, & Congregationibus, quæ meditationi vacant, vt in pluribus, & vidi, & audiui fieri, quòd tempore meditationis poſtquam lector legit punctum meditandum; nedum feneſtrę claudūtur, ſed candela extinguitur, ne oculi alia videant obiecta, à quibus diſtrahi poſſint; & cōſequenter cordè tantùm, ſeù mente laborent orantes,

Praxis bona meditantium, ne diſtrahantur.

tes, ideſt conſiderent ſolùm, quod lectum eſt, ipſumque Deum, quem myſterium illud patraſſe credunt, vt & circa illum afficiantur.

Confirmari poteſt totum hoc ex S. Dion. Areop. de myſt. Theol. ad Timoth. vbi ait, *Tu autem, ò amice Thimothee; & ſenſus relinque, & ſenſibilia exercitia, & omnia ſenſibilia, forti conatu mentis hac ſupprimente.* Et indè clarius comprobatur; quia, vt dicam de contemplatione, præſertim infuſa, cùm Deus eam concedit alicui, abſtrahit, & alienat eum à ſenſibus, vt pro tūc nihil sētiat per vllū ſensū externū, aut etiam internum. S. Dionyſ. videtur explicitè hoc docere.

Et hoc voluit docere Ioannes Rusbroch de vera contempl. c. 7. vbi loquens de contemplatiuo ait, *oportet introuerſum eſſe in otium ſanctum, quod nullas admittat, ſed omnes relinquat imagines.* Rusbroch

Immò adeò tenaciter authores multi (vt dicam de cōtemplatione) tenent non vtendum imaginibus in contemplatione, ac meditatione, vt dicant abijciendas etiam internas imagines, nempè phantaſmata, & in ſolis ſpeciebus intelligibilibus eſſe intuendum. Sed de hoc puncto ibi loquar.

Nunc ergo dico, quòd meditans licet in principio aliquantum adiuuetur ab aſpectu externæ imaginis repræſentantis myſterium meditandum; cùm tamē fuerit ad id incitatus abſtinere debet ab eius aſpectu, vt corde, ſeu mente conſideret veritatem myſterij, & non diſtrahatur. Hinc eſt, quòd orantes mentaliter, frequentiſſimè oculos claudunt, & in ſolitarijs locis recedunt, ne aliquid ſenſibile ſentiant; non ex alio capite, niſi ne in actu illo turbentur, & diſtrahantur: immò ex alio capite in progreſſu orationis à ſenſibili imagine, à qua incitati ſunt, abſtineant; quia ad Deum aſcendere debent; quod per mentem, non per oculos facere debent. Conſilium neceſſariū oranti mētaliter.

N CAP.

CAP. XII.

An, & quantum durare debeat meditatio.

ADuerto duplicem esse huius quęsiti sensũ. Primus, an post hãc vitã durare debeat in alia vita meditatio, sicut durabit (vt in suo loco dicam) contemplatio, quæ ex S. Gregorio *hic inchoatur, & ibi perficitur*: et de duratione meditationis in hoc sensu hic non loquor. Nam quid quid sit, an in Patria Beati discurrere possint de ijs, quæ vident in Deo, & Deus eis reuelat, cognoscentes causam, & effectum ab ea pendentem; tamen quia hoc fieret vno & eodem actu, & sic potiùs esset virtualis discursus, non autem formalis, qui requirit plures actus successiuos vnum post alium: & quia hoc dubium est merè Theologicum, parum iuuans, immò multùm distrahens meditantes, ommitto discussionem eius.

Duplex quæsiti sẽsus.

Authoris mens, cur quædam ommittit

Alter sensus est, an sit præfixum aliquod temporis spatium, per quod meditans durare debeat in meditatione; & hoc est, quod hic inquirimus: ideò

Sensusqui inquiritur

Adu. 2. quòd vt in superioribus diximus, cùm ad orationem mentalem meditatiuam concurrant plures partes, nempè examen conscientię, detestatio peccatorum, si adsint, & propositum emendationis, & confessionis, vt meditatio, seu etiam contemplatio sit fructuosa; insuper lectio, vel auditio, aut recordatio puncti meditandi, petitio auxilij diuini ad fructuosè, & attentè meditandum; meditatio ipsa; gratiarum actio, & postulatio, quæ omnia ad veram, & propriam meditationem sunt necessaria; dum quæritur, quantum durare debeat meditatio, esse potest sermo, vel de ea secundum omnes has partes, vel de ea solitariè accepta. Di-

Dico igitur. Dari non potest certa regula de duratione meditationis quoad omnes partes: sed verus meditatiuus posset sibi quo ad eas præfigere, saltem mediam horam; nisi aliter Deus illum dirigat protrahendo; vel aliter ipse meditans sit dispositus, vel indispositus.

Dari nequit certa durationis regula pro meditatione.

Spatium mediæ horæ potest sufficere.

Probantur, & explicantur singulæ partes. Prima scilicet, quòd dari non possit certa regula, patet ex diuersa huminum naturali constitutione, & ex diuersa deuotione, ac Dei fauore: Multi enim sunt veloces in operando, vt biliosi, & hi citiùs se expediunt ab omnibus ijs partibus; alij sunt pituosi, seu flegmatici, & hi tardiùs. Item aliqui sunt magis deuoti, vtpotè magis alieni à curis, etiam domesticis, & hi faciliùs ad eas partes obeundas se applicant; alij implicati in curis illis, etiam honestis, & hi tardius, ac difficiliùs. Tertio tandem aliqui ex speciali Dei fauore, nedum attentiùs, sed suauiùs in eis perficiendis maiorem trahunt moram: et sic regula certa nequit assignari pro meditationis, quo ad omnes partes, mora.

Certa regula dari nequit, & quare.

Verum tamen est, quòd in Monasterijs, Collegijs, & Congregationibus, in quibus adest meditationis exercicitium oportet se conformare consuetudini illius Cœtus, & distribuere tēpus, quod fuerit assignatum pro meditatione, ea ratione, vt media pars talis temporis inseruiat pro functione meditationis: alia verò medietas pro cæteris partibus. Ideo in ijs locis pro recta exercitij huius directione deberet assignari determinatum tempus pro tota actione, vt Religiosi, vel confratres possint tempus distribuere, & integrum exercitium peragere: et nisi ita fiat, & pro arbitrio directoris, modò plus, modò minus concedatur tempus, sine deuotione, ac sine fructu, &

Consilium circ temporis distributionem.

cum turbatione teretur tempus Aduertant quæso ad hoc directores.

Secunda pars, quòd vacans meditationi potest mediam horam in tota illa functione insumere, nec se vrgere ad prolixius tempus, probatur: Tum quia in eo spatio, nisi distractionem multam patiatur, omnes eas partes perficere potest: tum etiam, quia si vlteriùs se extenderet, defatigaretur; *corpus enim, quod corrumpitur, aggrauat animam*, & semper ad corporalia, & sensibilia trahit, vt experiuntur meditatiui, & contemplatiui.

Media hora poterit decerni.

Et hæc reuera est ratio S. Greg. *lib. 3. moral. c. 12.* cur contemplatio breuis esse soleat (eadem autem est ratio de meditatione) sic autem dicit, *debet esse silentium mediæ horæ, nam corpus, quod corrumpitur aggrauat animam; quia cùm ad contemplanda cœlestia animus ducitur, obiectis actionis illicitæ imaginis reuerberatur; nam carnis repentè hunc stimulus sauciat, quem extra carnem contemplatio sancta rapiebat. Cælum ergo, & infernus simul coarctantur, cùm vnam, eamdemque mentem, & subleuatio contemplationis illuminat, & importunitas tentationis obscurat, vt videat intendendo, quod appetat, & succumbendo in cogitatione toleret, quod erubescat*, quia Deus ad maius meritum id permittit.

S. Greg. ratio cur vlterius nō protrahitur regulariter.

Impedimenta, ne multum durent.

Haimo, & Ansbertus declarantes locum Apocal. 8. *cùm aperuisset sigillum septimum factum est silentium in Cælo, quasi media hora*, dicunt, *per silentium mediæ horæ significatur breuitas quietis in contemplatione rerum Cælestium, quam Deus sanctis in hac vita concedit, vt futuram fælicitatem prælibent, & prægustent*. Et Cornelius à Lapide, qui in eo capite id refert, subdit *Dico, breuitas, nam mox post eam ingerunt se, & obtrudunt animo varij cogitationum tumultus*.

Ex quibus clare patet, et experientia confirmat, quòd

quòd mentalis oratio,siue meditatiua sit,siue etiã cõtẽplatiua acquisita,diu durare nõ potest,ob miserias, et indigentias corporales, et ob tentationes diabolicas. Præterea pro tota functione sufficiens videtur mediæ horæ spatium ad meditationem peragendam,

Corollarium pro duratione

Dixi nisi aliter meditans sit dispositus,vel indispositus; quia si dolore aliquo, vel debilitate correptus sit, non poterit tanto tempore durare, & aliquando vix incipere. Vnum enim ex ijs, quæ mentalem orationem impediunt ex D. Bernardo,*est sensus egens*;idest corpus indispositum.

Ex diuersa dispositione meditantis.

Aliquando verò meditans, vel ex speciali Dei fauore, vel quia à curis mundi solutus nulla vrgetur molestia, potest interdum vlteriùs progredi in meditatione, ad quam quietem Deus specialiter concurrit impediens perturbationes, vt habetur Cantic. 8. 4. vbi sponsus inquit. *Laua eius sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me: adiuro vos filiæ Ierusalem, ne suscitetis, neque euigilare faciatis dilectam,donec ipsa velit.* Interl. *suscitetis*,ait, *tumultu carnalium perturbationum, à quiete placidissimæ deuotionis, qua conspectibus sui conditoris astare deliciatur*.

Aliqui multum durant ex Dei fauore.

Ex Cant.

CAP. XIII.

De distractione, debilitate, ac ariditate occurrentibus in meditatione, & de remedijs contra eas.

ORanti quouis genere, siue vocaliter, siue mentaliter, meditando, aut contemplando, plura solent occurrere, quæ orationem impediunt, & orantem grauiter affligunt,& præsertim ista quatuor, nempè distractio,debilitas,ariditas,& tentatio, quæ quidem Deus ad agonem permittit, ad probandum oran-

Monitiones,& remedia pro distractionibus, & ariditatibus,

Impedimenta orantium.

orantis patientiam, & constantiam; de duabus primis nunc loquor; postea de tertia in tract. de contemplatione.

Distractio quid sit.

Adu. igitur, quòd distractio aliud non est, quàm elongatio, seu alienatio mentis à principali obiecto, quod quis considerare ab initio proposuit. Accidere autem potest naturaliter, seu casualiter, & liberè, seu cum consilio, & cum deliberatione: de hac secunda non loquor, quia fatuus esset orans, & Deum tentans, vt dicitur *Ecclesiastici* 18. 23. quia positus ante Deum, vt cum eo loquatur, laudet, & gratias agat, & petat beneficia, in eo actu voluntariè diuerteret se ab eo; esset enim contemptus magnus Dei; sed loquor de distractione naturali casuali, & Diabolica; vtroque enim modo accidere potest: vel enim insurgunt phantasmata curarum naturalium, & præsertim earum, quæ præcesserunt immediate, vel paulò ante meditationem, vel Dæmon ipse ea suscitat ad diuersionem, & ad impediendam orationem (quæ quidem distractiones mirum in modum cruciant orantem, siue meditantem, siue contemplantem) proinde remedium aliquod contra morbum hunc est oranti exhibendum, ne turbatus animum despondens, ac desperans se posse proficere, ab exercitio orandi desistat.

Duplex est cum deliberatione & sine ea.

De casuali distractione est sermo.

Vnde accidit.

Distractiones cruciant orantem.

Ariditas graue tormentum orantium.

Adu. 2. quòd aliud idq; non minùs graue tormentum meditatiuorum, & contemplatiuorum est ariditas spiritus, seu deuotionis, quæ aliud non est, nisi deficientia quædam, & accedia quædam sensus, & quasi repugnantia ad consueta spiritualia exercitia, & deuotionis carentia; quæ sanctos, ac perfectos etiam homines, & multò magis proficientes, maximè verò incipientes torquere solet, quia dum in ea tribulatione sunt, putãt, se à Deo derelictos, suaq; exercitia

Deo.

Deo non placere, nec progredi posse; & turbati cogitare solent de retrogressione; qui quidem cruciatus in eis terribilis est: Propterea remedio aliquo est eis subueniendum. Sed de hòc pleniùs loquar in opusculo de contempl. cùm de purgatione passiua.

Dico 1. in casu distractionis, dum mditans, vel contemplans aduerit; debet denuo mysterij considerationem reassumere; quòd si non possit se recolligere, quia adhuc distractione retrahitur, vel fatigatus est, oret Deum, vt ipsum adiuuet, & non debet otiosus vllo modo manere; sed vel punctum, quod considerat, in libro relegat, vel aliud nouum ex libro excipiat, & in eius lectione moretur, donec tempus consuetum prætereat, vel vocaliter oret, siue iaculatorijs dictis, siue psalmorum recitatione, siue alijs orandi formulis sibi consuetis, & de inuoluntaria illa, molesta, ac pertinaci distractione, ac reuocatione ad alias curas minimè turbetur; Deus enim non iubet impossibilia fragilitati naturæ: sed, vt ait S. August. *iubendo monet facere, quod possis, petere, quod non possis, & adiuuat vt possis.* Distractiones inuoluntariæ ex defectu naturæ corruptæ oriuntur, & ideo imputabiles non sunt, quia naturales, & ineuitabiles; Sufficit enim oranti bona voluntas attendendi, dum ad orationem accedit, & prosequitur; quamuis postea inuoluntariè distrahatur; & intendat eam distractionem fugare, licet non possit. Rerfert enim Blos. *in monili spirituali cap.* 3. §. 3. Deum sic reuelasse B. Geltrudę. *Vellem electis meis persuasum esse, quòd eorum bona opera, & exercitia mihi omninò placeant quando ipsi seruiunt expensis suis: illi autem expensis suis mihi seruitium præstant, qui licet saporem deuotionis minimè sentiant, fideliter vt possunt orationes, & alia pia exercitia sua peragunt confidentes de pietate mea, quòd ego illa libénter, & grate*

Quid agẽdum in distractionẽ

Multa iuuare possunt in casu distractionis. Nõ desperandũ de diuino auxilio in eo casu.

Cõsolatio pro orantibus. Ex Geltrudis exemplo.

gratè suscipiam. Plerique sunt, quibus si sapor, & consolatio interna concederetur, eis non prodesset ad salutem, & meritum ipsorum valde minueretur.

No tabile documentum.

De corporis verò debilitate, cùm omnibns nota sit, nihil dico, sed S. Bon. consilium pro debilitatis orantibus adducam.

Pro debilitatis consilium S. Bonau.

S. Bon. *de processu 7. Religionis cap.* 21. in casu, quòd ex debilitate capitis deficiat deuotio, & consequenter adsit distractio, consulit sic. *Ad hoc, saluo meliori iudicio, videtur consulendum nimis debilibus, quod interdum possunt se vtiliter subtrahere à studio deuotionis, & conatu proprio non adhuc instare, ne quasi extorquendo exprimant deuotionis affectum, quia tales violenti conatus debilitant etiam validiores: si autem suo laborioso conatu offert se gratia, & ingerit se illis non quæsita, nec abijciant eam ex toto, nec se totos immergant ei, maximè si vehementer ex hoc debilitari se sentiant; sed temperatè, & in quadam spiritus libertate superficialiter inhæreant iuxta illud* Prou. 25. *Mel inuenisti, comede quod sufficit tibi; quod satis est iuxta virium tuarum mensuram.* Et infra de debilibus corpore dicit, *Isti quò magis volunt contra debilitatem conari eo minùs possunt; & ideò consultiùs videtur consolationes diuinas moderatiùs quærere, cùm debilitas corporis obsistat, vt diuturnius eis frui possint, & auctas tolerare, quàm ad breue tempus ita eis indiscretè delectari, vt ea postea fugere oporteat, & sine spe recuperandi propter virium defectionem &c.*

Quid faciendum in casu debilitatis.

Vtile consilium.

In ariditate quid faciendum.

Dico 2. In casu ariditatis, seu deficentiæ deuotionis, luminum, ac inspirationum diuinarum, quæ crebrò meditatiuis, & contemplatiuis contingere, solent, ad remedia orationum iaculatoriarum, lectionis librorum Sacræ Scripturæ, aliorum spiritualium, & vitarum Sanctorum, nec non ad examen, & purgationem conscientię est recurrendum.

Prob.

Prob.& declaratur in hoc loco obiter, quia in Opusculo de contemplatione, cùm de purgatione passiua loquemur, de ariditate erit prolixiùs agendum.

Alibi fusè de ariditate, & causis eius agetur.

Cùm ergo Personis spiritualibus contingit ariditas, ideſt deficientia deuotionis, & diuinarum illuſtrationum, examinare debent conſcientiam, an cauſam dederint, aliquo peccato graui, vel leui deliberatè; & debent emendare per Sacramentum pœnitentiæ, & ſic auferre obicèm: ſi verò cauſam neſciant inuenire, putent ex aliquo motiuo adeos purgandos, & probandos, Deum eos mortificare: & S. Bonau. loco ſupra citato, quatuor aſſignat cauſas, vt dicam in loco de contemplatione; at præcipua eſt humiliatio ad patientiam, & meriti augumentum: ideo non deſperent, quaſi Deus eos deſpiciat, aut parum, vel nihil eorum exiſtimet opera. Recordentur, quòd Sancti innumeri pro aliquo tempore ſic relicti ſunt, & quòd Saluator ipſe in exemplum ſuorũ ſeruorum in Cruce clamauerit, *Deus meus, Deus meus, vt qui dereliquiſti me?* Sperent ergo in eum, cõmendent ſe illi iaculatorijs orationibus; humilientur reputantes ſe indignos diuinis fauoribus, legant Sacram Scripturam, quia *verbum Domini non reuertetur vacuum Iſa.* 35. legant alios ſpirituales libros, vel Sanctorum vitas, in quibus ſimilia legent; & expectent. Bonum eſt enim præſtolari cum ſilentio ſalutare Dei. *Tren.* 3. 16.

Quid agẽdum in caſu ariditatis.

Plures cauſæ ariditatis.

Ob bonũ orantium Deus permittit ariditatem.

OPVSCVLVM TERTIVM.

DE ORATIONE CONTEMPLATIVA

SEV

DE CONTEMPLATIONE.

CAP. I.

An detur Oratio dicta Contemplatio,

Duerto 1. quòd inter actiones intellectuales, datur vna, quæ dicitur Contemplatio, quæ vt poſtea dicam, *eſt quidã ſimplex, & fixus intuitus intellectus ſine diſcurſu circa rem aliquam, ſeu veritatem aliquam præconceptã talem;* & ſicut diximus de Meditatione, Contẽplatio duplex eſt, quędã purè philoſophica, quæ habet pro obiecto res merè naturales, vt cùm quis Philoſophus, aut Mathematicus peruenit per vnum, aut plures diſcurſus ad notitiam veram alicuius propoſitionis, illam ſimplici, ac fixo intuitu cum admiratione intellectualiter cernit. Quædam verò eſt contẽmplatio religioſa, qua intellectus percepta aliqua veritate, ſeu obiecto reuelato, & per

Contẽplatio eſt intellectualis actio. Duplex genus contẽplationis philoſophica, & religioſa contemplatio.

actum

actum fidei credito, figit in obiecto illo intuitum simplicem, non discurrens circa illud, & durat in eo intuitu quandiu vult, vt per quadrantem, aut semiquadrantem, vel magis, aut minus, vt dicetur postea, dum assignabuntur eius natura, proprietates, & accidentia, seu circumstantię.

Adu. 2. quòd sub genere orationis mentalis ponuntur, tanquam species, contemplatio, & meditatio, cùm reuera neutra propriè sit oratio, quia neutra est petitio, aut laudatio, aut gratiarum actio: puto, quòd ea sola ratione dicitur vtraque oratio, eo quòd in vtraque adest *eleuatio, seu ascensio mentis in Deum*, quę ex S. Aug. & S. Ioanne Damasceno est definitio orationis genericè sumptæ. Et ideò omnes Mystici vtramque sub titulo, seu genere orationis collocant; & præ cęteris S. Bernardus *in tract. de Scala claustrali, seu modo orandi* vbi loquitur de his operationibus Orantis, scilicet *de cogitatione, meditatione, contemplatione, & oratione*, seu petitione; At quidquid sit de nomine, rem contemplationis religiosæ inquirimus.

Species orationis mentalis est.

Cur contẽplatiua vocetur oratio.

Quia est ascensio mentis ad Deum.

S. Bernardi sentẽtia

Adu. 3. & seriò moneo tyrones, & cęteros fideles spiritualium cogitationum, & orationis inexpertos, ne terreantur, cùm contemplationem audiunt, quasi res quædam sit dura, difficilis, immò moraliter impossibilis, & ex singularissimo Dei dono solis Anachoretis concessa: nam vt in suo loco dicam, non est ita, loquendo de communi, seu acquisita, & vt communiter dicitur, naturali contemplatione, quia, vt dicam de subiecto capaci contemplationis, S. Greg. Mag. *hom. 17. in Ezechielem* ait, Personas omnis generis, & sexus, & cuiuslis conditionis esse capaces contemplationis, si instruantur: Immò S. S. Bernardus, & Bonau. vt infrà di-

Monitio necessaria fidelibus ad ne abhorreant contemplationem.

Non est adeo difficilis vt quidã putant. Est facilis si benè capiatur.

Simplicio res ad eam acquisitã apti sunt. Infusa contemplatio non omnibus conceditur.

cam, inquiunt, Idiotas, & simpliciores esse ad eam aptissimos. *De infusa verò, seu supernatrali contemplatione*, verum quidem est, quòd non est omnibus cuiuscumque status, & ordinis communis, sed paucissimis in spirituali vita perfectis, aut proficientibus, ex specialissimo Dei fauore, vt in proprio loco dicetur. Sicut autem omnes fideles, si instruantur, sunt capaces meditationis rerum reuelatarum; ita si instruantur, sunt capaces communis, & acquisitę contemplationis; quia a meditatione regulariter transitur ad contemplationem; Sed de his postea: sufficit tunc prælibare facilitatem communis, & acquisitæ contemplationis, & horrore eius fugare.

A meditatione fit transitus ad cõtemplationẽ.

Adu. 4. pro facili intelligentia dicendorum in toto hoc opusculo, quòd non statim ac aliquis instructus incipit aliquos actus contemplandi exercere, euadit habituatus contemplatiuus; sicut experimur in cæteris artibus, ac scientijs, quòd studentes ijs per paucos actus non statim euadunt artifices, aut scientifici, immò innumeri incipiunt, pauci proficiunt, & paucissimi euadunt in arte, vel scientia perfecti: Sic in contemplatiuis, immò & meditatiuis, accidit ideò mirum non est, si pauci proficiunt; quia non perseuerant.

Ex pluribus actibus fit habitus contẽplãdi.

Adu. 5. quòd contemplatio, seu oratio contemplatiua ex sui natura non facit hominem sanctum, sicut neque meditatio, seu meditatiua oratio; aliunde enim oritur Sanctitas, vt dicam de via purgatiua in suo loco. Ideò mirum non est, si homines cuiuscumque conditionis, etiam peccatores. Congregationes frequentant, in quibus exercetur meditatio, vel contemplatio. Quamuis enim in peccatoribus actus illi fructuosi, seu meritorii non sint, tamen non propterea cessant boni esse: Sicut actus fidei,

Etiam peccatores vacant communi contemplationi.

dei, vel spei, aut misericordiæ &c, in peccatore, etsi meritorij non sint; tamen mali non sunt, sed boni ex natura sua, et satisfactorij, si adsit obligatio eos exercendi: Et in ijs hominibus meditatio, et contemplatio sunt puræ, et meræ speculationes, seu considerationes theologicæ, rerum reuelatarum circa quas sunt. His ergo pro nunc prælibatis.

In peccatore actus cōtēplādi non sunt fructuosi, ac meritorij sed sunt boni.

Dico. Inter actus intellectuales Pietatis, ac Religionis, datur hic qui dicitur *contemplatio.*

A paritate aliorum actuum virtutum. Datur inter homines cōtemplatio.

Prob. 1. datur hic actus contemplandi purè naturalis, idest cum attentione cogitandi circa obiecta purè naturalia; ergo admitti etiam debet circa obiecta reuelata, & per fidem credita. Antecedens de naturali cogitatione prob. *Gen.* 24. 21. Eliezar Procurator Abrahæ, potatus à Rebecca propè puteum Haram, *contemplabatur eam tacitus, &c.* Leuit. 13 6. & 20. ad discernendum qualitates lepræ dicitur, *Sacerdos die septimo contemplabitur, si obscurior fuerit lepra.* Num. 14. 36. Miserat Moyses viros *ad contemplandum terram promissionis*, & alibi pluries fit mentio de hoc vocabulo; & actu intellectuali contemplationis naturalis, seu philosophicæ circa obiecta naturalia tendentis. Consequ. primi argumenti prob. Obiecta reuelata percepta, & credita ab homine, non sunt minus cognoscibilia, obscurè tamen, & confusè, & distinctè, quàm sint naturalia, & sicut homo illa credit, & meditatur, ita potest illa contemplari.

A paritate philosophicæ contemplationis. Exempla multa. Obiecta reuelata sunt contēplatiua. Facilè probatur.

Prob. 2. ex Sacra Scriptura, dari hanc contemplationem religiosam, *Ecclesiastis cap.* 16. vbi Salomon considerans statum suum, & quanta dona à Deo acceperat, sapientiam, scientiam, prudentiam, iustitiam, cor docile &c. dicit *Mens mea multa contemplata est sapienter, & didici, & dedi cor meum, vt scirem prudentiam &c.* in cap. 2. 12. ait, *transiui ad contemplandam sa-*

Ex S. Scriptura.

sapientiam, errorésque & stultitiam, &c. in cap. 44. dicit *Rursus contemplatus sum labores hominum, & iniustitias &c.* Ex Cor. cap. 4. 16. dicitur, *leue tribulationis nostræ æternum gloriæ pondus operatur in nobis, non contemplantibus nobis, quæ videntur, sed quæ non videntur, quæ enim videntur temporalia sunt, quæ autem non videntur æterna sunt.*

Salomon obiecta rẽ u: lata contemplabatur.

Prob. 3. ex communi Patrum sententia; quia de nobilissimo hoc intellectus actu contemplandi, dicto, facto, & scripto tractarunt, quorum authoritatibus in hoc opusculo sepe vtemur, vt sunt S. Dionisius Areop. & alter Cartus. S. August. S. Basilius, S. Hieron. S. Greg. Mag. S. Thom. S. Bona. S. Bernar. Riccard. à S. Victore, & alij innumeri, qui de contemplatione egerunt.

Est communis Patrum sentẽtia.

CAP. II.

Quid sit, seu in quo consistat Contemplatio religiosa.

ADuerto, quòd diuersis loquendi modis, idem tamen in re significantibus, à Sanctis Patribus definitur contemplatio: ideòque aliquorum præcipuorum definitiones adducam pro nunc, & in sequentibus eius proprietates, conditiones, & accidentia referam, vt omnibus clare pateat, quàm facile sit contemplationis exercitium, quod à multis putatur durum.

Plures contemplatonis definitiones idẽ significantes.

S. Aug. S. Aug. *lib. de Spir. & Anima cap.* 32. ait, *Contemplatio est perspicua veritatis iucunda admiratio.*

S. Bernar. S. Bernard. *de Considerat. li.* 2. *c.* 3. dicit. *Contemplatio est verus, certusque intuitus animæ de quacumque re, & apprehensio rei non dubia.*

S Thom. S. Th. *in* 2. 2. *q.* 180. *art.* 1. *&* 3. dicit, *Contemplatio est*

est simplex diuina veritatis intuitus, cessante discursu.

S. Bona. *de 7. itineribus æternitatis par. 3. dist. 3.* ex Riccardo de S. Victore dicit, *Contemplatio est libera mentis perspicacia in sapientiæ spectacula cum admiratione suspensa.*

S. Bonau.

Idem S. Bonau ex Riccardo.

Et infra explicans hanc Riccardi, quem sequitur, definitionem, addit etiam saporem, & amorem dicens, *accipit contemplationem, non vt est actus intellectus præcisè, sed etiam vt saporosam dilectionem includit, nam Sapientia à sapore dicitur*; Et post multa concludit, *Actus igitur contemplationis duo includit, scilicet cognitionem, & saporosam dilectionem; & dilectio adiuuat cognitionem &c.* Sed de hac saporosa dilectione, quæ est affectiua pars, dicam postea; nunc enim de cognoscitiua parte contemplationis loquor.

Cõtemplatio est amorosa.

Adæquatè contemplatio consistit in duplici actu, intellectus intuentis, & voluntatis amãtis.

Ex his ergo definitionibus, & maxime ex ea S. Thomæ clare patet, quòd contemplatio, est ille actus, quo intellectus apprehenso aliquo reuelato, & assensu fidei circa illud elicito, figit intuitum simplicem, & firmum in ipsum, non ampliùs de eo discurrens, sed firmus in illo intuens manet intellectus.

Actus contemplandi quis sit.

Exemplificatur, & clariùs explicatur: legit aliquis, vel audit legentem aliquem articulum fidei, *v. g. Filius Dei est incarnatus*, apprehendit hanc propositionem, & Dei gratia adiutus credit esse veram; discurrit regulariter circa rem, & modum, supposito illo actu credendi, & tunc meditatur; deinde determinato discursu circa obiectum illud verum, scilicet *Filium Dei incarnatum*, non ampliùs discurrit, sed considerat veritatem illam figens aciem mentis in ea, intuendo ipsam simplici actu; tunc vere, & proprie contemplatur; & ita dicendum de alijs omnibus factis, & dictis reuelatis, quæ hoc modo homo potest contemplari.

Clara explicatio cõtemplationis, quid sit.

Declaratur melius

Exem-

Exemplificatur 2. paritate periti pictoris, vel sculptoris, hic enim, vel ille videns aliquam statuam, aut picturam, considerat omnia, quæ in ea sunt, scilicet partium proportionem, ordinem, colores, lineamenta &c. Hæc consideratio, atque discursus circa tales partes, est velut meditatio; & postea per simplicem intuitum, absque vlteriori discursu, cum admiratione, quasi extra se actus, intuetur illius picturæ, seu sculpturæ excellentiam. Sic prorsus in contemplationem accidit. Legit quis vel legentem, audit, vel sine lectione, aut auditione reflectens ad ea, quæ aliàs legit, vel audiuit, recordatur de aliquo mysterio fidei, v. g. flagellationis Domini Saluatoris; si vult illam meditari, & contemplari, credens eam extitisse, considerat nuditatem Domini, ligamen ad columnam, sæuitiam carnificum acuminatis flagellis sanctissimum corpus cædentium; Christi erubescentiam, mansuetudinem, patientiam, humilitatem, seu vilitatem illam, & eum dolorem pro nobis sufferentem; tunc discurrens per hæc omnia meditatur; deinde completo discursu isto admirans spectaculum illud, & quasi extra se positus simplici intuitu, non ampliùs discurrens firmus intuetur; & in hoc actu consistit contemplatio. Et ita dicendum de omnibus alijs actibus contemplandi quodcumque aliud obiectum reuelatum.

Exemplũ cõtemplationis.

A considerατione picturæ paritas.

Applicatio exẽpli

Quid facit cõtemplatiuus.

Meditatio discursiua præcedit: sequitur cõtemplatio.

Aliud exẽplum philosophicæ cõtemplationis.

Conf. exemplo philosophicæ, seu naturalis contemplationis rerum pure naturalium. Cicero enim primo Acade. inquit, *Contemplatio est animi consideratio, & intuitus rerum abditarum*. Cùm etenim aliquis inuestigat alicuius rei naturam, & veritatem absconditam, dum ad eam peruenerit, cum admiratione aciem mentis in ea figit, seu intuetur, non ampliùs inquirens, & discurrens, sed videns.

Aliud exẽplũ speculationis theologicæ.

Conf.

Conf. 2. exemplo Theologi ſpeculantis aliquod fidei myſterium v. g. Deum vnum in eſſentia, & trinum in eſſentia, & trinum in perſonis. Omnium primò credit hoc myſterium; poſtea rimatur, ſeu inueſtigat, quomodo hoc ſit poſſibile, vt vna indiuidua natura, indiſtincta realiter à perſonis, reperiatur in illis tribus realiter inter ſe diſtinctis; & perpenſis pluribus exemplis, non inuenit ſimulitudinem. Tandem conſiderans infinitatem Dei, & reflectens ad reuelationem Dei, qui nec fallere, nec falli poteſt; ſiſtit intuendo per ſpeculum in ęnigmate cum admiratione, veritatem illam vnitatis eſſentiæ in Trinitatè perſonarum. Sic facit contemplans aliquod reuelatum.

Theologi contemplanti aptum exemplum.

Aliud exēplum de contemplatione Beatorum

Conf 3. exemplo contemplationis Beatorum, qui ſimplici intuitu Deū vident ſine formali diſcurſu, & in Deo quoque vident illa obiecta creata, quæ vult Deus eis oſtendere; licet moltiplex ſit differentia inter hanc noſtram in via, & illam Beatorum in Patria contemplationem, quia Beati non obſcurè, & per fidem, ſed clarè, & euidenter Deum, & diuina contemplatur: Nos verò in via per fidem obſcurè, & abſtractiuè in ſpeciebus phantaſticis, ac intelligibilibus diuinas, ſeu reuelatas res cognoſcimus: immò *iſti fidei noſtræ de diuinis* ait S. Auguſt. *ſuccedit eorum viſio in Patria* Paritatem verò dicimus eſſe folùm in modo cognoſcendi, ſeu intuendi ſine diſcurſu: & ex S. Gregorio *contemplatio inchoatur in via, ſed perficitur in Patria.*

In quo differt contemplatio viæ ab illa Patriæ.

Quę nunc credimus & contēplamur, vi debimus in Patria].

Et quibus omnibus ſtatuitur, quòd contemplatio ex parte cognitioni , vt differt à meditatione ex infra dicendis, eſt actus ille, quo intellectus ſuppoſito actu credendi aliquid reuelatum, & diſcurſu facto circa illius partes, naturam, & alia, ſiſtit in

Corollariū quòd contemplatio eſt ex parte intellect.

P ſim-

ſimplici intuitu, ſeu cognitione veritatis illius cum admiratione, & ſapore amoroſo, ac iucunditate illus, vt poſtea patebit.

Nec moueat, aut turbet lectorem, quòd dicam cum allatis initio Patribus *contemplationem eſſe intuitum fixum circa obiectum reuelatum*, cum tamen contemplatio cognoſcat obiectum illud in ſe, ſed in ſpecie immaginaria, vel intelligibibili, & ſic ſit abſtractiua, non intuitiua cognitio: Non inquam turbet hoc, quia vtique dicemus, tàm contemplationem, qu m meditationem fieri circa obiecta repræſentata per ſpecies; & per cõſequens, vtrãq; cognitionem eſſe abſtractiuam: quia tamen contemplatio non eſt diſcurſus, vt meditatio, & eſt ſimplex cognitio, & caremus vocabulo illam exprimente, eam vocamus ſimplicem intuitum. Et ſequirimur phraſim S. Scripturæ, quæ Prophetas appellat *Videntes*, & cognitiones rerum, quas prophetabant; appellat *viſiones*, cùm tamen res illas non in ſe ipſis viderent, ſed in earum ſpeciebus. 1. Reg. cap. 9. pluries fit mentio de *vident*, & v. 9. dicitur, *Qui enim Propheta dicitur hodie, vocabatur olim videns*: De Viſionibus Prophetarum legi poſſunt eorum libri, & inuenietur, *Viſio Iſaiæ Propheta* ſic & aliorum. Immò in praxi Eccleſiæ cognitiones rerum abſentium, vel futurarum, vel Beatorum, vel animarum Purgantium, quas Deus aliquando concedit viatoribus, appellantur viſiones; cùm tamen non in propria natura, & exiſtentia cogoſcantur, ſed in ſpeciebus, ſiue immaginarijs ſi corporeæ res ſunt, ſiue intelligibus; & Apoſt. ipſe de cognitione Dei per Fidem 1. Cor. c. 13. dicit, *Videmus nunc per ſpeculum in ænigmate: tunc autem facie ad faciem*, ideſt in Patria; Sic dicimus cum Sanctis illis de contemplatione, quòd

Quare dicitur intuitus.

Notanda animaduerſio.

Cur dicitur intuitus cùm ſit abſtractiua cognitio.

Prophetæ videntes dicti, & eorum cognitiones viſiones.

Quarè contemplatio dicitur intuitus, & viſio.

quòd ille intuitus, ideſt cognitio ſimplex ſine diſcurſu, abſtractiua quidem eſt, quia in ſpecie cognoſcit obiectum; ſimplex tamen eſt; & hæc pro nunc de natura eius.

CAP. III.

An contemplatio conſiſtat in ſolo actu intellectus, vel etiam in actu aliquo voluntatis.

ADu. quòd hic non loquor de diſpoſitionibus prærequiſitis ad actum contemplandi, & ad vitam contemplatiuam, nam de his dicam poſtea; ſed loquor de ipſomet actu contemplandi, qui, vt dixi, eſt ſimplex intuitus veritatis; & quæro, an requirat annexum actum aliquem voluntatis, ſcilicet affectum, dilectionem, ſeu amorem in Deum.

Sen ſus quęſiti.

De acquiſita eſt ſermo.

Adu. 2. quòd loquor de contemplatione acquiſita incipientium: non verò de contemplatione proficientium, aut perfectorum in ea; neque de contemplatione infuſa ducentium vitam contemplatiuam; de his enim in proprio loco agemus.

Contemplatio requirit affe ctum.

Dico ergo, contemplatio religioſa, vt ſit vera, perfecta, & fructuoſa præter actum intellectus, quo res reuelata cognoſcitur, exigit actum voluntatis, ſeu affectus, & dilectionis circa rem illam ſi ſit capax; ſin minus circa Deum, & Ieſum Chriſtum.

Non omnia contemplata ſunt capacia amoris.

Dixi, *ſi ſit capax amoris*; quia non omnia, quæ contemplamur, ſunt capacia, v. g. ſi contemplamur infernum, Angelos rebelles, creationem mundi, Cœlorum, & omnium creaturarum, quæ non ſunt capaces talis affectus, & ſaporoſi amoris, & tunc earum author ſaporosè amatur.

In contempl. requiritur affectus.

Prob. nunc concluſio, quòd cum contemplatio-

ne coniungi debet affectus, seu saporosus amor; vt dicit S. Bonau. qui vt in precedenti dictum est, Ricardi definitionem contemplationis amplectens *in tract. de 7. itineribus æternitatis parte 3. dist. 2.* ait, *Oculus contemplationis in spectacula sapientiæ æternæ est directus, quia contemplatio non est actus intellectus præcisè, sed etiam saporosam dilectionem includit, nam sapientia à Sapore dicitur, vt dicit Bernardus, & obiectum sapientiæ primarium, & principale est ipse Deus sub ratione qua verum excitatiuum voluntatis ad eius saporosam dilectionem; & actus sapientiæ est contemplari Deū, non quoquo modo, sed cum dilectione, cum quadam experimentali suauitate in affectu. Igitur spectacula sapientiæ sunt cognitio veri, seu sapor boni.*

S. Bonau. affectum respicit in contēplatione.

Sapientia a sapore, & gustu dicta.

Idem S. Bon. totū hoc confirmat.

Idem Seraphicus Doctor in tract. de Medit. Vitæ Christi cap. 50. in fine ex S. Bernard. dicit, *Cùm duo sint beatæ contemplationis excessus, in intellectu vnus, alter in affectu; vnus in lumine, alter in feruore, vnus in agnitione, alter in deuotione, piùs sanè affectus, & pectus amore calens, & sanctæ deuotionis infusio, etiam, & vehemens spiritus repletus zelo, non planè aliunde, quam ex cella vinaria reportantur.*

Tertio idem replicat Seraphicus Doctor.

Idem de duplici hoc actu intellectus, & voluntatis in contemplatione requisitis replicat in sequenti cap. 51. in quo agit de contemplatione humanitatis Christi, in qua cognitionem cum affectione, seu dilectione coniungendam demonstrat.

S. Thom.

S. Thomas 2. 2. *q.* 180. *ar.* 1. ad primum arg. quo contendebatur, contemplationem esse totaliter actū intellectus, sic respondet, *ex hoc ipso, quòd veritas est finis contemplationis, habet rationem boni appetibilis, & amabilis, & delectantis; & secundùm hoc pertinet ad vim appetitiuam.*

Arg. validum.

Ex quo colligitur argumentum à priori validum.

Omnis

Omnis veritatis reuelata est bonum supernaturale amabile, ac delectabile. Igitur, cùm contemplatio respiciat bonum istud, voluntas illud amare tenetur, vt rectum rationis dictamen sequatur.

Argu. à paritate Beatorum

Prob. 2. Contemplatio Beatorum est coniuncta cum amore proportionato habitui consumatæ charitatis eorum; ergo cùm contemplatio viæ sit de eodem obiecto principali, de quo est contemplatio Beatorum, & de alijs secundarijs de quibus est illa, debet habere annexum dilectionis actum, circa suum verum supernaturale, & amabile obiectum.

S. Bernardi sententia.

Conf. ex S. Bernardo, *qui tractatu de Scala Claustrali, seu de modo orandi* in capite *de Officio Contemplationis* coniunctionem cognitionis cum amore sic explicat. *Sicut in quibusdam carnalibus anima sic vincitur carnali concupiscentia, quòd omnem vsum rationis amittit, & fit homo quasi totus carnalis, ita in hac superna contemplatione ita consumuntur, & absorbentur carnales motus vt fiat homo totus quasi spiritualis.* Id autem per frequentatos actus charitatis in perfectis contemplatiuis accidit; igitur, vt fiat hic habitus debent actus charitatis, seu dilectionis in actibus contemplationis frequenter exerceri.

Exemplū de carnali obiecto amato.

Angelicus Doct.

Cum S. Greg. Magno.

S. Thom. in 2.2.q.180.art. 1.plura de hoc argumento dicit: primò cum S. Greg. Mag. *homil.* 14. in Ezechiel. *Contemplatiua vita est Charitatem Dei, & proximi retinere tota mente, & soli desiderio conditoris inhærere:* & de suo subdit. *Sed desiderium, & amor ad vitam affectiuam, siue appetitiuam pertinet: ergo vita contemplatiua habet aliquid in affectiua, siue appetitiua.* Deinde subtili discursu id confirmat, *quia contemplatiuus intendit principaliter contemplationem veritatis, intentio autem est actus voluntatis, quia est de fine, qui est voluntatis obiectum, & ideo vita contemplatiua, quantum ad ipsam essentiam actionis*

Multa docet S. Tho. de affectu requisito ad contemplationem.

nis pertinet ad intellectum, quantum autem ad id, quod moueat ad exercendum talem operationem pertinet ad voluntatem: ideò dicitur Matt.6. vbi est thesaurus tuus ibi est & cor tuum, propter amorem ipsius cognitionis, quamuis ex inspectione consequitur. Eo propterea Greg. hom.14. in Ezechiel.constituit vitam contemplatiuam in amore Dei, in quantum aliquis ex dilectione Dei inardescit ad eius pulchritudinem conspiciendam; & concludit, ideo vita contemplatiua terminatur ad delectationem, qua est in affectu, ex qua amor intenditur.

Ex S.Greg S.Thomas id confirmat.

CAP. IV.

An, & per quid contemplatio differat à meditatione.

Aliàs alla ta differentia.

ADuerto, quòd licet, cùm de Oratione mentali in cap. 2. de meditatione loquebar, differentiam inter has duas Orationum species sufficienter adduxerim; tamen ad maiorem contemplationis declarationem, hìc aliqua ex ibi dictis repetam, & alia plura addam in confirmationem, vt deuotus homo orans clarè dignoscat an meditetur, vel contempletur.

Magis claré affertur

De acquisita incipientium est sermo

Adu. 2. & iterum dico, quòd in hoc loco loquor *de contemplatione acquisita*, non verò de infusa; immò neque de acquisita in tota sua latitudine, quæ scilicet reperitur in perfectis, vel proficientibus: sed de contemplatione incipientium, & communi, quæ, vt de subiecto contemplationis dicam, in omnibus hominibus cuiuscumque status reperiri potest: & de earum differentia in suo loco fusè dicam.

Contemplatio in quibusdã conuenit cum meditatione

Dico ergo. Contemplatio in aliquibus conuenit cum meditatione; tamen essentialiter ab ea differt.

At essentialiter differt.

Prima pars prob. Vtroque est *ascensio mentis ad Deum*;

Deum; vtraque, vt de obiecto contemplationis dicam, *respicit eadem obiecta reuelata*, & circa eadem versatur, licet diuerso modo; *vtraque intendit in eumdem finem* scilicet vnionis cum Deo; vtraque *habet anne xum affectum ad Deum*; vtraque est actus religionis &c. igitur in multis conueniunt.

Quare essentialiter differat.

Prob. secunda pars: primò à priori. Meditatio est discursiua intellectus operatio, qua meditans multa considerat de obiecto meditato, videlicet naturam, proprietates, & accidentia eius, & transit à consideratione vnius istorum ad considerationem alterius, v.g. meditando Crucifixionem Christi, considerat multa circumstantias, vt possit mouere voluntatem ad compatiendum, & amandum Christum passum: considerat enim circumstantias, *Quis, quid, propter quid, quomodo &c.* idest quis est, qui patitur; quòd est filius Dei, & homo Deus. *Quid patiatur*; quòd ignominiosam, & atrocem passionem. *Propter quid*; quia propter nos. *Quomodo* quia cum tanto contemptu, & opprobrio, vilificatione &c. Et sic de aliis meditationibus dicendum: semper enim modo isto discursiuo fiunt.

Meditatio est discursiua exemplum de illâ.

Clara exempla discursiuæ meditationis.

At non sic contemplatio, quę supposita cognitione veritatis per meditationem regulariter, cum assensu fidei circa illam, sistit in eius intuitu fixe, non ampliùs discurrens, & intellectus in illo intuitu remanet suspensus ab omni alio actu, & admiratiuus. Ergo cum discursiua actio includens plures actus mentaliter differat ab actu cognitionis simplici, contemplatio differt à meditatione, sicut actus simplex à composito.

Contemplatio nō discurrit, sed est simplex intuitus obiecti.

Contemplatio regulariter sequitur ad meditationem.

Confirm. Contemplatio regulariter, & præsertim in incipientibus sequitur ad meditationem, si meditans vult etiam contemplari: Idem autem non sequi-

S. Bernard

quitur ad se ipsum. Anteced. petat ex Patribus contemplationis probatis magistris.

Docet meditationē in discursu consistere.

S. Bernardus *tract. de Scala Claustrali*, *seu de modo orandi*, docet, hanc esse orandi Scalam, nempe lectionem, meditationem, orationem, & contemplationem, & sic explicat. *Saluator dicit, quærite, & inuenietis, pulsate, & aperietur vobis. quærite legendo, & inuenietis meditando, pulsate orando, & aperietur vobis contemplando. Lectio quasi solidum cibum ori apponit, Meditatio masticat, Oratio saporem acquirit, Contemplatio est ipsa dulcedo, quæ iucundat, & reficit. Lectio in cortice, Meditatio in adipe, Oratio in desiderij postulatione, Contemplatio in adepta dulcedinis delectatione*. Igitur non solùm contemplatio sequitur meditationem; sed toto cœlo differt ab illa.

Ordo procedendi ad contēplatiuam.

S. Bernard gradus orandi docet.

S. Bernard. ibid. sic præfatas operationes describit *Lectio est sedula scripturarum cum animi intentione inspectio. Meditatio est studiosa mentis actio occulta veritatis notitia ductu propriæ rationis inuestigans. Oratio est deuota mentis intentio in Deum pro malis amouendis, & bonis acquirendis. Contemplatio est mentis in Deum suspensa eleuatio æternæ dulcedinis gaudia degustans*. Igitur multùm differt contemplatio à meditatione, & eam sequitur.

Actus orādi distribuuntur.

Concluditur ex his differentia meditationis à contemplatione.

Riccard. de S. Victore, vt de meditatione dixi, in l. 4. de contemplatione c. 3. tria in orante distinquit, cogitationem, meditationem, & contemplationem, inquiens. *Vnam, eademque materia aliter per cogitationem intuemur; aliter per meditationem rimamur, atque aliter per contemplationem miramur; multùm inter se inuicem hæc tria differunt in modo, quamuis quandoque in materia conueniant*. Deinde earum naturas, & proprietates hoc modo explicat. *Meditatio per ardua sæpè, & aspera ad dilectionis finem cum magna animi industria nititur, Contemplatio libero volatu quòcumque eam fert impetus mira-*

Riccard. Claris verbis assignatur differētia contēplationis ad meditatione.

Multa, & clara dicit Riccard. de earum differentia.

agi-

agilitate circumfertur. Meditatio est cum labore, & fructu: Contemplatio est sine labore, & permanet cum fructu. In meditatione inuestigatio; in contemplatione admiratio: ex ratione meditatio, & ex ea intelligentia; ergo inter se sunt multùm diuersæ.

S. Bonau. latam differentiam inter eas ponit.

S. Bona. *de 7. intiner. Aeternitatis p. 3. dist. 1.* ex eodem Riccardo ait, *meditatio est quædam inuestigatio, & inquisitio cum animi industria veritatis æternorum*: & post aliqua, *Spiritus hominis per meditationem in æternis non figitur, nec quietatur, donec per contemplationem ei ostendatur, quod per meditationem quærebatur, sed quàm citò inuenitur, & spiritus illi, quasi acquiescendo cum admiratione inhærere cæperit, tam citò meditatio esse desinit & in contemplationem transit*: & post alia subdit. *Proprium est contemplationi iucunditatis suæ spectaculo cum admiratione inhærere: Meditationi verò proprium est cum promotione semper in altiora tendere.* Et tandem Seraphicus Doctor ex his sic infert., *motus, & inuestigatio meditationis imperfectus, & minus vtilis permanet sine termino, & quiete contemplationis, nam meditatio conuertitur, & transit in contemplationem, tamquam illud quod perfectum est.*

Plura ad idem docet S. Bonau.

In contemplationem ransit meditatio.

Ex quibus euidenter infertur, quòd contemplatio essentialiter differt à meditatione; & miror, quòd aliquis (fortè neutri vacans) dixerit non differre, sed eamdem esse meditationem, & contemplationem cùm toto cœlo differant.

Corollaria notanda. Toto cœlo Contemplatio differt à meditatione.

Infertur. 2. vno tantùm gradu distare contemplationem à meditatione quamuis adeò ab ea differens sit, (loquor de acquisita) ita, vt si meditatiuus velit Deo duce, ad contemplationem transire, facilè possit, immò, vt ex S. Bonau. patuit, transire deberet, vt eius meditandi motus tamquam imperfectus ad quietem tamquam terminum perueniret,

Licet multum differant, tamē vno gradu fit transitus à medit. ad contempl.

quod faciet, si meditato mysterio reuelato, & peracto circa illud discursu per partes, & qualitates eius, sisteret intuendo ill ud, tamquam verum iam quæsitum, & tandem inuentum figendo in eo aciem mentis, tunc planè contemplaretur.

CAP. V.

An, & per quid Contemplatio differat à Speculatione.

Contemplor, & speculor fumi solent pro eodem.

ADuerto, quòd licet hæc verba *contemplor*, & *speculor* apud Gramaticos, ac Philosophos, immò & apud Thelogos speculatiuos dicantur ad conuertentiam, & promiscuè sumantur, apud Mysticos tamen Thelogos non sic se habent; ideo videndum per quid apud eos differant; alioquin omnis professor Theologus esset contemplatiuus, & mysticus; quia speculatur, & considerat eadem obiecta reuelata, quæ considerat mysticus Theologus. Quare

Sed apud Mysticos differunt.

Adu 2. quòd S. Bernard. *de Consideratione ad Eug. lib. 5. c. 2.* tres assignat considerationis Dei species, dispensatiuam, æstimatiuam, & speculatiuam, dicens. *Dispensatiua est consideratio, sensibilibus rebus ordinatiuè, & socialiter vtens ad promeredum Deum. Aestimatiua est consideratio prudenter, ac diligenter quaque scrutans, & ponderans ad vestigandum Deum. Speculatiua est consideratio se, & in se colligens & quantum diuinitus adiuuatur rebus humanis eximens ad contemplandum Deum*, licèt vedeatur in hoc loco cōfundere speculationem cum contemplatione, quia subdit, *Prior quidem absque intuitu huius multo serit sed nihil metit: Sequens verò, nisi ad istam se dirgat, vadit sed non euadit: Ergo, quod prima optat, secunda adorat, tertia gustat*: Et sic speculationem vocat ipsam contemplationem.

S. Bernardus tres Dei considerationes assignat.

Quomodo se habeant speculatio & contemplatio.

Adu.

Adu. 3. quòd ſpeculatio ex communi Philoſophorum, & Thelogorum ſententia eſt intellectualis actio, qua homo conſiderat, & inueſtigat naturas, & proprietates rerum, ſiue humanarum, & creatarum ſiue diuinarum, & increatarum ſiſtendo in tali conſideratione; & ideo diſtinguunt ſcientiam ſpeculatiuam à practica, quia illa ſiſtit in cognitione ſola rerum; hæc verò ordinatur ad praxim, ideſt ad dirigendas humanas operationes; & ideo Philoſophi dicunt, Metaphiſicam, Phiſicam, & Mathematicam eſſe ſpeculatiuas ſcientias, Ethicam verò practicam; Theologi verò Theologiam, quæ reſpicit tàm Deum in ſe, quàm ad extra operantem, dicunt ſpeculatiuam, Moralem verò practicam; licèt Scotus dicat, & benè, totam Theologiam noſtram eſſe practicam; quia tota quanta eſt ordinatur ad praxim, ſcilicet ad colendum, & amandum Deum in ſe, & in ſui operibus. At quidquid ſit de hoc, cùm contemplatio ſit actus intellectus circa Deum, & alia dicta, & facta ab eo, & ſpeculetur Deum, videndum eſt, an, & per quid differat à ſpeculatione. Ideo.

Speculatio in quo conſiſtit.

Scientia ſpeculatiua, & practica.

Scientia ſpeculatiua à practica per quod differt.

Theol. ex Scoto tota practica.

Dico. Quamuis contemplatio ſpeculetur Deum differt tamen à ſpeculatione pura, quia hæc eſt ſine affectu, & dilectione Dei, illa verò cum dilectione; item quia ſpeculatio procedit opinando, non ſic contemplatio.

Contemplatio ſpeculatur Deum, ſed non eſt ſpecul. t.

Propter duo à ſpeculatione differt contemplatio

Prob. ex S. Bonau. qui *in tract. de 7. itineribus aeternitatis par. 3. dist. 3.* ponit differentiam inter cogitationem, meditationem, ſpeculationem, & contemplationem, & poſtquã de duabus primis locutus eſt, ait, *Speculatio differt à contemplatione* quia licet ſit circa ſpiritualia; tamen non eſt cum *ſaporoſa dilectione*, vt eſt contemplatio; & non ſiſtit in intuitu ſimplici veritatis ſed quærit eam opinando; non ſic contemplatio;

Speculat. opinando procedit, & ſine affectu.

S.Bonau. ratio.

Verba autem D.Bonau. hæc sunt. *Tertiò sciendum, quòd contemplatio differt à speculatione, quia in descriptione contemplationis, ponitur quòd fertur in sapientiæ spectacula, de quo nota, quod S. August. l. 15. de Trin. ait, Speculatio dicitur, cùm aliquod non in se, sed per immaginationem in ænigmate, idest obscurè, consideratur, & Riccardus l. 5. de arca mystica dicit, quamuis contemplatio, & speculatio pro inuicem soleant poni, & in hoc sæpe scripturæ sententiæ proprietatem obnubilent, & inuoluant: apertiùs tamen, & expressiùs speculationem dicimus, quando per speculum cernimus; contemplationem verò, quando veritatem, sine aliquo inuolucro, vmbrarumque velamine in sua puritate videmus, ex quo apparet, quòd contemplatio in speculationem sapientiæ duriorem aspectum habet, quàm speculatio, & gustatio saporosiorem.* Hęc S.Bonau.

S.Bonau. doctrina de speculatione, & contemplatione.

Multa de hoc S.Bonau.

Corollaria ex doctrina S. Bonau.

Ex quibus habes primò, quòd contemplatio est veritatis consideratio *cum sapore, & gustu, ac delectatione*: non sic se habet speculatio. 2. habes, quod speculatio inquirit veritatem per inquisitiones, & inuestigationes argumentorum, vt patet de Theologis scholasticis, qui suppositis fidei principiis, vel inquirunt quomodo res illa, quam credunt veram, sit possibilis; vel ex ea iam credita deducunt alias propositiones probabiles, ac disputabiles, & in hoc consistit Theol. scholastica, vt notum est: v. g. Theol. credit vnitatem Dei cum Trinitate Personarum: at inquirit per varia media, & argumenta quomodo possit hoc esse; quia nullum videt in creatis de hac re exemplum; & sic verè speculatur, vt modum illum verum inueniat.

In quo cōsistit Theologia scholastica.

Quomodo procedit Theo. logus scholasticus.

Item supposita eiusdem articuli fide, Theologus idem multas quæstiones mouet de Trinitate, v. g. An constitutiua personarum sint absoluta, vel relatiua; an dicant perfectionem; quomodo sint æquales, si vna caret personalitatibus aliarum; quomodo fecunda,

da, & tertia non dependeant à prima, cum ſint ab illa; & ſimiles ſunt quæſtiones innumeræ, quæ diſputantur à Theologis ſpeculatiuis:& ſic patet, quod exceptis principiis fidei, in omnibus alijs materijs inquirunt, & non cognoſcunt certò veritates. Non ſic ſe habet contemplatio; quæ non inquirit veritates, ſed eas ſupponit, vt veras, & certas, vtpote reuelatas, vt dicam infra de obiecto contemplationis.

Aperta differentia contemplationis a ſpeculatione Theologica.

Habes 2. quòd Theologus ſpeculatiuus circa principia fidei, ideſt circa res reuelatas, ſi eas intuetur, ſeu conſiderat, vt ſunt, tunc contemplatur, & ſi affectum ſeu ſaporé, ac dilectionem adiungat, erit verus contemplator; non verò ſi affectum, ſeu dilectionem non adhibeat: vel dicendum, quòd illa erit philoſophica, & non religioſa contemplatio. Cùm autem non verſatur circa veritates reuelatas, ſed vel quærit quo modo illæ ſint poſſibiles, vel ex illis deducit alias pro poſitiones non neceſſariò, aut euidenter connexas cum illis principiis; tunc nullatenus contemplatur, ſed mere ſpeculatur. Oh quam ſapienter, & vtiliter, ac meritorie facerent Theologi; ſi in reuelatis principijs aliquantulum ſiſterent, ea fixe conſiderando, & ad Dei amorem ſe excitando; & deinde ad controuerſias ad maiorem Dei gloriam deſcenderent!

Theologus quomodo contemplatur.

Vtile conſilium pro Theologis

CAP. VI.

An Contemplatio differat à Cogitatione, & Viſione.

ADu. 1. quòd inter actus intellectus, datur *Cogitatio*, vt ex Sacro textu ſæpiſſime habetur, ſed non eodem modo ab omnibus explicatur. Cùm enim ſit actio intellectualis reſpiciens omnia obiecta cognoſcibilia, promiſcue ſumitur à multis, & præfer-

Cogitatio plura ſignificat.

Quomodo sumitur à Mysticis.

fertur ab Augustino, interdum pro meditatione, interdum pro speculatione; interdum pro contemplatione, seu spirituali visione, nam S. August. de Trinit. l. 15. c. 9. dicit, *cogitatio est quadam animi visio, & quilibet aliquo modo videt suam cogitationem oculo mentis, & aliquo modo non videt*: & *in cap.* 10. ait, *cogitationes nostræ sunt locutiones nostri cordis*. At Mystici omnes, vt patebit, distinguunt semper *cogitationem* à meditatione, & contemplatione, ac visione, docentes, quod *cogitatio est mentis agitatio de qualibet re, non sistens in aliqua, sed excurrens, & volitans*.

Visio quid sit.

Adu. 2. quòd visio est vocabulum cognitiuę potentiæ competens; cognitiua autem triplex est; quædam sensitiua externa, vt est oculus, immò omnis sensus externus est cognitiuus. Secunda est imaginatiua, seu phantastica, qua cognoscimus obiecta corporalia per sensus externos cognita, quę species sensibiles sui producunt in imaginatiua; & istę sunt illarum imagines, & dicuntur phantasmata, seu idola rerum corporalium. Tertia est intellectiua, quæ & spiritualia cognoscere potest, si non impediatur, & sibi dimittatur, ac etiam corporalia, sed per species eorum intelligibiles productas virtute intellectus agentis ex phantasmatibus, vt supponimus ex libris de anima: De his autem occurret sermo infra, cùm agam de obiecto contemplationis, & medio cognoscendi eiusdem.

Triplex est visio.

Cogitatio interna fit per species rerum.

Adu. 3. quòd licet cognitio, tàm intellectualis, quàm imaginaria fiat per species rerum, siue absentium præteritarum, aut futurarum, siue etiam præsentium; & consequenter sit abstractiua, quia facta in specie, seu speculo, vt ait Apostolus, *videmus nunc per speculum in ænigmate*: nihilominus, vt supra monui, istæ cognitiones imaginariæ, & intellectuales factæ

per

per species obiectorum appellantur visiones, nam & cogitationes Prophetarum, quibus cognoscebant futura, immò & præterita, ac existentia, sed distantia, fiebant per species, vt dixi *in tract. de Prophetia*, & tamen dicebantur visiones, & Prophetæ ipsi dicebantur videntes, & ideò dicitur, Visio Isaiæ Prophetæ, visio Amos, &c. Immò Ieremiæ 1. 12. Deus dicit, *quid vides Ieremia?* hic respondit, *virgam vigilantem ego video.* Iterum dicit, *Quid vides Ieremia?* respondit, *ollam succensam ego video*: et sic de alijs. Et quando ex Dei voluntate aliquibus, siue bonis, siue malis apparent quædam, siue in somno, siue in vigilia, non in sua natura, sed in specie imaginaria, vel intelligibili, cognitiones talium rerum dicuntur *Visiones* Gen. 28. 12. *Iacob in somno vidit scalam stantem super terram, & cacumen illius tangens Cælum, Angelos quoque ascendentes, & descendentes per eam, & Dominum innixum scalæ*, quæ visio fuit in specie. Et cap. 30. Ioseph narrat fratribus duo somnia, & dicit, *vidi* &c. in cap. 41. Pharao in duobus somnijs, quę postea declarauit Ioseph, dicit *se vidisse septem boues pingues, & septem extenuatos, atque hos deuorasse illos*; item *& septem spicas plenas, ac septem vacuas, & has deuorasse illas*; & sic de alijs; & tota scriptura Veteris test. plena est de his cognitionibus in specie habitis, quę tamen appellantur *visiones*. His prænotatis

Cognitionum internarum exempla.

Cognitiones in speciebus dicuntur visiones.

Ex S. Scriptura.

Plura exempla visionum per species.

Dico 1. Si nomine *cogitationis*, intelligitur cognitio simplex, & fixa seu intuitus rei reuelatæ mente conceptę, contemplatio dici potest *cogitatio*. Si verò nomine cogitationis intelligatur cognitio aliqua non firma rei reuelatæ, sed vaga, & inquirens, ac transiens de vna re ad aliam, contemplatio non potest dici, nec esse *cogitatio*.

In quo sensu contemplatio est cogitatio, & in quo non.

Prima pars sic prob. nihil deest tali cognitioni, quin

quin sit, & dicatur contemplatio; est enim actus intellectus circa obiectum reuelatum, & simplex intuitus, non excurrens de vna re in aliam, sed fixus, & firmus circa vnam. Istæ autem ex supra dictis sunt conditiones contemplationis: ergo.

A priori ratio quòd contemplatio in vno sensu est cogitatio.

Quòd verò cogitatio interdum sic sumatur, scilicet pro simplici intuitu rei alicuius, habetur ex Sacro textu, Isaiæ 55. 8. *Non sunt cogitationes meæ cogitationes vestræ; dicit Dominus*. Deus autem non cognoscit discurrendo, sed simplici intuitu. Item psal. 39. Dauid dicit ad Deum, *multa fecisti &c. & cogitationibus tuis non est qui similis sit tibi*. Psal, 91. dicit iterum ad Deum, *nimis profundæ factæ sunt cogitationes tuæ*. Micheæ. 4. 12. *Non cognouerunt cogitationes Domini, &c.* & si hoc modo sumatur cogitatio, dici potest, quod *cogitatio sit contemplatio*.

Quòd sic sumatur S. Scripturæ exempla.

Ex S. Scriptura arg.

Cogitatio sūpta pro intuitu simplici.

Prob. secunda pars: regulariter, & apud omnes Philosophos, & Thelogos præsertim Mysticos, *cogitatio* sumitur pro iudicio bono, vel malo, aut sumitur pro actu, quo intellectus inquirit rei alienæ veritatem, & vagatur pluribus actibus per plura obiecta, donec eam inueniat; & hoc modo sumpta cogitatio nullatenus competit contemplationi, quæ est vnus simplex actus non vagans, nec inquirens, sed firmus, & fixus intuens veritatem iam inuentam.

Cogitatio sumpta pro iudicio, non est contemplatio.

Ex S. Scriptura.

Exempla cogitationis sumptæ pro iudicio bono, vel malo, habentur in maximo numero in Sacro textu, Gen. 6. 5. *Videns Deus, quòd cuncta cogitatio cordis hominis prona esset ad malum omni tempore, &c.* Nabuch dixit, *cogitationem suam in eo esse, vt omnem terram suo subiugaret imperio*: psalm. 95. *Dominus scit cogitationes hominum, quoniam vana sunt*. Sapien. 1. 3. *Peruersæ cogitationes separant à Deo*. cap. 6. 4. *Altissimus interrogabit opera nostra, & cogitationes scrutabitur*. Isaiæ 1. 16.

Multa scripturæ exēpla.

1. 16. *auferte malum cogitationum, vestrarum*. Ieremiæ 44. *propter malas cogitationes*, & cetera loca innumera, in quibus *cogitatio* sumitur pro iudicio.

Ex Nouo Testam. alia multa exempla huius acceptionis habemus; Matt. 12. 15. *Sciens Iesus cogitationes eorum*. cap. 15. 20. *de Corde exeunt cogitationes malæ, &c.* Ex nouo Testam.

Quòd verò cogitatio sumatur, pro actu intellectus inquirente, & vagante, & ideò non sit contemplatio, docet Riccardus de S. Vict. l. 1. de contemplatione c. 3. *cogitatio per deuia quaque lento pede sine respectu prauentionis passim huc, illucque vagatur: meditatio per ardua sæpè &c. contemplatio libero volatu quòcumque eam fert impetus mira agilitate circumfertur; cogitatio serpit, meditatio incedit, & vt multum currit. Contemplatio autem omnia circumuolat, & cùm voluerit se in summis liberat. Cogitatio est sine labore, & fructu; meditatio cum labore, & fructu; Contemplatio permanet sine labore, & cum fructu. In cogitatione euagatio, in meditatione inuestigatio; in contemplatione admiratio*: hæc & alia plura Riccardus, quem sequitur S. Bonau. & vterque accepit à S. Bernardo *tract. de Scala Claustrali, seu de modo orandi*, vbi cogitationem à meditatione, & contemplatione distinguit; igitur contemplatio non est cogitatio hoc modo sumpta. Cogitatio vt est actus vagans nō est contēplatio. Ex Riccardo, Bonau. & Bernardo.

Dico 2. Si Visio sumitur pro cognitione intellectuali simplici, & fixa circa aliquam rem reuelatam repræsentatam in specie, siue imaginaria, siue intelligibili, siue in vtraque; contemplatio dici potest, & debet visio intellectualis, sed cum admiratione, & suspensione. Contemplatio est visio, & quomodo

Prob. & explicatur. Sepè dictum est, & infra dicetur (cum de subiecto contemplationis, & modo apparendi illius loquar) quòd in hoc consistit actus

contemplandi, cùm repræsentato intellectui aliquo obiecto reuelato, & per meditationem, aut sine ea, vt in habituatis cognito, intellectus figit in eo intuitum cum admiratione, & suspensione actuum aliarum inferiorum potentiarum; hic autem intuitus est *visio intellectualis*, vt in notabili diximus. Intellectus enim videt, iudicat, & discurrit; omnes autem isti actus cognitiones, & visiones intellectuales sunt, & tales dicuntur.

Ex modo apparendi obiecti cõtemplationis.

Dixi quòd sit facta in specie; quia contemplans rem aliquam reuelatam, eam non habet præsentem in sua natura, sed in specie illam repræsentante, v.g. meditatur priùs, & postea contemplatur Deum, vel aliquam ex diuinis Personis, vel ipsam Trinitatem; has non videt in sua essentia, vt Beati, sed in speciebus, eo modo, quo fieri potest in via obscurè, & confusè, vt postea dicam, repræsentantibus. Idem dicendum de omnibus prædicatis diuinis; de contemplatione Angelorum; habituum supernaturaliũ; & omnium operum Dei relatorum in Veteri testamento; hæc enim omnia sunt nobis præsentia non in sua natura, sed in speciebus. Sic de mysterio Incarnationis, & de omnibus Christi operibus dicendum, & de ipsa Incarnatione, Natiuitate, Vita, Passione, Morte Christi, Descensu ad Lymbum, Resurrectione & Ascensione, &c. hęc enim omnia per species ea repræsentantes intuemur. Sic gloriam, æternamque beatitudinem, quam, vt ait Apostolus, *videmus nunc per speculum in ænigmate, tunc autem, idest in Patria, videbimus facie ad faciem*; immo omnis cognitio intellectualis in via per species à sensibus exernis, & internis fit, vt cum omni schola supponimus, etiam in obiectorum præsentia; in absentia autem per solas species in intellectu relictas.

Contemplatio est visio in speciebus repræsentantibus obiecta.

Exempla clara visionum, & contemplationum in speciebus.

Dixi

Dixi *in specie, siue imaginatiua*, quia de corporalibus rebus per sensus cognitis remanent in phantasia, seu, vt dicitur, imaginatiua, species sensibiles, seu phantasmata, res illas repræsentantia; & dicam infra, quòd incipientes contemplari, in istis speciebus intuemur illas; & aliquando in solis speciebus intelligibilibus, *vt quando* contemplantur spiritualia, & aliquando in vtrisque, vt quando præsertim Christum hominem, ac Deum, opera eius theandrica quis contemplatur; sed de hoc modo contemplandi loquar infra.

In specie imaginaria videntur corporea.

Dixi *cum admiratione*, *& suspensione animi* quia vt docet S. Bon. de 7. itineribus æternitatis p. 3. dist. 3. Contemplatio differt à visione, eò quòd contemplatio in hac vita est intuitus seu cognitio obiecti cum admiratione, eo quòd res illa cognita sit supra spem, & existimationẽ; ex qua admiratione oritur suspensio animi, & aliquando extasis vel raptus, vt postea dicam: Visio verò est cognitio placida, & quieta sine admiratione, & suspensione.

Cum admiratione & suspensione animi fit contemplatio.

Differentia contẽplaũ visioæ.

C A P. VII.

An, & per quid Contemplatio differat ab actibus fidei.

AD u. quòd, vt suppono, dantur actus apprehendendi res; assentiendi, discurrendi, & simpliciter intuendi res apprehensas, iudicatas, & conclusas; & quòd actus fidei est actus assentiendi rei reuelatæ, & communi vocabulo actus credendi dicitur. Quæro ergo per quid differat contemplatio ab actu fidei: Hoc autem fit, vt clarè, & distinctè percipiatur quid sit contemplatio.

Actus fidei est assensus rei reuelatæ.

Adu. 2. quòd, licet Philosophus, immo Theolo-

gus posset sine actu fidei merè speculatiuè; & sine fructu contemplari aliquod obiectum reuelatum, considerans naturam eius, circumstantias per actum discursus, & meditationis, vt fieri solet in speculationibus; deinde simplici intuitu inspicere veritatem, seu conclusionem, quam ex discursu intulit, vt olim primi Philosophi de prima causa, nempè de Deo, & de intelligentijs, alijsque rebus creatis faciebant, at hæc non erat, nec si modò fieret esset religiosa, de qua nunc loquimur, contemplatio: hęc enim est de obiectis reuelatis, creditis fide diuina, idest, vt à Deo reuelatis. His positis

Philosophi possunt sine fructu contemplari obiectum reuelatum

Contemplatio differt ab actu fidei, sed supponit illum.

Dico. Contemplatio religiosa quamuis prærequirat fidei actum, differt tamen ab actu fidei.

Prob. prima pars. Omne opus bonum fructuosum, seu meritorium dependet à directione fidei, nam ex Rom. 14. *quod non est ex fide peccatum est*, & ex Augustino, *tract. 25. in Euang. Ioan. sine fide non valet opus bonum; lib. 13. de Trinit. c. 20. sine fide esse non possunt veræ viritutes*. In Enchiridion ad Laurentium cap. 31. *A fide bona opera incipiunt, quam gratia tribuit*, ergo cùm contemplatio sit opus bonum, & si fiat in gratia, & auxilio actualis gratiæ, sit meritorium, debet à fide incipere, credendo scilicet obiectum, quod assumitur contemplandum.

Contemplatio supponit fidem.

Principale obiectum contemplationis, est Deus.

Conf. Obiecta omnia contemplationis, vt in suo loco dicam, sunt res reuelatæ, & primum, ac principale est Deus ipse, seu Sanctissima Trinitas, omniaque essentialia, & personalia prædicata, deinde Christus homo Deus &c. hæc autem omnia considerari religiosè non possunt, nisi credantur esse: immò (quod valdè notandum est) contemplatio intuetur, seu simplici consideratione videt cum admiratione veritatem rei reuelatæ iam inuentam, & fir-

Contemplatio intuetur rē creditam per fidem.

ma-

matam per meditationem: at non poteſt aliò modo firmari veritas rei abſentis, & non cadentis ſub ſenſu, aut ſub ratione, vel diſcurſu naturali, niſi per actum fidei credentis rem ita eſſe, quia Deus reuelauit. Vt ergo quis intueatur ſimplici, & fixo intuitu cum admiratione rem illam reuelatam, debet prius illam, vel actualiter credere, vel ſaltem virtualiter, ſupponendo ſcilicet aliàs, vel alijs vicibus eam creditam. Accedit, quòd idem dicendum eſt de meditatione: ſupponitur enim ſaltem virtualiter creditum id, quod actu quis meditatur. Et ſic de omni alia oratione, quę ad Deum dirigitur, ſiue ſit laudis, ſiue petitionis, ſiue gratiarum actionis: ſemper enim, vel actu creditur, Deum eſſe, ad quem diriguntur iſtę orationes, vel viritualiter, & habitualiter; quia ſępè ſæpius factus fuit actus ille circa Dei exiſtentiam, ſanctitatem, ſupremum Dominium, potentiam, &c. Sic ergo contemplatio ſupponit actum credendi actualem, vel virtualem circa rem, quæ contemplanda, vt reuelata, aſſumitur conſideranda, & inſpicienda.

Quomodo per fidem ... contemplatio

Semper actus fidei ſupponitur ante contemplationē, vel actualiter, vel virtualiter.

Differt ab actu fidei.

Prob. 2. pars, quòd ſcilicet contemplatio differat ab actu fidei ſic. Actus fidei eſt aſsēſus circa obiectum reuelatum, & ſic eſt actus compoſitus, quo intellectus dicit, *Credo eſſe verum, quia Deus reuelauit*. Actus verò contemplandi eſt ſimplex intuitus obiecti illius iam crediti, ergo differunt.

Quare, & quomodo differt.

Euidens ratio differentię.

Conf. omnes fideles exercent actus multos fidei, aſſentientes frequenter obiectis fidei reuelatis, & ab Eccleſia ſibi propoſitis ad credendum; & tamen non omnes contemplantur: immò neſciunt, quid ſit contemplatio. Et ipſimet contemplatiui ſæpenumero actus fidei faciunt recitando attentè Symbolum, aut Euangelia, vel legendo aliquem Bibliorum

Omnes credunt, ſed non omnes cōtemplātur

rum

rum librum; & illa non contemplantur, nempe non sistunt in simplici eorum intuitu, immò neque semper ea meditantur, discurendo scilicet super materijs, aut super circumstantijs earum. Differt ergo contemplatio ab actu credendi, & hic supponitur, vt dixi, ad eam.

Experientia clara de hoc.

CAP. VIII.

De Contemplationis præstantia, ac dignitate.

Multæ contemplationis laudes

Ad. quod multa sunt elogia, quę à Sanctis, & Patribus spiritualibus in laudem huius pię, ac deuotæ operationis intellectualis fiunt; at breuitati studens aliqua tantùm hîc referam, vt Deo auspicante, & adiuuantę lectores in eius amorem accendantur.

Contemplatiua vita perfectior est, quàm actiua.

Omnium primò supponendum est, Patres omnes, tàm Scripturæ Sacræ interpretes, quam ceteros docere, quòd vita contemplatiua perfectior sit quàm actiua, à Christi oraculo edocti, qui *Lucæ* 10. de Maria Magdalena, & Martha eius sorore loquens dicit, *Maria optimam partem elegit:* in his duabus sororibus omnes, nemine excepto, cum S. Augustino docent expressas fuisse duas vitas, quas boni fideles eligere, & ducere possunt, actiuam scilicet in Martha, quæ sollicita erat in actibus hospitalitatis, parando necessaria ad cibandum Christum hospitem; & contemplatiuam in Magdalena, *quæ sedens secus pedes Domini, audiensque verbum illius* attentè contemplabatur quod Christus dicebat. Et sic quam uis vita actiua bona, & meritoria sit, nempe quæ vacet operibus virtutum moralium, & præsertim operibus misericordiæ spiritualis, & corporalis, docendo,

Exempla de Martha, & Magdalena; illa actiua, hęc contemplatiua, sed hæc magis laudatur.

do, prædicando, consulendo, &c. item pascendo esurientes, potando sitientes, visitando infirmos, &c. de quibus reddenda est ratio in die iudicij, vt dicit Saluator; nihilominus ipsemet vbi supra, dixit contemplatiuam esse *optimam*. At notandum, vt dicam postea, quòd contemplatiui quoque in necessitate tenentur ad actiuæ actus, maximè iubente Superiore.

S. Bonaventuræ elogium de Contemplatione.

S. Bonau. *de Perfectione Relig. lib. 1. cap. 1.* dicit, *Perfectio rationis in hac vita est per mentis excessum super se rapi, non per ænigmatica corporearum similitudinum; nec per ratiocinationum argumenta: sed purissima mentis intelligentia Deum in contemplatione videre*: & *in lib. 2. c. 72.* ait, *Hæc est hominis sublimior in hac vita perfectio, ita adhærere Deo, vt tota anima cum omnibus potentijs suis, & viribus in Deum collecta, vnus fiat spiritus cum eo, vt nil meminerit, nisi Deum, nil sentiat, vel intelligat, nisi Deum, & omnes affectus in amoris gaudio vniti, in sola conditoris fruitione suauiter conquiescant.*

S. Thomæ elogium.

Et de contemplatione infusa postea loquitur altius, & pleniori stylo *in tract. de 7. gradibus contemplationis*: quia hæc perfectis solet à Deo concedi.

Rusbroch elogium.

S. Thom. *in 2. 2. q. 108. art. 2. ad. 3.* inquit, magis acceptum est Deo, quòd aliquis animam suam, & alterius applicet contemplationi, quàm actioni.

Ioannes Rusbrochius *tract. de vita contempl. c. 51.* dicit, *Si altissimum, ac celsissimum viuendi modum, qui in hac vita obtineri possit, sentire, ac viuendo exercere velimus; spiritus noster ab anima diuidatur oportet, sesèque supra rationem, supra imagines, supra virtutum exercitationem erigat, nudo aspectu in diuino lumine, intusque sursum aspiciat, ac nudo amore cohæreat; quod quidem per contemplationem tantùm fieri manifestum est.*

Sanctus Bernardus tract. de modo bene viuendi c.

53, de Martha, & Maria loquens dicit, *audisti vitam actiuam, audisti contemplatiuam. Bona est vita actiua; sed multò melior contemplatiua: qui priùs in actiua proficit, ad contemplatiuam benè contendit.* Et de interiori domo serm. 70. dicit, *Veritatis contemplatio in hac vita inchoatur; in futura iugi perpetuitate celebratur. Per veritatis contemplationem homo eruditur ad iustitiam, consumatur ad gloriam. Qui contemplationi vacat, arrham perpetuæ contemplationis in gloria accipit:* Et iterum ibidem de vtilitate contemplationis inquit. *Nil iucundius, nil vtilius contemplatione; quantò ampliùs enim cœlestium contemplatione delectaris, tanto dulciùs commoraris, profundiùsque illuminaris; semper inuenies quid mireris, delecteris, &c.*

S. Bernardi elogiū.

S. Greg. Mag. elogium.

S. Greg. Mag. homil. 14. in Ezechiel. inquit, *Vita contemplatiua amabilis valde dulcedo est:* & homil. 23. in eumdem, ait, *Vita contemplatiua exclusis curis omnibus ad videndum faciem sui creatoris inardescit, in hac vita incipit, & in alia perficitur.*

S. Hieron. mi elogium.

S. Hieron. *in lib. de Virginitate* inquit sibi in contemplatione mira accidisse, *nempe visiones, illustrationes, reuelationes, suauitatem, & iucunditatem.*

S. Greg Naz.

S. Greg. Naz. vt ex Apost. 1. refert, *se quietem, ac fælicitatem in contemplatione reperisse.*

S. Thom. de effectibus contemplationis.

De multis effectibus contemplationis loquitur Sanctus Thomas in 2. 2. q. 180 art. 7. sic; *contemplatio dulcedinem habet. Sap 8. Non habet amaritudinem conuersatio illius; nec tædium conuictus eius, sed lætitiam, & gaudium; nam Greg. hom. 14. in Ezechiel. ait, contemplatiua vita amabilis valde dulcedo est: & ex duplici capite est talis; quia cùm potentia suum proprium actum elicit in eo delectatur, maxime quando habet habitum scientiæ, & sapientiæ. Secunda ratio est ratione obiecti amabilis; ita in casu, quia Deus amabilis est ex psal. 33. Gustate, & videte, quoniam*

niam suauis est Dominus, & Greg. hom. 12. in Ezech. dicit, cum quis, quem amat, viderit, in amorem ipsius amplius ignescit: & ab amore, & charitate in Deum incitatur homo ad contemplandum, & sic principiũ, & terminus eius amabilia sunt

Et post aliqua inquit, *Cùm ad contemplationem veritatis pertingit homo, eam ardenter amat; & odit suam fragilitatem, & defectum, nam Greg. hom. 14 in Ezechiel. ait, cùm Deus iam per desiderium, & intellectum cogoscitur, omnem voluptatem carnis arefacit.* Et post alia ex eodem Greg. dicit, *Contemplatio super seipsam animam rapit; cælestia aperit; spiritualia mentis oculis patefacit*: & alibi cum S. Greg. ait, *Contemplatio in hac vita incipit, & in alia perficitur*; et cum omni ratione id dicit; nam Beatorum visio in Deum terminata dicitur *contemplatio* clara, & euidens: at in hac vita est obscura, & incuidens, sicut est fides, super quam fundatur; omne enim, quod quis contemplatur reuelatum est, & per fidem cognitum.

Multa encomia cõtemplationis.

Maximè ergo digna dicenda est hæc intellectualis operatio, tum ratione obiecti, vt supra diximus; tum ratione connexionis cum virtutibus Theologicis Fide, Spe, & Charitate quibus colitur Deus ex Aug. *in Enchir. cap. 3.* quia contemplatio à Charitate in Deũ habet originem, & ad charitatem in Deum terminatur: fundatur in fidei actu; nam res, quæ cadunt sub obiecto contemplationis sunt res reuelatæ, & per fidem creditæ: habet annexam spem beatitudinis, quam per actus adeò perfectos, Deoque gratos homo iniquirit, & discit in hac vita contemplari Deum obscurè, & in speculo, vt possit contemplari euidenter, & facie ad faciem, vt ait Apostolus.

Cur dignissima sit contemplatio.

Præstantia tandem contemplationis dignoscitur ex raritate concessionis huius doni, quod Sanctis quibusdam, & non omnibus, quòd sciamus, fuerit

Ex rara concessione contẽplationis dignoscitur eius perfectio.

concessum, quamuis in eis fuerit etiam contemplatio infusa; at ad eam vt dicam, peruenerunt pauci, & per acquisitam, idest frequens exercitium eius, quę donum quoque Dei est, non omnibus etiam Religiosis, vt notorium est, fuit cōcessum. Ad hoc ergo aspiremus; ad hoc anhelemus, & pluribus fusis præcibus à Deo petamus, vt ad illud perueniamus.

CAP. IX.

An contemplatio in vno, vel pluribus actibus consistat.

ADu. 1. quòd licet *in cap.* 1. dixerimus contemplationem actualem cōsistere in duplici actu, intellectus nempe, voluntatis; quia tamen plures alij actus prærequiruntur, videndum est, an illi quoque sint de essentia contemplationis.

Multi actus prærequiriti ad contēplationem actualem.

Adu. 2. quòd tractantes de contemplatione diuersos actus ad eam prærequiri docent, licet alij plures, alij pauciores. Riccard. *de S. Vict. lib.* 1. *de contemplatione c.* 2. dicit prærequiri *cogitationem*, *& meditationem*; Eum sequuntur S. Thom. & S. Bonau. At S. Bernardus *de Scala Claustrali, seu de modo orandi*, hæc prærequiri dicit, *lectionem*, *meditationem*, *& orationem*, *& ad has sequi contemplationem*: *Quia*, inquit, *Beatæ vitæ dulcedinem lectio inquirit, meditatio inuenit, oratio postulat, contemplatio degustat. Vnde dicit Dominus, quærite, & inuenietis; pulsate, & aperietur vobis. Quærite legendo, & inuenietis meditando. Pulsate orando, & aperietur vobis contemplando. Lectio, quasi solidum cibum ori apponit; meditatio masticat, & frangit; oratio saporem acquirit, contemplatio est ipsa dulcedo, quæ iucundat, & reficit.* Et quamuis plures actus videatur ponere Bernardus, nil officit, quia Riccardus, & alij ponunt cogitationem pro lectione, nam hoc duplici modo

Multa prærequirit S. Bernardus

Quare nō semper prærequiritur lectio.

po-

poteſt quis apprehendere rem meditandam, ſcilicet legendo in libro, aut audiendo legentem, vel reflectendo ad rem aliàs à ſe lectam reminiſcendo illius, & ſic cogitatione percipit, & cùm vtroque modo rem percipere poſſit, quocumque ex illis perceptam poteſt quis eam meditari. Quo verò ad orationem, Riccardus, S. Thom. & S. Bonau. ſupponunt eam fieri antecedenter ad petendum diuinum auxilium ad benè meditandum, & contemplandum (de hac enim hic eſt ſermo, non de petitione aliorum beneficiorum) quia precedere debet inuocatio Sanctiſſimę Trinitatis, *Actiones noſtras quæſumus Domine, &c.* vel *Benedicta ſit ſancta, ac indiuidua Trinitas &c.* cum ſua oratione, vel *Veni Sancte Spiritus, &c.* cum ſua oratione. At S. Bernardus poſt meditationem quoque orandum conſulit, vt contemplatio perfecta Deo placens, & fructuoſa obtineatur. His ergo poſitis. | Inuocatio Dei debet præcedere.

Dico 1. Actus illi cogitandi, ſiue legendi, orandi, & meditandi, neceſſarij quidem ſunt, & prerequiſiti regulariter ante contemplationem, ſed non ſunt ipſa contemplatio, neque pars illius. | Actus aliqui prærequiruntur At ipſi nô ſunt contemplatio

Prob. & explicatur prima pars. Non poteſt intellectus de re aliqua diſcurrere, neque naturam eius inueſtigare, vel ei aſſentiri niſi eam apprehendat; quod fit legendo, vel audiendo illam, vel aliàs auditam, aut lectam memorando: igitur requiritur hic actus. 2. non poteſt intellectus rei illius veritati aſſentiri per fidem, niſi eam inueſtigando, & conditiones eius inquirendo, quod fit meditando. 3. non poteſt intellectus aſſenſum ſupernaturalem Deo placentem, & fructuoſum elicere circa rem illam diſcurſam, ac inueſtigatam, & pio affectu eam proſequi, niſi obtineatur Dei auxilium, quia *ſine eo nihil poſſumus facere*, quod obtinetur per orationem; quia inquit Sal- | Apprehenſio obiecti prius requiritur. Deinde aſſenſus fidei. Oratio requiritur. Ordo tantum actuum. Intuitus ſequitur, & affectus.

uator, *quidquid orantes petitis, accipietis:* igitur, vt intellectus firmum intuitum fidei in re illa meditata figat, & circa eam amoroso affectu effundatur, quod fit per contemplationem, actus illi prærequiruntur.

Quare regulariter sic fit.

Dixi *regulariter*: quia hoc, & non alio modo incipientes, & proficientes, & ipsimet perfecti, interdum contemplantur: & hic ordo docendus, ac tenendus est à contemplatiuis, vt docent prçfati DD. Si autem ex peculiari Dei fauore aliquis percepta per lectionem, vel auditum re aliqua, vel per illuminationem illa sibi ostendatur, & sine meditatione, vel oratione, statim à Deo rapiatur ad contemplationem, idest simplicem, & fixum intuitum veritatis rei illius, casus iste non cadit sub regula; quia loquimur de ijs, qui via ordinaria, cum Dei tamen auxilio, vacant contemplationi.

Aliquando non seruatur ille ordo, ex peculiari Dei fauore

Prob. secunda pars, quòd præfati actus non sunt de essentia contemplationis, nec pars illius. Nam contemplatio ex definitionibus supra allatis est simplex, & firmus intuitus certæ, & reuelatæ veritatis cũ animi suspensione, & admiratione: igitur licèt prçrequirat, non tamen essentialiter includit præfatos actus: sic enim non esset simplex intuitus, immò neque vnus actus, sed aggregatio plurium actuum: sicut à pari, licet conclusio in aliquo argumento prærequirat actus primæ, & secundæ operationis intellectus; tamen essentialiter eas non includit; & ita dicẽdum de actu fidei, qui licèt prçrequirat apprehẽsionẽ rei credendç; essentialiter tamen eam non includit: immò vt propriùs ad rem accedamus meditatio prærequirit lectionem, vel auditionem, & cogitationem rei meditandæ; & tamen actus illi non sunt, nec essentia meditationis, nec eius pars.

Illi actus non sunt de essentia contemplationis.

A paritate conclusionis illatæ à præmissis arg.

Ideò S. Bernardus *in Floribus c. 55.* inquit, *contempla*

Ex S. Bernard. arg.

platio est mentis in Deum suspensio aeterna dulcedinis gaudia degustans. Deinde subdit aliam definitionem. *Contemplatio est verus, certusque intuitus animi de quacumque re, &c.* Igitur alij praefati actus ad eam, praeuij non constituunt illam, nec sunt illius pars.

CAP. X.

An Contemplatio distinguatur in acquisitam, & infusam.

Olim nulla fuit controuersia de duplici hac specie Modernorum controuersiae.

Adu. 1. de hac duplici specie contemplationis inter antiquos contemplatiuos, & mysticos Theologos nullam esse quęstionē; vtramq; enim admittunt, vt patebit. Sed cum aliquibus modernis est quęstio, qui putant, nullam aliam dari contemplationem praeter infusam; & sic nullum esse contemplatiuum, qui communiter cum hominibus viuat, & qui non sit totus spiritualis, perfectus, extra se saepissimè raptus, & extaticus, continuò cum Deo alloquens, visiones, & reuelationes participans diuinas.

Acquisita dicitur etiam naturalis, & quare.

Adu. 2. quòd contemplatio, quae dicitur acquisita, & potest esse in omnis status hominibus, vt postea patebit, dicitur etiam *naturalis*, non quia solis naturae viribus, sine speciali Dei auxilio exerceri possit; sed dicitur talis, quia naturali, & proprio etiam studio, potest cum Dei auxilio haberi, ad differentiam infusae, ac supernaturalis, quae, vt in suo loco dicetur, est totaliter à Deo trahente, specialissimè illuminante, & veritates supernaturales demonstrante, extra se hominem rapiente, omnium potentiarum inferiorum actus suspendente, multaque contemplanti reuelante; & haec propriè est mystica theologia, vt in suo tractatu dicam.

Contemplatio autem infusa quę sit, & quae eius proprietates.

Dico igitur. Praeter contemplationem infusam (de

Dari debet acquisita contemplatio Ex S. Bernardo.

(de qua postea) admitti debet contemplatio acquisita, communis dicta, ac naturalis.

Prob. S. Bern. *in Floribus c.55.* inquit, *debemus assuescere in contemplatione*: assuefactio autem fit per actuū frequentationem: Hæc verò est acquisitio: ergo.

In S. Bern. Oper. Abbas Gilbertus *Ser. 11. in Cant.* dicit *Contemplatio non excidet in futuro sæculo; ideò homo tibi partem elige in præsenti, sicut Maria, quæ optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea in æternum*. Et Bernardus ipse *serm. 5.* de Assumpt. Mariæ. ait, *Quisquis ad intelligentiam peruenire desiderat, necesse est, vt per omnia bona se diligenter exerceat; quia dicitur, fili concupiscens sapientiam, conserua iustitiam, & Deus præbebit illam tibi; & alibi fide præparans corda eorum; qua fide? quæ per dilectionem operatur. Maria habet speciem contemplantis, dum sedet, dum tacet, & interpellata non respondet; sed toto intenta studio Dei verbum audit.*

Sape de ea loquitur S. Bernardus.

Docet faciendam.

Idem Bernard. *in tract. de octo Punctis, puncto* 1. docens media ad contemplandum, præ alijs dicit, *Verumtamen est, quòd nullus mortalium potest huic contemplationi iugiter inhærere; sed ideò dictum est, vbi scias, vbi mentis intentionem debeas habere fixam; & ad quam destinationem semper animatua reuoces initium; quam si poterit obtinere mens gaudeat; & à qua abstractam se doleat, atque suspiret quotiescumque ab illo intuitu se deprehenderit separatam querulosa voce mihi obuiare volueris, te diu in eodem statu manere non posse. Noscere debes, quòd diuina virtus plus potest facere, quàm homo cogitare, & quòd frequentia actus similem sibi habitum generare consueuit. Vnde sæpiùs contingit, quòd ad illud, ad quod fortassis homo se à principio adstrinxit cum quadam violentia, & difficultate, postea faciliter operabitur; & tandem cum magna delectatione; dummodo non desistat.*

Multa argumenta ex Bernardo.

Euidens conclusio

Patet ergo, quòd homo, cum studio, ac diligentia

suæ.

iuxta S. Bernardi doctrinam, Dei adiutus auxilio potest contemplationi vacare; & cum actuum frequentia ad habitum contemplandi peruenire.

quòd detur acquisita contemplatio.

Plura de hac re ex eodem Bernardo adducam infra, cum de initio contemplandi, & ad illud prærequisitis, & de remediis contra impedimenta contemplationis loquar: omnia enim ad idem sunt.

Riccardus de S. Victore l. 5. c. 1. inter alia multa de contemplatione, dicit, *Aliud est contemplationis gratiam diuinitus percipere; atque aliud est de huiusmodi doni Dei quidem cooperatione proprio exercitio comparare.* In cap. 2. ait, *Hos igitur contemplationis modos experiuntur, qui ad summam vsque eiusmodi gratiæ arcem subleuari merentur. Primus surgit ex industria humana; Tertius ex sola gratia diuina; medius autem ex vtriusque permixtione, humanæ videlicet industriæ, & gratiæ diuinæ.*

Ex Riccardo.

S. Bonau. pluries.

S. Bonau. *de luminaribus Ecclesiæ serm. 2.* inquit, *contemplatio fit per gratiam, tamen ad hoc iuuat industria, vt separetur homo ab omni eo, quod Deus nō est, & etiam à seipso.*

Clara ratio S. Bonau.

Idem Sanctus de 7. itiner. æternit. dist. 4 art. 1. dicit, *Gradus ad contemplationem disponentes sunt illi, qui adiuuant intellectum, & affectum ad contemplandum, & sunt velut scala, per quam ascenditur ad contemplationem, quia nemo inquit Greg. infima deserens, repentè fit summus, & hoc fit transcendendo de virtute in virtutem, psal. 63. donec videatur Deus Deorum in Sion. Sicut oculus infirmus prius suscipit lumen obscurum; deinde magis confortatur, melius videt, postea totaliter perfectè. Sic oculus intellectualis exercendus prius in grossioribus, postea in subtilioribus crescente lumine diuino donec tandem in ipsum Deum figat obtutum: & sic practicè paulatim oportet ascendere. Et secundum Hugonem Contemplator priùs purgari oportet, postea illuminari, deinde perfici per contemplationem.*

Prosequitur S. Bonau.

Sequitur, *debet prius ordinari affectus circa exteriora,*

vt

vt obiecta sincerè apprehendantur, bona appetantur, & mala fugiantur. Deinde liberè *quantum est in se intellectus, & affectus ordinant mentem ad petendum, & quærendum summum bonum, & ad repellendum obstacula.* Hæc autem omnia humano studio, ac diligentia, cum Dei auxilio fieri possunt: Ergo acquisita est talis contemplatio, non verò infusa.

Ordo S. Bonau. ad contemplādum.

Idem *in ar.* 3. de ordine ascendendi ad Deum dicit, *ex sensibilibus ad spiritualium cognitionem ascenditur. Primo per sensus externos concipiuntur sensibilia, secundò per imaginationem, per quam rerum similitudines concipiuntur. 3. per rationem, per quam concipiuntur rerum naturæ, 4. per intellectum, per quem percipiuntur spiritus creati. 5. Per intelligentiam, per quam percipitur spiritus increatus. 6. per sapientiam, per quam aperitur spiritualis gustus*: & sequitur, *sensus percipit, imaginatio repræsentat, ratio intelligit, intellectus iudicat, memoria seruat; intelligentia comprehendit, & ad contemptationem adducit; sed sapientia gustare potest, & sic ab inferioribus ad superiora fit ascensus; quia sensus externus percipit res corporeas, imaginatio est vis animæ, quæ rerum illarum similitudines recipit, & intellectui ministrat; Ratio est vis animæ, quæ rerum corporearum naturas, & formas modo incorporeo percipit abstrahens à corporeis, non actione, sed consideratione: & hæc ratio vera à falsis distinguit. Et hoc modo anima Deum cognoscere potest; illum meditatur, & meditando contemplatur; & sic eum amat. Intellectus est vis animæ, quæ inuisibilia percipit, sicut Angelus, & illa ad contemplationem cooperatur. Intellectus aliquando accipitur pro dono, & habitu primorum principiorum, & per istum veritates infallibiles cognoscuntur. Intelligentia est quædam vis clarior, qua Deus, quantum in via fieri potest, immediatè cognoscitur, & hic est quintus gradus ascendendi ad æterna. Sextus gradus est sapientia, idest sapor, & gustus visorum per intelligentiam, & sicut in illa visione est*

Actus omnium potentiarum animæ.

Donum intellectus quid facit Intelligentia quid facit.

est donum intellectus ; ita in eo gustu , & delectatione donum sapientiæ : Hæc S. Bonau.& sic patet , quòd proprio exercitio, studio ac industria potest homo in contemplatione se exercere, & Deo dante ad perfectionem eius per præfatos gradus peruenire.

Gradus in contemplatione.

Idem S.Bonau.in contemplationis doctrina magister, non dedignatur aliorum Doctorum authoritatibus comprobare, quæ de ea docet. De 7. itiner. ætern.art.4.ait, *Per Origenem gradus ascendendi ad contemplationem plures sunt. Primus vita actiua, quia ex Greg. l.6.moral.qui arcem contemplationis ascendere desiderant, prius necesse est, vt in opere actionis perfectè se exerceant. 2.sensuum exteriorum retractio ad interiora, & collectio eorum in vnum, quia ex August.de vera Religione à temporalibus ad æterna regressio, est veteris hominis in nouum reformatio. 3.elongatio à phantasmatibus imaginatiuis ad spiritualia. 4.tollere impedimenta retardantia animam ad obiecta superiora tendentem, & ad diuinæ naturæ cognitionem ; quod licet sit præter rationem, non est tamen super eam. 5. Verus contemplator est, si sit super omnia intelligibilia in caligine ignorantiæ, & vnitur, secundùm Dionisium de mystica Theologia c.1.incomprehensibilitati Dei, & excedit omnes cognitiones, & quasi à seipso segregatur, & per vnionem affectiuæ, & dilectionis vnitur Deo intellectualiter ignoto, cognitione multo maiori, quam sit intellectualis in eo quod intellectualem derelinquit, & super intellectum, & mentem Deum cognoscit.* Hic vltimus gradus, vt in suo loco patebit, est contemplatio infusa, cæteri verò spectant ad acquisitam.

Aliud S. Bon. arg.

Ex Origene, & S. August.

Contemplatio infusa innuitur.

Origenes ex S. Bonau. loco cit. sic de gradibus loquitur. *contemplatorem verum, & certum te iudico, si prius te perficiat actio ; si sensum ab exterioribus reuoces ; si imaginabilia fælici motu pertranseas, si rationabilia celeri motu curras ; si intelligibilia fælici, & illuminatiua fide*

cognoscas, si in primo, vero, & summo bono intelligentiam, & voluntatem tuam ponas, sugens vnde teneritudinem tuam nutrias, bibas vnde gaudeas, haurias vnde nunquam deficias. Hæc autem omnia hominis contemplantis viribus cum Dei auxilio, sicut cætera meritoria opera fieri possunt.

Origenis discursus.

S. Thomæ discursus.

S. Tho. 2. 2. q 180. art. 2. ad 3. dicit, *magis acceptum est Deo, quòd aliquis animam suam, & aliorum applicet contemplationi, quàm actioni:* & in resp. *ad* 1. dicit, *signum expressionis charitatis in Christum est, quòd aliquis prætermissis omnibus, quæ ad hanc vitam (idest actiuam) pertinent soli diuinæ contemplationi vacare delectetur.* Humana ergo ratione, cum Dei auxilio exercetur contemplatio, & non solum per infusionem supernaturalem, qua Deus abstrahit hominem à sensibilibus, & species intelligibiles diuinarum rerum speciali lumine infundit animæ, & detinet eam fixam in earum intuitu: hæc enim, vt mox dicam, est infusa contemplatio: At allati Doctores de hac hìc non loquuntur; sed de ea, quæ fit, sicut cæteræ orationes.

Multa ex S. Thoma.

Discursus à paritate meditationis acquisitæ.

Probari potest etiam à paritate; Meditatio acquisita dari potest, & de facto datur, ergo & contemplatio acquisita: antecedens à nemine negatur, omnes enim Religiosi; & Congregationes sęcularium meditationi vacant: conseq. prob. Quia, vt infra dicam, regulariter, & maximè in incipientibus actus contemplandi sequitur ad actum meditandi; ea ergo virtute, eoque spiritu, cum Dei auxilio fit vterque actus. v. g. quis legit punctum de Incarnatione filii Dei, meditatur illud, credens primò siue actualiter, siue virtualiter factum; discurrit super illud, considerans, quis sit iste, qui incarnatus est: & ex eo quòd sit Persona diuina considerat humilitatem eius charitatem in genus humanum, & finem propter

quem

quem facta est incarnatio, & alias circumstantias: hucusque meditatus est. Si tunc in veritate illa incarnationis iam meditata figit oculum mentis intuendo illam, cum suspensione omnis alterius actus, & cum admiratione magnitudinis facti illius veri, tunc contemplatur. Quis neget hoc fieri posse à meditante? & sic de alijs actibus contemplandi alia obiecta reuelata: ergo est acquisita.

Exemplū clarum contemplandi.

Confir. ex singulari documento, & monitione Ioannis Gersonis inuitantis omnes, & præsertim Ecclesiasticos ad contemplationem. *Is in tract. de contempl. c. 18.* dicit. *Non est dicendum, quòd tendens ad finem contemplationis, hoc est amandum Deum summè ex toto corde, talis tendat nimis in altum, aut præsumptuosè agat: Immò specialiter Ecclesiastici, & Religiosi, quorum vita ad hoc ordinata est, omninò se dare debent ad vitam hanc, quàm ad aliam. Similiter, & Clerici, præcipuèque Theologi, aut certò eorum scientia non iam ait auxiliabitur, sed iam inde instabuntur, efficienturque vani, vacui, & superbi.* Ergo contemplatio aliqua est virtus acquisibilis, alioquin frustra ad eam hortaretur Gerson.

Arg. Gersonis.

Omnes inuitantur ad contēplandum.

Validum argum.

Præterea ex modo introducendi, & exercendi se in contemplatione, quem docet S. Bonau. *in stim. diuini amoris par. 2. cap. 7.* clarè patet dari contemplationem acquisitam, quæ scilicet humano modo, studio, ac diligentia, sicut cætera opera bona, & virtutum, cum Dei auxilio fieri potest, & sic ait. *Qui vult cum actiua contemplatiuam vitam habere, vt suum Dominum in omnibus contempletur, videtur mihi, quòd via sit breuis, & bona, videlicet, vt se totum recolligens intret ad cor suum, & intima cordis ingrediens se resoluat in Deum, vt nihil nec videat, nec sentiat nisi Deum &c.*

Ex documento acquirendi eam per S. Bonau.

Posset alijs pluribus exemplis comprobari, quòd præter contemplationem infusam purè supernatura-

lem, vt postea dicam, detur etiam acquisita, vulgò dicta naturalis, si sedulò consideretur, quid sit, & quòd non est aliquid supra vires humanas, Dei auxilio adiutas. Philosophi per vires purè naturales ab effectu peruenerunt ad cognitionem primæ causę, quę Deus est, eumque, & eius prædicata, quantum potuerunt conijcere, contemplati sunt, idest sine vlteriori discursu aciem mentis cum aliorum actuum suspensione, & admiratione in eis fixerunt; Quare non poterit Chistianus Catholicus sciens, & credens per fidem ipsum Deum, eiusque mirabilia, prædicata, & attributa figere in eis aciem mentis intuendo illa cum suspensione aliorum actuum, & admiratione; atque affectu in ea? hæc autem est vera, & acquisita contemplatio.

Acquisita contemplatio euidenter cõcluditur.

A paritate Philosophorum.

Argum. ex Philosophis sumptum.

2. Potest Catholicus Dei auxilio credere omnia reuelata, & in actibus credendi se exercere; potest actus Charitatis, & Spei Theologicę elicere, & eos frequentare; qui tamen difficiliores sunt, quia inuisa sunt obiecta, & supra naturæ vires: quare iis obiectis cognitis, creditis, dilectis, & speratis, vt veris, & bonis, non poterit intellectus in eorum consideratione admirando sistere? certè non video cur hoc sit negandum.

A paritate fidei, spei, charitatis.

Adde, quòd Dionisius Cart. *de fonte Lucis c.* 8. ait, *contemplationi acquisitæ in animabus purgatis regulariter ex Dei fauore succedit infusa, in qua consistit fælicitas, quæ in hac vita haberi potest de cognitione Dei*.

Dionis. Cartus. acquisitã fatetur.

Tandem concluditur dari contemplationem acquisitam, & communem omnibus ex duplici praxi, prima est, quia multi in actibus contemplationis se exercent, qui sunt de communi hominum genere, non solitarij, non silentiarij, non purgati à passionibus, nec remoti à sęculi negotijs, nec cætera habent,

quæ

quę dicemus requiri à contemplatione infusa. Secunda praxis est, quòd sancti, & docti tradunt regulas (vt infra) de acquirenda, & exercenda contemplatione proprio studio, & labore, quę regulę non dantur pro infusa, quæ à solo Deo pendet; sed narrantur tantùm ea, quæ tales contemplatiui dicunt, se obtinere, ac pati.

Ex facto, & praxi concluditur dari acquisitam contemplationem

CAP. XI.

Quæ differentia sit inter contemplationem acquisitam, & infusam.

ADuerto, quòd de contemplatione infusa erit speciale opusculum, in quo quantùm ex Authoribus practicis colligere potui, distinctè loquar. Nunc autem aliqua tantùm obiter de ea dicam, vt magis innotescant, quæ in præcedenti de acquisita dicta sunt: ideò earum conuenientias, & in quibus, ac earum differentias, & in quibus sint, adducam.

De infusa erit specia le opusculum.

Dico 1. conueniunt in hoc, quòd vtraque est simplex intuitus intellectus sine discursu, adeò vt vtraque cum suspensione actuum aliarum potentiarum sit fixa, cum stupore, & admiratione cognitio; licet cum maiori distractione, & alienatione à sensibus infusa.

Inter acquisitam, & infusa prima cōuenientia sine discursu.

Dico 2. Conueniunt in eisdem obiectis; vtraque enim tendit in Deum, ac diuina principaliter, & in omnia alia à Deo reuelata minus principaliter, cum ordine tamen ad Deum, vt infra de obiecto acquisitæ dicam.

Dico 3. Conueniunt in medijs, quia vtraque per species intelligibiles, & sępe etiam per imaginabiles cognoscit, seu intuetur ea, quæ in eis repręsentantur;

Conueniētia secunda de eisdem obiectis.

3. In meliis conueniunt.

quia potest quis contemplari etiam corporalia per species vtriusque generis.

4. In quibusdam principiis conueniunt.

Dico 4. Conueniunt in aliquibus principijs, vt in intellectu intuente, & voluntate affecta, seu amante; in auxilijs supernaturalibus, sine quibus nullum opus bonum fieri potest, quod sit fructuosum, & meritorium; licet maiora requirantur in infusa, & supernaturali.

Differentię autem, quæ inter istas contemplationes assignantur, multę sunt, vt patebit, cùm de infusa loquar; aliquas tamen pro nunc afferam.

Differentię inter eas multæ sunt.

Prima ex parte subiecti, seu dispositionum.

Plures pro infusa.

Prima differentia est ex parte subiecti, seu dispositionum eius; quia pro acquisita, & communi contemplatione fructuosa, sufficiunt illæmet dispositiones, quę requiruntur pro meditatione fructuosa, scilicet, vt sit homo capax, instructus de natura, & qualitatibus contemplationis, & sit in statu gratiæ: idest, quòd examinata conscientia cognoscat se non habere mortale peccatum. At pro infusa hæc dispositio non sufficit; sed requiritur regulariter, vt per viã purgatiuam per multum tempus transierit, per virtutes morales refrenauerit passiones, secularia negotia deseruerit, concupiscentias omnes carnalium, seu corporalium, nec non etiam spiritualium ambitionis, honoris, famę, & gloriæ omnino abiecerit, & cætera plura, vt in proprio loco de via purgatiua dicam, expleuerit; & silentio, ac solitudini se dederit.

Secunda differentia est, quòd contemplatio communis, & acquisita regulariter post meditationem fit, & raró sine illa exceptis exercitatis in ea, qui apprehenso obiecto reuelato, & supposita fide actuali, vel saltem virtuali de illo, possunt actum contemplationis elicere. At non sic infusa; quamuis enim aliquando habeatur cum meditatione pręuia, rugulariter

riter sine illa accidit, apprehenso nempe reuelato obieto intellectus statim figit in eo aciem mentis, illud cum admiratione, & aliorum actuum suspensio ne intuendo.

2. Quia sine meditatione potest haberi

Tertia differentia est, quia in acquisita, & communi, contemplaturus est diuino adiutus auxilio; sicut in meditatione, & alijs bonis operibus, proprio labore distrahit se ab externorum cogitatione, & à speciebus; seu phantasmatibus aliarum rerum, & figit mentem in obiecto, quod meditatus est, vel tunc, vel aliàs, vt dixi de exercitatis: Non sic in supernaturali, ac infusa contemplatione, quia statim ac contemplaturus vult se ad contemplationem applicare, apprehenso obiecto aliquo reuelato, Deus eum abstrahit ab omnium exteriorum, & interiorum consideratione, subtrahens concursum inferioribus potentijs, ne perturbent; & adiuuat intellectum, vt intuitum figat, et firmet in cognitione illius veri reuelati, et eo detinetur, et non perturbatur ab aliquo creato.

3. quia à Deo fit distractio immediatè.

4. ob maiora auxilia diuina & lumen maius.

Quarta differentia, quia in acquisita, et communi lumen supernaturale fidei cum auxilio actuali sicut in actu fidei, et meditatione sufficit. At in supernaturali, et infusa lumen maius Deus infundit, et ita magnum, vt excedat vim intellectus, et quasi obfuscet illum, et ideò à mysticis vocatur *caligo*, *& tenebra*.

5 ob dona Spiritus Sancti.

Quinta differentia est, quòd in acquisita, et communi, lumen fidei, vt dixi, et auxilium diuinum requiritur; at nullum donum Spiritus Sancti regulariter infunditur, quia tales contemplatiui non perfectè purgati, non sunt effecti spirituales: idest à terrenis totaliter alieni. At cum infusa Deus antecedenter concedit contemplatiuo duo dona Spiritus

San-

Sancti, scilicet donum intellectus ipsi intellectui, per quod clarè, et distinctè cognoscit obiecta, quę contemplatur, et donum sapientiæ, idest saporis, ac dulcedinis voluntati, quo illa obiecta, et Deum in illis saporosè, ac dulciter amat.

6. quia statim, & fortior est intuitus.

Sexta differentia est, quia per acquisitam lentè, et cum aliquo labore per meditationem peruenitur ad intuitum veritatis; per infusam vero fortiter, et statim intellectus eam intuetur.

7 Alienatio a sensibus.

Septima differentia, quia per acquisitam incipientes non alienantur à sensibus, patientes extasim, seu raptum, et proficientes aliquando; at per infusam sæpè.

8. Ob plura obiecta

Octaua differentia; quia per acquisitam non videntur, aut cognoscuntur aliæ veritates, nisi illæ, quæ assumuntur ad meditandum, et contemplandum. At per infusam videntur aliæ, vel circa obiecta assumpta, tamquam eis annexæ, vel etiam diuersæ de alijs obiectis, quas Deus contemplantibus, demonstrat.

9. quia proxima vnioni cũ Deo.

Nona differentia est, quia acquisita valdè remota est ab vnione, seu osculo Dei, in quo consistit perfecta fœlicitas, quæ potest in hac vita mortali communicari hominibus à Deo. At infusa est valdè proxima ad eam, & qui dono infusæ contemplationis potiuntur regulariter donum obtinent vnionis. Nam, vt dicam in proprio loco, ad montem perfectionis in hac vita per hos gradus, & per hæc itinera peruenitur, per viam scilicet purgatiuam, per illuminatiuam, idest contemplatiuam, & per vnitiuam; & hìc datur status: de his omnibus loquar in suo loco.

Decima differentia, quia per acquisitam, vt experiuntur incipientes, immò & proficientes, non statim

tim ſentitur dulcedo, ſapor, ac ſuauitas, ſed potiùs moleſtia, & amaritudo, ac repugnantia ſenſus, eo quia in eis adhuc non ſunt frænatę paſſiones. At in infuſa ſentitur ſapor de Deo, dulcedo, & ſuauitas ſtatim. X. Quia dulcedinem, & ſuauitatē cauſat.

Vndecima differentia; quia acquiſitā multi poſſunt adipiſci, ſi de ea inſtruantur, licet pauci proficiant; At infuſa pauciſſimis, ac raris, & perfectiſſimis hominibus à Deo conceditur. XI. Quia rari obtinent ob excellentiam.

Duodecima differentia eſt; quia in acquiſita, & communi contemplans non ita ſupra ſe, & extra ſe ſit, vt non cognoſcat ſe, & reflectat in id, quod facit At in infuſa (vt ipſi contemplatiui teſtantur) contemplans ita eſt extra ſe, & ſupra ſe actus, vt nec ſe, nec aliud cognoſcat, ſed in ſolum obiectum, quod contemplatur firmiter, & fixè intendat. XII. Quia eleuat hominem ſupra ſe, vt ſe non cognoſcat.

Decimatertia differentia eſt, quia poſt contemplationem acquiſitam, contemplans poteſt diſtinctè, & abſque difficultate narrare, & quod intuitus eſt, & modum, omneſque circumſtantias rei cognitæ, & modi cognoſcendi, ſicut poteſt etiam meditans. At infuſa non ſic; quia vt teſtantur, & in ſuo loco referentur, B. Angela de Fulginio, Sancta Thereſia, S. Petrus de Alcantara, & B. Ioannes de Cruce, poſtquam quis ab actu contemplandi redit ad ſe, non poteſt clarè, ac diſtinctè referre, nec quæ intuitus eſt, nec modum intuendi, in quo, & per quid; ſed dicit ſe neſcire explicare quid actum ſit; & referam eorum verba, quibus difficultatem, & ſtuporem explicant, & aliquid in confuſo referunt; quia reuera dicunt ineffabilia eſſe, & imperceptibilia. XIII Quia cognita vix narrari poſſunt. Sic referunt tales contemplatiui.

Alias plurimas differentias (& maximè effectuum) contemplationis infuſæ ab acquiſita nunc omitto, quia oporteret totum tractatum de ea hìc inſerere, Aliæ plures adducentur differentiæ in ſuo loco.

V &

& ostendere plurima, & innumera bona infusæ contemplationis : Sed differentiæ allatæ pro nunc sufficiant, vt firmetur, valdè diuersas esse inter se harum contemplationum species.

CAP. XII.

An Actus contemplandi necessariò prærequirat meditationem.

ADuerte quæsitum hoc habere duplicem sensum Primus est, an omnis homo, qui vult vacare contemplationi; & vitam, vt dicunt, contemplatiuam ducere, debeat priùs se in meditatione exercere. Secundus sensus est, an quoties quis vult actum contemplationis exercere, debeat prius meditari illud obiectum, quod vult contemplari.

Sensus quæsiti duplex

Adu. 2. quòd vel sermo est de incipientibus vitam contemplatiuam, vel de proficientibus, aut perfectis in contemplatiua acquisita, idest habituatis in ea. Et de his diuersimodè est loquendum.

Quando est incipiendum à meditatione.

Dico 1. Pro incipientibus vitam contemplatiuam regulariter est necessarium exercitium meditationis.

Prob. S. Bernardus *de Scala Claustrali, siue modo orandi* assignat quatuor gradus, per quos peruenitur ad dulcedinem gaudiorum in hac vita, scilicet, *lectionem, meditationem, orationem, & contemplationem*: deinde declarat omnium harum operationum munera: Igitur à meditatione transeundum est ad contemplationem. Et in §. *Officia* circa medium inquit, *Hi autem gradus ita concatenati sunt, & vicaria ope sibi inuicem deseruiunt, quòd præcedentes sine sequentibus, aut parum, aut nihil possunt; sequentes verò sine præcedentibus, aut rarò, aut nunquam haberi possunt.*

Incipientibus est necessaria meditatio

Sic docet S. Bernard

S. Bo-

S. Bonau. in titulo *Paruum bonum particula 3.* inquit, *Per meditationem ascenditur ad contemplationem*: idem dicit *in stimulo amoris par. 2. c. 7.* & ideò semper ad meditationem hortabatur, & composuit integrum, & copiosum librum *de meditat. Vitæ Christi*, vt meditantes ad contemplationem, ac dilectionem Dei, & ad vnionem cum eo disponeretur.

Idemdicit S. Bonau.

Idem S. Doctor in tract. *de 7. itiner. æternitatis* sæpissimè de hoc transitu meditationis in contemplationem loquitur, & præcipuè *in 2. itinere dist. 6.* in fine, vbi ex Riccardo, atque Hugone ait, *ecce iam studiosa meditatio in tantum se excreuit, & perfecit, quòd in contemplationem transiuit*. Et post aliqua, ex Riccardo ait, *Veritatem diù quæsitam, & inuentam tandem, mens solet cum auiditate suspicere, mirarique cum exultatione, eiusdē quoque admirationi diutius inhærere, & hoc est, iam meditando meditationē excedere, & per meditationē in contēplationē transire*: & post ait S. B. *ex his apparere potest, quomodo spiritus humanus per meditationē æternorum à tēporalib. recedit, & æternis inhæret, vt dicat cū Apostolo, nostra conuersatio in Cœlis est*

Expressa eius, & aliorum D. D. meus, quòd à meditatione incipitur.

Sepè id replicat S. Bonau.

In sequenti 7. *distinc.* dicit, *Videndum est, qualiter spiritus humanus ad veniendum per iter studiosæ meditationis ad intrinsecum, & æternum* Domini *Iesu secretum ab ipso dulciter inuitatur, dicens sponsæ, surge, propera amica mea, columba mea, formosa mea, & veni.* Et infra ait, *Meditationis enim sedula exercitatio circa æterna, mentem purificat à temporalibus abstrahendo, eam pulchrificat, & formosam facit ad eterna extendendo*. Et post multa dicit, *aqua sapientiæ salutis aduenit, quæ iter nostræ meditationis ab æternis non impedit; sed promouet, dirigit, & proficit*, ideò dicit *veni: Nam aqua æstiualis, id est sapientiæ spiritum tuum in meditationibus ad veniendum ad meam æternitatem sursum erigit, ad meam æternitatem salire facit, ad meam æternitatem introducit*.

Meditationem exalat S. Bon.

Meditatio disponit ad contemplationé.

Quòd verò meditationis præfatum exercitium disponat ad contemplationem, idem Seraphicus Doctor immediatè confirmat in sequenti tertio æternitatis itinere dicens, *Tertium iter æternitatis, per quod spiritus humanus venit ad intrinsecum, & æternum manerium Iesu, est æternorum limpida contemplatio.* Et statim inquit quę sit contemplationis necessitas, & quare hoc iter sequatur immediate meditationem; & hanc assignat rationem, sic. *Cùm meditatio æternorum sit quædam inuestigatio, & inquisitio cum magna animi industria veritatis æternorum, nec ab inquisitione desistat, donec inuenit, & quod quærit quantum potest; planum est, quod spiritus humanus per ipsam meditationem in æternis non figitur, nec quietatur, donec per contemplationem ei ostendatur, quod per meditationem quærebatur, sed quam citò quæsitum inuenitur, & spiritus illi quasi acquiescendo cum admiratione inhærere cœperit, tam citò meditatio esse desinit, & in contemplationem transiit;* & postquam Riccardi sententiam conformem retulit, sic subdit. *Ex his igitur patere potest istius itineris necessitas, quia motus, & inuestigatio meditationis imperfectus, & minus vtilis permaneret sine termino, & quiete contemplationis, cùm meditatio terminetur, & transeat in contemplationem, tamquam in illud, quod perfectius est. Ex his etiam patet ordo istius itineris contemplationis ad iter meditationis, ex quo studio meditationis spiritus humanus surgit ad iter contemplationis, & per veritatis contemplationem homo conuertitur ad iustitiam, & confirmatur ad gloriam;* hęc S. Bonau.

Ratio S. Bon. cur meditatio debet præcedere cōtemplationem.

Meditatio terminatur, & trāsit in contemplationem.

Riccard. à S. Victore relatus ibi à S. Bonau. sic ait in lib. 1. de arca mystica c. 4. *Per meditationem, diù quæsitam veritatem, tandemque inuentam mens solet cum auiditate suscipere, mirari cum exultatione, eiusdem quoque admiratione diuinis inhærere. Et hoc est meditationem meditando excedere, & per meditationem in contemplationem transire.*

re, Proprium est enim contemplationi iucunditatis sua spectaculo cum admiratione inhærere: Meditationi verò proprium est sua promotione semper in vlteriora tendere.

Riccardi sententia circa hoc.

Ex modernis, qui facto, & scripto de contemplatione multa docuit P. Philippus de SS. Trinitate Carmelita Discalceatus *de myst. Theol. tract. 1. disc. 4. art. 9.* postquam complura beneficia diuina meditãdo retulit, in calce dicit; *Prædictis harum omniũ meditationum notitijs debet occupari memoria saltem in pricipio conuersionis, vt alijs nociuis, & inutilibus superiùs expressis euacuata, ac penitus liberata, soli* Deo *vacare possit, & ad contemplationem hac purgatione memoriæ valeat disponi:* hæc ille.

P. Philippus de SS. Trinit.

Dico secundò, In perfectis meditatiuis, & proficientibus contemplatiuis, aut infusa contemplatione pollentibus, non in omni actu contemplandi requiritur antecedens meditatio; sed sola veri reuelati obiecti reminiscẽtia dici poterit meditationis actus.

In perfectis non semper meditatio prærequiritur.

Declaratur, & prob. prima pars. Perfectus meditatiuus idest ex frequentatione meditandi, in meditatione habituatus, & aliqualiter in contemplatione post meditationem exercitatus, dum ex lectione etiam accidentaria alicuius libri, vel auditione alterius legentis, concionantis, vel familiariter loquentis, audit rem aliquam, vel dictum, quod aliàs meditatus est, & contemplatus: poterit sine aliquo discursu, seu meditatione in re illa mentis oculum figere, & cum admiratione verum illud intueri. In omni enim professione exercitatis hoc accidit, vt de rebus aliàs discursis recordentur, & sine alio circa eas discursu in earum consideratione ab omni alia cogitatione distracti, sistant.

Quando non est necesse eam præmittere.

Ita in casu v. g. quis est assuetus meditari mysterium Trinitatis, vel Incarnationis, vel aliquid aliud simi-

simile, & contemplari illa; post longum exercitium in eiusmodi actibus, interdum ex casu legens aliquem librum, vel audiens aliquem de aliquo ex ijs mysterijs loquentem, vel de eo reminiscens, fieri potest, vt sine vllo discursu, aut meditatione circa illud, hoc fiat sibi ita pręsens, manifestum, ac si tunc fuisset meditatus ipsum; & sic in intuitu eius cum admiratione sistat, & de eo delectetur, atque in ipsum amore afficiatur. Hęc meo videri, clara & facilia sunt; & ita sine meditatione in habituatis accidere potest contemplatio.

Exemplificatur.

Quomodo sine actuali meditatione quis possit contemplari.

De ijs tandem, qui dono infusæ contemplationis potiuntur, faciliùs probatur, quòd sine præuia meditatione, accidere potest contemplatio; quia cùm se exponunt ad orandum, & meditandum præuia lectione alicuius puncti, vel recordatione illius, Deus sępè illos rapit à lectione, vel recordatione, & per speciem à se infusam, vel alio modo, vt in suo loco dicam, facit, vt intellectus illorum sistat in intuitu obiecti per eam speciem repręsentati cum suspensione actuum sensuum, & cum admiratione, delectatione, & amore.

Qui infusa pollent cōtemplatione faciliùs sine meditatione contemplantur.

At existimo in incipientibus semper esse necessariam meditationem, cùm quis contemplari vult, ex rationibus allatis S. Bernardi, ac S. Bonau.

Contemplatiuis incipientib. necessaria meditatio

Existimo pariter etiam proficientibus, & perfectis in contemplatione acquisita, necessariam esse meditationem regulariter, vt considerato obiecto meditando, eoque discusso, & credito, transiri possit ad contemplationem illius: ratio est; quia intellectus, aliæque pontentię inferiores ab externis sensibilibus, & humanis necessitatibus continuò occupatę, non facilè obtinent hoc, vt ipsis vel in phantasia per speciem sensibilem, ac imaginariam, vel in in-

Proficientibus etiā, & perfectis in acquisita.

intellectu per speciem intelligibilem, vel in vtrisque appareat obiectum aliquod aliàs meditatum, creditum, & contemplatum cum tanta distrinctione, claritate, & energia, seu efficacia, cum quanta apparuit in meditationibus, & contemplationibus illius, aliàs de eo habitis, vt potest quisque in se experiri de alijs rebus aliàs frequenter, & cum magna applicatione cogitatis. Ideò necesse est, vt volens contemplari aliquod mysterium, se internè recolligat, illud meditetur discurrēdo super omnes eius partes, & circumstantias; deinde aciem mentis in illo figat, cum aliarum potentiarum suspensione, ac admiratione, affectu, & dilectione.

Ratio euidens cur et iam proficientibus sit necessaria meditatio.

Et sic via ordinaria in acquisita contemplatione procedendum est, nisi Deus aliter de contemplante disponat, vt supra dixi, eum præueniendo.

Regulariter per meditationē transitur ad contēplationem

Immò de pollente infusa contemplatione idem dicerem, vt scilicet accingens se contemplationi, sicut de more facere solet statutis horis, præuia consueta inuocatione Spiritus Sancti, &c. legat punctum, & meditetur, vt transire possit ad contemplationem; ne videatur tentare Deum, expectans, vt ipsum abstrahat, rapiat, supernaturali modo rem contemplandam ostendat, ipso nihil agente. Nam aliquando, & pluries, Deus contemplantes non rapit, nec distrahit, aut alienat à sensibus, sicut sæpè facit, sed permittit, vt suo labore, studio, & industria id faciant: & propterea debent se disponere ad contemplationem, meditando, vt si nolit Deus distrahere, rapere, ac modo supernaturali non procedere tunc cum illis; vacui non remanent, et præsumptuosi iudicentur, expectantes raptum, & supernaturalem Dei motum, quasi esset ei debitus,

Contemplatiuus habens infusam à meditatione quoque incipiat

Ne tenetur Deus.

CAP.

CAP XIII.

Quodnam sit Contemplationis acquisita obiectum.

Sensus quæsiti.

ADu. quòd nomine obiecti contemplationis intelligitur materia, seu id, quod contemplandum est. Et nota, quòd aliud est loqui de eo, quod contemplandum est, aliud verò de medio, in quo repræsentatur, seu apparet, atque cognoscitur id, quod quis contemplatur. De hoc secundo postea loquar, nunc verò de primo; & sensus est, an solus Deus idest Sanctissima Trinitas, Personæ, prædicata, & attributa diuina sint obiecta, seu materia contemplationis; an etiam aliæ res, & quæ, num etiam corporales.

Quid nomine obiecti venit.

Omnia diuina sunt primariũ obiectum contemplationis.

Dico 1. Deus, idest Sanctissima Trinitas, omnes Personę diuinę, & omnia essentialia Dei prædicata seu perfectiones, sunt primarium obiectum contemplationis, etiam acquisitæ.

Omnes ita docent, & quare.

Omnes Mystici, nemine excepto in hoc conueniunt; tum quia omnium operationum sanctarum finis, est Sanctissima Trinitas cum suis perfectionibus; tum etiam, quia contemplatio Beatorum in Patria, quæ succedit contemplationi vię, & vt ait Greg. *hic inchoatur, ibi preficitur*, habet pro obiecto primario Sanctissimam Trinitatem cum suis prædicatis, & perfectionibus, ergo etiam contemplatio viæ.

S. Bernard.

S. Bernardus *homil. infra oct. Epiph.* dicit obiecta contemplanda, *esse Deum, Dei essentiam, Potentiam, Sapientiam, Bonitatem, Iustitiam, Misericordiam, &c.*

S. Greg Mag.

S. Greg. *lib. 6 Moral.* c. 8. ait *in contemplatione principium, quod est Deus, quæritur.*

S. Thom. 2. 2 *q.* 180. *art.* 4. idem prorsus docet, &

ex Augustino *in lib. 1. de Trin. cap. 8.* comprobat, eo quòd in Patria hoc est obiectum principale, ac primarium illius æternę, ac fælicissimæ contempl. — S. Tho.

S. Bonau. sępissimè id docet, *de 7. itiner. atern. de paruo bono, de stimulo diuini amoris, &c.* neque de hoc est difficultas; quia Deus est vltimus finis, & vltimus terminus orationis, quę essentialiter est ascensio mentis ad Deum, seu, vt dicit S. Basilius, est collocutio hominis cum Deo, & ascensio mentis ad eum. — S. Bonau.

Dico 2. Primum obiectum post Sanctissimam Trinitatem, quod contemplari potest, ac debet, est Christus vt homo Deus, eius vita, operationes, passio, & mors. — Christus, & eius opera sunt obiectum contemplationis.

Prob. S. Bernardus *de Vita solitaria* enixè hortatur fideles ad meditationem, & contemplationem Christi, ac vitæ, & mortis eius. *Sit tibi semper Iesus in corde; & numquam imago Crucifixi ab animo tuo recedat. Hic tibi sit cibus, & potus, dulcedo, & consolatio mel tuum, & desiderium tuum, lectio, tua, & meditatio tua; oratio tua, & contemplatio tua; mors, vita, & resurrectio tua.* — S. Bernard

S. Thom. 2. 2. q. 82. art. 3. ad 2. ait, *ea quæ sunt diuinitatis, sunt secundùm se maximè excitantia dilectionem, & per consequens deuotionem, quia Deus est super omnia diligendus: sed ex debilitate mentis humanæ est, quòd sicut indiget manuductione ad cognitionem diuinorum, ita ad dilectionem per aliqua sensibilia nobis nota, inter quæ præcipuum est humanitas Christi, secundùm quod in præfatione dicitur, vt dum visibiliter Deum cognoscimus, per hunc in inuisibilium amorem rapiamur. Et ideò ea quæ pertinent ad Christi humanitatem per modum cuiusdam manuductionis maximè deuotionem excitant; cùm tamen deuotio principaliter circa ea, quæ sunt diuinitatis, consistat.* — S. Thom. — Optima S. Thom. ratio.

S. Bon. *in tract de medit. Vita Christi cap. 50.* quod prætitulat *de tribus generibus contemplationis*, ait, *scire*

S. Bonau sententia

debes contemplationis tria esse genera, duo principalia propter perfectos, tertium additur pro imperfectis. Duo perfectorum sunt, contemplatio Maiestatis Dei, & curiæ cælestis. Tertium pro incipientibus, & imperfectis est contemplatio humanitatis Christi. Et ideò ab hac tibi incipiendum est, si vis ascendere ad maiora, aliàs non tàm ascendere, quàm reuerti posses. Numquam enim ad sublimia Dei mente eleuare te posse confidas, nisi in hac te diligenter, & longo tempore exerceas: & diffusè discurrit de duobus primis generibus; & in cap. 51. quod est *de contemplatione humanitatis Christi*, prolixe de ea discurrit. in cap. 52. *de contemplatione cælestis curiæ*, in c. 5. *de Contempl. Maiestatis* Dei. Omnia ergo ad Christum spectantia sunt contemplationis obiecta.

Diuersa obiecta diuersis contemplantium gradibus assignat San Bonau.

Idem S. Bonau. *in stimulo amoris cap. 1.* inquit, *ò cæcitas filiorum Dei, per vulnera Christi nesciunt ad Deum introire. Si benè passionem Domini fueris meditatus, & multùm intraueris latus eius, citò peruenies ad cor eius. Quicumque enim ad contemplationis quietem, nisi per illud ostium intrare voluerit, furem se reputet, ac latronem.*

Pluries id docet de Christo Domino.

S. Bonau.

Idem *in Theol. myst. cap. 3.* ait, *latus suum sanctissimum ferro lanceæ aperiri voluit, vt non nisi per plagas mens proficientis in intimis diuinitatis radicetur.*

Iterum S. Bonau.

In tit. *Paruum bonum particula tertia* inquit, *Vita, & passio Christi sunt contemplanda.*

3. S Bonau

Dico 3. Omnes creaturæ, vt important respectum ad Deum, possunt esse obiectum contemplationis religiosæ.

Creaturæ quomodo sunt obiectum contemplationis.

Declaratur, & probatur; omnis oratio est ascensio mentis ad Deum, vt sæpe diximus, seu collocutio cum Deo, vt ait S. Basilius, ergo cùm contemplatio sit perfectissima oratio, & collocutio cum Deo, si aliquid intuetur, eatenus est contemplatio, quatenus aliquo modo respicit Deum: sed per creatura-

urarum considerationem Deus considerari potest; nam ex Roman. 1. *Inuisibilia Dei à creatura mundi per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur, sempiterna quoque eius virtus, & diuinitas:* Et quia supposita fide creationis, & conseruationis omnium creaturarum, & concursus Dei ad omnes operationes omnium creaturarum rationalium, & irrationalium, ac etiam vegetabilium potest fidelis in cuiuslibet horum operum consideratione Dei potentiam, ac sapientiam considerare; ex hac oratione, & cum hac relatione ad Dei potentiam, & sapientiam euadunt obiecta contemplationis religiosæ, quæ Deum respicit, ac diuinas perfectiones.

Ratio ex Apostolo.

Per Creaturas cognoscitur Deus.

Quomodo hoc fiat.

Ex his manifestum est, quòd loquendo de omnibus rebus extra Deum in ordine naturæ, supposita fide, quòd à Deo sint, esse possunt contemplationis materia; & ita incipiendo ab initio mundi, à primo capite Genesis per totum Pentatheucum, & prosequendo per omnes libros historiales canonicos; omnia facta, & dicta, quæ in eis narrantur etiam si ordinis naturæ sint, & merè geneologica, considerata, vt à Dei sapientia, & potentia, ac prouidentia proueniunt; materia, & obiecta contemplationis esse possunt: omne ergo punctum, seu omnis veritas reuelata in Sacra Scriptura pertinens ad ordinem naturæ cadere potest sub contemplationis obiecto; & sic creatio mundi, Cœlorum, elementorum, mixtorum, hominis, &c. & omnia alia historica naturalia in toto Veteri Testamento, cum relatione illa ad Deum, vt facientem, conseruantem, & quo ad modum eius potentię, ac sapientiæ congruentem, sunt obiecta contemplationis.

Corollarium notandum.

Omnia à Deo facta ab initio mundi vsq; nunc sunt contemplationis obiecta.

Etiam, quæ sunt ordinis naturæ.

Dico 4. Omnia creata in ordine gratiæ considerata cum ordine, & relatione ad Deum, vt efficien-

tem, sapientem, misericordem, benignum, &c. sunt obiecta contemplationis religiosæ. Sic dico ad differentiam philosophicæ.

Omnia ordinis gratiæ sunt obiecta contemplationis.

Declaratur, & probatur facile: Omnia ista habent formale obiectum contemplationis, nempe diuinitatem, eiusque prædicata in eis relucentia; in operibus enim gratiæ maximè Deus relucet: *nam gratiam & gloriam dabit Dominus psal.* 83. Etsi enim circa opera naturæ delirarunt Philosophi, opera tamen gratiæ suis speculationibus attingere non potuerunt, ideò in eis omninò ignari dormierunt. Ac propterea supposita fide operum gratię, non potest aliquis nisi explicito ad Deum gratificantem respectu, aliquod eorum considerare, & sic Deum in opere illo intueri.

Quomodo opera gratiæ sint contemplationis obiectum.

Primum autem opus tàm respectu efficientis, quàm respectu finis termini, & effectuum, est opus incarnationis; item omnia dona supernaturalia Christi animæ collata, lumen gloriæ, summa gratia, omnia dona Spiritus Sancti, omnes gratiæ gratis datæ, eius beatitudo à primo instanti creationis animæ, &c. immò omnia eius opera supernaturalia, & miraculosa, quia à Christo homine Deo fiebant, & ideò theandrica dicta ratione efficientis, ad ordinem gratiæ spectant; & propterea legimus in multis leuasse oculos ad Cęlum, & gratias Deo egisse, quia eum semper audiebat.

Incarnatio est primum opus gratię contemplandum, & omnia Christi dona, & opera.

Omnia Christi dona, & opera sunt cōtemplationis obiecta.

Præterea omnia miracula, prodigia, portenta, aliaque supra naturæ ordinem à Deo patrata, vel immediatè, vel per Angelos, aut homines in Sacra Scriptura relata, sunt materia, seu obiecta contemplationis: et in his omnibus contemplatiui exercentur.

Omnia prodigia, & miracula à Deo facta.

Dico 5. Quatuor nouissima, vt Deum respiciunt,

quod

quodlibet in suo ordine, sunt materia, seu obiecta contemplationis Religosæ.

Nouissima sunt contẽplationis obiecta.

Declaratur, et probatur. Nouissimum Gloriæ ex natura sua includit actus videndi Deum, ac illo fruendi, et ipsum Deum vt obiectum. Nouissimum Mortis respicit Deum, vt Authore vitæ, ac mortis. Nouissimum Iudicij respicit Deum, vt iustum, et seuerum iudicem. Nouissimum Inferni respicit Deum, vt exigentem pœnas pro delictis. Ad hoc etiam caput reduci potest Purgatorium, licet pœnæ sint temporales. Cùm ergo hęc omnia sint materia ascendendi ad Deum, eumque considerandi ac intuendi sub ratione iusti remuneratoris, quoad proœmia, et supplicia, omnia possunt esse contemplationis obiecta.

Dico 6. Omnia reuelata in vtroque Testamento, quocumque modo respicentia Deum, esse possunt contemplationis materia seu obiecta.

Ratio omnium cur sunt obiecta Contempl.

Prob. et declaratur. Nihil eis deficit, quin talia sint, nam reuelata, et ideo credita, quod est cuiuslibet meditationis, et contemplationis fundamentum. Deus in eis inuoluitur, velut finis: quodlibet horum est quid diuinum; ideoque contemplabile.

Dico 7. Septem Sacramenta sunt cõtemplationis materia, seu obiecta, et ex S. Bonauentura tota Ecclesia est contemplationis obiectum.

Septem Sacramenta sunt cõtempl. obiectum.

Prob. et declaratur. Sacramenta, excepta Eucharistia, duplici ex capite respiciunt Deum, et vt authorem eorum, et vt effectorem gratię, & remissorem peccatorum: Eucharistia autem, ne dum ex his motiuis, sed vt contentum verè, et realiter in ipsa, ideòque omnia sunt materia, seu obiecta contemplationis, sicut Ecclesiæ Hierarchia cum suo capite, & membris à Deo disposita.

Item tota Ecclesia.

Dico

Virtutes Theologicæ sunt contempl. obiecta, alia Dei dona, &c.

Dico 8. Virtutes Theologicæ, dona Spiritus Sancti gratiæ gratis datæ, auxilia diuinæ gratiæ, miracula, et cætera similia Dei dona sunt materia, seu obiecta contemplationis.

Prob. eodem modo. Omnia hæc respiciunt Deũ, vt eorum effectorem, & vt concurrentem ad opera supernaturalia; igitur per omnia ista potest mens ascendere ad Deum, & illum fixè, ac simplici intuitu cognoscere, & cum eodem colloqui.

Omnis res creata potest esse contemplationis obiectum

Dico 9. Omnis res creata cuiuscumque ordinis, & conditionis potest esse materia, seu obiectum contemplationis, vt respicit Deum.

Prob. & declaratur. Quælibet potest considerari, vt opus factum à Sapientia, & Potentia, Dei, vel ex beneuolentia, & amore Dei in genus humanum; ideòque poterit ex eis mens ad Deum ascendere, & in eo obtutum figere, quod est contemplari.

Ex Riccardo, omnis materia meditationis potest esse materia contemplationis.

Riccardus de S. Vict. quem S. Thom. & S. Bonau. in hac materia magnifaciunt, & sequuntur *in lib. de Contemplat. c. 3.* vnico verbo rem totam huius quęsiti resoluit, inquiens, eamdem esse posse materiam cogitationis, meditationis, & contemplationis, sed cum alio modo, vt supra diximus referendo integram quamuis prolixam eius authoritatem. Omnia ergo increata, & creata cum respectu ad Deum possunt esse contemplationis obiecta.

CAP.

C A P. XIV.

An in contemplandis præfatis obiectis seruandus sit aliquis ordo.

ADu. 1. sensum huius quæsiti esse hunc. An contéplationi acquisitæ vacantes seruare debeant aliquam methodum, seu ordinem circa obiecta contemplanda, vt nempe prius aliquod genus obiectorum, v. g. corporalia à Deo facta, ac facienda, quæ reuelata iam sunt, contemplentur; deinde pertinentia ad vitam, opera, passionem, ac mortem Christi, & in his per aliquod tempus exerceri: et postea contemplari; spiritualia, animam, habitus spirituales, ac supernaturales, cæteraque opera gratiæ, Angelos, vitam, & mortem æternam; visionem, ac fruitionem Dei, & in horum contemplatione exercitari: deinde in contemplatione attributorum Dei, Potentiæ, Sapientiæ, Iustitiæ, &c. postea in prædicatis constitutiuis Dei, Vnitatis essentiæ à se, infinitatis, æternitatis, intellectualitatis, &c. tandem in horum omnium contemplatione versati, debeant contemplari Sanctissimam Trinitatem, & Personarum diuinarum productiones; an, inquam, iste ordo seruandus sit: an indifferenter de quouis istorum fieri possit contemplatio, nullo seruato contemplandi ordine; & de acquisita contemplatione tantum nunc loquimur. Sensusquæsiti.

Dico. 1. Regulariter loquendo incipens vacare contemplationi, debet se prius exercere in contemplatione corporalium reuelatorum, in quibus relucet aliqua diuina perfectio. dixi *regulariter* quia potest Deus alicui aliter inspirare; & hic deberet sequi inspirationem. Prob. Incipientium à contemplat. sensibiliũ.

Prob. ex S.Bonau.in Itinerario mentis ad Deum, c.1.dicente. *Quoniam igitur priùs est ascendere in scala Iacob, primum gradum ascensionis collocamus in imo, ponendo totum istum mundum sensibilem, nobis, tamquam speculum, per quod transeamus ad Deum opificem summum, vt simus cum Christo transeuntes ex hoc mundo ad Patrem, simus sapientiæ amatores, quæ dicit Eccl. 24. Transite ad me omnes, qui concupiscitis me. A magnitudine enim speciei, & creaturæ cognoscibiliter poterit horum creator videri. Relucet autem creatoris summa potentia, & sapientia in rebus creatis*: & post aliqua assignat quæ in rebus creatis contemplari possint, in quibus diuina relucet virtus sic *Aspectus contemplantis res in seipsis considerans, videt in eis pondus, numerum, & mensuram: pondus quoad situm, vbi inclinantur, numerum, quo distinguuntur, & mensuram, qua limitantur. Ac per hoc videt in eis modum, speciem, & ordinem, nec non substantiam, virtutem, & operationem, ex quibus consurgere potest, sicut ex vestigio, ad intelligendum potentiam, sapientiam, & bonitatem creatoris immensam. Secundò aspectus fidelis considerans hunc mundum, attendit originem, decursum, & terminum, nam fide credimus aptata esse sæcula Verbo vitæ: Fide credimus tria legum tempora, scilicet naturæ, scripturæ, & gratiæ sibi succedere, & ordinatissimè decurrisse; Fide credimus, mundum per finalem iudicium terminandum fore. In primo potentiam; in secundo prouidentiam; in tertio iustitiam summi principij aduertimus. Tertiò aspectus ratiocinantis inuestigans videt quædam tantùm esse, & viuere, quædam verò esse, viuere, & discernere. Videt iterum quædam esse corporalia; quædam partim corporalia, partim spiritualia; ex quo aduertit aliqua esse verè spiritualia, tamquam vtrisque meliora, & digniora. Videt nihilominus quædam esse mutabilia, & corruptibilia, vt terrestria; quædam mutabilia, & corruptibilia, vt Cœlestia; ex quo aduer-*

S. Bonau. sic docet.

Ordo contemplandorum.

uertit quædam esse immutabilia, & incorruptibilia, vt supercœlestia. Ex *his ergo visibilibus consurgit ad considerandum Dei Potentiam*, Sapientiam, & Bonitatem, *vt existentem, viuentem, & intelligentem merè spiritualem, & incorruptibilem, & intransmutabilem*. Hæc S. Bonau.

Immò vt contemplatiuus incipiens, ac proficiens possit faciliùs, & commodiùs ex his creatis corporalibus ascendere ad contemplationem alicuius, vel plurium ex diuinis perfectionibus, quæ in hisce sensibilibus relucent, ad supradicta verba, hæc subnectit.

Hæc autem consideratio dilatatur secundùm septiformem conditionem creaturarum, quæ est diuinæ Potentiæ, Sapientiæ, ac Bonitatis testimonium septiforme, si considere tur cunctarum rerum origo, magnitudo, multitudo, pulchritudo, plenitudo, operatio, & ordo: origo namque rerum secundùm creationem, distinctionem, & ornatum quantum ad opera sex dierum, diuinam prædicat Potentiam cuncta de nibilo producentem, Sapientiam *cuncta lucidè distinguentem*, Bonitatem *cuncta largiter adornantem. Magnitudo autem rerum secundùm molem longitudinis, latitudinis, & profunditatis; secundùm virtutis excellentiam longè, latèque, & profundè se extendentis, sicut patet in diffusione lucis; secundùm efficaciam operationis intimæ, continuæ, & diffusæ, sicut patet in operatione ignis, manifestè indicat immensitatem Potentiæ, Sapientiæ, & Bonitatis trini* Dei, *qui in cunctis creaturis per potentiam, essentiam, & præsentiam incircumscriptus existit.*

Species rerum cōtemplandorum.

Origo rerum.

Magnitudo.

Multitudo verò rerum secundùm diuersitatem generalem, specialem, & indiuidualem in substantia, in forma, seu figura, & efficacia vltra omnem humanam æstimationem, manifestè trium prædictarum conditionum in Deo immensitatem insinuat, & ostendit.

Multitudo.

Pulchritudo autem rerum secundùm varietatem lumi-

Pulchritudo. *num, figurarum, colorumque in corporibus simplicibus, & mixtis, & etiam complexionibus, siue in corporibus cælestibus, & mineralibus, sicut lapidibus, metallis, plantis, & animabus, tria prædicta euidenter proclamat.*

Plenitudo *Plenitudo autem rerum secundùm quòd materia plena est formis, secundùm rationes seminales; forma est plena virtute, secundùm actiuam potentiam; virtus est plena effectibus, secundùm efficientiam, idipsum manifestè declarat.*

Operatio. *Operatio multiplex, secundùm quòd est naturalis, artificialis, & moralis, sua multiplicissima varietate ostendit immensitatem illius virtutis, artis, & bonitatis, quæ quidem est omnibus causa essendi, ratio intelligendi, & ordo viuendi.*

Ordo. *Ordo autem secundùm rationem durationis, situationis, & influentiæ, scilicet per prius, & posterius; superius, & inferius, nobilius, & ignobilius, in libro creaturæ manifestè insinuat primi principij primitatem quantum ad infinitatem* Potentiæ. *Ordo verò diuinarum legum, præceptorum, & iudiciorum in libro scripturæ, immensitatem Sapientiæ, Ordo diuinorum Sacramentorum, beneficiorum, & retributionum in corpore Ecclesiæ immensitatem Bonitatis, ita quòd ipse ordo in primum, & summum, potentissimum, sapientissimum, atque optimum manifestissimè manuducit.*

Duo docet S. Bonau. Ecce quòd Seraphicus Doctor docet duo: 1. quòd incipientes contemplationis exercitium incipere debent à contemplatione sensibilium, quæ manuducunt ad Dei cognitionem, vt dicit Paulus Rom. 1. *Inuisibilia Dei à Creatura mundi per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur; sempiterna eius quoque virtus, & diuinitas.* 2 docet ferè omnia sensibilium contemplandorum genera, in quibus relucet diuina Potentia, Sapientia, & Bonitas: Immo in eo capite sic concludit. *Qui tanti rerum creatarum splendoribus non illu-*

ratur, *cęcus est*, *qui tantis clamoribus non euigilat*, *surdus est*; *qui ex omnibus his effectibus Deum non laudat*, *mutus est qui tantis indicijs primum principium non aduertit*, *stultus est*. Ex his ergo ad Deum ascenditur.

In cap. 2. eiusdem Itinerarij, S. Bonau. refert omnes ferè omnium sensibilium rerum species, ex quibus tamquam ex vestigio potest homo ascendere ad cognitionem, & contemplationem Dei, vt ipse ibi docet.

Dico secundò. Vacans contemplationi, post notabile exercitium contemplandi Deum per sensibilia, in quibus relucet diuina perfectio, *regulariter loquendo*, debet se exercere in contemplatione animę rationalis, eiusque potentiarum, & perfectionum, in quibus tamquam imagine Dei, Deus ipse cognoscitur. Quæ in 2. loco contemplanda sunt.

Dixi *regulariter loquendo*; nam posset Deus aliter inspirare contemplanti, vt scilicet contempletur diuina immeditatè.

Prob. nunc Conclusio ex eodem S. Bonau. contemplationis magistro theoricè, & practicè. Is in dicto *Itinerario mentis ad Deum*, postquam in duobus primis capitibus docuit, contemplantem debere incipere exercitium contemplationis à sensibilibus, prout in eis relucet diuina perfectio, *in cap. 3.* docet contemplandum deinceps Deum per animam, illius imaginem, naturalibus potentijs insignitam; supposita enim fide, quòd homo factus sit ad Dei imaginem *ex Genes.* 1. potest homo ex imagine ad prototipum per cognitionem manuduci: et ostendit S. Doctor quomodo id fieri possit. Et quoniam anima dupliciter considerari potest imago Dei; in genere naturæ, & in genere gratię, idest, vt donis gratuitis prędita, S. Bonau. in dicto *cap.* 3. docet, quo- Dupliciter consideratur anima.

Y 2 modo

modo ex anima secundùm naturalia ascendi possit ad contemplationem Dei: *& in cap.* 4. docet quomodo ex consideratione animæ gratuitis donis à Deo decoratæ, mens ascendere possit ad contemplandum Deum, dona illa largientem; & dicit, hunc esse quartum contemplandi gradum; & docet à gratuitò summo dono Incarnationis filij Dei incipiendum; & prosequendum per omnes actiones, & passiones Christi Domini, quibus promeruit omnia gratuita dona, reparationem, Sacramenta, virtutes Theologicas, iustificationem, & cętera cuncta spiritualia, ac supernaturalia dona; & ex his ascendit homo ad contemplandum Potentiam, Sapientiam Bonitatem, & Charitatem Dei.

Gratuita dona consideranda.

Dico 3. Postquam contemplans in præfatorum obiectorum contemplatione se exercuit per aliquod tempus, poterit Deum in se immediatè contemplari primò secundùm perfectionem primaria, quæ est *esse*.

Alia series contemplandorum.

Prob. ex S. Bonau. qui *in cap.* 5. dicti *Itinerarij mentis ad Deum*, quòd dictis verbis prætitulat, dicit, *qui exercitati sunt in primo modo, idest per vestigium contemplati sunt Deum, intrauerunt iam in atrium ante tabernaculum; qui verò secundo modo, idest per imaginem, intrauerunt in Sancta Sanctorum; qui autem tertio modo, idest per gratuita, intrant cum Summo Pontifice in Sancta Sanctorum, vbi supra sunt Cherubin gloriæ obumbrantia propitiatorium, per quæ intelligimus dictos modos, seu gradus contemplandi Dei inuisibilia, æterna, quorum vnus versatur circa Dei essentialia, alius circa propria Personarum. Primus modus primo, & principaliter defigit aspectum in ipsum esse dicens, quòd qui est, primum est nomen Dei*: & multa dicit de hoc esse Dei, & de essentialibus eius.

Tandem *in cap.* 6. ait. *Post considerationem essentialium, eleuandus est oculus intelligentiæ ad considerationem*

Bea-

Beatissimæ Trinitatis, Sicut autem visionis essentialium ipsum esse est principium radicale, & nomen, per quod cætera innotescunt; sic contemplationis emanationum ipsum bonum est prinripalissimum fundamentum: Et de Personis diuinis complura contemplanda subtiliter docet.

Tandem Sanctissimæ Trinitas contemplanda est.

Hic ergo ordo à contemplatiuis contemplationi acquisitæ vacantibus seruari deberet, vt priùs Deum per sensibilia creata cognoscant, & contemplentur; deinde per intelligibilia naturalia, & gratuita, tandem ipsum Deum secundùm prædicata essentialia, & Trinitatem Personarum, nisi aliter inspiret Deus.

CAP. XV.

Sub quo conceptu apprehendi debet Deus in contemplatione acquisita.

AD 1. pro declaratione quæsiti, quòd ex communi omnium sententia, duobus modis potest concipi, seu apprehendi Deus, scilicet sub conceptu positiuo, & negatiuo; non quidem quòd Deus, vel eius perfectiones sint negationes, vel entia negatiua, fatuum enim, & stultum esset hoc somniare: sed sic intelliguntur isti modi. Deus est ens subsistens; est bonus, sanctus, potens, iustus, sapiens, &c. Certum est, quòd intellectus creatus, præsertim in via, cùm non adquæretur entitati, & intelligibilitati Dei, non potest concipere, nec apprehendere istas perfectiones Dei, vel aliquam earum quantum est apprehensibilis secundùm totam suam latitudinem, seu secundùm omnes gradus eius, quia quælibet infinita est. Hoc autem supposito, potest aliquis concipere Dei entitatem v. g. positiuè sicut quoddam ens continens formaliter, vel eminenter omne Ens; sic Sapientiam, vt

Sensus quæsiti declaratur.

Côceptus positiuus qui.

quam.

quamdam excessiuam virtutem omnes alias sapientias superantem: Immensitatem, tanquam existentiam in omni loco, & ita de alijs, & hoc modo concipitur positiuè. Negatiuo autem modo concipitur sicut ens sine imperfectione aliqua ex ijs, quę videntur in rebus creatis v. g. Deus ens absque dependentia ab aliquo, absque mutabilitate, &c. Sapientia, sed non vt accidens quodam; non exposita deceptioni; si concipitur substantia Dei sub conceptu negatiuo, concipitur non esse, vt sunt substantiæ creatæ, siue non viuentes, siue viuentes, non vt substantiæ hominum, vel Angelorum; vno verbo dicam, quoties concipitur aliqua perfectio Dei sub hoc conceptu, quòd magna quidem sit, & non sicut perfectiones creaturarum, & sine conditionibus, atq; accidentibus istarum, tunc dicitur concipi sub conceptu negatiuo.

Negatiuus qui.

Adu. 2. quòd quæstio hęc vtilis quidem est, sed merè Theologica; nihilominus fuit explicanda pro Tyronibus, etiam contemplatiuis, vt sciant, & in contemplatione, & extra eam (dum aliquem fidei actum eliciunt) concipere, Deum, quem credunt, & cui credunt omnia reuelata; possintque conceptum illum de Deo, eiusque perfectionibus formatum in sua memoria retinere, in eoque intuitum simplicem, ac firmum figere, dum contemplantur; sistendo in conceptu illo, vt denudato ab omni imperfectione; licet hoc literatorum sit, non rudium, & simplicium.

Cur hoc quæsitum discutitur

Dico ergo. Vtroque modo, nempe sub conceptu positiuo, vel negatiuo, potest Deus concipi, tàm in casu contemplationis, quàm extra, sed præcipui Doctores consulunt concipiendum sub negatiuo, quasi meliùs explicante perfectiones Dei, à creatura incompræhensibiles.

Vtroque modo potest Deus concipi.

Probare incipiam secundam partem. Qui hoc do

cent

cent fundantur in authoritate S. Dionisij Areopagitæ, *qui in lib. de mystica Theologia cap. 5. de Dei conceptu*, ait, *dicamus ascendentes, quòd neque Deus, & anima, neque intellectus, nec ratio, neque intelligentia, nec dicitur, neque intelligitur, nec stat, neque mouetur, nec potentiam habet, neque potentia est, neque lumen, neque viuit, neque vita est; neque substantia est, nec scientia, aut veritas; neque sapientia, nec vnum, nec vnitas, nec spiritus est, neque filiatio, nec paternitas, nec aliud quid nobis, nec alicui entium cognitorum; neque quid non entium, neque quid entium est, neque entia eam cognoscunt, vt ipsa est. Neque ratio ipsius est, neque nomen, neque agnitio, nec lumen, nec error, nec veritas; neque est vniuersaliter ipsius positio, neque oblatio. Omnia quippe incomparabiliter, ac inexcogitabiliter excedit; & nec numero, nec specie, nec genere quidquam cum eo communicat.* Vult docere quòd nullum istorum adæquatè explicat Deum.

S. Thomas sequitur S. Dionisium in p. parte q. 84. art. 7. ad 3. dicens, *Deum autem, vt Dionisius dicit, cognoscimus vt causam, & per excessum, & per remotionem.* Clarius autem, & pleniùs id docet *in l. 1. contra Gentiles cap.* 14. quod sic prætitulat; *Quòd ad cognitionem Dei oportet vti via remotionis.* In corpore quæsiti, ait, *est, autem via remotionis vtendum, præcipuè in consideratione diuinæ substantiæ. Nam omnem substantiam, quam intellectus noster attingit, sua immensitate excedit, & sic ipsam apprehendere non possumus cognoscendo quid est; sed aliqualem eius habemus notitiam, cognoscendo quid non est. Tantò enim eius notitiæ magis appropinquamus, quanto plurima per intellectum nostrum ab eo poterimus remouere. Tantò enim vnumquodque perfectius cognoscimus, quantò differentia eius ad alia pleniùs intuemur*: & sequitur aliis multis. S. Thomas idem docet.

Ioannes Gerson Cancellarius Parisiensis *in tract.* Gerson.

de

de simplificatione cordis, idipsum docens, quòd nempè Deus concipiendus sit, vt ens perfectissimum per negationem omnis imperfectionis, vtitur S. Dionisij exemplo de Statuario, qui vt statuam faciat perfectam aufert à lapide omnes illas partes, quæ impediebant formationem pulchræ, & nobilis statuæ; sic dum concipitur Deus, remouendæ sunt omnes imperfectiones, & sic remanet perfectissimus Dei conceptus. Sic autem loquitur. *Exemplum palpabile dat ipse Dionisius, pro manuductione istius Theologiæ mysticæ. Considera fabricatorem statuarum, nonne hic format imaginem, vel statuam, non addens quidquam, sed rescindens, & remouens; ex qua subtractione, remanet agalma, idest simulacrum pulcherrimum, imago pulchè figurata, vel sculpta? sic agit suo modo meditantis animus, dum ab hoc conceptu vago entis habito ab exterioribus sensatis intus facit abstractionem remouendo ab hoc conceptu vago quidquid est imperfectionis in entibus cognitis per phantasmata*; & post aliqua ad idem ait, *Qua abstractione facta, dici, nequit quòd nihil remaneat, vt abstrahentis animo cognitum, quin potiùs resultat agalma pulcherrimum, seu remanet conceptus entis perfectè denudatus ab omni imporfectione. Et huiusmodi est proprius Dei conceptus absolutus, licet non intuitiuus*

Optima Metaphora.

Dion. Carthus.

Dionis. Chartus. *de mysti. Theol. S. Dionisij* refert duas sententias de modo concipiendi Deum per cōceptum positiuum, vel negatiuum, idest, per remotionem imperfectionum, & hic secundus ei magis placet, dicens, *Deum sub conceptu, entis absoluti concipiendum remotis imperfectionibus; idem de Vita, de Bonitate, de Sapientia, de Potentia, & de consimilibus prædicatis. Flecti videtur in istam sententiam Augustinus in pluribus locis præsertim de Trinit., Bonau. quoque in suo Itinerario &c.*

Sed post S. Dionisium, primus omnium, qui docuit,

cuit, Deum conceptu negatiuo meliùs concipi, quàm positiuo, fuit S. Cyprianus, qui in lib. de oper. Card. Christi, in prologo dicit. *Affirmatio quippe de Dei essentia in promptu haberi non potest: neque enim deffinibilis est diuinitas, sed veriùs, sinceriùsque remotio indicat, negando quid non sit, quàm asserendo quid sit: quoniam quidquid sensui subiacet illud esse non potest, quod omnem superat intellectum.* S Ciprianus.

At S. Bonau. vtramque opinionem refert in tract. *Paruum Bonum* p. 3. vbi sic habet.

Nota quòd aspectus veritatis debet esse erectus ad incomprehensibilia; & hac sunt mysteria summæ Trinitatis, ad quæ erigimur contemplando ea, & hoc dupliciter; vel per positionem, vel per ablationem. Primum *ponit Augustinus; secundum* Dionisius. *Per positionem primò intelligimus in diuinis esse quædam, vt communia, quædam vt propria; quædam sunt appropriata; quædam sunt media inter hæc, & illa. Intellige ergo, & contemplare, si potes, circa Deum communia, & vide quoniam Deus est essentia prima, natura perfecta, vita beata, quæ necessariam habent consequentiam. Iterum intende, & vide, si potes, quoniam* Deus *est æternitas præsens, simplicitas replens, stabilitas mouens quæ similiter consequentiam habent, & connexionem naturalem. Postremò attende, & vide, quoniam* Deus *est lux inaccessibilis, mens inuariabilis*, *pax incomprehensibilis*, *quæ non tantùm essentiæ vnitatem, sed etiam includunt perfectissimam* Trinitatem, *quæ sunt propria diuinarum Personarum.* S. Bonau. refert vtrãque sententiam. Declarat vtramque

Deindè subnectit prædicata tàm propria, quam appropriata eisdem diuinis Personis; & aliquibus alijs interiectis, sic concludit. *Hæc est igitur erectio per viam affirmationis*: & prosequitur. *Sed alia est eminentior per viam negationis; quoniam, vt dicit Dionisius affirmationes incompactæ sunt; negationes verò licet videantur*

 nihil

nihil dicere, plus tamen dicunt: & hic modus erectionis est per abnegationem trium; quod in negationibus illis sit ordo, incipiendo ab inferioribus vsque ad superiora. Vt cùm dicitur Deus non est quid sensibile, sed supersensibile, nec imaginabile, sed superimaginabile; nec intelligibile, sed superintelligibile; nec existens hoc, vel hoc sed super omne ens. Et tunc veritatis aspectus fertur in mentis caliginem, & altiùs eleuatur, & profundiùs egreditur pro eo quod excedit se, & omne creatum: & hic est nobilissimus eleuationis modus. Sed tamen ad hoc, quòd sit perfectus præexigit alium, sicut perfectio illuminationem, & sicut negatio affirmationem. Hic autem modus ascendendi tantò est vigorosior, quantò vis ascendens est intimior: tantò affectuosior, quantò affectio proximior, & ideò vtile valdè est in illo exercèri. Hæc S. Bonau. Cùm ergo alter etiam modus S. Augustino placeat.

Modus negatiuus.

Perfectior est.

Prob. altera pars de concipiendo Deum positiuo conceptu ad effectum contemplandi. Quamuis doctis, & versatis in Theologia facile sit Deum, & diuina concipere sub conceptu negatiuo; & sic eum, eiusque virtuales perfectiones sine vlla difficultate contemplari, tamen Personis pijs quidem in actibus Fidei, Spei, & Charitatis, ac in meditationibus exercitatis, sed illiteratis, esset difficile sic depurare (vt ita loquar) cōceptu Dei, & aliarum perfectionū diuinarum antequam intuitum mentis figant in aliquam earum, & contēplentur intuendo ac amando.

Modus positiuus cognoscendi Deum.

Et ex alia parte fideles omnes ab infantia instructi, & assueti sunt concipere Deum, & diuina per conceptus positiuos, & sub eis illa omnis semper crediderunt, quia & in Symbolo, & in Catechismo, & in Sacra Scriptura sub positiuis conceptibus reuelantur, & explicantur. Omnes enim credimus *tres diuinas Personas*, credimus *diuinas perfectiones Intelle-*

ctum,

ſum, *Voluntatem*, *Potentiam*, *Iuſtitiam*, *Miſericordiam* *haritatem &c.* item, *diuinas productiones actiuas, & aſſiuas*, & cætera diuina, quæ quidem nullus putò delis (& à me incipio) quando iſta obiecta incæpit pprehendere, atque credere, & proſecutus eſt a ctus fidei, & meditationis circa ea facere, cogitauit le conceptibus negatiuis, ſeu (vt ita dicam) de de urationе intellectuali talium obiectorum ab omni reata imperfectione, vel perfectione; ſed ea appre- endunt omnes, & credunt, tamquam perfectiſſi na, licet gradum talis perfectionis non attingant, ed credunt eſſe infinita; & nullus Parochus, nullus Magiſter, nullus Epiſcopus, nullus Papa, aut Con- ilium docuit, fideles ſub negatiuo conceptu appre- endere, aut credere debere Deum Trinitatem,& æteras diuinas perfectiones.

Praxis cognoſcen i Deum, & creden. ii.

Præterea cùm Deus, (vt in Sacra Scriptura egitur) reuelauit ſe, aut ſuas perfectiones, ſub po- itiuis nominibus; & conceptibus reuelauit, Exodi 3. 14. dicit Moyſi; *Ego ſum qui ſum*. Quòd ſit vnus reue- auit poſitiuo vocabulo Deuter. 3. 24. dicens Moyſi, uòd eſt ſolus Deus, *neque eſt alius Deus in Cœlo, vel in Terra*. Trinitatem reuelauit Chriſtus Matth. ult. poſitiuis vocabulis, *baptizantes eos in nomine Patris, & filij, & Spiritus Sancti*. Vnitatem Perſo- narum in eſſentia eodem modo reuelauit Chri ſtus Io: 10. *Ego, & Pater vnum ſumus*. Immenſita- em reuelauit Deus vocabulo poſitiuo Ierem. 23. *Cœlum, & terram ego impleo*: Et nimis prolixum eſſet referre omnes Dei perfectiones, & attribu ta ab ipſomet Deo reuelata ſub poſitiuis conce ptibus, vt facilè mihi eſſet, at quia non eſt neceſſa- rium, omitto.

Sub poſitiuis reuelata.

Concludo ergo, quòd ſupracitati Doctores opti

Doctorũ cōcordia quæ.

mè dicunt, quòd magis adæquatè, & magis plenè, ac perfectè conciperetur Deus, si eius essentia, & perfectiones positiuæ conciperentur per conceptum negatiuum, idest per actum intellectus, quo remouentur ab eis omnes imperfectiones: At non docent, nec dicunt, quòd non possint aliter, & sub conceptu positiuo concipi, & quòd sub hoc nequeant esse obiecta contemplationis. Quocumque ergo modo concipiantur possunt esse contemplationis obiecta.

CAP XVI.

In quo medio contemplatio intuetur obiecta.

Mens authoris, cur de hac re agit. QuiTheologi, aut philosophi non sunt, non facilè hæc capiunt.

ADu. quæsitum hoc verè, & propriè ad contemplatiuos Theologiæ, ac Philosophiæ ignaros non pertinere, quia sufficit contemplatiuo, si obiectum meditandum, & contemplandum apprehendens sciat quos cognitionis actus debeat circa illud exercere, & eo modo quo sæpè dictum est, nempe discurrendo in meditatione, & fixè, ac firmiter intuendo in contemplatione, parum curando de medio, in quo repræsentatur, siue in specie imaginaria phantasiæ, siue in specie intelligibili intellectus contemplantis. Nihilominùs pro contemplatiuis Philosophis, aut etiam Theologis, videtur discutiendum, & pro alijs studiosis, & curiosis, quia puto multos in hoc puncto hallucinari.

Multi in hoc pũcto deficiunt.

Adu. 2. Sensum quæsiti esse, an contemplatio fiat in speciebus tantùm intelligibilibus, in quibus repræsentari debeant obiecta contemplabilia; ita vt cùm fit contemplatio, phantasia, seu imaginatiua tunc otietur, sicut otiantur sensus externi: An phantasia aliquando, & circa quæ obiecta tendere possit, dum in-

Sensus quæsiti quis sit. Quomodo cognoscitur

intellectus contempratur:his enim modis fit cognitio absente obiecto. *obiectum absens.*

Adu. 3. hic esse sermonem de contemplatione acquisita, seu naturali dicta, quæ communiter fieri solet, licet ex gratiæ auxilio, sicut meditatio; nam de infusa, seu supernaturali loquar postea, inquiramq; in quo medio fiat, an in eisdem in quibus acquisita, an in alijs. *De acquisita contemplatione est sermo.*

Dico 1. obiecta merè spiritualia in solis speciebus intelligibilibus sunt contemplabilia, & nullo modo in phantasmatibus imaginatiuę; & cùm intellectus ea contemplatur, imaginatio circa ea nihil operatur. *Spiritualia in solis speciebus intelligibilibus cognoscuntur.*

Prob. & declaratur. Spiritualia cognosci non possunt per sensus externos; ergo neque per imaginatiuam, seu phantasiam; quia hæc non cognoscit, nisi per exteruos sensus ei immittantur species cognitorum externè; & sic cùm phantasia non habeat species spiritualium, hæc nequeunt in phantasmatibus repræsentari, & cognosci. At spiritualia de facto cognoscuntur, & creduntur, vt Deus, diuinæ personæ, perfectiones Dei, &c. Angeli, lumen gloriæ, habitus Theologici, dona Spiritus Sancti, &c. item anima ipsa, & alia similia; igitur, si in speciebus imaginarijs cognosci non possunt, in intelligibilibus tantùm cognoscuntur. *Quare per imagines seu phantasmata.*

Quocumque modo ex sensibilibus insensibilia, vt ait Apostolus *Rom.* 1. cognoscantur, certum est, & vnusquisque in se cognoscit, haberi cognitionem Dei, SS. Trinitatis, & diuinarum perfectionum per fidem: ita de Angelis, & aliis rebus spiritualibus. Ista tamen vt dixi per phantasmata repręsentari non possunt, sed per solas species intelligibiles causatas in intellectu possibili per agentem, vt ex libris de Anima *Omnes Deum cognoscunt, & credũ, sic & alia spiritualia.*

ma suppono. Quando ergo legitur, vel auditur punctum contemplabile de aliquo spirituali, vel contemplans sine lectione, vel auditione, sed ex sola recordatione cogitat de illo, & vult illud contemplari, idest figere obtutum in eo obiecto, manifestum est, quòd intuetur illud in suo repræsentatiuo; hoc autem aliud non est, nisi species intelligibilis. Immò vt mox dicam, etiam si obiectum contemplandum esset aliquod corporeum; cum tamen hoc eatenus sit contemplabile quatenus dicit respectum aliquem ad Deum; semper est necessaria species intelligibilis in contemplatione, quæ repræsentet Deum. Neque scio, aut capere possum quomodo aliter fieri possit istorum spiritualium contemplatio, seu pura cognitio.

Notabilis doctrina quomodo fiat cognitio spiritualium.

Conf. à paritate actuum credendi, sperandi, & amandi Deum, & diuina. Cùm enim homo exercet actus fidei de Deo, & de eius perfectionibus, de beatitudine, de lumine gloriæ &c. ac sperat in illo, vel diligit, certum est, quòd eius intellectus, & volantas habent pro obiecto Deum, & illa alia; at non in se præsentia obiectiuè, sed in speculo, & ænigmate, vt ait Apostolus, idest in speciebus intelligibilibus, quas homo ille formauit de Deo, ac diuinis, cæterisque spiritualibus; quæ species quomodo fiant, dicam postea cum S. Bonau. licet hoc ad rem nostram non faciat, eas tamen habemus. Ideòque cùm contemplans spiritualia, eadem prorsus fixè, & simplici intuitu cognoscat, ac intueatur, quæ per fidem credidit, in eisdem pariter speculis intuetur, in quibus prius cognita, fuerunt etiam credita. At non cognita, nec credita in phantasmatibus, quia hæc non possunt repræsentare nisi corporalia, ergo cognita, & credita in speciebus intelligibilibus, seu spiritualibus.

À paritate actuum credendi, diligendi, ac sperandi.

Id quod creditur contemplatur.

Di

Dico 2. Si in contemplatione acquisita obiecta contemplanda cum ordine ad Deum sunt corporalia, possunt videri, & cognosci, nedum in speciebus intelligibilibus; sed etiam in phantasmatibus; ita tamen vt Deus, seu eius potentia, aut sapientia, aliaue perfectio, quam respicit illud corporale, cognoscatur in sola specie intelligibili.

Quomodo cognoscuntur corporalia cum spiritualibus.

Prob. & declaratur. De omni obiecto cognito per sensus in phantasia, seu imaginatiua, seu sensu communi (quæ per me, & Scotum idem sunt) remanent species, seu imagines cognitorum, quæ appellantur phantasmata: & ex his depuratis per intellectum agentem, producuntur species intelligibiles, & spirituales, quæ resident in intellectu, *possibili dicto*: & sic vtriusque rei corporeę cognitæ duo specierum genera remanent in homine, sensibiles, & intelligibiles. Hoc posito.

Quomodo causantur in intellectu species erum omnium.

Dico, quòd contemplaturus aliquod corporale vt Christi humanitatem, aliudue de illo humanum; vel creationem mundi, iudicium, mortem, pœnas inferni, &c. ista videt, seu videre, & intueri potest in vtriusq; speciebus; quia vtræque repræsentant illa, & mouent ad intuendum, immo ex illis speciebus phantasticis mouetur intellectus ad cognoscendum intellectualiter, quia ex Philosopho, *oportet intelligentem phantasmata speculari*, seu ad phantasma conuerti; & hic est naturalis, & humanus in hac vita intelligendi modus, ac series.

Quomodo res intelligũtur

Si ergo vult quis contemplari creationem Cœli, vel aliud simile corporeum, & in eo, vel ex eo potentiam, aut sapientiam Dei facientis, tunc ex visibilibus iuxta doctrinam Apostoli *Rom. 1.* transit ad inuisibilia, & per speciem intelligibilem spiritualem, quam habet de Dei potentia, ac sapientia intuetur

fixè

Modus contemplãdi per corporalia.

fixè potentiam, & sapientiam. Immò aduerto, quòd cum quis ista spiritualia ex corporalibus contemplatur, semper, vel quasi semper (vt me docet frequens experientia) duo videt, vnum quasi directè, & principaliter, scilicet potentiam, seu sapientiam Dei, aut Deum, &c. & id in specie intelligibili; aliud quasi indirectè, & vt ita dicam obliquè, nempe rem illam corpoream in qua exercita est Dei potentia, & hanc rem corpoream licet cum minori attentione, & studio, seu applicatione intuetur in sua specie propria, vel in ea, quę residet in intellectu, vel etiam in ea, quæ residet in phantasia; & ita existimo cognosci, meditando, vel contemplando omnia spiritualia, quę ex corporalibus cognoscuntur, habentque cum istis connexionem aliquam; & hoc regulariter loquendo. Quòd si quis spiritualia ista sine corporalibus illis, vult meditari, vel contemplari, poterit hoc facere, vim sibi dulciter inferendo, vt relinquat intuitum corpuralium relucentium in phãtasmatibus, vel in proprijs speciebus intelligilibus, & attendat ad spiritualia tantùm, si potest.

In duplici specie cognoscũtur spiritualia, & corporalia.

Notanda doctrina.

Et hoc est graue illud documentum, quod ex S. Dionisio Areopagita Mystici tradunt contemplatiuis, *Desere imagines seu phantasmata*; quod sic intelligitur, idest cùm contemplaris mere spiritualia, *desere imagines*, non solùm eas, per quas fortasse putares repræsentari posse spiritualia illa, cùm hoc impossibile sit, sed etiam alias imagines, seu phantasmata aliarum rerum quę perturbare, impedire possunt intellectum contemplãtem, & siste in solo intuitu rei spiritualis, Item *desere imagines*, idest quando contemplaris spiritualia, quæ connexionem habent cum corporalibus, siue per modum efficientis, siue finis, v. g. in exemplo allato de creatione mundi, vel

Resolutio multarum difficultatum maximè notanda.

Quando deferendę species imaginariæ.

Imagines seu phantasmata quando deseri debent à contemplante.

de

de aliquo Christi opere; si vis Dei potentiam, vel sapientiam, aut charitatē, vel diuinitatem ipsam contemplari, *defere imagines* mundi, Cœli, materialisue Christi operis, & intuere spiritualē illam veritatem. At si vis illud spirituale contemplari, vt exercitum, seu in vsu positum illo corporali, non prohiberis hoc facere; neque hoc repugnat contemplationi acquisitæ. De infusa verò loquar postea. Ecce quando, & quales imagines deserendæ sunt à contemplante.

CAP. XVII.

An omnes homines sint capaces contemplationis acqusitæ.

ADu. 1. vnum, quod debui sępè aduertere ad remouendas quorumdam mundanorum deridentium contemplantes obiectiones; quòd aliud est actum aliquem contemplationis exercere; aliud verò vitam contemplatiuam ducere: pauciora siquidem requiriuntur pro primis, quàm pro secundis; vt dicam de dispositionibus contemplatiuorum, & de requisitis ad eam seruandam.

Notabilis doctrina. Aliud est actum aliquem contemplandi exercere, aliud verò vitam contemplatiuam ducere.

Adu. 2. quòd aliud est loqui de contemplatione acquisita, aliud de infusa. De prima hic loquor, & in proprio opusculo loquar de secunda, ad quam etiam prima disponere potest.

De acquisita est sermo.

Dico 1. Omnes homines cuiuscumque status, conditionis, & sexus, si instruātur, sunt capaces exercendi actus contemplationis acquisitæ.

Omnes instructi sunt apti ad aliquos contēplationis actus.

Prob. 1. Omnes tales, si instruuntur, sunt capaces meditationis, vt in suo loco dictum est; ergo etiam contemplationis. Nam si apto ad meditandum dicatur, postquam considerasti, Christi. v.g. natiui-

Quomodo insinuanda con-

templati ei, qui sci. medi ari. Facilè est docere ali quem contemplari, si capax sit rationis.

tiuitatem, vel flagellationem, non discurras ampliùs circa circumstantias illius facti, sed siste, & fige oculū mentis in illo vero facto, tamquam si id habe res ante oculos, cum fide ad ipsum: homo sic edoctus, & instructus id facilè faceret, si vellet; igitur cùm omnes rationis capaces possint sic instrui, omnes fieri possunt contemplationis capaces, sicut & meditationis.

Conf. Capaci meditationis præfatarum rerum dici potest, quòd dum res illas considerat, oculum mentis ad Deum dirigat hęc ex sua in nos misericordia ordinantem, cum admiratione, & suspensione animi ab omni alia operatione veritatem hanc intueatur, sicut v. g. intueretur picturam aliquam, vel gemmam aliquam, aliamue similem rem pulcherrimam, etiam absentem, & in sola phantasia pręsentem cum admiratione, & suspensione animi ab omni alia revideret, seu consideraret. Certè huiusmodi operandi omnes homines sunt capaces.

A paritate considerandi aliquod graue negotium.

Conf. 2. quilibet rationis capax aliquando negotium aliquod graue, & vrgens habet, siue commodum, siue incommodum, & in eo figit cogitatum, & ab eo difficilè remouetur. Is autem doceri, & instrui potest, quòd sic prorsus facere debet, dum reuelatum aliquid cogitat, seu meditatur, ergo erit capax contemplationis, si sic instruatur.

Ex S. Gr. omnes sunt capaces contēplationis.

Prob. 2. ex S. Greg. Magno *in Ezech. homil. 17.* post medium sic dicente. *Non enim contemplationis gratia summis datur, & minimis non datur, sed sæpè hanc summi, sæpè minimi, sæpiùs remoti, aliquando etiam coniugati percipiunt, Si ergo nullum est fidelium officium, à quo possit gratia contemplationis excludi; quisquis cor intus habet, illustrari etiam lumine contemplationis potest, vt nemo ex hac gratia; quasi de singularitate glorietur:* & post aliqua.

qua. *Non solùm alia Ecclesiæ membra, quæ præeminent habent contemplationis gratiam; sed plerumque hoc donum etiam illa membra percipiunt, quæ etsi iam per desiderium ad summa emicant, tamen adhuc in imis iacent. Nisi enim & his, qui despecti videntur, omnipotens Deus lumen contemplationis infuderit, fenestræ in vestibulis non fulssent.* Nota quòd Greg. explicat sensum mysticum templi, quod Ezechiel propheticè viderat, habens fenestras in fronte, & in vestibulis. Priores fenestras Templi dicit esse eos, qui in Ecclesia sunt maiores potestate, & scientia; fenestras vestibuli dicit esse inferiores, qui videntur despecti; & subdit Greg. *Videmus itaque alios in summis locis Sanctæ Ecclesiæ constitutos alta de Cælestibus loqui, miro studio in quantum illustrata mens sufficit supernæ Patriæ secreta rimari, fenestræ sunt in frontibus. Alij verò in Sanctæ Ecclesiæ sinu continentur, & despecti humanis oculis videntur; sed apud se sapientiæ studijs vacant, ad Cœlestia anhelant, atque in quantum prævalent, gaudia æterna considerant: isti fenestræ obliquæ sunt, sed in vestibulis.*

Cuiuscumque conditionis homines sũt eius capaces.

Maiores, & Minores in Ecclesia possunt ex Dei gratia contemplari.

Non ergo alicui tantùm conditioni hominum est data contemplationis gratia, sed potest omnibus inesse, si omnes instruerentur, & ad eam excendam à Deo illuminarentur; sæpè enim, vt ait Apostolus 1. *Corint.* 1. 26. infirmiores ad huiusmodi sublimia vocantur. *Quæ stulta sunt mundi elegit Deus, vt confundat fortia; & ignobilia mundi, & contemptibilia elegit Deus, & ea quæ non sunt, vt ea quę sunt destrueret, vt non glorietur omnis caro in conspectu eius.* Nullum ergo hominum genus, nullaque conditio à contemplationis exercitio reijcitur, si de eo instruatur, velitque Deo illuminante, inspirante, & adiuuante, illi vacare.

Sæpè infirmiores ad eam vocãtur.

Cons. omnis homo rationis capax, est etiam ca

pax exercendi actus Fidei, Spei, & Charitatis erga Deum, si de iis exercendi instruatur; qui tamen actus difficiliores sunt: ergo multò magis erunt capaces actuum contemplationis, quæ in Fide, & Charitate præcipuè fundantur, si de iis à perito directore instruantur.

Difficultas eluitur

Non est necessariu status eremitic⁹, vel similis ad exercēdum actū contemplationis.

Euidens ratio contra impugnantes communitatem contemplationis.

Prob. 3. Potior difficultas, quę videtur obstare, est, quia non omnes omnis conditionis homines possunt esse solitarii, celibes, sine negotiis, vel curis domesticis, & continuò reperiri in statu gratiæ. Sed hæc difficultas non obstat, quin omnes homines cuiuscumque status, & conditionis possint elicere actus Fidei, Spei, & Charitatis. 2. Non obstat quin possint elicere actus meditationis Mysteriorum Fidei; omnes siquidem recitant Rosarium, & meditantur ea mysteria. 3. difficultas vrgeret, si nunc loquerer de vita contemplatiua, quæ vt dicam infra, plura requirit, quàm communes, & simplices actus contemplandi, qui præfatas conditiones in contemplante non requirunt. 4. est ratio præcedentis, vt aliquis Theologus, vel etiam Philosophus speculetur veritates supernaturales, seu reuelatas, & sistat in earum consideratione, non est necesse, vt sit solitarius, celebs, sine negotiis, aut curis domesticis, & in statu gratiæ, vt notum est: alioquin paucissimi inuenirentur Theologi; sed quilibet Theologus cuiuscumque status, & conditionis potest actus speculandi, credendi, & considerandi Deum, eiusque perfectiones, exercere, & in eis intuitum mentis figere. Ergo idem dicendum de actibus contemplandi pro quolibet statu hominum; si isti à perito directore instruantur, & cum fructu, ac meritoriè actus illos facient; si in statu gratiæ facient, etiamsi coniugati, mercatores, curiales, agricolæ, aliisue nego-

negotiis impliciti. Nam nec totam diem, nec maiorem eius partem, sed minimam partem, vt mediam horam, vel etiam minorem in contemplatione (si ad eam sint à Deo vocati) sufficiet insumere, sicut in aliis deuotionibus, ac pietatis actibus insumere possunt. Et quemadmodum, si fideles actus pietatis, deuotionis, meditationis, misericordię, aliarumue virtutum, etiam fidei, &c. faciunt extra statum gratiæ, non merentur, sed bona opera faciunt; ita etiam qui actus meditandi, aut contemplandi faciunt extra gratiæ statum, non merentur, sed actus bonos faciunt.

Non omnes sunt capaces vitæ contemplatiuę.

Dico 2. Non omnes cuiusuis status, & conditionis homines sunt proximè apti, seu capaces vitę contemplatiuæ acquisitæ. Dixi *proximè capaces;* quia remotè omnis homo rationis capax, aptus est ad eam, si à Deo vocatus velit ad eam se disponere, ipsoque adiuuante prosequi.

Proximè nō omnes, sed remotè omnes.

Prob. non omnis homo continuò, vel frequenter se exercet in actibus contemplandi, vt omnibus notum est. At sine actuum frequentatione haberi nequit habitus, ac professio, seu status alicuius virtutis: ergo non omnes sunt proximè apti ad eam, hęc enim exigit frequentationem actuum.

Ratio.

Prob. 2. S.Bernard. *de modo benè viuendi serm.* 53. loquens de vita actiua, & contemplatiua, inquit, *Actiua vita communis est multorum; contemplatiua verò paucorum.*

Actiua vita communis est multorum.

Prob. 3. ex requisitis, & signis eorum qui contemplatiuam degunt vitam à S.Bernardo in pręfato *serm.* 53. allatis, sic. *Audi virtutes vitæ contemplatiuæ. Contemplatiua vita est, Charitatem Dei, & proximi tota mente retinere, ab exteriori actioni acquiescere; soli desiderio conditoris inhærere, ita vt iam nihil agere libeat, sed despectis*

Multa requiruntur ad vitam cōtemplatiuam.

Ad contempl. requisita ex S. Bernardo.

pectis omnibus curis sæculi ad videndum faciem sui creatoris animus inardescat, ita ut iam nouerit carnis corruptibilis pondus cum mœrore portare; totisque desiderijs optare hymnidicis Angelorum Choris interesse: appetere admisceri cœlestibus ciuibus, de æterna incorruptione in conspectu Dei gaudere: Et post aliqua sequitur, *Quicumque priùs in vita actiua proficit, ad contemplatiuam benè conscendit. Qui hanc temporalem gloriam, aut carnalem affectat concupiscentiam, à contemplatiua prohibetur*. Hæc Bernardus: sed nedum pauci, verùm paucissimi homines his conditionibus, & perfectionibus prædiri sunt, ergo nec omnes, nec multi sunt capaces, seu apti ad vitam contemplatiuam ducendam. Alia requisita adducuntur infra.

Pauci habent requisita vitæ contemplatiuæ.

S. Bonau. pluries de requisitis in contemplatiuo loquitur: in Centiloquio c. 46. ait, *proprietates contemplatiui præcipuæ sunt istæ, 1. Contuitus pulchritudinis diuinæ maiestatis cum dilectione respectu rationalis. 2. proprietas est quies respectu irascibilis. 3. est munditia cordis respectu concupiscibilis. Charitatem Dei, & proximi retinet, ab exteriori operatione quiescit. soli Dei desiderio inhæret, & calcatis omnibus curis ad videndum faciem creatoris inardescit, & Cæli ciuibus misceri*.

Ex S. Bon quæ sunt necessaria pro vita contemplatiua.

In tract. *de 7. itine. ætern. dist. 2.* ferè eadem repetit. *Contemplatiuus debet esse sine peccato, alioquin impeditur, ne sursum feratur. Debet esse liber à cura temporalium; quia liber spiritus dimittitur, quando calcatis terrenis desiderijs ab appetitione temporalium in securitate mentis exoneratur secundùm Grego. 3. moral. Debet esse perspicax, & sanatus, oculum carnis à cupiditatibus auertens, & oculum mentis in Deo figens, & de hoc oculo dicit sponsus, vulnerasti cor meum in vno oculorum tuorum* & cætera plura dicit Seraphicus Doctor de his, qui contemplatiuam vitam eligunt, vt sequantur. At nec omnes homines, nec

Iterum S. Bonau.

Multa requisita ad vitam contemplatiuam ex eodem.

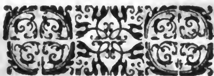
nec multis his qualitatibus præditi reperiuntur:ergo non omnes sunt proximè idonei,seu apti ad ducendam vitam contemplatiuam.

Prob.4. ex dispositionibus alijs multis,quas ad vitam contemplatiuam etiam acquisitam dicemus requiri, siue antecedentes, siue comitantes, siue subsequentes, quæ nec omni homini, nec omni statui personarum possunt regulariter conuenire;v.g. *Puritas cordis continua, vel quasi continua, passionum frenatio per exercitium virtutum moralium acquisita; fuga sæculi abstinentia à negotijs curisque mundi; solitudo, taciturnitas; in humanis successibus non lætandum, nec tristandum pro amicis, & cognatis, sed pro eis orandum, sine multiloquio, voce remissa, placido vultu, & paucis verbis loquendum, ac respondendum, diligendum plus audire, quàm loqui: non innitendum propriæ prudentię, non esse sapiens in oculis proprijs, nec sensibus confidendum; altiora non quęrenda, & fortiora non scrutanda; numquam otiosum manendum, sed semper legendum, orandum, vel aliquid meditandum; singulis horis singula tribuenda exercitia, considerandum quantum quis proficit, & quòd grandis restat via donec videatur Deus in Sion.* Hęc ex S. Bernardo, *tract. de octo punctis* requiruntur in homine spirituali contemplatiuo, & alia plura, vt dicam infrà. Hęc autem in omnibus non sunt; ergo non omnes sunt apti ad Vitam contemplatiuam.

Multæ aliæ dispositiones ad eam requiruntur.

Dispositiones, & conditiones vitæ contemplatiuæ.

Difficilè reperiuntur in multis.

OPVS-

OPVSCVLVM QVARTVM.

DE VITA ACTIVA, ET CONTEMPLATIVA.

CAP. I

In quo consistant, & in quo differant istæ vitæ.

Necessi is soluen i hoc du sum.

DVERTENDVM est, quòd de necessitate dubiū hoc soluendum fuit, ne fideles audientes tātùm laudari, & extolli cōntemplatione, & videntes se ad eam ineptos, desperēt de salute, vel perfectione; sed sciāt per aliam viam, atque vitam, nedum posse perfici, & saluari; sed maximis cum meritis magnos gloriæ gradus posse adipisci sine contemplatione. Sicut enim Io. 14. ait Saluator, *in domo Patris mei mansiones multæ sunt*: & ex 1. Corin. 15. 42. *sicut stella differt à stella in claritate, sic resurrectio mortuorum, quia Deus reddet vnicuique secundùm opera eius*: sic & in hoc sæculo dantur multæ viæ, & multa media, per quæ ad sublimes illas, diuersasq; mansiones perueniri potest, *vnus quidem sic, aliùs verò sic*, ait Apostolus. Omnes autem istę viæ seu viuendi modi (si martirium excipias) reducuntur ad istas vitas, seu viuendi modos,

In vtraue, & alterutra vita salus.

lures viæ erfectio. es.

dos, nempe *ad actiuam*, vel *contemplatiuam*, vel vt dicit S. Bonau. *mixtam* ex vtraque.

Adu. 2. & ſuppono, quòd ad ſalutem conſequendam ſufficiat ſeruare præcepta Dei, & Eccleſiæ, & decedere in gratiam, nam *Matth.* 19. Saluator interrogatus à quodam, *Magiſter bone, quid boni faciam, vt habeã vitam æternam?* reſpondit, *ſi vis ad vitam ingredi ſerua mandata*: & replicante illo; *Quæ*; Chriſtus enumerauit præcepta Decalogi: At in noua Lege adſunt, vt ſuppono, præcepta Eccleſiæ, &c. Verum ad perfectionem in hoc ſeculo, & maiorem gloriam in futuro; ac tutiori medio acquirendam, eſt neceſſaria obſeruantia conſiliorum Euangelicorum, quia in eodem Matthæi loco idem, qui Dominum interrogauerat, ſubdidit, *hæc omnia* [ideſt mandata] *cuſtodiui ab adoleſcentia mea, quid adhuc mihi deeſt?* Dominus reſpondit; *Si vis perfectus eſſe, vade, vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & habebis Theſaurum in Cælo, & veni ſequere me*. Hoc eſt vnum conſilium; & alia plura ſparſim tradidit in Euangelio, vt de Caſtitate exemplo *Caſtrantium ſe propter regnum Cælorum*, de patientia, cùm dixit, *Si quis te percuſſerit in vna maxilla, præbe ei & alteram* Matth. 5. & de manſuetudine, ac contemptu bonorum, *ei qui vult tecum in iudicio contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte ei & pallium*. Et *quicumque angariauerit te mille paſſus, vade cum illo & alia duo. Qui petit à te, da ei, & volenti mutuari à te, ne auertaris*. Matt. ibidem: & ita de aliis conſiliis Euangelicis. At nota, quòd pro ſimplici aſſecutione gloriæ dixit, *ſerua mandata*. Vt verò ille eſſet perfectus hìc, & haberet *Theſaurum* in Cœlo ideſt maximam gloriam, dixit, *eſſe vendenda bona, & danda pauperibus*, quod ſub conſilio eſt, ſicut & cætera nuper dicta. Omnia tamen humana opera bona, ſiue

Ad ſalutẽ quæ ſunt neceſſaria

Conſilia obſeruanſa ad perfectionem acquirendam.

Plura conſilia euangelica.

Digna cõſilia pro perfectione.

At pro ſalute, mandatorum obſeruantia ſufficit

præcepti, siue consilii reducuntur ad vitam actiuam, vel contemplatiuam, quæ ex communi Patrum sententia, & præsertim S. Augustini, figuratæ fuerunt in Martha, & Magdalena sororibus, Christū hospitari solitis, & in duabus vxoribus Iacob, Rachele, & Lya, ista operante, illa contemplante.

Duæ vitæ ex S. Aug.

Adu. 3. ex S. August. de Consensu Euangelistarum l. 1. c. 5. sic de Vitis istis loquente. *Duæ virtutes propositæ sunt in anima, vna actiua, altera contemplatiua; illa, qua itur; ista qua peruenitur. Illa qua laboratur, vt cor mundetur ad videndum Deum; ista qua vacatur, & videtur Deus. Illa est in præceptis exercendæ huius vitæ temporalis: ista in doctrina illius vitæ sempiternæ. Ac per hoc illa operatur; ista requiescit, quia illa est in purgatione peccatorum; ista in lumine purgatorum. Ac per hoc in hac vita mortali illa est in opere bonæ conuersationis; ista verò magis in fide, & apud perpaucos per speculum in ænigmate, & ex parte in aliqua visione incommutabilis veritatis. Hæ duæ vitæ in duabus vxoribus Iac. figuratæ intelliguntur. Lya quippe interpret. laborans; Rachel autem visū princip.* De quo arg. latè loquitur contra Fau. l. 22. c. 52. & se.

Actiua, & contemplatiua.

De duplici hac vita est tractatus iste

De his ergo duobus viuendi modis, qui communiter appellantur vita actiua, & contemplatiua, aliqua obiter dicemus; vt Tyrones Dei seruitio se accingentes, considerent, ad quam se videant propensos, quamque cum Dei adiutorio velint eligere; & quid ipsius in alterutra sit agendum, ne sine fructu operentur, & in vanum eorum culpa Dei gratiam recipiant. Et quia sancti, & pii viri de vtraque vita multa, & varia dixerunt, breuiori quo poterimus methodo, plura ex illis afferemus.

Aduerte tandem, & memoriter tene, ne decipiaris (quod sciolis quibusdam accidit) ex S. Thom. 2. 2. q. 81. art. 1. ad 5. *quòd Religiosi quamuis dici possint*

sint omnes, qui Deum colunt, specialiter tamen Religiosi dicuntur, qui totam vitam suam diuino cultui dedicant à mundanis negotijs se abstrahentes. Sicut etiam contemplatiui dicuntur, non qui contemplantur, sed qui contemplationi totam vitam deputant; Et ego addo, & omnia alia requisita ad vitam contemplatiuam habent, quæ passim aperientur hic, & prolixiùs cùm de dispositionibus, & aliis sequentibus loquemur.

Non omnes qui Deum colunt sunt Religiosi, sed qui toto vitæ tẽpore sunt religioni addicti. Ex S. Thoma.

Dico primò. Vita actiua fidelium, præcipuè consistit in continuo, vel frequenti (pro posse) exercitio operum misericordiæ spiritualis, & corporalis in proximos; & frequenti virtutum exercitio circa suimet directionem erga Deum, ac proximum, siue opera sint præcepti, siue consilii.

In quo cõsistit vita actina fidelium.

Prob. prima pars de operibus misericordiæ in proximos, ex totidem, & distinctis verbis S. Bernardi, qui docens quamdam Dominam de vtraque vita, *in tract. de modo benè viuendi Serm. 52.* vbi rescribit omnia adamussim, quæ sex ante sæculis docuerat, & scripserat Sanctus Gregorius Magnus in homil. 14. in Ezech. dicit, *Soror Charissima inter actiuam vitam, & contemplatiuam maxima est differentia. Actiua vita est panem esurienti dare; verbum sapientiæ, proximos docere; errantem corrigere; ad viam humilitatis superbientem reducere; discordiam ad concordiam reuocare; infirmos visitare; mortuos sepelire; captiuos, & in carcere positos redimere; quæ singulis quibuscumque expediant dispensare; necessaria vnicuique prouidere*, hæc S. Bernar.

In quibus opera misericordię spiritualis, & corporalis.

S. Bern. ex S. Gregor. Magno.

S. Thom. 2. 2. q. 181. per quatuor articulos, expedit tractatum de vita contemplatiua, & eadem dicit, quæ S. Bernerdus; addens, quòd exercitium omnium virtutum moralium spectat ad vitam actiuam; quod confirmat ex Arist. Etic. 10. c. 7. & 8. dicente, *Virtutes morales ordinant ad fœlicitatem actiuam*.

S. Thom. dicit idem In virtutũ moral. exercitio.

S. Bonau. Idem.

S. Bonau. eadem docet cum Bernardo, & præcipuè *in pharetra lib. 4. tit. de Actione, & Contemplatione*. Et replicat *in tract. de 7. itiner. ætern. dist. 6. & 7.* vbi de natura, perfectione, & operibus vtriusque vitæ diffusè agit sequens D. Gregorium, & Isidorum.

S. Prosper ante eos id docuerat, & S. August. & Ambros.

Ante eos eadem, & pluribus docuerat S. Prosper, seu Iulianus Pomerius *in libris primo, ac tertio de vita contemplatiua*. Et ante eum hanc primam partem docuerant Sancti Augustinus, Hieronymus, Ambrosius &c. qui de Marthæ, & Magdalenę operibus erga Christum in earum domo docentem locuti sunt.

Alia opera moralia spectātia ad vitam actiuam

Prob. modò secunda pars de aliis operibus moralibus, quæ circa propriam Personam, vel circa Deum, aut Sanctos, vel circa proximos fiunt, & ad actiuam vitam reducuntur ex S. Bernardo relato à S. Bonau. qui eum sequitur *in tract. de Meditat. Vitæ Christi cap.* 48. Sic autem dicit Bernardus: *Bonam autem vitam ego puto, & mala pati, & bona facere. Arbitror autem, quòd tu, qui in Congregatione es, benè viuis, si viuis ordinabiliter, socialiter, humiliter. Ordinabiliter, si in conuersatione tua sollicitus sis obseruare vias tuas in conspectu* Domini, *& in conspectu proximi, cauens & tibi à peccato, & illi à scandalo. Socialiter, si studens amari, & amare, & blandum te, & affabilem exhibere, supportare, non solùm patienter, sed & libenter infirmitates fratrum suorum, tàm morum, quàm corporum. Humiliter, vt cùm hæc omnia feceris spiritū vanitatis studeas exufflare, qui ex huiusmodi nasci solet: & quantumcumque illum senseris, nega omnino consensum. Sic & in patiendo malum, triplicem te oportet habere prouidentiam; quia triplex est: est enim quod à te pateris, quod à primo, quod à Deo. Primum est austeritas punientis. Secundum vexatio alienæ malitiæ. Tertium flagellum correptionis diuinæ. In eo quod à te*

Ex S. Bonau. multa

Directio sui erga Deum, & proximos pertinet ad vitam actiuam.

Virtutes morales

te pateris, debes volūtariè sacrificare. Quod à proximo, patiē- ter ferre. Quod à Deo, sine murmuratione, & cū gratiarū actio ne sustinere. Hęc & alia plura in eo c. *de exerc. vita actiua* prędixerat Ber. & cōcludit, *& hae de exercitio vita act.*

pertinent etiam ad actiuam vitam.

Ideò S. Bonau. *de medit. Vita Christi cap.* 47. dicit, Vitam actiuam duas habere partes, vnam, quę respicit directionem sui, aliam quæ respicit proximorum. Patet ergo, quòd exercium omnium virtutum moralium tàm principalium, quàm specierum earumdem, siue respiciant ipsum habentem in directione, & correctione suorum morum, siue mortificatione carnis; siue respiciant Deum, aut Sanctos in latria, dulia, ac deuotionibus cunctis; siue tandem respiciant proximos, ad actiuam vitam pertinere dicendū est.

Vita actiua ex San Bonauent. duas habet partes vna respicit directionem sui erga Deum alia erga proximū.

Ex quibus, habes primò, quòd omnes homines, qui aliquid de actiua vita participant (nequioribus exceptis, qui nec proximis, nec sibi consulunt) in aliquarum moralium virtutum exercitio vehementiùs laborant. Aliqui tamen plus, aliqui minus; aliqui in pluribus; aliqui in paucioribus, & aliqui in vno tantum virtutum genere se exercent frequentiùs, in alijs vrgente præcepto.

Corollaria.

Habes. 2. quod omnia mortificationis propriæ vitæ opera, ad vitam actiuam spectant, siue sint ex præcepto, & obligatione, siue ex consilio, & ex supererogatione; & sic ieiunia, ciliciorum vsus, flagellationes, itinera, silentia, vigiliæ, solitudines, & similia, quibus corpus affligitur, ad actiuam spectant.

Omnes habent exercitiū aliquod vitæ actiuæ.

Habes 3. quòd omnia misericordię spiritualis, aut corporalis in proximos opera, ad actiuam pertinent; vt docere ignaros, admonere peccatores; consolari afflictos; condonare offensas, orare Deum pro Defunctis, pro viuis, maximè pro hæreticorum, & aliorum peccatorum conuersione. Item corporalia, vt elee-

Omnes mortificationes pertinent ad actiuam vitam.

eleemosina, seu cibum dare egenis, & esurientibus, potum sitientibus; vestimentum nudis, visitare infirmos, vel carceratos, redimere captiuos, ac sepelire mortuos, alia his similia in proximorum necessitatibus facere ad actiuam spectant vitam.

Omnia opera misericordiæ ad vitam actiuam spectant.

Habes 4 quòd vacare, operibus pietatis in Deum, & Sanctam Virginem, cœterosque Sanctos per latriç, hyperduliæ, ac duliæ actus, per Sacramentorum, & vocalium orationum frequentiam, vel per alias corporales afflictiones, ac deuotiones ad actiuam spectat, licet dici posset spectare ad mixtam ex actiua, contemplatiuam ob mentalem conperationem, vt dicam postea.

Omnes actus deuotionis mortificationis, & ad vitam actiuam spectant. Item orationes vocales.

Habes 5. Omnes superiores, siue Ecclesiastici, siue sæculares exercentes iurisdictionem coactiuam, siue etiam solùm directiuam in alios secundùm rectas regulas vitam actiuam exercere, Deo gratam, vtpote à Deo institutam, quia ex Rom. 13. 1. *Omnis potesta s est à Deo, & quæ à Deo sunt, ordinata sunt, & qui potestati resistit* Dei *ordinationi resistit*. Ideo Episcopi ex August. *lib. 9. de Ciu. c. 19.* actiuam exercent vitam, & ipse consulit eis mixtam. Curam animarum exercentes, inferioris Episcopis, quouis vocentur nomine, siue sæculares, siue Regulares vitam actiuam ducunt, & debent mixtam ducere. Item Concionatores, Confessarij, scholarum Magistri, doctrinam Christianam docentes, & huiusmodi animarum directores in Congregationibus, vel extra actiuam agunt vitam. Qui autem aliquod eiusmodi institutum ex voto exercent, maiori cum merito faciunt. Quo verò ad Iudices, et Principes, qui alijs pręsunt, vt prosint, et regulas sacra, et ab Ecclesia permissas, in iudicijs, et ordinationibus seruant, actiuam, et rectam vitam ducunt; sin minus, malam; et hæc obi-

Omnes superiores exercẽtes iurisdictionẽ in subditos, exercent vitã actiuam si rectè operantur.

Ecclesiastici omnes curam habentes ex S. Aug. deberent vitam mixtam ducere.

Directores animarum vitã actiuam ducunt.

obiter de actiua dixisse sufficiat.

Dico 2. Vita contemplatiua consistit in continua, seu frequent Dei, ac diuinorum, et omnium reuelatorum cōsideratione, et charitate cum totali abdicatione sęculi, puritate cordis, ac passionum domatione, &c.

Vita contemplatiua quæ sit

Prob. ex S. Bernard. vbi supra serm. 53. vbi pariter exarat de verbo ad verbum ea quæ docuerat, et scripserat S. Greg. Mag. hom. 14. in Ezech. *Contemplatiua vita est Charitatatem Dei, & proximi tota mente retinere; ab exteriori actione acquiescere, soli desiderio conditoris inhærere, ita vt iam nihil agere libeat, sed despectis omnibus curis sæculi ad videndam faciem sui creatoris inardescat; ita vt iam nouerit carnis corruptibilis pondus cum mœrore portare, totisque desiderijs optare hymnidicis Angelorum choris interesse, appetere admisceri celestibus ciuibus, de æterna incorruptione in conspectu Dei gaudere:* hæc S. Bernardus.

S. Bernard ex S. Greg narratque spectant ad vitam contem. platiuam. Multa requiruntur ad Vitam contem. platiuam

S. Bonau. lib. de medit. Vitæ Christi cap. 55. ait *in contemplatiua vita aliter, & longè aliter in actiua te viuere oportet. Contemplator enim soli Deo vacare debet & manere in solitudine saltem mentis. Nihil ad eum de aliquibus rebus communibus, vel propinquis; nihil ad eum de proximis quantum ad obsequia corporalia pro illo tempore, sed oratione, deuotione, & compassione intendit ad eos, nihil etiam ad eum de seipso. Omnia breuiter debet post tergum proijcere, & tamquam in sensibilis, & mortuus erit, soli Deo vacari possit; nihil eum necessitas implicet vel inuitum. Oportet enim, quod hanc sapientiam discat in otio. Oportet, quod minoretur actu, & taceat exemplo Mariæ quantumcumque, & quotiescumque interpelletur; & ipsius exemplo dimittat Dominum respondere, & facere, vt omnia dignissima prouidentiæ suæ committat.*

Ex S. Bon.

Ex S. Bon. plurima requirit vita contēplatiua.

Deindè adducit alias conditiones Vitæ contempla-

platiuæ allatas à S. Bernardo Serm. 5. de Assumpt. B. Mariæ Virginis, sic. *Habet Martha, dum agit, formam benè operantis. Maria verò speciem explicat contemplantis, dum sedet, dum tacet, dum interpellata non respondet; sed tantùm in Dei verbum toto mentis studio intendit ad solam quam diligit gratiam diuinæ cognitionis, cætera respuens, medullitus haurit, forisque vt insensibilis redditur, dum intus ad contemplanda Dei sui gaudia fælicissimè rapitur.* Alia plura de exercitio vitæ contemplatiuæ dixerat Sanctus Bonau. in eodem tract. *de Medit. vitæ Christi cap. 49.* & nos multa alia dicemus infra de dispositionibus ad vitam contemplatiuam esse necessaria: Ita quòd eam ducens, agens, seu exercens, ita spiritualis esse debet, vt abnegato semetipso, mundo moriatur, & tollat crucem suam, & sequatur Christum.

Aliæ multæ conditiones vitæ contemplatiuæ, ex S. Bonau.

Tandem in fine illius 55. capitis S. Bonau. ex S. Bern. hæc dicit Contemplatori. *Simplex esto non tantùm sine dolo, sed etiam absque multiplicitate occupationum, vt tecum sit sermocinatio eius* (idest sponsi) *cuius & vox dulcis, & facies decora. Verum caue ne incipias abundare in sensu tuo, & velis plus sapere, quàm oportet; ne fortè dum lucem sectaris impingas in tenebras, illudente tibi Dæmonio meridiano.* & S. Bonau. de suo addit. *Vidisti quoniam contemplator debet omnia dimittere, occupationes, & exercitia corporalia, quia occupatio rectè opponitur vacationi, & est vnum de maioribus impedimentis, quæ possit habere contemplator, nam pluribus modis impedit eum, & non solùm cùm est in occupatione, sed postea, & primò, reddendo mentem sollicitam, & inquietam circa id quod facit, aut facere habêt; etiam, & relinquendo imaginationes & phantasmata.* Hæc Bonau.

Addit alia.

Alia plura in vita contempla tiua sunt necessaria

Ex his ergo de vita contemplatiua dictis conniicere potest qui putat se contemplatiuæ addictum, an

an contemplatiuam agat, necne, si per aliquod temporis spatium aliquando, vel quotidie actum aliquem contemplationis facit: maxima siquidem est differentia inter contemplantem, & vitam contemplatiuam agentem. Quilibet enim instructus potest actum aliquem contemplandi exercere, & fructuosè, si in statu gratiæ sit, etiam si negotiis mundi implicitus; & sine fructu potest pariter contemplari in peccato existens, vt sæpè accidit, & in hæreticis; ac schismaticis semper. At non proinde isti ducunt vitam contemplatiuam, & perfectam, (quæ à Sanctis laudatur, & anthonomasticè *contemplatiua* nuncupatur), si prçfatis careant conditionibus.

Magna differētia inter contēplantem, & vitam contemplatiuam ducentem

CAP. II.

De Vita mixta ex Actiua, & Contemplatiua.

ADu. quòd quamuis Sancti Patres, vt aduertit S. Bonau. *in tract. de medit. Vitæ Christi c.* 45. vitam humanam moralem ex facto duarum sororum Marthæ laborantis, & Magdalenç contemplantis distinguant in vitam actiuam, & contemplatiuam, quç etiam dici solent actuosa, & otiosa, non propterea opinandum est, quòd istç vitç ita sint inter se contrariæ, vt in eodem homine coniungi non possint, & sic ex vtriusque vicissitudinario exercitio maius, & copiosius meritum obtineri: vnde Seraphicus Doctor *in tract. de luminaribus Ecclesiæ*, dicit, tres morales vitas dari, Actuosam, Otiosam, & Mixtam. At quçnam istarum sit perfectior, dicetur postea.

Vita actiua potest coniungi cum contemp latiua in eodem subiecto.

Adu. 2. quòd S. August. *serm.* 17. *de Verb. Dom. de vtraque vita*, sic loquitur de Martha, & Magdalena.

Ex Aug. vtraque vita laudata.

In duabus fœminis, quæ susceperunt Dominum remanserunt duæ vitæ, ambæ innocentes, ambæ laudabiles, vna laboriosa, altera otiosa; nulla facinorosa, nulla desidiosa; nulla facinorosa, quam cauere debet laboriosa; nulla desidiosa, quam cauere debet otiosa: igitur vnitæ perfectiore m faciunt habentem ideo.

Potest quis actiuam, & contemplatiuam habere, eisq; pro opportunitate vti.

Dico. Actiua, & contemplatiua sic possunt copulari, quòd possit homo fidelis, ac deuotus, & spiritualis ab actiua vita ascendere ad contemplatiuam & cum necessitas vrget à contemplatiua ob bonum proximi descendere ad actiuam, & postea redire ad contemplatiuam.

Prob. totidem ferè S. Greg. verbis hom 14. in Ezech. *Ante actiua agitur, vt ad contemplatiuam post modum perueniatur, sed sciendum est, quòd sicut bonus ordo viuendi est, vt ab actiua in contemplatiuam tendatur, ita plerumque vtiliter à contemplatiua animus ad actiuam reflectitur, vt per hoc quo contemplatiua mentem accenderit, perfectiùs actiua teneatur. Debet ergo nos actiua ad contemplatiuam trasmittere, & aliquando tamen ex eo, quod introrsus mente conspeximus, contemplatiuam meliùs ad actiuam reuocare. Quia post visum principium, laboriosa vita boni operis, non est funditus deserenda.*

Ab vna ad aliam ascenditur & descenditur.

S. Bernard *de modo benè viuendi serm. 53.* idem dicit quod S. Greg. *Qui priùs in actiua proficit, ad contemplatiuam benè contendit*, & infra, *Viri Sancti sicut aliquando egrediuntur à secreto contemplationis ad actiuam vitam; ita rursus ab actiua vita reuertuntur, ad secretum intimæ contemplationis, vt intimè Deum laudent; vbi acceperunt vnde foris ad eius gloriam operentur. Sicut Deus vult, vt aliquando contemplatiui egrediantur ad actiuam vitam, vt alijs proficiant, ita aliquando vult, vt nemo eos inquietet, sed vt quiescant in secreto contemplationis suauissimæ. Et hoc est quod dicitur in Canticis, Adiuro vos filiæ Ierusalem,*

S. Bernard.

Transitus ab vna vita ad aliã, & e conuerso.

tem, ne suscitetis, nec euigilare faciatis animam diuinæ contemplationi deditam; orationibus, & diuinis lectionibus occupatam, &c.

S. Bonau. *in Pharetra lib. 4. cap. de Actione, & Contemplatione* multa digna dicit, præsertim ex S. August. *de Ciuita. Dei lib. 19. cap. 19.* sic. *Ex tribus illis vitæ generibus; scilicet otioso, actuoso, & ex vtroque composito; quamuis salua fide quisque possit in quolibet eorum vitam ducere, & ad sempiterna pręmia peruenire: interest tamen, quid amore teneat veritatis, quid amore Charitatis impendat, nec sic esse debet vnusquisque otiosus, vt in eodem otio vtilitatem non cogitet proximi; nec sic actuosus, vt contemplationem non requirat Dei. Otium Sanctum quęrit Charitas veritatis; negotium iustum suscipit necessitas Charitatis.* Et infra ex Bernardo. *Bonum acquirit gradum, qui benè ministrauerit proximo; forte meliorem, qui benè vacauerit Deo; optimum autem, qui perfectus est in vtroque.* Ex S.Bon. Vitam mixtam exaltat S. Doctor. ui vtrã que habet perfectior est.

De vicissitudine operandi in vtraque vita loquitur Seraphicus Doctor *in tract. de medit. Vitæ Christi cap. 47.* sic *Hæc siquidem vera, & casta contemplatio habet, ut mentem, quam diuino igne uehementer succenderit tanto interdum repleat zelo, & desiderio acquirendi Deum quæ eum similiter diligat, ut otium contemplationis pio studio prædicationis libentissimè intermittat, & rursum petita uotis in hac parte tanto ardentius redeat ad ipsum, quantò se fructuosiùs intermissæ meminerit, & iterum sumpto contemplationis gustu uiolentiùs ad acquirenda lucra solita alacriter recurrat.* Vicissim exercentur ifę vitę.

Et de his in vtraque vita exercitatis, ait S Doctor, quòd æstuant, & fluctuant, quam pro aliquo tempore debeant exercere, sic. *Cęterum inter has uicissitudines plerumque mens fluactuat, metuens, & uehementer estuans alteri horum dum suis affectionibus hinc inde di-*

Vicissitudo in exercenda alterutra vita

strabitur plus iusto inhæreat, & sic in utroque uel modicum à diuina deuiet uoluntate. Et fortassis aliquid tale Sanctus Iob patiebatur, cùm diceret, si dormiero, dico quando consurgam, & rursùs expectabo uesperam, hoc est, & quietus neglecti operis, & occupatus, perturbatæ nihilominus quietis me arguo. Vides uirum Sanctum inter fructum operis, & somnum contemplationis grauiter æstuare, & in bonis licet semper conuersantem, semper tamen quasi de malis pœnitentiam agere, & Dei cum gemitu singulis momentis inquirere uoluntatem: hęc ex S. Bernard. S. Bonau.

S. Bonau. ex S. Bernardo.

In his autem casibus fluctuationis, & ęstuationis in homine spirituali exercitato in vita actiua, & contemplatiua, an & quando alterutram debeat exercere, dicit idem S. Doctor ibidem sic. *Vnicum quippe in huiusmodi remedium, seu refugium, oratio est, & frequens gemitus ad Deum, ut quid quando, & quatenus nos facere uelit, nobis demonstrare dignetur.*

Consiliũ in dubio exercendi alterutram.

S. August. in lib. 19. de Ciuit. cap. 19. præter ea, quæ supra cum S. Bonau. referente eius verba, diximus, commendans mixtionem vitæ actiuæ cum contemplatiua, ita prosequitur; *In otio non iners uacatio delectare debet: sed aut inquisitio, aut inuentio ueritatis, ut in ea quisque proficiat, & quod inuenerit teneat, & alteri non inuideat. In actione uerò non amandus est honor in hac uita, siue potentia, quoniam omnia uana sub sole, sed opus ipsius, quod per eumdem honorem, uel potentiam fit, si rectè, atque vtiliter fit, idest, vt valeat ad eam salutem subditorum, quæ secundùm Deum est: Propter quod ait Apostolus, qui Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat:* declarans deinde, quòd Episcopus Græcum vocabulum est, quod latinè sonat superintendens, idest vitam actiuam agens circa se, & subditos dirigendos, *vt intelligat non se esse Episcopum, qui præesse dilexerit,*

Ex S. Aug. quæ vita exercenda, & quando.

rit, non prodesse, subdit. *Itaque a studio cognoscendæ veritatis nemo prohibetur, quod ad laudabile pertinet otium. Locus verò superior, sine quo regi populus non potest, etsi ita teneatur, atque administretur, vt decet: tamen indecenter appetitur. Quamobrem otium sanctum quærit Charitas veritatis; negotium iustum suscipit necessitas Charitatis; quam sarcinam si nullus imponit, percipiendæ, atque intuendę vacandum est veritati: si autem imponitur, suscipienda est propter Charitatis necessitatem. Sed nec sic omnimodè veritatis delectatio deserenda est, ne subtrahatur illa suauitas, & opprimat ista necessitas* Digna quidem, vt de more, dicit Sanctus Magister Augustinus.

Episcopi in vtraqs vita exerceri debēt

Modò vna modò altera exercenda.

Ex his ergo, & ex primis supra cum S. Bonau. allatis S. Augustini dictis, plura colliguntur & sancta documenta. Primum, quòd vita actiua coniungi potest, & deberet cum contemplatiua. 2. quòd pro opportunitate, modò in vna, modò in alia potest homo operari: si non vrgeat præceptum Charitatis, contemplatiuæ vacet; si necessitas proximi vrget, vacandum est actiuæ, & illa cessante redeundum ad contemplatiuam. Tertium est, quòd licet aliquę dignitates, & honores pręstent modum exercendi actiuam, vt Episcopatus v. g. & aliæ similes, tunc propter opus illud, seu actiuam vitam exercendam, appeti possunt, non ex alio motiuo. Quartum, quòd Episcopus, alijue Pręlati non debent delectari, quòd præsunt alijs, sed quòd prosunt. Quintum, quòd isti, & actiuæ, & contemplatiuæ possunt, & debent vacare. 6. quòd subditi, qui sarcinam subiectionis portant, si contemplationi vacant, dum eis à suis superioribus præcipitur, vt proximi necessitati consulant, parere debent, omittendo ad tempus contemplationem; vt postea pręterita necessitate sucurrendi proximo, ad illam redeant.

Plura documenta circa has duas vitas

Plura corollaria vtilia.

Pro Prælatis documenta.

Alia pro subditis.

Dam-

A contemplatiuis parendum est Præceptis.

Damnanda igitur, vt de Illuminatis damnata fuit, quorumdam fatuorum opinio, afferentium, quòd si subditus Religiosus vacans contemplationi præceptum habeat à Superiore de aliquo actiuæ vitæ opere exequendo, non teneatur exequi; vel si eiusdem conditionis vxor præceptum habeat à marito, vel filius à Patre de aliquo domestico opere peragendo, non teneatur obedire. Si quidem ex iustitia tenentur obedire; & tunc in eiusmodi operibus vitam exercent actiuam in sui met directione.

Error Illuminatorum.

Christus vtramque exercuit.

Hinc est, quòd præcipui Sancti, ipsiusmet Domini Iesu Christi exemplo, qui vtramque vitam summè perfectam duxit, vt in sequenti dicam, in vtraque pariter pro opportunitate sese exercuerunt, vt Apostoli, qui in Euangelii prædicatione, & moralium, atque Theologalium virtutum exercitio, verbo, & exemplo in proximorum vtilitatem laborantes, meditationes, & contemplationes diuinarum rerum pro temporum opportunitatibus non omiserunt. Sic de Sanctis Doctoribus Græcis, ac Latinis legimus; etsi enim in concionibus, & librorum, quibus Ecclesiam illustrarunt, & mundum docuerunt, scriptione tantum, vt vix credibile sit, desudarunt; contemplationem tamen diuinorum non reliquerunt; immò ex hac illuminati, ad ea prædicanda, & scribenda aptiores, & promptiores sunt effecti.

SS. Doctores vtrique vacarunt.

Notandum autem est, pro fidelium Piorum consolatione, quòd hic, contemplationis vocabulo, intelligitur, nedum pura, ac sublimis infusa, vel acquisita contemplatio, idest simplex intuitus reuelatæ veritatis sine discursu, sed etiam meditatio, quæ cum discursu fit; semper enim, vt exercitati experiuntur, in meditatione alicuius puncti reuelati, aliquis contemplationis, esto per transitum, & modicus saltim,

Hic nomine contemplationis veniat etiam con meditatio

gra-

gradus interuenit: Immò ad maiorem consolationem fidelium dico cum S. Thoma, quod actus omnes præparatorij ad contemplationem acquisitam, ac ad meditationem, vt examen conscientiæ, lectio puncti meditandi, contemplandi, gratiarum actio, & petitio, ad contemplationem reducuntur. Is ergo, qui mundo corde, actiuæ vitæ operam vacat, & suis temporibus, mentalibus hisce orationibus, vel alterutri incumbit, gradeat in Domino, certusque de maximo præmio, oret Deum, vt vsque in finem in hac mixta, & coniuncta vita perseueret, et æternam, omnisque laboris, & actuosæ vitæ expertem, euidentem, ac facialem Dei contemplationem consequatur.

CAP. III.

An Contemplatiua vita sit melior actiua, an e contra, vel mixta ex vtraque.

Adu. quòd Sancti Patres vnanimiter vtramque vitam collaudant, & perfectam dicunt, & perfectiorem, immò optimam ex Christi oraculo *Lucæ* 10. contemplatiuam. At de meritis earum video illos non vniformiter loqui, quænam scilicet earum sit magis meritoria; neque mirum: ideò.

Adu. 2. quòd non semper omnis res, omnisque humana actio, quæ præcellit alteri in perfectione, præcellit etiam in ratione meritorij: fieri enim potest, vt res aliqua perfectior secundùm suam essentiam, nedum non sit ita meritoria, sicut alia imperfectior; sed neque vllo modo sit meritoria; immò vel sit comprincipium actionis meritoriæ, vel sit præmium illius. v. g. omnes habitus infusi, Fides, Spes, & (Non semper aliquid perfectum est magis meritorium.)

& Charitas, & alij, si dentur, sunt principia actionum meritoriarum, & comprincipia hominis merentis per earum actus; ipsi tamen habitus nec sunt merita, quia non actiones, neque merentes, quia non sunt supposita viuentia, quibus competit mereri. Ita de lumine gloriæ, de contemplatione, seu visione, ac fruitione Dei in Patria; perfectissimæ, & optimæ omnium res, actiones sunt, at non merita, nec meritoriæ, sed meritorum terminus, ac præmium. Ideò nemo miretur si in Authore aliquo, seu sancti alicuius Doctoris libro legat, merita maiora, modò actiuæ, modò contemplatiuæ, & tamen legatur in eis contemplatiua perfectior.

Exempla multa.

Omnes istæ, tres vitæ sunt perfectæ, & meritoriæ.

Dico ergo primò: tàm actiua, & contemplatiua vita, quàm mixta ex vtraque, sunt laudabiles, et meritoriæ, ac perfectæ.

Prob. primò ex dictis in præcedentibus, & ex dicendis in sequenti coclusione, quæ ad idem est. 2. prob. de actiua Saluator præcipit, *estote misericordes, sicut Pater vester Cœlestis misericors est*: immò protestatur, quòd de operibus misericordiæ in proximum exacta ratio sumenda sit ab ipso in die iudicij, & præmium, ac supplicium ad eorum mensuram sit conferendum, dicet enim, *esuriui, & dedistis mihi manducare; sitiui, & dedistis mihi bibere; hospes eram, infirmus &c. Venite benedicti Patris mei, percipite Regnum &c.* Reprobis vero, *esuriui sitiui &c. & non dedistis; ite maledicti in ignem æternum, &c.* ergo.

Actiua vita à Christo commendata.

Idem Saluator ascensurus ad Cœlum præcipit Apostolis vitæ actiuæ exercitium, *Euntes in mundum vniuersum prædicate Euangelium omni creaturæ, batizantes &c. docentes eos seruare omnia quæcumque mandaui vobis.* Illi autem profecti prædicauerunt vbique: & labores quos Apostoli peregerunt, in earum actibus referun-

Præcipitur.

feruntur. Hæc autem actiuæ vitæ opera sunt, ergo perfecta est.

De vtraque vita S.Greg.in Ezech. hom. 14. ait, *Benè vtrasque vitas duæ illæ mulieres signauerant, Martha, & Maria, quarum vna satagebat circa frequens ministerium: alia verò sedebat ad pedes Domini, & audiebat verba de ore eius, & dum Martha quæreretur, Dominus dicit, Maria optimam partem elegit, quæ non auferètur ab ea. Neque enim bonam partem dicit elegisse Mariam, sed optimam, vt etiam pars Marthæ indicaretur bona.* Ex S.Greg vtraque bona.

S. Bonau. *lib.4.Pharetræ*, ex S. Bernardo vtramque commendat in cap. *de actione, & contemplatione*, & vtramque dicit ad æternam vitam conducere; & ex eodem subdit. *Bonum acquirit gradum, qui benè ministrauerit proximo, forte meliorem, qui bene vacauerit* Deo: *optimum autem, qui perfectus est in vtroque.* Omnes itaque perfectę sunt, sed vna perfectior alia: Mixta autem supra singulas. Ex S.Bon.

Dico 2. Contemplatiua Vita est perfectior actiua, immò respectu huius optima. Contemplatiua est perfectior

Prob. ex Christi oraculo Lucæ 10. in fine, qui Martha laborante, & Maria sedente ad pedes Christi, & audiente illum docentem, dum Martha doleret, quòd Maria eam non adiuuaret, Saluator dixit, *Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea.*

At quare sit optima, & vnde id sibi competat, videndum est, supposito ex supradictis cum Sanctis Patribus, quòd Maria fuerit figura vitę contemplatiuæ, Martha verò actiuæ. S.Greg. *hom.14.in Ezech.* dicit, contemplatiuam esse optimam ea ratione, quam assignat Christus, *quia non auferetur* ab habente: Actiua enim desinit cum temporali vita, at contemplatiua sequitur animam, & manet in æternum: Contemplatiua optima quare.

eleemosina, seu cibum dare egenis, & esurientibus, potum sitientibus; vestimentum nudis, visitare infirmos, vel carceratos, redimere captiuos, ac sepelire mortuos, alia his similia in proximorum necessitatibus facere ad actiuam spectant vitam.

Omnia opera misericordiæ ad vitam actiuam spectant.

Habes 4 quòd vacare, operibus pietatis in Deum, & Sanctam Virginem, cœterosque Sanctos per latriæ, hyperduliæ, ac duliæ actus, per Sacramentorum, & vocalium orationum frequentiam, vel per alias corporales afflictiones, ac deuotiones ad actiuam spectat, licet dici posset spectare ad mixtam ex actiua, contemplatiuam ob mentalem conperationem, vt dicam postea.

Omnes actus deuotionis mortificationis, & ad vitam actiuam spectant. Item orationes vocales.

Habes 5. Omnes superiores, siue Ecclesiastici, siue sæculares exercentes iurisdictionem coactiuam, siue etiam solùm directiuam in alios secundùm rectas regulas vitam actiuam exercere, Deo gratam, vtpote à Deo institutam, quia ex Rom. 13. 1. *Omnis potestas est à Deo, & quæ à Deo sunt, ordinata sunt, & qui potestati resistit* Dei *ordinationi resistit*. Ideo Episcopi ex August. *lib. 9. de Ciu. c. 19.* actiuam exercent vitam, & ipse consulit eis mixtam. Curam animarum exercentes, inferioris Episcopis, quouis vocentur nomine, siue sæculares, siue Regulares vitam actiuam ducunt, & debent mixtam ducere. Item Concionatores, Confessarij, scholarum Magistri, doctrinam Christianam docentes, & huiusmodi animarum directores in Congregationibus, vel extra actiuam agunt vitam. Qui autem aliquod eiusmodi institutum ex voto exercent, maiori cum merito faciunt. Quo verò ad Iudices, et Principes, qui alijs præsunt, vt prosint, et regulas sacra, et ab Ecclesia permissas, in iudicijs, et ordinationibus seruant, actiuam, et rectam vitam ducunt; sin minus, malam; et hæc obi-

Omnes superiores exercentes iurisdictionē in subditos, exercent vitā actiuam si rectè operantur. Ecclesiastici omnes curam habentes ex S. Aug. deberent vitam mixtam ducere.

Directores animarum vitā actiuam ducunt.

obiter de actiua dixisse sufficiat.

Dico 2. Vita contemplatiua consistit in continua, seu frequent Dei, ac diuinorum, et omnium reuelatorum cōsideratione, et charitate cum totali abdicatione sęculi, puritate cordis, ac passionum domatione, &c.

Vita contemplatiua quæ sit

Prob. ex S. Bernard. vbi supra serm. 53. vbi pariter exarat de verbo ad verbum ea quæ docuerat, et scripserat S. Greg. Mag. hom. 14. in Ezech. *Contemplatiua vita est Charitatatem Dei, & proximi tota mente retinere; ab exteriori actione acquiescere, soli desiderio conditoris inhærere, ita vt iam nihil agere libeat, sed despectis omnibus curis sæculi ad videndam faciem sui creatoris inardescat; ità vt iam nouerit carnis corruptibilis pondus cum mærore putare, totisque desiderijs optare hymnidicis Angelorum choris interesse, appetere admisceri cælestibus ciuibus, de æterna incorruptione in conspectu Dei gaudere:* hæc S. Bernardus.

S. Bernard ex S. Greg narratque spectant ad vitam contemplatiuam. Multa requiruntur ad Vitam contemplatiuam.

S. Bonau. lib. de medit. Vitæ Christi cap. 55. ait *in contemplatiua vita aliter, & longè aliter in actiua te viuere oportet. Contemplator enim soli Deo vacare debet & manere in solitudine saltem mentis. Nihil ad eum de aliquibus rebus communibus, vel proprijs; nihil ad eum de proximis quantum ad obsequia corporalia pro illo tempore, sed ratione, deuotione, & compassione intendit ad eos, nihil etiam ad eum de seipso. Omnia breuiter debet post tergum proijcere, & tamquam insensibilis, & mortuus erit, soli Deo vacari possit; nihil eum necessitas implicet vel inuitum. Oportet enim, quòd hanc sapientiam discat in otio. Oportet, quòd minoretur actu, & taceat exemplo Mariæ quantumcumque, & quotiescumque interpelletur; & ipsius exemplo dimittat Dominum respondere, & facere, vt omnia dignissima prouidentiæ suæ committat.*

Ex S. Bon.

Ex S. Bon. plurima requirit vita contēplatiua.

Deindè adducit alias conditiones Vitæ contempla-

Aliæ multæ conditiones vitæ contemplatiuæ, ex S. Bonau.

platiuæ allatas à S. Bernardo Serm. 5. de Assumpt. B. Mariæ Virginis, sic. *Habet Martha, dum agit, formam benè operantis. Maria verò speciem explicat contemplantis, dum sedet, dum tacet, dum interpellata non respondet; sed tantùm in Dei verbum toto mentis studio intendit ad solam quam diligit gratiam diuinæ cognitionis, cætera respuens, medullitus haurit, forisque vt insensibilis reditur, dum intus ad contemplanda Dei sui gaudia fœlicissimè rapitur.* Alia plura de exercitio vitæ contemplatiuæ dixerat Sanctus Bonau. in eodem tract. *de Medit. vita christi cap.* 49. & nos multa alia dicemus infra de dispositionibus ad vitam contemplatiuam esse necessaria: Ita quòd eam ducens, agens, seu exercens, ita spiritualis esse debet, vt abnegato semetipso, mundo moriatur, & tollat crucem suam, & sequatur Christum.

Addit alia

Tandem in fine illius 55. capitis S. Bonau. ex S. Bern. hæc dicit Contemplatori. *Simplex esto non tantùm sine dolo, sed etiam absque multiplicitate occupationum, vt tecum sit sermocinatio eius* (idest sponsi) *cuius & vox dulcis, & facies decora. Verum caue ne incipias abundare in sensu tuo, & velis plus sapere, quàm oportet; ne fortè dum lucem sectaris impingas in tenebras, illudente tibi Dæmonio meridiano.* & S. Bonau. de suo addit. *Vidisti quoniam contemplator debet omnia dimittere, occupationes, & exercitia corporalia, quia occupatio rectè opponitur vacationi, & est vnum de maioribus impedimentis, quæ possit habere contemplator, nam pluribus modis impedit eum, & non solùm cùm est in occupatione, sed postea, & primò, reddendo mentem sollicitam, & inquietam circa id quod facit, aut facere habet; etiam, & relinquendo imaginationes & phantasmata.* Hæc Bonau.

Alia plura in vita cõtemplatiua sunt necessaria

Ex his ergo de vita contemplatiua dictis conii-cere potest qui putat se contemplatiuæ addictum, an

an contemplatiuam agat, necne, si per aliquod temporis spatium aliquando, vel quotidie actum aliquem contemplationis facit: maxima siquidem est differentia inter contemplantem, & vitam contemplatiuam agentem. Quilibet enim instructus potest actum aliquem contemplandi exercere, & fructuosè, si in statu gratiæ sit, etiam si negotiis mundi implicitus; & sine fructu potest pariter contemplari in peccato existens, vt sæpè accidit, & in hæreticis; ac schismaticis semper. At non proinde isti ducunt vitam contemplatiuam, & perfectam, (quæ à Sanctis laudatur, & anthonomasticè *contemplatiua* nuncupatur), si prȩfatis careant conditionibus.

Magna differētia inter contēplantem, & vitam contemplatiuam ducentem

CAP. II.

De Vita mixta ex Actiua, & Contemplatiua.

ADu. quòd quamuis Sancti Patres, vt aduertit S. Bonau. *in tract. de medit. Vita Christi c.* 45. vitam humanam moralem ex facto duarum sororum Marthæ laborantis, & Magdalenȩ contemplantis distinguant in vitam actiuam, & contemplatiuam, quȩ etiam dici solent actuosa, & otiosa, non propterea opinandum est, quòd istȩ vitȩ ita sint inter se contrariæ, vt in eodem homine coniungi non possint, & sic ex vtriusque vicissitudinario exercitio maius, & copiosius meritum obtineri: vnde Seraphicus Doctor *in tract. de luminaribus Ecclesiæ*, dicit, tres morales vitas dari, Actuosam, Otiosam, & Mixtam. At quȩnam istarum sit perfectior, dicetur postea.

Vita actiua potest coniungi cum contemplatiua in eodem subiecto.

Adu. 2. quòd S. August. *serm.* 17. *de Verb. Dom. de vtraque vita*, sic loquitur de Martha, & Magdalena.

Ex Aug. vtraque vita laudata.

In duabus fœminis, quæ susceperunt Dominum remanserunt duæ vitæ, ambæ innocentes, ambæ laudabiles, vna laboriosa, altera otiosa; nulla facinorosa, nulla desidiosa; nulla facinorosa, quam cauere debet laboriosa; nulla desidiosa, quam cauere debet otiosa; igitur vnitæ perfectiore m faciunt habentem ideo.

Potest quis actiuam, & contemplatiuam habere, eisq; pro oportunitate vti.

Dico. Actiua, & contemplatiua sic possunt copulari, quòd possit homo fidelis, ac deuotus, & spiritualis ab actiua vita ascendere ad contemplatiuam & cum necessitas vrget à contemplatiua ob bonum proximi descendere ad actiuam, & postea redire ad contemplatiuam.

Ab vna ad aliam ascenditur, & descenditur.

Prob. totidem ferè S. Greg. verbis hom 14. in Ezech. *Ante actiua agitur, vt ad contemplatiuam postmodum perueniatur, sed sciendum est, quòd sicut bonus ordo viuendi est, vt ab actiua in contemplatiuam tendatur, ita plerumque vtiliter à contemplatiua animus ad actiuam reflectitur, vt per hoc quo contemplatiua mentem accenderit, perfectiùs actiua teneatur. Debet ergo nos actiua ad contemplatiuam trasmittere, & aliquando tamen ex eo, quod introrsus mente conspeximus, contemplatiuam meliùs ad actiuam reuocare. Quia post visum principium, laboriosa vita boni operis, non est funditus deserenda.*

S. Bernard.

S. Bernard *de modo benè viuendi serm. 53.* idem dicit quod S. Greg. *Qui priùs in actiua proficit, ad contemplatiuam benè contendit*, & infra. *Viri Sancti sicut aliquando egrediuntur à secreto contemplationis ad actiuam vitam; ita rursus ab actiua vita reuertuntur ad secretum intimæ contemplationis, vt intimè Deum laudent; vbi acceperunt vnde foris ad eius gloriam operentur. Sicut Deus vult, vt aliquando contemplatiui egrediantur ad actiuam vitam, vt alijs proficiant, ita aliquando vult, vt nemo eos inquietet, sed vt quiescant in secreto contemplationis suauissimæ. Et hoc est quod dicitur in Canticis, Adiuro vos filiæ Ierusalem,*

Transitus ab vna vita ad aliã, & e conuerso.

lem,

tem, ne suscitetis, nec euigilare faciatis animam diuinæ contemplationi deditam, orationibus, & diuinis lectionibus occupatam, &c.

S. Bonau. *in Pharetra lib. 4. cap. de Actione, & Contemplatione* multa digna dicit, præsertim ex S. August. *de Ciuita. Dei lib. 19 cap. 19.* sic. *Ex tribus illis vitæ generibus, scilicet otioso, actuoso, & ex vtroque composito, quamuis salua fide quisque possit in quolibet eorum vitam ducere, & ad sempiterna præmia peruenire: interest tamen, quid amore teneat veritatis, quid amore Charitatis impendat, nec sic esse debet vnusquisque otiosus, vt in eodem otio vtilitatem non cogitet proximi; nec sic actuosus, vt contemplationem non requirat Dei. Otium Sanctum quærit Charitas veritatis; negotium iustum suscipit necessitas Charitatis.* Et infra ex Bernardo. *Bonum acquirit gradum, qui benè ministrauerit proximo; forte meliorem, qui benè vacauerit Deo; optimum autem, qui perfectus est in vtroque.* Ex S. Bon. Vitam mixtam exaltat S. Doctor. ui vtraque habet perfectior est.

De vicissitudine operandi in vtraque vita loquitur Seraphicus Doctor *in tract. de medit. Vitæ Christi cap. 47.* sic *Hæc siquidem vera, & casta contemplatio habet, ut mentem, quam diuino igne vehementer succenderit tanto interdum repleat zelo, & desiderio acquirendi Deum quæ eum similiter diligat, ut otium contemplationis pro studio prædicationis libentissimè intermittat, & rursum potita uotis in hac parte tanto ardentiùs redeat ad ipsum, quantò se fructuosiùs intermissæ meminerit, & iterum sumpto contemplationis gustu uiolentiùs ad acquirenda lucra solita alacriter recurrat.* Vicissim exercentur [illegible] vitæ.

Et de his in vtraque vita exercitatis, ait S. Doctor, quòd æstuant, & fluctuant, quam pro aliquo tempore debeant exercere, sic. *Cæterum inter has uicissitudines plerumque mens fluctuat, metuens, & uehementer estuans alteri horum dum suis affectionibus hinc inde di-*

Vicissitudo in exercenda altrutra vita

strabitur plus iusto inhæreat, & sic in utroque uel modicum à diuina deuiet uoluntate. Et fortassis aliquid tale Sanctus Iob patiebatur, cùm diceret, si dormiero, dico quando consurgam, & rursùs expectabo uesperam, hoc est, & quietus neglecti operis, & occupatus, perturbatæ nihilominus quietis me arguo. Vides uirum Sanctum inter fructum operis, & somnum contemplationis grauiter æstuare, & in bonis licet semper conuersantem, semper tamen quasi de malis pœnitentiam agere, & Dei cum gemitu singulis momentis inquirere uoluntatem: hęc ex S. Bernard. S. Bonau.

S. Bonau. ex S. Bernardo.

In his autem casibus fluctuationis, & ęstuationis in homine spirituali exercitato in vita actiua, & contemplatiua, an & quando alterutram debeat exercere, dicit idem S. Doctor ibidem sic. *Vnicum quippe in huiusmodi remedium, seu refugium, oratio est, & frequens gemitus ad Deum, ut quid quando, & quatenus nos facere uelit, nobis demonstrare dignetur.*

Consiliũ in dubio exercendi alterutram.

S. August. in lib. 19. de Ciuit. cap. 19. præter ea, quæ supra cum S. Bonau. referente eius verba, diximus, commendans mixtionem vitæ actiuæ cum contemplatiua, ita prosequitur; *In otio non iners uacatio delectare debet: sed aut inquisitio, aut inuentio ueritatis, ut in ea quisque proficiat, & quod inuenerit teneat, & alteri non inuideat. In actione uerò non amandus est honor in hac uita, siue potentia, quoniam omnia uana sub sole, sed opus ipsius, quod per eumdem honorem, uel potentiam fit, si rectè, atque vtiliter fit, idest, ut valeat ad eam salutem subditorum, quæ secundùm Deum est: Propter quod ait Apostolus, qui Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat:* declarans deinde, quòd Episcopus Græcum vocabulum est, quod latinè sonat superintendens, idest vitam actiuam agens circa se, & subditos dirigendos, *vt intelligat non se esse Episcopum, qui præesse dilexerit,*

Ex S. Aug. quæ vita exercenda, & quando.

rit, non prodesse, subdit. *Itaque a studio cognoscendæ veritatis nemo prohibetur, quod ad laudabile pertinet otium. Locus verò superior, sine quo regi populus non potest, etsi ita teneatur, atque administretur, vt decet: tamen indecenter appetitur. Quamobrem otium sanctum quærit Charitas veritatis; negotium iustum suscipit necessitas Charitatis; quam sarcinam si nullus imponit, percipiendæ, atque intuendæ vacandum est veritati; si autem imponitur, suscipienda est propter Charitatis necessitatem. Sed nec sic omnimodè veritatis delectatio deserenda est, ne subtrahatur illa suauitas, & opprimat ista necessitas* Digna quidem, vt de more, dicit Sanctus Magister Augustinus.

Episcopi in vtraqs vita exerceri debēt

Modò vna modò altera exercenda.

Ex his ergo, & ex primis supra cum S. Bonau. allatis S. Augustini dictis, plura colliguntur & sancta documenta. Primum, quòd vita actiua coniungi potest, & deberet cum contemplatiua. 2. quòd pro opportunitate, modò in vna, modò in alia potest homo operari: si non vrgeat præceptum Charitatis, contemplatiuæ vacet; si necessitas proximi vrget, vacandum est actiuæ, & illa cessante redeundum ad contemplatiuam. Tertium est, quòd licet aliquę dignitates, & honores pręstent modum exercendi actiuam, vt Episcopatus v. g. & aliæ similes, tunc propter opus illud, seu actiuam vitam exercendam, appeti possunt, non ex alio motiuo. Quartum, quòd Episcopus, aliiue Prelati non debent delectari, quòd præsunt aliis, sed quòd prosunt. Quintum, quòd isti, & actiuæ, & contemplatiuæ possunt, & debent vacare. 6. quòd subditi, qui sarcinam subiectionis portant, si contemplationi vacant, dum eis à suis superioribus præcipitur, vt proximi necessitati consulant, parere debent, omittendo ad tempus contemplationem; vt postea pręterita necessitate sucurrendi proximo, ad illam redeant.

Plura documenta circa has duas vitas

Plura corollaria vtilia.

Pro Prælatis documenta.

Alia pro subditis.

Dam-

A contemplatiuis parendū est Prælatis.

Error Illuminatorū.

Damnanda igitur, vt de Illuminatis damnata fuit, quorundam fatuorum opinio, asserens, quòd si subditus Religiosus vacans contemplationi præceptum habeat à Superiore de aliquo actiuæ vitæ opere exequendo, non teneatur exequi; vel si eiusdem conditionis vxor præceptum habeat à marito, vel filius à Patre de aliquo domestico opere peragendo, non teneatur obedire. Si quidem ex iustitia tenentur obedire; & tunc in eiusmodi operibus vitam exercent actiuam in suimet directione.

Christus vtramque exercitu

Hinc est, quòd præcipui Sancti, ipsiusmet Domini Iesu Christi exemplo, qui vtramque vitam summè perfectam duxit, vt in sequenti dicam, in vtraque pariter pro opportunitate sese exercuerunt, vt Apostoli, qui in Euangelij prædicatione, & moralium, atque Theologalium virtutum exercitio, verbo, & exemplo in proximorum vtilitatem laborantes, meditationes, & contemplationes diuinarum rerum pro temporum opportunitatibus non omiserunt. Sic de Sanctis Doctoribus Græcis, ac Latinis legimus; etsi enim in concionibus, & librorum, quibus Ecclesiam illustrarunt, & mundum docuerunt, scriptione tantum, vt vix credibile sit, desudarunt; contemplationem tamen diuinorum non reliquerunt; immò ex hac illuminati, ad ea prædicanda, & scribenda aptiores, & promptiores sunt effecti.

SS. Doctores vtriq; vacarunt.

Hic nomine contemplationis veniat etiam con meditatio

Notandum autem est, pro fidelium Piorum consolatione, quòd hic, contemplationis vocabulo, intelligitur, nedum pura, ac sublimis infusa, vel acquisita contemplatio, idest simplex intuitus reuelatæ veritatis sine discursu; sed etiam meditatio, quæ cum discursu fit; semper enim, vt exercitati experiuntur, in meditatione alicuius puncti reuelati, aliquis contemplationis, esto per transitum, & modicus saltim,

gra-

gradus interuenit: immò ad maiorem consolationem fidelium dico cum S. Thoma, quod actus omnes præparatorij ad contemplationem acquisitam, ac ad meditationem, vt examen conscientiæ, lectio puncti meditandi, contemplandi, gratiarum actio, & petitio, ad contemplationem reducuntur. Is ergo, qui mundo corde, actiuæ vitæ operam vacat, & suis temporibus, mentalibus hisce orationibus, vel alterutri incumbit, gradeat in Domino, certusque de maximo præmio, oret Deum, vt vsque in finem in hac mixta, & coniuncta vita perseueret, et æternam, omnisque loboris, & actuosæ vitæ expertem, euidentem, ac facialem Dei contemplationem consequatur.

CAP. III.

An Contemplatiua vita sit melior actiua, an e contra, vel mixta ex vtraque.

ADu. quòd Sancti Patres vnaniniter vtramque vitam collaudant, & perfectam dicunt, & perfectiorem, immò optimam ex Christi oraculo *Lucæ* 10. contemplatiuam. At de meritis earum video illos non vniformiter loqui, quænam scilicet earum sit magis meritoria; neque mirum: ideò.

Adu. 2. quòd non semper omnis res, omnisque humana actio, quæ præcellit alteri in perfectione, præcellit etiam in ratione meritorij: fieri enim potest, vt res aliqua perfectior secundùm suam essentiam, nedum non sit ita meritoria, sicut alia imperfectior; sed neque vllo modo sit meritoria; immò vel sit comprincipium actionis meritoriæ, vel sit præmium illius. v. g. omnes habitus infusi, Fides, Spes, & Non semper aliquid perfectum est magis meritorium.

Exempla multa.

& Charitas, & alij, si dentur, sunt principia actionum meritoriarum, & comprincipia hominis merentis per earum actus; ipsi tamen habitus nec sunt merita, quia non actiones, neque merentes, quia non sunt supposita viuentia, quibus competit mereri. Ita de lumine gloriç, de contemplatione, seu visione, ac fruitione Dei in Patria; perfectissimæ, & optimæ omnium res, actiones sunt, at non merita, nec meritoriæ, sed meritorum terminus, ac prçmium. Ideò nemo miretur si in Authore aliquo, seu sancti alicuius Doctoris libro legat, merita maiora, modò actiuæ, modò contemplatiuæ, & tamen legatur in eis contemplatiua perfectior.

Omnes istæ, tres vitæ sunt perfectæ, & meritoriæ.

Dico ergo primò: tàm actiua, & contemplatiua vita, quàm mixta ex vtraque, sunt laudabiles, et meritoriæ, ac perfectç.

Prob. primò ex dictis in præcedentibus, & ex dicendis in sequenti coclusione, quæ ad idem est. 2. prob. de actiua Saluator præcipit, *estote misericordes, sicut Pater vester Cœlestis misericors est*: immò protestatur, quòd de operibus misericordiæ in proximum exacta ratio sumenda sit ab ipso in die iudicij, & præmium, ac supplicium ad eorum mensuram sit conferendum, dicet enim, *esuriui, & dedistis mihi manducare; sitiui, & dedistis mihi bibere; hospes eram, infirmus &c. Venite benedicti Patris mei, percipite Regnum &c.* Reprobis vero, *esuriui sitiui &c. & non dedistis; ite maledicti in ignem æternum, &c.* ergo.

Actiua vita à Christo commendata.

Idem Saluator ascensurus ad Cœlum præcipit Apostolis vitæ actiuæ exercitium, *Euntes in mundum vniuersum prædicate Euangelium omni creaturæ, batizantes &c. docentes eos seruare omnia quæcumque mandaui vobis*. Illi autem profecti prædicauerunt vbique: & labores quos Apostoli peregerunt, in earum actibus referun-

Præcipitur.

feruntur. Hæc autem actiuæ vitæ opera sunt, ergo perfecta est.

De vtraque vita S. Greg. in Ezech. hom. 14. ait, *Benè vtrasque vitas duæ illæ mulieres signauerant, Martha, & Maria, quarum vna satagebat circa frequens ministerium: alia verò sedebat ad pedes Domini, & audiebat verba de ore eius, & dum Martha quæreretur, Dominus dicit, Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea. Neque enim bonam partem dicit elegisse Mariam, sed optimam, vt etiam pars Marthæ indicaretur bona.* Ex S. Greg vtraque bona.

S. Bonau. *lib. 4. Pharetra*, ex S. Bernardo vtramque commendat in cap. *de actione, & contemplatione*, & vtramque dicit ad æternam vitam conducere; & ex eodem subdit. *Bonum acquirit gradum, qui benè ministrauerit proximo, forte meliorem, qui bene vacauerit* Deo: *optimum autem, qui perfectus est in vtroque.* Omnes itaque perfectę sunt, sed vna perfectior alia: Mixta autem supra singulas. Ex S. Bon.

Dico 2. Contemplatiua Vita est perfectior actiua, immò respectu huius optima. Contemplatiua est perfectior

Prob. ex Christi oraculo Lucæ 10. in fine, qui Martha laborante, & Maria sedente ad pedes Christi, & audiente illum docentem, dum Martha doleret, quòd Maria eam non adiuuaret, Saluator dixit, *Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea.*

At quare sit optima, & vnde id sibi competat, videndum est, supposito ex supradictis cum Sanctis Patribus, quòd Maria fuerit figura vitę contemplatiuæ, Martha verò actiuæ. S. Greg. *hom. 14. in Ezech.* dicit, contemplatiuam esse optimam ea ratione, quam assignat Christus, *quia non auferetur* ab habente: Actiua enim desinit cum temporali vita, at contemplatiua sequitur animam, & manet in æternum: Contemplatiua optima quare.

S. Greg. dicit, quòd permanet post mortem.

quia ait Grego. *hic inhoatur, in Patria perficitur*. Gregorium secuti sunt S. Bernardus, S. Bonau. S. Thom. Glosa ord. in illud c. Lucæ. At ipse Grego. à S. Augustino noscitur accepisse.

S. Thom. ex octo motiuis dicit esse optimam.

S. Thom. 2 2. q. 182. *art*. 1. *in corpor*. docet ob octo motiua contemplatiuam esse optimam respectu actiuæ. Primum est, quia exercetur per actus nobilissimos intellectus, & voluntatis, qui conueniunt homini secundum quòd homo est, & circa nobilissimum obiectum, Deum nempe, & diuina: actiua verò circa exteriora, & per actus inferiores. 2. quia potest esse magis continua, licet non quantum ad summum gradum contemplationis; ideò de Maria dicitur, quòd *secus pedes Domini assiduè sedebat*. 3. quia maior est delectatio contemplatiuę, quàm actiuæ, ideo Martha tristabatur, ait S. Augustino Maria vero epulabatur. 4. quia in ea homo paucioribus indiget, quàm in actiua, ideo Marthę dicitur, *turbaris erga plurima*. 5. quia contemplatiua propter se diligitur, actiua propter aliud. 6. quia contemplatiua consistit in quadam vacatione, & quiete, ideo in psal. 45. dicitur, *Vacate, & videte, quoniam ego sum Deus*. 7. quia est circa diuina; actiua vero circa humana. 8. quia est secundùm id, quod est magis proprium homini secundùm intellectum, at in operationibus vitæ actiuę communicant etiam inferiores vires, quæ sunt nobis, & brutis communes. Nonum additur ex dicto Domini, *Maria optimam elegit, qua non auferetur ab ea*: hæc, & alias S. Thom.

Multæ rationes ad idem.

Ex S. Bon.

S. Bonau. *de 7. itiner. æternitatis, itiner*. 3. *dist*. 4. *art*. 5. inter innumeras huius vitæ perfectiones ex diuersis PP. & ex semetipso has enunciat, sic. *Vita contemplatiua est summum beneficium, quod conferri potest animæ*:

ma babet enim sibi annexas perfectissimas, & supremas & vltimas delectationes consequentes virtutes, dona, beatitudines, & fructus, magnificatiuas, & contentiuas, & vnitiuas spiritus creati rationalis, & Dei increati tantò fælicius quantò immediatiùs, sicut dicit Orig. signa familiaritatis patent in Euangelio. Spiritus humanus ambulans per itinera vitæ contemplatiuæ vigili somno quietatur, & illuminatur post luctam vitæ actiuæ; sic Iacob post luctam dicit. Vidi Dominum facie ad faciem, & salua facta est anima mea; & infrà. Spiritus in itinere contemplationis facie pulchrificatur, visu clarificatur, vnde Hugo dicit, Contemplatio est Deifica similitudo, quia dum per eam illuminati lucentes fiunt, quodammodo ipsius luminis lucentis similitudinem accipiunt; & Greg. dicit. Vita contemplatiua speciosa est in anima contemplantis, vnde dicitur, Tota pulchra es amica mea. Quintò, spiritus humanus ambulans in vita contemplatiua dulciter, & multipliciter reficitur. nam cibatur primò, vt fortificetur; comedere autem animæ spirituale, est supernæ lucis contemplatione pasci, ait Greg. subdens. Contemplatiua vita amabilis valde dulcedo est, quæ supra semetipsam animam rapit, cælestia aperit, terrena autem debere esse contemptui ostendit, spiritualia oculis mentis patefacit, corporalia abscondit, vt contemplatrix dicat, ego dormio, & cor meum vigilat. Vigilante enim corde dormit, quòd dum interiùs contemplando proficit, ab inquieto corporis opere foris quiescit. Neque adhuc tamen præsens Deus in sua claritate conspicitur, sed quædam sub ipsa speculatur anima, vnde refecta proficiat, & post ad visionis gloriam pertingat. De hac refectione gloriatur anima contemplatiua, Cant. 2. se expertam, fructus eius dulcis gutturi meo. Item in hoc itinere vitæ contemplatiuæ anima reficitur potu inebriantis gratiæ; ideò contemplatrix dicit, introduxit me in Cellam vinariam, Cant. 1.

Multa dicunt ut de contemplatiua.

Dignę perfectiones vitæ contemplatiuæ.

Dd 2 Vnde

Vnde Glosa ait, quàm citò guttur meum dulcedinem gratiæ eius attingit, ita me recreatam spiritu, & ab amore terrenorum in superna translatam sentio, ac si in cellam introducta nouo suo meri odore, & poculo inebriata sim. Item in hac via ambulantibus Deus associatur, & cum eis confabulatur, eosque, vt comes suis confabulationibus releuat: cum eis Deus habet dulcia susurria, ex Origene, quibus tantò fortiùs clamat, quantò efficaciùs susurrat, ideò contemplatiua dicit, Vox dilecti mei pulsantis, &c. Item ambulans in hoc contemplationis itinere, vltra omnia inferiora mentaliter eleuatur, in cœlestibus floribus spiritualiter commoratur, & in Sancta Trinitate ineffabiliter iucundatur, vnde Hugo dicit, Contemplatio Claustrum animæ dicitur, cuius sinu dum se recipit animus, sola cœlestia meditatur, à terrenis separatur, à turba carnalium cogitationum longè ponitur; dulces carnis refugit effectus, vagos sensuum astringit motus, in Domino delectatur, angelica dulcedine fruitur, legit in libro vitæ; pro silentio pacem tenet, in choro virtutum seruat concordiam morum, summi Patris potentiam considerat; sapientiam Filij intelligit, Spiritus Sancti benignitatem amat. Hæc, & alia plura S. Bon. ex quibus euidenter colligitur excessus perfectionum contemplatiuæ vitæ supra actiuam, cui præfata non competunt.

Dico 3. Vita mixta ex contemplatiua, & actiua est perfectior alterutra.

Vita mixta est perfectior.

Prob. ex S. Bernard. quem affert S. Bonau. vbi supra, *Bonum acquirit gradum, qui benè ministrauerit proximo: fortè meliorem, qui benè vacauerit Deo; optimum autem, qui perfectus est vtroque*; & ratio euidens, est quia cùm vtraque vita sit bona, & perfecta singulariter sumpta, si vniantur, maius efficiunt. Et quamuis pars Mariæ appelletur à Christo *optima*, id intelligitur respectu partis Marthæ, quæ bona erat:

erat: non quia dari nequeat status perfectior statu Mariç, si status iste vniatur cum illo alio etiam perfecto.

Ideò Christus Dominus, Magister, & Doctor noster, virtutum omnium exemplar, ac Prototypus, in vtraque vita perfectissimè voluit se exercere, fuit enim, sicut & nunc est continuus Dei, ac diuinorum omnium contemplator, quia à primo instanti suæ conceptionis beatus, Deum clarè, & semper videns, omnesque eius perfectiones, tàm ad intra, quàm ad extra, creaturas scilicet in Deo resplendentes; & potentiam, iustitiam, sapientiam, charitatem, misericordiam, &c. per scientiam beatam, ac infusam intuens. Præterea in operibus misericordiæ in genus humanum perpetuò fuit occupatus; etsi enim vsque ad trigesimum annum non legamus eius opera exteriora ad vtilitatem humani generis conducẽtia; perpetuam tamen eius orationem pro nostra salute, & applicationem suorum laborum, paupertatis, ieiuniorum pro nobis iam ab initio suæ formationis in vtero matris, omnes pie credimus. Ab anno verò trigesimo, idest à baptismo per Ioannem accepto, & à Quadragesimali ieiunio vsque ad ignominiosam mortem, ac sepulturam, & ab ea vsque ad Ascensionem in Cœlum, fide credimus, ipsum in actiua vita pro humani generis salute, & vtilitate continuo exercitatum: omniaque spiritualia, ac supernaturalia, quæ abundè habemus, ad salutem media, & ianuæ Cœli aperitionem, suis laboribus, & sanguinis effusione, ac ignominiosa morte nobis comparasse.

Christus vtramque vitam exercuit.

Et actiuã semper.

Saluatorem imitati sunt Apostoli, alijque Sanctissimi viri, ac pręcipui Ecclesię Doctores, qui nedum Dei, diuinarumq; eius perfectionum, tàm ad intra, quàm ad extra contemplationi sedulò vacarunt, &

Apostoli, & alii Sancti in vtraque vita perfecti fuere.

de illi tot, tantisque libris fideles erudierunt, sed etiam in misericordiæ operibus in alios semetipsos assiduè exercuerunt, vt notorium est, de SS. Cypriano, Grego. Naz. & Magno Basilio, Chrisostomo, Athanasio, Ambrosio, Augustino, Hieronymo, & de nouissimis Thoma, ac Bonau. vt cæteros omittam, & de omnium istorum post Apostolos Antesignano, Dionisio Areopagita, qui verbo, & exemplo in vtraque vita præcelluit.

Immò S. Greg. Magnus in Pastorali *part.* 2. *cap.* 1. dicit, Ecclesiæ Præpositos in vtraque vita debere excellere. *Sit Rector in actione præcipuus; præ cunctis in contemplatione suspensus.*

Pastores Ecclesiæ in vtraque vita exercere debent.

Ante illum S. August. *de Ciu. lib.* 19. *c.* 19. primò dicit, *ex tribus verò illis vitæ generibus, otioso, actuoso, & ex vtroq; composito, quamuis salua fide quisq; possit in quolibet eorum vitam ducere, & ad sempiterna præmia peruenire, interest tamen quid amore teneat veritatis, quid officio Charitatis impendat. Nec sic quisque debet esse otiosus, vt in eodem otio vtilitatem non cogitet proximi, nec sic actuosus, vt contemplationem non requirat Dei.* Deinde declarans illud Apostoli. *Qui Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat*, pluribus, docet, Episcopum vitæ mixte ex actiua, & contemplatiua incumbere debere, & pro oportunitate modò hanc, modò illam exercere, subdens. *Otium Sanctum quærit Charitas veritatis; negotium iustum suscipit necessitas Charitatis. Quam sarcinam* (idest Episcopatus) *si nullus imponit, percipienda, atque intuenda vacandum est veritati. Si autem imponitur, suscipienda est propter Charitatis necessitatem. Sed nec sic omnimodè veritatis delectatio deserenda est, ne subtrahatur illa suauitas, & opprimat ista necessitas.*

Vtrumque docet August. & quòd vita mixta sit perfectior, nam per eam Charitas in Deum, & pro xi-

ximum exerceatur; & quòd Prælati Ecclesiæ, cùm sint in statu perfectionis exercendæ, vtrique debent incumbere.

Dico 4. quoad merita alterutrius vitæ (salua pace) cæteris paribus æqualis meriti esse possunt, si tamen Charitas præcellat in alterutra, illa in qua præcellit, maioris meriti dicenda est.

Istæ vitæ in meritis possunt esse æquales.

Prob. prima pars ex S. Bonau. *in Pharetra lib. 4. cap. de Actione, & Contemplatione* in fine, vbi ex S. Bernardo comparante Martham actiuam ad Mariam contemplatiuam dicit. *Optimam partem elegit sibi Maria; licet non minoris fortasse meriti sit apud Deum humilis conuersatio Marthæ: de electione Mariæ laudatur, quoniam illa quidem omninò quantum ad nos spectat nobis eligenda; hæc si iniungitur patienter est toleranda*, quæ verba, vt patuit sunt S. August.

Ex S. Bonau.

Dixi *cæteris paribus*, idest si duo v.g. æqualiter sint habituati, vnus in vna, alter in altera vita, tunc existimo habere locum S. Bon. ac S. Bernardi dictum de æqualitate meritorum; secus nequaquam.

Conf. hæc prima pars. Charitas in proximum valdè commendatur à Christo, *qui Matth. 22. 37.* interrogatus, quod est mandatum magnum in lege, respondit, *diliges Dominum Deum tuum, &c. secundum autem simile est huic, diliges proximum tuum. In his duobus præceptis tota lex pendet, & Prophetæ*. Notandum, quod dicit, *secundùm simile est huic*, quasi diceret, non minoris meriti est obseruatio huius secundi præcepti. Deinde notand. est, quòd Christus in die iudicii dicit, se rationem exacturum de operibus misericordiæ principaliter, & iis qui eas exercuerunt, se dicturum, *Venite benedicti Patris mei &c.* iis verò, qui non exercuerunt. *Ite maledicti in ignem æternum*. Ergo actiua vita magni meriti est,

Duo præcepta maiora Charitatis.

&

& quo magis perfecta, eò maioris meriti. 3. quia vita actiua laborat, contemplatiua vacat: Actiua turbatur, contemplatiua iucundatur. Multi in proximorum commodum, nedum omnia sua tradiderunt, quod ex Christi oraculo ad perfectionem spectat; sed semetipsos pro eorum redemptione vendiderunt; vt S. Paulinus, qui vtrumque fecit. 4. Quia actiui cùm ab innumeris conspiciantur in suis actionibus abundare, iis omnibus sunt exemplum ad easdem faciendas, & sic eos facto erudiunt. Magni ergo & æqualis meriti esse potest actiua vita.

Magna vitæ actiuæ merita.

Prob. 2. pars. Omne meritum principalius pendet à gratia, & charitate. At fieri potest, vt exercens actiuam vitam maiori polleat gratia, & charitate, tunc autem maius erit istius meritum: nam accidere potest, vt tàm actiuus, quàm contemplatiuus æquali charitate tendat in Deum: & tamen actiuus maiorem exerceat charitatem in proximum: v. g. exponat se vitæ periculo propter proximum, vt Sancti multi, qui non solùm seruituti se subegerunt, vt fratres liberarent; sed & alii plures, vt Virgines aliquas à Tyrannorum prostitutione liberarent, mutatis vestibus, virgines è carceribus exire procurarunt deceptis custodibus, & ipsi intus remanserunt; quam ob rem mortem per Martirium oppetiere, quod quidem contemplatiui in Cellis, vel Eremitoriis non faciunt. Hos autem Saluator maximè commendat. *Maiorem Charitatem nemo habet, vt animam suam ponat quis pro amicis suis*; quod adeò verum est, vt Apost. Rom. 9. diceret, *Optabam ego ipse anathema esse à Christo pro fratribus meis*. Quod exponens Chrisostomus *lib. de Compunctione* dicit. *Ita totam mentem eius demerserat amor Christi, vt etiam hoc quod ei præ cæteris omnibus amabilius erat esse cum Christo,*

Quò maior est Charitas, eò maius meritum.

Charitas à Christo exaltatur.

sto, rursus idipsum, quia ita placeret Christo, contemneret. Igitur ex magnitudine Charitatis actiua esse potest maioris meriti.

CAP. IV.

De Gradibus Vitæ contemplatiuæ acquisitę.

ADu. 1. quòd Doctores, ac Theologi Mystici de diuersitate, seu graduatione Vitæ contemplatiuæ, & ipsiusmet contemplationis, varijs vocabulis loquuntur: quidam distinguunt in genera, quidam in gradus; qui planè modi loquendi rem non variant, vt patebit; nam diuersitas, vel oritur ab obiectis contemplandis; vel ex actuum contemplandi, & affectuum intensione, ac feruore; vel à modo concipiendi obiecta præuiis, vel non præuiis sensationibus externis, ac internis; vel ex imperfectione contemplantium, de quibus postea; vel ex alio capite, ideò Mysticorum de hac re loquentium dicta adducam, vt qui huic exercitio incumbit, vel alios in eo instruit, calleat quid faciat, & an contempletur, necne, dum mentaliter operatur, ne decipiatur, aut decipiat. Variè loquuntur DD. de Gradibus

S. Bonau. tract. *de 7. itiner. ætern. itiner. 3. dist. 4. art. 1.* dicit, quòd est aliud loqui de gradibus contemplationis, & aliud loqui de dispositionibus, per quas peruenitur ad contemplationem. De secundis ego nunc non loquar, quia de eis diffusè loquar infra; sed de primis, de quibus ait, S. Doctor, *Gradus contemplationis* (seu vitæ contemplatiuę) *sunt quidam progressus, & profectus intellectualis cognitionis, & sapientia dilectionis ad contemplandum Deum sub ratione veri, & boni, Vnde Greg. lib. 12. Moral. ait, Gradus sunt* S. Bon. optimè distinguit, & docet.

sunt mensura crescentium virtutum, Tales autem gradus profectuum sunt innumerabiles. Ita quidem, quia sicut in ceteris virtutibus, & scientiis vnus est alio doctior, ac perfectior, ita in virtute contemplationis; quia vt ex Gregorio ait Bonau. Nemo *de repente fit summus*, sed gradatim proceditur in omni professione.

Idem S. Bonau. *in tract. de Gradibus contemplationis*, in Tom. 2. Opuscul. dicit, septem esse. Et sunt, *Ignis, unctio, extasis, speculatio, gustus, quies, gloria*. Inquiens primò, *anima ignita vngitur; vncta rapitur; rapta speculatur, seu contemplatur; contemplans gustat, gustando quiescit; hac in via possunt acquiri, non tamen subitò, sed gradatim. Citius autem hac experitur, qui frequentiùs in spiritualibus se exercet. Septimus in Patria confertur; abundantiùs his qui se in præcedentibus gradibus exercuerunt*. Deinde incipit gradus istos declarare, quid importent. At quia, vt video, gradus isti spectant veriùs ad contemplationem infusam, cùm de illa agam, eos cum S. Doctore referam, & explicabo.

S. Bernar. aliter assignat.

S. Bernardus gradus diuersos contemplatiuę Vitæ aliquando assignat ex parte actuum contemplationi annexorum, & aliquando ex parte Personarum contemplantium. De prioribus loquitur in lib. 5. de Considerat. ad Eug. c. vlt. sic dicens. *Aduerte in quatuor istis, contemplationis species quatuor; Prima, & maxima contemplatio est admiratio Maiestatis. Hæc requirit cor purgatum, vt à vitiis liberum, & exoneratum peccatis, facilè ad superna leuet, & interdum quoque, vel per aliquas morulas stupore, & extasi suspensum teneat admirantem. Secunda autem species accessoria est huic: est enim intuens indicia Dei, quo sanè pauido aspectu intuens iudicia Dei, dum vehementiùs concutit intuentem, fugat vitia, fundat virtutes, initiat ad sapientiam; Virtutum siqui-*

siquidem bonum, ac stabile fundamentum humilitas. *Tertia contemplatio occupatur, vel potius otiatur circa memoriam beneficiorum, & ne dimittat ingratum sollicitat memorantem ad amorem benefactoris: de talibus dicit psalm.* 144. *Memoriam abundantiæ suauitatis tuæ eructabunt. Quarta, quæ retrosunt obliuiscens, in sola requiescit expectatione promissorum, quæ cùm sit consideratio æternitatis, longanimitatem alit, & perseuerantiæ dat vigorem.* Et subdit. *Puto, quatuor hæc nostra, quatuor illis Apostoli assignare, dum longitudinem comprehendit consideratio promissorum, latitudinem recordatio beneficiorum, sublimitatem contemplatio maiestatis, & profundum inspectio iudiciorum*; vbi vides, quòd penes diuersitatem actuum assignat Bernardus diuersitatem graduum, seu specierum Contemplationis.

Idem Bernardus *homil. infra oct. Epiphaniæ* ex alio capite distinguit contemplationis, & contemplantium gradus, nempe ex parte obiectorum, sic. *Sunt enim multa genera contemplationis: ac spiritualium visionum, quæ tamen omnia, vel ad Dei sapientiam, vel ad Dei benignitatem pertinere noscuntur. Nam si cogitetur Deus respectu omnium, vt causa quorumdam vt sint; quorumdam autem, vt rationales, ac sapientiæ capaces sint, multorum etiam, vt beati sint; primum potentiæ, alterum sapientiæ, vltimum adscribam bonitati*. Et post aliqua. *Ergo in rerum creatione contemplamur potentiam, in forma sapientiam, bonitatem in vsu*. Alio modo S. Ber. assignat diuersa genera contemplationum.

Deinde docet contemplanda opera Christi, & incipiens à Natiuitate prosequitur narrando, vt contemplationis obiecta, opera infantiæ, adolescentiæ, & virilitatis, miracula, labores, &c.

Vides ergo, quòd etiam corporalia, & imaginaria sunt cõtemplationis obiecta, vt dicunt respectum ad Deum, sicut diximus de Contemplationis obiecto.

Idem S. Bernardus *in tract. de modo benè viuendi cap. 53.* distinguit gradus vitæ contemplatiuæ ex parte Personarum, inquiens, *Duo sunt contemplatiuorum genera. Alij namque viuunt in communi in Monasterijs. Alij verò sunt solitarij, & ab omnibus separati.* Deinde dicit, aliquos contemplatiuos in necessitate proximi transire ad actiuam prædicando, docendo, &c. & redire postea ad contemplandum. Et è contra multos ab actiua transire ad contemplatiuam, de quo transitu multa diximus, cùm de vita mixta loqueremur. Postea subdit, *Multos sæculares homines visitat Deus, & per suam gratiam eleuat ad altitudinem contemplationis; & multos contemplatiuos iusto iudicio suo, atque occulto Deus in terrenis actibus lapsos derelinquit.*

3. Modo S. Bernard distinguit contemplationis species.

Lincolniensis relatus à S. Bonau. loco cit. *dist. 4.* gradus contemplatiuæ vitæ distinguit per maiorem, aut minorem perfectionem, & claritatem intuendi, seu cognoscendi obiectum contemplatum, ex Bonau. sic. *Sicut oculi carnis infirmiores priùs suscipiunt lumen solis obscurum, & magis coloribus superfusum; deinde magis confortati suscipiunt illud à coloratis medijs coloribus; & postea visu roborato plus suscipiunt illud superfulgidum coloribus albis; deinde verò plus aucta sanitate suscipiunt illud fulgentibus coloribus superfusum, vt speculis; tandem oculi perfectè sanati suscipiunt solarem radium, non autem alicui superfusum, sed in se purum ipsum solem in ipso puro solari lumine irreuerberante conspicientes. Sic etiam oportet mentis oculum infirmiorem prius assuefieri ad contemplandum lumen solis intelligentiæ in grossioribus, deindè subtilioribus, donec tandem ex ipsa luminis datione multis multipliciter superfusa extendamur, & restituamur in simplicem ipsius radium.*

Lincolniensis ex S. Bonau.

Ex quibus concludit S. Bonau. ibi, *quòd tàm in radioso lumine contemplationis speculatiuæ, quàm in saporoso*

gustu contemplationis practica oportet paulatim, & gradatim proficiendo ascendere, & ascendendo clariùs cognoscere Deum, quia Hugo super Angelica Hier. dicit quanto magis crescit ascensio, tanto magis crescit cognitio, donec oculus intellectualis magis, ac magis illuminetur, & confortetur, & affectus mentalis magis purificetur, & inflammetur, & totus homo exterior, & interior in Deum ordinetur, & hoc veriùs, & perfectiùs videtur fieri per gradus illos, qui mentem ad similitudinem Cœlestis hierachiæ purgant, illuminant, & perficiunt: hæc, & alia multa de hac partitione refert ex Hugone Bonauentura.

Conclusio S. Bon.

Riccardus de S. Victore aliam partitionem graduum contemplationis assignat, vt refert S. Bonau. in eodem *tract. de itiner. æter. itin. 3. dist. 4. ar. 2.* per actus prçuios tendentes ad vltimum, & proprium actum contemplationis. Sic autem loquitur Riccard. *Sex sunt contemplationis species, seu gradus. Primus, infimusque gradus est in imaginatione, quæ nō est actus intellectualis, sed longè inferior intellectu, & affectu, & ab illa ascenditur gradatim vsque ad cognitionem increatæ veritatis*; quia ait Riccard. *Nos debemus à nouissimis incipere, & per exteriorum notitiam ad inuisibilium cognitionem ascendere, & tunc contemplatio nostra in imaginatione versatur, & secundùm solam imaginationem formatur, quando nihil arguendo quærimus, & ratiocinando inuestigamus; sed liberè mens nostra huc, illucque discurrit, quò eam in hoc genere speculationis admiratio rapit, dum imaginamur, quàm sint multa, & varia, & pulchara, & iucūda; taliū enim forma, & imaginatio in cōsiderationem adducta inferunt stuporem, & admirationem. Et de imaginatione distingit, quòd duplex est, bestialis, & rationalis. Prima est quando circa ea quæ ante vidimus, vel fecimus, sine vtilitate, & absque deliberatione, huc illuc vaga mente discurrimus. Rationalis est, quando aliqua imaginamur rationabiliter ex his, quæ vidimus, & illis vtimur*

Riccard. aliter distinguit gradus cōtemplationis.

Ordo contemplandi per Riccardum.

Primus gradus est imaginatio.

mur in contemplatione: & ait Bonau. *licet imaginatio non sit aliquis gradus intellectus, est tamen dispositio ad intellectum, & rationi famulatur, ideò aliqualiter gradus contemplationis dicitur*. Sic Bonauent. Notent ergo moderni, qui imaginationes, seu phantasmata à contemplatione, tamquam ei contraria reiiciunt, cùm tamen ex Bonau. & Riccardo famulentur contemplationi.

2. Gradus ex Riccardo est rationis fundatæ in imaginatione.

Secundus gradus contemplationis ex Riccardo, & Bonau. ibi, *consistit in imaginatione, tamen secundùm rationem formatur, & procedit ratiocinando circa ea, quæ imaginationi præsentantur; quod fit quando ea quæ in imaginatione versamus, & ad primum gradum pertinent, ratione quærimus, & inuenimus, & inuenta in considerationem cum admiratione adducimus: & hic gradus est superior primo, quia ratio in eo operatur, licet cum imaginatione, quæ rationi subijcitur; imaginatio enim ad rationem non ascendit; sed ei à longe quasi ostendit quædam ad quæ ipsa non potest peruenire. Et hic dicitur gradus contemplationis, quia humanus spiritus magis appropinquat, & ascendit ad veram contemplationem, quàm primus gradus*.

3. grad. 3.

Tertius gradus, ex Riccardo, & Bonau. ibi, est, *qui in ratione secundùm imaginationem formatur. Isto enim gradu tunc veraciter vtimur, quando rerum visibilium similitudine* (ait Riccard.) *in rerum inuisibilium speculationem subleuamur* (idest, ego dico, ex speciebus phantasticis intelligibiles formamus) *Hac speculatio in ratione consistit, dicitur autem secundùm imaginationē formari, quia ex rerum visibilium imaginatione in hac speculatione similitudo trahitur, vnde in rerum inuisibilium inuestigatione animus adiuuetur. Et hic gradus est perfectior præcedentibus, eo quòd se extendit ad contemplationem inuisibilium, & spiritualium, licet ex imaginatione visibilium similitudinē trahat, quia inuisibilia Dei a creatura mundi per*

Ex imaginatione ratio format speculationem per speciem intelligibilem rei.

ea,

ea, qua facta sunt intellecta conspiciuntur, & subdit Riccardus ex *quo colligi potest, quòd ad inuisibilium cognitionem numquam ratio consurgit, nisi & sua ancilla imaginatio rerum inuisibilium formam repræsentaret*. Et his certè docetur modus, quo intellectus cognoscit spiritualia formans species intelligibiles ex imaginationibus, seu phantasmatibus.

Quartus gradus contemplationis ait Riccard. ex Bonau. ibi, *in ratione consistit, & secundùm rationem formatur, quod vtique fit, cùm semoto omni officio imaginationis, animus solùm illis intendit, quæ imaginatio non nouit, sed mens ex ratiocinatione colligit, vel per rationem deprehendit. Tali enim, ait speculationi insistimus, quando per inuisibilia nostra, quæ per experientiam nouimus in cælestium contemplationem assurgimus. Et hæc in ratione consistit, quia amotis sensibilibus, intelligibilibus intendit; & hæc contemplatio ab inuisibilibus nostris videtur initium, & fundamentum sumere*. Hic gradus dicit San. Bonauen. *alijs præcedentibus videtur perfectior, eo quòd tàm à corporalibus, quàm ab incorporalibus elongatur, & spiritus magis in eo purificatur, & æternis vnitur*; hæc, & plura Bonau. 4. Gradus contemplationis.

Quintus gradus contemplationis ait Riccardus ex S. Bonau. ibi, dicitur ille, *qui est supra rationem, sed non præter rationem; & est, quando mentis speculatione ascendimus ad ea, quæ per reuelationem cognoscimus, quæ nulla ratione humana comprehendere valemus, nec vlla ratiocinatione intelligere, & inuestigare sufficimus, vt sunt illa, quæ de diuinitatis natura in illa simplici essentia credimus, & diuinarum scripturarum authoritate approbamus. Tunc contemplatione animus ascendit supra rationem, quia humanæ capacitatis metas transcendit. At non est præter rationem, quia ei quod per intelligentiæ aciem cernitur, humana ratio contraire non potest, quin potiùs acquiescit, quia* 5. Gradus ex Riccar. qui est supra rationem, sed non præter rationem.

reuelata sunt, & subdit Riccardus *quædam sunt infra rationem, vt sunt; ea, quæ sensu percipimus. Quædam secundùm rationem solam, & sunt illa, quæ ratione inuestigamus. Quædam supra rationem, vt sunt illa, quæ sola reuelatione scimus credendo, & nulla ratione humana, nec experimento, nec intellectu comprehendere possumus; sed veraciter ea credimus.*

. Gradus cõtemp'. st eorum uæ sunt præter rationem.

Sextus tandem contemplationis gradus ex Riccardo, & Bonau. ibidem, *est ille, qui versatur in ijs, quæ sunt supra rationem, & videntur esse præter rationem, seu contra rationem. In hac suprema contemplationis specula tunc animus exultat, atque tripudiat quando illa ex diuini luminis irradiatione cognoscit, atque considerat, quibus humana ratio reclamat. Talia sunt, quæ de diuinarum* Personarum *Trinitate credere iubemur; de quibus cùm humana ratio consulitur nihil aliud, quàm contraire videtur. Iste gradus perfectior est omnibus præcedentibus, eo quòd in eo pura intelligentia operatur, quæ ad contemplationem diuinæ maiestatis admittitur.* Sic Riccardus.

Plures causę hu usgradus.

De hoc supremo contemplationis gradu, quoad magnalia Dei ex eius beneplacito contemplanda mens subleuatur, subdit Riccard. ex Bonau. *Hæc subleuatio, quæ quandoque extenditur vsque ad mentis eleuationem, fit ex tribus; quandoque ex magnitudine deuotionis, quandoque ex magnitudine admirationis, quandoque ex magnitudine exultationis. Ex magnitudine deuotionis, quando mens supra semetipsam eleuatur, & tanto cælestis desiderij igne succenditur, vt amoris intimi flamma vltra humanum modum excrescat, quæ animam ad ceræ similitudinem liquefactam à pristino statu resoluat, & ad instar fumi extenuatam in suprema eleuet, & ad summa emittat. Magnitudine admirationis anima supra seipsam ducitur, quando diuino, lumine irradiata, & summi, ac*

Effectus illius ex admiratione.

sum-

summæ pulchritudinis admiratione suspensa, tàm vehementi stupore concutitur, vt à suo statu funditus concutiatur; & in modum fulgoris coruscantis ex despectu sui in se ad ima deijciatur, & tantò sublimiùs, ac celeriùs per summorum desiderium reuerberata, & supra seipsam rapta in sublime eleuatur. Magnitudine verò exultationis, & iucunditatis mens humana supra se ipsam rapitur, & à se alienatur, quando intima illa æternæ suauitatis abundantia potata, immò plenè inebriata, quid sit, quid fuerit, penitus obliuiscitur, & in alienationis excessum tripudij sui nimietate traducitur, & super mundanum affectum sub quodam miræ felicitatis statu raptim transformatur. Hæc ex Riccardo, San Bonauentura, licet gradus hic vltimus ad infusam contemplationem magis proprie spectet.

Effectus exultationis.

Placuit sic diffusè gradus istos à Riccardo assignatos, & à S. Bonau. approbatos referre, vt qui contemplationi incumbit, vel de ea loquitur, sciat quid faciat, & quid dicat; sciat quinam sint actus proprij contemplationis, qui reductitij ad eam; quę nam sunt obiecta contemplationis, & quod non solùm obiecta contemplationis sunt illa diuina reuelata, ad quæ non potest pertingere humana ratio, sed sola fide creduntur, vt Vnitas essentiæ cum Trinitate Personarum, vnio hypostatica, &c. sed etiam alia diuina reuelata, circa quæ humana mens potest ratiocinari, vt diuina potentia, sapientia, iustitia, &c. quę dicunt perfectione, & ea tribuimus Deo; sed etiam tandem corporalia, & imaginaria, quę dicunt ordinem, ac relationem ad Deum, vt diximus de obiecto contemplationis. Et sic vitæ etiam contemplatiuę status ab eiusmodi graduum contemplandi diuersitate diuersificantur.

Plura contemplationis obiecta.

Alia vitę contemplatiuæ partitio, seu graduatio

Alia diuisio vitæ cõtemplatiuæ incipientium.

est de incipientibus, proficientibus, & perfectis, quorum gradum signa per effectus in suo loco adducentur.

Alia diuisio acquisitæ, & infusę.

Vltima tandem diuisio, seu graduatio vitæ contemplatiuæ est in acquisitam, ac infusam: harum differentias multas supra adduximus, et in opusculo de infusa adducemus. At communis, & palmaria, ac omnibus nota differentia est, quia acquisita ex auxilio quidem gratię fit cum proprio contemplantis labore, studio, ac diligentia, sicut meditatio: Infusa verò ex diuino prorsus fauore sine humano studio. Alias plures differentias supra adduxi, & pleniùs adducam cùm de infusa loquar.

CAP. V.

An inter gradus contemplationis detur ille, qui dicitur Oratio quietis, *& in quo consistat.*

Quies quid sit.

ADu. 1. quòd tàm apud Gramaticos, quàm apud Philosophos, *quies*, idem est, ac vacatio, otium, tranquillitas, ac cessatio à labore. Vnde Romani ex S. August. de Ciuit. *lib. 4. c. 16.* sicut venerabantur Deam *Murciam*, quæ facit hominem murcidum, & inactuosum, & Deam *Strenuam* quę facit hominem strenuum, ita Deam *Quietem*, quę facit hominem cessare à labore, & tranquillum, cui ædificarunt ędem extra portam Collinam: eam tamen dicit Augustinus publicè colere noluerunt. Ego puto id contigisse, eo quòd vellent, Ciues in laboribus, non in quiete exerceri.

Dea quies apud Romanos.

Adu. 2. quòd Theologi mystici cum analogia aliqua ad quietem Gramaticalem, & Philosophicam, docuerunt, inter gradus, seu actus contem

pla

plationis, dari actum, seu gradum quemdam dictum *quietis*, non quia sit sine vllo prorsus intellectus, & voluntatis actu (fatuum enim esset hoc dicere, quia eo ipso, quòd est actus contemplationis, *est actus intellectus cum saporosa dilectione*, vt dicit S. Bonau.) sed dicitur *Quietis* ex alio capite, quia scilicet, cùm Deus speciali fauore animam contemplantem visitat lumine aliquo maiori, quo perfectiùs Deum, & diuina cognoscit, non solùm potentiæ inferiores vacant ab omni operatione, sed anima est in magna pace, ac tranquillitate intuendo Deum ipsum, & quod sibi Deus ostendit, eoque fruendo.

Quietem quomodo sumunt mystici.

Adu. 3. plura hìc esse videnda; primò, an in contemplatiuis detur gradus, seu actus iste. 2. an detur in contemplatione infusa tantùm; an etiam in acquisita. 3. cùm in contemplatione acquisita exerceantur incipientes, proficientes, ac perfecti; videndum est, an omnes isti sint capaces istius gradus, seu idonei ad illum. 4. an dentur gradus *Quietis* diuersæ rationis, & speciei, an eiusdem, & in quo consistant gradus isti quietis. Notandum autem, quòd actus iste, siue in infusa, siue in acquisita contemplatione, appellatur, *Oratio*, sicut omnis contemplatio vocatur oratio, ex ea generali ratione, quia est ascensio mentis ad Deum, ita est gradus iste.

Quietis diuersi gradus.

Cur dicitur oratio

Adu. 4. quòd licet omis actus contemplationis à Sanctis Patribus, & DD. appelletur. *Quies* & otium, ex eo capite, quòd intellectus, & voluntas per eam quiescant in suo termino iam inuento, in intuitu scilicet, ac dilectione primi veri, & summi boni, vt optimè docet S. Greg. hom. 14. in Ezechiel sic. *In contemplatione iam quietis interna gustus contingitur*: & infrà, *cùm ergo quies contemplatiua vita agitur in mente, silentium fit in Cœlo, quia cùm terrenorum actuum strepitus*

tus quiescit à cogitatione ad secretum initmum auris animum apponit. Sed quia hac quies mentis in hac vita perfecta esse non potest, nequaquam horæ integra factum est in Cælo silentium dicitur, sed quasi media hora, vt neque ipsa media hora sentiatur, cùm præmittitur quasi, quia mox vt se animus subleuare cœperit, & quietis intimæ lumine perfundi, redeunte citiùs cogitationum strepitu, de semetipso confunditur, & confusus cæcatur; & sic patet, quòd ipsa contemplatio est quies; tamen gradus iste quietis, de quo hìc loquimur est specialior quies, & peculiari perfectione decoratus.

Omnis contemplatio dicitur quies.

Dico 1. Pro personis spiritualibus perfectis tàm in contemplatione infusa, quàm in acquisita perfecta ex speciali Dei fauore datur aliquando quidam gradus contemplationis dictus *Quietis*, in suaui animæ pace, & tranquillitate consistens.

Datur gradus contemplationis dictus Quies.

Prob. de infusa 1 ex S. Bonau. *in tract. de septem grad. contempl.* inter quos sexto loco ponit *Quietem*. Declarans postea quid sit, & quibus contemplatiuis, & quomodo istis competat, inquit. *Quies est totius animæ mira quadam, & suauis tranquillitas per infusam nobis ex frequentia orationis dulcedinem concreata: solis valdè spiritualibus experientia huius quietis conceditur quibus, & datur etiam ipsas supercælestes substantias transcendere. Super ignota enim bonitas ipsis familiaris seipsam eis immittit, & ipsi tota virtute dilatato sinu sancti desiderij potenter suscipiunt beatas immissiones animalibus, & præsumptuosis omninò incognitas. Sic igitur puris Sanctorum contemplatiuorum animabus tàm insueto nutrimento ditissimè adimpletis, splendescit ipsorum mens, dulcescit concupiscentia, hilarescit irascibilis, ex dilectione quorum Deificam illam quietem non ambigimus emanare.* Hæc Seraphicus Doctor.

Ex S. Bonau. solis valde spiritualibus competit.

Prob. 2. ex dictis S. Theresiæ *in libro via perfectionis*

cap.

cap. 31. vbi loquens de *Quiete* inquit. *Hac oratio dici potest quædam amoris scintilla, quàm Deus accendit in anima. Vult enim, quòd diuinum suum amorem cum suauitate experiamur. Hic anima manifestè percipit, sed via non ordinaria, quòd multum accessit ad Deum, & quòd parum est, qui in eum per vnionem amoris transformetur. Non quòd ipsum Deum, vel externis, vel internis oculis videat, sed quia Deus hoc ei mirabili modo, ipsique animæ prorsus ignoto manifestat, & sentit propè se regem suum: quod tantam in eo causat reuerentiam, vt nihil ab ipso audeat postulare. Et simul cum hac quiete summa satisfactio, & gaudium animæ, maximaque corpori accidit delectatio. Nam anima tàm læta ex hoc solo remanet, quòd se propè fontem vitæ sentiat; quòd penè satiata sibi videatur, etiam si nondum biberit; nec reputat aliquid vltra desiderandum; Tàm quietæ sunt potentiæ, quòd nec audent se mouere; non quòd suspensæ sint, vel ligatæ, immò sentiunt se propè Deum esse; & memoria, ac intellectus sunt liberi ad proprias operationes; sola voluntas manet captiua, & Deo vnita, sique patitur in hoc statu aliquid patitur, hoc est, quòd ad suam pristinam libertatem, seu proprium operandi modum redire possit. Nollet enim intellectus aliquid aliud intelligere nec memoria in aliis occupari, clarè enim vident hoc vnum esse necessarium, cæteraque omnia extra illud multum inquietare. Nollent quòd corpus moueretur: timent etiam, ne vel minimo eius motu, quam possident pacem amittant Loqui fastidium parit, & vix spatio vnius horæ domini cam orationem possunt recitare. Hic accidunt quædam lacrimæ dulces, & cum magna suauitate profluentes. Videtur his, quòd non sunt de hoc mundo; nec quidquam aliud videre, vel audire vellent, quàm Deum ipsum. Nihil ipsis causat laborem, nec causare posse videtur. Denique toto tempore quo durat hæc pax, & interna quies, voluntas propter delicias, quibus fruitur, sic manet absorpta, vt nihil*

Ex S. Theresia.

Infusæ quietis effectus.

Quid faciunt potentię in illa quiete.

Voluntas illud nollet videre nec audire.

nihil sibi vlteriùs videatur optandum, *& libenter cum Sancto Petro diceret*, *Domine bonum est nos hic esse*, *faciamus tria tabernacula*. Hactenus S. Theresia: Sed hæc infusa est.

De eadem oratione *Quietis* infusa pluribus aliis in locis suorum operum loquitur, & mirabilia dicit eadem S. Theresia, nempe *in cap.* 14. *suę vitæ*, vbi diffusè de ea agit, *in mansione* 4. *cap.* 2. *&* 3. & alibi sæpè.

De hac infusa oratione *Quietis* loquens Thomas à Iesu Carmelita Discalceatus *in l.* 3. *de oratione infusa*, ait. *Demum est alia contemplationis species*, *quæ Quies in Deum vocatur*, *in qua Deus infuso*, *ac eminenti amore possidetur*, *& ipse in anima cum dilectione prolabitur*, *alterque alterius in possessione*, *& quiete mutua requiescit*. *In ea spiritus clarificatur*, *& totus diuino lumine*, *ac fulgore perfunditur*, *& Deus cum ipso*, *& ipse cum Deo mira Charitatis adhæsione*, *& iucunditate adinuicem conglutinantur*. *Hac iucundissima quies à pura Dei contemplatione prouenire solet*, *estque proxima ad vnionem fruitiuam dispositio*.

S. Thomas à Iesu d facit es illa

Prob, 3. ex doctrina insignis, ac pijssimi Viri Balthasaris Aluarez Iesuitæ, qui à Ludouico de Ponte asseritur Magister Sanctæ Theresiæ; Is ergo Balthasar ex eodem Ludou. in vita eius *c.* 13. & seqq. nedum orationem *quietis*, seu *præsentiæ* Dei mirum in modum commendat, & describit (vt infra) in quo consistat, sed viris perfectis ex singulari Dei fauore concedi, & ad Dei gloriam fatetur se post 16. annos exercitiorum, ac meditationum, à Deo eam obtinuisse, immò quia imperitis quibusdam videbatur noua forma orandi, & exotica, iussu Generalis *Euerandi Mercuriani*, vt ist ius suæ *orationi Quietis*, seu *præsentiæ Dei* rationem redderet, Commentariolum de hac re scripsit, & ad

Patre thasa Alua-

Ge-

Generalem misit, in quo postquam narrauit suæ vitę in exercitiis meditationum seriem, de oratione Quietis, ait, *ex quo largitatem hanc tantam in me Deus effudit hæc mea præcationis est forma. Diuinæ illius præsentiæ sisto me, quam mihi intimè; extimèq; spectandam per modum habitus permanenter ipse mihi obtulit, cùm semel ipsius suauitate cum ipso perfruerer*. Et cum D. Thoma probat multis(de quibus postea)hunc modum orandi cum quiete in Deo, perfectum esse: & sequitur. *Inter orandum, aliàs diuinorum à sacris paginis verborum significata, sensusque arcanos animæ mecum ipse commentor, taceo aliàs, & quiesco: at hoc coram Deo cum quiete silentium thesaurus est ingens. Deo enim loquuntur omnia, eiusque oculis res nulla non patet: meum cor, mea vota, meus animus, conatus mei, quidquid intra me ipsum est, quæ scio, quæ valeo Diuini Numinis oculi sunt, qui mea possent euellere vitia, cupiditates meas incendere; alas sufficere ad volandum, mei boni, suique obsequij appetentiore ipso quam me*. &c. plura. Et infra. *Id verò illud est, quod in præsentia primum specto, recreorque profectò, quòd eius oculis, pro quo ipsius voluntate acceptum me, exercitumque contemplor. Iam verò quandoquidem hanc precandi rationem ingressus obiurgantem intra me sensi, si ab ea ad vsus alios ratiocinandi deflecterem, contuli ad Authores, rationesque peruestigandas, quibus eam effulcirem*: Et numerat Sanctos Doctores, qui eam commendant, quos in suo referam loco. Et post. *Hoc enim ferculum tàm dulce, vacuumque periculo, alia mitti, quàm ipsius* (Dei) *manu non potest*, Rationes plures adducit, cur in Deo inuento quiescendum, quia Dauid inquit, *Gustate, & videte, quoniam suauis est Dominus, & huiusce vitæ sublimitas compluribus notis à diuino spiritu Sap 8. describitur. Cùm primùm verò spiritus hic sapientiæ in animam influit, tantum illi accedit pretij vt nihil apud*

Describitur oratio quietis.

A Deo obtinuisse dicit.

Consulit alios de illa oratione quietis

Magna bona adducit oratio quietis.

apud

apud mortalium oculos suos fulgore defigat, quo cum possit illa conferri, non aurum &c. omnia cum illa bona subeunt. Suauis est enim Dominus, *benignus, locuples &c. cuius gustum, vbi quis cœperit, dimittit ab se omnia, quibus ante a seruierat, suique incipit, esse iuris, ac liber.*

Postea assignat plures rationes huius formæ orandi: *Prima, ait, licet absit ab ea fermè ratiocinatio, petitio tamen adest; in eaque quàm Deus animæ impertit quiete virtutum plena excogitatio est, ibidem petitio intercedit non in actu signato, sed in actu exercito, &c.* vt dicam postea de exercitio, & vsu huius orationis. *Alia ratio, quòd ea est forma, qua sentitur de Deo præstantiùs, hoc verò excelsæ illius Maiestatis par est. Tertia, oratur hoc modo prolixius, compluriumque sanctissimorum virorum preces eiusmodi fuisse probatur mentis enim agitatio defatigat; illorum verò assidua erat precatio. Quarta, quod emendare in anima ratiocinando connitimur, compendiosiùs à Deo fieri apparet. Hac via atq; eiusmodi homines studiosiores virtutum sunt, subiectiores Præpositis, suis cupiditatibus maiores, efficatioresque cum proximis.*

Prima ratio huius formæ orandi.

2.

3.

4.

At subdit. *At enim hæc vtique via non omnes admittit. Admittit quidem illa, quam Sanctissimus Pater Ignatius in Societate constituit.* &c. Et postea dicit ipsum quoque S. Ignatium eadem via incessisse, quia *de eo in ipsius vita legitur, quòd postea erat Patiens diuina:* Quod perfectorum contemplatiuorum est proprium.

Dicit, quòd Sanctissimi viri ea vsi sunt ex Dei fauore.

Non omnes sunt eius capaces.

Et infra Ludouicus de Ponte de Balthasare dicit, *Postremò ait, præcelsam illam, in quam euectus est à Deo per orationem ex altissimis fuisse gradibus contemplationis diuinæ; intimus nempe, quo ornari consueuere à* Deo *perpauci:* & in sequenti *cap.* 14 quia fortè commentarius iste Balthasaris aliquas pati videbatur difficultates, ipsemet Ludouicus de Ponte, eas diluit, assignat

Maximus gradus est.

gnat

gnatque primò cur dicatur, *oratio præsentiæ Dei* 2. cur dicatur *oratio Quietis*. 3. cur *oratio Silentij* de quibus vocabulis, eorumque ethimologijs dicam postea; nunc enim subsistentiam huius orationis in perfectis spiritualibus ab ipsius Magistris discere studuimus, & Deo duce inuenimus.

Perfectis Deus illã concedit.

Cõfirmari potest ex ijs, quæ docet doctissimus, ac pijssimus Pater Philippus de Sanctissima Trinitate *in Theol. mystica part. 3. tract. 1. cap. 2. de oratione quietis* in qua recapitulat omnia, quæ nos ex S. Theresia adduximus, & in *cap. sequenti* adducemus. Et ex ijs, quæ ipse notat signis huius veræ orationis, euidenter colligitur, quòd loquitur de ea oratione quietis, quæ reperitur in contemplatiuis, vel meditatiuis perfectis post longum meditationum exercitium. Signa autem ex ipso sunt ista, *Pax interna, remanens etiam transacta illa quiete; profunda humilitas; habilitas, & dispositio ad exercitia spiritualia; lux cœlestis in intellectu, & in voluntate firmitas ad bonum, & virtutes, quas Dominus ipse multò excellentiores concedit, quàm possit propria industria acquirere, nam humilitas hic concessa propriam generat confusionem, & certam nostræ infirmitatis cognitionem inspirat, quâ vellemus nos ipsos coram* Deo *annihilare*, &c. plura; & subdit. *Sed inter alios effectus orationis quietis, specialis est, desiderium proficiendi in oratione, & eius exercitium non dimittendi, licet in eo continuando foret multum laborandum. Deinde quędam moralis certitudo propriæ salutis, sed humilitati coniuncta seruilem excludens timorem damnationis, inducit filialem: ibi purum amorem Dei, absque propriæ vtilitatis, aut mercedis intuitu anima experitur. Vellet diutiùs in solitudine remanere, vt abundantiùs tanto bono frui posset. Nec tunc potest dubitare, quin hæc quieta communicatio sit Dei secum familiariter agentis.*

P. Philippus de SS. Trinitate.

Signa veræ orationis quietis.

Multa bona spiritualia relinquit in anima.

Singularis & proprius effectus est gustus, & suauitas à Deo concessa.

Et alii cõsequentes plures.

Prosequitur. *Sed proprius, & singularis huius orationis effectus est gustus, & mira suauitas, quam ponit in anima; nam gustus hic à Deo communicatus, quia Deum, vt principium, & vt finem habet, cor mirabiliter dilatat; ex hac verò suauitate, & cordis dilatatione procedit, quòd multùm audet, dum aliquid ad maiorem Dei gloriam efficiendum occurit; expellitur timor amittendi sanitatem in mortificationis exercitio; videt se omnia posse in Deo, qui illum confortat; non formidat labores, vt antea solebat, sed eos desiderat; mundi gaudia despicit; tandem in omni virtute profectum experitur.* Quæ omnia perfecti spirituales tantùm experiuntur.

Conclusio ergo horum omnium euidens, & firma est pro nunc, quòd in perfectis spiritualibus, vel alijs, ex singulari Dei fauore datur oratio ista dicta *Quietis*. An verò detur in alijs, & quæ, mox dicetur.

CAP. VI.

An in contemplatione acquisita detur gradus dictus, oratio quietis, *inferior iam dicto; & in quo consistat.*

Sensus quæsiti quis sit.

ADu. 1. sensum huius quæsiti hunc esse, an scilicet præter orationem *quietis*, quæ, vt supra patuit, confertur à Deo in contemplatione infusa, estque magnum Dei donum, quòd proximè disponit ad perfectam vnionem cum Deo, detur aliud genus orationis *quietis* inferius illo, vtpote oratio non simpliciter infusa, sed dicta *acquisita*, seu naturalis, quia, licet ex adiutorio supernaturali efficiatur, tamen ex studio, & labore etiam nostro fit, & vt infra dicam ex Balthasare Aluarez, dicitur etiam *præsentiæ Dei ac silentij*, & ab alijs *puræ fidei* de hac quærimus, an detur, in quo consistat; at qui sint eius capaces, dicetur postea.

Adu.

Adu. 2. vt bona à malis secernamos, ne pusill decipiantur, eliminandos omnium primò esse Illuminatorum, & aliorum quorumcumque errores, qu circa orationem mentalem ad hunc vsque diem sparsi sunt. Phanatici enim illi homines, inter alia ad negotium nostrum spectantia docuerunt *in num* 10. quod *orans mentaliter ita se colligere debet*, *quòd nec discurrat*, *nec meditetur*, *nec in Iesu Christi quidem passione*, *multò verò minus in sanctæ humanitatis cogitatione immoretur*, *num.* 11. quòd *nullo modo vnquam sit vacandum imaginibus*, *vt quis se ad orandum colligat*, *cùm ipsæ tantùm*, *vt blandimenta*, *& illecebræ censeantur*. Alios eorum errores, sicut & Beguardorum, ac Beguinarum retuli *in Opuscul. de oratione mentali cap.* 4. quos hic referre non est necessarium; sed ibi videantur.

Cauendū b erroribus quorundam.

Illuminatorum hæreses.

Omnes aliorum errores relati fuerūt in opusc. de oratione mentali c. 4.

Adu. 3. quòd quamuis aliqui Sancti, & mystici, aliique Doctores variè adumbrarint, ac descripserint gradum istum contemplationis acquisitæ dictū, *oratio quietis*, vt mox referam; & alij libellos plures pro eius defensione scripserint, nullus tamen, quem legerim, apertis, & claris verbis declarauit in quo consistat, nisi vnus Balthasar Aluarez pius, & deuotus Iesuita, vt refert Ludouicus de Ponte in eius vita *cap.* 13 §. 1. Is enim à Generali suo Euerardo Mercuriano compulsus fateri, in quo consistat *hæc oratio quietis*, quam commendabat, & frequentabat, scripsit, vt diximus, summarium, profectò legendum, de toto negotio; & primo dicit. *Hæc meæ precationis est forma; Diuinæ illius præsentiæ sisto me, quam mihi intimè, extimèque spectandam per modum habitus permanenter ipse mihi tunc obtulit, cùm semel ipsius suauitate, cum ipso perfruerer:* dicit deinde, quæ in ea fiunt, & quæ facienda occurrunt, vt postea.

Balthasar Aluarez explicat quid sit oratio quietis.

In hoc ergo dicitur consistere *oratio quietis acquisita*, quę gradus, seu species contemplationis est, *vt iustus spiritualis aliquo tempore, vel magno, vel paruo iuxta deuotionis spiritum ab omni temporalium cura se abstrahens, & ab omni alia cogitatione, siue pręcedente aliquo meditationis, alteriusue præparationis actu, siue cum sola Spiritus Sancti inuocatione, semetipsum in se, idest in animo suo, recolligens, sibi præfigat in se [sicut re vera est)* Dei *præsentiam, eamque credendo firmiter, (omne phantasma, seu imaginationem fugans, quia nequit Deus per imagines phantasticas repræsentari) Deo præsenti inhæreat per fidem intuendo, eoque perfruatur amando*. In hoc ergo consistit gradus hic acquisitę contemplationis dictus *præsentiæ Dei, vel silentij*, seu *oratio quietis*. An autem in ea anima per potentias patiatur tantum, vel agat, & quid agat, dicam infra. De hac ergo quærimus, an detur, an bona, & vtilis sit; & qui illius sunt capaces, quę dubia partim hic, partim postea soluentur.

Quomodo sit.

In quo consistat.

Et quòd admittenda sit, & quod sit bona, religiosa, & vtilis, ac mysticis familiaris, nullum potest esse dubium, quia est actus verę, & puræ contemplationis, sed de modo eam agendi, ac de circunstantijs eius esse potest dubium; quia, & audio, & experior à quibusdam adulterari, & defectibus, ac erroribus multis sic conspurcari, vt non videatur amplius penes ipsos precatio, sed potiùs imprecatio, nec quietem in eis pariat, sed inquietudinem; & ideò in capitibus sequentibus eam ab eiusmodi iniuris, Deo duce, vindicare conabor.

Dico 1. Gradus contemplationis acquisitæ dictus, *oratio quietis*, cum suis debitis circumstantijs à sanctis, ac mysticis Doctoribus admittitur; & modis varijs, ad idem tamen tendentibus, explicatur.

A mysticis admittitur oratio quietis acquisita.

Prob.

Prob. & declaratur. S. Bonau. *de stimulo amoris par. 2. cap. 7.* videtur hoc aliud inferius genus *orationis quietis* docere, sic. *Qui vult cum actiua contemplatiuam vitam habere, vt suum Dominum in omnibus contempletur, videtur mihi, quòd via sit breuis, & bona, videlicet, vt se totum recolligens intret ad cor suum, & intima cordis ingrediens, se resoluat in Deum, vt nihil nec videat, nec sentiat nisi Deum.* Sic autem incipit oratio quietis, nempe per recollectionem in seipso: Aliquis orans, relictis omnibus curis, & cogitationibus omnium rerum, recolligit se ad cor suum, & cogitat, atque per fidem credit, Deum esse sibi intimè præsentem per illapsum generalem immensitatis, fide ipse illum intuetur, eoque fruitur amando, & in eo quiescit, tamquam in termino à se optato, quæsito, & inuento. Et hoc modo adumbrata, seu descripta videtur acquisita contemplatio *quietis*.

S. Bonau.

In qua Seraphici doctrina plura notanda sunt. Primò quòd non solùm purus contemplatiuus potest ad hunc gradum contemplationis quietis peruenire; sed etiam qui vitam ducit actiuam, & tamen contemplari cupit; quia ait, *qui vult cum actiua contemplatiuam vitam habere, vt suum Dominum in omnibus contempletur*. Secundò debet se totum recolligere, id est de nulla alia re cogitare: dicit enim, *se totum recolligens*. Tertiò, *in cordis arcanum ingredi debet*; quia ait, *intret ad cor suum*. Quartò debet fide Deum sibi inexistentem inuenire, quia dicit, *& intima cordis ingrediens se resoluat in Deum*. Quintò debet Deum solum, & nihil aliud videre, aut audire; quia dicit, *vt nihil nec videat, nec sentiat, nisi Deum*. Ecce quis sit homo positus in contemplatione, seu oratione, *quietis*: alias circumstantias dicam infra. At quod maximè notandum

In S. Bon. doctrina præfata plura notanda sunt

Est actus acquisitus

dum venit, est quòd actus iste nō est de infusis, sed acquisitus, labore scilicet proprio electus, licet cum Dei adiutorio, sine quo nihil boni fieri potest; quia ait, *qui vult cum actiua contemplatiuam habere*; ecce electio propria. Proponitur ei via, quam eligat *recolligit se*; *&* sic non recolligitur ab alio: *intrat ad cor suum*, *resoluit se in Deum*, *quem intuetur*, *&* *amat*: ecce quòd in omnibus his functionibus homo ille agit, & non agitur, quod esset proprium infusionis.

Sancta Theresia, quę in sęculo præterito fuit magistra contemplationis, præter orationem quietis infusam in præcedenti capite relatam, videtur assignare aliam quamdam, illa inferiorem, & meo, ac omnium videri acquisitam, seu acquisibilem labore proprio, cum Dei adiutorio, eamque docebat moniales, cęterosque fideles. Patienter legat lector, quæ ergo ex S. illa Magistra patienter exaro.

Patienter legenda quæ Author patiēter ex S. Theresia exarat.

Primò in capite 14. *vitę suæ* comparat spiritualem orantem hortulano; qui aquam è puteo haurit adminiculo rotæ, aut tuborum, in quo casu plus haurit, ac minore cum labore, & non oportet continuò labore, sed aliquantum quiescit, & statim subdit. *Hunc ego hauriendi modùm similem esse dico orationi, quam quietis vocant, & de illa in præsentiarum agere constitui. Hic ergo anima se recoligere incipit, & hic quidam supernaturale quodamodo tangit: Nam quantumcumque adhibeat diligentiam, nullo tamen modo id sibi ipsa poterit acquirere. Fateor tamen, eam se in rota hac versanda, & per intellectum operando, vt tubos aqua repleret, aliquantum defatigasse videri; at acqua hic altior est; vnde etiam minor in ea educenda labor insumitur, quàm dum ea è profundo puteo haurienda est. Dico aquam viciniorem esse, quòd hic gratia se animæ clariùs cognoscendam præbeat. Hoc nihil aliud est, quàm quædam potentiarum animæ re-*

S. Theresia de acquisita loquitur sic.

Labore proprio parta cū

recollectio intra se, vt maiori cum gustu hac voluptate, & gaudio fruantur. Non tamen propterea hæ, aut perduntur, aut dormitant; sed sola voluntas occupatur, adeò vt nesciens quomodo captinetur, consensum dumtaxat præstat, vt eam Deus captinet.

Dei auxilio.

Ex quo discursu, quamuis sublimi, ex metaphora tamen haurientis aquam per rotam, aut tubos, applicata orationi quietis, colligitur, quòd labore, & studio proprio, & non gradi, sit hęc oratio: *ex recollectione potentiarum*, habetur, quòd sic orans, ab alij curis debet esse alienus: ex hoc, quòd *pauco labore ex gratia præsentia id facit*, colligitur, quòd auxilium speciale gratię concurrat; ex hoc, quòd sic orans *supernaturale aliquid tangit*, & voluntas in eo fruendo occupatur, colligitur, quòd Deum per fidem intuetur sic orans, & in eius delectatione quiescit, Ex hoc quòd dicit, *potentias non perdi nec dormitare*, colligitur, quòd operantur, intellectus intuendo per fidem cum admiratione, & voluntas cum amore, gauditione fruitur.

Ex metaphora haurientis aquam per rotam colligitur quòd sit acquisita.

In cap. vero 15. eiusdem suæ vitæ, Sancta Theresia rursus ex professo de ea oratione loquitur, sic. *Quies hac, & recollectio animæ maximè sentitur in satisfactione, & pace, quæ ex sequitur, cum maxima potentiarum delectatione, quietatione, ac suauissima quadam voluptate. Quòd autem anima vlteriùs non ascenderit, nihil ei videtur esse, quod vltra desideret, & libenter cum Sancto Petro peteret, vt suum ei hic tabernaculum construere liceret: nonse vel minimum, mouere, aut aliorsum reflectere audet, quod hoc sibi bonum è manibus putet elapsurum, & aufugiturum Immò interdùm, ne respirare quidem vellet; & nescit misella, quòd cùm per seipsam bonum hoc ad se trahere prorsus nō potuerit; minus multò ipsum diutiùs, quàm Domino visum fuerit, retinere, & conseruare poterit:* & cætera plura.

Alius S. Theresiæ locus in quo ex professo de oratione quietis loquitur.

Ex

Ex speciali Dei fauore conceditur oratio quietis.

Ex qua doctrina duo colligo ad rem nostram, & quòd ex speciali Dei gratia conceditur hæc quietis oratio: & quòd hęc, de qua hic Sancta loquitur, non est infusa, sed acquisita; quia in illa homo non aduertit quid facit, sed patitur, nec reflectit in se; in ista verò agnoscit quid facit, reflectit ad quod videt, & de quo delectatur, vellet perpetuò in ea stare; nollet eam perdere, non se mouet, aut respirat, ne eam perdat: quæ operationes acquisitæ tantùm quieti competunt, & non infusę.

Aliud arg. ex S. Theresia.

Multi perueniunt ad orationem quietis.

Eadem Sancta in eiusdem orationis quietis notitiam sic prosequitur suum discursum. *Permultæ sunt animæ, quę ad hunc quidem statum Quietis perueniunt, paucæ verò, quæ vlterius ascendunt, & nescio quis hic sit in culpa. Certissimum quidem est, Deo adscribendum non esse. Cùm enim hanc Maiestas eius nobis gratiam præstet, quòd ad hoc vsque punctum pertingimus, non credo fore, vt à maioribus, & amplioribus, nobis dandis cessaret, nisi à nostra ipsi parte, per peccata, impedimentum obijceremus.* Et post aliqua, ait, *Rogo, vt quæ ad hunc statum perueniunt, seipsas agnoscant, & per sanctam, & humilem quamdam præsumptionem, magni ęstiment, quod ad ollas Aegypti non reuertantur.* Ex quibus Sanctæ verbis rursum colligo, orationem hanc *quietis*, de qua hic loquitur, non esse infusam, sed acquisitam; primò, quia dicit, *permultæ sunt animę, quę ad hunc statim perueniunt, & paucæ quę vlteriùs ascendunt.* Cùm certissimum sit, vt experientia docet, non permultas, sed perpaucissimas animas peruenire ad infusam contemplatione, & ad perfectiores gradus eius, inter quos est *quies*, quæ iuxta S. Bonau. doctrinam in ascensu est penultimus, seu sextus, nec alius remanet acquirendus, nisi supremus, idest, vnio: idcircò acquisita quies est. 2. quia dicit, se nescire, cur il-

De acquisita euidẽter loquitur.

læ

læ permultæ animæ, quæ ad statum *Quietis* peruenerunt, vlterius non ascendant; nec esse adscribendum Deo; ex quo clarum est, quietem acquisitam esse, non infusam; quia hæc totaliter à Deo est, & eam concedit, quando vult. 3. quia perfecti contemplatiui ex Dei fauore non sic facilè cadunt, vt priuentur ascensu superiori, cùm iam pollent infusa. 4. quia habentes infusam, paulo plus ascendere possunt: de acquisita ergo in hoc loco loquitur.

Ex multis capitibus colligitur

Prosequitur S. Theresia in eodem *cap. 15. suæ vitæ* sic. *Hæc ergo oratio veluti scintillula est, quam Dominus in anima excitare, & accendere incipit, ueri amoris sui: & hæc scintillula à Deo ueniens quamtumlibet parua, magnum tamen excitat crepitum, & fragorem, & nisi nostra culpa extinguatur, luculentum illum in nobis accendere ignem incipit, qui, vt suo loco ostendam, maximi amoris diuini, illius scilicet, quem in animabus perfectis Maiestas eius excitat, flamas à se emittit. Hæc quoque scintilla signum quodam, vel pignus est à Deo animæ huic ad hoc datum, quòd illa iam ad tàm magna, & ampla deligat, si ad ea recipienda seipsam disponat.*

Aliud arg. ex S. Ther.

Ecce quartò euidens argumentum, & verè palmarium, quòd non de oratione quietis infusa, sed acquisita loquatur, dicit enim, *esse scintillulam à Deo excitatam, vt incipiat ad amorem suum accendere*; et hoc est proprium incipientium, non perfectorum infusa contemplatione pollentium; isti enim non scintillulam, sed flammas magnas diuini amoris possident. 2. dicit *esse signum, vel pignus, quòd Deus animam illam ad magna, & ampla deligat*: igitur incipientium, & acquirentium est, non habituatorum & infusa contemplatione donatorum; quia isti iam pridem fuerunt ad magna, & ampla, nedum delecti, sed iam ad ea promoti, & exaltati: tandem dicit *si ad ea se*

4. Ratio. quòd de acquisita hic loquitur.

disponit, id etiam, incipientium est, non perfectorum, qui, cùm habituati magnis sint, disponi non egent.

Aliud argum ex S. Theresia de actibus animæ in ea quiete.

Videamus modò, quid faciat anima in oratione ista quietis ex S. Theresia. Prosequitur hoc, & diffusè, in eodem capite 15. sic. *Nihil autem animam tempore huius quietis facere oportet, quàm vt suauiter, & sine strepitu vllo se teneat.* Ecce quòd infusa non est; quia in ista anima non reflectit ad se, nec se regit, sed regitur à Deo. Sequitur, *strepitum autem voco, per intellectum verba, & considerationes multas hinc inde indagare, ad Deo pro huiusmodi beneficio gratias agendas, & peccata sua, nec non, & imperfectiones velunt aceruum cumulare, vt se illorum intuitu nihil huiusmodi promereri colligat. Omnia ista hic velut strepitum intellectus quoque representat, memoria feruet; hæ quippe potentiæ non rarò defatigant.* En aliud euidens signum, quòd oratio ista quietis non sit infusa, quia in contemplatione infusa nullus potentiarum strepitus insurgit, cùm actus earum circa alia suspendantur à Deo, & solus intuitus intellectus videntis, & audientis quid Deus loquatur, & actus voluntatis eum amantis, solùm permittantur. Si ergo in anima quietè orante possunt potentię, vt intellectus, & memoria strepere, acquisita, quę his perturbationibus subiacet dicenda est, Sequitur. *idcircò voluntas hoc ipso tempore leniter, & maturè sibi persuadeat, nihil tunc, quod Deum per violentiam, & magnam corporis contentionem obtineri. Hac quippe sunt velut vasta quędam ligna temerè congesta ad scintillam hanc extinguendam. Ipsa igitur hoc intelligat, & cum humilitate dicat, Domine quid ego hic facere possum? Quid ancilla cum* Domino, *quid terra cum cœlo negotij esse queat? aut alia id genus amorem spirantia verba, quæ occurrent, ita tamen, vt voluntas benè fundata sit, & sciat*

Euidens signũ quòd sit acquisita.

Aliud signum ad idem.

sciat verum esse id, quod dicit; & de intellectu non magnoperè laboret, quòd is vexator sit, & importunus. Si autem ipsa eum participem facere voluerit eius, quo fruitur, aut eum quietum reddere, & recolligere conetur (sapè enim homo voluntatem recollectam, & quietam esse videbit, intellectum verò inquietum, & turbatum) inconsulta faciet, nec proficiet: satius quippè est, vt eum sic dimittat, quàm post currendo eum insectetur. Voluntas inquam has gratias fruens se in quiete teneat, & instar sapientis apiculæ domi maneat; nam si nulla omninò apis alueare ingrederetur, vel quo se mutuo in alueare cogerent, omnes auolarent, ægrè admodum mel confici posset. Ideò, cùm anima multum amissura sit, si hîc se prudenter non gerat, præsertim si ingenio acuto sit, & subtili; nam cùm argumenta formare, & rationes inquirere incipit quantumlibet parum si modò eæ bonæ, & conuenientes sint, aliquid se putabit efficere. Vnica autem, quæ hîc debet formari ratio, hæc est, clarè scilicet intelligere, nullam omninò rationem esse, cur tàm magnam Deus conferat gratiam, quàm vnicam ipsius bonitatem, ac considerare, quòd ei adeò propè simus.

Euidentia signa orationis quietis acquisitæ.

Digna quidem tàm sancta, ac a Deo edocta, documenta. Docet interum, inprimis, quid sit hæc quietis oratio, quid in ea fiat; & in omni fere linea adsunt euidentia signa, quòd non loquitur de infusa, sed de acquisita; nam in quouis actu contemplationis infusæ, vt in suo loco dicetur, anima sic remanet à Deo absorpta, & suspensa, vt nec se, nec suas potentias, aut actus, aliudue creatum videat; nec discurrat, aut reflectat in id, quod facit, aut patitur. In hac verò de qua loquitur Sancta, hæc omnia adsunt, & præterea collocutiones cum Deo; item & refrænatio voluntatis, aliarumque potentiarum, et discursus multiplex; quæ aliena prorsus sunt ab oratione quietis infusa, & à cęteris infusis contemplationis gradibus,

Nul'a remanet dubitandi ratio quòd loquatur de acquisita.

bus, vt cuique mystico notum est.

Aliud ex S. Theres. argum.

Sequitur Sancta; *Intellectus quoque hic excitatur ad concinnas, & benè compositas gratias agendas, sed voluntas est in sua quiete, & ita cum publicano, nec oculos quidem attollere audet, meliùs fortasse gratias agit, quàm intellectus, quocumque demum rethorico artificio facere posset; Denique mentalis oratio penitus hic ommittenda non est, vel nec verba aliqua etiam vocalia, si interdum ea vsurpare, aut velint, aut possint. Si enim ipsa quies magna est, vix homo loqui potest, nisi summa cum molestia. Et nunc, vt quidem ego arbitror, sentitur, & percipitur, quando sit spiritus Dei, vel quando ipsi tale quid procuremus: idque ex initijs deuotionis, quam Deus dat. Et primò quidem, vt nos ad hanc voluntatis quietem transeamus, dispositi sumus: tunc quippe nullam spiritus hic edit operationem, sed illicò pertransit, magnamque post se ariditatem relinquit: si verò à Diabolo id perueniat, facilè meo iudicio id anima excitata intelligit, quòd magnam inquietitudinem, & parum humilitatis, & paruam ad effectus, quos ille qui à Deo est spiritus producit, habet dispositionem. Ad hæc nullam in intellectu lucem, nec in veritate constantiam post se relinquit.* Parum, & fortasse nihil hic Diabolus nocere potest; Si quam anima hic sentit delectationem, & suauitatem ad Deum referat, suasque in eo cogitationes, & desideria collocet: Nihil ergo hic malignus spiritus lucrari potest, immò permittit potiùs Deus, vt per illam, quæ in anima causatur suauitatem, & delectationem multum non perdat. Ita enim fiet, ut anima dum sibi à Deo prouenire cogitabit, sæpè se ad orandum applicet, idque cum quodam eius habendi desiderio; & si anima humilis, non verò curiosa, nec delectationum, aut consolationum, (tametsi spirituales sint) appetens, sed è contra crucis amica sit, gustus, quem Diabolus subministrat, parum curabit: sed si spiritus Dei sit, id facere non poterit, sed magni eum facere tenebitur. Sed in ijs, quæ à Diabolo veniunt,*

Quando diabolus se immiscet in oratione, quomodo cognoscitur

Signum quòd à Diabolo non moueatur.

niunt, sicut ipse totus mendax est, ita & animam propter gustus hosce, & consolationes se humiliare videat, sæpiùs ad eam non redibit, uidens quantum inde damnum sibi obueniat. Quando spiritus Dei est, non est, quòd multa reuoluamus, & inquiramus, quo humilitatem, & confusionem quamdam in nobis excitemus; nam Dominus ipse eam dat modo longe differente ab eo, quo nostris nos consideratiunculis eam acquirere possemus, quæ sanè mera cuiusdam humilitatis est luce quadam, quam Dominus hìc docet, prouenientis respectu, nihil planè sunt, quæ humilitas tantam confusionem causat, vt homo propè deficiat. Notissimum est, cognitionem, quam Deus in nobis dat, ut cognoscamus nihil nos à nobis ipsis benè habere, intensum nobis ad in oratione progrediendum, quacumque demum molestia nobis occurrente ommittendum desiderium excitare, anima se ad omnia intrepidè offerente. Ex ipsa præterea quadam oritur de futura gloria, & saluationis securitas, humilitate, & metu nixa seruilem quoque timorem statim ab anima expellit, & filialem ei longe iam maiorem, quàm ante erat inserit, Quisquis autem hanc cognitionem habet, quemdam amorem Dei (qui quæ sua sunt, & semetipsum non quærat) in se oriri incipere sentit, vnde, & sæpè solitudinem captat, quo bono hoc diutius, & quietiùs fruatur. Immò tunc temporis non poterit non credere, quin Dominus apud se fuerit, quoad vsque se relabi, & imperfectiones admittere videat; tunc quippè omnia timet. Est & alius effectus huius orationis quietis in intellectu, qui eo quòd huic se vicinum videat, tunc maxima claritate perfunditur, vt etiam ego, cùm sim, quæ sum, iam tota videar alia, & esto nil penè intelligam eorum, quæ latinè lego, præsertim è psalterio; tamen dum in hac quietis oratione sum, non solùm quid versus latinus sonaret in lingua materna; sed etiam vlteriùs progressa sum, sensum illius in lingua hispanica magna cum voluptate recogitando.

Signa, quibus noscitur an à Deo, vel à Diabolo sit consolatio.

Effectus cognitionis à Deo prouenientis.

Alii effectus orationis quietis.

Alter effectus in intellectu.

Et

Et hic terminat S. Theresia totum discursum orationis *Quietis* acquisitę, in quo, & naturam, & modum eam faciendi, eiusque effectus, atque omnia, quæ in ea accidere possunt non minus clarè, quam piè declarat, vt parum addi possit ad eius explicationem.

Parcat lector prolixitatem. Res enim alicuius momenti est, nec ab alijs discenda fuit, quàm à Magistra orationis, à Deo maximè illuminata.

PP. Aluarez, & Rada eam approbarũt.

Hęc oratio *Quietis*, quam Sancta Theresia docebat suas moniales, & ipsamet ea vtebatur comprobata fuit, vt bona, a doctissimis, & pijssimis Patribus Didaco Aluarez Dominicano postea Archiepiscopo Tranensi, & Ioanne Rada Frãciscano Obseruante, postea Episcopo Pacensi. Cùm enim tempore Cononizationis S. Theresiæ multæ censurę contra eius scripta opponerentur, 12. erat contra orationem quietis, quasi inutilem, eo quòd docuisset animam in ea nihil agere, sed otiosam manere & pati tantùm; & omnes potentias tunc esse suspensas, &c. Doctores illi de commissione Papæ qualificantes oppositionem ex lectura scriptorum ipsius Sanctæ decreuerunt orationem istam esse bonam & imposturam esse, quòd in ea oratione anima nihil agat; quia Sancta docet, quòd intellectus per fidem tunc Deum intuetur, & voluntas per charitatem Deo fruitur. Tota historia legi potest in *Annal. Carmelit. Discalc.* Romę impressis *lib.* 2. c. 44.

Quia fuerat accusata.

Est actus contemplationis.

Neque de illa in se spectata cum suis debitis circumstantijs aliqua potest esse controuersia; quia est actus honestus veræ religionis, & vera contemplatio, tàm ratione obiecti, quàm ratione principiorum ad eam concurrentium. Sicut enim quis capax, & peritus, in contemplatione acquisita potest con-

tem-

templari Deum in se, figendo intuitum mentis in ea veritate, quòd Deus sit, eum amando; ita quis præfigens sibi Deum præsentem, potest intuitum mentis in eo figere, illumque amare, in illo quiescere, nil aliud tunc, nec mente, nec imaginatione cogitando. In hoc actu adest obiectum principale contemplationis, Deus ibi præsens, adest intuitus fixus in eum adest saporosa dilectio. Igitur est verus actus contemplationis.

Quomodo purè fieri debet

Præterea per hunc nobilem actum homo Deo adhæret strictiùs, quàm per alios actus, quàm per solam fidem, & charitatem; hæc autem adhærentia maximè optabilis est psal. 71. *mihi autem adhærere Deo bonum est, ponere in Domine Deo meo spem meam*. Et ex 1. Corint. 6. 17. *qui autem adhæret Domino, vnus spiritus est*, & ex Augustino in Enchir. cap. 3. *tribus hisce colitur Deus, Fide, Spe. & Charitate*. Et hæc interueniunt in hac à nobis descripta oratione *Quietis*: igitur est vera contemplatio, & verus actus religionis secundùm se spectat.

Per eam quis adhæret Deo.

At quia circa modum, & abusum oratione illa vtentium est difficultas, ideò quæro.

CAP. VII.

Quomodo, ex præfatorum Piorum dictis, Oratio Quietis *facienda sit, vt bona sit*.

Ad 1. quòd in hoc, & seqq. cap. colligitur fructus præfatorum discursum, & aliorum, qui in multis modernorum libellis de hac materia leguntur; subtiles quidem, & ad disputandum idonei, at non omnium captui ad fructum colligendum accomodati. Vt ergo fructus aliquis colligatur;

Intentum Authoris est bonũ proximi.

tur; claris verbis aperiendum est fidelibus, prǽsertim tyronibus, in quo consistat, seu quomodo fiat *Oratio quietis* acquisita; quid in ea agatur; an sine vllo potentiarum actu manendum in ea sit, sed expectandum, quòd Deus sic oranti loquatur illuminando, & inspirando aliquid: item, à quibus sic orans cauere debeat; & alia plura his connexa; alioquin, vel fieret sine fructu, vel cum errore aliquo, vt de aliquibus cum dolore accepi. De subiectis, seu personis capacibus illius, dicam in sequenti capite.

Dubia declaranda.

Adu. 2. quòd vt supra, & in præced. cum P. Balthasare Aluarez in suo Commentariolo *orationis Quietis* notaui, hæc oratio est actus contemplationis vni obiecto addictus, scilicet *præsentiæ Dei*; & plura sortitur nomina, iuxta plures proprietates, seu circumstantias: dicitur enim, *oratio quietis, pure fidei, & oratio silentij*. Horum nominum ethimologias facilè assignabimus; cùm rem ipsam, clarè, sine ambagibus, ac sophismis, & ab erroribus immunem declarauerimus; pro quo peragendo.

Obiectū orationis quietis quale.

Dico 1. *orario quietis* acquisita, vt bona sit, hoc modo facienda est. Fidelis inuocato Spiritus Sancti adiutorio, prǽuio conscientiæ examine, cum dolore peccatorum, etiam venialium, ac proposito non committendi de cætero, & si adsit mortale, præuia confessione illius, & si opportunitas non adsit, prǽuia vera contritione; meditari poterit aliquod fidei mysterium, vel saltem mysterium immensitatis Dei, & elicere actum fidei, quòd Deus est ibi, & sibimet intrinsecè, & extrinsece præsens. Deinde debet se intra cor suum, vt dicunt S. Bonau. & S. Theresia, recolligere, idest ab opere externo, ac ab interna aliarum rerum cogitatione se retrahere, & sistere se Deo, idest cogitare, et credere, quòd sit coram Deo;

Quomodo facienda oratio quietis, vt bona sit.

Exordium orationis.

Deo; eum intimo cordis affectu venerari, mente dicens, *Adoro te Sanctissima Trinitas, Pater Fili, & Spiritus Sancte, tre Personæ, vnus Deus: ante Maiestatem tuam ex gratia tua me sisto Domine; dignare illabi cordi meo, adiuua me, vt attentè, ac dignè contempler Maiestatem tuam mihi præsentem, eamque humiliter venerer, ac diligam, sicut oportet.*

Dico 2. homo sic constitutus ante Dei presentiam, non debet manere otiosus, idest nihil prorsus agens, et quasi dormiens; sed per intellectum debet fixè, et firmiter intuitu fidei Deum intueri sibi præsentem, et per voluntatem amare, illi se resignare, cor suum coram eo effundere, optare, vt vnus spiritus cum eo sit: nil aliud cupiat amare, nisi ipsum, internè dicens, *Domine ecce me seruum tuum, fac de me quod vis; in te summo bono quiesco, & nil aliud quæro; iube quod vis, sed fac quod iubes*. Et in quiete, ac suauitate horum internorum actuum morari; et in fine gratias agere, et petere saluti suæ necessaria.

Aliæ partes orationis quietis

Ratio euidens est; quia, vt optimè Balthasar Aluarez ait, *hęc oratio quietis* est actus veræ contemplationis; ideòq; est intuitus obiecti præsentis oranti, cum amore illius; quia ex his duobus actibus intuitione, & saporosa dilectione contemplatio constituitur.

Secunda ratio est, quia est naturaliter impossibile, quòd homo vigilans suspendere possit omnem actum intellectus: & inter Theologos est accerrima quæstio, an dari possit pura omissio voluntatis, idest suspensio omnis actus, etiam per modicum tempus: quomodo posset homo per mediam horam, vel quadrantem ex se suspendere omnem actum, nedum inferiorum potentiarum, vt supponitur, sed etiam intellectus, voluntatis? Certè esset necessarium mi-

Euidens ratio quòd in ea homo operari debet

raculum, quo Deus negaret concursum suum illis potentijs, ne operentur; quòd non facit, neque in contemplatione infusa, in qua abstrahit quidem intellectum, & voluntatem ab omni alio obiecto, denegans pro eo tempore concursum ad alia; sed detinet eas potentias applicatas ad obiectum, quod contemplantur, intuendo, & amando. Igitur suspensio ista actuum intellectus, & voluntatis in præfata oratione *quietis*, non est excogitabilis; & etiam si esset possibilis, foret inutilis. Ad quid enim homo se constitueret ante Deum, si de eo, nec vellet cogitare, nec eum amare, neque cum eo mentaliter alloqui, petendo, laudando, vel gratias agendo? Meo videri hæc actuum sespensio, si dari posset naturaliter, quod non credo, irreuerentia potiùs esset in Deum, quàm deuotio. Operari ergo debet intellectus intuendo per fidem, & voluntas diligendo per charitatem.

Suspensio omnis actus inutilis, & impossibilis.

Tertia ratio est: quia hęc oratio *quietis* ex generica, & specifica ratione orationis est eleuatio mentis ad Deum; alioquin nullum haberet orationis conceptum: eleuatio autem, seu ascensio mentis ad Deum fit per actus mentis, idest intellectus, ac voluntatis. Si ergo actus isti tollantur, nihil de oratione remanet; sed nomine tantùm sic diceretur.

Ratio à priori.

Quarta ratio. Oratio *quietis* infusa, vt ex *S. Bonau.* & *S. Theresia* patuit, actus intellectus videntis, & voluntatis amantis includit; immò dicunt, quòd in ea remanet voluntas captiuata in dilectione, & delectatione. Ergo multò magis acquisita, qua Deus quęritur, vt ametur, & voluntas in eo viso per fidem, amando delectetur.

A fortiori de infusa.

Quinta ratio. Ipsamet S. Theresia, vt patuitur, docet, quòd in hac oratione potentiæ non perduntur,

id-

ideſt earum actus; neque dormitant, ſed operantur. Immò ait, quòd tunc anima videns ſe in eo ſtatu quietis delectatur, & gradet, ita vt nollet eam relinque, & compellit intellectum, vt in ea perſeueret; ergo, ne in vanum ſe coram Deo ſiſtat, operari debet intuendo, & diligendo.

Ex S. Theresia ratio.

Sexta ratio. Actus hic orandi eſt actus contemplationis verè, ac proprie. At non eſt maior, nec magis perfectus, quàm ſit contemplatio beatorum, qui tamen intuentur clarè Deum, illum diligunt, gaudent, delectantur, laudant, gratias agunt, diuinæ voluntati ſe conformant, & pro nobis orant. Ergo multò minus in hac contemplatione quietis otiosè, & deſidiosè ſtandum eſt, ſed in dictis in concluſione actibus, & alijs, à Deo inſpiratis exercendus eſt orator.

A maiori de cōtemplatione beatorum

Dico 3. Homo applicans ſe actu ad orationem *quietis* non debet eo fine, & intentione ad eam ſe applicare, vt nihil ipſe agens per intellectum, ac voluntatem, velit expectare, quid ſibi loquatur Deus per illuminationem, ac inſpirationem, vel alio modo; ſed ſolo fine eum intuendi per fidem, & amandi per chariratem.

A quo debet abſtineri orās.

Prob. & declaratur. Aliqui putant, orationem *quietis* in hoc cōſiſtere, vt differat à cęteribus àctibus contemplandi, quòd quis prefigens ſibi Deum præſentem, ante illum ſe ſiſtat, eoque humillimè adorato, nihil cogitet, neque de Deo; nihilque amet, neque ipſum Deum, ſed expectet, & ſperet, quòd Deus tunc videns ſuas miſerias, & quæ ſibi ſunt neceſſaria, eum doceat illuminando, inſpirando, vel alio modo loquendo, aut reuelando. Dico hoc nullatenus intendi deberi pro fine orationis *quietis*.

Non debet expectare quòd ſibi loquatur Deus.

Pro hoc documento (in hac materia apprimè ne-

cessaria.) firmando, doctrina S. Thomę *lib. 3.* contra Gentes *c. 135.* maximè apta est. *Expectare à Deo subsidium, in quibus se aliquis potest per propriam actionem iuuare, prætermissa propria actione, est insipientis, ac Deum tentantis. Hoc enim ad diuinam bonitatem pertinet vt rebus prouideat, non immediatè omnia faciendo, sed alia mouendo ad proprias actiones. Non est igitur expectandum a Deo, vt omni actione propria, qua sibi possit quis subuenire, prætermissa, Deus ei subueniat. Hoc enim diuinæ ordinationi repugnat, & bonitati.*

S. Thom. — Tentat Deum.

Præterea meo videri, hæc esset præsumptio quædam, quòd Deus deberet ei aliquid internè, vel externè loqui; quod cauendum est; quia vt ait S. Bernardus, *non debemus quasi Deum tentando diuina præsumere.* Magna autem dona, & beneficia diuina sunt locutiones, reuelationes, illustrationes Dei in ijs, quæ ad salutem non sunt simpliciter necessaria, et propterea ab eo non sunt præsumenda, nec eo animo, & intentione debet quis ante Deum se exponere, vt ab illo eas expectando exigat.

Videtur præsumptio.

S. Theres. — S. Theresia in mansione *6. cap.* 7. circa medium, improbat meditatiuos, & contemplatiuos, qui dum ariditatem consuetarum illustrationum, & consolationum patiuntur, ad alia opera se non applicant; sed vellent, vt Deus eas conferret, easque expectant, dicens, *Bonum ne esset animam in hac ariditate agentem, ignem è Cælo expectare, qui sacrificium, quod illa de seipsa Deo facit, incendat, quemadmodum eum aliàs S. Pater Elias, expectauit? nequaquam. Neque enim consultum est miracula cœlitus expectare. Faciet illa Deus, cùm ei placuerit in rem animæ huius.* Sic de his orantibus, & expectantibus allocutiones, seu illuminationes, & inspirationes Dei dicendum est; scilicet, non esse illis benè consultum; sed faciant, quod in

se

se est; per fidem fixè intueantur, diligant, & Deo se offerant, vt de eis faciat, quod ei placuerit in eius gloriam vergens.

Dico 4. Sic orans, si ab aliqua extranea cogitatione, alioue imaginario motu abstrahatur, non debet, cum aduertit, otiosus, ac desidiosus manere pro eo tempore, quod solebat in oratione insumere: sed debet iterum, & tertiò, si opus sit, se remittere ad opus cæptum per alium actum intuitus per fidem, & dilectionis. Si difficultatem patiatur, iaculatoriè oret Deum, vt ipsum adiuuet; si autem sic vehemens sit distratio, seu tentatio, non cedat totaliter, sed meditetur aliquod fidei mysterium; si non possit, legat in aliquo libro spirituali, aut in Sacra Scriptura, vel oret vocaliter, psallendo, vel coronam, aliasve orationes recitando.

Si distrahatur quid faciet.

Prob. & declaratur; quia casus iste communis est omni orationi mentali meditatiuæ, & contemplatiuæ. Dicunt aliqui, & perperam (quia sine rationabili fundamento) quòd si sic orans, ex accidenti aliquo, vt sæpe accidit, distrahitur, non debet iterare actum fidei, uel amoris, quia illi primi virtualiter, vel saltem habitualiter manent, sed debet quiescere, & sine vllo alio actu perseuerare in eodem situ per tempus consuetum, & pati tribulationem illam.

Notabilia documenta.

Huic dicto contradico omninò, & priùs contra fundamentum, quòd prior ille actus fidei maneat virtualiter; primò, quia in Philosophia, & Theologia permanentia virtualis soli intentioni, seu volitioni conceditur; v. g. si quis longo operi se accingat, vult illud facere, ac incipit facere, & vtitur mediis ad illud faciendum; si distrahatur, & tamen prosequitur in vsu mediorum, dicitur virtualiter inten-

Virtualis permanentia quo modo declaratur.

tendere, quia in vsu mediorum residet virtus primæ intentionis, v.g. in recitatione officij, aut Missæ, in longo itinere, & cęteris negotijs, si accidat distractio, omnes illæ operationes virtualiter intentæ dicuntur. At hoc non competit vlli alteri actui aliarum potentiarum, Si enim oculus videt, auris audit, tactus tangit, &c. cessantibus his actibus, nullus eorum perseuerat virtualiter. Sic cùm intellectus intelligit, vel credit, cessante actu, hic non remanet virtualiter, quia in nullo medio ab illo imperato residet virtus eius. Igitur sine vllo fundamento asseritur remanentia ista virtualiter primi actus fidei iam per distractionem cessantis, nihil enim imperauit, aut fecit, in quo virtualiter sit. Si autem intellectus non intueatur per fidem illam primam, nec voluntas amet; ambo desides manerent, & otiosi nihil prorsus operantes. Quid sic manenti prodesset otium illud? immò multùm (vt vereor) noceret, quia expositus proximè esset tentationibus multis; Ideò S. Bern. hominem spiritualem, immò omnem, sic monet, *fac, vt dæmon semper te inueniat occupatum*.

Exemplũ virtualitatis.

Prob. modò Conclusio ex documentis Contemplatiuorum, præterea, quæ allata sunt, *in opusc. de orat. ment. c. 13.* P. Balthasar Aluarez *tom. 3. p. 2. c. 12.* loquens de ijs, qui contemplationis actum incipiunt, & deseruntur à gratia contemplationis, docet quid facere debeant, sic. *Insuper tempore consuetæ orationis, in quo consueuerat donum contemplationis experiri, ne desides, ne otiosus sedeat, sed communi gratia adiutus, quod est in se faciat. Diuina mysteria Vitæ, & Passionis Domini, vel Diuinas perfectiones, aut beneficia consideret, & in seipsum reflectat, & sancta proposita concipiat, affectus virtutum, & amoris, & gratiarum actionis, & laudis, vt supra exposuimus, eliciat, & illam horam orationi destinatam, sicut quan-*

Orator cur non debet otiosus manere.

Ex Balthasare Aluarez.

quando erat in statu meditantium, vtiliter insumat. Id à S. Bernardo didicerat. Nam.

S. Bern. *de Scala Claustral. seu de modo orandi §. penult. Hic ostendunt* &c. circa finem, dicit. *Cùm verò mentis humanæ acies infirma veri luminis illustrationem diutiùs sustinere non poterit, ad aliquem trium graduum, per quos ascenderat, leniter, & ordinatè descendat, & alternatim modò in vno, modò in altero secundùm motum liberi arbitrij pro ratione loci, & temporis demoretur.* At tres gradus isti, ad quos remittit Bernardus, & per quos ascenditur ad contemplationem, sunt illi, quos dixerat initio tractatus, scilicet, *lectio, meditatio, & oratio.* Qui ergo, vel in oratione *quietis*, vel in alio contemplationis actu distrahitur per cogitationes extraneas, aut tentationes, & deseritur à gratia illa, qua in ea detinebatur, non debet otiosus manere, & nihil facere, aut obstinatè deses manere; sed aliquid præfatorum facere debet.

S. Bern.

Cōsilium S. Bern.

Recordetur de Christo in horto in extremo vitæ periculo certo exposito, & Patrem orante, *vt si fieri posset transiret ab illo calix passionis.* Qui quamuis voluntariè intermittens duplici vice orationem illam, pergens ad tres Apostolos, cùm tamen rediit ad locum orationis, & procidit in faciem suam, non putauit (ad nostram instructionem) sibi sufficere, quod prima vice orauerit, & suum desiderium Patri explicitè ostenderit, vt deindè otiosè coram eo maneret; sed iterum, ac tertiò, & prolixius eundem sermonem explicauit. Discat orans, quòd non sufficit sibi primus ille actus fidei, & amoris, si distractus, vel gratia sic orandi destitutus, vult consuetum tempus in ea oratione terere; sed debet, si potest, actus replicare, vel legere, vel meditari, vel vocaliter orare.

Exemplū saluatoris in horto.

Dico

Quomodo vti debet imaginibus internis.

Dico 5. Licet orans oratione *quietis* in eo actu, & pro eo actu non egeat, nec vti possit internis imaginibus seu phantasmatibus, tamen & antecedenter, & consequenter, immò aliquando etiam comitanter, potest eis vti, & ad ea respicere.

Prob. & per singulas partes declaratur; ideo enim in hoc puncto, sicut, & in alijs actibus contemplationis magnam fieri quæstionem, quæ tamen sine fundamento mihi videtur, si adhibeatur distinctio, quam attuli in *c.16.* præc. opusculi, quod est, *de medio, in quo cognoscuntur contemplationis obiecta*.

Prima ergo pars prob. Dei pręsentia, quæ est obiectum orationis quietis non potest per imaginem sensibilem, seu phantasma representari, sicut nec ipsa diuinitas, vel aliquod prædicatum, seu perfectio diuina, hæc enim vt supponimus etiam in hac vita per species intelligibiles, ac spirituales tantum cognoscuntur. Ergo oratio ista, vt ad Dei præsentiam tendit, ab eaque mouetur, & ad eam terminatur, nequit vti sensibili interna imaginatione, seu phantasmate: neque de hoc potest esse quæstio. Hoc enim est illud tritum S. Dionisij ad Thimot. & omnium mysticorum documentum, *desere sensus* dum diuina spectacula sunt intuenda; quia sensus ea percipere non potest.

Diuinitas non potest per phantasmata representari.

Quando sunt necessaria phantasmata.

Prob. 2. pars de vsu phantasmatum antecedenti. Cùm enim quis ad orationem istam se applicat, potest, immò debet aliquod mysterium fidei meditari, puta vitę, vel passionis, aut mortis Christi, immò & externam aliquam imaginem eiusmodi aliquid representantem studiosè aspicere, vel in libro aliquo legere, vt ad deuotionem se excitet: hic enim vt in suo loco diximus ex S. Bernar. *de Scal. Claustral. initio*, est verus, ac proprius modus ascendendi ad

actum

actum contemplandi: nempe per lectionem, meditationem, & orationem; & post hanc homo contemplatur. Non enim video, quomodo possit quis ex abrupto sine aliqua istarum dispositionum prȩuia, & excitatione ad deuotionem, statim, & immediate præsentiam Dei concipere, eique se sistere, nisi à Deo specialissimè ad eam vocatus, admissus, & detentus, quod rarissimè, & in viris perfectis accidere potest: regulariter ergo per viam phantasmatum ad contemplationem acquisitam cuiuscumque diuini obiecti acceditur, & sic accedendum est ad orationem *quietis*.

Dispositiones ad cõtemplationem.

2. Quia ex sensibilibus creaturis existentibus in mundo, & præsertim ex existentia, & replicatione animæ rationalis in toto corpore, potest concipi præsentia Dei in omni re creata, & in omni homine per generalem, vt dicunt, Theologi, illapsum, seu immensitatem, & per hanc cognitionem imaginariam, & phantasticam orans transiret ad concipiendum intellectualiter Deum sibi præsentem. Hoc ergo duplici modo possunt oranti in quiete esse necessaria phantasmata, & imagines, nedum internæ, sed etiam externæ, quod palam est cuicunque rectè ratiocinanti.

Ex modo cognoscẽdi per creaturas ratio.

Proba. 3. pars de vsu imaginum, seu phantasmatum consequenti. Postquam orans contemplatus est Deum, vt sibi prȩsentem, eumque affectu est prosæcutus, certè gratias Deo aget de beneficijs, vel de aliquibus particularibus; & ab eo aliquid postulabit in bonum animæ suæ, vel corporis, vel vtriusque: Item, vt debet, pro Ecclesia, eius capite, ac ministris; pro Regum, ac Principum pace, pro hæresum extirpatione &c. hæc quidem nullatenus exequi poterit sine phantasmatum adiutorio, igitur con-

Ex consequenti necessaria sunt phãtasmata.

sequenter etiam sunt sic oranti necessaria, vt humanè operetur.

Prob. 4. pars de concomitanti vsu alicuius phantasmatis: Contemplans Deum sibi intimè præsentem, necessariò intuetur Deum, vt in ipsomet orante existentem; hoc enim est de ratione præsentis alicui, si cognoscitur, vt præsens, quòd non possit cognosci res præsens, sine eo, cui sit præsens; quia *Præsens* est quodam complexum ex re, & præsentia: præsentia autem est quid relatiuum, quod sine termino, ad quem est, cognosci non potest: id enim est de intrinseca ratione relatiuorum, vt sint cum suis terminis semper simul tempore, & cognitione; ergo sic orans, necessariò præter Deum, quem directè intuetur, obliquè saltem seipsum intuetur, vt præsentiæ Dei terminum, vel vt ita dicam subiectum; sic suimet phantasmate vtitur comitanter.

Concomitanter etiã necessaria

Conf. totum hoc à pari. Qui contemplatur aliquod attributum diuinum dicens respectum ad extra, vt potentiam, iustitiam, misericordiam &c. non potest illud intueri sine respectu ad terminum illius attributi, & tunc phantasmate etiam vtitur talis termini, si corporeus sit, & ita directè & principaliter Deum potentem, iustum, &c. intuetur in specie intelligibili, ac spirituali, & terminum corporeum comitanter, & indirectè, & obliquè in phantasmate illum representante.

Argum. à pari.

Conf. 2. ab opposito. Cùm quis contemplatur Deum, vel aliquod prædicatum eius absolutum nil aliud respicit extra illud, & intellectus quiescit, quia intuetur obiectum sicuti est, sine ordine ad aliud; at quando contemplatur prædicatum respectiuum, intellectus non acquiescit, nisi terminum aliquo modo, saltim confusè, intueatur: hæc enim ex natura

Argum ab opposito.

obie-

obiectorum, & cognitionum procedunt. Igitur, si quis intueatur Deum præsentem sibi, seipsum comitanter intuetur. Et hæc ad abundatiorem notitiam dicta sint, ne quis ita acriter persequatur phantasmata, sine quibus pauca cognoscimus.

Obligatio orantium.

Dico 6. Vacans orationi quietis, vel alteri mentali, meditatiuę, aut contemplatiuæ, vel vocali, non est exemptus ab obseruantia præceptorum Dei, & Ecclesiæ, & contrarium asserere est hæresis.

Prob. 1. De fide est, & in Concil. Trident. definitũ *in sess. 4. can. 19. & 20.* quemlibet Christianum ad ea teneri; nam in primo loco sic habet. *Si quis dixerit nihil præceptum esse in Euangelio præter fidem, & cætera esse indifferentia, neque præcepta, neq; prohibita, sed libera, anath. sit.* In secundo autem loco qui magis ad rem facit, habetur. *Si quis hominem iustificatum, & quantumlibet perfectum dixerit non teneri ad obseruantiam mandatorum Dei, & Ecclesiæ, sed tantùm ad credendum, &c. anathema sit.*

Concilij Trident. decreta.

Conf. Hic erat vnus ex erroribus Illuminatorum, quartus in ordine, quòd scilicet nulli superiori sit obediendum, nec Patri, nec Prælato, nec Marito quoties præcipiunt aliquid orationem mentalem impediens. Insana autem eorum ratiò in primo errore fundata erat, nempe quòd oratio mentalis diuino iure sic est iniuncta, quòd per eam solam, omnia diuina, & humana pręcepta adimpleantur: Immò orationem mentalem esse Sacramentum quodam sub accidentibus, per quod omnia præcepta seruantur: Similem dementiam docebant Beguardi, quòd nempe posset homo ad talem perfectionis gradum peruenire, vt eximeretur ab obseruantia præceptorum Dei, & Ecclesiæ. Insani sunt; dimittamus eos.

Error Illuminatorũ.

Sic orans non eximitur ab obedientia superiorum

Dico 7. Frequentans orationem *quietis*, vel quamlibet alteram mentalem, meditatiuam, vel contemplatiuam, aut vocalem, non eximitur ab obedientia suorum superiorum prætextu orationis.

Prob. primò de omnibus superioribus in genere ex Hebr. 13. 17. *Obedite præpositis vestris, & subiacete eis, ipsi enim peruigilant, quasi rationem de animabus vestris redditur*; & ex can. *Quæ contra disti.* 8. inferior tenetur obedire superiori. Nullum autem opus bonum, nullaque perfectio supererogatoria dispensat in lege diuina, naturali, aut positiua, vt phanaticè dicebant hæretici supradicti de oratione mentali.

Nec parentum.

De obeditentia debita parentibus, præter præceptum diuinum *honorandi parentes*, habentur plura loca Sacræ Scripturæ de obedientia eis pręstanda. Eph. 6. 1. Coloss. 3. 20. *Filij obedite parentibus vestris in Domino, hoc enim iustum est, honora Patrem tuum, & Matrem tuam, quod est mandatum primum in promissione*; ita ad Eph. Immò ex Concil. Gangrensi can. 16. *Filij non obedientes parentibus ex superstitione ob Dei cultum sunt anathema*. Non enim, vt supradixi, ob bonum supererogationis potest quis transgredi diuinum præceptum: & ideò fuerunt damnati supradicti hæretici Illuminati; sed verius cœci.

Nec dominorum.

De obedientia seruorum ad Dominos carnales habentur plura Scripturæ Sanctę loca. Ephes. 6. 5. *Serui obedite Dominis carnalibus cum timore, & tremore in simplicitate cordis vestri, sicut Christo*. Idem replicat ad Coloss. 3. 22. *Serui obedite Dominis uestris carnalibus, non ad oculum seruientes, quasi hominibus placentes, sed in simplicitate cordis timentes Deum*. Ideò propter opus supererogationis, vt est ista oratio, non debet quis pręcepti opus omittere, aut transgredi, vt præfat docebant hæretici.

De

De coniugibus verò eiusmodi orationibus vacantibus, cum distinctione loquendum est. Nam vxor quidem in omnibus licitis obedire debet viro; vir autem solùm circa debitum coniugale parere debet vxori; & propterea prætextu orationis non potest vir vxori non obtemperare quoad coniugale debitum; Vxor verò neque in isto, neque in alijs rationabilibus, prætextu orationis potest viro non obedire.

Quid dicendú circa coniuges.

Probantur singula. Subiectio vxoris ad virum, est de iure diuino, Gen. 3. 17. *Sub viri potestate eris, & ipse dominabitur tui*: & Ephes. 5. 5. *mulieres viris suis subditæ sunt, quoniam vir est caput mulieris*. Cùm autem lex ista diuina sit, non potest mulier prętextu orationis cuiuscumque supererogatoriæ se subducere ab obedientia viri.

Vxor subdita viro.

De mutua verò subiectione, & æquali quoad debitum coniugale, clara est lex Apostoli 1. Corint. 7. 3. *Vir vxori debitum reddat, similiter & vxor viro*. Et rationem assignat, mutuam nempè subiectionem: *Mulier sui corporis potestatem non habet, sed vir: similiter vir sui corporis potestatem non habet, sed mulier. Nolite fraudare inuicem, nisi fortè ex consensu ad tempus, vt vacetis orationi, & iterum reuertimini in idipsum, ne tentet vos Sathanas propter incontinentiam vestram*. Itaque vir in hoc tantùm subiectus est vxori; vt non possit eam defraudare quoad coniugale debitum prætextu orationis supererogatoriæ, nisi ex consensu vxoris, & ad tempus: Vxor verò, nedum in hoc est subiecta viro, & non potest eum in eisdem actibus, ac iuribus defraudare, sed nec in vllo alio, nisi ex consensu illius. Non potest ergo prætextu cuiuslibet, vel orationis, vel alterius supererogatorij operis, se ab obedientia viri eximere.

Mutuò circa coniugale debitum.

De Religiosis respectu Prælatorum suorum, vel

ma-

maiorum, euidens est ratio, quòd prætextu cuiusuis orationis, alteriusue operis supererogatorij non possunt se ab eorum obedientia eximere. Isti enim ratione voti se illis subdiderunt, & se abnegarunt, suamque voluntatem in manibus superiorum depositarunt. Cùm ergo Religiosis imponitur aliquod honestum faciendum, siue sit iuxta regulę directionem, siue præter eam, dummodo non contra eam, non possunt se ab obedientia subducere, prætextu orationis faciendæ. Oppositum de omnibus hisce obedientijs tàm Religiosorum, quàm vxorum, seruorum, & similium subditorum docebant iam dicti damnati hæretici; liberando orantes mentaliter ab omni obedientia, etiam Ecclesiæ; quem errorem, vt in suo loco dixi ab Orco elapsis annis reuocarunt pessimi quidam homines, sed damnati sunt.

Orans Religiosus circa superiorem.

De omnibus Christianis respectu suorum Episcoporum, & de cunctis, tàm Ecclesiasticis, quam sæcularibus respectu Papæ; quòd scilicet nullus orationis prętextu sint exempti ab eorum iurisdictione, & obedientia in rebus, & operibus à lege canonica, vel diuina regulatis, probatur; &

Respectu Episcoporum.

Primò de Episcopis. Nam vt supra dictum est, Paulus Hebr. 13. 17. ait, *Obedite Præpositis vestris, & subiacete eis; ipsi enim peruigilant, quasi rationem pro animabus vestris reddituri*. Et meritò, quia *Act.* 17. scribitur Episcopis, *Attendite vobis, & vniuerso gregi, in quo Spiritus Sanctus posuit vos Episcopos regere Ecclesiam Dei*. Theophil. dicit, etiamsi discoli sint, est eis obediendum in ijs, quę ad salutem animæ pertinent; ipsi enim sunt Christi legati, & Patres spirituales fidelium ex *Clem. de Pœnis* cap. 1. §. *nec super hac*: & hoc docuit Paulus 2. Corin. 5. 20. *Pro Christo ergo legatione fungimur tamquam Deo exhortante per nos*. Et Episcopi

te-

tenent locum Apostolorum ex *Clem.* 1. epist. 1. can. *quorum vices* dist. 68. & ex Trident *sess.* 23. *cap.* 4. Subditi ergo eorum, ratione cuiuscumque perfecti operis, nequeunt se ab eorum obedientia subtrahere in spectantibus ad regimen animæ.

De Summo Pontifice, Fides docet, totum Christianum populum in spiritualibus teneri ei obedire, totum enim ei subdidit Christus, Ioan. 21. inquiens Petro, *Pasce oues meas*; in Petro autem data fuit etiam eius successoribus potestas, ex Eug. 4. *Const.* 17. in Conc. Florent. *Lætentur*, & Extra. *Vnam Sanctam de Maior. & obedient.* Immò ex eadem, subesse Romano Pontifici est de necessitate salutis; nullus ergo Christianus quauis perfectione præditus à subiectione, & obedientia Romani Pontificis in spirituali bus potest se eximere. Alia innumeras authoritates pro hoc argumento omitto.

Respectu Papæ.

Nemo exēptus est ab obediētia Papæ.

Dico 8. Qui eiusmodi, vel simili mentali orationi, siue contemplatiuę, siue meditatiuę vacat, alios ei non vacantes, sed vocali, vel alteri deuotioni operam dantes, non spernat, sed Deo de collato sibi dono gratias agens cæteros non iudicet.

Non spernendi, qui aliter orāt

Prob. & declaratur. Saluator Io. 14. ait, *in domo Patris mei mansiones multæ sunt*: sic etiam in Ecclesia ait Apostolus, non omnes Prophetæ, non omnes Apostoli, non omnes Doctores, non omnes gratiam curationum habentes, non omnes loquentes linguis; & concludit, *æmulamini Charismata meliora*, 1. Corint. 12. 29. & in cap. 7. *Diuisiones gratiarum sunt, idem autem Spiritus, qui operatur omnia in omnibus*. Assignat postea nouem gratias gratis datas, quorum vnus habet vnam, alius aliam, & dicit, *Hæc autem omnia operatur vnus, atque idem Spiritus diuidens singulis prout vult.* Et in eod. c. 7. ait *Vnusquisque proprium do*

Singuli singulas gratias habēt

num

num habet, alius quidem sic, alius verò sic. Et Rom. 14. 4. *Qui manducat, non manducantem non spernat, & qui non manducat, manducantem non iudicet. Tu quis es qui iudicas alienum seruum?* Hoc est spiritualis hominis proprium, neminem iudicare.

Non spernẽda vocalis oratio.

De vocali præsertim oratione loquendo, caueat mentali vacans, ne eam spernat, aut deserat, cùm Ecclesia illam commendet, eaque vtatur, & illa vsus sit Christus, atq; vsi sint Apostoli, ne in hæresim Illuminatorum incidat; illi enim in 2. errore docuerunt *orationem vocalem exigui esse momenti*. Moderni verò scelestiores docuerunt vocalem respectu mentalis esse, *vt est furfur respectu farina, & palea respectu tritici, &c.*

Sacræ Imagines venerandæ sunt à quouis perfecto.

Dico tandem. Vacans huic orationi, vel alteri mentali meditatiuæ, aut contemplatiuæ, caueat, ne venerationem, vel conspectum sacrarum Imaginum relinquat, aut abiiciat, quia in maximo errore, & hæresi versaretur.

Prob. & declaratur. Licet, quando quis in actu contemplationis est, ab omni externo corporali obiecto, siue prophano, siue sacro, ne distrahatur, diuertere possit; tamen extra actum illum debet, ac tenetur sacras Imagines reuereri *ex Conc. Niceno 2.* sicut cæteri Christiani, cùm nullo diuino priuilegio exemptus sit à legibus Ecclesiasticis, diuinas præsertim declarantibus, vt in casu. Hic enim fuit vndecimus Illuminatorum, & nonus error modernorum.

Hic ergo, & alijs similibus cautelis seruatis, potest homo instructus, orationi *quietis*, omnique mentali, & contemplatiuæ cum Dei speciali gratia vacare.

CAP.

CAP. VIII.

Qui nam sint capaces huius Orationis Qietis.

ADu. 1. quòd in quolibet orante, vel alia virtutum opera exercente duplex potest considerari capacitas, vna naturalis, alia moralis. Prima consistit in congrua sensuum internorum dispositione, per quam anima sine difficultate potest per sensus operari, apprehendendo, iudicando, & discurrendo de rebus per sensus cognitis, vt accidit in habentibus perfectum vsum rationis, & non obtusis, nec impeditis ex imaginatiuæ, seu phantasiæ indispositione. Secunda est moralis, quæ in anima consistit; estque qualitas quædam, seu plurium qualitatum complexio ex Diuina, vel Ecclesiastica, aliaue superiorum lege requisita ad aliquod opus faciendum, vt oportet, conformiter ad eam legem. De hac duplici capacitate breuibus hìc loquemur, quia *in primo Opusc. cap.* 12. & *in opuscu. de oratione mentali c.* 9. ac *in opusc. de Contempl. c.* 1. de his capacitatibus multa diximus, quę ad idem sunt, et sufficeret ea dixisse, nisi de hac oratione esset peculiaris difficultas; quia multi ex communi hominum vulgarium cœtu se existimant ad eam idoneos.

Duplex capacitas

Naturalis & moralis.

Adu. 2. quòd, sicut in locis citatis diximus, vel sermo est de hac oratione facienda cum fructu, vel per vsum, vt dicitur; & sine fructu, vt à nonnullis fieri audio, qui tempus perdunt, & operam, sicut dicitur *Ecclesiastici* 18. 23. *Deum tentant*, quia sine pręparatione, ad Deum in oratione accedunt.

Omnes sanæ mentis sunt naturaliter capaces, si doceantur.

Dico 1. Loquendo de capacitate naturali, omnes homines, habentes perfectum vsum rationis, & non im-

impeditum, qui nec sunt duri, & obtusi, & sunt ad alia negotia alicuius momenti apti, si instruantur à perito directore, sunt capaces huius orationis, *quietis*, regulariter loquendo.

Prob. eisdem prorsus medijs, quibus in citatis locis probauimus capacitatem meditationis, & contemplationis, nam S. Gregorius nullam hominum conditionem, neque coniugatorum, excludit à contemplatione, quę quidem, cùm sit actus religionis, omni Christiano instructo debet esse communis. Rationes in ijs locis videri possunt, ne easdem sine necessitate replicemus.

Capaces moraliter qui sunt.

Dico 2. Loquendo de capacitate morali, facturus orationem *quietis* cum fructu, debet habere conditiones, & qualitates, quas habere debent cæteri contemplatiui, & omnium primè munditiam cordis.

Prob. 1. Displicet Deo, quòd peccator sine pœnitentia ad eum accedat, & de eius perfectionbus loquatur; ait enim Dauid *psal. 49. Peccatori autem dixit Deus, quare enarras iustitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum?* Quantò magis si velit ei in peccato manens adhærere, & in eo suauiter quiescere? Multa alia sunt Scripturę loca, quæ deterrent peccatorem ab orando, nisi pœniteat priusquam oret. *Iniquitatem si aspexi in corde meo non exaudiet Dominus, psal. 65. Longè est Deus ab impijs, & orationes iustorum exaudiet, Prou. 15. 18. Qui declinat aures suas ne audiat legem, oratio eius erit execrabilis, Prou. 28. 9. Si iniquitatem, quæ est in manu tua abstuleris à te, & non manserit in tabernaculo tuo iniustitia; tunc leuare poteris faciem tuam absque macula, &c. Scimus, quia Deus peccatores non exaudit, sed si qui Dei cultor est, & voluntatem eius facit, hunc exaudit, Ioan. 9. 31. Charissimi, si cor nostrum non reprahendit nos, fiduciam habemus ad Deum, & quidquid petieri-*

Peccato carere debet orans vel pœnitere.

Loca scripturæ.

rimus, *accipiemus ab eo*, primo Ioannis 1. 31.

S. Bernardus *de interiori domo cap.* 13. *&* 14. docens modum contemplandi, omnium primò id ponit. *Tergere debet speculum anima à peccatis operis, & cogitationis: Deus enim, qui munditiæ amator est, cor pollutum habitare non potest.* S. Bern.

Idem docuerunt S. Bonau. & S. Thomas, vt infra, quia omnis actus contemplationis (vt est hęc oratio *quietis*) dicit S. Thom. 2. 2. *quæst.* 180. *art.* 7. procedit à charitate: qui autem est in peccato mortali, ea caret; ergo, nisi pœniteat, capax non est.

Non omittam tamen referre, quòd P. Ioannes à Iesu Maria, refert de quadam S. Therefię sententia, sed cautè intelligenda. Is enim *in tom.* 2. de Myst. Theol. cap. 3. ait, *ex hoc efficitur diuinam contemplationem, nisi ex dono Deo supernaturali nemini contingere: tametsi nonnullis in culpa mortali iacentibus, ob infinitæ bonitatis magnitudinem contemplationem indulgeri Beata Mater Theresia crediderit.* Quòd ego sano modo intelligendum existimo; vel quòd intellexerit de peccatore contrito, vel quòd per contemplationem velit Deus eum vocare, & ad pœnitentiam conuertere, vel quòd de infructuosa contemplatione loquatur: sic enim omnes etiam hęretici, schismatici, ipsiq; Ethnici contemplari possunt. At de fructuosa, & religiosa acquisita contemplatione, & quiete intelligi nequit: Peccatum enim cum charitate non manet. Munditia ergo cordis est vnum ex requisitis ad capacitatem moralem orantis fructuosè. Caute intelligendũ S Theres. dicunt.

Dico 3. alia requisita ad capacitatem moralem pro oratione *quietis*, sunt illa eadem, quæ pro vita contemplatiua requiruntur, vt remotio à curis sęculi, à propria gloria, & mundanorum affectu, & purgatio vitę cum virtutum moralium vsu, iuxta pro- Alia requisita pro capacitate morali.

portionem ſtatus orantis, ſcilicet incipientium, proficientium, & perfectorum.

Proba. & declaratur. Vtens oratione *quietis*, in eo actu, vt ſæpè diximus, contemplatur Deum ſibi præſentem. Fieri autem poteſt, vt ſit de numero, vel incipentium, vel proficientium ſaltem, vel perfectorum. Certum autem eſt, quòd incipientes non adhuc domarunt ſenſus, vel purgarunt ſe internè, & externè ab omni vitio, & paſſione, quia hoc magni temporis opus, eſt, adhuc tamen, vt poſſint contemplari, aliqua requiſita ex his ſaltem inchoatiuè habere debent. Hęc dicimus requiri in orante oratione *quietis*, & hæc in hoc loco ſubnectam ex ſanctis, & myſticis Theologis.

Incipientes quid facient.

Dico ergo, quòd etiam incipientes vitam contemplatiuam, vt ſint ad contemplandum, & quietè orandum apti, & moraliter capaces, debent etiam toto conatu incipere ſe exercere in ijs, quæ in concluſione hac tertiam dicta ſunt, & in eo exercitio progredi, cùm nemo poſſit repentè fieri ſummus. Nam S. Bernardus *Ser. 53. de modo benè viuendi*, ait. *Qui vult perfectè vitam contemplatiuam tenere, debet ab omni opere terreno ceſſare, ideò dicit ego dormio, & cor meum vigilat; ac ſi dicat, iam, à mundanis tumultibus externis dormio; in interiori cogitatione, quæ ſunt cœleſtia, & ſpiritualia penſo.* Et infra. *Quicumque temporalem gloriam, & carnalem concupiſcentiam affectat, à contemplatione probibetur, Qui in vita actiua proficit, ad contemplationem benè conſcendit.*

Exercere ſe debent in notatis hic.

S. Bern.

Idem S. Bern. de interiori domo ſer. 70. ait *Qui vult contemplationi vacare, debet quieſcere non ſolùm ab operibus malis ſed à cogitationibus ſuperuacuis, multis; ſiquidem etſi ſciant vacare corpore, neſciunt tamen vacare corde, neſcientes facere ſabatum ex ſabato; ideò non valent imple-*

Idem S. Bernard.

plere illud psalmi, vacate, & videte quàm suauis est Dominus; & alia plura, vt dicetur *in Opusc. de dispositionibus requisitis ad vitam contemplatiuam*.

S. Bonau. *in centiloquio cap. 46*. ait, *Contemplatio est contuitus diuinæ Maiestatis cum dilectione; est quies respectu irascibilis; est munditia respectu concupiscibilis; Charitatem* Dei, *& proximi retinet, ab operatione quiescit; soli Deo desiderio inhæret, & calcatis omnibus curis ad videndum faciem creatoris inardescit, & Cæli ciuibus misceri*. Qui ergo in his se exercet capax est contemplationis, & orationis *Quietis*. S. Bonau.

Idem S. Bonau. in tract. *Paruum bonum particula prima* prolixo discursu, quem referam in citato *Opusculo de dispositionibus*; narrat per extensum omnia requisita in aliquo, vt vacet vitæ contemplatiuæ, & sit contemplationis capax, vbi incipit loqui de incipientibus, qui purgatione vitiorum, & passionum indigent, inquiens, *Si vis purgari verte te ad conscientiæ stimulum. Si illuminari ad intelligentiæ radium. Si perfici ad sapientiæ igniculum*. Deinde de purgatione ait. *Ad stimulum conscientiæ debet homo exercere seipsum, hoc modo; meditando in via purgatiua, vt primò exasperet seipsum, secundò euacuet, tertiò dirigat*. Declarat postea diffusè quomodo ista fiant, vt in cit. loco dicetur. At omnia consistunt in moderatione passionum concupiscibilis circa omnia mundana, & irascibilis circa omnia displicentia; in omni mortificationum genere, cùm dicat Apostolus; *Si autem spiritu facta carnis mortificaueritis viuetis. Quicumque enim Spiritu Dei aguntur, hi sunt filij* Dei. In his ergo, & alijs, vt ibi dicetur, exerceri debent, qui contemplationi, & orationi *quietis* vacare volunt. Idem S. Bonau. Requisita per S. Bonau. Quænam purgatio facienda.

At, ne fideles turbentur, & diffidant, se non posse vnquam huic exercitio incumbere, qui se nec pur-

Consiliũ notandum pro incipientibus.

purgatos, nec spirituales agnoscunt; ideò dixi in conclusione *iuxta proportionem statuum orantium*. Quapropter sciant incipientes, quòd pro eis sufficit incipere, & prosequi purgationem istam affectuum, ac passionum, animo in ea perseuerandi; non enim poterit in modico tempore obtineri, neque regulariter Deus subitò vocat ad summum, sed paulatim: ait enim S. *Bern. de domo interiori cap.* 13.& 14. de his, qui vitam contemplatiuam incipiunt. *Tergere debet speculum animæ à peccatis operis, & cogitationis: Deus enim, qui munditiæ amator est, cor pollutum habitare non potest. Cor à terrenis retrahere debet. Sic faciens incipiet ei quædam diuini luminis charitas interlucescere, & quidam insolitæ visionis radius oculis cordis apparere, qua luminis visione animus inflammatur; incipit in Deum, ac superna conspicere, Deum diligere, Deo inhærere cunctis suis affectibus renunciat, & amori Dei incumbit. Sed ad tantam gratiam numquam pertingit mens per propriam industriam: quia donum Dei est hoc. Per hoc deserit curam sæculi, & agit curam sui, considerans quid sit, quid agit, quantum proficit, quibus tentationibus agitatur, & quomodo superat, & sic poterit ad contemplationem subleuari, & ad contemplationem Dei.*

S. Bern. ordo incipiẽdi, & prosequendi.

En ergo, quæ necessaria sunt: & pro incipiente etiam sufficiunt, vt dicatur, & sit capax moraliter contemplationis, & orationis *quietis*, & fructuosè eam faciat.

De proficientibus, & perfectis sermo.

De proficientibus, & perfectis nil remanet dicendum; ipsi enim, cùm purgationem affectuum, ac passionum iam ex toto, vel parte perfecerint, & pro reliqua parte incumbant, capacitate morali, ad contemplandum, & quietè orandum præditi sunt.

E contra verò, qui animam à peccatis operis, & cogitationis non tergunt, & occasiones peccandi

non

non vitant; nec à sæcularibus, mundanisque negotiis, se abstrahunt (iis tamen exceptis, quæ ad vitam, & suę conditionis statum sine peccati periculo fieri possunt) nec à sensuum voluptatibus se remouent, & purgationi passionum non incumbunt, nec contemplationis vllius fructuosæ, nec orationis *quietis* capaces sunt.

Quinam non sunt capaces orationis quietis.

Concludendum ergo est, quòd illi, qui neque totaliter, neque partialiter passiones domauerunt, nec per morales virtutes habitus vitiorum abiecerunt, & à mundanis negotijs se abstinere non possunt, neque inceperunt hæc peragere, neque de his curant, aut cogitant; neque huius orationis, neque alterius gradus contemplationis fructuosæ capaces sunt; ait enim Apostolus 2. Corint. 6. 4. *Quæ societas lucis ad tenebras? quę autem conuentio Christi ad Belial?* ita cum proportione, *quæ societas spiritui cum carne, & mundo?* Aduertant ergo, qui orationi huic vacare putant, ne aerem verberent. Inquit enim Cassian. collat. 4. cap. 3. *Frustra ad conspectum Dei tendit, qui vitiorum contagia non declinat. Spiritus namque Dei effugiet peccatum, nec habitabit in corpore subdito peccatis.*

Notanda pro hac oratione vtentibus.

CAP. XI.

De Nominibus, quibus, vocari solet oratio Quietis.

ADu. quòd, vt supra innuimus, gradus iste contemplationis variis vocabulis, appellatur, nempe dicitur *oratio Quietis*, *Præsentia Dei*, *Puræ fidei*, *ac silentij*; ideò ne exotica videantur hæc vocabula, eorum ethimologiam, & rationem explicabimus.

Dicitur primo oratio *Quietis*, seu vt dicit Ludoui-

Cur dicitur quiet s speciali modo.

uicus de Ponte in Vita P. Balthasaris c. 14 §. 1. *Vacationis internæ*, non quia anima in ea nihil agat, quia, vt supra diximus, per intellectum præuio actu fidei Deum intuetur, & per voluntatem actu charitatis diligit, & seipsam Deo offert, vt de ea faciat, quod sibi placet; sed ex duplici capite sic dicitur, quia in Deo (qui erat scopus sui desiderij) iam inuento, cum tranquillitate quiescit, & iucundatur. 2. quia nec potentiæ inferiores aliquid tunc operantur, & intellectus ipse à cogitationibus alienus, ab actibus componendi, & diuidendi, qui per secundam operationem fiunt, & à discursibus abstinet, non solùm circa obiecta creata, verum circa ipsum Deum, & solo simplici intuitu fidei, cum sibi præsentem cognoscit, & voluntas nil aliud volens, aut imperans in simplici Dei amore captiuata manet, & in eo iucundatur. Dici etiam potest oratio *quietis* ex alio capite, quia nempe, & orans quiescit in Deo, & Deus in eo, sicut inquit Apostolus Ioan. 1. cap. 4. *Deus Charitas est, & qui manet in Charitate in Deo manet, & Deus in eo*. Et Cantic. 3. habetur hæc amoris reciprocatio inter animam sponsam Deo caram, & Deum sponsum, inquit enim sponsa, *inueni quem diligit anima mea, tenui eum, & non dimittam, donec introducam illum in domum matris meæ, & in cubiculum genitricis meæ*. Et sponsus ait. *Adiuro vos filiæ Ierusalem ne suscitetis, neque euigilare faciatis dilectam, donec ipsa velit*. Et Ioan. 14. 23. Saluator inquit, *si quis diligit me, Pater meus diliget eum. Ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus*. Qui ergo orans Deo Charitate coniungitur, eum diligit; in eo tamquam centro sui appetitus, quiescit, & Deus in eo tamquam in suo dilecto.

Ex tranquillitate animi in Deo quiescentis.

Et ex potentiarum inferiorum quiete.

Ex Canticis.

Ex Ioanni. Euangelio

Cur dicitur præsentiæ Dei.

Dicitur secundò, oratio *præsentia Dei*, ratione proprij

prij obiecti, quod est Deus, vt præsens oranti: hunc enim sibi prefigit orans, & hunc intuetur sub hac præcisa ratione; & tantum bonum, vt præsens, cognitum, & creditum voluntas diligit; & sicut scientia de Deo dicitur Theologia, *à Theos*, idest Deus, & visio Dei in Patria dicitur *beatifica*, quia est de obiecto beato, ac beante, & sic de alijs denominationibus ab obiectis prouenentibus; ita hęc à proprio obiecto talis dicitur.

Ab obiecto.

Dicitur, oratio *Puræ fidei*, non quasi sic orans de ceteris virtutum actibus non curet, & sola fides sibi sufficiat, quasi ipsa iustificet, ac saluet, vt perperam (à Concilio Tridentino iam damnati) docebant hæretici; sed dicitur puræ fidei ex triplici capite; primò quia cùm sit contemplatio, hoc singulare habet, vt non sit discursiua de vna re in aliam, vt est meditatio, sed est simplex actus ad Deum, vt presentem, terminatus. 2. quia intuitus ille non est beatificus, sed obscurus, & visio *per speculum in ænigmate*, vt ait Apostolus 1. *Corint.* 13. ad differentiam beatorum *facie ad faciem videntium*, vt ibidem dicit Paulus; ideò qui Deum, vt sibi presentem, considerat, fide pura considerat; & hoc verificatur in oratione *quietis* acquisita, in qua fide sola Deus conspicitur: in infusa verò per donum intellectus. Tertiò dicitur puræ fidei, quia anima relictis omnibus obiectis sensibilibus, & intelligibilibus ratione humana quocumque modo cognitis, siue in oratione infusa, siue in acquisita, captiuat intellectum in obsequium fidei; qua velut in lucido speculo, obscurè quidem, sed firmiter, ac fixè credens *Deum esse ibi sibi præsentem*, intuetur, ac diligit, vt in alijs contemplationibus contingit, vt ex S. Dionisio *mystica Theol. cap.* 1. habetur iuxta S. Thomæ intellectum in eo capite, ait

Cur puræ fidei.

Quia simplex actus Deum intuens per fidem, nõ euidenter.

Aliæ rationes cur sic dicatur.

enim. *Tu verò Thimotee carissime, intensissima contendis spectaculis mysticis exercitatione, & sensus linque, & intellectuales operationes; & sensibilia; & intelligibilia, & quæ sunt, & quæ non sunt omnia, & vt illi iungaris, qui supra omnem substantiam, & supra omnem scientiam est ignoto pro viribus teipsum intende. Enim verò abs te ipso, atquè omnibus libere, & absolute, ac pure exercendo, ad substantialem diuinæ caliginis, radium sublatis omnibus, & absolutus ex omnibus euolabis.*

Ex S Dionisio iuxta D. Th.

Ex quibus duo colliguntur, & quòd contemplatio, cuius gradus, seu species est oratio *quietis*, ab omnibus alijs rebus sensibilibus, & intelligibilibus diuertens, solis diuinis intendit per puram fidem; & quòd homo à Deo adiutus potest sua industria ab his diuertere, & Deum per fidem intueri.

Cur oratio Silentij.

Dicitur tandem oratio *Silentij*, sicut omnis contemplatio; & hoc non solùm quia orans non loquitur vocaliter; nam omnis mentalis oratio, ac meditatio talis est: neque dicitur *Silentij*, quasi anima tunc ab omni actu cuiuscumque potentiæ, etiam intellectiuæ, & volitiuæ sit suspensa; quia, vt supra diximus, anima cum intellectu per fidem Deum præsentem intuetur, & cum voluntate amat; sed quia in eo actu nihil, nec intellectualiter, petit, & cum admiratione pro obiecti maiestate suspensa illuminationem aliquam à Deo recipiens, ac inflammationem, vt ex S. Bernardo in capite præcedenti diximus, stupida tunc quasi magistrum docentum audiens ipsa silet; sed perseuerat intueri, & amare, cùm Deus illuminando, & inspirando, quasi vt Magister, aliquando doceat ad cor loquendo; hoc enim modo regulariter Deum ad cor loquitur, cum ei illuminare, & inspirare placet aliquid. Quia ergo sæpe Deus sic orantem, & similiter se illi offerentem, ac subij-

Intellectus & voluntas in ea non silent.

cen-

centem illuminat, & inflammat, ipseque orans cum stupore, & admiratione recipiat, silenter se continet, postea verò humillimas agit gratias. Quæ de hoc gradu contemplationis dicto *Quietis* dixisse sufficiat, cum ad alia gradum facere opus sit, quæ pro exacta contemplationis acquisitæ notitia existimo necessaria.

OPVSCVLVM QVINTVM.

DE CAVSIS, EFFECTIBVS, AC PROPRIETATIBVS CONTEMPLATIONIS ACQVISITÆ.

CAP. I.

Quanam potentiæ concurrant ad actum contemplandi.

Sensus quęsiti.

ADVERTENDVM 1. quòd, cùm contemplatio, siue infusa, siue acquisita, sit actio vitalis, homo contemplans per potentiam aliquam vitalem debet ad eam concurrere; ideò quærimus quænam potentia eam vitaliter efficiat.

Adu. 2. quòd aliud est loqui de dispositionibus ad contemplationem, vel ad vitam contemplatiuam requisitis; & aliud loqui de causis, seu principijs effectiuis ipsius actus contemplandi: de his nunc quærimus.

Adu. 3. quòd aliud est loqui de potentia præparatiua ad contemplationem, aliud verò de effectiua; de hac secunda principaliter quærimus.

Dico

Dico primò, Potentiæ præparatiuæ ad contemplationem acquisitam regulariter sunt sensus, tam externi, quàm interni.

Potentiæ præparatiuæ sunt sensus.

Prob. facilè ex sæpè dictis ex S. Bernardo *de Scala Claustral. seu de modo orandi*: *Per lectionem, meditationem, & orationem fit transitus ad contemplationem*: primæ autem functiones fiunt per sensus externos, & internos; ergo.

Confirmatur: Sæpe numerò ex conspectu horum mirabilium, quæ sunt in mundo, & ex eorum consideratione homo ascendit ad contemplationem Dei primi veri, ac summi boni, iuxta illud Rom. 1. *Inuisibilia Dei à creatura mundi per ea, quæ facta sunt intellecta conspiciuntur, sempiterna eius quoque virtus, & diuinitas*: igitur tàm sensus externi, quam interni concipientes hæc visibilia, & materialia creata, sunt potentiæ præparatiuæ, seu dispositiuæ ad contemplationem.

Ex creaturis ascenditur ad contemplationē Dei.

Dixi *regulariter*, quia incipientes prҽsertim; ac proficientes, & aliquando etiam perfecti, sic eliciunt actus contemplationis, legendo scilicet, vel audiendo, vel per imaginationem, seu phantasiam aliquando reflectunt ad lecta, & audita, & per species illas sensibiles excitantur intelligibiles repræsentantes obiecta contemplanda; hic enim est modus connaturalis, nedum recordandi, sed primò intelligendi quæcumque obiecta. Immò, vt dicam de contemplatione infusa, existimo, quòd dum Deus sine præuia lectione, aut meditatione illuminat, ac excitat aliquem ad contemplandum ea, quæ alijs vicibus contemplatus est, vel simpliciter credidit, aut cognouit, mouet species earum rerum, quæ sunt in phantasia, & istҽ excitant species intelligibiles contemplabilium, quæ sunt in intellectu: & in earum in-

Regulariter sic fit.

intuitu detinet intellectum fixum ad videndum, & voluntatem ad amandum.

Concludamus ergo, quòd potentiæ sensitiuę externæ, & internæ *regulariter* pręparant ad contemplationem, sicut præparant ad omnem intellectionem; & de hoc argumento latè locuti sumus in Opusculo *de Contemplatione cap. 14.* sub titulo, *In quo medio contemplatio intuetur obiecta*: ibi videndum est quod hic deficit.

Potentiæ immediatè effectiuæ contēpl. sunt intellectus, & voluntas.

Dico 2. Potentiæ propriæ, & immediatè effectiuę causæ contemplationis completæ, ac fructuosæ sunt intellectus intuens obiectum contemplabile; & voluntas amans illud, ac se delectans in illo.

Probata manet hæc conclusio *ex cap. 3. in Opusc. 3. quod est de Contemplatione*, in quo euidenter ex SS. Patribus, & ex mysticis DD. probatum est, contemplationem consistere in actu intellectus, & voluntatis, quia est intuitus Dei cū saporosā eius dilectione.

Conf. quia contemplatio in Patria succedit contemplationi viæ, immò, vt ex S. Greg. diximus, illa est eadem cum ista, excepto quòd illa est euidens, hęc obscura; & ideo est optima, vt dixit Saluator, quia durat post mortem, ait S. Greg.

Rationes euidentes.

Conf. 2. quia ad contemplationem saltem perfectorum concurrunt duo dona Spiritus Sancti, scilicet donum intellectus, & donum sapientiæ, idest saporis, ac suauis gustus: illud se tenet ex potentię intellectiuæ, hoc ex parte etiam voluntatis. Præterea, si hæc dona non conferuntur incipientibus, & proficientibus, tamen ipsis, vt mox dicam, conferuntur illuminationes, & inspirationes speciales; illa autem se tenent ex parte intellectus, istæ ex parte voluntatis.

Arg. ab exasi.

Conf. 3. Interdum, vt de effectibus Contemplatio-

tionis dicam, hæc fit cum extasi, vel raptu, ideſt cum alienatione à ſenſibus placida, vt in extaſi, vel cum violentia, aut ſtrepitu, vt in raptu. Quando autem homo alienatus à ſenſibus videt, & vult per alias potentias operari, non poteſt niſi per intellectum, & voluntatem.

Arg. à ſufficienti enumeratione.

Prob. tandem à ſufficienti. Cauſæ efficientes contemplationis non poſſunt eſſe ſenſus, nec externi, nec interni: ergo intellectus, ac voluntas; aliæ enim cognoſcitiuę potentiæ aſſignari nequeunt. Antec. prob. Obiectum principale contemplationis eſt Deus prima veritas, & ſummum bonum: At nullus ſenſus nec internus, nec externus poteſt Deum ſub hac ratione percipere, quia ſenſus omnes corporalia tantum percipiunt, Deus autem, omneſque eius perfectiones ſpiritualia entia ſunt: ergo.

Reſp. ad tacitam obiectionem.

Neque obſtant, quæ diximus *in Opuſc. 3. de Contempl. cap. 3.* quòd omnia creata, mundus, Cœlum, elementa, & mixta, Humanitas Chriſti, Eccleſia, Sacramenta, Nouiſſima, &c. ſunt obiecta contemplationis; quæ tamen corporalia ſunt, & à ſenſibus perceptibilia, & ab imaginatiuâ, ſeu phantaſia etiam indicabilia; & ſic iſta quoq; potentia ſaltim eſt principium, ſeu efficiens cauſa aliquarum contemplationum. Non obſtante, inquam; quia, vt ibi videre eſt, diximus hæc omnia eſſe obiecta contemplationis ſecundùm ordinem, quem dicunt ad Deum, vel vt efficientem, vel vt ſapientem, vt iuſtum, miſericordem, immenſum, omnipotentem, omniſcientem, &c. Et ſic non ea ſunt formale obiectum, ac terminus contemplationis, ſed Deus; & propterea in hac prima concluſione dixi, quòd potentiæ iſtæ ſunt præparatiuę contemplationis, non effectiuę.

Corporalia quomodo ſunt obiecta contemplationis.

CAP.

CAP. II.

An ex parte animæ ad contemplationem requirantur comprincipia, & quæ.

Sensus quæsiti.

ADu. 1. Sensum quæsiti hunc esse, an in anima, vel eius potentijs requiratur aliquis habitus supernaturalis, vel aliquid aliud actuale confortans, ac iuuans potentias ad eliciendum actum contemplationis, & cuius generis ista sint, num de genere ordinariarum gratiarum, ac habituum, an de genere extraordinariarum.

Sermo est de fructuosa contemplatione.

Adu. 2. quòd, vt sępè dixi, sermo esse potest, vel de contemplatione infructuosa, quæ esse potest pænes etiam Gentiles, ac hæreticos, & pessimos peccatores, vel de fructuosa existentium in gratia, & per viam perfectionis incedentium. De prima non curo, quia est actus purè philosophicus, quo Dei perfectiones, & attributa, ipseque Deus consideratur, & fortè etiam amatur, sed loquor de secunda, & quæro à quibus comprincipiis potentias adiuuantibus dependeat.

Adu. 3. quòd hic loquor de contemplatione acquisita, non de infusa, de qua loquor in proprio Opusculo; de acquisita inquam tàm incipientium, quàm proficientium, & perfectorum, quia de singulis est diuersa difficultas (ob statuum diuersitatem) in perfectione actuum.

Virtutes Theologales concurrunt.

Dico primò. In anima contemplantis omnium primò prærequiruntur vt comprincipia contemplationis, tres habitus Theologales, Fides, Spes, & Charitas.

Prob. 1. de omnibus. Contemplatio est actus reli-

religionis, seu cultus Dei: At Deus ex S. August. in Enchri. *cap.3. Fide, Spe, & Charitate colitur:* & in lib. de orando Deo ad Probam ait, *Fide, Spe, & Charitate continuato desiderio semper oramus.* Hi autem actus in homine fideli à suis habitibus procedunt. Ergo orans per contemplationem illis præditus esse debet.

Prob. 2. Actus contemplationis, *vt in 3. Opusc.* dictum est, ex his duobus actibus coalescit, nempe intuitu simplici Dei per fidem, & dilectione eiusdem per charitatem; cum his autem connexa est spes vnionis cum Deo, & amoris illius, quia per August. *lib. de Spir. & Animæ cap. 29. Fide speramus in Deum*. Nec vmquam stare possunt habitus Fidei, & Charitatis sine Spe.

Prob. 3. specialiter de Fide ex Hebr. 11. *sine fide impossibile est placere Deo*; & idem Apostolus enumerat omnes Sanctos Patres veteris Testamenti, quorum omnia gesta virtuosa placuerunt Deo per fidem & S. Aug. *tract. 25. in Ioannem* discutiens locum istum ad Herb. ait, *sine fide non valet opus bonum.* Igitur contemplatio, vt est effectus intellectus fide præditi, estque actus verus fidei, quo Deus videtur per speculum in ænigmate, vt inquit Apostolus, ab habitu fidei est. Ratio de Fide.

Prob. Conclusio de habitu Charitatis *ex 1. Cor. 13* vbi Apostolus nullum cuiuscumque virtutis opus existimat bonum, si fiat sine Charitate, etiam si quis Angelorum linguis loqueretur; etiam si propheraret, etiam si omnia mysteria nosset, etiam si fidem haberet, vt montes transferret, etiamsi omnem substantiam suam in pauperes erogaret; etiam si corpus suum traderet ad comburendum; hęc omnia dicit nihil esse si absque charitate fierent: ergo multò minus actio ista contemplandi, quę actum dilectionis Dei exigit, Ratio de Charitate

vt compleatur, fieri poterit nisi dependenter à Charitate.

Ratio ex munditia cordis.

Confirm. Quia vt ex S. Bernardo, ac Bonau. diximus de capacibus orationis *quietis*, & dicemus de dispositionibus requisitis in contemplatione, vnum principale est munditia cordis; hæc autem sine habitu charitatis haberi nequit: ergo.

Ex S. Th. omnis perfectio ex Charitate

Conf. 2. ex singulari S. Thomæ doctrina 2. 2. q. 24. ar. 9. Vbi nedum principium, & profectum in contemplatione, sed in via perfectionis, Charitati tribuit; & meritò quidem, quia *plenitudo legis*, vt ait Apostolus, *est dilectio*, & qui *diligit legem impleuit*, & Ioan. in 1. Epist. dicit, *si hoc fiat sufficit*. Ait ergo S. Th. *Primus effectus charitatis est, vt homo à peccatis præteritis discedat, & futura praecaueat; & hic effectus dicitur charitas incipiens. Secundus effectus est, vt fiduciam de peccatorum liberatione habens, se extendat ad bonum adipiscendum; & hæc est charitas proficiens. Tertius effectus est, vt homo ad bona quasi connutritus quodammodo sibi naturalia habeat ipsa, & in eo quiescat, & delectetur, & hoc ad perfectam charitatem pertinet. Status autem medius duo habet. Vnum, secundùm quod comparatur ad primum statum, quia roboratur contra mala, de quibus charitas incipiens sollicita est. Aliud quod nutritur, secundùm quod tendit ad statum tertium, ad semper magis, ac magis bona quasi sibi comparanda. Similiter etiam perfecta charitas duos habet gradus, vnus est, secundùm quod in bonis communibus quasi iam secura conquiescit, & secundùm hoc dicitur perfecta; alius, secundùm quod ad qualibet difficilia manum mittit, & secundùm hoc dicitur perfectissima, vel perfectissima quantum ad statum viæ, & perfecta in ordine ad statum Patriæ*; & in 2. 2. quæst. 180. art. 7. ait. *Vita contemplatiua propriè consistit in contemplatione Dei, ad quam mouet charitas: & licet essentialiter consistat in intellectu, principium tamen habet*

Notabilia charitatis priuilegia

in

in affectu, in quantum aliquis ex charitate ad Dei contemplationem excitatur. Hæc ex S. Th. Ex quibus euidenter demonstratur, quòd ad quemlibet actum contemplandi, siue incipientium, ac proficientium, siue perfectorum concurrit habitus Charitatis, & actualis Charitas ab illo procedens, quæ modò est incipiens, modò perficiens, modò perfecta iuxta contemplantium statum.

De Spe etiam prob. homo siquidem siue contemplationi, siue alteri perfectionis operi se applicans ob desiderium, & spem vnionis cum Deo, in via quidem temporaliter, & in Patria æternaliter hoc facit, nam Rom. 8. 24. *spe enim salui facti sumus*: & Heb. 7. 18. ait, *Confugimus ad tenendam propositam spem, quam sicut anchoram habemus animę tutam; ac firmam, & insedentem vsque ad interiora velaminis*, &c. & 1. *Cor.* 9. 10. vt ostendat quòd homo omnia sua bona opera propter Dei gratiam, ac misericordiam, & tandem æternam vitam obtinendam operatur, vtitur exemplo agricolæ, sic. *Propter nos scripta sunt, quoniam debet in spe qui arat arare, & qui triturat in spe fructus percipiendi*: & ad Hebr. 11. *Fides est sperandarum substantia rerum*: ideo qui per fidem operatur cum spe supernaturalium bonorum operatur, & sic homo, siue deditus sit vitæ actiuæ, siue contemplatiuæ omnia opera facit cum spe, vel actuali, vel saltem virtuali, æternæ vitę; omnes ergo virtutes theologicæ in contemplatiuo requisitæ ad actus contemplationis influunt.

Dico 2. Ad eliciendum actum contemplationis acquisitæ requiritur auxilium Dei supernaturale, speciale, & extraordinarium.

Prob. & declaratur. De necessitate auxilii supernaturalis non est dubium, quia Saluator ait Ioan. 15. *sine me nihil potestis facere*: & 2. Cor. 3. 5. *Fiduciam autem ta-*

DeSpe ratio.

Propter vitæ æternę spem homo operatur.

Auxilium Dei speciale concurrit

talem habemus per Christum ad Deum, non quia sufficientes simus cogitare aliquid à nobis quasi ex nobis; sed sufficientia nostra ex Deo est. Et ad Philip. 2. 13. *Deus enim operatur in nobis velle, & perficere pro bona voluntate.* Et multa adsunt decreta Conciliorum, & Summorum Pontificum de necessitate diuini auxilii, seu gratiæ ad opera bona, ac sancta elicienda; *ex Innoc. I. epist. 24. & 25. & Cælest. I. epist. 1. ex Concil. Mileuit. c. 5. ex Conc. Afric. c. 8. ex Concil. Arauf.* per totum; *ex Conc. Trid. sess. 6. c. 10.*

De auxilio super naturali non est dubium.

Sed dubium est de speciali auxilio, & non communi, sed extraordinario. Mystici enim Theologi tale auxilium existimant necessarium ad contemplationis actus exercendos. Prima ratio communis est, quia quo magis opus est difficile, ac perfectum, eo maius, & specialius requiritur auxilium: secunda ex ipsorum dictis summitur.

Ex Riccardo.

Riccard. de S. Vict. *l. 5. cap.* 2. de acquisita contempl. dicit plura: primò, *Aliquando ex sola gratia, aliquando ex adiuncta industria proficimus;* & post multa. *Sed quod industriæ operatione dicimus, non sic accipi volumus quasi sine gratiæ comparatione aliquid omnino possimus, cùm qualibet industria nostra non sit, nisi ex gratia. Sed aliud est contemplationis gratiam diuinitus percipere, atque aliud est de huiusmodi dono Dei quidem cooperatione proprio exercitio comparare.* Vbi nota, quòd gratiam hanc requisitam in contemplatione cum industria, & labore nostro, vocat *donum Dei.* Et sic speciale quodam est, non commune omnibus operibus bonis auxilium.

Ratio quia est opus difficile.

Probari potest ex dictis *in Opusc. 3. cap.* 10. vbi de contemplatione acquisita ex S. Bernar. diximus esse ex gratia, & dono Dei: ita in *l. de octo punctis puncto primo.* Ex S. Bonau. *de luminaribus Ecclesiæ ser. 2. de 7. itin. ætern. dist. 4. art. 3. & 4.* Ex S. Th. 2. 2. q. 180. ar. 2. *ad 1. & ad 3.* vbi docet, *Contemplationi vacare, est magnum*

gnum sacrificium Deo offerre; & esse expressum signum Chariratis in Christum,& ex Dionis.Cart.*de fonte lucis cap.*8.*Contemplationi acquisita Dei fauore regulata in animabus purgatis succedit infusa*.

Conf. Contemplatio fructuosa requirit frenationem passionum animæ,& vitiorũ remotionem, vt de requisitis ad vitam contemplatiuã in proprio Opusc. dicetur. Ideoque contemplatio est difficilis; & pauci vitam contemplatiuam amplectuntur:ergo requirit maius,& specialius auxilium diuinum, quàm cætera pia opera minus difficilia.

Requirit frenum passionum

S. Bernard.*de interiori domo cap.*13.*&* 14.docens incipientes quomodo incipere debent contemplari, dicit, *Primò tergere debet speculum animæ à peccatis operis, & cogitationis, Deus enim qui munditiæ amator est, cor pollutum habitare non potest, Cor a terrenis retrahere debet*. Concedamus quòd hoc totum fiat per communem gratiam, quod non admitto: at sequitur Bernard. *Sic faciens, incipiet ei quædam diuini luminis claritas interlucere; & quidam insolitæ visionis radius oculis cordis apparere, qua luminis visione animus inflammatur, incipit in Deum,& superna conspicere, Deum diligere, Deo inhærere. Cunctis suis affectibus renunciat, & amori* Dei *incumbit,sed ad tantam gratiam numquam pertingit mens per propriam industriam, quia donum* Dei *est hoc. Per hoc deserit curam sæculi,& agit curam sui, considerans quid sit, quid agit, quantum proficit, quibus tentationibus agitatur, & quomodo superat,& sic poterit subleuari ad contemplationem Dei*, Hoc autem lumen, hoc adiutorium, hęc gratia, non sunt de communibus,vt manifestum est, quia pauci ea obtinent.

Speciale auxilium

Euidens ratio.

Conf. ex generali principio Epist. Iacobi *omne datum optimum, & omne donum perfectum de sursum est descendens à Patre luminum*: at contemplatio ex Christi

Quia est donum perfectum

sti oraculo est optima res; ergo ad eam concurrit Deus per donum perfectum, & datum optimum; ideoque supernaturale auxilium ad eam influens non est de communibus.

Dona duo Spiritus Sancti cō currunt.

Dico 2. Cum anima perfectè contemplante concurrunt duo dona Spiritus Sancti scilicet donum intellectus ex parte potentiæ intellectiuę, & donum sapientiæ ex parte volitiuæ, modò cum maiori, modò cum minori illustratione, ac inflammatione iuxta Dei prouidentiam, & statum contemplantium.

Quid sit donum intellectus.

Prob. & declaratur. Supponendo priùs quid sint, & quid faciant ista dona. Donum intellectus est qualitas quædam supernaturalis intellectui à Deo infusa, per quam intellectus illustratur ad clariùs, & distinctiùs cognoscendum obiecta fidei: ita S. Bonau. *in tract. de donis S. S. cap.* 3. inquiens, *est lumen supernaturale, quo velamina dictarum veritatum reuelatarum penetrantur, & veritates absconditæ manifestantur, quod vti q; Spiritus Sanctus facit, dum donum intellectus nobis inspirat.* Donum sapientiæ est qualitas supernaturalis infusa voluntati, quæ saporem, & gustum in ea causat de re credita, & cognita per donum intellectus, quia sapientia, vt hìc sumitur ex *Ecclesiast.* 6. iuxta Lyranum, *à sapore nomen habet*, quia facit sapere, & gustare de rebus cognitis: ideo dicitur, *Gustate, & videte, quoniam suauis est Dominus*: In tract. *de luminaribus Ecclesiæ cap.* 5. *serm. de dono intellectus*, S. Bonau. ait, *Intellectus est clauis contemplationum Cœlestium: ille triformis intellectus est proprie donum Spiritus Sancti, igitur ab intellectu inchoemus vt ad sapientiam veniamus: Is enim est ordo. In Sapientia legimus, Cibauit illum Dominus pane vitæ, & intellectus, & acqua sapientiæ salutaris potauit illum.* Alex. Alen. p.p. quæst. 73. ar. 2. m. 3. ait *Sapientia secundùm nomen suum est cognitio cum sapore, & sic est* do-

donum Spiritus Sancti. S. Bernar. *in tract. de donis S. S. cap.* 8. dicit, *donum sapientiæ est quidam internus sapor, ac suauissimus gustus, vnde psalmista, Gustate, & videte quoniam suauis est Dominus*. His ergo suppositis, quoniam vt infra dicetur, in contemplatione hæc duo, ex Dei fauore sępè obtinentur, nempe cognitio rei reuelatæ clarior, quam habebatur per actum fidei, & sentitur gustus, & dulcis sapor de eadem re; isti effectus prouenitunt à proprijs causis, quæ sunt dona intellectus, & sapientiæ; ideoque ad eos causandos ista duo dona concurrunt.

Effectus talium donorumqui

Dixi *modò maiori, modò minori illustratione, & inflammatione iuxta* Dei *prouidentiam, & statum cõtemplantium*: ex hoc enim duplici capite oritur hæc diuersitas. Nam cùm sint Dei dona, ea distribuit, sicut secundùm altissimę, ac infinitæ suę sapientiæ in compræhensibilis iudicium existimat conferre, modò plus, modò minus. Potest etiam hæc diuersitas oriri, non quidem effectiuè, sed motiuè ex diuersitate statuum contemplantium; nam regulariter Deus maiora dona confert magis exercitatis, & perfectis, quàm minus exercitatis, proficientibus, vel incipentibus, vt ipsimet contemplatiui experiuntur, atque testantur; quamuis aliquando ex sua benignitate, Deus conferat etiam incipientibus dona quædam, quæ proficientibus, & perfectis regulariter confert, ad alliciendum eos in sancto hoc exercitio, vt infra dicam de effectibus contemplationis; quæ dona postea in eorum humilationem, ac patientię meritum subtrahit.

Tales effectus modò maiores, modò minores sun:

CAP.

CAP. III.

De proprietatibus Contemplationis acquisitæ.

Sensus quæsiti.

ADu. 1. quòd hîc loquimur de quibusdam qualitatibus, quæ actui contemplationis insunt; non verò de vita contemplatiua, de qua supra in proprio loco *Opusc.* 4. locuti sumus: & hac occasione rursum obiter tangemus in primo loco naturam præstantissimi istius actus, vt lector sine vagatione recordetur cuinam actioni cõpetant quę dicentur.

Quid sit intrinsecè contemplatio.

Dico ergo primò. Actui contemplandi, vt ab actu credendi, quem supponit, distinguitur, intrinsecè competit esse intuitum simplicem, firmum, & fixum cum saporosa delectatione circa diuinum aliquod verum reuelatum.

Differentia eius ab actu fidei.

Prob. & declaratur hæc Conclusio ex *Opusc.* 3. *cap.* 2. & 3. in quibus ex S. S. Ecclesiæ DD. Thom, ac Bonau. &c. contemplatio definita est, quòd sit *firmus, & fixus, ac simplex intuitus primæ Veritatis*: dico modò, quòd cùm omnis actus contemplationis semper supponat actualem, aut virtualem assensum fidei circa verum diuinum reuelatum, differt ab actu fidei, quia hic est assensus, quo intellectus compositiue operatur, dicendo *sic est*, quia Deus reuelauit. Actus verò contemplandi est alius actus, quo intellectus post assensum illum, figit aciem suam, simplici intuitu firmiter intuendo verum illud iam creditum, sequente ad talem intuitum saporosa dilectione voluntatis: v.g. credit quis Deum esse vnum in essentia, & trinum in personis, si nihil aliud facit, iam elicuit actum fidei: Si verò vult verum huiusmodi contemplari, sistere debet in consideratione illius

Intuitus simplex, & saporosa dilectio.

ve-

veritatis non componendo, nec discurrendo circa eam, sed intuendo illam simplici actu licet obscurè, ac per speculum,&cum gustu,seu sapore illam amando. Ideo dicitur in psal.31. *Gustate, & videte quoniam suauis est Dominus.* Quòd si verum hoc appareret euidenter, vt apparet Beatis in Patria, ille intuitus simplex,ac firmus esset visio euidens, ac facialis, vt inquit Apostolus 1.Cor.14.*Videmus nunc per speculum in ænigmate; tunc autem facie ad faciem.* Et hinc est,quòd, vt in suo loco diximus ex S.Greg.*contemplatiua vita est perfectior actiua, quia hæc in morte deficit; illa perseuerat*: Sed cum hac differentia, quòd nunc est cum simplici quidem, ac firmo intuitu, sed obscuro, & ænigmatico, in Patria verò euidenti, & clarissimo.

Dico 2.in omni vera contēplatione primò hæc tria adsunt, stupor, timor, & amor; deinde alia similia.

Prob. ex Gilber. Abbat. prosequente opera San. Bernardi *serm.20.* dicente, *Visio comprehendit; timor comprimit: suspendit stupor; rapit, & vnit amor. Animum timor humiliat; stupor quasi infatuat; Amor conglutinat. Cassa visio est, nec contemplationis digna vocabulo, quæ talibus non est vestita affectibus. An illum videre diffiniet, qui de mysterij cognitione non timet, nec stupet, nec ardet? Timore sobrius fit animus; stupore absorptus, amore consertus, & associatus. Huiusmodi virtutis contemplationis gratia constrati, sed stupore magis, & amore. Nam stupore, & admiratione mens excedit, amore accedit.* Timorem existimo reuerentialem.

Tria adsunt in cōtemplatione.

Stupor,timor,& amor.

Ex S. Th.2.2. quæst. 18. tres sunt conditiones bonę contemplationis, *reuerentia casta, firmitas indeclinabilis,& amor.*

Ex S.Bonau. *de septem itiner. æternitatis, itinere 3. dist.2.* hæ aliæ sunt contemplationis proprietas. *Quia*

S. Bonau. *ex Riccardo contemplatio est libera mentis perspicacia in sapientię spectacula cum admiratione suspensa*, Dicit S. Doctor, *spiritus contemplatiuus debet esse sine peccato; aliàs impeditur, ne sursum feratur; debet esse liber à cura temporalium; debet esse perspicax, idest sanatus, quia oculus contemplantis videre debet quię supra sunt: & remotè ab imaginibus respicit lumen, figit oculos; & hac de causa sponsus dicit, vulnerasti cor meum in vno oculorum tuorum 3. esse debet directus in spectacula diuinæ sapientiæ, & sic non est actus intellectus præcisè, sed includit saporosam dilectionem; quia spectacula sapientiæ sunt amor veri, & amor, ac sapor boni, immò dilectio adiuuat cognitionem, & iuxta mensuram dilectionis manifestationis mensura dispensatur. Et sic duo includit contemplatio, cognitionem & saporosam dilectionem. Quartum quod est in contemplatione est mentalis suspensio, & admiratio, quę ex rei visione: seu notitia oritur, quæ est supra spem, & existimationem. ex admiratione crescit attentio, ex attentione cognitio, & ex his suspensio, dum intelligentia diuino lumine illustrata in intelligibilium admiratione, suspenditur in eorum admiratione.*

Multę proprietates contemplationis.

In Centiloquio cap. 46. idem S. Bonau. dicit. *Contemplatio est intuitus diuinæ maiestatis cum dilectione respectu rationalis partis. Secunda proprietas est quie respectu irascibilis. Tertia est munditia respectu concupiscibilis. Charitatem Dei, & proximi retinet; ab operatione quiescit, soli Deo desiderio inhæret; & calcatis omnibus curis ad videndum faciem creatoris inardescit, & cæli ciuibus misceri.*

Ex S. Greg. *hom.* 14. *in Ezech.* alia proprietas contemplationis est diuturnitas, quia inquit, *hic incipit vt in Cęlesti Patria perficiatur; nam amoris ignis, qui ardere incboat, cum ipsum, quem amat uiderit, in amore ipsius amplius ignescit.*

Ex communi sententiæ, & contemplantium expe-

perientia alia proprietas, seu veriùs effectus omnis contemplationis est delectatio, quæ ex intuitione; & amore summi veri, & summi amabilis boni, quo fruitur contemplans, oritur; quæ excedit omnem corporalem delectationem, cùm enim ex Cicerone, *delectatio aliud non sit quàm voluptas, quæ ex suauitate obiecti proportionati appetitui oritur*, & Deus per fidem in via cognitus & dilectus sit obiectum nobilissimum, & proportionatum naturæ humanę eleuatæ ad eius fruitionem, dum actu per fidem videtur, & amator, magnam in vidente, & amante efficit delectationem. Quid, sit delectatio

Ex Alberto Magno *in l. adherendo Deo* habetur, hanc esse magnam contemplationis perfectionẽ, per quam à Philosophorum contemplatione secernitur; quia illa sistit in intellectu, & ideo finis illorum est sola cognitio contemplantis. At contemplatio fidelium non sistit in intellectu, sed est propter amorem Dei contemplati, quia intuitus ille contemplantis transit in amorem contemplati; vnde Sancti in contemplatione sua habent amorem Dei, tamquam principaliter intentum: hæc Albertus.

Ex S. Th. 2.2. q. 180. art. 7. ait. *Vita contemplatiua consistit in contemplatione Dei, ad quam mouet charitas*. *Et licet essentialiter consistat in intellectu, principium tamen manet in affectu, in quantum aliquis ex charitate ad amorem Dei excitatur*. Magna ergo contemplationis perfectio est, quòd ex charitate Dei excitetur, & in charitate Dei terminetur, & compleatur.

Aliæ multæ sunt proprietates, & perfectiones contemplationis, seu contemplatiuæ vitæ; quia hæc est via illuminatiua per quam pergitur ad vnitiuam, seu ad perfectionem. Omnes siquidem Doctores mystici, cum S. Bonau. *tract. Paruum bonum, & tract. de mystica Theol.* vnanimiter docent, tres esse vias, Est illuminatiua via

seu gradus, per quos peruenitur ad perfectionem magnam, quæ haberi potest in hac vita, nempe Purgatiuam, Illuminatiuam, & Vnitiuam. De Purgatiua, quæ est fundamentalis dispositio ad alias duas, agemus *in Opusc.* sequenti. Contemplatiua autem, tàm acquisita, quàm infusa, de qua *in Opusc.* 7. ad quā disponit illa, dicitur Illuminatiua via, per eam enim homo illuminatur ad meliùs cognoscendum Deum, eius essentiam, perfectiones, & attributa, potentiam, iustitiam, bonitatem, misericordiam, & omnia ab eo creata, quæ sunt contemplationis obiecta.

Disponit ad infusā contemplationē.

Per eam disponitur homo ad contemplationem infusam, quæ est magnum Dei donum: hęc enim est mystica, idest secreta Theologia, seu Dei cognitio, qua Deus magis clarè, ac lucidè cognoscitur, se, & sua reuelans provt vult, licet semper obscurè.

Disponit ad perfectam vnionem cum Deo.

Per eam tandem disponitur homo ad perfectissimam vnionem, quæ potest cum Deo haberi in hac vita, de qua *in Opusc.* 8. Pręclaræ igitur, & amabiles sunt contemplatiuæ vitæ proprietates.

CAP. IV.

De effectibus Contemplationis acquisitæ.

Diuersi status contemplantium.

ADu. 1. quòd sicut in omni virtute, ac professione dantur diuersi status, incipientium, proficientium, & perfectorum, ita in virtute, ac professione religionis, ac deuotionis acquisitę. & sicut aliæ virtutes, ac professiones habent suos effectus, & numerari soleant qui sint, licet non semper, nec statim, nec secundùm omnem gradum perfectionis reperiantur in omnibus; sed tantùm in aliquibus: ita pariformiter dicendum de effectibus contemplatio-

tionis, quòd; licet multi sint, non propterea in omni contemplante, nec statim, nec omnes, nec in eodem gradu omnes de illis participant.

Dico ergo: absque controuesia effectus contemplationis sunt sequentes. — Effectus cõtemplationis qui

Primus effectus est animæ tranquillitas; nam cùm peruenerit ad suum rerminum, quem potest in hac vita acquirere, in eo quiescit: totus enim vitæ huius cursus eò tendit, vt Dei perfecta cognitio, perfectusque amor obtineatur. Ideo sponsa ait, *quæram quem diligit anima mea*, & postquam *per vias, & plateas*, idest per multos labores, inuenit Sponsum Dominum, ait, *tenui eum, nec dimittam. Fasciculus myrrhæ dilectus meus, inter vbera mea commorabitur*. Tranquillitate magna tunc fruitur contemplatiuus, quia cum Deo manet: Deus autem Charitas est, & qui manet in Charitate, in Deo manet, & Deus in eo inquit Ioan. *in ep. 1. cap. 4.* & Saluator Io. 15. sic promisit, *Qui diligit me, Pater meus diliget eum; ad eum veniemus, & mansione apud eum faciemus*. Quid autem tranquillius quàm cum Deo manere, eum diligere, & cum eo confidenter alloqui; — Primus, tranquillitas.

Secundus effectus est contemptus rerum temporalium; & desiderium æternorum; dum enim anima spititualibus bonis frequenter fruitur auersa fit à temporalibus; ideo S. Greg. *hom. 14. in Ezech.* de contemplatione dicit, *Contemplatiua vita est ab exteriori actione quiescere, soli desiderio conditoris inhærere, vt nil agere libeat, sed calcatis curis omnibus ad videndum faciem sui creatoris animus inardescat, itaut iam nouerit carnis corruptibilis pondus cum mærore portare, totisque desiderijs appetere illis hymnidicis Angelorum choris interesse, admisceri cælestibus ciuibus de æterna in conspectu Dei incorruptione gaudere*. Ad hæc anhelat comtemplatiuus, & — 2. Conceptus temporalium.

Ter-

Tertius effectus contemplationis est tolerantia laborum, & afflictionum huius vitæ: credit enim breui transitura, & cogitat cum Apostolo Rom. 8. 18. *quòd non sunt condigna passiones huius temporis ad futuram gloriam*, & cum Saluatore, quod *arcta est via quæ ducit ad vitam*, & oportet *per aspera ad patriam duci*.

3. Toleran tia laborũ

Quartus contemplationis effectus est libertas spiritus; & superioritas eius ad omnia mundana & caduca; & per eam omnia mala quæ accidunt despiciuntur. Qui enim in hac virtute perfecti sunt possunt cum S. Ignatio Martire dicere, *Nunc incipio Christi esse discipulus, nihil de his quæ videntur desiderans vt Iesum Christum inueniam. Ignis, crux, Bestiæ, ossium confractio, membrorumque diuisio, & totius corporis contritio, & omnia tota tormenta diaboli in me veniant, tantum vt Christo fruar*. Hæc constantia in contemplatiuis perfectis adest; ideo eorum multi martyrium quoque ardenti desiderio cupientes subire, ad loca tyrannorum fidem persequentium se contulere, licet postea aliud de illis iudicauerit Deus, vt patet de Sanctis Francisco, Antonio Patauino, Theresia, & aliis contemplatiuis; mundana omnia, omniaque mala ex spiritus libertate ac superioritate despicientibus, & nihili facientibus.

4 Libertas spiritus.

Et omniũ malorum tolerãtia.

Quintus contemplationis effectus est colligare animam cum Deo; non quidem, vt eam reddat impeccabilem, semper enim est viatrix, & potens labi, vnde Apost. 1. Cor. 10. 12. ait. *Qui se existimat stare, videat ne cadat*. Et ex Concil. Vien. *ac Clem. de Har. cap. fin*. Homo in hac vita per quamcumque virtutem, ac perfectionem, acquirere non potest impeccabilitatem, vt falsò asserebant Beguardi; & nouissimæ renouare intendebant quidam de oratione mentali, quòd reddere posset impeccabiles: sed dicimus

5. Colligatio animæ cum Deo.

mus quòd perfecti contemplatiui colligantur cum Deo, eo modo, quo potest homo admitti inter amicos Dei, vt ita facile non labantur in mortali, quia, vt supra dictum est, manent in Deo per charitatem, & Deus in eis, & Saluator promisit, *mansionem apud eum faciemus*. 6. Multiplex est.

Sextus effectus contemplationis multiplex est ex S. Bernard. in tract. *Meditationes deuotissimæ* cap. 7. in fine sic *Nihil in hac vita dulcius sentitur, nil auidius sumitur, nil ita mentem ab amore mundi separat, nil sic animam contra tentationes roborat, nil hominem ita excitat, & adiuuat ad omne opus bonum, & ad omnem laborem, quàm gratia contemplationis.* Ex S. Ber.

Et *de interiori domo cap. vlt.* dicit cum S. Greg. *Veritatis contemplatio in hac vita inchoatur, in futura iugi perpetuitate celebratur. Per veritatis contemplationem eruditur homo ad iustitiam, consumatur ad gloriam. Gratia contemplationi, cor ab omni mundano amore, non solùm emundat, sed sanctificat, & animum ad cœlestium amorem inflammat. Qui diuina inspiratione, & reuelatione ad contemplationis gratiam promouetur, quasdam arrhas futuræ illius plenitudinis accipit, vbi sempiternæ contemplationi perpetuò inhærebit.* Et qui pleniùs cupit omnes contemplationis effectus scire, legat eiusdem Bern. tractatum *de Conuersione ad Clericos cap. 21.* Ex eodem sæpè.

Septimum effectum suggerit nobis Ioannes Gerson *de Mentali Contempl. cap. 27.* vbi docet contemplatiuos, nedum sibi, sed alijs multum prodesse, sic. *Contemplatiui per deuotas suas orationes omnibus alijs prosunt, & accidit sæpiùs quòd propter eorum merita Deus faciat quibusdam mundanis, licet etiam mali sint, quoddam maximum bonum puta pacem alicuius Regni, vel consimilia, quia nihil possumus sine gratia* Dei *speciali, quam citiùs boni Contemplatiui impetrant à* Deo, *quàm Actiui.* Ex Gersone.

Mul-

Multum ergo diligendi sunt contemplatiui, & ratione virtutis, quæ in eis commendabilis valde est; & quia alijs possunt prodesse.

CAP. V.

An in contemplatione acquisita obtineatur clarior cognitio, & delectabilior dilectio Diuinorum.

Valde notabilis cognitio.

AD u. 1. hoc esse vnum ex præcipuis huius materiæ dubijs, & de necessitate explicandum: Certum quippe est, quòd fidelis homo per fidem cognoscit Deum, & ait Apostolus *videt per speculum in ænigmate*, idest obscurè cognoscit; in Patria verò videbit Deum, ac diuina euidenter, & in se. Certum pariter est, quòd fidelis per charitatem diligit Deum, & diuina, & in ea dilectione delectatur. Nunc autem quærimus, an per contemplationem fidelis magis videat, ac quomodo; & an per dilectionem magis delectetur de visis, & quomodo.

Sensusque siti.

Omnia contemplationis obiecta sunt obiecta fidei.

Adu. 2. & recolo quæ dixi *in Opusc. 3. cap.* 14. quòd omnia obiecta, quæ cognoscuntur in contemplatione acquisita, illa eadem sunt, quæ priùs fuerunt apprehensa, & credita per actum fidei; & consequenter per contemplationem non cognoscuntur in seipsis, sed in suis repræsentatiuis, nempe in speciebus intelligibilibus; vel etiam in sensibilibus, quando obiecta sunt sensibilia, vt ibi fusè explicaui. Et propterea quæritur, an contemplans in illa specie, in qua priùs apprehenderat, & crediderat obiectum reuelatum obscure; quando postea illud contemplatur; conoscat illud cum eadem obscuritate; vel si minus obscurè, & cum aliquo gradu charitatis, vnde prouenìat ista claritas, vel obscuritatis diminutio. Idem de

de suauitate, ac delectatione respectu voluntatis dicendum est;& ideò ad hoc firmandum.

Dico 1. Quomodocumque contemplans cognoscat obiectum creditum, siue minus obscurè, siue cum aliquo claritatis gradu, numquam euidenter, & in se illud cognoscit, sed abstractiuè, & in specie proportionata illud representante. Hæc conclusio quamuis prolixè probata fuerit in dict. *Opusc. 3. cap.* 14. tamen ob ordinem dicendorum, quæ, vt mox patebit, in ea fundantur, debuit iterum hic replicari.

Numquã contemplans cognoscit euidenter; sed sem per obscurè, magis, vel minus

Prob. ex Vgone Card. in epist. 1. ad Cor. cap. 12. *In contemplatione videt anima pulchritudinem per pulchritudinem, sicut dicit Augustinus, quia adhuc videt eam per imaginationem, sed tantùm intenta est pulchitudini illi, quod videtur ei, quòd videat eam, non per imaginem, de qua non cogitat*: & adducit similitudinem licet fabulosam, *sicut Narcisus se per imaginem comprehendens, quòd esset imago nullo modo cogitabat.* Notandum autem, quòd imaginem non intelligit purum phantasma; sed omnem speciem, siue intelligibilem, siue sensibilem iuxta conditionem obiecti contemplabilis; spiritualia enim, & diuina spiritualibus, ideſt intelligibilibus tantùm representari possunt obscurè, atque confusè, & in ijs cognosci; quamuis per sensibilia, vt ait Apost. Rom. 2. ad ea perueniri possit.

Ex Hugone Card.

Conf. ex 1. Cor. 13. 12. *Videmus nunc per speculum in ænigmate, tunc autem facie ad faciem.* Duo dicit; *per speculum*, ideſt in aliquo representante; & in *ænigmate*, ideſt obscurè, & confusè; tale quid significat ęnigma. Super hunc locum Græci pro speculo ponunt vocabulum, quod latinè sonat *introspectorium*, quasi medium alicuius rei videndæ. Neque de hoc est dubium, quia res absentes non possunt aliter

Quid per speculum & quid per ænigma.

cognosci, quam per proprias species sensibiles, ac intelligibiles.

Dico 2. Per contemplationem ex Dei dono obiecta credita, & per eam cognita minùs obscurè, & aliquantulum clarè cognoscuntur, quàm antea per solum actum fidei; semper támen ineuidenter, & in speciebus repræsentatiuis.

Per contemplationē minus obscurè euidētur res.

Prob. 1 ex S. Bernardo, *tract. de inter. domo c. 14.* vbi postquam docuit, quòd vacaturus contemplatio ni tergere debet speculum animæ à peccatis operis, & cogitationis, & cor à terrenis retrahere; ait. *Sic faciens, incipiet ei quadam diuini luminis claritas interlucere, & quidam insolitæ visionis radius oculis cordis apparere.* Subdit postea quid accidat in voluntate, vt infra.

Ex Bern.

Idem S. Bernard. *in floribus cap. 5.* ait *Quanto ampliùs in cœlestium contemplatione delectaris, & delectando admiraris, tantò profundiùs illuminaris semper in illis inueniens, vnde delecteris, & quod mireris. Nusquam est copiosior materia admirandi, & nusquam vtilior causa delectandi:* lumen ergo in intellectu contemplantis, & delectatio adest in voluntate.

Ex eodem Bern.

S. Greg. *hom. 14. in Ezech.* assignans rationem, cur parum duret contemplatio, præ cæteris ad rem nostram, dicit, *ad semetipsam anima protinus reuerberata reuertitur, atque ab ea luce, ad quam respirando transijt, ad suæ cecitatis tenebras suspirando redijt,* ergo lumine aliquo potiebatur contemplando.

Ex S. Greg.

Idem S. *homil. 17. in Ezech.* ait, *Mentes contemplantium quamuis aliquia tenuiter de vero lumine videant, in seipsis tamen magna amplitudine dilatantur.*

Ex S. Bon.

S. Bon. de luminaribus Ecclesiæ *ser. 3.* discurrens *de 7. diebus primis* in creatione mundi, die quarta, dicit; *Intelligentia per contemplationem suspensa intelligitur in-*

in opere quartæ diei, quando facta sunt Sol, & Luna, & Stellæ: Qui non habet contemplationem, non habet ornamentum Solis, Lunæ, & Stellarum. Debet anima Sunamitis amiciri Sole, Luna, & Stellis, & in ser. 2 circa finem ait, quòd Dionis. eam vocat *intelligentiam tenebrosam propter incomprehensibilitatem Dei: & radiosam, quia anima intuens eam, summè illustratur.*

Idem S. Doctor. *de 7. itiner. æter. itin. 3. dist. 4.* vbi loquitur de Gradibus Contempl. præ cæteris ex Vgone dicit. *Quantò magis crescit ascensio, tantò magis crescit cognitio, donec oculus intellectualis magis ac magis illustretur, & confortetur; & affectus mentalis magis purificetur, & inflammetur.* Igitur semper in intellectu illustratio, & in voluntate infl ammatio siue minor, siue maior, vt in proficientibus, & perfectis, reperitur. Idem S. Bonau.

Dico 3. Per contemplationem dilectio Dei, quæ in actu fidei erat dulcis, ac delectabilis, in ea est delectabilior, ac dulcior. Gustus delectabilior.

Prob. ex S. Bern. loco citato, vbi post illuminationem intellectus per radium illum diuinę lucis subdit, *qua luminis visione animus inflammatur*, &c. *De Scala Claustrali*, §. 1 ait *Contemplatio est mentis in Deum suspensæ eleuatio, æternæ dulcedinis gaudia degustans*; & in §. 2. ait, *Contemplatio est ipsa dulcedo, quæ iucundat, & reficit.* Ex S. Bern.

S. Greg. hom. 14. in Ezech. ait, *Contemplatiua vita hic incipitur, vt in cœlesti Patria perficiatur, quia amoris ignis, qui hic ardere incipit, cùm ipsum quem amat, viderit, in eius amore ampliùs ignescit*: ergo maior amor, maiorque delectatio, ac dulcedo in contemplatione habetur, quàm antea habebatur. Ex S. Greg.

Idem S. Greg. ibidem infra, ait, *Contemplatiuæ etenim vitæ amabilis valde dulcedo est*; & post multa *dicit*, *in qua contemplatione iam quietis intimæ gustus contingitur.* Ex eodem Greg.

S.Bonau. *l. 4. Pharetra cap. 29.* ex professo loquitur de gustu, qui in contemplatione percipitur adducens Sanctorum, & aliorum dicta de hoc: ex S. Greg. *dum magnò desiderio mens ad cælestia inbiat, miro modo hoc ipsum quod accipere quærit degustat:* ex eodem *si quis iam cordis ore gustauerit, quæ sit illa dulcedo cælestium præmiorum, qui illi hymnidici chori Angelorum, quæ incomprehensibilis visio Trinitatis, huic quantò dulce est, quod in his videt, tantò in amaritudinem vertitur, quod foris sustinet:* ex eodem, *Contemplatiua sapore intimo venturam requiem degustat.* Ex August. *Fac precor me Domine gustare per amorem, quod gusto per agnitionem, sentiam per affectum, quod sentio per intellectum:* ex eodem, *Quamdiù sumus in corpore, & peregrinamur a Domino gustamus saltem quàm suauis est Dominus, qui dedit nobis pignus spiritus, in quo sentiamus, eius dulcedinem:* ex eodem. *Hæc est requies cordis nostris, cùm in Dei amore per desiderium figitur, hæc est vita cordis nostri, dum Deum suum contemplatur, & ipsa sua consolatione suauiter reficitur. Mentis visio est intelligentia, gustus sapientia; illa contemplatur, ista delectatur.* Ex S.Bernardo. *Os meum ad te aperto Domine, & attrabo spiritum, & nonnumquam Domine quasi clausis oculis ad te inhianti mittis mihi in eos cordis, quod non licet mihi scire quid sit; saporem quidem sentio, dulcedinem adeò confortantem, vt si perficeretur in me, nihil vltra quærerem:* hæc, & alia plura ibi adducit S.Bonau. de gustu, & dulcedine contemplationis.

S.Bon. ex Gregorio.

Multa Gr. dicta ex Bonau.

Ex S.Bern S.Bonau.

De vtroque autem effectu loquitur idem S. Bon. *tract. de 7. itiner. ætern. itin. 3. dist. 4. art. 1.* vbi postquam ex Lincoln. docuit, mentem humanam in contemplatione paulatim illustrari, & inflammari, exemplo oculi infirmi qui non potuit radium solis videre; sed paulatim cùm in cipit sanari lucem minorem, postea maiorem, & cùm totaliter sanatus est, videt ra-

S.Bonau. de vtroque effectu.

radium solis sine difficultate; ita mens contemplantis se habet, vt paulatim illustretur, ac inflammetur; & quò magis quis in contemplatione exercetur, eò magis illuminatur, & inflammatur. His præsuppositis S. Bonau. subdit, *Ex prædictis apparet, quòd tàm in radiosu lumine contemplationis speculatiuæ, quàm in saporso gustu contemplationis practicæ oportet paulatim, & gradatim proficienda ascendere, & ascendendo clariùs cognoscere Deum; Quia sicut dicit Vgo quantò magis crescit ascensio, tantò magis crescit cognitio, donec oculus intellectualis magis, ac magis illuminetur, & confortetur; & affectus mentalis magis purificetur, ac inflammetur, & totus homo exterior, & interior ad Deum ordinetur. Et hoc veriùs, & perfectius videtur fieri per gradus illos, qui mentem ad similitudinem cælestis Hierachiæ purgant, illuminant, & perficiunt*: & sequitur. *Quia ait Vgo mens, quæ* Deum *vult contemplari primùm purgetur, postea illuminetur; deinde perficiatur; Et tales quantò magis ascendunt, tantò magis appropinquant Diuinitati. Quantò autem magis appropinquant diuinitati, tantò magis contemplantur.* Exemplũ oculi. Ex Vgone.

21. Confirmari potest totum hoc ex confessione eorum, qui ex professo vacant contemplationi. Fatentur enim, in contemplatione diuinorum, & omnium reuelatorum se, licet abstractiuè, & in speculo (quia fide præuia) ex diuino fauore magis clarè cognoscere obiecta illa, quàm antea ex eorum apprehensione, & consideratione cognoscebant, & gustum, ac suauitatem, seu delectationem in ea sentire, quàm antea non sentiebant. Possunt hos effectus in semetipsis experiri, qui mundo corde, purgatis passionibus, vel eas actualiter purgando, volunt contemplationi vacare; & certè confitebuntur, *O quàm suauis est Domine spiritus tuus.* Ex confessione contẽplãtium

CAP·

CAP. VI.

An Extases, & Raptus sint effectus Contemplationis acquisitæ.

Authoris aduertentia.

ADu. 1. quòd de materia Extasis: ac Raptus latè egi *in tomo 4. in tertium sent. disp.* 20. *art.* 23. vbi dixi, quòd *Extasis* græcum nomen est; latinè verò significat excessum mentis, seu alienationem mentis à sensibus. Raptus item pro eodem accipitur; sed mystici dicunt esse quidem alienationem mentis à sensibus, sed cum aliquo violento corporis motu, quod in contemplatione infusa aliquando accidit: videmus enim sic alienatos in altum eleuari, & interdum sic à terra eleuatos per aliquod tempus manere; aliquando retrorsum agi, velut volando, & iterum anteorsum ferri: istæ alienationes à sensibus cum his motibus peculiari nomine dicuntur *raptus*: sed communi nomine omnes *extases* dicuntur *raptus*. Cùm ergo homo tali stupore arripitur, vt maneat quasi insensatus, vt nullo sensu vtatur (vndecumque hoc proueniat) vt mox dicam, dicitur *extaticus*, seu extasim pati.

Quid sit extasi, quid raptus.

Effectus raptus.

Adu. 2. quòd, vt in eodem loco fusè dixi, *Extasis*, seu raptus duplex est; quidam naturalis, quidam præternaturalis, vel supernaturalis: & vtraq; extasis adhuc duplex: Naturalis enim vel est morbosa, vel sana. Præternaturalis, vel est diuina, vel dæmoniaca. De his omnibus breuis aliqua notitia tradenda est, ne tyrones contemplatiui aliquando excessum aliquem patientes, aut videntes alios pati, decipiantur incauti, putantes extasim bonam, aut diuinam, quæ talis fortè non est.

Extasis est multiplex

Documentum pro tyronibus

Adu.

Adu. igitur 3. quòd extasis naturalis morbosa est excessus, seu alienatio à sensibus, quæ prouenit ab aliquo morbo; vt quæ procedit à spasmo, ab ebrietate, vel aliquo medicamento somnifero, à phrenesi, vel ab obstinatione melanconici delirij, vt in phræneticis: ita Stephanus Rodericus Lusitanus, *in tract. de Asiria cap. 26.* Hanc vltimam ex Dei maledictione passus est Nabuch Rex Babiloniæ, qui per tot annos phanaticus ab hominum commercio se abducens in desertis habitauit, & fœnum vt bos comedit. De hac extasi non loquimur. Extasis naturalis sana est, quæ oritur ex vehementi apprehensione alicuius obiecti prædilecti, acquisiti, vel perditi, vel alicuius insoliti, ac noliti magni euentus, quorum exempla mox afferam. Causa verò immediata, cur extatici naturales sic detineantur, ex Paulo Zacchia *in quæst. Medicolegalibus* lib 4. quæst. 6. est, quia in cerebrum confluunt omnes spiritus animales destinati internis, & externis sensibus, ac motiuæ potentiæ; & ideo sic alienati, non operantur, & videntur sibi multa conspicere, & loqui cum alijs: additque Zacchias, quòd inter somniantes, & extaticos, hæc est differentia, quòd illi in somno, isti in vigilia sunt à sensibus alienati; & quòd mirabile dicit præfatus Stephanus Lusitanus, & causam assignare nescit, est, quòd aliqui voluntariè extasim naturalem in se causant; & S. Aug. *de Ciuitate Dei lib. 14. cap. 24.* adducit exemplum de Presbytero *Restituto Calamensis Parochia*, qui quoties sibi placebat, extasim in se causabat; & efficiebatur insensatus velut mortuus, & longo discursu Augustinus rem narrat. At quid quid sit de hoc, quod fortassè dæmoniacum erat; hoc pro re nostra certum est, quòd naturaliter ex vehementi apprehensione alicuius rei maximè volitæ, vel nolitæ, vel gra-

Extasi morbosa.

Extasi naturalis sana.

Extaticus naturalis, est veluti somnians

Aliqui voluntariè in se causant.

grauissimæ, & insolitæ, oriri potest alienatio à sensibus. Sic Isaac *Gen.* 27.33. aduertens, quòd pro Esau benedixit Iacob, & hunc constituerat Dominum illius, *Expauit stupore vehementi, & vltra quàm credi potest.* Iacob *Gen.* 25. audiens, quòd Ioseph, quem per 33. annos tenebat mortuum laceratum à fera, viuebat Prorex Ægipti, *quasi de graui somno euigilans ait,* &c. 2. Paral. 9. de Regina Sabba vidente magnificentiam Salomonis, eiusque sapientiam experiente, dicitur, *Non erat præ stupore vltra in ea spiritus*. Et 1. Reg. 23. de Nabal, qui negauerat Dauidi fugienti victualia, & audierat ab Vxore Abigail, Dauidem esse contra se iratum; dicitur, *emortuum est cor eius intrinsecus, & factus est quasi lapis*. Aliud exemplum extasis naturalis ex timore adducit Plutar. *in Bruto*, de Portia vxore Bruti expectante exitum coniurationis in Iulium Cæsarem, & per nuncios audiente quæ fiebant; *præ dolore non substinuerunt vltra corporis vires, sed animo fluctuatione æstuante; & fatiscens &c. repente animi stupor eam corripuit; animi defectus adfuit, color mutatus, vox suppressa, &c.*

Exempla de naturali ex S. Script ur.

De alienatione animi præ gaudio Ioseph Hebr. *lib.* 19. *Antiquit. cap.* 2. de Claudio dicit, quòd *interfecto Caligola, cùm metu periculi se abdidisset in angulo latens à militibus ad imperium raperetur, præ gaudio, simul, & metum pedibus insistere minimè valens, sublatus in humeros in castra est deportatus.* Alia multa possent adduci horum excessuum naturalium exempla; sed hæc pro nunc sufficiant.

Extasis dæmoniaca quæ.

Extasis seu raptus præternaturalis dæmoniacus, est alienatio mentis à Dæmone sensus obstupefaciente inducta, De hoc enim maximè gloriantur Magi, & Lamiæ, quòd possint homines dementare, & obstupefacere; de quibus loquitur S. August. *in epist.* 56. &

& de Ciu. l. 8. cap. 14. Sic de multis refertur, vt de *Plotino, Olimpio, Aurelio, Iamblico, Apolonio Tianæo,* & alijs multis, qui ope dæmonis eiusmodi extases inducebant: potest enim Dæmon impedire spiritus animales ne è cerebro in sensus externos defluant.

Extasis tandem præternaturalis diuina est alienatio sensuum à Deo alienante mentem à sensibus inducta. Extasis Diuina.

Exempla istius in scriptura habemus: 1. Gen. 2. *Immisit Deus soporem in Adam.* Tertull. *in l. de Anima* cap. 21. & 44. dicit fuisse *extasim*, & clariùs in c. 46. dicens, *Hanc enim extasim dicimus excessum sensus, & amentiæ instar: sic in primordio somnus cum extasi dedicatus; & misit Deus extasim in Adam, & obdormiuit, &c.* idem dicit S. August. in Gen. ad lit. lib. 9. cap. 19. Item *psal. 30.* inscribitur *Psalmus Dauid pro extasi.* versu 23. dicit. *Ego dixi in excessu mentis meæ.* & v. 28. *Beniamin adolescentulus in mentis excessu:* & psal. 115. *ego dixi in excessu meo, omni homo mendax.* Act. 8. *Ascendēte Petro in superiora, vt oraret, cæcidit in eum excessus, & vidit cælum apertum.* Et 2. Cor. 12. Paulus ait, *scio hominem in Christo, siue in corpore, siue extra corpus nescio, Deus scit, raptum huiusmodi vsque ad tertium cælum, siue in corpore, siue extra corpus nescio, Deus scit,* quoniam raptus est in Paradisum, & audiuit arcana verba, quæ non licet homini loqui. Tandem, vt de omnibus Prophetis taceam, & de Moyse in Monte Sinaï Deum sibi loquentem audiente, & non vidente; notum est totam Apocalipsim Ioanni Apostolo in Diuina extasi fuisse communicatam; sic enim ipse de se loquitur. *Fui in Spiritu in Dominica die, & audiui post me vocem magnam, &c.* Interl. *in spiritu* dicit *in excessu mentis;* Lyran. dicit in extasi: idem docuerat Aug.

Diuini raptus.

Innumeræ leguntur in S. Scrip

Qq lib.

l. 12. de Gen. ad lit. cap. 2. & in *l. de Anima, & eius orig. cap. 21.*

His ergo breuiter prælibatis pro notitia extasum, videndum est, an cum contemplatione acquisita coniungatur extasis, saltem in perfectis, aut proficientibus. Quid verò in extasi videatur, dicitur postea.

Nõ est necessariè coniuncta extasis contẽplationi.

Dico ergo. Cum contemplatione acquisita non est coniuncta extasis, aut raptus; potest tamen aliquando accidere, vt adeò vehemens sit applicatio, vt naturalem extasim quis patiatur in contemplatione.

Ratio ex facto posteriori.

Prima pars probatur. Tum ex facto, & à posteriori, quia eiusmodi contemplatiui regulariter non patiuntur talem mentis excessum; tum à priori, quia acquisita contemplatio ex natura sua non requirit tàm vehementem applicationem ad obiectum contemplatum, vt omnes animales spiritus confluere debeant ad cerebrum roborandum, & confortandum, & sic in externis sensibus deperdatur motus; sed intuitus fixus in obiectum contemplatum, cum saporosa dilectione sufficit in contemplatione quacumque, qui quidem actus non requirunt alienationem à sensibus, nec eam efficiunt: & euidenter patet in Theologis etiam profundè speculantibus obiecta reuelata difficillima, vt Trinitatem Personarum cum Vnitate essentiæ, Incarnationem Verbi, Mysterium Eucharistiæ &c. qui tamen, etsi fixè speculentur: non propterea patiuntur alienationem à sensibus: ergo neque necessaria est; immò neque accidentaria regulariter in contemplatione acquisita.

A priori ratio ex natura cõtemplationis.

Secunda pars, quòd scilicet aliquando possit (quamuis raro) accidere, prob. Ex vehementi considera-

deratione alicuius casus læti, aut mœsti potest alienatio à sensibus accidere, & homo remanere stupidus, ergo etiam in casu vehementis applicationis in contemplatione. Antec. supra patuit de Nabal Carmeli, qui auditis ab vxore minis Dauid contra se irati ex timore, ac mærore ita obstupefactus est, vt dicat Scriptura, *emortuum est cor eius intrinsecùs, & factus est quasi lapis* 1. Reg. cap. 23. Sinardus filius Daniæ Regis audito nuncio de morte Patris ab Hella Britaniæ Rege per abiectionem illius inter serpens, ex merore sic stupefactus est, vt dũ cogitabundus hæreret, hastili, quod in manu tenebat, casu suum pedem sine dolore perforauit: ita *Saxo l. 9.* Multæ aliç adduci possent stupiditates, & alienationes, seu excessus mentis naturales prophanç, quæ breuitatis gratia omittuntur.

Aliquandõ potest naturaliter accidere.

Exempla.

Consequentia prima, quòd nempe accidere possint contemplatiuo sine miraculo, & naturaliter, prob. à pari; quia applicatio in contemplatione aliqua potest esse ita vehemens, quod omnes spiritus vitales in cerebrum confugiant, & sensus externi eis destituti, immoti maneant, non est enim maior ratio de aliis applicationibus vehementibus, quàm de ista. Etsi enim, vt in suo loco dictum est, ad actum fructuosè contemplandi requiratur specialis gratia; quando tamen per eam iam habitam quis in actu contemplationis est, potest etiam suo conatu intensiùs, immò intensissimè in eo actu applicari, & tunc accidere potest naturalis alienatio, seu extasis, quamuis rarò.

A pari etiam in contemplatione.

Conf. ex iis quæ docet S.Bern. *de inter. domo, cap.* 18. *Qui in amore Dei iugiter delectatur, & frequenter mentis excessum patitur, ab omnibus præsentibus, & terrenis raptus coram Deo præsentatur*: & post multa dicit, *Volet*

Ex S. Bernardo.

ergo, & non deficiat, volet donec ante Regem perueniat, ibique ploret, & suspiret, &c. igitur absque miraculo poterit naturaliter accidere extasis.

Conf. ex Riccardo de S. Vict. *l. 5. de Contempl. cap. 1.* vbi docet ex triplici capite prouenire posse alienationem à sensibus in contemplatione, scilicet ex *admiratione*, *ex magnitudine amoris*, & ex *magnitudine delectationis*. Ratio primi, inquit, est, quia contemplans ex Dei fauore intuetur obiectum aliquo lumine illustratum, & præ admiratione suspensus manet, ac alienatus a sensibus. Ratio secundi, quia, cùm obiectum vehementer amatur, amans quasi absorptus ab omni alio actu suspensus, ab amato obiecto rapitur. Ratio tertii est; quia maxima delectatio absorbet contemplantem; & ab omni alia actione suspendit. Immò extases naturales accidunt magis ex debilitate virium, quàm ex nobilitate obiecti; non ita se habent extases diuinæ. Patet ergo, quòd aliquę extases naturales sunt.

Ratio alienationis ex triplici capite.

Conf. 3. ex S. Bonau. de septem gradibus contemplationis, vbi præ cæteris, dicit, *Contemplans gustat, gustans quiescit, hæc in via possunt acquiri; non tamen subitò, sed gradatim. Citiùs autem hæc experitur, qui in spiritualibus frequentiùs se exercet*. Et postea ait, *Amor extasim facit*. Priùs autem dixerat. *Extasis est, deserto exteriori homine, sui ipsius supra se voluptuosa quædam eleuatio ad superintellectualem diuini amoris fontem mediantibus sursum actiuis virtutibus pro viribus se extendens. Virtutes sursum actiuas voco humilitatem, & puritatem*. Ideoq; cùm possit contemplans exercitatus, suo studio, ac diligentia vehementer applicari in consideratione, & dilectione contemplati obiecti, poterit etiam in eo casu alienari à sensibus, sine miraculo.

Ex S. Bon.

Et hinc est, quod, vt iam per annos ferę 30. expertus

tus sum, cùm agitur de canonizatione alicuius serui Dei, & fit scrutinium de miraculis, inter ea non adnumerantur extases, nisi euidenti aliquo supernaturali signo sint adminiculatæ; & ratio est, quia, vt dixi, esse possunt naturales; istæ autem, etsi mirabiles dici possint, non tamen miraculosè, vel miracula.

Dico 2. Cum contemplatione acquisita regulariter non sunt coniunctæ extases diuinæ, seu miraculosæ, quamuis ex Dei speciali fauore possint alicui à Deo concedi.

Extases diuinæ non sunt necessariò connexe cum contemplatione.

Prob. & declaratur prima pars. Ex nuper dictis regulariter non datur in ea extasis naturalis, quia non est necessariò connexa cum actu contemplandi; igitur multò minus diuina, & miraculosa; conseq. prob. ex Francisco de Maironis *in lib.* 1. S. Aug. *de mirabil. S. Script. c.* 20. *Multitudo miraculorum vitanda est, vbi saluari potest Scriptura per pauciora miracula*: in nostro autem casu, nec agitur de saluanda Scriptura, neque de necessitate miraculi; immò vt in *Opusc. de Contempl. infusa* dicam, non omni tali contemplatiuo conceditur extasis diuina.

Miracula non facile adstruenda.

Riccard. de S. Vict. *l.* 4. *de Contempl. cap.* 22. postquam omnes gradus contemplationis, tàm acquisitę, quàm infusæ declarauit, & prolixè de omnibus locutus est, ait, omnia hęc contemplationum genera posse vtroque modo fieri; & modò per mentis excessum, modò sine aliquo mentis excessu exerceri.

Secunda pars, quòd ex sua benignitate Deus alicui extasim concedere possit; & concedat in contemplatione acquisita, facilis probatu est. Potuit concedere, & de facto concessit sine actuali contemplatione omnibus Prophetis cùm eos de propheticis

Aliquando Deus concedere potest.

cis

cis reuelationibus edocuit, non enim legimus, quòd actu contemplabantur, dum eos se audiendum eleuauit. Igitur sic potest contemplantes eleuare; & sic legimus accidisse Sancto Petro Act. 10. qui fuit adeò eleuatus, vt contemplaretur, *Ascendens enim vt oraret circa horam sextam, esuriuit, & petijt manducare. Parantibus autem illis, cecidit super eum mentis excessus, & vidit cælum apertum, &c.*

Propheris concessæ extases.

Immò dicent mystici, quòd sępe Deus extases, & alias similes gratias concedere solet incipientibus, vt eos in sui amorem, & exercitij frequentiam, & perseuerantiam alliciat; quas tamen in progressu eisdem non concedit; Dominus enim est. At in contemelatiuis perfectis frequentiores esse solent. Non tamen, vt dixi ex ipsius contemplationis natura, neque ex contemplantis conditione, aut merito, sed Dei ipsius benignitate, ac liberalitate; & interdum sic disponit contemplantem per gratiarum abundantiam, vt velit esse etiam contemplantis merita, quæ sunt sua dona inquit August. & ex eo Concil. Trid. *sess. 6. cap.* 16. De extasi ergo curare non debet contemplatiuus; neque tristetur si eam non obtineat, sed curare debet de Charitatis in Deum, ac proximum feruore, & de perseuerantia in exercitio contemplationis in via, cui succedet contemplatio in Patria.

Corollarium notabile.

Dico 3. Interdum contemplatiui decipi possunt per extases Dęmoniacas.

Prob. permittit Deus, vt serui sui dæmonum tentationibus subiaceant, vt humiliari discant. Dæmon siquidem, vt ait Apostolus 2. Cor. 11. *transfigurat se in Angelum lucis*, vt decipiat; potest illudere, & de facto sæpè illudit Dei seruos inserendo in phantasia species aliquas rerum, quæ in re non sunt, &

Extases dæmoniacæ.

& mouere potest in phantasia species inhonestarum rerum; et appetitum sensitiuum accendere ; potest impedire sensus externos, ne operentur, impediendo concursum spirituum vitalium in illos; & sic excessum, & alienationem à sensibus efficere. Vnum sufficiat exemplum è Sacra Scriptura desumptum. Act. 8. de Simone Mago dicitur *quòd appellabatur Virtus Dei, propter quod multo tempore magijs suis dementauerat eos* idest Samaritanos; Interl. dicit, *fallendo*. Gl.ord. ait *Dementare est rationalem mentem absentare*, Lyran. dicit, *cùm dementasset eos, idest mentes eorum alienasset*. Potest ergo extases in hominibus etiam Dei seruis Dæmon efficere, sicut potest, & externè, & internè decipere falsa pro veris demonstrando; sic autem impudens est, vt putauerit ipsummet Sanctũ Sanctorum Christũ posse illudere, ac dementare, cùm in mõte supra quem eum portauerat, tentare præsumpsit, *ostendens ei regna mundi in momento temporis* promittens ei illa, si ipsum adoraret: hoc autem sic accidit. Quãuis Sanctus Cyprianus *tract. de ieiunio, & tentatione Christi* dicat, *diabolum species imaginarias regnorum, & gloriæ eorum in Christi phantasia (eo permittente) produxisse, & sic illum illudere voluisse*. tamen, quia cum S. Gregorio Magno teneo, *omnem Christi tentationem foris, eo permittente, & non intùs fuisse*, teneo cum alijs, nempe *Authore operis imperfecti*, cum *Eutimio*, *Toleto*, *Francisco Burgensi*, &c. id fecisse Diabolum per species visibiles representantes Regna, & gloriam eorum, & per artem Perspectiuæ, vel Opticæ, cuius Dęmon est peritissimus, quia peccando non fuit diminutus in naturalibus. Et sic etiam alterutram sententiam tenendo, (quia vtrumque potuit ex humilitate, & mansuetudine ad suum meritum, & nostrum documentum permitterre) patet diabolum, & in visione, ac re-

Quomodo eas efficiat dœmon.

Simon Magus.

Dœmon tentabat illudere Christum.

reuelatione, & extasi posse homines decipere; cùm, (& si frustra) tentauerit Sanctum Sanctorum illudere. Cauti ergo sint contemplatiui, ac meditatiui, immò omnes orantes, ne decipiantur; & in his casibus probos, doctosque viros consulant.

CAP. VII.

Quomodo cognoscatur, extases esse naturales, diuinas, aut dæmoniacas.

Discretio spirituum.

AD 1. quòd, sicut diximus *in tom. 4. in 3. sent. disp. 19. art. 10.* discretio spirituum non solùm tendit ad vtilitatem proximi, eo quòd sit gratia gratis data, quæ vt ait Apost. 1. *Cor. cap. 12.* datur ad vtilitatem, idest Ecclesiæ, ac proximi, sed respicit etiam personam propriam, vt sciat fidelis semetipsum regere, quando quædam nouæ cogitationes insurgunt, vel apparitiones nouas videt, aut reuelationes nouas sibi insinuari internè audit. Quòniam S. Hieron. in dictum locum Pauli ibi, *discretio spirituum* ait, *vt qualis, vel quo spiritu veniat, aut loquatur, intelligatur*, Gl. interl. dicit: *vt discernat quod audit, quo spiritu, bono an malo dicatur; quoniam, & diabolus bona seducti uè dicit:* ita de extasibus dicendum cum proportione est; quoniam, & natura, & Diabolus, vt patuit, & Deus ipse potest eas efficere. Et quoniam non omnes homines, etiam contemplatiui habent hanc gratiam gratis datam, vt proprio spiritu ex se possint discernere hæc præternaturalia, aliqua assignabimus signa discernendi eiusmodi facta. De Visionibus, apparentijs, & reuelationibus loquemur postea.

Magna cautela adhibenda.

Signum extasis naturalis.

Dico ergo. Quando in extasi homo contemplans nil aliud boni, vel mali experitur, nisi quod in alijs con-

contemplationibus experiebatur, nec cum maiori, aut minori deuotione ex ea extasi ad se reuertitur; signum est, quod fuit naturalis, non diuina, nec dæmoniaca.

Prob. a paritate apparitionum, de quibus postea loquar, ex S. Augustino lib. 12. de Gen. ad lit. cap. 12. *Cùm spiritualis visio penitùs alienato à corporis sensibus animo imaginibus corporalium detinetur, siue in somnis, siue in extasi, si nihil significant quæ videntur, ipsius animæ sunt imaginationes. Sicut etiam vigilantes, & sani, & nulla alienatione moti multorum corporum quæ non adsunt sensibus corporis, cogitatione imagines versant. Si autem aliquid significant &c.* Ita etiam de extasi dicendum. Si enim nihil noui adducit, quod contemplatio sine extasi non adducebat, nec boni, vt maiorem illustrationem ex parte intellectus, aut dilectionem, delectationem, saporem, vel suauitatem ex parte voluntatis, vel reuelationem aliquam priuatam bonam, vel aliud simile(vt dicetur infra) quæ à Deo semper sunt; dici non potest extasis diuina. Sic etiam è contra, si nihil mali, aut ad malum suadens adducit, vel etiam si bonum, tamen cum malis circumstantiis, vt facere solet regulariter Sathanas, qui *transfigurat se in Angelum lucis*, non est dæmoniaca; restat ergo, vt talis extasis, naturalis censenda sit, ex vehementi nempe applicatione, & imaginatione.

S. Augusti ni animaduersio.

Si nil boni adducit non est diuina.

Si nil mali non est dęmoniaca.

Dico 2. Extasis dœmonica dicenda est, quando in ea, vel consulitur aliquod malum, vel apparet fieri aliquid ad nullum bonum ordinatum, vel etiam si consulatur bonum, non tamen ob finem bonum, vel multùm turbat, & turbatum reliquit.

Extasis dęmoniacæ signa.

Prob. de singulis. Prima pars de consilio ad malum est euidens, quia Deus non consulit malum;

igitur externus ille loquens in extasi, & consulens malum, alius nequit esse, nisi dæmon, qui *circuit quærens quem deuoret*. Et ideo Sathan appellatur, idest insidiator; facilè autem cognoscitur, dum manifestè malum aliquod consulit, quod est contra legem, vel naturæ, vel positiuam Dei, vel Ecclesiæ; & hic est vnus casus Dęmoniacæ extasis.

Si malum consulit.

Prob. 2. pars. Ex 2. Cor. 11. *Sathanas se transfigurat in Angelum lucis*, Interl. dicit, *in Christum, vel Angelum*, & consulit, seu reuelat aliqua nullum finem bonum habentia; vel aliqua bona, sed ob finem aliquem malum: ideo Gl. ord. in eum locum, dicit. *Se transfigurat &c. ad tentandum eos, quos ita erudire opus est, vel ad decipiendum prout iustum est. Ne quisquam, cùm Angelos bonos se habere putat; habeat malos dæmones, fictos amicos, eosque tantò nocentiores quantò astutiores, ac fallaciores patitur inimicos. Neque enim sancti, & fideles, veri Dei cultores ab eorum fallacijs, & multiformi tentatione securi sunt.* Et post aliqua. *Vnde cùm Sathan se fingens bonum, ea vel facit, vel dicit, quæ congruunt bonis Angelis, etiam si credatur bonus, non est error periculosus, aut morbosus. Cùm verò per hæc aliena ad sua ducere incipit, ne quis post eum eat, opus est magna vigilantia, quod nemo potest absque Deo*, At Lyr. in eum locum ait, *Multis modis Sathan se transfigurat in Angelum lucis, aliquando visibiliter assumendo corpus apparens, sicut apparauit Beato Martino, & multos alios decepit. Alio modo inuisibiliter, formando vocem audibilem*, vt B. Francisco volens eum *retrahere à pœnitentia rigore; aliquando peruertendo iudicium sensuum, faciens apparere quod non est*. Ideo B. Ioannes in epist. 1. cap. 4. dicit *Probate vtrum spiritus ex Deo sint*.

Si dicit aliquod nullum finem bonũ habens.

Eruditio bonis necessaria.

Varijs modis dæmon decipit.

Multa habemus exempla de huiusmodi deceptionibus Dœmonis, modò in extasi, modò in somno,

mo-

modò etiam in vigilia. Ephrem Syrus in vita S. Abbram Eremitæ refert, quòd dum in media nocte diuinas laudes caneret, lux magna apparuit in cella, & vocem vir Dei audiuit dicentem, *Beatus es, nullusque tui similis, qui omnes voluntates meas explesti*; at vir Dei ignoscens fallaciam, ait. *O plene dolo, atque fallacia. Ego homo peccator sum, sed nomen Domini mei Iesu Christi, quem dilexi, & diligo, mihi murus est, in quo te increpto immunde canis, &* statim euanuit.

Aliquæ deceptiones dæmonis referuntur

Eremitæ Abraham

Et Simeoni Stylitæ in cacumine montis habitanti apparuit dœmon dicens, *Dominus misit me Angelum suum, vt rapiam te, sicut rapui Eliam. Ascende ergo mecum in currum; & eamus in cælos, optant te videre Sancti Angeli, Apostoli, Martires, Prophetæ, & Maria Mater Domini*: At cùm Simeon eleuans dexterum pedem, vt ascenderet in currum, signaret se signo crucis, statim dæmon euanuit. Ita narrat Antonius discipulus Simeonis in huius vita.

Simeonis Stylitę.

In vita S. Pachomii ex Dionisio habetur, quòd quadam vice eo orante apparuit illi Dęmon dicens *Pachomi, ego sum Christus, & venio ad te fidelem amicum meum.* At Pachomius dixit intra se; *Aduentus Christi tranquillus est; ego autem nunc turbatus varijs cogitationibus æstuo*: & formans signum Crucis, ac exufflans in illum, dixit, *Discede à me diabole, quia maledictus es tu, & & visio tua, & artes insidiarum tuarum, nec habes locum apud famulos Dei*, & relicto fætore quodam, discessit. Id autem, quod solet facere Dæmon in somno, aut vigilia, maiori cum fiducia facit in extasi, quàm ipse efficit in seruis Dei, qui nisi cauti sint, faciliùs in orane illa secreta decipi possunt.

Pachomii

Hic autem effectus turbationis in Pachomio ad loquelam Diaboli, cum cogitationum æstuatione, debet sumi pro vno signo visionis, seu reuelationis,

Turbatio magna est signum dę moniacæ extasis.

& extasis dœmoniacæ; Et quamuis aliquando in diuinis etiam apparitionibus, ac reuelationibus soleat initio accidere aliqua turbatio, vt accidit Abrahæ *Gen.* 15. & Zaccariæ *Lucæ* 2. cùm ei apparuit Gabriel in templo; & B. Virgini ibidem cum eodem Gabriele, ambo enim turbati sunt, & sic de alijs multis; in istis tamen diuinis apparitionibus, ac reuelationibus si initio turbatio accidit, nec vehemens est, nec multùm durat, qui enim his fauoribus digni fiunt, paulò post consolantur, & in delectatione quiescunt.

Cautela de diuinis apparitionibus.

Hæc ergo in genere dici possunt dęmoniacæ extasis signa, quando in ea pręcipitur, aut consulitur malum contra legem, fidem, aut mores; vel præcipitur, aut consulitur aliquod insolitum, aut etiam bonum, sed ad malum finem; vel turbat, & turbatum relinquit. Ideò optimè faciet qui aliquid horum experitur, si doctos consulat, & Deo se commendet, ne decipiatur: confidens in Deo, quòd etsi permittat eum sic tentari, & probari, ipsum non derelinquat, nec permittat decipi; sed, vt dicit Apostolus, *faciet cum tentatione prouentum*.

Alia signa dæmoniacæ extasis

Dico 3. Extasis supernaturalis, seu diuinę, siue totaliter à Deo productæ, siue partialiter, à Deo scilicet concurrente, in contemplatiuo insurgentis signa, sunt animi tranquillitas, suauitas, atque iucunditas, humilitas, deuotio, ad sanctè viuendi desiderium, & bona suadens.

Diuinę extasis signa

Prob. & declaratur: aliquando vel in contemplatione, vel extra eam, Deus se solo absque applicatione vehementi contemplantis facit extasim, seu excessum, & alienationem mentis in homine: aliquando verò ipso homine vehementer applicante in consideratione obiecti contemplati, Deus cum eo con-

concurrit ad producendam extasim, seu alienationem mentis: hoc posito; dico, quòd signa istarum extasum sunt illa, quæ in conclusione dicta sunt, & sic ostenditur.

A paritate

A paritate apparitionum, & reuelationum diuinarum; est enim eadem ratio, quia extases ad illas ordinantur, vt in Prophetis omnibus accidit; etenim extra se positi à Deo audierunt, & eodem operante viderunt quę scripserunt. De his omnibus dico, quòd licet interdum diuinæ apparitiones, & reuelationes in principio afferant timorem aliquem, vel turbationem; in progressu tamen iucundę sapidæ, & delectabiles sunt, tranquillitatem in anima adducentes, nam, vt innui in præced. concl. *Gen.* 15. 12. de Abraham legitur, *Cùmque sol occubuisset, sopor irruit super Abraham, & horror magnus, ac tenebrosus inuasit eum* sed statim consolatus est, quia Deus prædixit ei multa, & quòd semen suum, idest Populus Hæbraicus futurum erat peregrinum in Ægypto 400. annis; & in generatione quarta reuersurum erat cum magna substantia in terra Canaam, in qua futuri erant Domini, & quòd Deus ipse flagellaturus erat Ægyptios: ipse autem Abraham in senectute bona abiturus arat ad Patres suos, & alia plura.

Initio turbant.

Sed postea tranquillũ faciunt.

Exempl. primum Abrahę.

De Iacob legitur Gen. 28. quòd cùm iacens in monte Moria in somno vidisset *Scalam è terra ad Cælum innixam, & Angelos ascendentes, & descendentes per eam, & Dominum innixum scalæ*, ac promittentem sibi posteritatem multam, protectionem, custodiam, ac reductionem à Mesopotamia ad eumdem locum: primò quidem timuit, *& exclamans dixit, ò quàm metuendus est locus iste*, sed ex largis prossionibus consolatus est, & erigens lapidem in titulum votum vouit Domino, & prosperatus est.

Iacob.

3. De

Iob.

3. De Iob in eius *libro cap. 4.* habetur, *& cùm spiritus me præsente transiret, inhorruerunt pili carnis meæ:* At statim subdit, *stetit quidam cuius non agnoscebam vultum, imago coram oculis meis, & vocem quasi auræ leuis audiui*; & sequuntur verba consolationis.

Ex nouo testa. Zaccariæ.

Alia tria m adducam exempla ex lege noua. Primum habetur Lucæ 1. de Zaccharia Sacerdote, qui dum iuxta Aram templi Angelum videret, *turbatus est, & timor irruit super eum*, at parum durauit, quia Angelus ei dixit, *ne timeas Zaccaria; quia exaudita est oratio tua; & vxor tua Elisabet pariet tibi filium* &c. quòd eius filius esset futurus præcursor Messiæ.

Beatæ Virginis exempl.

Secundum exemplum est de B. V. Maria quæ salutata ab Angelo, *turbata est in sermone eius, & cogitabat qualis esset ista salutatio*. At parum durauit turbatio, quia statim Gabriel ei dixit, *Ne timeas Maria, inuenisti enim gratiam apud Dominum*, & annunciauit gaudium maximum, quòd cum virginitate conceptura esset Dei filium.

De Pastoribus exemplum.

Tertium tandem exemplum, vt alia omittam, sit de Pastoribus turis gregis, quibus vigilantibus de nocte super gregem suum, *Angelus Domini stetit iuxtà illos, & claritas Dei circumfulsit illos, & timuerunt timore magno*. At parum durauit timor; quia Angelus dixit, *Nolite timere, Ecce enim euangelizo vobis gaudium magnum* &c. *Et facta est cum Angelo multitudo militiæ cælestis laudantium Deum, & dicentiù, Gloria in altissimis* Deo, *& in terra pax, &c.*

Omnes diuinæ extases consolationem adducunt in progressu; licet initio timorem.

Omnes ergo visitationes diuinæ, siue mediatè per Angelos factæ, siue immediatè ab ipso Deo, qualescumque sint, vel apparitiones, vel reuelationes, vel alienationes à sensibus, vt in extasi vel eleuationes hominum in altum, vt refert historia de S. Maria Magdalena, & alijs, licet initio timore ali-

quem,

quem, vel turbationem efferant, paulò post tamen consolationem, delectationem, & tranquillitatem animi adducunt.

Vnde Iacobus in sua Epist. cap. 1. 17. ait, *Quæ autem desursum est sapientia, primùm quidem pudica est, deinde pacifica, modesta, suadibilis, bonis consentiens, plena misericordia, & fructibus bonis.* Dona omnia, & fauores omnes à Deo in anima alicuius prouenientes eiusmodi effectus producunt.

Item lætitiam, & consolationem, humilitatem, & deuotione, vt ex S. Scriptura habetur de omnibus, quos dignatus est Deus reuelationibus, vel apparitionibus honorare; vt patet de Abrahamo Patre credentium, Isaac filio, & Iacob nepote, de Moyse, de ipsomet licet gentili Iob; de Dauide, de omnibus Prophetis. Et in nouo Testamento, de Zaccaria Patre Baptistæ; de ipso Baptista; de B. Virgine, Iosepho, de Apostolis, cæterisque Dei seruis; omnes enim isti in præfatis Dei fauoribus apparitionum locutionum, seu reuelationum, alienationum à sensibus, eleuationum è terra; animi tranquillitatem, humilitate, iucunditatem, spiritualem delectationem, deuotionem, desiderium sanctè viendi bona faciendi, & Deo placendi experti sunt.

Humilitatem, deuotionè &c

Exempla plurium Sanctorū

CAP. VIII.

An in extasi habeatur aliqua visio, seu reuelatio noua priuata, & quomodo.

Visio præternaturalis triplex

AD ut. 1. ex D. Bonaur. tract. de lumindr. Ecclesiæ ser. 3. de dono intellectus quòd visio præternaturalis in sui prima distinctione est triplex, corporalis, imaginatia, & intellectualis: duæ primæ fine

tet

tertia parum prosunt. Adducit omnium exempla. Visio Balthasari, *cùm vidit manum scribentem in pariete, Mane, Tecel, Phares Dan. 3. 25.* fuit visio merè corporalis, sine intelligentia rei visæ, quia eam explicauit Daniel. Visio imaginaria, est illa quæ habetur in phantasia per species sensibiles, vt fuit illa Pharaonis *cùm vidit septem boues pingues, & septem macros, bosq; deuorare illos*, item illa cùm vidit *septem spicas plenas, & sptem vacuas, basq; deuorare illas, Gen. 41.* quas Pharao non intellexit, sed eas declarauit Ioseph de septem annis abundantię, & septẽ penuriæ. Visio intellectualis est, quæ habetur de aliquo supernaturaliter quidem ostenso, sed cum intelligentia significati talis ostensi, vt illa quam habuerunt ipsimet supradicti Daniel, Iospeh, alijque Prophetæ, & Ioannes Euangelista in Apocal. &c. Distiguit postea idem S. Bonau. Visionem intelligentiæ in plures species, & sunt; Visio intelligentiæ per naturam inditę *quia signatum est supra non lumen vultus Domini*. 2. intelligentię per fidem eleuatę; quia fidelis perfectiùs intelligit obiecta fidei communia, quàm infidelis; alia verò non communia fidelis tantùm intelligit, nullo autem modo infidelis. 3. intelligentiæ per scripturam eruditæ, quia meliùs intelligit diuina Theologus, vel alius fidelis, qui lectioni, & studio Sacræ Scripturæ incumbit, quàm cæteri. 4. intelligentiæ per prophetiam illustratæ. Prophetæ enim, dum eis Deus reuelat, vident, & intelligunt illa perfectè; alij autem, quibus Prophetę ea narrant non, ita. 5. est visio intelligentiæ in Deum absorptæ per raptum, seu extasim; quando Deus vult extaticis, seu raptis, aliquo, licet obscuro, & confuso modo, se demonstrare, vt fecit cum Moyse, & Paulo; qui tamen non viderunt diuinam essentiam clarè, euidenter,

Corporalis.

Imaginaria.

Et intellectualis,

Intellectualis multiplex

Quinque species intellectiuæ visionis assignat S. Bonau.

&

& vt in se est Videndum nunc est, an extatici aliquid videant, & quid, & quomodo videant.

Adu. 2. quòd reuelatio aliud non est quàm manifestatio alicuius rei occultæ; siue præteritæ, siue præsentis, siue futuræ. Deus autem aliquando seruis reuelat aliqua in bonum ipsorum, vel proximi, vel Ecclesiæ, vt ex pluribus S. Scripturæ locis manifestum est. Solet autem dupliciter reuelare hominibus, vel immediatè per seipsum, vel per Angelos: habemus pariter exempla S. Scripturæ in vtroque Testamento; quamuis S. August. doceat, Deum per Angelos semper locutum fuisse, etiam Prophetis. Item notandum quòd reuelationes fieri solent, vel in somno, vel in extasi, vel extra extasim in vigilia,

Reuelatio quid sit.

Deus reuelat immediatè, vel mediante aliquo Angelo.

Reuelationes fiunt in somno, vigilia, & extasi.

Adu. 3. ex. S. Bonau. *de Processu Religionis cap.* 18. quòd tot sunt genera visionum, quot reuelationum ex parte modi apparendi, manifestandi, & cognoscendi, sicut supra diximus: nempe corporales, imaginariæ, & intellectuales. Et notat S. Doctor, quòd omnes cognitiones, quæ per omnes sensus habentur, in sacro textu appellari solent visiones; nam *Exodi* 26. de hebreis dicitur, *videbant lampades, & voces, & sonitum buccinæ &c.* quid quid ergo per quemlibet sensum cognoscitur, cùm præter naturam apparet, dicitur *Visio*. Si verò per species sensibiles, ille eadem, vel alia sensibilia cuiuscumque sensus in Phantasia appareant, dicuntur visiones imaginariæ. Si tandem illa eadem per species spirituales, seu intelligibiles intellectui appareant, dicuntur visiones intellectuales, omnia enim sensibilia hoc triplici modo cognosci possunt, & hoc eodem triplici modo possunt à Deo demonstrari, & eodem triplici modo Deo permittente, possũt à Dæmone deceptore repræsentari.

Omnium sensuum cognitiones vocantur visiones.

Tripliciter apparere possunt sensibilia.

Nõ sic spiritualia.

SS Spi-

Spiritualia verò non sic, sed modo spirituali, idest per intelligibiles tantum species repræsentari possunt.

Visiones dici etiam possunt reuelationes

Adu. 4. quod ipsæmet visiones dici possunt reuelationes, & è contra, si de rebus occultis, siue futuris, siue præsentibus, siue præteritis sint. Ex parte enim Dei, vel etiam deceptoris Dæmonis ostendentis aliquo ex modis sepradictis dicitur reuelatio; maximè quando adest locutio corporalis, imaginaria, vel intellectualis, his enim omnibus modis Deus reuelauit, & Sanctis, & aliis seruis suis, vt Adæ, Noe, Abrahæ, Moysi, & Prophetis quatuor maioribus, & 12. minoribus; Iob, Dauid, Salamoni &c. ac Ioanni in Apocalipsi. Ex parte autem recipientis dicitur visio, auditio &c. iuxta modum ostensionis, & tamen appellabitur visio, aut si adsit locutio, dicetur reuelationis receptio seu auditio.

Adu. tandem, quod dum quærimus, an alicui in extasi Deus aliquid nouum reuelet, sensus non est de reuelatione obligante Ecclesiam tamquam articulo fidei, vel alio modo: sed sensus est de reuelatione priuata ad vtilitatem ipsius extatici, vel proximi, vel cætus fidelium, sine obligatione aliquid de nouo credendi, sicut per Prophetas multa mala Deus comminabatur Populo, & multa bona facienda hortabatur: & tunc per Ecclesiam examinanda esset talis reuelatio, si ex Deo esset, an ex proprio contemplatiui cerebro; quia etiam per puerum Samuelem Deus comminatus est Eli, & filijs eius multa mala, 1. Reg. 2. 1 r.

Duo discutienda.

His autem suppositis; duo discutienda sunt. Primum, an extatici habeant nouas visiones, seu reuelationes, Secundum quomodo discernantur, an sint bonæ, ac diuinæ; an malæ, & dæmoniacæ.

Dico

Dico 1. Extasi, raptui, aut simplici contemplationi non sunt semper, aut de necessitate coniunctæ visiones, aut reuelationes diuinæ; sed istæ conceduntur cui ex sua benignitate vult Deus.

Extasibus non sunt necessariò connexæ visionis supernaturales.

Prob. prima pars. Fauores, seu gratiæ istæ pendent à mera Dei voluntate, nuspiam autem in sacra Scriptura videntur promissa, aut decreta alicui actionum, aut personarum generi: ergo non sunt de necessitate connexa extasi, raptui, aut simplici contemplationi.

Conf. ex facto, quia contemplatiui quamplures, nec visiones, nec reuelationes habuerunt, vel habent sed simplices illustrationes, iuxta obiecta, quæ contemplantur; & qui extasim, seu raptum patiuntur eodem modo se habent; non enim omnes; neque semper aliquid nouum vident, aut audiunt, sed circa credenda, & agenda magis illuminantur; raris autem, etiam in contemplatione infusa, & rarissimis in acquisita, eiusmodi visiones, ac reuelationes à Deo conceduntur, vt docet experientia.

Ex facto, & experientia constat.

Conf. 2. Visiones, & reuelationes etiam diuinitùs concessæ non semper sunt signa sanctitatis in eo, qui eas accipit, igitur non fuit necessarium, vt Deus statueret eas concedere contemplantibus etiam extaticis, aut raptis. Antecedens patet de visionibus, quia vt notat S. Bonau. plures Gentiles, & scelesti, etiam visiones diuinas habuerunt: Pharao enim, vt supra dixi, vidit boues pinguens, & extenuatos, spicas plenas, & vacuas: & horum alteras deuorare alias *Balaam, Magus*, vadens ad maledicendum populo Dei, locuta asina, & renuente vlteriùs incedere, vidit Angelum euaginato gladio contra se stantem. *Nabuch* vidit prima vice statuam magnam vario, & miro modo compositam; alia vice vidit arborem magnam

Visiones, & reuelationes non semper sunt signa sanctitatis.

Pharo habuit visiones.

Ballaam.

Nabuchbis vidit.

 gnam

gnam per totam Asiam extensam, & animalia sub ea pascentia: quas visiones declarauit Daniel. Balthasar filius Nabuch in conuiuio vidit manum in pariete incognitis caracteribus scribentem: & alii plures has visiones cælitùs concessas viderunt, qui tamen ethnici erant.

Balthasar.

Alij plures.

De reuelationibus etiam certum est, quòd plures ethnici, & scelesti eas habuerunt. Patet primò de *Caino*, cui bis locutus est Deus. De Pharaone, cui, rapta vxore Abrahæ, Deus præcepit, vt restitueret. De Abimelech Philisteo Rege, cui rapta pariter vxore Abrahæ, Deus dixit, vt redderet; quia erat vxor istius, qui erat Propheta, & oraturus erat pro illo, & parcebat ipsi regi Deus, quia cum simplicitate fecerat; tandem vt alia exempla omittam, patet de *Laban* idolatra socere, & auunculo Iacob, cui Iacobum insequenti, Deus dixit in somno, *Caue ne quidquam asperè loquaris contra Iacob. Gen.* 31. Patet ergo quòd visiones, & reuelationes diuinæ non conceduntur solis sanctis, sed etiam aliis: neque omnibus omninò; sed iuxta Diuinæ sapientiæ dispensationem: & sic mirari non debent contemplatiui, si nec extasi (si quandoque eis accidit) nec extra extasim obtinent visiones, aut reuelationes diuinas; quia non sunt effectus necessariò consequentes contemplationem, aut extasim, sed effectus, & fauores diuinæ prouidentiæ.

Reuelationes Diuinæ etiam malis factę.

Caino.

Pharaoni.

Abimelech.

Dico 2. Aliquando contemplatiuis, siue in extasi, siue extra eam Deus concedit visiones aliquas, aut reuelationes nouas in bonum proprium, vel aliorum; & aliquando etiam extra contemplationem in vigilia, aut in somno.

Cōtemplatiuis aliquando Deus concedit visiones siue in extasi, siue extra.

Prob. facilè incipiendo ab vltimo, nempe in somno, vel extasi. Reuelauit Deus Adę, *quòd tulerat vnam*

de costis eius, & edificauit eam in mulierem, & repleuit carnem pro ea. Item, quòd matrimonii vinculum esset perpetuum, quia per os Adę dixit Deus; *propter quod relinquet homo &c. & adhærebit vxori suæ, & erunt duo in carne vna*.

Exempla in somno vel extasi.

In somno Iacob.

In somno Gen. 28. Iacob visionem, & reuelationem habuit, *vidit enim scalam terræ fixam, & ad cælum pertingentem, Angelos ascendentes, & descendentes per eam, ac Dominum innixum scalæ*. Habuit etiam tunc reuelationes; Deus enim tunc multa illi promisit, vt ibi legere est; *& quòd in semine eius benedicentur omnes tribus terræ*; scilicet in Messia ab omnibus nationibus recipiendo.

Ioseph in somnis videt.

Ioseph eius filius *Gen.* 37. in somno duas illas visiones habuit, quæ fratribus narratę fuerunt causa suę persecutionis, & venditionis. Vidit primò, se cum fratribus *in campo ligare manipulos, & manipulum suum stare, & manipulos fratrum adorare suum*: alia vice *vidit Solem, Lunam, & Stellas vndecim adorare se*; quæ post 24. fere annos acciderunt cùm in Ægypto Prorex adoratus fuit à Patre, & fratibus.

Ioseph sponsus B. Mariæ in somnis.

Ioseph Sponsus B. semper Virginis in somno habuit visionem Angeli, & reuelationem, quòd eius sponsa erat grauida de Christo; sed opere Spiritus Sancti *Matt.* 1. In somno pariter exiens è Ierusalem post Purificationem Marię, & Præsentationem Christi in templo habuit reuelationem, *tolle puerum, & matrem eius, & fuge in AEgyptum; futurum est enim, vt Herodes quærat puerum ad perdendum eum*. Secunda vice Matt. 2. dum esset in AEgypto, defuncto Herode, iterum *apparuit ei Angelus in somnis, &* reuelans, *Surge, & accipe puerum, & matrem eius, & vade in terram Israel, defuncti sunt enim qui quærebant animam pueri*.

Ter habuit visiones, & reuelationes.

Visiones, & reuelationes in vigilia.

De visionibus, & reuelationibus habitis in vigilia habe-

Adamo. Caino. Noe. Isaac. Iacob. Moysi sæpissimè.

habemus innumera S. Scripturæ exempla. Omnium primum est cùm Deus creatis Adamo, & Eua eis apparuit, multaque eis dixit simul, *crescite, & multiplicamini &c.* Alia vice, cùm post peccatum eisdem apparuit, & multa (proh dolor!) dixit, ac prædixit. Apparuit deinde Caino bis, multaque ei dixit, ac prædixit, Apparuit Noe, multaq; ei dixit, ac prædixit, Gen. 6. Apparuit pluries Abrahæ, & plura ei reuelauit, Gen. cap. 12. cap. 17. cap. 18. &c. Apparuit Isaac Gen 26. ac multa ei reuelauit. Apparuit pluries Iacob, sæpissimè Moysi, vt ex tot libris Exodi, Leuitici, Numeri, & Deuteronomii: alias innumeras omitto. Apparitiones istæ, & reuelationes, vt alias omittam, patet, quòd in vigilia fuerunt. Aduertit tamen S. Augustinus, quòd non Deus immediatè apparebat, sed per Angelum aliquem in persona Dei loquentem.

Apparitiones, & reuelationes in extasi.

De apparitionibus, & reuelationibus in extasi aliqua etiam habemus exempla in S. Scriptura. Primum est de Adamo, cùm Deus misit soporem in illum, alii dicunt excessum, eique reuelauit ea, quæ supra dixi. Exemplum secundum est de Abraham Gen. 14. *tùm sopor irruit super eum, & horror maximus inuasit eum*, & tunc Deus reuelauit ei multa, vt ibi. De Moyse in Monte Synai, in quo extra se posito sine cibo, & potu per dies 40. duplici vice Deus ei reuelauit; nedum legem, sed structuram tabernaculi adamussim cum singulis partibus, institutionem, & consecrationem sacerdotis, vestes eius, ritum sacrificiorum, & cætera plura.

Extasis Petri. Visio & reuelatio.

In nouo Testamento habemus extases, & apparitiones, & reuelationes factas Petro, ac Ioanni Apostolis: Actuum 10. 10. *Super Petrum cecidit excessus mentis, & vidit cœlum apertum, & descendens vas quoddam &c.*

&c. in quo erant omnia quadrupedia, & serpentes terræ, & volatilia cæli, & facta est vox ad eum surge Petre, occide & manduca &c. vt ibi, quam reuelationem postea ipsemet Petrus narrat *in c. 11. 5.* quòd significabat conuersionem gentium ad fidem. De Ioanne habetur *Apocal. 1.* quòd *in spiritu vidit, & audiuit* omnia illa mirabilia quæ per 22. capita narrat.

Extasis & Ioannis, & reuelatio-nes.

Dico 3. Dantur etiam præternaturales visiones, & reuelationes dæmoniacæ in somno, in vigilia, & in extasi.

Dęmoniacæ visiones

Prob. facilè ex dictis de extasi, quia dæmon, vt decipiat, *transfigurat se in Angelum lucis*, ideo Sathan vocatur, idest insidiator, & sicut monet S. Petrus semper *circuit quærens quem deuoret*. Adducam duo solemnia S. Scripturæ exempla, de visionibus, & apparitionibus in vigilia. *Gen. 3.* Diabolus intrans in corpus serpentis loquitur cum Eua interrogans, cur non comederent de quodam fructu existente in medio Paradisi, & dicente illa, quod prohibuerat Deus, *ne fortè morerentur, dixit, Nequaquam moriemini. Scit enim Deus, quòd in quacumque die comederitis ex eo aperientur oculi vestri, & eritis sicut Dij scientes bonum, & malum*. Quid nam clarius facto diaboli circa Saluatorem nostrum in deserto, in pinnaculo templi, & in monte, ipso Domino permittente, qui dicto, facto, & promissione regnorum, cum ostensione illorum in sensibilibus speciebus, Domino apparens, eum tentauit: si autem Sanctum Sanctorum decipere tentauit, quid faciet cum miseris hominibus, qui deceptionis sũt capaces?

Reuelatio Demoniaca facta Euæ.

Promissio diaboli facta Christo.

Immò, quod valde notandum est, in hoc gloriatur diabolus, quòd homines decipiat, & faciat eos mendacia prophetare suggerens eis mendacia. Casus notabilis habetur *in lib. 3. Reg. cap. 22. 22.* Co-

gi.

gitans Rex Iuda Iosaphat cum Rege Samariæ Acab bellum committere contra Regem Siriæ, consulue-runt Michæam prophetam de belli exitu: hic S. Propheta, consulto Domino, dixit. *Vidi Dominum sedentem super solium suum, & omnem exercitum Cæli assistentem ei à dextris, & à sinistris, & ait Dominus, quis decipiet Acab regem Israel, vt ascendat, & cadat in Ramoth Galaad, & egressus spiritus (ideft diabolus) stetit coram Domino, & ait,* Ego *decipiam illum, cui dixit* Dominus *in quo? & ille ait, egrediar, & ero spiritus mendax in ore omnium prophetarum eius. Et dicit Dominus, decipe, & praualebis; egredere, & fac ita.* Et ita factum est; quia Prophetæ Acab dixerunt, eum reportaturum victoriam, contrarium dicente Michea, propter quod alapam in facie accepit à Sedecia pseudopropheta Acab, & à Rege Acab missus est in carcerem vsque ad exitum belli, quod inire voluit ex falsa reuelatione pseudoprophetarum; quod tamen ei pessimè cessit, quia exercitus totus fusus est, & Rex ipse Acab cum alijs mortuus est. En quanta ruina dæmoniacæ reuelationis de futura victoria.

Notabilis casus in S. Scriptura.

Dæmon gloriatur se decipere.

Deceptio multorum Prophetarum falsorum.

Alias innumeras apparitiones, & reuelationes tam diuinas, quam dæmoniacas ex Chronicis, & vitis Sanctorum excerptas, non curaui hic adducere, licet in præcedenti capite nonnullas adduxerim, quia possunt in vitis Sanctorum legendis passim reperiri, sed curaui canonicas referre, à quibus procul est omnis dubietas.

Hoc tamen pro certo supponendum, quòd si apparitiones sunt externę, & sensibiles, siue Diuinæ, siue demoniacæ in corporibus assumptis, vel aereis fiunt. Si autem internæ sensibiles, in speciebus imaginatijs, seu phantasmatibus, si purè in-

Notabile de modo apparendi & reuelandi.

intelligibiles, per species intelligibiles, seu spirituales, vt de contemplatione purè spiritualium acquisita, vel infusa in suis locis dictum est.

Dico tandem. Signa, quibus cognosci potest, an visiones, aut reuelationes sint diuinæ, vel demoniacæ, sunt illa eadem, quæ assignauimus in præcedenti capite de extasi naturali, diuina, ac demoniaca, ibi videnda.

Signa cognoscēdi qualitatis visionum.

Ratio est, quia ex eisdem principijs prouenire possunt tàm extases, quàm visiones, ac reuelationes: diuinæ quidem ad bonum finem; dæmoniacæ verò ad malum: Ideo ex fine facilè dignoscentur. Item diuinæ rem honestam ostendunt, aut consulunt, vel præcipiunt; secus dęmoniacæ. At quoniam rem honestam, & propter finem bonum saltem apparentem potest Diabolus demonstrare aliquid in visione, & consulere, aut præcipere in reuelatione, tunc contemplans debet se Deo commendare, vt illuminetur, & doctiores consulere, si res noua sit, & insolita. Si enim cum humilitate, & absque vanitate cupiat edoceri, non permittet Deus eum decipi, *fidelis enim est, & non permittet aliquem tentari supra posse, sed faciet cum tentatione prouentum*, ait Apostolus 2. Cor. 1. cap. 13.

Eadem ac signa extasum.

Diuinæ reddunt tranquillum, & quietum; & licet (vt supra dixi) initio interdum turbent, postea tamen hilarem, & quietum reddunt, demoniacæ econtra, vel ab initio turbant, & sic prosequuntur; vel si initio alliciunt, & suaues apparent, in progressu tamen semper turbant, & inquietant, ac iuquietum relinquunt. Exempla istorum in præced. capite allata sunt; quæ replicare non oportet. At hoc semper firmum tenendum est, quod apparentię inhonestę ac deformes, semper Dęmoniacę sunt. 2. si ad nul-

Diuinæ reddunt tranquillū.

Notanda plura ad cognoscēdum demoniacas visiones, & reuelationes.

sum finem, vel non bonum, sint, eiusdem farinę sunt. Item reuelationes, vel consilia, si contra legem Dei, vel Ecclesię, vel aliam approbatam, aut contra bonos mores, aut contra consuetudinem Ecclesiasticam, demoniacę sunt. Si bona consulantur, sed cum laude, & encomio eius, cui consulitur, suspecta sunt de dęmoniaco consilio, diuina siquidem consilia, vt dicit Iacobus, *modesta, & pudica sunt*, & absque vanitate. Ab omni autem deceptione Dei seruus liberabitur, si eiusmodi visiones, & reuelationes non ambiat. Et si ad eius probationem, Deus permittat illum aliquas pati à dęmone, cum de eis dubitat, Deo se commendet, & Angelum suum Custodem, & Sanctos suos Patronos oret, vt pro ipso intercedant à Deo, ne decipiatur.

Consiliū in eiusmodi dubijs.

OPVS-

OPVSCVLVM SEXTVM.

DE DISPOSITIONIBVS REQVISITIS AD VITAM CONTEMPLATIVAM INCIPIENDAM, ET PROSEQVENDAM.

CAP. I.

De Vocationes ad Vitam Contemplatiuam.

ADVERTO, & frequenter in memoriam reuoco id, quod docet S. Thomas 2. 2. qu 81. art. 1. ad 5. quòd *contemplatiui dicuntur, non qui contemplantur, sed qui contemplationi totam vitam suam deputant*, non quia continuè tota die, ac nocte in contemplatione debeant perseuerare, vt hæretici Euchitæ docebant, hoc enim impossibile est; immò S. Greg. *homil. 14 in Ezechiel* super illud Apocal. *factum est silentium in Cœlo quasi media hora*, dicit, tanto tempore, & vix durare posse contemplationem in hac vita, nam anima à strepitu naturalium cogitationum perturbata ad eas reuocatur; sed intelligitur sic, quòd per totam vitam debet seruare ea, quæ requi-

Qui sunt contépla. tiui.

Quomodo intelligitur quòd per totam vitam quis contépletur.

runtur in homine vitam contemplatiuam ducente, vt munditiam cordis, vitiorum, ac passionum per frequentes virtutum actus abolitionem; Sacramentorum frequentiam, à sęculi curis, negotijs, honoribus, ac deliciis abstinentiam, solitudinem, Sacræ Scripturæ, ac librorum spiritualium lectionem, ieiunia, ac cętera in sequentibus adducenda iuxta personarum conditionem. Qui ergo hæc per totam vitam exequitur, & statutis temporibus contemplationi vacat, dicitur contemplatiuam vitam ducere, & verè, ac propriè contemplatiuus: non verò qui curis sæculi, ambitioni, conuersationibus, ac delicijs dediti, vitamque sicut cæteri non spirituales, sed mundani ducentes, actus contemplationis quandoque eliciunt; his enim contemplatiui nomen nullo modo competit, quod perfectorum, vel etiam supradicto modo proficientium, ac degentium proprium est.

Qui non debent dici contemplatiui.

De his ergo, qui Contemplatiuorum numero adscribi cupiunt in toto hoc opusculo loquar; & ab ouo, vt dicitur, idest à principio, ac deliberatione ad Vitam contemplatiuam incipiēdam exordiar; quod quidem à Deo vocante est.

Initiū vitæ contēplatiuæ est diuina vocatio.

Dico ergo, Initium Vitę contemplatiuę, primumque omnium pręrequisitum ad illam, est diuina vocatio, vel interna tantum, vel externa cum interna.

Prob. 1. ex Io. 15. *sine me nihil potestis facere*, idest nihil boni spiritualis conducentis ad salutem. 2. ex epist. Iacobi, *Omne datum optimum, & omne donum perfectum de sursum est descendens à Patre luminum*, 3. ex 2. Cor. 3. *Non sumus sufficientes cogitare aliquid ex nobis tamquam ex nobis*. Et ideò ex Concil. Arausi. 2. cap. 18. in omni opere bono, gratia Dei præcedit, vt fiat; *& in can. vlt. in omni opere bono quod facit homo, Deus est, qui*

Omne opus bonū à Deo est.

qui incipit; & falsum est dicere, quòd homo incipit, & postea Deus adiuuat.

Dixi, vel vocatione interna; quia sæpenumero Deus excitat, & illuminat hominem ad bonum aliquod faciendum absque eo quòd quis externa voce, vel lectione libri aliquid de illo audierit, vel legerit v.g. ad statum vitæ eligendum, vt religiosum, &c. vel excitat, illuminat; ac inspirat, vt librum aliquem legat, vel personam aliquam adeat, non innuens ei finem, ob quem ad legendum, vel adeundum impellat; & ex lectione libri, vel conuersatione cum persona innotescit sibi aliquod bonum opus, vel status aliquis vitæ, vel exercitium spirituale, quod sibi, Deo inspirationem prosequente, placet, & idem Deo adiuuante aggreditur: ita prorsùs multis accidit, qui vitam contemplatiuam aggrediuntur. Ali quando vocatione interna Deus vocat.

Dixi, uel externè, ac internè uocantur; sic enim regulariter accidit, nempe uel aliquo modo speciali per Angelum, ut fecit Deus cum Cornelio Centurione gentili, dùm eum uocauit ad fidem, uel mediantibus Prædicatoribus, ut factum est per Apostolos, per discipulos eorum, cæterosque, qui mundum vniuersum conuerterunt ad fidem; immò & per ipsummet Saluatorem, cum per annos tres, & ampliùs prædicauit, & multos suis concionibus, miraculis, & vitæ sanctitate ad se traxit, vel librorum lectione; vel ex Sanctorum miraculis, vt de tot miriadibus conuersorum legimus. Sic ad contemplatiuam vitam vocantur, qui ei vacant; iis enim mediis eos Deus ad illa vocat. Regulariter internè, & externè fit vocatio.

Dixi, simul cum interna: non enim sufficit externa vocatio per prædicatorem, vel lectionem librorum ad opus bonum supernaturale peragendum & multò minus ad statum vitæ deligendum, vt malè do- Non sufficit externa vocatio.

docuit Pelagius acriter à S. Augustino impugnatus; docebat enim, gratiam Christi, quæ ad bona opera facienda est necessaria, esse legem, seu doctrinam Euangelicam, & hanc cum libero hominis arbitrio sufficere insipienter docebat, & hęreticè: requiruntur enim interna excitatio, illuminatio, & inspiratio, & adiuuans auxilium (dum auditur, aut legitur doctrina) vt quis possit benè, ac supernaturaliter operari. Ideò S. August. *in epist. 1. S. Ioan. tract 3.* circa finem super illud, *Non habetis necessitatem, vt aliquis doceat vos, quia vnctio ipsius (idest Spiritus) docet vos de omnibus*, multa dicit de internis auxilijs, & vocationibus; *Videte magnum Sacramentum fratres. Sonus verborum nostrorum aures percutit; magister intus est. Si non sit intus qui doceat, inanis fit strepitus noster. Magisteria forinsecùs adiutoria quædam sunt, & admonitiones. Cathedram in Cœlo habet qui corda docet. Propterea dicit in Euangelio, Vnus est Magister Christus. Ipse ergo vobis intus loquitur, quia nemo hominum illic est. Interiùs est magister, qui docet; Christus docet, inspiratio ipsius docet. Vbi illius inspiratio non est, & vnctio, forinsecùs inaniter perstrepunt verba.* Deinde adducit exemplum de agricola aquam fundente circa arborem; qui tamen dare non potest virtutem faciendi poma: Sic & prædicator prædicans doctrinam, non potest dare virtutem exequendi, concludens cum Paulo dicente, *Ego plantaui, Apollo rigauit, & Deus incrementum dedit. Neque qui plantat est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus.* Semper igitur ad bonum operandum, & statum vitæ eligendum Deo gratum, est necessaria interna vocatio, seu illuminatio, ac inspiratio.

[margin: Interna semper necessaria ad opus bonum.]

[margin: Ex S. Aug.]

[margin: Initio, & deinceps pro vita contèplatiuae necessaria gratia Dei]

Sicut autem, vt initium detur Vitæ contemplatiuæ, necessaria est diuina inspiratio, sic in prosecutione est necessarium diuinum adiutorium ad singulos

actus

actus bonos, & supernaturales, necessariosq; ad acquisitionem, progressum, & statum Vitæ contemplatiuæ, de quibus mox loquemur, & ad vitiorum resecationem, & passionum, per virtutum exercitium, domationem, tentationum victoriam; sæculi negotiorum, ac pomparum, deliciarumque fugam, & alia his similia superanda per quorum remotionem, homo de carnali fit spiritualis, Deoque dicatus. Pro his ergo omnibus, contemplationi vacaturis, nedum singulis diebus, & horis, sed singulis momentis Dei auxilia sunt necessaria: quapropter confidenter Deum, ac frequenter orare quis debet, vt illum in suo exercitio, ad quod vocatus est, adiuuare non desinat, & confidat sic futurum, cùm Saluator sic promiserit, *Petite, & accipietis; quærite, & inuenietis, pulsate, & aperietur vobis. Omnis enim, qui petit accipit, &c.* De u frequenter orandus.

CAP. II.

An ad Vitam contemplatiuam acquirendam prærequiratur purgatio Vitæ, & in quo consistat.

AD 1. communem, vt S. Bonau. notat, esse Mysticorum sententiam, quòd ad montem Perfectionis, seu ad perfectam, quæ in hoc sæculo obtineri potest, vitam, regulariter per tres vias successiuè, ac ordinatè incedendum est, nempe per purgatiuam illuminatiuam, & vnitiuam; De singulis istis erit sermo. At de prima, quę ante alias calcanda est, hic loquimur. Tres viæ ad perfectionē acquirendā.

Ad 2. quòd sicut ait S. Greg. homil. 14. in Ezechielem, *nemo de repente fit summus*; ideò quia purgatio vitiorum, ac defectuum in vocatis à Deo ad con-

contemplationem difficillima est; immò impossibile regulariter, quod fiat illicò, vel in paruo tempore: paulatim, & cum discretione directoris facienda est; alioquin incipientes, difficultate impotentiæ obruti, antequam inciperent, à proposito etiam incipiendi recederent, quę autem purganda erunt, passim dicam.

Primò curare debēt vt sint sine mortali peccato.

Dico 1. Omnium primò nedum incipientes vitam contemplatiuam, sed & proficientes, ac perfecti curare debent, vt sint sine mortali peccato; ideò hæc erit prima purgatio.

Prob. ex S. Bern. qui tract. de interiori domo cap. 13. ait, *Priùs tergere debet speculum animæ à peccatis operis, & cogitationis, Deus enim, qui munditiæ amator est, cor pollutum habitare non potest. Cor à terrenis retrahere debet; sic faciens incipiet ei quædam diuini luminis claritas interlucere, & quidam insolitæ visionis radius oculis cordis apparere, qua luminis visione animus inflammatus, incipit in Deum, ac superna conspirare,* Deum *diligere, eique inhęrere*: & in ser. 80. *Qui vult contemplationi vacare, debet quiescere non solùm ab operibus malis, sed à cogitationibus superuacuis. Multi siquidem, etsi sciant vacare corpore; nesciunt tamen vacare corde, nescientes facere sabatum ex sabato, ideò non valent implere illud psalmi, vacate, & videte quoniam suauis est Dominus. Nam, & Saluator ipse Matt. 5. ait, Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt.* Contemplatio autem, vt sępè diximus, est intuitus alicuius diuinæ veritatis, *& in maleuolam animam non intrabit sapientia, Sap. 1. nec habitabit in corpore subdito peccatis,* & Psal. 9. *Peccatori dixit Deus, quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum?* Et Sap. 1. *Spiritus Sanctus disciplinæ effugiet fictum*, idest in peccato existentem. Quoniam ergo homo vacaturus contemplationi, Spiritus San-

Qui sine peccato sunt contemplari valent.

cti dona est recepturus, & sapientiæ diuinæ particeps futurus, omnium primò animam à peccatis purgare debet per Pœnitentiæ Sacramentum, & curare cum Dei auxilio sic purgatam conseruare.

Dico 2. Vacaturus contemplationi purgare se debet ab omni habitu vitioso, & ab omni mala inclinatione, vt se purum, & immaculatum quantum fieri potest, coram Deo exponat, iuxta S. Bonauenturæ doctrinam. Ab omni vitii habitu debet purgari.

Prob. ex longo discursu S. Bonau. qui in tract. *Paruum bonum particula prima, de Purgatiua vita*, sic loquitur. *Si vis purgari, verte te ad conscientiæ stimulum. Si illuminari ad intelligentiæ radium; si perfici ad sapientiæ igniculum*. Deinde de primò ait. *Ad stimulum conscientiæ debet homo exercere se ipsum, hoc modo meditando in via purgatiua, vt primò se ipsum exasperet, secundò euacuet, tertiò dirigat. Nam exasperandus est recordatione peccati, euacuandus circumspectione sui, rectificandus consideratione boni: recordatio peccati sic fit. Arguat se animus de multiplici negligentia, concupiscentia, & nequitia: ferè enim omnia peccata reduci possunt ad hæc tria. Circa negligentiam, recogitare debet homo si in se fuerit negligentia cordis custodiendi, temporis expendendi, & finis intendendi; debet enim benè custodire cor, tempus vtiliter expendere, & finem debitum in omni opere præcogitare. 2. cogitare debet si fuerit negligens in oratione, in lectione, in boni operis executione. 3. debet cogitare si fuerit negligens ad pœnitendum, ad resistendum, & ad proficiendum; debet enim summa cum diligentia deflere culpam commissam, repellere tentationem diabolicam, proficere de vna virtute in aliam, vt possit peruenire ad terram promissam.* S. Bonau. Documenta S. Bon pro purgatione. Exasperatio necessaria, & quæ.

Circa concupiscentiam autem, debet cogitare homo si in eo viuat concupiscentia voluptatis, curiositatis, & vanitatis, quæ sunt radices totius mali. Primo igitur recogitan- Concupiscentia frenanda, & quomodo.

ha est concupiscentia uoluptatis, quæ tunc in homine viuit, si, fuerit in eo appetitus dulcium, mollium, & carnalium, hoc est si homo quærit cibaria saporosa, vestimenta delicata, & oblectamenta luxuriosa. Quæ omnia, non solùm reprehensibile est appetere cum consensu, sed etiam debet homo respuere in primo motu.

Circa delicias.

Secundo recogitanda est concupiscentia curiositatis, si viuat, vel vixerit in homine. Hoc autem deprahenditur, cùm quis appetit scire occulta, videre pulchra, & habere chara. In omnibus his est vitium auaritiæ, & curiositatis. Multum reprehensibilo hoc est in homine.

Circa curiositatem

Tertiò recogitanda est concupiscentia vanitatis, quæ tunc viuit in homine, si in eo fuerit appetitus fauoris, laudis, & honoris, quæ omnia vana sunt, quæ hominem vanum reddunt, & ita fugienda sunt, sicut concupiscentia mulierum. Et de omni tali debet conscientia reprehendere cor humanum.

Circa vanitates.

Circa nequitiam autem debet cogitare homo, si in eo vigeat, vel aliquando viguerit iracundia, inuidia, & acedia, quæ faciunt hominem nequam. Iracundiæ nequitia recogitanda, quæ consistit in animo, in signo, & in verbo, vel in corde, in facie, & clamore; vel in affectu, afflatu, & effectu. Secundò recogitanda est nequitia inuidiæ, quæ in alienam prosperitatem tabescit, in aliena aduersitate hilarescit, & in aliena mendicitate frigescit. Tertiò recogitanda est nequitia acediæ, ex qua oriuntur suspiciones, malæ cogitationes, blasphemiæ, & detractiones malignæ. Omnis talis nequitia multùm detestanda est. Ex hac trifaria recordatione tripliciter debet exasperari stimulus conscientiæ, & amaricari anima, vt possit homo consequi salutem.

Circa nequitiam.

Item circa omnia mala.

Videndum modò est quomodo exacuendus sit stimulus conscientiæ in circumspectione sui. Tria autem debet homo circumspicere, diem mortis imminentem, sanguinem Christi recentem, & faciem Iudicis præsentem. In his tribus

Notabilis S. Bonau. doctrina de purgatione animæ.

bus acuitur stimulus conscientię contra omne malum.

Post hæc sequitur S. Bonau. *Tria sunt bona meditanda, in quorum acquisitione rectificatur stimulus conscientiæ, scilicet strenuitas contra negligentiam, seueritas contra concupiscentiam, & benignitas contra nequitiam; his enim tribus habitis fit conscientia bona, munda, & recta; Primò igitur incipiendum à strenuitate, quæ viam præbet alijs, est enim vigor quidam animi excutiens omnem negligentiam, & disponens animam ad omnia bona opera facienda. Secundò sequitur seueritas, quæ est vigor animi restringens omnem concupiscentiam, & habilitans animam; ac feruentem reddens eam ad amorem asperitatis, paupertatis, ac vilitatis. Tertiò sequitur benignitas, quæ est quidam dulcor animæ excludens omnem nequitiam, & habilitans animam ad beneuolentiam, tolerantiam, & ad internam lætitiam.* Med itatio qua sit purgat o.

Et hic, subdit Seraphicus Doctor, *est terminus purgationis secundùm viam meditationis; Nam omnis conscientia munda læta est, & iucunda. Qui igitur purgari vult vertat se modo prædicto ad stimulum conscientiæ. In prædicta tamen exercitatione à quolibet præmissarum debet incohari nostra meditatio: transeundum est etiam ab vno ad aliud, & tandiù immorandum, quousque tranquillitas, & serenitas acquiratur, & percipiatur, ex qua oritur spiritualis iucunditas: qua adepta, promptus est animus, vt sursum tendat. Incipit ergo via illa à stimulo conscientiæ, & terminatur in affectum spiritualis lætitiæ*: hęc, & alia plura S. Bonau. Terminus purgationis est spiritualis lætitia.

Hæc autem purgatio, vt manifestè patet, fit per exercitium omnium virtutum moralium, idest per dictamina, & principia eorum, per quæ actus illarum exercentur; passiones concupiscibilis domantur, ac frænantur, & per frequentationem actuum illorum habitus acquiruntur, quibus acquisitis, adest Purgatio fit per virtutum moralium exercitia.

in anima pax à passionibus,& fit magis capax diuinarum illuminationum, quæ contemplatiuis solent à Deo concedi.

Nec prætermittendum puto quæ alii Doctores Mystici de eiusmodi purgatione contemplatiuis, præsertim incipientibus, necessaria tradunt; quæ tamen sub aliis terminis, & phrasibus eadem sunt cum relatis ex Doctore Seraphico: At pro deuotorum notitia,breuiter ea percurram.

Ex sententia aliorũ purgatio quomodo facienda.

Quoniam, inquiunt, & benè, anima multis modis a passionibus turbatur, & quatitur, non poterit quis contemplationi,nec meditationi, immò nec vlli operi bono vacare, nisi illæ vel superentur per contrarios virtutum actus, vel frænentur. Sunt autem sequentes. *Amor*, *Desiderium*, *Gaudium*, *Odium*, *Abominatio*, *Fuga*, *Tristitia*, *Spes*, *Desperatio*, *Audacia*, *Timor*, *& Ira*. Omnes autem istæ passiones, si secundùm regulam rationis moderentur, ad actus bonos inducunt; si contra regulam rationis, ad malos; ideò aliqua de his moderandis regula est assignanda,ne ad malum Inducant.

Passiones moderandæ quæ,& quot sint.

Amoris passio potest ad malum inducere ratione obiecti, finis, vel modi. Nam multa obiecta mala sunt, ac prohibita, & hæc certè amanda non sunt. Multa vero bona, & licita; tamen amor eorum esse potest malus ratione finis mali,vel ratione excessus, seu modi in amando, v.g. Cognati, amici, bona necessaria ad victum, & vestitum, bona fama,scientiæ, & cętera similia:& amor eornm moderari debet ratione finis, vt propter summum amabile, nempe Deum, amentur, & in eorum amore non excedatur.

Amoris moderatio.

Desiderii passio.

Desiderij passio, seu concupiscentiæ, quæ ex amore alicuius rei nascitur, vel est circa rem malam, ac pro-

prohibitam, vel circa bonam,& licitam; hæc etiam, vt passio amoris, moderanda est.

Gaudij, seu delectationis passio, quæ est motus quidam sensitiui appetitus quiescens in termino, seu obiecto amato, ac possesso, de prohibito numquam debet admitti; de licito verò non debet excedere, sicut dictum est de desiderio, quia hoc est circa absens, gaudium verò circa præsens. Gaudii passio.

Odij passio, quæ est fuga alicuius obiecti apprehensi, vt sibi nociui, sic regulari debet, vt semper omne malum morale, seu prohibitum odio habeatur. Non sic autem omnia mala naturalia, nisi ea, quæ lædunt vitam, membra; bona famæ, ac fortunę; quæ tamen si accidant, ad mortificationem, bono animo; & cum conformitate ad Dei voluntatem sunt acceptanda. Odii passio.

Abominationis, seu fugæ passio, quæ prouenit ex amore, & concupiscentia sui, timente malum aliquod sibi inferendum, sicut Odium, debet regulari. Abominationis passio.

Doloris, ac tristitiæ passio, quæ oritur ex ijs, quæ nobis nolentibus accidunt, sicut ex possessione obiecti amati oritur gaudium, & delectatio, cùm sit angustia quædam, & oppressio animi, moderanda est, ne sit immoderata, & turbet rationem; omnia enim mala nobis aduenientia, tamquam à Deo immissa toleranda sunt. Doloris passio.

Spei passio, cùm sit motus quidam appetitiuæ potentiæ de re absente, & ardua obtineri, & differat à desiderio, quia hoc abstrahit à possibili, & impossibili, spes verò est circa possibile, de malo numquam est permittenda: De bono autem admitti potest sine excessu mediorum, modi, & finis, ne cum anxietate, & inquietudine sit. Spei passio.

Desperationis passio, quę est motus potentię irascibilis, Despe rationis passio.

bilis, quando obiectum speratum redditur impossibile, vel non obtinetur, sic moderanda est; si obiectum sit bonum, & ad salutem necessarium, confidendo de Dei misericordia, si verò indifferens, non curando.

Audaciæ passio.

Audacia passio, quæ est motus irascibilis tendens in rem arduam, non considerata virium potestate, omninò frenari debet, nec permitti, vt in actum exeat: & per hoc differt à fortitudine; quia per hanc homo ardua quidem licita à ratione dictata aggreditur sed prudenter pensata virium facultate.

Timoris passio.

Timoris passio, quę est ægritudo quædam animi, quòd imminenti malo resistere non possit, causans erubescentiam, stuporem, & agoniam; moderari debet, cum spe in Deo euadendi malum illud imminens, & se conformando eius voluntati, quatenus euadi nequeat, vt de Christo Domino in horto orante legimus sic fecisse in timore mortis.

Iræ passio.

Iræ passio, quę est motus irascibilis tendens in vindictam alicuius offendentis, vel offensuri, moderari debet per patientiam, ac fortitudinem, sicut de ipsomet Saluatore toties iniurijs, blasphemij, & lapidibus appetito, legimus.

CAP. III.

De alijs dispositionibus, & purgationibus ad Contemplatiuam vitam necessarijs.

Ad clariorem notitiam ponuntur.

ADu. quòd licèt in documentis S. Bonau. in præcedenti capite allatis contineantur omnes ferè purgationum, & dispositionum species, quæ pro incipiente, ac proficiente in vita contemplatiua necessariæ sunt; tamen ad claritatem, & distinctio-

rem

rem pro tyronibus notitiam dispositiones, & purgationes multas prærequisitas, comitantes, & subsequentes contemplatiuam vitam referemus.

Adu. 2. Inter eiusmodi requisita, & purgationes, non inferiorem, aut contemnendum locum tenere mortificationem, quam enixè commendat Apostolus Rom. 8. *Si autem spiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis: quicumque Spiritu Dei aguntur, hi sunt filij Dei*. Et Colossf. 3. *Quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram. Mortui enim estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo*. Et infra, *Mortificate ergo membra vestra, quæ sunt super terram*. Ideò de mortificatione tàm sensitiuę, quàm rationalis partium hic loquemur, quæ alio vocabulo dicuntur mortificationes exterioris, & interioris hominis, quę contemtiuo sunt necessarię, vt ad perfectionem perueniat.

Mortificatio necessaria.

Interioris & exterioris hominis mortificatio.

Adu. 3. quòd nomen *mortificatus* à morte deriuatur; sicut enim mortuus homo nullam animi perturbationem, aut sensationem percipit, quantumcumque in illum desæuiatur, ita mortificatus, ac si absque sensu esset, omnia percipit; & rationi, ac legi diuinæ, nec non & consilijs euangelicis conformis, & imperturbatus viuit, quia carnem, seu partem inferiorem spiritui subiecit. Itaque verè, ac propriè *mortificatio est voluntaria castigatio corporis, vel animi, qua appetitus frænatur, non solùm à perturbationibus illicitis gaudij, iræ, odij, concupiscentiæ, &c. sed etiam multoties à licitis*, vt docet S. Gregorius *lib. 4. Dialog. cap. 11.*

Vnde dicitur mortificatio.

Dico ergo 1. Ad contemplatiuam vitam perfectè acquirendam necessaria est mortificatio sensuum circa omnia sensibilia.

Mortificatio sensuũ necessaria ad vitam contẽplatiuam.

Prob. S. Augustinus explicans verba Pauli ad Rom. 8. *Si spiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis* ait,

Hoc

Hoc est opus vestrum in hac vita, actiones carnis spiritu mortificare, quotidiè affligere, euacuare, frænare, interimere. Quàm multos enim proficientes non delectant, quæ antea delectabant. Quod ergo delectabat, & non ei consentiebatur, quia iam non delectat mortificatum est. Calca mortuum, transi ad viuum, calca iacentem, conflige cum resistente. Mortua est enim vna delectatio, sed viuit altera; illam dum non consentis, mortificas. Cùm cœperit omninò non delectare mortificasti. Hæc est actio nostra, hæc est militia nostra.

Conf. ex Rom. 12. 1. vbi ait Apostolus, *Obsecro vos fratres per misericordiam Dei, vt exhibeatis corpora vestra hostiam viuentem, sanctam, Deo placentem, rationabile obsequium vestrum.* Deinde monet quomodò sacrificium hoc morale sit faciendum. *Non plus sapere, quàm oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem.* Et post multa, inquit: *Siue minister in ministrando, siue qui docet in doctrina, qui exhortatur in exortando, qui tribuit in simplicitate, qui præest in sollicitudine, qui miseretur in hilaritate. Dilectio sine simulatione. Odientes malum, adhærentes bono. Charitate fraternitatis inuicem diligentes, honore inuicem præuenientes. Sollicitudine non pigri, spiritu feruentes. Orationi instantes. Necessitatibus sanctorum communicantes; Domino seruientes, Spe gaudentes; In tribulatione patientes. Hospitalitatem sectantes. Benedicite persequentibus vos: benedicite, & nolite maledicere; Gaudete cum gaudentibus, flete cum flentibus; Idipsum inuicem sapientes. Non alta sapientes, sed humilibus consentientes. Nolite esse prudentes apud vos metipsos. Nulli malum pro malo redentes; prouidentes bona, non tantùm coram Deo, sed etiam coram hominibus. Si fieri potest, quod ex vobis est, cum omnibus hominibus pacem habentes. Non vosmetipsos defendentes carissimi, sed date locum iræ. Noli vinci à malo, sed vince in bono malum. Si esurierit inimicus tuus, ciba illum; si sit it, potum da illi, &c.* Placuit totum

Actus mortificationis qui.

Ex Apostolo qu omodo fit mortificatio.

Apostolus docet integram purgationem, & mortificationem.

tum hoc ferè caput hic referre ; quia multùm facit ad totius hominis tàm exterioris , quàm interioris, tàm quoad sensitiuæ, quàm quoad rationalis partis mortificationem , ac humiliationem ; quæ est fundamentum mortificationis; totiusque spiritualis ædificii, ac perfectionis.

Origenes explicans verba Apostoli consulentis, vt offeramus corpora nostra hostiam Deo viuentem ait, hoc fieri per mortificationem corporis, inquiens. *Si superbiam corporis tui vincas , & reseces , immolas Deo Vitulum : Si iracundiam Arietem : si libidinem Hircum : si vagos , & lubricos cogitationum volatus , Columbam, & Turturem .* Origenes

Mortificatio ergo sensitiuæ partis aliud non est, quàm subiecto carnis ad spiritum , non solùm per remotionem illicitorum, sed etiam per amputationem licitorum, ac indifferentium, ad quæ appetitus sensitiuus inclinatur , quod quidem regulariter fit per orationes crebras, ieiunia, flagellationes , peregrinationes, solitudines, silentia; vno verbo dici potest, per abnegationem sui, quam consulit Saluator Lucæ 9. *Qui vult post me venire, abneget semetipsum, & tollat crucem suam , & sequatur me .* Mortificatio sensitiuæ partis quæ fit.

S. Bonau. in Pharetra lib. 4. cap. 8. quod est de mortificatione ex S. Greg. ait, *Nisi quisque à semetipso deficiat, ad eum , qui supra ipsum est , non appropinquat ; nec valet apprehendere quod supra ipsum est , qui ne scit mactare quod est .* Et ex Augustino ait, *Carnem vestram domate ieiunijs , & abstinentia escæ, & potus quantum valetudo permittit , quando autem aliquis non potest ieiunare, non tamen extra horam prandij aliquid alimentorum sumat, nisi cùm ægrotat .* Et ex eodem August. ait, *Faciliùs concupiscentia refrænatur , quæ nulla expectatione succenditur .* Et alibi, *amputanda sunt omnia nobis quæ-* Ex S. Bon. mortificatio .

cumque igniferi fomitis sulfuratibus flammis sentiens fornax ebullientis carnis exæstuat, ne vel tenuit quidem scintilla seruata, maiora conflet incendia. Et ex eodem Augustino alibi, *Mori oportet hominem in carne Mundo, ne moriatur in anima Christo, nam tunc quisque viuere dicitur, si secundùm sæculum moriens, in solo Deo viuere delectetur*. Et ex Cassiodoro ait, *Væ carni, quæ superata non fuerit. Nam quæ in hac conuersatione vincitur, illic sine dubio coronabitur*. Et ex San Bernardo inquit; *Duriùs quidem tractandum est corpus, ne rebellet, ne insolescat, sic tamen, vt seruire sufficiat, quia ad seruiendum spiritui datum est; nec sic habendum est, tamquam propter illud viuamus, sed tamquam sine quo viuere non possimus*.

In quo. sistit. cō

Iterum S. Bonau. de mortifica tione.

Idem S. Bonau. ex Seneca ait. *Vetas me Cælo interesse, idest iubes me viuere capite demisso. Maior sum, & ad maiora genitus, quàm vt mancipium mei corporis, quod quidem non aliter aspicio, quàm vt vinculum aliquod meæ libertati circumdatum*. Et alibi, *Honestum ciuile est, cui corpus nimis clarum est: agatur eius diligentissima cura, ita tamen, vt cùm exiget ratio, cùm dignitas, cùm fides mittendum sit in ignes*. Et alibi, *Hanc sanam, & salubrem formam vitæ tenere, vt corporis tantùm indulgeas, quantum bonæ valetudini satis est; duriùs etiam tractandum est, nè animo malè pareat*. Hæc Bonau. de corporis mortificatione, quæ non dedignatur ex aliis discere, & docere.

Cicero de mortifica tione loquitur.

Et Cicero in Tusculanis ait, *Tota Philosopherum vita, vt inquit Plato, commentatio mortis est. Nam quid aliud agimus, cùm à voluptate, idest à corpore, cùm à re familiari, quæ est famula, & ministra corporis; cùm à republica; cum à negotio reuocamus animum; quid inquam tunc agimus, nisi animum ad se ipsum aduocamus, & secum esse cogimus? secernere autem animum à corpore non*

quid-

quidquam aliud est, quàm emori discere. Quare hoc commentemur, mihi crede, disiungamusque nos à corporibus, id est consuescamus mori. Hoc & dum erimus in terris, erit illi cælesti vitæ simile, & cùm illuc ex his vinculis emissi fuerimus, minus tardabitur cursus animorū. Vides ergo, quòd Ethnici etiam Philosophi putarunt mortificationem ad perfectionem valdè conducere.

Ad particularia descendendo, de quolibet sensu aliqua ad eorum mortificationem necessaria, dicenda sunt.

Sensus Visus periculosissimus est, quia vulgò dicitur, mors intrat in animam per oculorum fenestras. Et Ieremias 3. 51. ait, *Oculus meus depredatus est animam meam*. Vnde S. Hieron. in epist. ad Nepotianum inquit, *Nec Sampsone fortior, nec Dauide sanctior, nec Salomone sapientior esse poteris; memento semper, quòd Paradisi colonum de possessione sua eiecit mulier. Isti enim per visum decepti errarunt*. Mortificandus est ergo sensus visus per abstinentiam ab aspectu spectaculorum, mulierum, & omnium similium etiam licitorum, quę ad appetitum eorum allicere possunt; & librorum sacrorum lectioni applicetur, & hoc modo mortificabitur.

Particularium sensuum mortificationes.

Visus periculosissimus.

Sensus Auditus mortificandus est primò per fugam conuersationum, in quibus fieri solet sermo de lasciuiis, detractionibus, murmurationibus, aliisque inhonestis. Secundò auertendo auditum à ridiculis, ac scurrilibus colloquiis, à nouellis, cæterisque curiosis successibus.

Auditus mortificatio.

Sensus odoratus mortificatur per remotionem illius ab odoribus, & fragrantis; Nam Chrysost. *homil. 4. de Lazaro* ait, *Miles spiritualis non dormit in lecto eburneo, non oblinitur vnguentis, nam ista cura est meretriciis amoribus implicatorum, perditorum, mentisque deprauatæ homi-*

Odoratus mortificatio.

minum. Te verò non oportet olere vnguentum, sed spirare virtutem: Corporis enim fragrantia arguit intus animam graueolentem.

Gustus mortificatio.

Sensus Gustus, quia periculosissimus est, seuerè mortificandus est per eum enim genus humanum in Paradiso naufragatum est, statum innocentiæ, & immortalitatem amisit, & miserias omnes animæ, & corporis incurrit. Sic autem mortificandus est primò per subtractionem delicatorum alimētorum. Secundò, vt communia non sumantur ad satietatem. Tertio vt non ad delectationem, sed ad necessitatem sumantur: nam ex S. August. lib. 10. Confess. cap. 30. *alimenta, vt medicamenta sumenda sunt, ad necessitatem scilicet, non ad satietatem*. Multa enim mala inducunt, excitant enim delectationes morosas, libidinosas, verba scurrilia, inhonesta, & similia.

Periculosissimus est.

Tactus mortificatio.

Sensus Tactus, cum ad omnes sensus, totumque corpus extendatur, *ex S. Basilio lib. de Virginibus*, est omnium periculosissimus, & ideo totum hominem ad illecebras allicit, vt exeperientia constat, si enim aliquis alterius sexus etiam in parte honesta tangatur, etiam ex bono, aut indifferenti fine, flamma concupiscentiæ stantim insurgit. Mortificari autem debet per remotionem omnium rerum, quæ perturbare, seu inquietare possunt, & flagellis, ieiunijs, aspera veste, cubatione dura, &c.

In hac corporis mortificatione legimus tot Sanctas, Sanctosque multum exercitatos, & quod caput omnium est, ipsummet Sanctum Sanctorum Christum Dominum, de quo quamuis sanctissimo, innocente, impolluto, & à peccatoribus segregato, ac Dei filio, & Deo, pro nobis tamen ait Petrus epist. 1. 3. *mortificatus quidem carne, viuificatus autem spiritu*. Et Paulus, *exinaniuit semetipsum, formam serui accipiens*.

Quis

Quis magis Saluatore mortificatus in victu, vestitu, ieiunio, vigilia, itinere, patientia in persecutione, iniuriis, flagellis, spinis, clauis, cruce, sanguinis effusione, ac morte? cur hoc? *quia*, inquit Petrus, *voluit nobis relinquere exemplum, vt sequamur vestigia eius.*

Inter puros homines *nullus maior Ioanne Baptista*, dixit Saluator: hic in vtero matris sanctificatus, ac confirmatus fuit in gratia; & tamen ab infantia vsq; ad annum fœrè trigesimum in durissima corporis maceratione, veste ex camelorum pilis confecta indutus, & excalceatus, continuò in terra cubans, locustis, & mele siluestri nutriebatur. Ioannes Baptista.

De Magdalena S. Greg. homil. 13. in Euang. ait, *quot habuit de se oblectamenta, tot de se fecit holocausta; conuertit ad numerum virtutum numerum criminum, vt totum seruaret Deo in pœnitentia quidquid ex se Deum contempserat in culpa.* Magdalena.

De Apostolis omnibus pauca quidem ex historijs habemus; sed credimus illos Christi exemplo, & mandato olim sibi imposito vsos, vt irent sine pera, sine baculo, sine calceis, nec æs in zonis haberent: ex quibus magna insurgit corporum mortificatio. Vnde Paulus ad Timot. 3. ait, *habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti sumus*. S. Petrus ex Chrysostomo solis lupinis plerùmque reficiebatur. Apostoli.

Eorum exemplo tot Anachoretis, tot Eremitis, tot Monachis extremæ corporis mortificationi deditis tot deserta, tot monasteria, & claustra repleta sunt, vt Dei famulatui in sancta meditatione, & contemplatione assuescerent. Inde Paulus primus Eremita, qui veste ex palmarum folijs formata in nuda carne vtebatur. Hinc Antonius, Onufrius, cęterique mortificati Anachoritæ. Hinc Stylitæ Simeon, & Daniel, ita dicti, quia in columnis, idest cacumini- Eremitæ, & cæteri religiosi. Stylitę Simeon, & Daniel.

nibus montium, herbis tantùm nutriti, totam vitam aeris, niuis, ac ventorum inclementiæ expositi duxerunt.

S. Franciscus. Et vt innumeros omittam, qui in Vitis Patrum legi possunt, Sanctum meum Patrem Franciscum (etsi indignus, & minimè ei conformis filius) non omittam. Is enim, vt ex S. Bonau. in eius vita, *à suæ conuersationis primordijs tanta disciplinæ rigiditate carnem crucifigebat cum vitiis, motusque sensuales tàm stricta frænabat modestiæ lege, vt vix necessaria sumeret substentationi naturæ; nam cocta cibaria sanitatis tempore vix admittebat, & rarò: admissa verò, aut commixtione cineris interdum faciebat amara, aut aquei superinfusione liquoris, vt plurimùm reddebat insipida: & de aqua frigida, cùm sitis æstuabat ardore, vix audebat ad sufficientiam bibere. Nuda humus, & sæpiùs, lectulus erat lassato corpusculo, ceruical lapis, vel lignum: vestisque simplex, rugosa, & hispida tegumentum, pro eo quod experientia certa didicerat, hostes malignos duris, & asperis in fugam conuerti, delicatis autem, & mollibus ad tentandum fortiùs animari. Rigidus in disciplina, & custodia inpretiabilis thesauri castitas. Plenum iam carnis videbatur assecutus dominium, & fœdus cum oculis sic pepigisse videbatur, quòd non solùm carnalem aspectum procul refugeret, sed & curiosum vanitatis cuiuscumque contuitum omninò caueret &c.* Deinde de eius humilitate, ac paupertate, & omnibus ferè virtutibus illius, quę perfectum exteriorem, & interiorem hominem repræsentant, mira dicit eius filius Seraphicus Doctor. Et hęc de carnis mortificatione, & purgatione dixisse sufficiat.

CAP.

CAP. IV.

De interioris hominis purgatione, ac mortificatione.

ADuerto, quòd sicut exterioris hominis nomine intelligitur pars sensitiua, idest corpus secundùm omnes sensus; ita interioris hominis nomine intelligitur homo secundum esse cognoscitiuum, & appetitiuum tàm rationale, quàm imaginatiuum. Videndum nunc est, an vtraque pars cognoscitiua, & appetitiua sit purganda, & mortificanda, & in quo consistat hæc purgatio, & mortificatio earum.

Interior homo quid sit.

Potentiæ interioræ mortificandæ.

Dico 1. Homo contemplationi vacans, vt ad perfectionem perueniat, debet etiam internas potentias cognoscitiuas, & appetitiuas purgare, ac mortificare.

Prob. Exterior tantùm mortificatio sine interiori non sufficit: primò, quia hæc esset vera hypocrisis; et de hypocritis dicit Saluator, quòd *sunt velut sepulchra dealbata, quæ foris apparent speciosa, intùs vero sunt plena ossibus mortuorum, & omni spurcitia*. Et alibi, *quòd apparent in vestimentis ouium, intrinsecùs autem sunt lupi rapaces*.

Christi doctrina.

Secundò ex Sancto Cipriano *de duplici martirio* sic dicente, *Neque enim locus desertus, saccus pro veste, legumen pro cibo, neque ieiunia, neque chamæunia, idest humi dormitiones monachum absoluunt, sub his enim inuolucris interdum latet animus valdè mundanus*.

Ex S. Cipriano.

Eusebius Emissenus *homil. super verbis, Apostoli, Fratres videte vocationem vestram*, ait, *Venire ad claustrum, aut eremum summæ perfectionis exordium est: sed non perfectè in eremo viuere summa damnatio est. Quid prodest, si locus claustralis, & quietus teneatur, & inquietitudo in corde*

Eusebius Emissenus

corde versetur? Quid prodest, si in habitatione silentium sit, & inhabitantibus sit uitiorum tumultus; & passionum colluctatio, si exteriora nostra serenitas tenet, & interiora tempestas?

Dico 2. mortificari, & purgari debet intellectus circa multitudinem scientiarum, ac subtilitates earum, & maximè circa doctrinas fidei, & humiliter sentiendum quod Sancti Patres docent, vel Ecclesia proponit.

Intellectus mortificatio quæ.

Prob. 1. ex Ecclesiast. 3. 22. *Altiora te ne quæsieris, & fortiora te ne scrutatus fueris, sed quæ præcepit tibi Deus, illa cogita semper, & in pluribus operibus eius ne fueris curiosus. Non est enim tibi necessarium ea, quæ abscondita sunt, videre oculis tuis. In superuacuis rebus noli scrutari multipliciter.* Et infrà, *Multos enim supplantauit suspicio illorum, & in vanitate detinuit sensus illorum.*

Conf. ex Rom. 12. 3. *Dico per gratiam, quæ data est mihi, omnibus, qui sunt inter vos, Non plus sapere, quàm oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem.* Nam Saluator dixit, *Confiteor tibi Pater, quia abscondisti hæc à sapientibus, & prudentibus, & reuelasti ea paruulis. Scientia enim inflat, & charitas ædificat.*

Quòd verò Paulus specialiter loquatur de abstineando à curiositatibus, & subtilitatibus rerum fidei, patet ex textu; subdit enim, *Vnicuique sicut Deus diuisit mensuram fidei.* Sufficit enim homini spirituali, & contemplationi vacanti (nisi ex officio, ac dignitate aliter sibi competat) scire, quæ necessaria, & quæ vtilia sunt ad salutem, & regulas benè orandi, & contemplandi; & circa res fidei scire, cum simplicitate, ea, quæ proponit Ecclesia, & de subtilioribus curare non debet; quia ex Prouerb. 25. *Scrutator maiestatis opprimitur à gloria.* Et ex Concilio Tolet. 14. *Fidei mysteria non sunt iudicanda, & disputanda,*

da, sed credenda. Spiritualis ergo, & contemplatiuus intellectum purgare debet, ac mortificare, non applicando aliis scientiis, ac doctrinis, nisi ijs, quæ ad salutem, ac perfectionem, iuxta directoris regulas, conferunt; & subtilitates, quæ in his occurrunt, non inquirat, sed in simplicitate credat, & operetur, iuxta Apostoli documentum ad Philipp. 3. qui vbi de scientię, & fidei cognitione multa dixit, concludit, *Quicumque ergo perfecti sumus, hoc sentiamus. Et si quid aliter sapitis, & hoc vobis Deus reuelabit. Verumtamen ad quod peruenimus vt idem sapiamus, & in eadem permaneamus regula*. Interlin. dicit, *& sic reuelabit Deus, quod aliter sapimus; & vt regula dicit, fidei doctrina vna*.

Dico 3. Purgandus, & mortificandus est intellectus circa agibilia, ne nimis sibi fidat in eis disponendis, sitque suæ opinionis tenax, sed doctiorum consilio vtatur, & Deum consulat, & in eo confidat.

Mortificatio intellectus circa agibilia.

Prob. ex Prouerb. 3. *Habe fiduciam in Domino ex toto corde tuo, & ne innitaris prudentiæ tuæ*. Et infrà *Ne sis sapiens apud temetipsum*. Beda ait, *innititur prudentiæ suæ, qui ea quæ sibi agenda, vel dicenda videntur, Patrum decretis præponit. Sapiens verò apud semetipsum est is, qui in illis, quæ ex Patrum magisterio potuit rectè cognoscere, se se præ cæteris quasi doctior extollit*. Et hoc est quod monet Apostolus Rom. 12. 16. *Nolite esse prudentes apud vosmetipsos*. Et Ecclesiastici 8. 13. habetur, *Non te prætereat narratio seniorum, ipsi enim didicerunt à Patribus suis, vt scias in tempore oportuno dare responsum*.

S. Basil. in reg. breu. cap. 25. dicit. *Sicut in vniuersum vti propria libertate, arbitrioue, alienum est à rectaratione; ita maioris partis iuditio non stare, est contumaciæ, & pertinaciæ periculum incurrere*.

S. Bernardus in serm. de Resurrect. inquit, *lepra*

proprii iudicii eò perniciosior est, quo magis occulta, & quò magis abundat. Hęc illorum est; qui zelum Dei habent, sed non secundum scientiam, sequuntur errorem suum, obstinati in eo, ita vt nullius velint consilijs acquiescere.

Hi sunt vnitatis diuisores, inimici pacis, charitatis expertes, nouitate tumentes, placentes sibi, & magni in oculis suis, ignorantes Dei iustitiam, & suam volentes constituere.

Dico 4. Potentia sensitiua cognoscitiua interna à contemplatiuo est purganda, seu mortificanda.

Prob. & declaratur. Quidquid sit de sensitiua potentia, an sit multiplex, scilicet sensus communis, phantasia, imaginatiua, & æstimatiua, quas ego cum Scoto non distinguo pęnes substantiam, sed pęnes officia, & omnes istas appello sensum communem, ac phantasiam, & omnes earum species voco imagines, seu phantasmata: dico sensitiuam, vel si velis dicere sensitiuas, hasce potentias purgari debere per remotionem, obliuionem, & quando insurgunt, per reiectionem imaginum, seu phantasmatum earum rerum, quæ alliciunt ad concupiscentiam vel vanitatem, vel curiositatem, vel distrahere, & alienare possunt a contemplatione, vel meditatione. Istæ enim species sunt quæ in absentia rerum turbant, & alliciunt intellectum ad earum applicationem, & voluntatem ad affectum, & sine illis nunquam posset intellectus recordari sensibilium, quæ alias cognouit, nec voluntas in ea inclinari, eaque diligere.

Dico 5. Pars affectiua rationalis, idest voluntas purgari, & mortificari debet à contemplatiuo.

Prob. & declaratur. Voluntas humana, quia ob originale peccatum sauciata, concupiscentiam incli-

clinantem habet annexam, ad sui amorem, & excellentiam primo inclinata est, & sibi magna cupit, quæ Deo non placent, vnde Augustinus dixit. *Duo amores fecerunt sibi duas ciuitates; Amor Dei vsque ad contemptum sui, ciuitatem fecit Dei. Amor sui usque ad contemptum Dei, ciuitatem Diaboli.* Hic amor purgandus est, non solum cum illicitus est, vt dicit Saluator. *Qui amat animam suam plusquam me, non est me dignus*; sed etiam circa licita, vt qui amat scientias plures, vel in summo perfectas, vel alios habitus siue naturales, siue supernaturales, non tamē ad salutem simpliciter necessarios, vel magnas illuminationes, vel reuelationes, vel virtutem miraculorum, & cætera eiusmodi Spiritus Sancti dona. Purgari igitur circa hæc debet voluntas, subijciens se in omnibus voluntati Diuinæ, nec plura, aut maiora dona quærere, quam ea quæ placent Deo. Huius desiderij exemplum suis seruis reliquit Christus dicens, *Quæ placita sunt Patri, hæc facio semper.* Et in Horto petens, vt transiret à se calix ille passionis, in qua ex nequitia Iudæorum intercedere debebant multę Dei offensæ, & multorum damnationes, nihilominus subdit, *Non mea, sed tua voluntas fiat.* Sic ergo spiritualis, & contemplationis homo, amorem sui, & suorum cognatorum, & omnium sic debet moderari, vt non solum supra Christum, idest cum offensa Dei eos non diligat, sed neque multum esto sine Dei offensa; sed conformet se Dei voluntati, vt velit, quæ Deo placent, & sic pro eis obtinendis oret.

Voluntas per originale sauciata.

Circa quę mortificanda voluntas.

Quomodo diligere, debet se, & suos

Dico 6. Potentia interna sensitiua affectiua purganda, & mortificanda est à contemplatiuo, nedum circa illicita, sed etiam circa licita, ne excedat.

Sensitiua affectiua mortificanda est.

Prob. & declaratur. Potentia affectiua interior,

correſpondet imaginatiuæ, ſeu phantaſię, ac ſenſui communi, ſicut voluntas intellectui. Et ipſa eſt, quę in omnia ſenſibilia per omnes ſenſus externos percepta tendit, ſiue ſint honeſta, ſiue inhoneſta, & ad ea modo brutali inclinatur, & niſi à recta ratione ex alicuius virtutis regula dirigatur, trahit voluntatem ad conſenſum; & hæc eſt illa ſæua, & nobis inimica lex membrorum, de qua loquitur Paulus. Rom. 7. *Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captiuantem me in lege peccati, quæ eſt in membris meis*. Fomes ſiquidem concupiſcentiæ, ac iraſcibilis excitat quidem ad omne appetibile ſenſibile, ſed potentia affectiua vult illud, & niſi frenetur, trahit voluntatem ad conſenſum. Hæc ergo purganda, ſeu mortificanda eſt à contemplatiuo, vt neque circa licita excedat; nam de illicitis eſt lex communis pro omni homine. Cauere ergo debet ab apetitu honorum, ac dignitatum; & dum ad hæc non petens aſſumitur, humiliter ſe gerat, iuxta regulas earum, ſincerè, & ſine faſtu, aut luxu operetur, & ad Dei gloriam, & proximorum commodum continuò ſe exerceat. Sic enim Sancti plures, Doctores, Epiſcopi, Cardinales, Summique Pontifices fecerunt, dignitatem per contemplationem regulantes, & in humilitate ſe continentes.

Lex membrorum inimica hominum quæ.

Prætereà debet contemplatiuus circa alia ſenſibilia appetitum ſenſitiuum purgare, vt circa bona fortunæ, ſeu diuitias, aliaque commoda; circa delicias, commeſſationes, conuerſationes, & alia theatrica oblectamenta, & ſimilia.

Imaginatiua noxia appetitiuæ.

Et notandum, quòd, cùm Phantaſia, ſeu ſenſus communis omnium ſenſibilium obiectorum ſpecies, quæ aliquo ſenſu aliquando perceptæ fuere, ſecum re-

etineat,& frequenter ex connexione cum aliqua re le nouo cognita species illę in eadem phantasia relu :eant, toties excitatur in potētia appetitiua sensitiua notus, seu stimulus appetendi res illas in speciebus phantasticis, seu imaginarijs relucentes. Et sic adest frequens periculum illas appetendi, & trahendi voluntatem, (sine qua nec venialiter peccari potest, aut deliberatè operari) vt ad earum appetitum consentiat.

Modus autem purgandi, aut mortificandi eiusmodi potentias, est diuersio ad aliquod opus bonum, puta ad orationem, saltem iaculatoriam; vel ad meditationem alicuius mysterij fidei, præsertim vitæ, aut passionis Christi, vel ad lectionem alicuius sacri, aut spiritualis libri. Modus mortificā di appeti tiuam.

Et hęc breuiter dixisse sufficiat de actiua purgatione exterioris, & interioris hominis.

CAP. V.

De Purgatione, seu mortificatione passiua partis sensitiuæ.

ADu.quòd directores, & Doctores vitæ spirituales duplicem purgationem faciendam asserunt, tàm in parte sensitiua, quàm intellectiua; vnam dicunt actiuam, estque illa, de qua hucusque locuti sumus; & dicitur talis, quia propria actione homo eam exercet in corpore, vel anima sua; & aliam passiuam, quam homo nec facit, nec quærit, sed eam patitur tantùm, vel à Deo immediatè immissam, vel permissam per creaturas in homine, v.g. per morbos, per iacturam bonorum, famæ, amicorum, & cognatorum, vel per tentationes carnis, aliasue corporales A ctiua,& passiua purgatio in omni potentia hominis. Quænam sint.

Incipientes solent initio multas consolationes habere.

rales, aut spirituales; ideò de duplici passiua purgatione agemus, scilicet sensibili, seu partis sensitiuæ, & spirituali, seu partis rationalis.

Adu. 3. ex peritis in arte, quòd contemplatiui incipientes, initio solent multas consolationes experiri, nullamque molestiam sentire, ita vt eis videatur iam peruenisse ad terminum in quem tendebant: sed progressu temporis, multa experiuntur sensibilia incommoda, quæ hîc afferemus; vt sciant, quòd non sunt à Deo derelicti, neque quòd sua exercitia Deo displiceant, vt plerumque suspicantur: sed sciant, quòd per ea incommoda passiuè purgantur, vt humilientur, & non superbiant de præhabitis consolationibus, & in patientia, humilitate, oratione, ac recursu ad Deum exerceantur.

Passiua purgatio multiplex.

Dico ergo. Contemplatiui, siue incipientes, siue proficientes, & sæpè etiam perfecti, multis modis passiuè purgari possunt, vt humilientur.

Prob. ex peritorum dictis. Contemplationi vacantes interdum prolixis laborant morbis, interdum amissione totali salutis, cæcitate, surditate, & similibus morbis, quibus Deus probat, seu, vt dicit Sacra Scriptura, *tentat* suos seruos, vt dicitur de Abrahamo Gen. 22. 3. *Tentauit Deus Abraham.* Et Psalm. 25. *Proba me Domine, & tenta me.* Et 1. Cor. 10. 13. dicit Paulus, *Non permittet vos tentari supra id, quod potestis, sed faciet cum tentatione prouentum.* Quia in his incommodis exercetur patientia iusti, & purgatur à concupiscentia, ac libera inclinatione ad obiecta ijs incommodis opposita, & remanet humiliatus, immò turbatus cuncta mala patitur, sentit se angustiatum, & afflictum, sæpè examinat conscientiam, & nihil graue inueniens, gemit, & suspicatur se à Deo derelictum; verum ita non est, sed Deus illum probat.

Deus probat suos seruos.

2. Pur-

2. Purgatio passiua, præsertim incipientium fit per crebras carnis tentationes, quæ in eis fortes & vehementes sunt; & cum terribilibus venereis imaginationibus à quibus die, noctuq; horribiliter concutiuntur, & in frigore intensissimo existentes, se exæstuare experiuntur; quam tentationem ipsemet Paulus Vas electionis expertus est 2. Cor. 12. *Datus est mihi stimulus carnis meæ Angelus Satanæ, qui me colaphizet*; & assignat rationem, *Ne magnitudo reuelationum extollat me*. Eamdem passi sunt fere omnes Sancti orationi vacantes.

Per tentationes validas fit passiua purgatio.

Pauli exemplum.

Et quod intolerabilius eis videtur, est, quia in æstu illo magnis cruciantur scrupulis, an ijs carnis illecebris aliquem præbeant consensum, nec ne; & sic multiplici torquentur angustia.

Aliis prætereа modis pars sensitiua passiuè purgatur, nempe dæmonum persecutione; modò enim horribilioribus figuris homini spirituali apparent, vt deterreant; modò eos trahunt huc, atque illuc; modò eos flagellant; modò iniuriis afficiunt, modò derident, modò clamoribus maximis terrorem, ac stuporem incutiunt, modò aliis vijs exasperant, vt in vitis Patrum legi potest: Et adeò vehemens, ac periculosa est hæc purgatio, vt plures incipientes ab incæpto deficiant, putantes se in suorum delectuum pęnam à Deo esse derelictos.

Persecutione dæmonũ etiã fit passiua purgatio.

Solent etiam purgari persecutionibus malorum hominum, & aliquando etiam bonorum, qui bona quidem intentione, licet malè informati, iustos persequuntur, eosque mortificant. De malis non est mirandum, quia dicit Dauid. psal. 36. *Considerat peccator iustum, & quærit mortificare eum*. At quòd boni eos persequantur, hoc eis videtur durum, & intolerabile; ideò Dauid psal. 54. ait, *Si inimicus meus maledixisset mibi*

Purgatio passiua etiam per persecutionem hominum bonorum.

mihi, sustinuissem vtique; & si is, qui oderat mè, magna locutus fuisset super me, abscondissem me forsitan ab eo: Tu verò homo vnanimis, dux meus, & notus meus, qui simul mecum dulces capiebas cibos, &c. Conquæritur de amicis, dum & ab ipso filio Absalone mortalem persecutionem cum seuo bello passus est.

Hęc Dauid purgatio.

Hæc fuit maxima in Iob purgatio, cùm sederet in sterquilinio per septem annos *testa saniem radens*, & post filiorum, bonorumque omnium amissionem, nedum amici, sed & propria vxor ei exprobrabat, & malè, & quòd esset a Deo derelictus, vnde dicebat, *Benedic Deo*(idest maledic) *& morere*.

Hæc Iob.

Solent insuper iusti purgari, & mortificari amissione bonorum temporalium, cognatorum, filiorum, & vxorum, morte illorum, vel ablatione. Exemplum magnum est casus eiusdem Iob, qui bona fortunæ, filios, ac filias, & sanitatem, Deo sic permittente, amisit. Abrahamo Dei amico bis erepta fuit Vxor à Pharaone, & Abimelech Rege Geraræ. Isaac Deo carus, cœcitate percussus, multos annos vixit, & sic interiit. Iacob Ioseph filio (nesciens quomodo) orbatus, per viginti tres ãnos eum fleuit: Et sic de aliis Dei amicis, qui à Deo his, aliisue modis mortificati, & purgati sũt, vt ex sacro textu, & ex vitis Patrum notum est.

Purgatio per amissionẽ bonorum, filiorum, &c.

Aliqui iusti à Superioribus etiam Ecclesiasticis, & supremis malè informatis, (Deo permittente) purgantur, & mortificantur; de quibus, maximè inter regulares, longam possem texere historiam. Sint pro exẽplo Sanctus Pater Franciscus, quem Frater Helias Vicarius Generalis Ordinis sic vilipendebat, vt quadam vice coram multis fratribus dixerit, ipsum Sanctum Patrem fore ruinam Ordinis; & Sanctus Antonius, qui ab eodem Fratre Helia maximam passus fuit persecutionem.

Purgatio per superiores Ecclesiasticos

Quam-

Quamuis autem his, aliisque modis Serui Dei spirituales, vel contemplatiui, Deo volente, vel permittente, passiuè purgentur, vt perficiantur, & ad Dei vnionem perueniant; ne tamen in eiusmodi duris, & valdè sensibilibus calamitatibus obruti deficiant, aliqua sunt eis proponenda consolationis, & subleuationis remedia, vt confortati resistant, & faciant, vt dicit Apostolus *cum tentatione prouentum*. Hęc autem esse possunt remedia.

Cōsolatio istorum, quòd à Deo non deserantur.

Primò, recordentur, quòd ex *Prouerb. 27. sicut in fornace probatur aurum, ita iusti in tribulatione*, & ideò Sap. 3. 5. de iustis dicitur, *In paucis vexati, in multis benè disponentur, quia Deus tentauit eos, & inuenit illos dignos se; tamquam aurum in fornace probauit illos, & in tempore erit respectus illorum; & fulgebunt iusti, & tamquam scintillæ in arundineto discurrent, &c.*

Remedia pro his mortificatis.

2. Recordentur de promissione Dei, qui verax & fidelis est, & in psal. 90. dicitur, *Clamabit ad me, & ego exaudiam eum, cū ipso sum in tribulatione, eripiam eum, & glorificabo eum, longitudine dierum adimplebo eum, & ostendam illi salutare meum*.

3. In memoriam reuocent quæ docuit Paulus Rom. 8. 28. *Scimus autem quoniam diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum ijs, qui secundùm propositum vocati sunt sancti*. Et ideò omnia illa sensibilia mala in bonum spirituale cooperantur.

4. Reflectant ad Sanctos, nedum Martyres, sed & Confessores vtriusque Testamenti, ad Abraham, Isaac, Iacob, Ioseph, Populum totum Hæbraicum in AEgypto, & in Deserto per annos 40. ad Dauid, ad Prophetas, & tandem ad clausulam, vt dicit Tertull. Vet. Test. Ioannem Baptistam; qui omnes sæuas persecutiones passi sunt, & aliqui vsq; ad sanguinis effusionem. Reflectant ad Dominum suum Iesum Christum

Memoriæ Sanctorū.

Et Christi Domini.

stum à 40. natiuitatis die persecutionem Herodis pati incipientem, & deinde toto prædicationis triennio modò iniuriis, modò insidijs, modò periculo lapidationis, & tandem iniusta, dura, ac sæua, & ignominiosa totius passionis catastrophe tribulatum.

Consilia pro his.

5. Recurrant ad directores, & spirituales magistros, quorum consilijs vtantur; ab his enim discent, quòd Deus hæc incommoda in eis permittit, non in pœnam, aut odium ipsorum, sed in probationem patientię, & humilitatis, & vt ad perfectam cum eo vnionem disponantur. Item, vt à dęmonum illusionibus liberentur: isti enim solent quasdam sensibiles consolationes in eis excitare: Item, quòd Deus ea permittit in agnitionem propriæ miseriæ.

Alia remedia.

6. Recurrant ad orationes iaculatorias, de quibus dictum est in proprio loco: commendent se cum affectu Deo, Beatæ Marię Virgini, suo Angelo Custodi, Sanctis suis Patronis; legant libros Sacros, vel Sanctorum vitas ad diuertendum se; nam in *psal.* 49. habetur, *inuoca me in die tribulationis, eruam te, &c.*

7. In qualibet ex his tentationibus, tàm sensitiuis, quam intellectiuis, recurratur ad actus fidei, sicut docet Petrus *resistite fortes in fide.* Et Paulus Ephes. 6. *scutum sumentes fidei.* Ioannes in Epist. 1. c. 5. *Hęc est Victoria, quæ vincit Mundum, fides nostra.* Et Prouerb. 30. *Omnis sermo Dei clypeus est omnibus sperantibus in eum.*

Fidei actus magnum remedium.

8. Habeant fiduciam in Deum, cum consideratione, quòd omnes serui suas patiuntur mortificationes, siue sensitiuas, siue intellectiuas; & quòd Deus tempore opportuno eos subleuat, & consolatur, sicut ait Paulus 1. Cor. 1. *Benedictus Deus, qui consolatur nos in omni tribulatione nostra.*

Fiducia in Deum.

9. Fugant occasiones, quę inducunt tentationes. Vnde S. Bonau. detestatur, quòd Patres spirituales

Fuga occasionum

cum

:um fœminis loquentes de rebus spiritualibus, mi cent colloquia de affectu etiam honesto inter se , quia discursus isti prouocant tentationes, & cogitationes inhonestas.

Alia remedia ad resistendum, & superandum prælatas sensitiuas tribulationes, habes in sequenti Capite de Purgatione partis intellectiuæ, & de remediis pro ea.

CAP VI.

De Passiua purgatione, seu mortificatione partis intellectiuæ.

ADu. quòd nomine partis intellectiuæ intelligimus partem rationalem. Et quia in hac etiam parte accidere possunt, Deo volente, & efficiente, immediatè, vel permittente, multa incommoda, quæ turbant, & multùm affligunt hominem, per eam dicitur homo mortificari, seu purgari: non enim à se sibi ea causat, aut agit, sed ab alio agente patitur, ideò dicitur passiua purgatio. Pars rationalis passiua purganda.

Dico 1. Multis modis accidere potest purgatio passiua intellectualis. Multis modis fit.

Prob. Primum purgationis huius genus est priuatio illuminationum, ac inspirationum diuinarum, & deuotionis consuetæ, quæ quidem magis affligunt, quàm sensitiua mala supradicta; nam affligunt spiritum, causant tenebras, ac mortem in mente; & trahunt voluntatem ad alienationem ab exercitio, & desperationem, eo quòd non possit eleuari ad meditanda, vel contemplanda cęlestia; & in tenebris viuitur, quæ quidem grauissimè affligunt Priuatio illuminationum.

2. Purgatio hæc intellectualis fit per tentationes 2. Per tentationes contra fidem.

nes contra fidem; quia occurrunt quædam subtiles speculationes circa obiecta fidei puta circa Trinitatem Personarum cum vnitate Essentię, Incarnationem, Eucharistiam, &c. in quibus intellectus inuoluitur, & implicatur; & sibi vacillare videtur; & manet implexus,

Tentatio reprobationis.

3. Purgatio fit per grauissimas tentationes reprobationis, & desperationis; & quòd vita, & opera eius Deo non placeant, & eò vsque nihil profecerit, & sic turbatus, & afflictus, nulli pio exercitio potest applicare.

Per scrupul.

4. Fit per magnam, variamque scrupulorum multitudinem, vt nullum pene opus possit efficere, in quo non vrgeatur aliquo scrupulo, quòd ex circumstantia aliqua malum putet, quod facit.

5. Per timorem derelictionis Diuinæ, ob scelera, quę fortè ipse nescit; & putat, quòd consolationes, quas de præterito habuit, fuerint illusiones dœmonis; ex quo inconsolabiliter affligitur.

Per tentationem blasphemandi.

6. Per tentationes, ac blasphemias contra Trinitatem, Iesum Christum, Beatam Virginem, Angelos, & Sanctos, & continuò timet, an eas protulerit, vel internum assensum præbuerit; & dum his ambagibus torquetur, nullum actum pietatis circa eos audet exercere.

Ex S. Bon. aliæ sex purgationis passiuè species.

Per alias tentationum species purgatur anima contemplatiui, quas S. Bonau. *in progressu* 4. *religionis* reducit ad sex, quarum aliquas retulimus; sunt autem istæ per ordinem. Prima est *subtractio, & inopia deuotionis*, quæ est refugium in omni tribulatione, & ideo ex eius subtractione contemplatiuus redditur inermis ad omne opus. Secunda est *difficultas ad benè operandum*, sicut qui vult saxum magnum mouerę, & non potest; & isti affliguntur, tàm ex remorsu con-

Deuotionis carentia.

ſcientiæ, quàm ex dolore tardi, & ferè nullius profe-ctus, & ex deſiderio vitæ ſanctioris. Tertia eſt *faſti-dium, quod experiuntur in omni bono exercitio*, tædet enim eos orare, legere, meditari, loqui, vel audire verba ſpiritus, etiamſi cum paruo labore hęc eſſent facien-da, & diffidunt poſſe ad maiora procedere. Quarta ex pręcedenti ſequens *eſt tentatio impatientiæ contra Deum*, quòd tàm durus, & immiſericors ſit cum tribulato; quare tàm parcus in dando gratiam egeno tàm anxiè petenti, & tàm importunè pulſanti. Quinta magis periculoſa eſt, *quando ex longo tempore ſubtractionis gratię, & inter anxia deſideria recuperandæ gratiæ ſolitæ deuotionis homo quaſi laſſus remittit animum ab intentione quærendi, & ſub colore patientiæ, deſinit vlteriùs quærere auxilia; & cum indignante humilitate cogitat, ſe fore indignum tali gra-tia, & quod Deus illum ordinauerit ad alia opera exteriora, & ſic deſinit ab interioribus*. Sexta tentatio, dicit S. Bon. plures includit, & eſt, *hæſitatio in Fide Catholica, vel deſperatio de Dei miſericordia. Spiritus blaſphemiæ in Deum, & Sanctos, iniÿciendi contra ſe manus, ac perimendi; & perplexitas quærulosæ conſcientiæ medicinale conſilium contra hæc mala non admittendi.*

Difficultas benè operandi.

Faſtidium in oratione.

Impatientia in Deũ.

Hæſitatio in fide, & deſperatio.

Sed in cap. 7. vbi legitur *ſexta præfata tentatio*, dicit S. Bonau. quòd ſunt aliæ plurimæ tentationum ſpe-cies, quas referre longum eſſet; & ſicut plurimi ſunt corporis morbi, ſic & animæ. In capite tandem 9. di-cit dari generaliſſimam, qua omnes in hoc mari ma-gno quaſſamur, & hanc poſſe ad omnem confli-ctum vitiorum referri; & ita quot paſſiones, & quot dantur vitia, tot dantur tentationes; & propterea dicitur generaliſſima, ideſt genus ſu-premum omnium, quibus omnis homo agitari po-teſt.

Plurimæ tentationes, ſicuti plurimi corporis morbi, ſic animæ.

Remedia contra has tentationes hæc aſſignat Se-

ra-

raphicus Doctor. Primum, vt qui eas patiuntur, consolentur, quòd eis magis proficient ad meritum, quàm ad detrimentum. 2. quod patienter tolerent, sicut si Satanas aliquem visibiliter, aut sensibiliter tribularet. 3. de illis non curent, nec ratiocinando eis resistant; quia ex hoc quasi confirmatæ magis inflammarētur, sed ad alia tractāda se conuertant, per quæ earum passionum obliuiscantur. 4. per orationes proprias, & aliorum bonorum hominum misericordiæ diuinæ remedium implorent: hæc S. Bon. Et nos alia similia remedia in præcedenti capite adduximus.

Contra tētationes remedia ex S. Bon.

Ex S. Bernardo remedia.

S. Bernardus ser. 15. in psal. *Qui habitat*, super illud, *cum ipso sum in tribulatione*, ait, *Omne gaudium existimemus, cùm in tentationes varias inciderimus fratres mei. Non modò quia per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei: sed quia iuxta est Dominus his, qui tribulati sunt corde, & humiles spiritu saluabit, ex psal. 7. & multæ tribulationes iustorum, & de his omnibus liberabit eos Dominus, & si ambulauero in medio vmbræ mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es.*

Alia remedia contra tentationes.

Præterea spiritualis, & contemplatiuus consolationem in his tentationibus inueniet, si consideret Saluatoris documenta, *Qui vult venire post me, abneget semetipsum, tollat crucem suam, & sequatur me:* Et quòd *hæc opportuit pati Christum, & ita intrare in gloriam suam:* Et quòd Apostolus ait de Christo Hebr. 2. 18. & cap. 4. 13. *Christum tentatum, & passum per omnia.* Ab initio enim vitæ vsque ad finem, tentatum eum legimus persecutionibus, inuidia, iniuriis, flagellis, spinis, clauis, crudeli passione; item ter à diabolo formiter tentatum credimus; in deserto ad probandum si filius Dei erat per conuersionem lapidum in panes: credimus, quòd tentari se permisit per asportationem à deserto opera diaboli ad pinnaculum, supremam tem-

Tentati Christi cōsideratio.

templi partem, ibique tentari iterum, an esset Dei filius, per saltum è pinnaculo ad terram sine læsione; & tertiò à pinnaculo tēpli permisit se asportari ab eodem diabolo per plura milliaria ad montem excelsum, ibique tentari ad adorandum flexis genibus ipsum diabolum sub promissione temporalium rerum; & tandem in cruce à Iudæis, dicentibus, *Si Rex Israel est, descendat modò de cruce, & credimus ei*: & ab iniquo latrone *Gestas* dicente, *si filius Dei es, salua temetipsum, & nos, descendens de cruce*.

Multoties tentatus Christus.

Et ad imitationem Christi sit contentus illas perpeti tentationes, quę illi prodetunt ad præmium. Et eò magis consoletur, quia Paulus Heb. 2. 18. dicit, *In eo enim, in quo passus est ipse, & tentatus, potens est & eis, qui tentantur, auxiliari*. Et in c. 4. 15. dicit, *Christum pro nobis tentatum per omnia*: & subdit, *Adeamus ergo cum fiducia ad thronum gratiæ, vt misericordiam consequamur, & gratiam inueniamus in auxilio opportuno*.

Cogitet ergo contemplatiuus, vel meditatiuus in tentationum tempore, congruum sibi esse, quòd eas patiatur, vt sui magistri Iesu discipulus sit, & imitator in tribulationibus illis, vt possit deinde particeps fieri consolationum, gratiæ, & gloriæ illius. Nam ait Apostolus 2. Cor. 1. 7. *Scientes, quòd sicut socij passionum estis, sic eritis & consolationis*. Econtra autem dicit Thomas de Kempis, l. 2. de imit. Christi c. 12. *Iesu habet nunc multos amatores gloriæ cęlestis; sed paucos baiulatores crucis; habet multos desideratores consolationis, sed paucos tribulationis; plures inuenit socios mensæ, sed paucos abstinentiæ; omnes cupiunt cum eo gaudere, pauci volunt cum eo, aut pro eo aliquid sustinere: multi Iesū sequuntur vsq; ad fractionem panis, pauci vsque ad bibendum calicem passionis*; & alia plura. Hæc in corde teneat contemplatiuus, & consolabitur.

Ad Christi exemplum dantur tentationes.

CAP.

CAP. VII.

De Purgatione passiua partis Intellectiua per ariditatem.

Ratio cur specialiter de hac re agitur.

ADuerto 1. quod de hac purgatione placuit mihi speciale caput instituere, quia maximè cruciat spirituales, seu contemplatiuos, ac meditatiuos: licèt aliqua de ea dixerim de meditatione loquens, & aliqua pariter in cap. 4. huius tractatus de Purgatione. Hic ergo ex professo dicam, in quo consistat, & quā ob causam Deus spiritualibus ariditatem istam immittit.

Ariditas quid sit.

Aduerto 2. quòd *ariditas* pænes grammaticos, ac philosophos idem est, ac siccitas, quæ humiditati opponitur, iuxta Ouidii dictum, *frigida pugnabant calidis, humentia siccis*, & significat corpus, seu materiale aliquod carens humore, siue per naturam, vt lapides, ferrum, aurum, &c. siue per accidens, quia ablatus est ab eo humor, quo pollebat, vel pollere poterat, & ei non infunditur. Tamen metaphoricè *ariditas* moraliter accepta tribuitur hominibus parcis, & parum benignis, carentibus liberalitate, vel facundia, vel abundantia factorum, aut dictorum: Vnde Plautus de Rud. in contumeliam cuiusdam eius farinæ, dicit, *seruat gloriam ariditatis*. At mystici Theologi cum analogia, & metaphora ad vtrumque, vocant *ariditatem* deficiētiam diuinarum illuminationum, inspirationum, vel consolationum, quas solet Deus conferre spiritualibus personis, contemplatiuis, vel meditatiuis. Vnde Num. 11. 6. dicitur, *Anima nostra arida est.* Et Isaiæ cap. 11. vbi prædicitur Aduentus Messiæ cum abundantia gratiarum, habetur, *Repleta est terra scientia*

Triplex, naturalis, moralis, & mystica.

Carentia illuminationum.

Domini, sicut aquæ maris operientes. Et in *cap.* 35. vbi prædicuntur omnia bona, quæ mundo essent euentura per Messiam, dicitur, *Scissæ sunt in deserto aquæ, & torrentes in solitudine. Et quæ erat arida, erit in stagnum, & sitiens in fontes aquarum*. Hac ergo similitudine vtuntur Mystici omnes, cùm loquuntur de anima carente diuinis illuminationibus, quibus antea frui consueuerat; & hanc ariditatem inter purgationis passiuæ species ponunt, quia reuera maxima mortificatio, & afflictio est, vt patientes testantur. Cur autem Deus id faciat, dicetur ex Sancti Patribus infra. Deus sæpè immittit ariditatē in animā contemplatiui.

Dico ergo. Sæpe Deus ariditatem, idest priuationem consolationis, illuminationis, & deuotionis in animabus seruorum suorum efficit, in magnum illorum bonum, & profectum.

Prob. ex æquiualentibus Sancti Bonau. verbis totam hanc thesim docentis in *processu septimo Religionis cap.* 21. *Fit etiam plerumque studiosis deuotionis, vt dum magis conantur habere deuotionis gratiam, minus habeant; & cùm vehementiùs instant, aridiores; & duriores corde fiunt*. Et aliqua dat exempla: & infra ait, *quare Deus tunc subtrahit bonis, & studiosis deuotionis gratiam, cùm eam libentiùs haberent, & instantiùs quærunt, possunt rationes super hoc assignari. Prima, humilitatio, quia magis humiliatur homo, & confunditur in se ipso. Secunda, purgatio peccati, quia fortè per alia exercitia minus purgatus est, vel aliqua habet delicta, quæ non recolit. Tertia, vt ex hoc eruditior in gratia fiat, quòd a Deo sit, non ab homine, & quòd non potest homo pro voluntate sui arbitrij hebere, sed Deus, qui dat ex se, quando vult, infundit, & quando vult, subtrahit, prout sibi placet, & prout accipienti iudicat conuenire. Et si daret semper quando quæreretur, putaretur eam dare secundùm merita requirentium, & non secundùm gratiæ liberalitatem. Ideò quandoque quærentibus negat ex iustitia, & non quærentibus* S. Bonau. Alia purgatio vtilis. Quare Deus denegat consolationes.

quandoque dat ex gratia. Et addit Seraphicus Doctor, quòd duæ sunt tentationes, in nouis, seu incipientibus, & imperfectis; *hæsitatio* scilicet, *& elatio*. Hæsitatio, an à Deo sit illa deuotio, an Dæmonis illusio, vel quòd homo per suos motus illam deuotionem procuret; & sic dum deuotionis gratia subtrahitur, dupliciter tribulatur, & de subtractione, & de hæsitatione, an sit à Deo: & adducit exemplum de Apostolis, qui post resurrectionem Christi, modò de eo consolabantur, & modò vacillabant; ita accidit deuotis, modò gaudent de consolatione, modò tristantur. Ideò autem Deus modò eis concedit, modò subtrahit, donec pluribus iudiciis experiantur veritatem, & vtilitatem suæ visitationis; præsente gratia gaudent de consolatione, & securi sunt de veritate, absente ea, vtriusque muneris solatio carent. Quò verò *ad elationem*, dicit, extolluntur deuoti quatrupliciter: quia aut gloriantur, se præcedentibus suis studiis, ac laboribus eam gratiam deuotionis, & consolationis meruisse; aut præ cæteris, qui eam non habent, se esse à Deo prædilectos; aut maiorem gratiam eis esse datam, quàm sit in veritate; aut se meliùs ea scire vti; gratiùs recipere, ac fructuosiùs impendere, quàm alii, & minùs se negligere quàm alii, qui donum illud receperunt: Ideò, ait S. Bonau. Deus subrahit gratiam deuotionis, seu consolationis, & insurgit ariditas.

Duæ magnæ tentationes, hæsitatio, & elatio.

Exemplũ Apostolorum.

Deus modò concedit, modò subtrahit consolationes, & quare.

Quarta ratio ariditatis, & subtractæ deuotionis, dicit Seraphicus Doctor, est, *quia aliquando studiosiùs quæritur, & ex impetuoso cordis conatu libertas mentis obruitur, dum quasi per violentam extorsionem accelerat affectum deuotionis exprimere. Et si non iuxta desiderium cordis statim potest elicere gratiam quæsitam, contristatur, & ampliùs ex hoc induratur; & quò impetuosiùs cupit se ad deuotio-*

Ariditatis quarta ratio.

notionem erigere, minus proficit, & ampliùs drescit. Sicut qui bòtros in torculari, vel oliuas prelo subito, & nimis vehementer comprimit, liquor magis turbidus, & insipidus fluit, quàm si paulatim, & moderatiùs compressisset. Quò enim liberior, eò pinguior est deuotionis effectus; ideò alio tempore est homo deuotior, quia tunc spiritus sua libertati relictus, se sponte eleuat in sublime. Violenta namque accelератio præfocat spiritum in corpore: morosa autem respiratio cordis refrigeratio est.

Exemplũ exprimen is vinum ex vuis.

Quinta ariditatis ratio, ait S. Bonau. *esse potest meritum maioris gratiæ, & gloriæ; dum desiderium non adimpletum affligendo purgat animam, & patientia desolationis, & humilis sufferentia mæroris, quasi lima, reddit animam clariorem, & magis susceptibilem diuinæ, & amplioris gratiæ, & gloriæ capacem. Vultus enim, & fulgor claritatis Dei non omnibus semper æqualiter effulget; sed quantò purior est anima, & à vitio liberior, magis capax lucis est, & illuminationis desuper effluentis, sicut vitrum clarum, vel metallum benè limatum, & politum radios lucis amplius recipit, & splendidius efficitur. Quia igitur afflictio lima est animæ, quæ rubiginem vitiorum abradit, vel deterso peccato, quod sua obscuritate radios Diuini luminis, & fulgoris, velut obex animæ excluserat, lucem gratiæ reciperet.*

5. Ariditatis ratio.

Meritum maioris gratiæ.

Concludit Seraphicus Doctor, *Purgat Deus aliquando corda deuotorum per subtractionem illius consolationis, cuius carentia, maxima est eis afflictio, vt sic purgati aptiores fiant abundantioris gratiæ percipiendæ in præsenti, & gloriæ in futuro, etiamsi hanc afflictionem specialis culpæ merito non contraxerint.*

Remedia autem contra ariditatem, sunt eadem quæ supra. Poterit insuper illam patiens orationibus iaculatoriis sæpè vti, *Deus in adiutorium meum intende. Deus meus, Deus meus respice in me, quare me dereliquisti!*

S. Bonau. conclusio de causis ariditatis

Saluum me fac Deus, quoniam intrauerunt aquæ vsque ad animam meam; infixus sum in limo profundi, & non est substantia.

Remedia contra ariditatem.

Recordetur, quòd Saluator in cruce his prorsus verbis exorauit Patrem. Non desperet, sed patienter sustineat, quia Deus *non permittet eum tentari supra posse*; sed dabit ei auxilium in tempore oportuno, & *faciet*, vt inquit Apostolus, *cum tentatione prouentum*. Exinde enim humilis euadet, circumspectus, & attentus in suis operibus; vt ne in minimo quidem Deo displiceat, continuò considerans, quòd *Deus non deserit, nisi priùs deseratur*; ne ex parte sua præbeat Deo occasionem deserendi.

Confidentiã in Deo in ariditate.

CAP. VIII.

An purgationes istæ solis incipientibus sint necessariæ; an etiam proficientibus, & perfectis.

Ratio, cur Auctor de hoc speciliter agat.

ADuerto, quòd necessarium duxi hoc quæsitum exagitare: quia aliqui ex hoc, quòd à Mysticis pro cursu vitæ spiritualis assignari solēt tres viæ, purgatiua pro incipientibus, illuminatiua pro proficientibus, & vnitiua pro perfectis; existimant, quòd omnis purgatio, tàm actiua, quam passiua; tam sensitiua, quàm intellectiua expleatur, & consumetur in solis Nouitiis, seu incipentibus, vitæ spiritualis, meditatiuæ, vel contemplatiuæ, quasi quod proficientes, ac perfecti sint à tribulationibus illis sensitiuis, & intellectiuis exempti; id ergo videndum breuiter est.

Aduertò 2. quòd, vt supra diximus, plures purgationis actiuæ gradus dantur. Primus omnium est

pec-

peccatorum per Pœnitentiæ Sacramentum amputatio. 2. est habitualium vitiorum per virtutum contrariarum actus remotio. 3. sensuum ab omnium illicitorum obiectis frænatio. 4. occasionum omnium peccandi fuga. Et sic de alijs sensibilibus purgandis fruticibus, à quorum amputatione, & purgatione incipiendum est à cupientibus spiritualem vitam ducere; debent enim priùs spoliare veterem, idest carnalem hominem, vt induant nouum, idest spiritualem, cùm non possint simul stare; nam ait Apostolus, *quænam pars lucis ad tenebras?* Et ideò purgatiua Vita dicitur incipientium, quia ab hac purgatione initium habet spiritualis vita, sicut qui Syluam magnis, & paruis arboribus, & arbustis, ac vepribus densam extirpare vult, à grossioribus amputandis incipit, deinde faciliùs alias eruit. At quoniam semper aliquæ remanent profundę radices, quæ progressu temporis suos emittunt frutices; ideò est tunc necessaria noua, etsi non ita difficilis, purgatio.

Plures gradus purgationis actiuæ.

Cur purgatiua vita dicitur incipientiū.

Aduerto 3. idem prorsus dicendum esse de actiua purgatione intellectiua; nam omnes ferè defectus, cogitationes, procliuitates ad malum, etsi mortificatæ, non tamen penitus mortuę sunt; ideoque in proficientibus etiam, & perfectis interdum repullulant, vt ex factis patebit, ac propterea purgandæ sunt.

Sēper necessaria purgatio.

Aduerto 4. quòd de purgatione passiua, tam sensitiua, quàm intellectiua, cùm à Deo efficiente, vel permittente proueniat, iuxta altissimæ sapientiæ, ac prouidentiæ suę consilium, ac propositum, dari nequit certa regula, an scilicet solis incipientibus, an etiam proficientibus, ac perfectis sit necessaria, licet à posteriori possit affirmatiue concludi; quia omnes contemplatiui cuiuscumque gradus perfectionis extiterint, passi sunt aliquod passiuæ purgationis genus, tàm in

De purgatione passiua cur nequit dari certa regula.

in sensitiua, quàm in intellectiua parte; & planè pluries, & aliquando vsque ad desolationem, & ferè ad tædium, & desperationem.

Omnibus necessaria purgatio actiua sensitiua.

Dico ergo. Purgatio actiua sensitiua, nedum incipientibus, sed omnibus, & proficientibus, & perfectis, quoties fomes subministrat materiam vitiosam, vel ad vitia inclinantem, necessaria est.

Prob. Transeuntes à statu incipientium ad alios superiores non sunt impeccabiles, aut confirmati in gratia, nec extinguitur in eis fomes omnis concupiscibilis, aut irascibilis, ergo cùm possint peccare, & interdum peccent, indigent purgatione, tam ad impediendum peccatum, quàm ad delendum, si accidat. Antecedens pluribus modis prob; nam Prouerb. 24. 16. *Septies cadet iustus, & resurget.* 1. Cor. 10. 12. *Qui se existimat stare, videat, ne cadat.* Ex Concil. Vienn. vt ex Clem. *de Hæret. cap. ad nostrum, Homo in hac vita non potest tantum proficere, vt euadat impeccabilis.* Ex Concil. Trid. sess. 5. de pecc. Orig. *Concupiscentia in baptizato remanet ad agonem:* Omnis autem homo quantumuis perfectus vsque ad exitum vitæ agonizat; ergo semper plus, aut minus ei subiacet.

Ratione fomitis non extincti.

S. Bernardus *ser. 58. in Cant.* loquens de Vitiis ait, *Credite mihi, & putata repullulant, & fugata redeunt, & restincta reaccenduntur, & sopita denuò excitantur. Parum est semel putasse; sæpè putandum est; immò si fieri potest, semper, quia semper quod putari potest; si non dissimulas, inuenies.*

S. Bernardus.

Prob. 2. S. Paulus perfectus erat, ac vas electionis, & tamen fatetur, se expositum concupiscentiæ tentationi; & timori lapsus rogabat Dominum, vt illum protegeret: ergo multò magis alij proficientes, vel perfecti subiacent eiusmodi passionum periculis; & ideò indigent purgatione, vel curatiua, vel præuentiua. Antec. prob. primò generaliter, postea specialiter.

Ex facto Pauli.

liter. Rom.7. 23. inquit Apostolus, *Video autem aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captiuantem me in lege peccati, quæ est in membris meis. Infœlix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Gratia Dei per Iesum Christum,* 2. specialiter prob. ex speciali facto Pauli. 2. Cor. 12.7. *Ne magnitudo reuelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis meæ Angelus Satanæ, qui me colaphizet. Propter quod ter Dominum rogaui, vt auferretur à me.* Quidquid sit iste stimulus, omnes tamen dicunt, ad concupiscentiam pertinere. Si ergo Paulus, vas electionis, huic subiacebat passioni, quis se ab ea liberum dicet?

Apertè docet Paulus humanam miseriã fomitis perpetui.

Vnde Author libri *de Spir. & Anima*, qui est inter Opera S. August. considerans hanc animæ captiuitatem, seu inclinationem ad vitia, in cap. 62. ait, *Audi, ò anima, qualis sis, onerata peccati, irretita vitijs, capta illecebris, affixa membris, confixa curis, districta negotijs contracta timoribus, afflicta doloribus, erroribus vaga, suspicionibus inquieta, sollicitudinibus anxia, aduena in terra inimicorum, coinquinata cum mortuis, deputata cum ijs, qui in inferno sunt.* Semper ergo, & in quouis statu vitæ funibus, ac laqueis istis homo se conspicit illaqueatum, vt de lapsu timere debeat. Et Paulus ipse tam perfectus, tàm sanctus 1. Cor. 9.27. de se ait, *Castigo corpus meum, & inseruitutem redigo, ne fortè cùm alijs prædicauerim, ipse reprobus efficiar.* Et tamen de se dicebat, *Viuo ego, iam non ego, viuit verò in me Christus.* & alibi, *Adimpleo ea, quæ desunt passionum Christi in carne mea.*

Miseriæ animæ.

Timor Pauli, ne a tentatione vincatur.

Chrysost. super hunc locum dicit, *Castigo corpus meum; multum sustineo laborem, vt sobriè viuam; siquidem intractabilis est cupiditas, ventris voracitas; verumtamen eam cobibeo, & non trado me affectibus, sed affectus comprimo, & ipsam naturam multis sudoribus subycio; hæc autem dico, vt nemo à certando desperet pro virtute, nam laboriosum est.*

Chrysost.

Hinc

Sāctīſſimi Monachi de hoc timebāt, ne caderent.

Hinc ſanctiſſimi illi Monachi, qui in deſertis habitabant, etſi virtutibus magnis prædìti, ac perfecti, tot ieiunijs, & macerationibus ſua corpora affligebant, vt ea in ſeruitutem ſpiritus redigerent, & in officio continerent, ne rebellarent. Videndi ſunt Sanctus Hieronymus in Vitis SS. Hilarionis; Pauli, & Malchi; item S. Athanaſius in vita S. Antonij; Theodoretus in vita S. Simeonis Stylitæ, qui 80. annis ſuper columna, id eſt in cacumine montis, die, noctuque vix cibum, vix ſomnum admittens, vitam degit.

S. Franciſcus continuò purgationi vacabat.

Et Sanctus Pater Franciſus adeò ſanctus, adeò perfectus, tamen adhuc ſtimulis concupiſcentiæ laceſſitus, modo in niue, modo inter vepres volutabatur, carnem purgans, vt eam in ſpiritus redigeret ſeruitutem. Sanctorum Vitæ ſunt legendæ, in quibus videbitur, eos omnes quantumuis virtutibus multis præfulgentes, contiuo tamen vſque ad vitæ exitum, in agone, cum cuiuslibet generis concupiſcentiis certantes, ſiue carnis, ſiue honorum, ſiue bonorum fortunæ, ſiue aliarum rerum, vitam ſenſitiuam purgaſſe.

Purgatio intellectiua, & affectiua, omnibus ſemper neceſſaria.

Dico 2. Purgatio actiua intellectiua, & affectiua nedum incipientibus, ſed etiam proficientibus, ac perfectis multoties neceſſaria eſt.

Prob. Ex dictis in præced. capitibus 3. & 4. Purgatio actiua intellectiua conſiſtit in remotione defectuum, & vitiorum, quę in intellectu inſurgunt, v. g. ſubtilitates, & curioſitates ſuperuacuæ circa altiſſimā fidei myſteria; & vt ait Apoſtolus, *non plus ſapere, quàm oportet.* ſapere. Et Eccleſiaſtici 3. *In ſuperuacaneis rebus noli ſcrutari multipliciter; multos enim ſupplantauit ſuſpicio illorum, & in vanitate detinuit ſenſus illorum.* Multis actibus poteſt intellectus peccare, tàm circa credibilia, quàm circa agibilia, poſſent enim,

Quare intellectiua

quòd

quòd adſit, aliquod fidei obiectum negare, vel de eo dubitare. Et circa agibilia poteſt opiniones aliquas erroneas tenere, & dictare ſic agendum; poteſt de Dei miſericordia, vel iuſtitia circa ſe vacillare, & alia facere, quę dicta ſunt in c. 2. 3. & 4. quæ intellectui competunt.

At incipientes, & proficientes in contemplatione, & vita ſpirituali ſubiacent periculo lapſus in eiuſmodi, immò continuò vrgentur tentationibus circa prefata mala, & peiora intellectualia. Ergo egent purgatione curatiua, vel ſaltem præſeruatiua à caſu. Exempla multa habemus de magnis, & doctis viris, qui miſerè lapſi ſunt: conſiderentur Salomon, Nicolaus, Origenes, Pelagius; immò & Sanctus Cyprianus, qui ante Martyrium tenebat, baptizatos ab hæreticis eſſe rebaptizandos, & contendebat cum Stephano Papa docente contrarium; ſed acquieuit, & illam externam maculam glorioſo martyrio eluit. Quilibet ergo incipiens, vel proficiens, vel etiam perfectus in acquiſita contemplatiua timeat, & audiat Apoſtolum, *Qui putat ſe ſtare, videat, ne cadat*. Et iterum dicit, *Vereor, ne cùm alijs prædicauero, ipſe reprobus efficiar*. Quid dicet ſimplex homo?

Tàm incipientes, quàm alij ſub iacent periculo peccandi.

Etiam magni viri.

Idem dicendum de parte affectiua rationali, in qua inſurgere poſſunt peccata ei propria, vt in cap. 3. dictum eſt. Quilibet autem, cuiuſcumque perfectionis ſit, vſq; ad mortem peccare poteſt, & ſaltim actu tentatur ad peccata: ergo quilibet per totam vitam eget purgatione medicinali, vel præſeruatiua, vel curatiua.

Etiam affectiua purgatio ſemper neceſſaria.

Dico 3. Purgatio paſſiua cuicumque homini ſpirituali, ſiue incipienti, ſiue proficienti, ac perfecto vtilima, immò ad maius meritum, neceſſaria eſt.

Purgatio paſſiua vtilima omni hominis ſtatui.

Prob. ex factis. Deus enim per morborum, perſe-

cutionum, & diabolicarum vexationum immissiones, seu tentationes probauit, & exaltauit homines perfectos, sibique caros: ergo. Antecedens exemplis, etsi aliàs etiam adductis, probatur. Ex Sacra Scriptura. Deus pluries tentauit Abraham suum dilectum, Patrem credentium; primò per amissionem Vxoris, quam abstulerat Pharao. 2. per amissionem eiusdem, quam abstulerat Abimelech Rex Geraræ. 3. cùm præcepit ei Deus *Tolle filium tuum, quem diligis Isaac, & offer mihi in holocaustum super vnum montium, quem monstrauero.* Gen. 22. Isaac Sanctissimus per cæcitatem multorum annorum, & Tobias Sanctus homo, cęcitate à Deo immissa, purgabantur; & ait ibi Scriptura, *Hanc autem tentationem ideò Deus fieri permisit, vt posteris daretur, exemplum patientiæ: Iob. 2.* Sanctum Iob, esto gentilem, tamen perfectum, in innocentia adhuc permanentem purgauit Deus tot calamitatibus, bonorum fortunæ, ac filiorum amissione, septennij morbi, ac vlcerationis, & in sterquilinio permanentiæ afflictione: vnde in cap. 23. de se ait, *Probauit me quasi aurum, quod per ignem transit.*

[Margin: x factis. | Abrahæ purgatio multiplex | Isac. | Tobiæ purgatio. | Iob. 2.]

Ezechiam Regem tot meritis perfectum, idolatrię euersorem, legisque Diuinæ pijssimum cultorem purgauit Deus timore, ac terrore Sennacherib Regis Assyriorum, qui cum 185. millibus militibus obsidebat Ierusalem, & per singulos dies, immò & horas, per nuncios minis, & ludibrijs eum deterrebat.

[Margin: Ezechiæ Regis sancti.]

Apostolus Paulus 2. Cor. 1. 8. ait, *Non enim volumus ignorare vos fratres de tribulatione nostra, quæ facta est in Asia, quoniam supra modum grauati sumus supra virtutem, ita vt tæderet nos etiam viuere; sed ipsi in nobismetipsis responsum mortis habuimus, vt non simus fidentes in nobis,* &c. in cap. 7. 5. *Cùm venissemus Macedoniam, nullam habuit requiem caro nostra, foris pugnæ, intus timores.*

[Margin: Pauli.]

S. Petrus *in epist. 1. c 4. ait, Si exprobramini in nomine Christi, beati eritis.* Et S. Iacobus in sua epist. cap. 1. inquit, *Omne gaudium existimate fratres, cùm in varias tentationes incideritis.*

Petri, & Iacobi documenta.

Enumerat Paulus in *Epist. ad Hebr. cap.* 11. varias tribulationes quibus Deus purgauit innumeros Veteris Testamenti Sanctos, his verbis, *Alij autem distenti sunt, alij verò ludibria, & verbera experti, insuper & vincula, & carcere, lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt, in occisione gladij mortui sunt; circuierunt in melotis in pellibus caprinis, egentes, angustiati, afflicti, quibus dignus non erat Mundus, in solitudinibus errantes, in montibus, in speluncis, & in cauernis, terræ &c.*

Plurium Sanctorũ passiua purgatio.

At si vixisset Apostolus vsque ad tempora Constantini, & vidisset totam Neronianam persecutionem, deinde alias Domitiani, Traiani, Antonini, Veri, Seueri, Maximini, Decij, Aureliani, Diocletiani, Maximiani, Maxentij, Licinij, &c. qui crudelibus, & inexcogitatis tormentis tot Christianorum miriades persecuti, eos necarunt, pleniori stylo clamasset cum Salomone Sap. 3. 6. *Hi omnes in paucis vexati, in multis benè dispositi sunt, quoniam Deus tentauit eos, & inuenit illos dignos se. Tamquàm aurum in fornace probauit illos, & quasi holocausti hostiam accepit illos, & in tempore erit respectus eorum. Fulgebunt iusti, & tamquàm scintillæ in arundineto discurrent, iudicabunt nationes, & dominabuntur populis; &c.*

Ex persecutionib. Christianorũ exempla.

Hic ergo est passiuæ purgationis iustorum fructus, gratiæ augmentum, fortitudo ad sufferendum, vnio cum Deo, & æternæ gloriæ consecutio.

Fructus passiuæ purgationis.

Non ergo spirituales, & contemplatiui horreant eiusmodi passiuas purgationes, ac tentationes extrinsecas Deo volente, aut permittente, siue in corpore, siue in anima ammissas; neque ex hoc putent se

Cõsilium optimum

à Deo derelictos, aut minimè amari, vel odio haberi, sed cogitent, Sanctos omnes Veteris, & Noui Testamenti his modis fuisse à Deo purgatos ad gratiæ, & gloriæ ipsorum augmentum. Quo verò ad quascumque Dœmonis tentationes, recordentur, & seriò recogitent quod dicit S Hieron. *in epist. ad Galat. Si Saluator noster tentatus est; qui potest esse securus, intentatum se huius vitæ maria transire?* Recogitet quod dicit Paulus, *faciet Deus cum tentatione prouentum.*

CAP. IX.

Breuis instructio pro incipientibus, ac proficientibus, ex præmissis octo capitibus excerpta.

Admonitio necessaria pro incipientibus.

ADuerto, quòd quamuis contemplatiui perfecti, etiam in acquisita, ad omnium præfatarum purgationum perfectionem peruenire possint, & interdum perueniant ex peculiari Dei dono, vel saltim ad eam accedant: tamen non est necessarium, vt omnes qui contemplationi vacare intendunt, debeāt priùs ad perfectam illam purgationem peruenire; sed sufficit, si aliquam purgationem perfectè, vel vt meliùs possunt, faciant; cæteras verò paulatim, ac successiuè in dies faciant, si ad apicem perfectæ contemplationis, etiam acquisitæ, cupiunt ascendere. Ideò pro istorum consolatione aliquas regulas ex iam prolixè allatis pro incipientibus, ac proficientibus subnectam.

Prima regula.

Prima regula est, *vt tergant speculum animæ*, ex Sanctis Bernardo, & Bonau. idest si in peccatis sunt, per Sacramentalem confessionem animam purgent; & pro viribus in posterum ab eis abstinere curent. Eucharistię Sanctissimæ sumptione frequenter se muniant;

niant; Dei præcepta, & Ecclesiæ promptè, ac deuotè obseruent. Dei, & proximi dilectioni sedulo incumbant; Missas cum reuerentia, ac pietate auscultent; Sanctorum, & præsertim Beatæ Virginis, sui Angeli Custodis, ac suorum Protectorum precibus, & obsequiis incumbant. Multa pia opera.

Secunda regula est, vt in actibus meditandi se exerceant per multum tempus antequam contemplationis viam ingrediantur; hæc enim est communis, & regularis praxis spiritualium, vt docet S. Bernardus *de Scal. Claustral. initio*, & nos in *Opusc. 3. cap. 12.* docuimus; immò ex modo loquendi illius, videtur, quòd contemplatiuæ se applicans, non solùm debeat esse in meditationibus versatus, sed quòd in quolibet actu contemplandi, debeat priùs actum mediandi facere circa obiectum contemplandum; ait enim, hæc per ordinem se habere, *lectionem*, *meditationem*, *orationem*, *& contemplationem*. Et Sanct. Bonau. *in tract. Paruum Bonum particula 3.* inquit, *per meditationem ascenditur ad contemplationem*. Plura de hoc argumento diximus in citato Opusc. & capite. Incipiens ergo, & proficiens debet per multum tempus exerceri in via meditationis; & postea quoties vult obiectum aliquod contemplari, debet illud priùs meditari, & circa illud discurrere, vt ad deuotionem, & affectum excitetur; deinde illud contemplari, & hunc modum, ac regulam sequi quousque sic habituetur, vt statim ac legit, vel audit, vel cogitat aliquod obiectum contemplabile, excitetur animus ad figendum in eo oculum mentis, illudq; statim intueri, ac amare incipiat, nullo præuio discursus, ac meditatione.

2. Regula.

Meditatio necessaria

Exercitiū meditationis debet esse diuturnum.

Tertia regula incipientium, & proficientium est, vt se in actiua vita exerceant, idest in actibus mise- 3. Regula

sericordiæ spiritualis, & corporalis; hæc regula est S. Bernardi *in tract. de modo benè viuendi* ser. 53. vbi ait, *Qui priùs in actiua vita proficit, ad contemplationem benè conscendit*. Et subdit, *Actiua vita in operibus misericordiæ seruit, dum pauperes pascit, recipit, vestit, visitat, consolatur, & cætera opera misericordiæ facit*. Idem docet, & fusiùs, S. Bonau. vt in *c.* 2. *huius opusc.* & de vita actiua *in Opusc.* 4. dictum fuit, quia in actiua exercentur virtutes morales.

In vita actiua debet axerceri.

Ex SS. Bern. & Bonau.

Quarta regula incipientium, & proficientium, est, honores, & gloriam temporalem huius Mundi non quærere, nec appetere, ita docet S. Bern. *in tract. de modo benè viuendi* ser. 53. *Quicumque ad temporalem gloriam affectat, à contemplatione prohibetur*.

4. Regula

Non quærere mundi honores.

Quinta eorumdem regula, eaque plena habetur, ex S. Bern. de interiori domo cap. 14. *est cordis acie superna, & interna conspicere, Deum diligere, Deo inhærere; cuncta, quæ adsunt, tamquam non sint considerat, cunctis suis affectibus renunciat, & totus soli incumbit Dei amori. Porrò ad tantam gratiam numquam pertinget mens per propriam industriam: donum Dei est hoc, non hominis meritum. Sed absque dubio talem, ac tantam gratiam ille accipit, qui deserit curam sęculi, & agit curam sui studet se frequenter cogitare, & diligenter cognoscere quid ipse est. Redi ergo ad cor tuum, & diligenter discute te ipsum. Considera vnde venis, quo tendis, quomodo viuis, quid agis, quid amittis, quantum quotidie proficis, vel quantum deficis: quibus cogitationibus magis inuerſaris, quibus affectionibus frequentius tangaris, vel quibus tentationum aculeis à maligno acriùs impugnaris. Cùm totum interioris, exteriorisq; hominis statum, & habitum in quantum possibile est, plenè cognoueris, & non solum qualis sis, sed qualis esse debueras, de cogitatione poteris subleuari ad contemplationem Dei. Quantum namque in cognitione proficis, tantùm ad altio-*

5. Regula

Dei amor.

De Deo sępè cogitare, & ei adhærere.

ltiora semper tendis. Sic Bernardus.

Sexta regula est, vt incipientes, & proficientes quotidie studeant, vt spirituales euadant, passiones, & vitiosas inclinationes, quibus vident se affici supe. ando per moralium virtutum exercitium, quarum ictoria nequit statim, aut facilè obtineri, ideò dieim debent huic pugnæ incumbere.

At S. Bern. *in tract. vltimo suorum operum*, inscripto *Octo puncta, per quæ peruenitur ad perfectionem vitæ spiritualis*, distinctè declarat quæ sunt; & ego compenliose ea referam in gratiam spiritualium contemplantium, & maximè incipientium, & proficientium quia Sanctus iste per eorum obseruantiam magna promittit, sic dicens: *Hæc octo si benè excolueris, omnium virtutum perfectionem, & consummationem per gratiam Dei consequeris*.

Primum punctum, *vt purè, & integrè peccata tua sæpè confitearis cum magno dolore, & proposito non plus faciendi*.

Secundum, *vt non frangaris in aduersitate, & tentationé; sed sta in iustitia, ac timore, & præpara animum tuam ad tentationem*, & cætera plura, *quia, ait, D. Greg. permittit Dominus seruos suos lacerari detractionibus, vt in humilitate conseruentur*. Fortitudo in aduersis.

Tertium, *vt non misceas te hominibus interioribus, nec exterioribus in quantum potes bono modo; sed tenete solitarium sponso tuo Christo; & fuge rumores seculi, & vana colloquia, &c.* Solitudo.

Quartum, *Omni tempore debes puritati cordis studere, & cordis ostia à formis sensibilium, ac terrenorum imaginibus, quantum possibile est, habeas diligenter serata. Puritas itaque cordis inter omnia exercitia spiritualia est quodammodò finalis intentio, ac laborum omnium retributio, quam in hac vita miles Christi emeritus recipere consueuit*. Et post Puritas cordis.

mul-

multa, *super omnia autem alia tibi semper sit principalis conatus, vt animum semper sursum in contemplatione diuinorum eleuatum habeas, ne diuinis rebus, ac Deo mens iugiter transferatur. Quidquid autem ab his diuersum est, quamuis magna videantur, sicut corporis castigatio, ieiunium, vel vigilia, & similia virtutis exercitia quasi secundaria, & inferiora, iudicanda sunt tantùm expedientia, quantùm ad cordis proficiunt puritatem. Inde est, quòd paucissimi ad veram perfectionem perueniunt, quia in medijs non multùm proficuis tempus, & vires, expendunt.* Et post alia multa ait, *sapiùs contingit, quòd illud; ad quod fortassis homo se in principio astrinxit cum quadam violentia, & difficultate, posteà faciliter operabitur; & tandem cum magna delectatione, dummodò non desistat.* Et post prolixum discursum concludit hoc punctum sic. *Hæc est, fili, salutis, via, quàm tuus Arsenius seruauit, & seruari suis discipulis mandauit. Fuge, tace, quiesce. Hæc, inquam, sunt præcepta salutis. Hæc æterna sapientia ad discipulum. Item statim subinseruit. Fons, & origo omnium bonorum homini spirituali est in cella sua iugiter commorari.*

Animum ursum habere.

Paucissimi ad perfectionem perueniũt & quare.

Quintum punctum est, *vt non læteris, neque contristeris, aut sollicíteris pro amicis, aut cognatis tuis; sed committe eos Deo, & spirituale subsidium, scilicet orationum tuarum suffragia eis impende te autem mundo crucifixum reputa, & mundum tibi ad interiora extendere, tamquam omnibus amicis orbatus.*

5 Amor carnalis amicorum, & cognatorum deferendus.

Sextum, *vt sis feruens in orationibus, & meditationibus sanctis, & non tepescas. Homo enim remissus si aliquid incipiat, in principio aliquantulum strenuè agit, deinde diminuendo procedit; quia multorum est incipere, paucorum finire; sola tamen constantia coronabitur sola accipiet brauium. Nulla sine labore virtus, & ad magnam præmia non peruenitur, nisi per magnos labores. Regnum enim cælorum non desides, non remissi, non delicati; sed violenti rapiunt*

6. Feruor in orationibus.

piunt illud. Et post multa, *Sis discretus, non iudicabis aliorum facta, nec moueas te si videris aliquos minus discretos, alios ignaros, alios indoctos, alios remissos in horis, aut quibuscumque vitiis obnoxios; claude oculos quantum potes ad aliorum facta perscrutanda;* & alia multa, quæ charitatem proximi, & animi tranquillitatem concernunt.

Septimum punctum, *Sic tacens, & non multa loquens vbicumque fueris loquendo, vel respondendo leuiter, & remissa voce, placido vultu, disciplinatis moribus, pauca, & rationabilia verba loquaris; plùs diligas audire, quàm audiri, vt interrogatio magis aperiat os tuum, quàm ad non interrogata respondere. Non innitaris tuæ prudentiæ, neque confidas in proprijs sensibus, & non sis sapiens in oculis tuis. Altiora te ne quæsieris, & fortiora te ne scrutatus fueris, sed discretum, modestum, & ordinatum in omnibus te exhibeas, &c.* Silētium. 7. Loquendi modestia.

Octauum punctum. *Numquam sis otiosus; nam in desiderijs est omnis otiosus. Ama igitur scientiam scripturarum, & carnis vitia non amabis. Nec vacet mens tua varijs perturbationibus; quæ si pectori tuo insederint, dominabuntur tui, & ducent te ad delictum maximum. Semper igitur legas, aut ores, aut aliquid de sacris meditaberis. Otiositas est mors animæ, viui hominis sepultura, & sentina omnium malorum. Singulis horis singula tribue exercitia; spiritualibus spiritualia, corporalibus corporalia, In omnibus caueas tibi à peccato, & proximo à scandalo. Statim cùm sentis testimulari à vana gloria, vel quacumque tentatione principijs obsta, & sis agilis ad quacumque agenda, quæ ex alicuius admonitione, vel Diuina instigatione intelligas esse facienda. Discas tibi ipsi praeesse, & te ipsum regere, non alios. Vitam tuam ordina, mores tuos compone, te ipsum indica, apud temetipsum accusa, & condemna, nec impunitum dimitte excessum. Tibi ipsi esto durus, numquam alijs.* 8. Otii fuga. Quid faciendum, vt otiosus quis non fit. Multa cōsideranda.

Mane, præterita noctis fac à te ipso exactionem, & futura diei tibi indicito cautionem: Vespere, præterita diei rationem. Considera quantum proficias, quantum adhuc tibi restat itineris, grandis enim tibi restat via, antequam videatur Deus Deorum in Sion.

Concludit tandem, *cùm in his octo iam præmissis te exercueris, de virtute in virtutem proficiendo, esto cautus contra insidias Diaboli, ne te abducat ab eis.* Et hoc digno fine expliciunt omnes S. Bern. tractatus.

Cõclusio.

Et hoc ego fine expliciam instructionem incipientium contemplatiuorum. Cœtera ex præmissis alijs octo capitibus huius Opusculi accipienda sunt.

De proficientibus idem dicendum.

De proficientibus autem, nil aliud occurrit dicendum, nisi quod ex diuersis monet S. Bonau. *de 7. itiner. ætern. itin. 3. d. 4 art. 1. nempe, quòd dantur gradus in contemplatiuis, quod,* ait, *ostendit Greg. lib. 22. moralium dicens, Nemo infima deserens, repente fit summus, quia ad obtinendum, perfectionis meritum, oportet, vt mens quotidie in altum quasi quibusdam ascensionis gradibus perueniat, vnde, & rectè, Psalmista, dicit, Ibunt de virtute in virtutem, donec videatur Deus Deorum in Sion. Et idem Deus in gradibus eius cognoscetur, scilicet, contemplationis, cùm suscipiet eam contemplator.* Deinde adducit exemplum Lincoln. *Sicut oculi carnis infirmiores priùs susciprunt lumen solis obscurum, & magis coloribus superfusum, deinde magis confortati suscipiunt illud à coloratis medijs coloribus, & postea visu roborato plus suscipiunt illud superfulgidum coloribus albis deindè verò plus acuta sanitate, suscipiunt illud fulgentibus coloribus superfusum, vt speculis, tandem oculis perfectè sanati suscipiunt solarem radium, non autem alicui superfusum, sed in se purum ipsum solem in ipso solari lumine irreuerberatè conspicientes. Sic etiam oportet mentis oculum infirmiorem assuefieri ad concupiscendum lumen solis intelligẽtiæ priùs in grossioribus, deinde in subtilioribus donec*

Ex S. Bonau. ordo proficiendi.

Exemplũ proficientium.

De oculo infirmo, & paulatim sanato.

tan

tandem ex ipsa luminis datione multis multipliciter superfusa extendantur, & restituantur in simplicem eius radium. Et subdit S. D. *Ex prædictis apparet, quòd tàm in radioso lumine contemplationis speculatiuæ, quàm in saporoso gustu contemplationis practicæ oportet paulatim, & gradatim proficiendo ascendere, & ascendendo clarius cognoscere Deum, quia sicut dicit Vgo super Angelica Hierarchia quantò magis crescit ascensio, tantò magis crescit cognitio, donec oculus intellectualis magis, ac magis illuminetur, & inflammetur, & totus homo exterior, & interior in Deum ordinetur & hoc veriùs, & perfectiùs videtur fieri per gradus illos, qui mentem ad similitudinem cælestis Hierarchiæ purgant, illuminant, & perficiunt. Ait enim Vgo, quòd mens, quæ vult Deum contemplari, primùm purgetur, posteà illuminetur, deinde perficiatur, & tales quantò magis ascendunt, tantò magis appropinquāt Diuinitati; & tales gradus, dicit Dionysius, tam in mente Angelica, quàm in humana esse benè ordinatos.*

Lincolniensis doctrina de ordine proficiendi.

His ergo regulis instructus incipiens, Deo adiuuante, proficere poterit in virtute contemplationis; cetera eum *docebit Vnctio.*

CAP. X.

De Duratione Contemplationis.

ADuerto, quòd de hoc argumento locuti sumus *in Opusc. 2. cap. 12.* loquentes de meditatione; & ibi dicta sufficere possent; quia tamen posset aliqua difficultas peculiaris esse de contemplatione, quæ requirit maiorem abstractionem à sensibus, ideoque laborem maiorem; tyronibus satisfaciemus. Sensus ergo est, quanto temporis spatio durare debet actus contemplandi in contemplatione acquisita.

Ratio cur hoc dubium replicatur.

Sensus quæsiti.

De omnibus concurrentibus ad contemplationẽ

Aduerto 2. quòd duplex esse potest sensus quæsiti, sicut dupliciter sumi potest contemplatio. Vel enim sumitur pro toto aggregato ex præparatione, meditatione, (si fiat præuia meditatione) contemplatione ipsa, gratiarum actione, & petitione; Vel sumitur pro solo actu contemplandi. Et notandum, quòd loquimur de contemplatione acquisita; infusa enim durat quandiù Deus detinet in ea animam, cui illam infundit, vt in proprio Opusculo dicetur.

Actus cõtemplandi non potest multùm durare.

Dico ergo. Actus contemplandi non potest multum durare, sed iuxta dispositionem, & habituationem contemplantis; ad summum autem durare potest per mediam horam.

Anima retrahitur à sensibus.

Prob. prima pars ex defectu naturæ à sensibilibus obrutæ, quæ nequit per multum tempus eorum cogitatione, & affectione carere; obstrepunt enim phantasmata, deficit vigor, & attentio, & anima ad sensibilia reuertitur; quod mirè confirmat S. Augustinus *in epist. 121.* quæ est de orando Deo, sic. *Dicuntur fratres AEgypti crebras quidem habere orationes, sed eas tamen breuissimas, raptim quodammodò iaculatas, ne illa vigilanter erecta, quæ oranti plurimùm necessaria est, per productiores moras euanescat, atque hebetetur intentio.*

S. August.

Iterum S. August.

Idem S. Aug. *Confess. lib. 10. cap. 40.* de hac incertitudine durationis in contemplatione dicit. *Aliquando intromittis me in affectum multùm inusitatum introrsùm ad nescio quam dulcitudinem, quæ si perficiatur in me, nescio quid erit, quòd vita ista non erit, sed recido in hæc ærumnosis ponderibus, & resorbeor solitis, & teneor, & multùm fleo; sed multùm teneor; tantùm consuetudinibus sarcina digna est. Hic esse valeo, nec volo; illic esse volo, nec valeo, miser vtrobique.*

S. Greg.

De qua animæ lucta cum sensibus locutus est etiam S. Greg. *homil. 14. in Ezech.* inquiens, *Est autem*

con-

contemplatiua magna mentis contentio, cùm se se ad cælestia erigit, cùm in rebus spiritualibus animum tendit, cùm transgredi nititur omne, quod corporaliter videtur, cùm se angustat, & dilatatur. Et aliquando quidem vincit, & reluctantes tenebras suæ cæcitatis exuperat, vt de incircumscripto lumine quiddam furtim, & tenuiter attingat; sed tamen ad semetipsam protinus verberata reuertitur, atque ab ea luce, ad quam respirando transijt, ad sua cæcitatis tenebras suspirando redit: & infra. *Anima, quæ contemplari Deum nititur, velut in quodam certamine posita, modò quasi exuperat, quia intelligendo, & sentiendo, aliquid de incircumscripto lumine degustat; modò succumbit, quia ex degustando iterum deficit.*

Agitatio animæ cõtemplantis.

Sequitur S. Greg.

S. Bernardus pluries de re ista loquitur: *Ser. 51. in Cantic.* super illud, *fulcite me floribus, quia amore langueo,* ait. *Ergo ex bonis operibus in fide radicatis recipit consolationem mens affecta quieti, quoties sibi, vt assolet, lux contemplationis subtrahitur. Quis enim, non dico continuè, sed aliquandiù, dum in hoc corpore manet lumine contemplationis fruatur? At quoties, vt dixi, corruit à contemplatiua, in actiuam se recipit; quoniam sunt inuicem contubernales hæ duæ, & cohabitant pariter.* Hoc ergo est pro contemplatiuo remedium, vt si in actu contemplandi nequeat multùm durare, in actibus actiuæ vitæ se exerceat, vocaliter v. g. orando, legendo Sacram Scripturam, vel spirituales libros, gratias Deo agendo, petendo à Deo beneficia pro se, aut proximo, & pro Ecclesia.

S Bern.

Notanda miseria animæ.

S. Thomas de hac duratione bis loquitur. primò de omni oratione 2.2.q. 83. art. 14. in corp. dicens, *Oratio tantum duret, quantum est vtile ad excitandum interioris desiderij feruorem. Cùm verò hanc mensuram excedit, ita quòd sine tædio durare non possit, non est vlteriùs protendenda;* & refert dictum Sancti Augustini supra allatum de Monachis Ægypti, qui crebras, sed breuissimas

S. Thom.

simas. orationes faciebant. 2. in quæst. 180. art. 8. ad 2. dicit. *Contemplatio diù durare non potest, tamen quantùm ad alios contemplationis actus durare diù potest*: idest quantum ad actus antecedentes præparatorios; & quantùm ad consequentes, vt sunt, gratiarum actio, oblatio, & petitio.

Per medii horam.

De duratione per mediam horam ad summum, omnium primò locutus est S. Greg. *homil.* 14. in Ezechielem, vbi explicans illud Apocal. 8. *Factum est silentium in Cælo quasi medio hora*, tropologicè de anima contemplante intelligit, dicens, *Cælum est anima iusti quia Dominus dicit, Cælum mihi sedes est, & Cæli enarrant gloriam Dei. Cùm ergo quies contemplatiuæ vitæ agitur in mente, silentium fit in Cælo; quia cùm terrenorum actuum strepitus quiescit à cogitatione ad secretum intimum autem animus apponit. Sed quia hac quies mentis in hac vita perfecta esse non potest; nequaquàm hora integra factum in Cælo silentium dicitur; sed quasi media hora; vt neque ipsa media hor aplenè sentiatur, cùm premittitur quasi; quia mox, vt se animus subleuare cœperit, & quietis intimæ lumine perfundi; redeunte citiùs cogitationum strepitu, de semetipso confunditur, & confusus cæcatur.*

Ex S. Gr.

Digna S. Greg. obseruatio.

Idem S. Gregorius lib. 30. Moral. cap. 12. miro quidem modo id confirmat, & rationem ex conditione naturæ humanæ assignat. *Itaque bene conuersantibus, primùm solitudo mentes tribuitur, vt exurgentem intrinsecùs strepitum terrenorum desideriorum premant, vt ebullientes ab infimis curas cordis, per superni gratiam restinguant amoris omnesque motus importune se offerentium leuium cogitationum, quasi quasdam circumuolantes muscas ab oculis mentis abigant manu grauitatis, & quodam sibi cum Domino intra se secretum quærant, vbi cum illo, exteriori cessante strepitu, per interna desideria silenter loquantur. De hoc secreto cordis aliàs dictum est. Factum est silentium in Cælo, quasi di-*

Iterum Greg.

dimidia hora. Cælum quippe Ecclesia vocatur electorum, quæ ad æterna, & sublimia, dum per subleuationem contemplationis intendit, surgentes ab infirmis cogitationum tumultus premit, atq; intra se Deo quodam silentiū facit. Quod quidē silentiū cōtēplationis, quia in hac vita perfectū esse non potest, factū dimidia hora dicitur. Nolenti quippe animo, dū cogitationum tumultuosi se strepitus ingerunt etiam sublimibus intendentem, rursùm ad respiciendā terrena oculum cordis trahunt. Vnde scriptum est corpus, quod corrumpitur, aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem. Benè ergo factam silentium non integra, sed dimidia hora describitur, quia hîc contemplatio nequaquam perficitur, quamuis ardenter inchoetur. Hæc S. Gregor. Ex quibus duo habentur; & quòd parum durare possit actus contemplandi; & quòd de acquisita contemplatione loquatur, quia strepitui, & infestationi cogitationum subiecta est, & cessare cogitur; non sic est infusa, quæ tamdiu durat, quamdiù à Deo conseruatur, & strepitui cogitationum terrenarum subiecta non est.

Quomodò infelix anima à sensibilibus distrahitur, ne superna cogitet.

S. Bernardus de modo benè viuendi ser. 53. ex illo Sponsi Cant. 2. 7. *Ne suscitetis, neque euigilare faciatis Dilectam, donec ipsa velit*, tropologicè declarat de anima contemplante, sic. *Ne suscitetis animam Diuinæ contemplationi deditam, orationibus, & diuinis lectionibus occupatam, & non eam ad exteriora opera inquietare velitis, donec ipsa velit, hoc est donec expleto contemplationis tempore, admonente corporis fragilitate, velit ipsa suscitari à somno internæ quietis, & intimæ dulcedinis. Sed tamen in hac mortali vita nemo potest perfectè contemplari Deum.* Et statim adducit dictum Apocal. *de media hora*, & totam fere periodum explicationis S. Gregorij nuper adductam, quam replicare superfluum est.

S. Bern.

De media hora Bern. refert dictū S. Greg.

CAP.

CAP. XI.

An honestum, & religiosum sit procurare, & petere à Deo virtutem contemplationis.

Ratio cur hoc dubium discutitur.

ADuerto, non sine causa hoc dubium hìc proponi. Ratio est, quia quamplures, vt egomet experimento comperi, quia ignaui, desides, & mundo dediti, derident eos, qui sancto contemplationis exercitio incumbunt; immò & damnant quasi ex ambitione id faciant, vt pro Sanctis habeantur; & quòd peius est, vocant præsumptuosos, quia appetunt virtutem solis perfectis à Deo tributam; & contra documentum Spiritus Sancti, *Ecclesiastici 3. 22. Altiora te ne quæsieris, & fortiora te ne scrutatus fueris; sed quæ præcipit tibi Deus, illa cogita semper; & in pluribus operibus eius ne fueris curiosus*. Hæc, & similia seruis Dei contemplatiuis obiiciuntur. Vt ergo à calumniis Dei seruos liberem.

Ignari, & indeuoti derident contemplatiuos.

Honestū est contēplatione appetere.

Dico, bonum, honestum, ac religiosum est contemplationis virtutem appetere, pro viribus procurare, eamque à Deo petere.

Prob. euidenter. Bonum, honestum, immò perfectum est, Dei cognitionem perfectam, eiusque dilectionem appetere, procurare, & à Deo petere; hæc duo habentur in contemplatione; ergo &c. Immò ex S. Gregorio sæpè allato præsentis vitæ contemplatio, æternæ est inchoatio. Maior prob. Ad hæc duo collimat mens fidelium; & Io. 17. dicit Christus, *Hæc est vita æterna, vt cognoscant te solum Deum verum, quia misisti Iesum Christum*. Et Matt. 22. interrogatus, *Quòd est mandatum magnum in lege?* respondit, *Diliges Dominum Deum tuum, ex toto corde tuo, ex tota mente tua.* &c.

&c. Min.prob. ex sępè dictis in toto tractatu, quòd contemplatio principaliter est contuitus Diuinæ Maiestatis per fidem, cum saporosa eius dilectione. Consequentia est euidens, bonum scilicet esse hæc appetere, petere, & procurare, sicut aliæ virtutes appetuntur, procurantur, & à Deo petuntur; vnde Iacobus in sua Epist. 1. c. 5. ait, *Qui indiget sapientia, postulet à Deo, qui dat omnibus affluenter, & non improperat, & dabitur ei. Postulet autem in fide nihil hæsitans*, Et Salomon Sap. 7. de se dicit *Inuocaui, & venit in me spiritus sapientiæ, & intellectus*. Peti ergo à Deo potest, quia vt idem Iacobus ait, *omne datum optimum, & omne donum perfectum de sursùm est, descendens à Patre luminum*. Postulanda est à Deo ex S. Iacobo.

Confirmatur ex Ioanne Gersone *de Monte Contemplat. cap. 18. & de Theol. Myst. Consider. 4.* qui contra damnantes illos, qui ad contemplationem aspirant, ait. *Non est dicendum, quòd tendens ad finem contemplationis, hoc est amandum Deum toto corde, nimis in altum tendat, aut præsumptuosè agat. Immò Ecclesiastici, & Religiosi, quorum vita ad hoc ordinata est, omninò se dare debent ad hanc potiùs. quàm ad aliam: similiter & Clerici, præcipuèque Theologi; aut certè eorum scientia iam non eis auxiliabitur; aut certè inflabuntur, efficienturque vani, & superbi*. Ergo bonum est ad contemplationis virtutem aspirare, eamque procurare, & à Deo petere. Ioannis Gersonis monitio.

Confirmatur, nam, vt ex Mysticis dicam, etiam contemplatio infusa appeti potest, & à Deo humiliter peti. Siquidem Saluator Matt. 48 ait, *Estote ergo perfecti, sicut Pater vester cælestis perfectus est*. S. Petrus epist. 1. c. 1. dicit, *Ipsi in omni conuersatione sancti sitis, quoniam scriptum est, sancti eritis, quoniam ego sanctus sum*. S. Iacobus in cap. 1. inquit, *Vt sitis perfecti, & in-* Saluator adhoc hortatur.

 tegri

tegri in nullo deficientes. Siue ergo verba ista pertineant ad preceptum, siue ad consilium, nunc parum refert discutere; sufficit scire, quòd cupere possumus tales esse. At Paulus 2. ad Co. 3. 5. testatur, *quòd nō sumus sufficiētes cogitare aliquid ex nobis, tanquam ex nobis, sed omnis sufficientia nostra ex Deo est*. Et Salu. Io. 15. ait, *Sine me nihil potestis facere*. Et Matt. 7. 7. docet nos, vt, à Deo petamus spiritum bonum. *Petite, & accipietis; quærite, & inuenietis; pulsate, & aperietur vobis*. Et infra, *Quantò magis Pater vester dabit spiritum bonum petentibus se*. Contemplatio autem est spiritus, nedum bonus; sed optimus ex Christi oraculo dicente de Maria Magdalena contemplante *Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea*.

Sępè id facit Christus Dominus.

Ex S. Leone quia homo est imago Dei.

Et præclarè S Leo *inser. 1. de ieiunio*, docet, hominem curare debere, vt sit Dei imago in perfectionibus, sic. *Inuenimus hominem ideò ad imaginem Dei conditum, vt imitator sui esset authoris; & hanc esse naturalem nostri generis dignitatem, si in nobis, quasi in quodam speculo Diuinæ Bonitatis forma resplendeat*. S. Gregorius *lib. 10. Moral. c. 16.* super illud *Pauli Act. 27. 28. Nos Dei genus sumus*, ait. *Genus eius sumus, non ex eius naturâ editi, sed per spiritum illius voluntariè conditi, & adoptiuè recreati. Tantò ergo ad hanc nobilitatem quisque erigitur, quātò per imaginē ad similitudinē illius ex imitatione renouatur*.

Ex S. Gregor. quia homo est de genere Dei.

Et hoc est, quod insinuat Apost. *ad Ephes. 5. 1. Estote imitatores Dei, sicut filij charissimi*. Vnde S. Bernard. *in ser. ad fratres de Monte Dei*, ait, *Est alia imago Dei propinqua similitudo, in quantùm voluntaria, quæ in virtutibus consistit, in qua anima virtutis magnitudine, summi boni quasi imitari gestit magnitudinem; & perseuerantiæ in bono constantia æternitatis eius incommutabilitatem*. Potest ergò homo licitè, & honestè petere à Deo virtutem contemplationis, omnemque aliam, vt ad Dei perfectio-

Homo est similitudo Dei.

fectionem, quantum homini fas est, iuxta Christi documentum, accedere possit. Et Balthasar Aluarez t.3.lib.3.part.2.t.13.docet, etiam infusam posse appeti, sic. *Quamuis aequum sit, & expediens viris perfectis, à vitijs emundatis, & omni virtute praeditis, perfectam contemplationem ardenter desiderare, & humiliter petere: nemo tamen debet ad eam conari, aut quasi in ea se ponere; quia non est in potestate humana, sed venit ex benignitate diuina.* Adde, quòd vocatio ad eam sine hominis petitione à Deo, est; & tandē si potest homo petere à Deo, & vehementer appetere cōtēplationē Dei in patria euidentē, & aeternā; cur non poterit petere obscuram, & temporalem, cui illa aeterna succedit?

Ad illud arg. *Altiora te ne quaesieris*, &c. dicit Lyran. idest secreta Diuinitatis, *quia scrutator maiestatis opprimitur à gloria*. 2. Intelligitur de prophanis rebus, non spectantibus ad perfectionem, alioquin ad nullam perfectionem posset homo aspirare; omnes enim altiores illo sunt: & tamen Christus docet, vt eas procuremus.

CAP. XII.

Pro Dei serui contemplatiuis, caeterisque spiritualibus, quā à Mundanis irridentur, Consolatio.

ADuerto, quòd sicut caro contraria est spiritui, & sicut ait Apostolus, *Caro concupiscit aduersus spiritum*; ita homines mundani, & carnales contrarij sunt spiritualibus, & contemplatiuis; ita quòd ridiculis nominibus eos cognominent, & vehementer perturbent, adeò vt pudeat eos cum mundanis conuersari, ne derideantur. Ideò operae pretium duxi aliquo modo eos consolari; & ad patientiam horta- Authoris intentio.

ri, quia sancti, & sanctissimi viri talia passi sunt; & quod caput est ipsemet Sanctus Sanctorum eiusmodi se submisit irrisionibus, vt suos seruos, & verbo firmaret, & exemplo; &, vt inquit Petrus, talia passus. *Nobis reliquit exemplum, vt sequamur vestigia eius.*

Spirituales deridentur.

Consolari debét spirituales, eò quia semper ita factum est sanctis.

Dico ergo primò. Consolari debent spirituales, & contemplatiui homines, cùm irridentur, & vituperantur; quia omnes serui Dei, Deo permittente ad meritum, semper eiusmodi irrisionibus, & ignominijs fuerunt subiecti.

Prædicta fuit hæc spiritualiũ irrisio.

Prob. primò ex generali quodam dicto *Sap. 5. 4.* vbi Salomon introducit eiusmodi spiritualium irrisores damnatos, & scientes gloriam spiritualium, sic dicentes; *Hi sunt, quos aliquando habuimus in derisum, & in similitudinem improperij. Nos insensati vitam illorum æstimabamus insaniam, & finem illorum sine honore. Ecce quomodo computati sunt inter filios Dei, & inter Sanctos sors illorum est. Ergo errauimus à via veritatis, & iustitiæ lumen non luxit nobis.* Ita plane verum dicunt isti; sed sine fructu; derisores spiritualium *cæci sunt*, &, vt Christus dixit, *duces cæcorum.*

Exempla Sacræ Scripturæ. Iob irridetur.

Sacræ Scripturæ plura habemus exempla irridentium Dei seruos. Sit omnium primum de Vxore Iob, quæ sanctissimum virum tot miseriis afflictum sic illudebat, *Adhuc tu permanes in simpliciter tua; benedic Deo* (idest maledic) *& morere.* Sed dignum temeritate, & irrisione retulit responsum, *quasi vna de stultis mulieribus locuta es.*

Tobias quoque.

Tobiam Seniorem sanctum virum cęcitate afflictum eodem modo irrisum legimus *Tob. 2. Sicut B. Iob insultabant reges* (Eliphas &c.) *ita Tobiæ parentes: vbi est spes tua, pro qua eleæmosinas, & sepulturas faciebas? At Tobias increpabat eos, &c.*

Dauid irridetur ab Vxore.

Dauidem, ante Arcam Domini, cùm portaretur

à do-

à domo Obededom in Ierusalem, ludentem, saltantem, & propheticè cantantem irrisit Michol vxor eius, ironicè dicens, *quàm gloriosus apparuisti hodie Rex Israel!* 2. Reg. 6. At grauiter obiurgauit eam Dauid, tamquam filiam Regis à Deo reprobati ob nequitias.

Eliseum prophetam, postquam miraculosè aquas salsas Iericho dulcorasset, iuuenes quidam deridebant, & illudebant dicentes, *ascende calue*. Sed *duo Vrsi exeuntes è deserto, occiderunt* 42. *ex illis* 4. Reg. 2. Eliseus Propheta irridetur, sed sequitur Dei vindicta.

Ex historijs multa possent adduci exempla sanctorum, ac spiritualium virorum à mundanis irrisorum. Adducam vnum regium Sancti Ludouici Francorum Regis ex eius vita apud *Surium* t. 4. Nuncius Comitis Gheldriæ missus ad Regem pro negotio, reuersus ad illum, & interrogatus, an vidisset Regem Ludouicum, respondit, subsanans, & collum contorquens, *Vidi illum miserum Papilardum Regem grisea veste indutum, ad scapulas caputium gestantem*. Humillimus erat Sanctus ille Rex. Sed vix hæc verba finierat, *& ecce facies eius retrorsùm acta, & ita contorta perpetuò permansit*. S. Ludouicus irridetur. Sequitur vindicta.

Aliud adducam de S. Ambrosio Mediol. Archiepiscopo ex Paulino in vita eius, & Baron. anno 397. Donatus quidam Afer, sed Mediolanensis Ecclesiæ presbiter, defuncto Ambrosio, in conuiuio quodam deridebat Ambrosium, eiusque sanctitatem; sed subitò graui percussus vlcere, è loco, in quo iacebat, per alios subleuatus, in sepulchrum ductus est. S. Ambrosius irridetur. Sequitur vindicta.

Sed redeamus ad Sacram Scripturam, Paulus Apostolus, vas electionis, organum Spiritus Sancti, *Act.* 17. Athenis prædicans irrisus est à multis Philosophis Stoicis: quidam dicebant, *Quid vult seminerbius hic?* & irridebant eum. Quid plura? Iudicabatur insanus. Act. 26. 25. Præses Festus dicit ei, *insanis Paule*; Paulus Apostolus irridetur.

Appellatur insanus ob nouam doctrinam

les, multæ te litteræ ad insaniam conuertunt. Alias alibi sustinuit irrisiones, & insanum audiuit se teneri, & vocari. Vnde ad consolationem seruorum Dei de hoc gloriatur, *Nos stulti propter Christum*; idest tales reputamur à mundanis. Comune quidem inter munda nos proloquium est, cùm aliquem Dei seruum, ac spiritualem cernunt, non ambulantem per eorum vias: Est, dicunt, insanus, hippocondriacus, hypocrita; energumenus; aliquid internè fouet, &c.

De ipsomet Christo illuso, & irriso multa exempla.

At quid vltra quærimus exempla spiritualium derisorum, & mundanorum deridentium? Conuertamus mentis oculos ad prototypum, ad Magistrum nostrum, & Saluatorem Iesum Christum; & consideremus quot, qualesque derisiones, & illusiones ob singularem, præcellentemque sanctitatem, spiritualitatemque, factis, ac verbis ostensam, passus est; & in eo consoletur spiritualis, cùm irridetur, ac illuditur. Quam iniuriam; quam calumniam omnis generis non audiuit Sanctorum Sanctissimus? Non tædeat spiritualem audire, quæ ad cumulum meritorum, & ad nostrum exemplum audire passus est Dominus ob sanctitatem vitæ, ac doctrinæ. Nunc enim ex nouitate doctrinæ vocant eum *Samaritanum*, idest à fide vera Apostatam, *Samaritanus es tu, Io. 9. 18.* Nunc Dæmonium habentem, *Dæmonium habes*, ibid. Nunc dæmonium habentem, & insanum, *Dæmonium habet, & insanit, Io. 10. 20. Et exierunt tenere eum, dicebant enim, quia in furorem versus est: Marci 3. 22.* Nunc calumniantur, tamquàm Magum; & diabolica virtute operantem miracula, *Beelzebub habet; & in Beelzebub principe dæmoniorum eijcit dæmonia, Marci ibid.* Nunc vocant peruersorem populi cum sua doctrina, *inuenimus hominem hunc subuertentem gentem nostram, Lucæ 23. 3.* Nunc impedientem obedientiam sub-

In Christo consolatur spiritualis Christus has calamitates passus est.

Vocatus Samaritanus.

Insanus.

Demoniacus Magus

subditorum ad superiores, *& prohibentem tributa dari Cæsari, Lucæ* ibidem. Nunc dicunt eum non bonum hominem, sed seductorem; *Alij dicebant, quia bonus non est, sed seducit turbas, Ioan.* 7. 12. Neque post mortem Christi, abstinent ab hac calumnia, *Seductor ille, dum adhuc viueret, Matt.* 27. 63. Alij voracem, & vini amicum, *Vorax est, & potator vini, Matt.* 11. 19. Alij quòd malè instruebat discipulos, non faciens eos ieiunare, sicut faciebat Ioannes Baptista cum discipulis suis. *Matt.* 9. 14. Nunc dicunt illum amicum pessimorum hominum, conuersantem, & manducantem cum illis, *Publicanorum, & peccatorum amicus; manducat, & bibit cum publicanis, & peccatoribus.* Nunc, quòd non est verè Propheta; *Hic, si esset verè Propheta sciret vtique, quæ, & qualis est mulier, quæ tangit illum, Lucæ* 7. 39. Erat enim Magdalena peccatrix. Tædet alia ignominiosa referre, quibus Sanctissimo Sanctorum ob doctrinæ nouitatem, ac sanctitatem, quibus Pharisæi, & Iudæi omnes carebant, impiè conuiciabantur.

Subuersor.

Auertens à Principis obedientia.

Malus.

Vorax. Potator Vini.

Amicus peccatorum.

Quod non esset Propheta.

Verùm hîc non sistunt mundani aduersùs spirituales: modò derident conditiones personarum, quòd sint viles, vel artifices, muliones, pastores, vel serui, alteriusue vilis conditionis; modò derident singularitatem doctrinarum, vel exercitiorum, à quibus mundani auersi sunt. At hæc etiam in Christo Domino deridebant; dicebant enim, *Nonne hic est faber, & filius fabri? Nonne mater eius dicitur Maria, & fratres eius Iacobus, & Ioseph, Simon, & Iudas? Et Sorores eius nonne omnes apud nos sunt? Vnde ergo huic omnia ista? & scandalizabantur in eo, Matt.* 13. 55 *& Marci* 6. 3. Quasi Deus non potuisset fabrum, & filium fabri (etiam si talis fuisset Christus) eleuare ad gradum propheticum, qui potuit ad eumdem gradum eleuare

Aliæ mundanorum persecutiones.

In Christo alia deridebant mundani.

Infimos eleuat Deus

uare Dauidem pastorem ouium, Eliseum actu cum bobus arantem per Eliam manus ei imponentem iussu Dei, & sic de aliis Prophetis omnis conditionis.

Dauid. Eliseum.

Mirabantur serpentes Saluatorem Pharisei, *quomodo hic litteras scit, cùm non didicerit?* Quasi non posset Deus scientiam alicui infundere, sicut fecit cum Adamo, Salomone, Isaia, Dauide, & Prophetis omnibus, qui futura in lege etiam gratiæ à Deo didicerunt, & posteros docuerunt. Et sic respondit Saluator, *doctrina mea non est mea, sed eius, qui misit me Patris, Ioan. 9. 18.* quia à Deo sibi erat infusa.

Mirantur de litteratura.

Mirabantur, & scandalizabantur de nouitate doctrinæ, & potestate expellendi dæmones, Marci 1. 27 *Quidnam est hoc? quænam doctrina hæc noua, quia in potestate etiam spiritibus immundis imperat, & obediunt ei?* Quasi non posset Deus communicare potestatem faciendi miracula, qui eam communicauerat Moysi per annos quadraginta; postea Iosue, Heliæ, Eliseo, & cæteris. Et ita de alijs multis pharisaicis scandalis circa opera, noua quidem, & grandia Saluatoris. Inuidebant ei, quia ea ipsi facere non poterant; sed ignaui erant, & obcęcati ex inuidia; quia si voluissent sequi Christum, facere potuissent similia; nam Christus Ioan. 14. 12. dicit, *Amen dico vobis, Qui credit in me, opera, quæ ego facio, & ipse faciet, & maiora horum faciet.*

2 Scandalizantur de multis.

Si voluissent, ipsi etiam facere potuissent miracula.

Ita prorsus mundani erga contemplatiuos, meditatiuos, cæterosque spirituales faciunt. Contemnunt eos, quòd, vel sunt viles personæ, vel famuli, vel illiterati, vel negotijs applicati; vel coniungati, & huiusmodi, quasi solis Nobilibus, vel litteratis, vel anachoretis, vel vxore carentibus, vel aliis determinati status personis, Deus statuerit dona sua spi-

Sic faciũt mundani cum spiritualibus.

spiritualia largiri; & non alijs. Decipitur qui talia cogitat. *Non est acceptio personarum apud Deum; non est apud eum distinctio Iudæi, & Græci*, ait Apostolus, *sed idem Dominus omnium, diuidit singulis prout vult*. Immò Saluator testatur, humilibus Personis hæc reuelari, *Confiteor tibi Pater, quia abscondisti hæc à sapientibus, & prudentibus, & reuelasti ea paruulis*, Matt. 11. 25. & rationem assignat, *Quia ita placitum fuit ante te*. Et Deus in *Exodo* 33. 19. ait, *Miserebor cui voluero, & clemens ero, in quem mihi placuerit*.

Humilib. Deus sua confert dona spiritualia.

Et hæc est grauis illa S. Ambrosij sententia, quam semper magnifecit S. Augustinus contra Pelagium, & sequaces; *Deus, quos dignatur vocat, & quem vult religiosum, facit*.

S. Ambrosij sententia.

Hæc illa Magni Gregorij *homil.* 17. *in Ezechiel. Non enim contemplationis gratia summis datur, & minimis non datur, sed hanc sæpè summi, sæpè minimi, sæpiùs remoti; aliquando etiam coniugati percipiunt. Si ergo nullum est fidelium officium, à quo possit gratia contemplationis excludi, quisque cor intùs habens, illustrari etiam lumine contemplationis potest*. Audiant mundani; & spirituales non irrideant, neque iudicent: sed mirentur, & imitentur illos, cuiuscumque conditionis sint, quia Dei serui sunt, & à Deo vocati.

S. Greg. digna sententia.

Consolentur, & gaudeant contemplatiui, actiui, meditatiui, omnisque generis spirituales, cùm irridentur, illuduntur, ac iudicantur à mundanis; & patienter ferant; participes enim sunt passionum Christi Domini, ac Magistri, qui hæc de seruis suis præuidens, dixit, *Si me persecuti sunt, & vos persequentur*. Ioan. 15. 20. quia inquit *Matt.* 10. 24. *Non est discipulus super Magistrum*,

Spiritualium consolatio ex imitatione Christi

strum, nec seruus super Dominum suum; *sufficit discipulo, si sit, sicut Magister eius, & seruo, sicut Dominus eius*. *Vobis*, ait Petrus epistola 1. cap. 2. *relinquens exemplum, vt sequamini vestigia eius*. Saluator enim Lucæ 21. in horum solatium concludit, *In patientia vestra possidebitis animas vestras*.

Patientiæ præmium vita æterna.

Amen.

OPVS-

OPVSCVLVM SEPTIMVM.

DE CONTEMPLATIONE INFVSA, AC SVPERNATVRALI.

TERRAM incognitam peragraturus, quid de ea, eiusque incolis dicam, ignoro. Imitabor Sanctum Euangelistam Lucam, qui de Christi operibus, ac vita scripturus, cùm eum non agnouerit, testatur, se scribere ea, quæ ab iis audierat, qui cum eo fuerant conuersati. Sic & ego, qui altissimam hanc virtutem non sum expertus; ea de ipsa dicam, quæ ab aliquibus expertis audiui, & ex aliorum libris legi. Distinctè tamen, & breuiter rem peragam, illa deuitans, quæ omnes sciunt, & à præsenti negotio sunt aliena.

CAP. PRIMVM.

An detur species Contemplationis dicta infusa, *ac* supernaturalis.

ADuerto 1. quod vocabula hæc, *infusa,& supernaturalis*, in Sacra Scriptura non leguntur frequenter: cùm tamen ex eorum declaratione pendeat potior notitia huius excellentissimæ virtutis,

Hæ voces in Sacra Scriptura non legũtur.

accuratè sunt declaranda: Ideo notandum, quòd ex Gramaticis, ac Philosophis *infundere* significat rem aliquam in vas aliquod immittere:& cum hac analogia Theologi actionem illam, qua Deus siue in ordine naturæ, siue in ordine gratiæ aliquid immittit in aliquo, appellant infusionem, vt patet de infusione animæ; de infusione habituum &c. De *immissione* tamen habemus exempla in Sacra Scriptura. Gen. 2. 21 *immisit Deus soporem in Adam.* Reg. 4. 19. *Ecce ego immittam eis spiritum.* Psalm. 39. *immisit in os meum canticum nouum.* Concilia tamen Vienn.& Trident. loquentia de productione,& immissione habituum supernaturalium Fidei, Spei, & Charitatis in Baptismo, etiam paruulorum, vtuntur verbo *infusionis*. Videndum ergo, an detur aliqua species contemplationis, quæ à Deo immediatè in aliqua anima immittitur, seu infunditur.

Immissionis exempla.

Adu. 2. difficultatem (cum doctis nunc loquor) ex eo oriri, quòd cùm quælibet contemplatio consistat in actibus intellectus, & affectus, seu voluntatis, qui cum sint vitales necessariò exigunt produci à principijs intrinsicis; non videtur quomodo possent dici infusi à Deo. Scio, Scotum cum alijs docere, quòd Deus de potentia absoluta potest se solo producere actum vitalem in potentia, hac se habente merè passiuè, & per eum tendere in suum obiectum, v. g. actum intelligendi in intellectu, & volendi in voluntate; tamen hoc non videtur dicendum in hac materia, quia sine causa multiplicari non debent miracula; nec Scotus id concederet, cùm crebrò perfecti contemplatiui actus contemplandi exerceant: ideò videndum, quonam modo dicatur infusa contemplatio, quæ à potentijs animæ producitur.

Difficultas quòd dicatur infusa.

Adu. 3. similem ferè esse difficultatem de vocabulo

fu

supernaturali; quomodo scilicet dici possit supernaturalis absolutè, & quasi anthonomasticè, ad differentiam acquisitæ, cùm hæc etiam sit supernaturalis ratione obiecti, ac principij, quia ad eam concurrit auxilium supernaturale, immò speciale, & extraordinarium, sicuti sunt actus Fidei, Spei, Charitatis, & Pœnitentiæ in adultis se præparantibus etiam ad primam iustificationem, quia hi omnes ad hoc vt fiant, sicut oportet, *ex Spiritus Sancti inspiratione, atque adiutorio faciendi sunt, ex Concil. Trid. sess. 6. can.* 3. Hoc ergo dubium est discutiendum; & sic paulatim natura contemplationis istius nobilissimæ paucissimis concessę, facilè innotescet: His præmissis,

Difficultas quomodo supernaturalis.

Dico 1. Datur species quædam contemplationis valdè diuersa ab acquisita, quæ dicitur *infusa* à Deo, ac *supernaturalis*. Est communis sententia inter Theologos Mysticos.

Datur infusa contéplatio.

Prob. Datur quædam mentalis diuinorum cognitio, & amor cum tanta illustratione, & claritate ex parte intellectus, & inflammatione, dulcedine, ac suauitate ex parte voluntatis, quæ humana industria, aut labore haberi non possunt; & quæ non omnibus Dei seruis meditationi, aut contemplationi vacantibus, sunt communes, vt isti fatentur, ergo sunt à Deo, immissæ, & sic infusæ. Conseq. est euidens, id enim vocamus infusum, quod in anima reperitur, & ordinis naturæ non est.

Antec. patet ex confessione Sanctorum, qui eas qualitates in se ipsis experti sunt, & in suis scriptis id testati sunt; sicut S.S. Dionis. Areop. Bernardus, Thomas, Bonau. Theresia, & alij plures. Si igitur illi talem contemplationem experti sunt, alij vero non; & illa non potest esse à Dœmonis virtute, est à Deo; quia ex epistola Iacobi, *Omne datum optimum, & omne donum*

Ex confessione Sanctorum.

per-

perfectum de sursum est; descendens à Patre luminum.

Prob. 2. ex multis qualitatibus antecedenter, comitanter, & consequenter ad hanc contemplationis speciem concurrentibus, quæ non nisi à Deo produci, ac immitti possunt in anima, vt passim ex dicendis patebit: ergo admittenda est hæc contemplationis species dicta *infusa*, & *supernaturalis*; neque vlla est inter Theologos præsertim Mysticos de re ista controuersia, sed de sequentibus: ideo.

Cur infusa. Dico. 2. quamuis actus illi cognoscendi, & amandi, in quibus consistit contemplatio hæc, sint elicita ab intellectu, & voluntate creati, tamen ex connexione multarum qualitatum infusarum, contemplatio dicenda est infusa.

Prima pars clara est, quia omnis contemplatio, etiam Beata in Patria, est visio, & fruitio Dei elicita ab intellectu vidente, & voluntate amante; & in toto præcedente tractatu de contemplatione ex his actibus constituta, iugiter locuti sumus: hæc autem, quā dicimus infusam, in essentialibus constitutiuis cõuenit, immò est eadem cum acquisita, vtraq; enim est Dei, seu diuinorum intuitus, cum saporosa dilectione.

Prob. secunda pars, & declaratur partim hic, partim in sequenti capite. Multa infusa à Deo, vt dicemus, concurrunt ad hanc contemplationem, Omnium primò, efficax Dei auxilium, quo Deus retrahit intellectum, & voluntatem contemplantis à consideratione, ac affectu aliarum omnium rerum. 2. infusum, est donum Spiritus Sancti, quod vocatur intellectus concurrens cum potentia intellectiua ad actum intuendi. 3. infusum, est donum Spiritus Sancti dictum sapientia, quæ facit sapere, gustare, & delectari de obiecto cognito. 4. infusum, est efficax

Multa infusa.

adiu-

adiutorium, quo Deus concurrit cum intellectu ad actum illum intuendi, & cum voluntate ad actum fruendi illo; & detinet has potentias in illis actibus, nec permittit eas distrahi ad alia obiecta. 5. infusum, est productio speciei nouæ præsentantis obiectum; vel noua ordinatio antiquæ, si aderat, ad clarius repræsentandum. 6. infusum, est magnum lumen seu magna illustratio in intellectu, ita ut quasi euidenter videat obiectum, & magna inflammatio in voluntate, ita ut sibi videatur ardere. 7. infusum, est vehemens suauitas, iucunditas, ac delectatio sequens.

Septem infusa concurrunt.

Ex his ergo tot infusis perfectionibus actibus illis intuendi, ac amandi coniunctis, totum hoc complexum dicitur infusum; & sic contemplatio illa iure optimo dicitur infusa; quia denominatio semper fit à digniori; quę quidem qualitates, ac dona infusa non concurrunt in contemplatione acquisita; ergo ex hoc capite dicitur infusa.

Dico 3. Quamuis actus intuendi, & amandi, in quibus consistit contemplatio, eliciantur à potentijs creatis; tamen ratione principiorum ad eos concurrentium, aliarumque qualitatum connexarum super naturalium, contemplatio est supernaturalis.

Prima pars patet ex præcedenti conclusione; quia intuitus obiecti diuini, seu reuelati, elicitur ab intellectu humano, & amor à voluntate; Potentiæ istæ creatæ sunt, & naturales: ideò.

Cur super naturalis.

Secunda pars probatur quoque, sicut præcedens: omnia enim illa, quæ diximus concurrere ad contemplationem, & denominant eam infusam, sunt supernaturalia, quia à Deo procedentia, operante, non in ordine naturę, sed ordine gratię, igitur actus ab eis procedentes sunt supernaturales, idest super naturæ vires eliciti.

Con-

Confirmatur à pari: Actus Fidei, Spei, Charitatis, Pœnitentiæ, &c. qui proueniunt ab his habitibus supernaturalibus; vel etiam ab auxilijs solis supernaturalibus, vt accidit in prima adultorum iustificatione per Baptismum, communiter à Theologis supernaturales existimantur, quia supra vires naturæ facti; ergo multò magis contemplatio, de qua loquimur; cum ad eam concurrant tot principia supernaturalia, & comitentur alia plura supernaturalia.

A paritate fidei, &c.

Neque obstat, quòd ad eam concurrat natura, eo quòd sit actus vitalis, & hominis: quia sunt plura, & potiora principia, & comitantia supernaturalia, quæ ad eam concurrunt, quàm sit ipsa natura, ac proinde à dignioribus denominatur; sicut contemplatio Beatorum licet à potentiis creatis sit; quia tamen istæ eleuatæ sunt per habitus supernaturales luminis gloriæ, & charitatis consumatę, qui supernaturales sunt, & obiectum est supernaturale, beata illa contemplatio, est, & dicitur supernaturalis; ita in casu nostro.

Paritas de Beati.

Dices. Acquisita quoque contemplatio pendet à principio, & obiecto supernaturalibus; & tamen non dicitur supernaturalis, sed communiter dicitur naturalis. Item actus Fidei, Spei, Charitatis &c. sic se habent, ergo non datur contemplatio dicta absolutè supernaturalis.

Resp. quòd etiam illa, sicut & actus Fidei, & Spei, &c. sunt de ordine supernaturalium communium, quę regulariter eueniunt. At ista, ad quam tot supernaturalia concurrunt, & rarò accidit, & paucissimis conceditur, supernaturalior (vt ita dicam) est, & anthonomasticè, ac per excellentiam talis dicenda est.

Diuersus ordo supernaturalium.

CAP.

CAP. II.

Quibus nominibus describatur infusa hæc contemplatio.

ADu.1.hanc nobilem virtutem ratione excellentiæ, siue sui, siue causarum, siue effectum, siue proprietatum eius, diuersis vocabulis vocari à Mysticis Theologis. Ideò, vt paulatim eius notitia legentibus innotescat, hæc nomina, eorumque ethimologias explicabo.

Adu.2. Contemplationem infusam his nominibus appellari: *Mystica Theologia: Sponsalitium animæ cum Deo; Osculum Dei; Ingressus animæ in diuinam caliginem; Silentium, & Otium; liquefactio animæ; Annihilatio Experimentalis Dei cognitio habita de Deo per amoris vnitiui complexum.* Singula declaremus.

Dicitur *Mystica Theologia*, quod est principale nomen; quia est secreta cum Deo collocutio; & sic dicitur, eo quòd mystica significat *secretum*, & theologia *est sermo Dei*. Mystica Theologia cur.

Dicitur *Sponsalitium* animæ cum Deo, & desumitur ex Canticis, vbi de sponsa, & sponso sæpe fit mentio. Tropologicè autem sumpta sponsa, est anima: sponsus verò Christus, & tale dicitur ab effectu, quia per eximiam Charitatem anima contemplantis vnitur; ac desponsatur cum Deo. De hoc sponsalitio fit sæpè mentio in Sacro textu Cant. 3.11. *in die desponsationis eius, & lætitiæ cordis illius.* Oseæ 2. *sponsabo te mihi in sempiternum*; & infra, *sponsabo te mihi in fide.* Sponsalitium.

Dicitur *Osculum Dei* ab effectu, & desumitur ex *Cant. primo, osculetur me osculo oris sui*, & in c.2. atque 8. Sponsa, quæ tropologicè est anima, dicit. *Laua eius sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me.* Osculum

Ingressus in caliginem.

Dicitur *ingressus animæ in diuinam caliginem*, ab effectu, & desumitur ab Exodi 24. *Vocauit Dominus Moysē de medio caliginis die septimo*. Tantum enim est lumen in intellectu, tantaque illustratio, vt obfuscetur, & caliget, à paritate oculi corporei aspicientis Solem, ex cuius lumine obfuscatur, & caligat: sic se habet cōtemplans diuina in tanto lumine, vt postea dicetur, cum hac tamen differentia, quòd oculus corporis à tanto lumine læditur, at intellectus à lumine illo Diuino confortatur.

Silentium

Dicitur *Silentium*, ab effectu, quia dum anima detinetur in contemplatione, nec vocaliter cum Deo loquitur petendo, laudando, aut gratias agendo, tacet, quasi discipulus audiens suum magistrum Deum ei loquentem, seu reuelantem aliquid, vel simpliciter ostendentem aliquod obiectum, quod anima intuēs, admirans, & suspensa silenter manet.

Otium.

Dicitur *Otium*, ab effectu, non quia anima contemplans nullum actum per suas potentias intellectum, & voluntatem faciat; nam vere, & realiter intellectus vitali modo intuetur diuinum, seu reuelatum obiectum, & voluntas suauiter illud amat; & hę sunt maiores, & digniores actiones, quas potest anima in hac vita sortiri. vnde S. Bern. ait, *Contemplatio non est otium, sed omnium negotiorum negotium*. Sed dicitur otium animæ, quia dum hæc detinetur à Deo, in contemplatione sui, Dei, vel alterius reuelati obiecti; ipsa non potest vti potentijs inferioribus, neque ipsomet intellectu, aut voluntate ad cognitionem alterius obiecti, vel sinimet, nec vllum alium actum potest exercere, & ideò dicitur *otiosa* manere, & propterea à Sanctis Augustino, Gregorio, Bonauent. & alijs vita contemplatiua dicitur *otiosa*, actiua verò laboriosa, figuratæ in Magdalena, &

Martha, hac laborente, illa otiante, vt in suo loco dictum est.

Dicitur *liquefactio*, ab effectu, & desumitur ex Cant. 5. *Anima mea liquefacta est, vt locutus est*, idest, *sponsus meus*. Et ex psalm. 21. *factum est cor meum tamquam cera liquescens*: similitudo sumitur à Sole, vel igne liquefaciente ceram, vel glaciem: sic anima contemplantis Deum, aut aliquid reuelatum à Deo, cùm prius velut glacies se habebat, ex Dei auditu, & feruore charitatis in Deum, inflammata, quasi liquefit: & hoc fortasse voluit exprimere Apostolus in 2. Cor. c. 3. *Nos autem omnes reuelata facie gloriam Domini speculantes, & in eamdem imaginem transformamur à claritate in claritatem, tamquam à Domini spiritu*. — Liquefactio.

Dicitur *Annihilatio*, & desumitur à psal. 3. 86 *substantia mea tamquam nihilum ante te*, Quia per contemplationem, & vnionem cum Deo, & transformationem in eum, se habet, ac si non esset, vnde Apostolus ad Galat. 2. 29. *Viuo ego, iam non ego, viuit verò in me Christus*; & ideo anima in contemplatione obliuiscitur omnium creaturarum, & suimet, quasi non sit; vt de effectibus contemplationis dicetur. — Annihilatio.

Dicitur à Dionis. Cartus. *Secretissima Dei locutio cum anima; & ardentissima Diuinæ Caliginis intuitio; cum sapore magno, & dulcedine*.

Dicitur à S. Dionisio Areop. *de diu. nom. c. 3.* Sapientia, & hoc non solùm, quia est altissimorum reuelatorum cognitio, sed quia saporem suauissimum in anima contemplantis adducit, ideò *sapida, seu saporosa est contemplanti*. — Secretissima Dei locutio. — Sapientia

A Ioanne Gersone *Alphabeto 3.* sic describitur, *Infusa contemplatio est experimentalis cognitio habita de Deo per amoris vnitiui complexum. Vel sapida cognitio de Deo, dum ei supremus apex affectiuæ potentiæ realiter per amorem vnitur*. — Alia descriptio.

His, alijsque dignis encomijs describitur, & appellatur sancta hæc contemplatio à Deo infusa, ac supernaturalis.

Non est scientia, & cur.

Omnes autem Theologi Mystici, in hoc conueniunt, quòd contemplatio hæc non sit dicenda scientia; quia scientia est discursiua, & euidens cognitio: non sic contemplatio, cùm sit simplex intuitus veritatis reuelatę, cum obscuritate; licet lato vocabulo, & ex alio capite dici debeat scientia, quia est diuinorum certissima, & infallibilis notitia.

CAP. III.

Quomodo definiri possit infusa, ac supernaturalis contemplatio.

Difficultas definiendi eam.

AD 1. quòd tales, tantæque sunt huius nobilissimæ virtutis perfectiones, tàm ratione principiorum, & effectum, atque eam concomitantium, quàm ratione suæ intrinsecè naturæ, vt nullatenus possit rigorosa, seu dialectica definitione per genus, & differentiam tantùm explicari. Ideoque, qua breuiori, & expressiori poterimus descriptione, eam explicabimus pro nunc: singulas autem qualitates; principia, effectus, & comitantia illius, in progressu istius operis aperiemus.

Ad 2. quòd ex duobus præcedentibus capitibus adumbrata fortè videtur infusæ huius contemplationis natura: nihilominus pro faciliori notitia, breuiori formula, quæ possit memoriter retineri, definitionem, seu veriùs descriptionem eius cum sua explicatione hìc subnectam, ideo.

Dico, quòd infusa contemplatio sic potest definiri. *Est simplex intellectualis intuitus cum sapida dilectione diui-*

diuinorum, aliorumque reuelatorum, procedens à Deo speciali modo applicante intellectum ad intuendum, & voluntatem ad diligendum ea reuelata, & concurrente ad eos actus per dona Spiritus Sācti, intellectum, & sapientiam cum magna illustratione intellectus, & inflammatione voluntatis.

Definitio infusæ contempl.

Prob. seu explicatur hæc definitio: dicitur *simplex intellectualis intuitus*; sic enim definitur à SS. Thoma, & Bonau. contemplatio genericè sumpta, cuius hæc est species, vt diximus in *Opusc. 3. c. 3.* ad differentiam meditationis, & Theologiæ speculatiuæ, quę sunt discursiue.

Particulæ diffinitionis.

Dicitur, *cum sapida dilectione voluntatis*, quia, vt in citato loco dictum est, in duobus his actibus intellectus, & voluntatis consistit contemplatio quæcumque; ad differentiam Theologiæ, siue fidelium, siue infidelium, quæ considerat Deum, at sine affectu, seu dilectione: Contemplatio verò de necessitate includit vtrumque.

Dicitur, *Diuinorum, aliorumque reuelatorum*; quia, vt diximus *in Opusc. 3. c. 13.* hæc sunt obiecta contemplationis genericè sumptæ; ad differentiam scientiarum naturalium, quæ intellectuales quidem sunt; at non habent pro obiecto reuelata diuina, & creata.

Dicitur, *procedens à Deo speciali modo applicante intellectum ad intuendum, & voluntatem ad diligendum ea obiecta*, ad differentiam contemplationis acquisitæ, ad quam proprio labore, & studio, licet cum Dei auxilio, homo se applicat, & distrahit se à cogitatione aliarum rerum. At pro infusa res aliter se habet; nam siue homo legat, siue audiat aliquem loquentem de mysterio aliquo reuelato, siue de illo cogitet, siue illud meditetur: de repente Deus firmat, & figit illum in eius intuitu, ac dilectione, impediens omne aliud, siue causam, siue obiectum, quod possit distrahere; &

in-

interdum sine lectione, auditione, aut meditatione, Deus infundit cogitationem aliquam, mouendo in intellectu speciem alicuius mysterii, & firmat, ac figit intellectum in eius intuitu, & voluntatem in eius dilectione, & sic Deus immediatè applicat has potentias ad eos actus, & prohibet, ne aliò diuertant.

Dicitur, *Deo concurrente ad actus illos cum potentiis per dona Spiritus Sancti, dicta intellectus, ac sapientiæ*: Hæc enim, vt dicemus, sunt principia, seu causæ contemplationis infusæ, ad differentiam contemplationis acquisitæ, quæ non procedit ex his donis.

Dicitur, cum magna illustratione intellectus, & cum magna inflammatione voluntatis; quia donum intellectus, & sapientiæ hoc efficiunt, vt infra dicetur. Nam, vt Mystici dicunt, per fidem obiectum videtur, tamquam in nocte obscura; per donum intellectus videtur quasi in aurora; per lumen gloriæ in Patria, euidenter, quasi in meridie: & voluntas charitate maxima inflammata obiectum illud sic ab intellectu visum ardenter diligit, & per sapientiæ donum, in eo suauissimè delectatur, & iucundatur. Experientia contemplatiuorum, à quibus ista didici, hæc docet.

Magna inflammatio & illustratio.

Hæc est compendiosa infusæ, ac supernaturalis contemplationis descriptio; hæc autem omnia, sicut & alia plura ei connexa distinctiùs, & diffusiùs explicabimus in sequentibus.

Qui ergo cōperiet, hæc prædicta in se certò, & sine vllo dubio verificari; sciat, se à Deo infusam contemplationem eleuatum; idest, si experiatur se absque suo labore distractum à creaturarum consideratione, & fixum in alicuius diuini reuelati intuitu, & cum gustu, ac dulcedine illud amare, ac lumine magno illuminari, & charitate inflammatum omnia alia contemnere,

nere, infusa contemplatione potitur;sed consulat doctos,ne decipiatur, putans ea habere, & non habeat.

CAP. IV.

In quibus conueniunt contemplatio infusa, & acquisita.

ADd. quòd quamquam in Opusc. 3. in cap. 11. de conuenientia, & disconuentia harum contemplationum multa dixerimus:ab re tamen non erit si eadem,& alia hic replicamus, vt notitia infusæ cōtemplationis clariùs elucescat. Alibi de hoc actum est.

Dico ergo. Istæ contemplationum species,seu gradus,conueniunt primò in essentialibus naturalibus. Ambæ enim consistunt in actibus intellectus, & voluntatis,nempe in simplici intuitu obiecti reuelati, & dilectione eiusdem:neque de hoc est vlla difficultas.

Dico 2. Conueniunt in subiectis earum. Ambæ enim subiectantur in eisdem potentiis immediatè;intellectu scilicet, ac voluntate: quia actus vitales in eisdem potentiis recipiunt, a quibus eliciuntur, cùm sint immanentes. In quibus conueniūt

Dico 3. Conueniunt in aliquibus subiectorum dispositionibus tàm extrinsecùs, quàm intrinsecùs: de primis probatur; quia vtrique contemplantes debent esse exercitati in vita actiua, seu exercitio virtutum moralium. Vtrique esse debent exercitati in meditatione,ac lectione,vel auditione Scripturæ Sacræ,ac librorum spiritualium(regulariter loquendo) nam posset Deus aliter disponere. Vtrique debent esse in vita purgatiua aliqualiter exercitati; ideo dixi *in aliquibus*; quia plura & maiora præfatorum exercitia requiruntur in contemplatiuis per infusam,quàm

in contemplatiuis per acquisitam, De intrinsecis aliquibus pariter notum est; quia in vtrisque requiritur munditia cordis, seu status gratię, motiuum charitatis, auxilium Dei efficaciter vocantis, & adiuuantis: illustratio aliqua in intellectu, & inflammatio in voluntate, licet maiores in infusa, quàm in acquisita, & actus virtutum Theologalium.

Regulariter requisita.

Dico 4. Hæc duę contemplationes conueniunt in obiectis contemplabilibus, licet ad plura ex Dei fauore se extendat infusa. Ratio primi est; quia omnia reuelata, & per fidem credita, atque credenda attingere potest acquisita, & infusa, eaq; simplici, ac firmo intuitu intueri, & affectu prosequi, cum ordine ad Deum si creata sint, immediatè verò, si diuina.

Eadem obiecta.

Ratio secundi; quòd scilicet plura ex Dei fauore respicit infusa, est; quia in hac Deus ostendit aliquando, & reuelat aliqua noua nondum reuelata, spectantia ad bonum priuatum contemplantis, vel alterius, aut etiam ad bonum publicum agibile, vel si illa, quæ ostendit iam reuelata sunt, cum aliqua tamen noua, & adhuc non reuelata circumstantia interdum ostendit, seu reuelat in infusa, & alia obiecta noua; in quibus casibus nouarum reuelationum, hæ magna maturitate erunt ab Ecclesia examinandæ, ne adsit deceptio.

Dico 5. Conueniunt regulariter in mediis cognoscendi, seu intuendi obiecta. Quia vtrique contemplantes cognoscunt, seu intuentur obiecta non in seipsis, sed in speciebus ea repræsentantibus intelligibilibus, & imaginariis: si materalia, seu corporalia sint obiecta in imaginariis; si purè spiritualia in intelligibilibus vt dictum fuit in *Opusc. 3. cap. 14.* & dicetur infra *in cap. 13.* An verò alio modo possit Deus ea ostendere, quam per species; & an etiam oorporalia,

In mediis cognoscendi obiecta conueniũt

ralia,

ralia, vel ſpiritualia, ex corporalibus deſumpta poſſint ſine imaginarijs ſpeciebus, ideſt ſine phantaſmatibus, cognoſci per ſolas intelligibiles, vel alio modo infra in *c.13.* diſcutietur.

CAP. V.

In quibus differant Contemplatio infuſa, & acquiſita.

ADu. quòd in hoc Capite maximè innoteſcet natura, ac perfectio infuſæ contemplationis: & licet *in Opuſc.3. c.11.* omnes ferè inter eas adduxerimus differentias pro diſcernenda acquiſita contemplatione, quam indocti aliqui negabant, nunc verò pro diſcernenda infuſa, iterum eas referemus.

Differentiæ plures

Prima.

Dico 1. Prima differentia eſt, quia regulariter infuſa requirit in ſubiecto contemplante multò plures diſpoſitiones, quàm acquiſita, nempe vt per viam purgatiuam tranſierit, & per multum tempus in ea ſe exercuerit, donec paſſiones concupiſcentiæ, & iracũdiæ domuerit, & per omnium virtutum moralium exercitium, carnem, ſeu ſenſum rationi ſubiecerit; omniumq; rerum, famæ, honoris, gloriæ mundanæ &c. deſiderium compreſſerit, & alias purgationes fecerit, quas in *Opuſc.6.* per plura Capita retulimus; quæ quidem diſpoſitiones non omnes ſunt neceſſariæ in acquiſita, ſed aliquæ ſufficiunt.

Secunda.

Dico 2. Secunda differentia eſt, quia in acquiſita, homo proprio labore, & multa cum difficultate, præuiaque lectione, vel recordatione, in meditatione alicuius obiecti reuelati diſtrahit ſe à cogitatione aliarum rerum, & applicat ſe ad fixe, & ſimpliciter intuendum illud, ac amandum. At in infuſa homo legens, vel cogitans, aut meditans aliquod obiectum

reuelatum, sine suo labore, aut studio à Deo distrahitur à cogitatione omnium aliarum rerum, & ab eodem applicatur, & detinetur sic applicatus ad intuitum, & amorem illius obiecti cum admiratione eius.

Tertia Notabilis differentia. Dico 3. Tertia differentia est; quòd pro acquisita lumen fidei cum auxilio supernaturali sufficit ad intuendum obiectum reuelatum: At pro infusa hæc non sufficiunt, sed lumen maius concurrit, & adeò magnum interdum, vt intellectus caliget, & obfuscetur; sed ab eodem confortetur.

Quarta. Dico 4. Quarta differentia, est, quòd pro infusa Deus concedit animæ contemplatiui duo dona Spiritus Sancti in gradu eminenti, nempe donum intellectus, & donum sapientiæ; quæ concurrunt effectiuè cum potentijs intellectu, & voluntate ad contemplationem; quæ dona non conceduntur pro contemplatione acquisita. Quid autem faciant ista dona, dicetur postea.

Quinta. Dico 5. Quinta differentia est, quòd in acquisita rarò accidit extasis, seu perfecta alienatio à sensibus omnibus; At in infusa accidit sæpè.

Sexta. Dico 6. Sexta differentia, est quòd per acquisitam non agnoscuntur alia obiecta, nisi ea, quæ antea per fidem erant credita; neque acquiruntur nouæ species aliorum obiectorum priùs non cognitorum. At per infusam Deus non ostendit solùm ea, quæ ante fuerant credita; sed vel ostendit eadem cum nouis circumstantiis, ac perfectionibus, vel reuelat noua obiecta infundendo nouas eorum species; vt postea dicetur.

Septima. Dico 7. Septima differentia est, quòd acquisita multùm remota est ab osculo Dei, ac perfecta vnione animæ cũ Deo, in qua consistit perfectio, & fælicitas, quæ obtineri potest à Deo in hac vita mortali.

At infusa est valdè proxima tali osculo, & vnioni, vt dicetur de effectibus infusæ.

Dico 8. Octaua differentia, est, quòd in acquisita, nec statim, nec in magno aliquo gradu sentitur suauis, ac dulcis sapor, & gustus, qui sentitur in infusa: sed potiùs molestia, amaritudo, & repugnantia sensus, eo quia in illis contemplatiuis adhuc frenatæ non sunt passiones. At in infusa contrariū accidit; quia ea regulariter non conceditur, nisi perfectè purgatis, & sic nulla est in eis molestia, nullaque repugnantia, sed perfecta subiectio rationi, & Deo eam regenti. Octaua differētia.

Dico 9. Nona differentia est, quòd de adipiscenda acquisita multæ dantur regulæ, & si omnes vellent illam adipisci, eas obseruantes adipiscerentur. Non sic se habet infusa; nullæ enim assignari possunt regulæ, per quas certò, & infallibiliter, si homines vellent, possent ad eam peruenire; sed Deus pro sua benignitate concedit eam cui vult; & licet vita actiua etiam perfecta, ipsaque acquisita contemplatio sint bonę dispositiones, à quibus moueri posset Deus ad concedendum infusam; tamen nec necessario, nec infallibiliter ad eam perducunt; ideo rarissimi, vt notum est, ea potiuntur. Nona.

Dico 10. Decima differentia est, quòd per acquisitam homo non ita fit supra se, & extra se, vt dum in ea est, nil aliud, neque seipsum dignoscat, nec reflectere possit supra se: At hoc accidit in infusa, in qua existens, obliuiscitur omnium, etiam sui, nec potest reflectere supra seipsum, nec reflectere in ea cognitione. Decima.

Dico 11. Vndecima differentia est, quòd post actum contemplationis acquisitæ potest homo recordari eorum, quæ contemplatus est, & aliis narrare. At post actum infusæ, qui eam habuit rarissimè re- Vndecima

Multa digna pro infusa.

cordetur de ijs, quæ vidit; & nescit, nec potest alijs narrare, vt testantur B. Angela de Fulgineo, S. Theresia, S. Petrus de Alcantara, & B. Ioannes de Cruce; qui omnes dicunt se non potuisse distinctè referre, quæ in ea contemplatione videre solebant, & inuenire non potuisse verba, quæ ea explicarent; nisi quando Deus aliqua reuelabat, quæ alijs essent communicanda; & de eiusmodi contemplatione fortè locutus est Paulus, 2. *Cor.* 12. quando *raptus est vsque ad tertium Cælum*, & dicit, *siue in corpore, siue extra corpus, nescio, Deus scit. Et vidi, & audiui arcana verba, quæ non licet homini loqui.*

Duodecima.

Dico 12. Duodecima differentia est, quòd modus operandi acquisitæ humanus est, vt sunt actus meditandi, credendi, sperandi &c. At modus operandi infusæ est supra naturam, tales enim contemplatiui aguntur potiùs, quàm agunt; de quibus verificatur illud Apost. Rom. 8. *Qui spiritu Dei aguntur, ij sunt filij Dei.* Nam à Deo abstrahuntur à consideratione aliarum rerum; ab ipso rapiuntur, & applicantur ad intuitum obiecti reuelati, & amorē illius; & ab eodem in eius intuitu, & amore detinentur quantum Deo placet.

De illustratione, suauitate, & alijs effectibus magnis, & mirabilibus infusæ, loquemur infra.

CAP. VI.

De obiecto Contemplationis infusæ.

ADu. 1. Quòd hîc inquirimus quid videat contemplans per hanc infusam contemplationem; num sola diuina; num etiam creata, & an aliquando videat Dei essentiam euidenter, & clarè vt est in se, sicut Beati.

Adu.

Adu. 2. Quòd Deus, & diuinæ eius perfectiones regulariter duplici modo à fidelibus apprehenduntur, & cognoſcuntur, nempe per poſitionem, & negationem: primo modo per conceptus poſitiuos, vt ens ſubſtantiale, infinitum, immenſum, omnipotens, omniſciens, optimum, amabiliſſimum, &c. Secundo autem modo per conceptus negatiuos, ideſt cum omnibus præfatis prædicatis, remotis imperfectionibus, v g. vt ens ſine principio, & fine; vt ſubſtantia ſimplex, ſine vlla compoſitione; & ſine accidentibus; vt à ſe ſine dependentia ab aliquo, & cæteris ſimilibus. Non puto neceſſarium de his ſubtilitatibus hic loqui; quia neque contemplanti neceſſariæ ſunt; intuetur enim, & amat obiectum eo modo, quo ſibi à Deo oſtenditur; & ſi Deus ſe ei oſtendat ſub conceptu poſitiuo, ſic illum intuetur, & amat, ſic etiam ſi ſub negatiuo. In acquiſita verò eligi poteſt modus contemplandi, ſcilicet per affirmationem, vel negationem.

Dupliciter apprehendũtur diuina.

Dico 1. Principale obiectum infuſæ contemplationis eſt Deus, ſeu Sanctiſſima Trinitas, cum ſuis diuinis intrinſecis perfectionibus.

Principale obiectũ eſt Deus.

Prob. 1. ex communis orationis definitione, quæ *eſt aſcenſio, ſeu eleuatio mentis ad Deum*; omniſque proinde oratio Deum primario reſpicit, ergo etiam hæc contemplatio.

2. Hæc contemplatio eſt (vt ſupra dixi) *Secretiſſima locutio cum Deo*; & ideo dicitur *Miſtica Theologia*. Ergo primarium eius obiectum eſt Deus, ac Diuina.

3. Theologia Scolaſtica habet pro obiecto principali Deum; quia de eo inquirit primario: ergo Theologia hæc Miſtica, & experimentalis, vt ait Gerſon, Deum principaliter reſpicit.

4. Per hanc fit ſponſalitium animæ cum Deo, ipſe-

ipſeque Deus ſit ſponſus animæ. Ergo ipſe principaliter eſt hujus contractus extremum.

Multæ rationis.

5. Hæc contemplatio dicitur, *ingreſſus caliginis*, eo quod oculus mentis in magna claritate, ac lumine diuini obiecti caligat, & obfuſcatur; ergo obiectum hoc Deus eſt.

6. Contemplatio acquiſita habet Deum pro principali obiecto: ergo etiam infuſa.

7. Contemplationi iſti ex S. Gregorio ſuccedit contemplatio beata in Patria: ergo cum hæc habeat Deum vt principale obiectum, etiam illa.

Dico 2. Omnia facta, & dicta reuelata in S. Scriptura ſunt obiecta ſecundaria infuſæ cõtemplationis.

Obiecta ſecundaria.

Prob. Omnia hæc ſunt obiecta contemplationis acquiſitæ: ergo etiam infuſæ: Antecedens patuit in op. 3. c. 13. Conſeq. prob. Accidere poteſt vt quis deuotius contempletur, vel meditetur, vel ſaltem cogitet aliquod ex factis, vel dictis, quæ in Sacra Scriptura habentur; & Deus illum rapiat à ſenſibus, & applicet ad fixè intuendum tale obiectum maiori cum illuſtratione, & perſpicaciore, atque clariore cognitione per donum intellectus, & maiori cum affectu, ac inflamatione per donum ſapientiæ, illud guſtet, & ita frequenter his contemplatiuis accidit.

Dico 3. Omnia dogmatica decreta de fide, ac moribus ab Eccleſia ſtabilita ſunt obiecta infuſæ contemplationis.

Omnia reuelata ſunt obiecta contemplationis infuſæ.

Prob. Hæc omnia poteſt quis acquiſita contemplatione, vel meditatione, vel ſimplici cogitatione conſiderare, & tunc poſſet Deus eum rapere, ſeu abſtrahere à ſenſibus, & applicare eum per donum intellectus, ac ſapientię, & cum illuſtratione, ac inflammatione illud intueri, & affectu in illud ferri, ergo quodlibet eorum eſſe poteſt obiectum infuſæ con-

contẽplationis, hoc enim modo fit hæc cõtemplatio.

Dico 4. Omnia prorsus creata siue facta, siue faciẽda, vt dicunt ordinem ad Dei potentiam, vel iustitiam, vel bonitatem, aut misericordiam, sunt obiecta infusæ contemplationis.

Prob. eodem modo, sicut tres præcedentes; quia pro singulis eorum fixè, ac simplici intuitu cognoscendis, & amandis potest Deus intellectum rapere, & applicare, ac per donum intellectus ipsum illuminare, & voluntatem inflammare; & sic perspicuè cognoscere, & ardenter diligere.

Ioannes Cassianus vnico discursu complectitur omnia fere obiecta contemplationis; tam infusæ, quàm acquisitæ, sic enim loquitur in *Collat.* 1. *cap.* 15. *Contemplatio verò Dei multifariè concipitur, Nam Deus, non sola incomprehensibilis illius substantiæ suæ admiratione cognoscitur, quod tamen adhuc in spe promissionis absconditum est; sed etiam creaturarum suarum magnitudine, vel æquitatis suæ consideratione, vel quotidianæ dispensationis auxilio peruidetur; quando scilicet cum Sanctis suis, quæ per singulas generationes egerit mente purissima perlustramus, cùm potentiam ipsius, qua vniuersa gubernat, moderatur, ac regit; cùm immensitatem scientiæ eius, & oculum quem secreta cordium latere non possunt trementi corde miramur; cùm arenam maris, vndarumque numerum immensum ei cognitum pauidi cogitamus, cùm pluuiarum guttas, cùm seculorum horas, ac dies; cùm præterita futuraue vniuersa obstupescentes scientiæ eius assistere contemplamur; cùm ineffabilem clementiam eius consideramus, quæ innumera flagitia, quæ singulis quibusque momentis sub ipsius committuntur aspectu, indefessa longanimitate sustentat; cùm intuemur vocationem, qua nos nullis præcedentibus meritis gratia suæ miserationis asciuit; cùm denique occasiones salutis tribuit adoptandis? cùm quodam admirationis intuemur excessu, quòd ita*

Cassianus omnia obiecta cõplectitur.

ita nos nasci præcipit, vt ab ipsis incunabulis gratia infunderetur nobis, legisque suæ notitia traderetur; quòd ipse aduersarium in nobis vincens pro solo bonæ voluntatis assensu, æterna beatitudine, ac perpetuis nos præmijs munerat; cùm postremò dispensationem suæ incarnationis pro nostra salute suscepit, ac mirabilia mysteriorum suorum in cunctis gentibus dilatauit. Sunt autem aliæ quoque huiusmodi contemplationes innumerę, quæ pro qualitate vitæ, ac puritate cordis in nostris sensibus oriuntur, quibus Deus, vel videtur mundis obtutibus, vel tenetur; Hæc illæ.

Omnia contemplabilia.

Omnia ergo creata, & creabilia in quouis rerum ordine, si à mundi initio incipiatur, & nedum ad finem sæculorum, sed vltra eum per totam æternitatem à parte post discussio protrahatur, sunt obiecta contemplationis tam infusæ, quàm acquisitæ; quia in eis omnibus relucet Deus, idest aliqua, aut plures ex eius perfectionibus, vt meritò Apostolus Rom. 1. 19. dixerit. *Inuisibilia Dei à creatura mundi per ea, quæ facta sunt intellecta, conspiciuntur, sempiterna quoque eius virtus, & diuinitas.*

Omnia reuelata etiã creata sunt obiecta cõtempl. infusæ.

Si ergo aliqua ex istis creatis rebus quis consideret, cum suo ordine ad Deum, qui eam fecit, aut facit, & in eius veritate proprio labore obtutum simplicem figat, iam per acquisitam contemplationem intuetur: si verò absque proprio labore à Deo immediatè ad eius intuitum applicetur, & in eo detineatur, per infusam contemplatur.

CAP. VII.

De causis contemplationis infusæ.

ADu. quòd licet ex definitione contemplationis infusæ sufficienter innotuerint causæ omnes ad

ad eam concurrentes; tamen clarioris notitiæ gratia singillatim, sed breuiter, denuò de illis loquemur.

Dico 1. Causę efficientes naturales ex parte animę sunt intellectus, & voluntas.

Prob. euidenter. Contemplatio quęlibet ex sæpè dictis consistit in simplici fixo, & firmo intuitu obiecti diuini, vel alterius reuelati, & saporosa dilectione eiusdem, Hi autem sunt actus illarum potentiarum. Ergo. Causæ infusæ contēplationis.

Dico 2. Causæ efficientes supernaturales concurrentes cum potentiis ad prefatos actus, intuitum simplicem, & dilectionem saporosam dicti obiecti sunt plures mox referendę.

Prob. Concurrit speciali modo Deus per efficax auxilium vocationis, ac adiuuationis subtrahentis illas potentias à cognitione, & amore aliarum rerum & detinentis eas potentias in intuitu, & affectu obiecti reuelati; influens in eos actus per dona Spiritus Sancti, intellectus, & sapientiæ illustrantis, & inflammantis illas potentias. Concurrit ipsum obiectum supernaturali modo demonstratum; nam vt docet S. Augustinus, *ex cognoscente, & cognitio paritur notitia*. Alias causas efficientes nemo agnoscit, si lumen quodam excipias supernaturale. Supernaturales causæ.

Dico 3. Causa materialis, seu subiectiua mediata est anima: immediata sunt intellectus, & voluntas.

Prob. facilè. Anima est subiectus, omnium potentiarum vitalium, & consequenter omnium actuum illarum, qui eis insunt, ac inhærent. Ipsa est sponsa, quæ cum Deo loquitur per potentias; ipsa est, quæ per eas Deum videt, & audit loquentem, ac reuelantem ea, quę ipsi Deo placet loqui, ac reuelare. Neque in contemplatione tantùm, sed in omni alia intellectuali functione Anima est subiectum mediatum il- Causa materialis quæ.

Aniam me ci ita, potentiç immediata.

lius. Secunda pars de subiecto, seu causa materiali immediata patet; nam actus vitales sunt immanentes, & intransitiui, de quorum ratione est, vt recipiantur in potentiis, à quibus emanant; intuitu autem intellectualis cuiuscumque obiecti, & dilectio illius sunt actus vitales immanentes intellectus, ac voluntatis; igitur in eis subiectantur immediate.

Causa formalis.

Dico 4. Causa formalis infusæ contemplationis est ipsamet formalitas intuendi, & diligendi obiectũ reuelatum, tali modo supernaturali producta, taliterque intuens, ac diligens obiectum reuelatum.

Ipsamet cõtemplatio.

Prob. In omni re, vniuersaliter loquendo, illa dicitur forma rei, quæ eam constituit; & facit illam differre ab omni aliare. Sic se habet hic simplex, & fixus intuitus, cum sapida dilectione, & illis aliis circumstantiis in definitione infusæ contemplationis appositis; quia per eas constituitur, & differt ab acquisita, & ab omni alia intellectuali operatione; ergo hæc est causa formalis eius.

Causa finalis.

Dico 5. Causa finalis intrinseca infusæ contemplationis, est clara illa, & eleuata cognitio, cum feruido illo obiecti cogniti amore. Causa verò finalis extrinseca est vnio illa perfecta cum Deo, quæ in hac vita haberi potest, & est acquisibilis per eam cognitionem, & amorem.

Intrinseca

Prima pars prob. Ex Philosophicis, omnis causa finalis intrinseca alicuius operantis, præsertim practicæ est ipsamet operatio, seu opus; hoc enim intendit operans. Patet de quolibet artifice, de quolibet æconomo, & politico; item de dialectico formante syllogismum; de quolibet disputante, formante legitimum argumentum, de quolibet prudente dirigente suas operationes, & de quolibet Christiano eliciente virtutum opera.

Secunda pars. prob. Finis extrinsecus contemplatiui pro alia vita, est Dei visio,& fruitio; at finis extrinsecus pro præsenti vita, est perfectior cognitio,& amor quæ haberi possunt in hac vita;talis est vnio ad quam tendit contemplatio: ergo hæc est finis extrinsecus.

Extrinseca causa finalis.

CAP. VIII.

De donis intellectus, & sapientiæ concurrentibus ad contemplationem infusam.

AD communem esse Doctorum Mysticorum sententiam, quòd ex parte animę hæc duo dona ei à Deo infusa concurrant ad supernaturalem,seu infusam contemplationem: ideò operæ pretium erit, declarare in quo consistant hæc dona;& quē effectū peculiarem producant in ipsa contemplatione. Et quāuis supra de his donis aliqua dicta sint,pleniùs tamen hic de illis disseretur,sicut & de eorū effectibus.

Communis sententia.

Dico primò. Donum Spiritus Sancti, quod dicitur *Intellectus*, consistit in lumine quodam, quo intellectus fide præditus res à Deo reuelatas ita capit, ac penetrat, vt quasi clarè, & sine obscuritate eas intueatur; ita S.Bon. *De dono intellectus. c. 3.*

Donum intellectus, quid.

Prob. totidem fere verbis eiusdem. *Cùm veritates necessariæ ad salutem sint nobis absconditæ, & quasi velatæ tàm in rerum naturis, quàm in Sacris Scripturis, in Diuinis Sacramentis, & figuris, in tantum, vt intellectus humanus sine adiutorio supernaturalis luminis non possit ad eas apprehendendas pertingere, necesse fuit vt Spiritus Sanctus intellectui humano superadderet aliquod lumen supernaturale, quo velamina dictarum veritatum penetraret, & veritates absconditas apprehenderet, vt eas, sic nobis manifestaret; quod vtiq; Spiritus Sanctus facit, dum donum intellectus nobis*

Ex S. Bon

S.Bonau. *inspirat*. Hæc S.Bon. Et in c.4. ait *Spiritus Sanctus per donum intellectus facit nos penetrare, & contemplari omnia velamina veritatis incarnate, & veritatis increatæ*. In cap. autem 5. loquens de vtroque dono ait, *Summa huius differentiæ est, quòd donũ intellectus est propriè penetratiuum, sed donum sapientiæ est propriè saporatiuum*.

S.Th. S. Tho. 2.2. q.8. art. 1. inquit, *proprium esse doni intellectus sub accidentibus naturam rei substantialis, sub verbis significatam, verborum sub similitudinibus, & figuris latentem veritatem, & in causis effectus latentes, & è conuerso contemplari*. Hoc donum petebat Dauid. psal. 118. 34. *Da mihi intellectum, & discam mandata tua; Da mihi intellectum, vt sciam testimonia tua. Intellectum da mihi, & viuam: Iuxta eloquium tuum da mihi intellectum*. Et ipsimet Apostoli, qui Lucæ 18. 34, dicente Christo se fore flagellandum, conspuendum, & crucifigendum, at post tres dies fore resurrecturum, *Nihil horum intellexerunt, & erat verbum istud abscõditum ab eis & non intelligebant quæ dicebantur*, post resurrectionem, donum hoc habuerunt, nam Lucæ 24.35. *tunc aperuit eis sensum, vt intelligerent scripturas*: id ergo facit hoc donũ.

Apostoli habuerũt.

Confirmatur ex Coloss. 1. 9. *Non cessamus pro vobis orantes, vt impleamini agnitione voluntatis eius in omni sapientia, & intellectu spirituali*. Interl. & Ord. dicunt *cognitione spiritualium, quæ sunt contemplatiuæ*: Et in cap. 2. ait, *instructi charitate, & in omnes diuinitias plenitudinis intellectus in agnitionem mysterii Dei Patris, & Christi Iesu, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ, & scientiæ Dei absconditi*. Interl. dicit, vt plenè intellectum habeant. Glos. ord. dicit; idest *Copias intellectus pleni, vbi perfectè de humanis, ac diuinis habeant intellectum*. Et in 2. Timot. 2. 7. ait, intellige quæ dico; *dabit enim tibi Dominus in omnibus intellectum*.

Ex Paulo.

Hoc etiam dono Sanctos Ecclesiæ Doctores, &

Con-

Conciliorum Patres existimamus post Apostolos fuisse repletos, vt abditissimi Sacræ Scripturæ sensa caperent, eaque Ecclesiam docerent, ad quæ Philosophia pertingere minimè poterat; & hoc promiserat Saluator *Ioan.4. 26.* cùm promisit missionem Spiritus Sancti, *Ille inquit vos docebit omnia, & suggeret vobis omnia quæcumque dixero vobis.* Et in Apostolis primò verificatum est, cùm in die Pentecostes, *varijs linguis loquebantur mirabilia Dei*, cùm piscatores, & illiterati priùs essent. SS. Patres illud habuerunt.

Conf. ex Ecclesiast. 39.9. Vbi de Doctores alios erudiente, dicit, *Si enim Dominus magnus voluerit, spiritu intelligentiæ replebit illum, & ipse tamquam imbres mittet eloquia sapientiæ suæ, & in oratione confitebitur Domino, & ipse diriget consilium eius, & disciplinam. Ipse palam faciet disciplinam doctrinæ suæ, & in lege testamenti Domini gloriabitur.*

Item Ecclesiast. 15. De Doctoribus Ecclesiæ dicitur. *In medio Ecclesiæ aperiet os eius, & adimplebit illud spiritu sapientiæ, & intellectus.* Interl. dicit, *vt dicant quæ sapiunt, & intelligunt.* Et S. August. *lib. 4. de doctr. Christ. c. 15.* longo sermone docet, quòd Doctores, vt possint sine errore doctrinam fidei docere, donis sapientiæ, ac intellectus indigent.

Hoc ergo donum *Intellectus* Deus infundit iis, quos dignatur infusa contemplatione numerare, vt per illud obiecta, quæ iis demonstrat, siue ante reuelata, siue de nouo manifestata, clariùs, seu minus obscurè cognoscant; &, vt dicit S. Bon. *penetrent* quæ per fidem cognoscere soliti erant; & qui hoc dono digni ex Dei liberalitate fuerunt, ac sunt, manifestè id testantur: aliqui tamen cum maiori, alii cum minori lumine, vt postea dicetur. Effectus boni intellectus.

Dico 2. Donum Spiritus Sancti, dictum *Sapientiæ* con-

Donum sapientiæ quid sit.

consistit in qualitate quadam infusa, per quam anima intuens obiectum reuelatum gustat saporem dulcissimum, ac suauissimum de cognitione veritatis illius cognitę.

Prob. ex D. Bonau. *de 7. Itiner. ætern. itiner. 3. dist. 2. Primarium Contemplationis obiectum est ipse Deus sub ratione qua verum, excitatiuum tamen voluntatis ad eius saporosam delectationem, & ideo sapientiæ actus est contemplari Deum, non quocumque modo, sed cum dilectione, & cum quadam suauitate experimentali in affectu*. Et in tract. *de dono intellectus cap. 5.* ait. *Summa huius differentiæ est, quòd donum Intellectus est propriè penetratiuum; sed donum sapientiæ est propriè saporatiuum*. Vtrumque donum S. Bon. cum his effectibus docet ad supernaturalem, seu infusam contemplationem concurrere.

S. Bon.

Conf. ex Glos. in cap. 6. 23. Ecclesiast. *Sapientia cum doctrina nomen est eius, & non multis est manifesta*. Lyr. *Sapientia*, ait, *a sapore enim dicitur*; Et ideò psal. 32. dicitur *Gustate, & videte, quoniam suauis est Dominus*.

Conf. 2. ex multis scripturæ locis, in quibus verbum Domini dicitur *suaue*, *ac dulce* sapientibus illud. Prouerb. 24. 13: *Comede fili mi mel, quia bonum, & sanum; & dulcissimum gutturi tuo, sic & doctrina sapientiæ animæ tuæ, quam cùm inueneris habebis in nouissimis spem, & spes tua non peribit*: psal. 18. *Iudicia Domini dulciora super mel, & fauum*. Cant. 2. 3. *Fructus eius dulcis gutturi meo*; & infra. *Vox enim tua dulcis*; & in c. 4. *Eloquium tuum dulce*. Ecclesiastici 24. habetur, *spiritus meus super mel dulcis, & hereditas mea super mel, & fauum*: hæc est dulcedo de qua loquitur S. Petrus epist. 2. 3: *Si tamen gustastis, quoniam dulcis est Dominus*. Glos. ord. ait, *Si quanta est dulcedo saporis; nam qui de diuina dulcedine non gustat, non est mirum si se terrestribus desideriis sordidare non euitat*.

Ex S. Scriptu.

S. Bernardus in lib. *de Amore Dei cap.* 10. inquit.

Gustum autem, qui fit in sapientia, sequitur quædam saporis dulcedo, quam in interiori suo sentiens anima modo quodam singulari cuncta discernit, & indicat, seque, & omnes sensus vegetat, & confortat: & in ser. *de fructu Vitis*, idest *de Passione Domini*, ait. *Sapientia à sapore dicta est. Qui ergo in libro sapientiæ legerunt, idest, qui saporem internum experti sunt, dicant, & doceant nos, quis sit iste amor, qui, cùm sit fortis, vt mors, facit amantes languere vsque ad mortem.* Et ser. 85 *in Cantic.* dicit. *Nec dixerim reprehendendum, si quis sapientiã saporem boni deffinierit, quare sapientia à sapore denominatur. Nunc saporẽ perdidimus ab ipso pene exortu generis nostris.* S. Bernar.

S. Thomas *p. p q. 43. a. 5 ad 2.* inquit, *hæc propriè dicitur sapientia, quasi sapida scientia, secundùm illud Ecclesiastici 6 Sapientia doctrina secundùm nomen eius est.* S. Th.

Scotus in 3. dist. 34 ait, *Sapientia est, qua sapit mihi Deus in se, & qua sapit vt bonum, nam qui sapit, & saporem in se approbat, & sibi sapit.* Scotus.

Alex. Alex. *in p. p. q. 73. memb. 2 ar. 3.* inquit, *Sapientia secundum nomen suum est cognitio cum sapore, & sic est donum Spiritus Sancti.* Alens.

S. August. seu alius Author. *de Spir. & Animæ. c. 11.* ait, *sapientia est sapor boni, à sapore enim dicitur.* Omnes autem effectus huius doni sapientiæ egomet pro viribus recensui *in tomo 4. in 3. l. Sent. Scoti disp. 15. a. 14.* ex quo argumenta hæc excepi; principalis autem effectus, ad rem nostram faciens est reddere sapidum, amabile, dulce, ac suaue omne diuinum dictum & mandatum ab eo reuelatum. S. Aug.

Hæc igitur duo dona infusa animæ contemplantis concurrunt ad contemplationem infusam, & faciunt vt obiectum à Deo demonstratum clariùs cognoscatur, & suauiùs ac dulciùs ametur ab aliis plus, ab aliis minus iuxta mensuram donorum, vt postea dicam.

CAP.

CAP. IX.

De Proprietatibus, & effectibus infusæ Contemplationis.

liqui effe us coniũ i, alij se uentes. ADu. 1. quòd aliquæ proprietates, & aliqui effectus sunt connexi cum ipsomet actu contemplandi, & quidam alij sequuntur eum, seu veriùs habitum contemplandi, & contemplatiuam vitam. De his aliqua hìc dicemus: alia in propriis locis, in quibus loquemur de diuersis statibus huiusmodi contemplatiuorum.

atus di- ersi. Adu. 2. quòd sicut in ordine meditatiuorum, & contemplatiuorum contemplatione acquisita dantur tres gradus, seu status, nempe incipientium, proficientium, & perfectorum; ita in contemplatione infusa, vt postea dicetur: ac propterea aliquæ proprietates, & effectus istius contemplationis reperiuntur in omni statu, aliæ verò in proficientibus, quæ non in incipientibus; aliæ tandem in perfectis, quæ nec in primis, nec in secundis. Omnes autem eis pro sua misericordia, ac liberalitate Deus concedit, ac distribuit.

Proprie- ates. Dico 1. Proprietates, ac effectus, qui à Mysticis assignari solent connexi (cum aliqua proportione, ac differentia statuum) infusæ contemplationi, sunt sequentes.

Dulcedo mabilis. Prima proprietas à S. Greg. *hom. 14. in Ezech.* hæc assignatur. *Contemplatio amabilis valdè dulcedo est; quæ super semetipsam animam rapit, cælestia aperit, spiritualia mentis oculis patefacit.*

Secunda proprietas est illustratio, & illuminatio intellectus, & inflammatio voluntatis in Deum quæ per dona sapientiæ, & intellectus obtinentur; ideò S. Greg. ibidem ait, *Cùm quis quem amat viderit,*

rit, in amorem ipsius ampliùs ignescit.

Tertia proprietas, quæ plures complectitur, & contemplationi infusę annexa semper est, à Dionis. Carthus. *l. de fonte lucis cap.* 13. hæc assignatur. *O quàm benè, & optimè est tunc anima amorosè contemplantis; quàm serena, quàm iucunda, quàm cæliformia, & tranquilla sunt omnia tunc in ea. Nulla tunc nebula visitur, nulli turbines passionum, nullæ inuolutiones phantasmatum, nullæ varietates discussionum, nulla inquietitudo tentationum. A præsentia solis iustitiæ, ac conspectu, & ardore fulgoris sapientiæ fugiunt omnia illa.* Illuminatio, & inflammatio Multæ simul.

Quarta proprietas infusę contemplationi annexa, est admiratio, & suspensio mentis quasi stupidæ, & attonitæ. Admiratio, & suspensio.

Quinta proprietas eidem sepissimè annexa, est raptus, seu extasis, quæ vt in *Opusc. 5. cap.* 8. dictum fuit, est excessus mentis, seu alienatio à sensibus. Extasis.

Sexta proprietas eidem annexa, est desiderium, permanendi perpetuò in ea contemplatione. Desideriũ

Septima proprietas infusæ contemplationi annexa est ineffabilis suauitas, ac dulcedo inebrians animam de qua in psal. 33. dicitur, *inebriabuntur ab vbertate domus tuæ, & torrente voluptatis tuæ potabis eos.* Suauitas ineffabilis

Alias plures, & sublimiores pro statuum Contemplatiuorum sublimitate, in propriis locis adducam.

Dico 2. Infusa contemplatio multos effectus ab ipso actu contemplationis sequentes, & separatos producit in contemplante; sunt autem sequentes. Effectus sequentes

Primus, seu vnus; ex Dionis. Carthus. vbi supra, est *castigatio carnis.* Castigatio carnis.

2. Ex eodem ibi, est *custodia cordis*, seu mentis à quouis genere mali propter Dei amorem filialem. Custodia cordis.

3. Effectus est *gloriatio in aduersis*, vnde Paulus 2. Cor. 12. *gloriabor in infirmitatibus meis*; ex eodem Carthus. Gloriatio in aduersis

Humilitas profunda. 4. Effectus est *profunda humilitas respectu omnium*, maiorum, æqualium, & minorum; & nihil de se præsumere: ex eod. Cartus.

Contemptus terrenorum. 5. Effectus ex eod. Carthus. *est contemptus omnium terrenorum*, tàm fortunæ, quàm honoris, voluntarius, & hilaris.

Desiderium eternorum. 6. Effectus ex eod. est *continuum desiderium æternorum*: Contemplatiui huiusmodi cogitatio *est continua conuersatio in Cælis*, vt dicebat Apostolus, & ideo continuè cum eodem, *cupit dissolui, & esse cum Christo.*

7. Effectus infusæ contemplationis, communiter asseritur *perfecta Charitas in Deum, & proximum*, ad quam sequuntur alij omnes, qui Charitatis soboles genuinæ sunt, eosq; distinctè enumerat Paul. 1. Cor. 13. dicens. *Charitas patiens est, benigna est, non æmulatur, non agit* Charitas perfecta. *perperã; non inflatur; nõ est ambitiosa; nõ quærit quæ sua sunt; non irritatur; non cogitat malum; non gaudet super iniquitate; congaudet autem veritati, omnia suffert; omnia superat; omnia sustinet*, & inclinat ad omnium virtutum operã.

Securitas de veritate. 8. Effectus huius nobilissimæ virtutis, est *securitas de veritate cognita, & tranquillitas animæ in eius cognitione, & amore.*

Vulneratio animæ. 9. Effectus est *vulneratio animæ*, de qua fit mentio, Cant. 1.

10. Effectus est *languor animæ* præ Dei amore, de quo Sponsa Cant. 5. *fulcite me floribus, stipate me ma-* Languor animæ. *lis, quia amore langueo.*

11. Effectus infusæ contemplationis, est *liquefactio* moralis animæ, de qua Cant. 5. *Anima mea liquefacta* Liquefactio. *est, vt Sponsus meus locutus est.*

12. Effectus est *transformatio in Deum*, de qua Paulus Gal. 2 *Viuo ego, iam non ego, viuit verò in me Christus.* Transformatio in Deum.

13. Effectus infusæ contemplationis, *est vnio perfecta cum Deo*, tota enim spiritualis vita ad hanc vnionem

nem

nem collimat; quæ est maior perfectio quę potest in hac vita desideri, & obtineri. In quo autem illa consistat, posteà dicam in suo loco. Vnio cum Deo.

CAP. X.

An optari possit infusa Contemplatio; & quibus medijs obtineri valeat.

AD 1. quòd duo hæc simul inquirimus; quia connexionem habent. Qui enim efficaciter cupit aliquid; media quærit efficacia ad id conducentia: Auctoris mens. Quod si hæc non quærit, conuincitur, efficaciter non velle, quod velle dicebat. Et quoniam potest accidere, vt quis ex notitia nobilissimæ huius virtutis, & bonorum quæ adducit in anima, alliciatur ad eius desiderium, ne longiùs euagetur ad quærendum media pro acquisitione illius, & desiderium, quod erat affectiuè tantum efficax, degeneret in velleitatem; subnecto media, quibus ex Dei misericordia, ac benignitate possit voti fieri compos.

Ad 2. quòd licet, vt sæpè diximus, ac dicemus, infusa contemplatio non dependeat à labore, studio ac industria humana, sed sit Dei donum, ac fauor ex liberalitate illius prouenicns; nihil tamen impedit, quin homo aliquas apponere possit dispositiones ex eodem Dei adiutorio, ad quarum intuitum dignetur Deus illam ex eadem sua liberalitate concedere. Cur dispositiones iuuent. Nam ex S. Aug. Concilium Trid. docet *in sess. 6. c. 16. Deus vult esse nostra merita quæ sunt sua dona.* Nullū enim maius donum excogitari potest, quàm æterna beatitudo, & tamen Deus vult, quòd per nostra merita, quę ipsemet dignatur concedere, eam tamquam pręmium, & coronam assequamur. De his ergo medijs,

ac diſpoſitionibus loquimur, quibus ad infuſam cōtemplationem peruenire poteſt ſpiritualis homo.

Dico ergo primò. Optari licitè poteſt infuſa contemplatio, & à Deo poſtulari, ſi ſit ad eius gloriam.

Prob. (ſicut de acquiſita diximus) eſt bonum honeſtum, vtile, ac delectabile. Ergo.

Optari poteſt infuſa contēplatio.

2. Vnio æterna cum Deo per contemplationem, ſeu viſionem, ac fruitionem beatam, eſt optabilis, & poſtulabilis à Deo; neq; vllus homo mentis compos in mundo eſt, ſiue Catholicus, ſiue Hæreticus, ſiue etiam Gentilis, qui ſi illam ſciret, eam non optet, & totis viribus non poſtulet. Igitur vnio hæc perfecta in via, quæ eſt arrha illius in Patria, & proxima diſpoſitio ad eam, eſt optabilis à Deo.

3. Apoſt. in Ep. 1. ad Cor. c. 12. præcipit, *Æmulamini charismata meliora.* Melius autem hac contemplatione non inuenitur; immò ex Saluatoris oraculo *Lucæ 10. eſt optimum.* De Magdalena enim contemplante dicit. *Maria optimam partem elegit, quæ non auferetur ab ea.* Nam ait S. Greg. *durat vſque ad aliam vitam; hic enim* (inquit) *incboatur, ibi perficitur.*

Arg. valid. quòd poſſit licitè optari.

4. Moyſes, ex Dei oraculo fideliſſimus eius ſeruus, *cui Deus ore ad os loquebatur*, Num. 12. tamen enixè petebat à Deo, Exodi 33. *Si inueni gratiam coram oculis tuis oſtende mihi faciem tuam*: cupiebat videre eum euidenter more beatorum, nam in caligine per infuſam contemplationem iam viderat longo temporis ſpatio in Monte Sinai per dies 40. prima vice, & per alios totidem ſecunda vice. Si ergo licitè, & abſque peccato licuit Moyſi optare in via Dei viſionem, multò magis licebit optare obſcuram Dei cognitionem.

Ad acquirendam infuſam.

Dico 2. Multa ſunt neceſſaria media, multæque diſpoſitiones, vt quis ad infuſam contemplationem perueniat; & ſunt ſequentes.

Pri-

Prima dispositio, seu medium est efficax Dei auxilium ad eã vocans, *Exodi 24. Dominus vocauit Moysem de medio caliginis die septimo.* Et ratio est quia ex epist. Iac. c. 1. *Omne datũ optimũ, & omne donũ perfectum de sursum est.* Et 2. Cor. 3. *Non sumus sufficientes cogitare aliquid ex nobis, tamquam ex nobis, sed omnis sufficientia nostra ex Deo.* Et S. Ambrosius multùm ab Augustino super hoc argumento efficacis vocationis laudatus, ait, *Deus, quos dignatur vocat, & quem vult religiosum facit.* De quo argumento multa dixi *in opusc. 6. cap. 1. ex Cant. 2. Veni formosa mea &c.*

Multa necessaria.

Auxilium Dei efficax

Efficax vocatio.

Secunda dispositio, seu medium perueniendi ad infusam, est purgatio exacta à vitiis, & passionibus iuxta ea, quæ diximus *in 6. Opusc. per 9. capita*, & continuatum exercitium in contemplatione acquisita. Prob. ex Dionis. Carthus. *l. de Fonte Lucis, cap. 8. Contemplationi acquisitæ in animabus purgatis regulariter ex Dei fauore succedit infusa, in qua consistit falicitas, quæ haberi potest in hac vita de cognitione Dei.*

Exercitiũ ad acquisitam.

Tertia dispositio, seu medium ad eam perueniendi, est exercitium orationis, precum, & meditationis, nam S. Bern. *de Scala Claustral.* ait, *Raram, aut etiam prodigiosam esse contemplationem, quam orationis exercitia non præcedunt:* & alibi inquit. *Nec tamen vel in transitu presto erit (Deus) sic omni animæ, nisi illi dumtaxat, quam ingens deuotio, & desiderium vehemens, & prædulcis affectus sponsam probat, & dignam, ad quam gratia visitandi accessurum Verbum decorem induat, formam sponsi accipiens.*

S. Bern.

Exercitiũ meditationis.

Quarta dispositio, seu medium perueniendi, est frequens, longumque bonorum operum exercitium, ex S. Greg. *lib. 6. Moral. cap. 25. Qui ergo carnis contumelias edomuit; superest vt mentem pro studio sanctæ operationis exerceat, & quisque iam mentem per sancta opera dilatat, superest, vt hanc vsque ad secreta intimæ contemplationis extendat:*

S. Greg.

Bona opera.

dat: & cap. 27. *Si fastigium contemplationis ascendere desideras, prius te ipsum proba in planitie actionis.*

Dion. Carthus. Quinta dispositio ex Dion. Carth. *lib. de fonte lucis*, hæc est. *Ab exterioribus abstrahat mentem suam eam recolligat, eius dispersiones, & vagationes abijciendo: sicque iuxta S. Dionisij documenta se conuertat ad radium supernam illustrationem optando, & pro ea orando, seque ad Dei considerationem, aut contemplationem pro viribus eleuando. Et tunc Deus sublimis, qui sapientiæ dux est, & Princeps totius illuminationis videns diligentiam hominis fidelem, ac pium eius conatum, manum applicabit, & porriget adiutricem, mentem per donum sapientiæ illustrando, sicut dicit Isaias cap. 56. Requiem dabit tibi Dominus, & splendoribus implebit animam tuam. ipse enim est sol sapientiæ, ac intelligentiæ, qua in anima splendescente, ac radiante, omnia mox clarescunt, venustantur, & tranquillantur, & exhilarantur in ea. Sicque Creatoris sui maiestatem immensam, pulchritudinem infinitam, sapientiam, omnipotentiam, ac beatitudinem, perfectionem, & eminentiam prorsus interminabilem, incipit intueri, ac vehementissimè admirari, iucunde conspicere, feruentes diligere, ac intimè congaudare, & in eo ad horam quiescere.* Hæc Carthusianus.

Alia plura faciendo.

Riccard. Riccardus *de S. Vict. de præparat. ad contempl. c. 76.* arguens contra se de difficultate assequendi hanc contemplationem supernaturalem sine specialissimo Dei fauore, inquit, *Quis ascendet in montem Domini, aut quis stabit in loco Sancto eius*. Et multa digna dicit; sed præ cæteris; *In stando quidem labor sed in ascendendo maior; multi quidem in ipsa ascensione defecerunt propter nimium laborem ascendendi: multi ab arduo eius vertice ocius descenderunt propter laborem standi. Hoc fortasse eis intolerabile videbatur, quoniam non solùm in hunc montem, nisi per magnum laborem, non ascenditur; verùm etiam quia sine magna difficultate ibi immorari non datur*: & cætera plura.

Dispositio pro affectione.

Ex

Ex quibus concluditur, quòd dispositiones, quibus ex sua bonitate possit moueri Deus ad concedendum supernaturalem hanc contemplationem, difficiles, ac laboriosæ sunt, & non solùm carnalibus, sed etiam spiritualibus arduæ videntur. Purgatio enim à nobis in suo loco recensita ardua est, virtutum omnium moralium, pro opportunitate, exercitium difficile, continua cordis munditia, moraliter impossibilis frequens, ac perseuerans oratio, meditatio, vel acquisita contemplatio, molesta, ideò rarissimi ad infusam perueniunt.

Difficultas assequendi vnde.

CAP. XI.

An infusa contemplatio esse possit diuturna.

ADu. 1. quòd vt dixi *in Opusc.* 12. de duratione meditationis, & in *Opusc. 6. cap.* 10. de duratione acquisitæ contemplationis, duplex esse potest huius quæsiti sensus. Primus est, an solùm in hac vita detur infusa contemplatio; an etiam esse debeat in alia vita; & de hoc sensu hic non loquimur. 2. est, an actus contemplandi exigat determinatum tempus, quòd duret v.g. per horam, mediam horam, quadrantem, &c. Hic sensus inquiritur.

Duplex sensus.

Adu. 2. quòd quamuis in nuper citato capite assignauerimus determinatum, ac indeterminatum spatium pro meditatione, & contemplatione acquisita iuxta dispositionem meditantis, & contemplantis, pluresque adduxerimus Patrum authoritates ad tale temporis spatium stabiliendum, illæ tamen rationes valere non possunt pro infusa, quæ non subiacet perturbationi causarum naturalium, sed soli Deo suspendenti earum effectus, ne impediant contemplantem; ideo.

Non est eadem ratio de infusa.

Dico

Non durat semper.

Dico primò. Infusa contemplatio non durat continuò in contemplante, itaut nil aliud agat, neque per plures continuos dies, neq; per integrum, aut per maiorem diei partem, neque per mediam diem, aut magnam partem diei, nisi in raris aliquibus casibus in Sacra Scriptura expressis, vel aliis singularibus iuxta incomprehensibile Dei iudicium, forte futuris.

Non durat multum.

Dixi, *nisi in raris casibus in Sacra Scriptura expressis*; ob casus Moysis, Saluatoris, & Ioannis Euangelistæ. Moyses enim quadraginta diebus, & 40. noctibus in Monte Sinai sine cibo, & potu stetit sub caligine in continua contemplatione Dei, *Exodi* 24. 18. Immò cùm ob peccatum idolatriæ Populi fregisset tabulas legis, altera vice ex Dei præcepto ascendit in montem cum aliis duabus tabulis, & per alios 40. dies, ac noctes mansit in contemplatione Dei.

Moyses 40 diebus, & noctibus.

De Saluatore nostro habemus, quòd per integras, & plures noctes perseuerauit in oratione; seu contemplatione Dei abstinens ab alijs operibus externis; quod addo, quia per totam vitam Deum videbat, contemplabatur, & pro nobis orabat, sed operibus externis etiam vacabat; & hoc erat continuum miraculum.

Saluator per noctes plures.

De Ioanne Euangelista legimus Apocal. 1. quòd fuit *in spiritu in Dominica die*, & reuelata sunt ei omnia illa dicta, & facta mirabilia, & successiones multas habentia, quæ in vigintiduo capitibus Apocal. continentur: quæ non poterat breui tempore audire, & conspicere.

Ioannes.

Dixi, *exceptis alijs casibus*, in quibus vellet Deus aliquos eodem modo, & eisdem temporũ spatiis in contemplatione detineri; Dominus enim, & omnipotens est. Et sicut per totam æternitatem detinebit Angelos, animasq; beatas in euidenti sui contemplatione, ita,

ita;& multò magis, potest hic quanto tempore sibi placuerit detinere in contemplatione obscura.

Ex futuro arg.

Prob. modò conclusio ex facto. Numquam in contemplatiuis durat, aut durauit, tàm prolixo tempore, contemplatio: immò omnes cum S. Greg. conueniunt quòd non duret regulariter plusquam per mediam horam, iuxta illud *Apocal. 8. factum est silentium in Cælo, quasi media hora*, vt sæpè diximus.

Dico 2. Quamuis pro parua duratione tàm meditationis, quàm acquisitæ contemplationis, assignari possint rationes naturales ob naturæ defectum; istæ tamen rationes nequeunt applicari etiam pro parua duratione infusæ; sed aliunde ex incomprehensibili Dei iudicio desumenda est ratio.

Prob. prima pars ex ipsomet S. Greg *l. 3. moral. c. 12.* Eatenus multùm durare non potest contemplatio, quia, *corpus quod corrumpitur aggrauat animam*, & rerum tàm naturalium, quàm mundanarum phantasmata, & tentationes diaboli, vel propriæ concupiscentiæ, aliarumque passionum, mentem perturbant, & retrahunt illam à contemplatione: & sic parum durat: eam dē ratione replicat *in l. 5. mor. c. 23. & in hom. 14. in Ezec.*

Diuersa ratio de infusa.

Ante Greg. idem docuerat Cassianus *collat. 1. c. 13.* dicens. *Inhærere quidem Deo iugiter, & contemplationi eius, quemadmodum dicitis, inseparabiliter copulari, impossibile est homini istius carnis fragilitate circumdato.* Idem replicat in *collat. 23. cap. 5.* vbi impugnat eos, qui docebant posse hominem continuè sine intermissione contemplationi diuinorum vacare, inquiens, *hoc esse, impossibile pro statu præsentis viæ; sed desiderio tantùm, ac voluntate, non exercitio id fieri posse*: & sic faciebat, & consulebat Paulus, *Nostra conuersatio in cælis est, & sine intermissione orate*, idest desiderio.

Passiones retrahunt.

Ante Cassianum S. Augu st. *l. 7. Confess. cap. 17. Ra*

piebar à te Domine decore tuo, moxque decipiebar abste pondere meo, & ruebam in ista cum gemitu, & pondus hoc consuetudo carnalis est: & in *lib.* 10. *cap.* 40. dicit, *Domine aliquando intromittis me in affectum inusitatum multùm introrsùs ad nescio quam dulcedinem, quæ si perficeretur in me, nescio quid erit; scio quod vita ista non erit, sed recido in hæc ærumnosis ponderibus, & resorbeor solitis, & teneor; & multum fleo, & multùm teneor; Tantum consuetudinis sarcina degrauat. Hîc esse valeo, nec volo, illic esse volo, nec valeo, miser vtrobique* Omnes Doctores Mystici posteriores, vt S. Bernardus, S. Th. & S. Bonau. sequuti sunt S. August. & S. Greg. in assignanda hac ratione, cur multùm durare non possit contemplatio, quia homo circumdatus est infirmitate concupiscentiæ, & tumultibus terrenorũ, quæ omnia continuè distrahunt ab oratione.

S. Augustini ratio.

Secunda verò pars, quòd hæc ratio non potest applicari pro contemplatione infusa, probatur euidenter; quia pro facienda contemplatione acquisita, homo labore, studio, & industria sua se subtrahit ab aliis occupationibus, & cogitationibus; At postea cùm contemplatur, quamuis ipse, nec eas imperet, nec eas velit, ex se insurgunt, & quia fortes sunt, ac sensibiles, turbant, & distrahunt; insuper insurgit tædium, melancolia, curiositas, & anxietas alterius negotij peragendi; tentatio carnis, quæ semper est prompta; tentatio diabolica vanitatis, acediæ, & cetera similia, quæ omnia, & singula distrahunt à contemplatione acquisita, & ideò parum durat.

Hæ rationes non valent pro infusa.

At in contemplatione infusa, ista nequeunt habere locum, quia Deus est, qui distrahit hominem ab omnibus occupationibus, & alienis cogitationibus, & applicat, ac detinet illum in cognitione, seu intuitu, & amore sui, vt dictum est in definitione infusæ. Nam *Cant.* 8. 4. prohibet Sponsus omnibus externis, ne

ne suscitent, ac retrahant Sponsam à dulci colloquio cum Sponso: *Laua eius sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me*, ait Sponsa; & subdit Sponsus, *Filiæ Ierusalem ne suscitetis, neque euigilare faciatis dilectam donec ipsa velit.* Interl. *Suscitetis*, dicit, *tumultu carnalium perturbationum à quiete placidissimæ deuotionis, qua conspectibus sui conditoris astare deliciatur.* Deus ergo impedit portionem inferiorem, omnesque sensus, & omnia phantasmata, omnesque alienas cogitationes, & species, ne perturbent, & distrahant contemplantem; ideò sequitur; quòd ratio paruitatis durationis in contemplatione infusa, non sit corporalis infirmitas, vel passionum aut cogitationum perturbatio, aliaue similis à natura præueniens impetitio, etiam inuoluntaria; sed aliquid aliud. Ideo

Deus impedit distractione

Tertia pars, quòd scilicet sit diuina dispositio, prob. à sufficienti partium enumeratione; cùm nequeat aliunde prouenire. Et hæc est regula generalis omnium gratuitorum, quæ proueniunt à Dei misericordia, nullis præcedentibus meritis; omnia enim eiusmodi concedit Deus, *quibus vult, quando vult, & quomodò vult.* Vnde Apostolus 1. Cor. 7. 7. *Vnusquisque proprium donum habet ex Deo, alius quidem sic, alius verò sic:* & in cap. 12. 4. *Diuisiones gratiarum sunt, idem autem spiritus, & diuisiones ministrationum sunt, idem autem Dominus. Et diuisiones operationum sunt, idem verò Deus, qui operatur omnia in omnibus.* Et prosequitur loqui de nouem gratijs gratis datis, dicens quòd vni datur vna, alteri altera, & sic de singulis, concludens. *Hæc autem omnia operatur vnus, atque idem spiritus, diuidens singulis prout vult:* & sicut dicemus, quòd in contemplatione infusa alij sunt alijs magis illuminati, magisque perfecti in ea; immò, & quòd multis Sanctis Deus eam non concedit, & multis minus perfectis concedit,

A Dei dispositione est.

Regula gratuitorum.

Est Dei voluntas.

neque potest assignari alia causa, quàm Dei voluntas: *quis enim consiliarius eius fuit?* inquit Paulus *Rom.* 11. 24. ita dicendum de spatio, ac mensura durationis in actu contemplationis infusæ, quod nempe cessat dum Deus subtrahit concursum.

CAP. XII.

Quibus Personis conceditur infusa contemplatio.

Finis authoris.

ADu. quæsitum hoc agitari ad consolationem piorum fidelium, ne existiment, eos tantùm in Ecclesia esse perfectos, quibus donum hoc à Deo eis vident concessum; in cæteris autem perfectionem non reperiri, quos dono isto vident carere.

Adu. 2. quòd, vt dixi de Vita contemplatiua in *Opusc. 4. c. 3.* licet contemplatiua, iuxta Saluatoris oraculum sit optima, & ideò perfectior quàm actiua; nō propterea in hac sola consistit Christiana perfectio, vt ibi dixi; rarissimi namque contemplationi vacant, & maximè infusæ, vt notorium est: innumeri verò meditationi; & tamen complures perfectos experimur canonizari, licet in processibus pro eis factis de infusa contemplatione non fiat mentio, sed de alijs virtutibus in gradu heroico, & de miraculis fiat constans probatio.

Infusa etiā non perfectis conceditur.

Dico ergo. Infusa contemplatio interdum conceditur perfectis: interdum etiam nō perfectis; ita quòd positio eius in aliquo nō est præcisum signum perfectionis: nec carentia eius est signum præcisum non perfectionis, aut imperfectionis.

Prob. 1. auctoritate S. Gregorii, quam adduxi *in Opusc. 3. c. 15.* Is enim, *homil. 17. in Ezech.* inquit. *Non enim contemplationis gratia summis datur, & minimis non*

datur;

datur; sed sæpè hanc summi, sæpè minimi, sæpius remoti; aliquando etiam coniugati percipiunt. Si ergo nullum est fidelium officium, à quo possit gratia contemplationis excludi; quisquis cor intus habet, illustrari etiam lumine contemplationis potest. Et post. *Nemo ex hac gratia; quasi de singularitate glorietur, nullum se donum veri luminis existimet habere priuatum: quia in eo quod se habere præcipuum putat, sæpè alter est ditior, qui habere apud se aliquid boni non putat.* Hæc ille; Si itaque non solis summis, idest perfectis datur, sed etiam medijs, & minimis, atque coniugatis, non est præcisum signum perfectionis eius; in quo inuenitur, nec imperfectionis, in quo non est. — Ex S. Greg clara probatio.

Conf. Ex infra dicendis in his contemplatiuis dantur gradus incipientium, proficientium, & perfectorum. Ergo, cùm incipientes, ac proficientes polleant infusa contemplatione, & perfecti non sint; contemplatio infusa non est præcisum signum perfectionis, & negatio eius signum imperfectionis.

Prob. 2. Vnum ex præcisis signis perfectionis, est illud, quod Christus assignauit. *Matt. 19.21. Si vis perfectus esse, vade, vende omnia quæ habet, & da pauperibus Veni, & sequere me*, quod multi fecerunt, & perfecti fuerunt. Ergo infusa contemplatio non est præcisum signum perfectionis: nec eius carentia est signum imperfectionis. — Signum perfectionis à Christo datum

Hinc est, quòd multis non adhuc perfectis Deus concedit donum istud; & multis perfectis non concedit: in primo casu, *misericordia superexaltat iudicium; nam miserationes eius super omnia opera eius*, psal. 144. Pro secundo casu dicendum, quòd *incomprehensibilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius; & iustus Dominus.*

S. Bernard. in *Epist. ad Fratres de monte Dei*, initio, de huiusmodi donorum Dei partitione, quæ mirabilis

lis mundo videtur; plura dicit, Primò, quod *in paucis simplicibus* (idest Apostolis) *totum sibi Mundum subiecit, ipso Mundo mirante, licet enim magna, & diuina planè fuerint miracula, quæ Christus gessit in terris: hoc tamen vnum enituit super omnia alia, & cætera cuncta illustrauit, quod, sicut dictum est, in paucis simplicibus totum Mundum, & omnem sapientiæ eius altitudinem sibi subiugauit*. Secundò Fratres illos consolatur, quòd Deus eos elegerit ad similia ferè opera peragenda; ex Christi verbis *Lucæ* 12. *Ita Pater, quoniam sic placitum est ante te. Quoniam abscondisti hæc à sapientibus; & prudentibus, & reuelasti ea paruulis. Nolite ergo timere pusillus grex; quia complacuit Patri vestro dare vobis regnum.* Tertiò cum Apostolo 1. Corinth. 1. *Fratres videte vocationem vestram: vbi sapiens? vbi scriba? Nam etsi aliqui sunt sapientes inter vos per simplices tamen sapientes aggregauit, qui Reges olim, & Philosophos mundi huius per Piscatores sibi subiecit.* Et alia plura de hoc modo agendi, ac disponendi Dei adducit. Nulli ergo mirum; si omnibus suis amicis, ac dilectis, quamuis perfectis in omni virtute, Deus infusam contemplationem non concedit; nec mirum; si alijs minus perfectis, immò incipientibus vitam spiritualem, illam concedit. Sed quisque miretur de incomprehensibilitate iudiciorum eius, & inuestigabilitate viarum eius; & cum Apostolo clamet; O altitudo diuitiarum, & sapientiæ Dei, &c.

S. Bernardi admiratio.

Deus concedit dona cui vult.

C A P. XIII.

In quibus medijs cognoscantur obiecta per infusam contemplationem.

AD 1. quòd de hac materia satis abundè, (& pro doctis, non pro simplicibus) loquutus sum

in *Opusc.3.c.16.* & sensus est, An sic contemplans cognoscat, seu intueatur obiecta sibi reuelata, siue antiqua, siue noua in speciebus, an alio modo; & si in speciebus, an in solis intelligibilibus, an etiam in imaginariis, an in vtrisque: De harum specierum diuersitate, ac officio, in eo loco multa dixi, quæ nunc iterare non est necesse, ibi videantur. Specialis tamen discussio fit hic de eodem argumento, eo quòd infusa contemplatio sublimior est; & forte aliquibus studiosis videtur, quòd contemplantes isti, alio, & altiori medio intueantur ea, quæ voluerit Deus eos cognoscere, ac intueri. Sensusque siti aliàs resoluti.

Ad u.2. quòd, vt dixi in *Opusc.3.cap.13.* licet principale obiectum contemplationis sit Deus, eiusque Diuinæ perfectiones, & Sanctissima Trinitas: quia tamen ad cognitionem ipsius Dei, & perfectionum eius secundùm aliquem conceptum saltem vniuersalem possumus peruenire per cognitionem creaturarum, vt habetur, *Rom. 1. inuisibilia Dei à creatura mundi per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur; sempiterna quoque eius virtus, & diuinitas;* ideò diximus, quòd obiecta contemplabilia quædam sunt creata, quædam increata; non quia intellectus contemplantis figit intuitum in re creata, sed quia ex rebus creatis, vt dicit Apostolus, excitatur, & manuducitur, ad cognoscendum increata; in ijs enim relucet, vt ibi diximus, scintilla aliqua diuinitatis. Ex creatis autem, quædam sunt corporalia; quædam spiritualia; & ex his omnibus, vt cum S.Bon. in eodem *Opusc.c.16.* & 17. diximus, intellectus ascendit ad cognitionem diuinorum. Ita quòd homo, præsertim fide imbutus (quia Apostolus etiam Gentiles comprehendit (ex cognitione Cœlorum, Planetarum, & sublunarium, ac terrestrium; & motuum, ac generationum, atque Ex creatis ascenditur ad increata.

cor-

corruptionum ipsarum rerum, venit in cognitionem primæ causæ, & in omnibus factis sensibilibus, quæ in Sacra Scriptura legit, intuetur Deum, qui ea fecit. Ex spiritualibus autem, quæ in nobis experimur, & credimus, venimus in cognitionem perfectionum Dei, potentiæ, iustitiæ, bonitatis, &c.

Præterea ex reuelatione cognoscimus, & credimus Dei perfectiones immediate, v. g. intellectum, voluntatem, actus eorum ad extra, & ad hæc cognoscenda possumus ex cognitione nostrarum potentiarum, & actuum earumdem peruenire, sicut, & ad cognoscenda omnia alia attributa. At adsunt in Deo quædam perfectiones, ad quarũ notitiam peruenire non possumus per creaturarum cognitionem, sed sola fide credimus; vt sunt Trinitas Personarum cum vnitate essentię, Incarnatio vnius Personę sine alia, cùm in essentia sint vnum & idem; Infinitas, Immensitas, Æternitas, Esse à se, &c.

Quædam diuina nõ possunt cognosci ex creatis.

Cùm ergo omnia creata, siue in ordine naturę, siue in ordine gratiæ, & omnia increata, siue per creaturas cognoscibiles, siue per solam fidem, possint esse obiecta contemplationis infusæ, quærimus, quo modo Deus ea ostendat contemplanti, num in seipsis, vel in seipso; vel in speciebus, & quibus.

Dico 1. Obiecta purè spiritualia, siue creata, siue increata, in contemplatione infusa Deus ostendit contemplanti in speciebus spiritualibus, seu intelligibilibus.

Spiritualia in speciebus intell. cognoscuntur.

Prob. sicut dictum est in *Opusc. 3. cap. 16.* Ista obiecta non possunt repræsentari per species sensibiles, seu imaginarias: nulla enim inter ea adest proportio, v. g. si vellet Deus ostendere contemplanti naturam Angeli, aut animæ, aut alicuius habitus supernaturalis, fidei, charitatis, iustitiæ originalis, luminis glo-

gloriæ,&c.imaginariæ,& ſenſibiles ſpecies nequeunt aliquid eorum repræſentare. Item, ſi vellet Deus oſtendere contemplanti vnionem hypoſtaticam, vel aliquod attributum diuinum deſumptum ex creaturis, vt iuſtitiam, potentiam, miſericordiam,&c. non poſſet oſtendere per ſpeciem imaginariam, quę improportionatiſſima eſt talibus rebus. Tandem ſi vellet oſtendere contemplanti in obſcura cognitione Sanctiſſimam Trinitatem, ſeu diuinam eſſentiam, (quæ ſunt principale obiectum contemplationis) vt ea cognoſceret paulò clariùs, quàm faciat per fidem, non poſſet oſtendere in ſpecie imaginaria. Et hoc eſt præceptum S.Dioniſij,vt *in contemplatione ſpectaculorum Sapientię, deſerantur ſenſus*; nam ad ea ſunt imporportionati.

Quæ non poſſunt cognoſci per ſpecies ſēſibiles.

Et hoc eſt, quod tam vehementer contra imaginaria ſpecies,ſeu phantaſmata contemplationi ſpiritualium, ac diuinorum aduerſantia, exagerat Riccard.de S. Victore *lib. 3.de contemplat.c.1. Quid hic facit phantaſmatum corporalium creatrix, moderatrix & reparatrix imaginatio? Recedat procul ab hoc negotio tot phantaſmatum formatrix imaginatio, quæ tot corporalium formas quotidie nouas creat, antiquas reparat, & per tàm multiplices, varioſque modos pro arbitrio diſponit, & ordinat. Nihil hic proſunt, immò multùm obſunt ſuorum ſimulacrorum tàm copioſa multitudo. Quid te improbam huic te operæ ingeris? quid te in huius contemplationis officium cum tanta importunitate intrudis? Quid tu in hac officina? Quid tibi cum pura intelligentia? Neſcis purgare aurum, quæ ſemper turbas intellectum purum.* Ex quibus vides, quòd non ſolùm phantaſmata nequeunt ſpiritualia,& diuina repręſentare; ſed quando iſta cognoſcenda ſunt arceri debent omnia corporalium rerum phantaſmata, n e turbent intelligentiam (ſic vocatur intellectus

Riccardi exageratio contra phantaſmata.

cognoſcens diuina per intelligibiles ſpecies. 3. Per ſpirituales ergo, ſeu intelligibiles ſpecies cognoſcuntur ſpiritualia in infuſa contemplatione, ſicut in acquiſita.

Dico 2. Dum in contemplatione infuſa Deus oſtendit, ſeu reuelat obiecta corporalia; repræſentat, ſeu poteſt repræſentare per ſpecies imaginarias, ſeu phantaſmata, vel etiam per ſpecies intelligibiles talium obiectorum; & per alterutras, ſiue antiquas iam exiſtentes in contemplante, ſiue nouas à Deo nouiter productas.

Corporalia per vtraq; poteſt Deus oſtendere.

Prob. & declaratur ſupponendo quod in *cit. Opuſc. & Capite* diximus, ſcilicet quòd de rebus corporeis per ſenſus cognitis, homo habet duo ſpecierum genera, vnum imaginarium, alterum intellectuale; ideſt phantaſmata in imaginatione, & ſpecies intelligibiles in intellectu. Hoc poſito, dico, quòd ſi Deus velit oſtendere contemplanti aliquid corporale factum, vel factibile, v.g. creationem Mundi, vel hominis; diluuium, ſacrificium Abrahæ de Iſaac, templum Salomonis, locum Purgatorii, aut Inferni, & cætera alia ex illis factis, quæ in Sacra Scriptura leguntur, aut alia facienda. Item ſi velit oſtendere aliquam Chriſti actionem, aut paſſionem, v.g. geſtationem in vtero matris, natiuitatem in ſtabulo, iacentiam in præſepio, & aliud eiuſmodi; vel partem aliquam paſſionis, & cruciatuum, &c. poteſt hoc facere duplici modo, primò per ſpecies imaginarias repræſentantes iſta facta, aut facienda; vel per imaginarias, quæ adſunt in contemplante; ordinando eas nobiliori, ac illuſtriori modo, ac lumine, vt poſtea dicam; & ſi non adſint, aut etiam ſi adſint, velit Deus alias puriores in imaginatione producere, per iſtas poteſt talia obiecta oſtendere; & ſic factum eſſe cum

Quomodo Deus oſtēdere poteſt corporalia.

Pro-

Prophetis docet S Augustinus, quando eis corporalia reuelauit, siue præterita, siue futura. Sic cum Moyse, dum ei creationem Mundi, Cœlorum, Elementorum, ac mixtorum, & omnia quę in toto libro Genesis facta narrantur, ei reuelauit. Item & omnia, quæ in Exodo, Leuitico, Numer. libro, & Deuteronomio habentur.

Sic factum cũ Moise.

Potest etiam hæc eadem corporalia per species intelligibiles, siue nouas, siue antiquas illustriores per donum intellectus redditas, ostendere, concurrentibus, vel etiam non concurrentibus phantasmatibus: Deus enim in genere causæ efficientis potest facere se solo quidquid potest facere cum causis secundis, seu possunt causæ secundæ cum Dei concursu. At homo per species intelligibiles, quas retinet in intellectu de rebus corporeis potest eas cognoscere per cognitionem abstractiuam in earum absentia, in recordatione illarum, concurrentibus etiam phantasmatibus ad talem cognitionem seu recordationem. Igitur hoc idem potest facere Deus, dum talia ostendit, mouendo nempe, si adest speciem intelligibilem talis rei corporeę, permittendo, quòd phantasma etiam illius concurrat, quod est quid supernaturale. Si autem talis species non adsit in contemplante, posset Deus, vel vtramque producere, scilicet immaginariam, & intelligibilem, & permittere, vt vtraque concurrat; vel producere solam intelligibilem, & per hanc demonstrare corporeum illud, quod dignatur contemplanti demonstrare.

Potest per intelligibiles etiam species exteriores

Dionisius Carthusianus apertè vtrumque docet in tract. *De Vita inclus.* 19. vbi de perfecta hac contemplatione loquens, ait. *interdum fit per similitudines corporales, interdum per formas imaginarias, interdum verò fit hoc sublimiùs, puriùs, atque diuiniùs per species, &*

Dioni Carthus idem docet.

radios intellectuales, hoc est per solam intellectualem Illuminationem, & spiritualis speciei, aut luminis infusionem. Sicque contingere solet personis perfectis, heroicis, ac diuinis quæ sæpè inopinatis excessibus feruntur, seu potiùs, rapiuntur in Deum.

Patet ergo, quòd in contemplatione infusa, obiecta, quæ videntur, in his speciebus videntur, sicut placuerit Deo illa demonstrare, cum debita proportione eorum.

CAP. XIV.

An in contemplatione infusa interdum videatur essentia Dei, vt est in se.

ADu. 1. moueri hoc dubium ab omnibus Mysticis, vt innotescat, ad qualem, quantamque Dei notitiam peruenire possint contemplatiui in contemplatione infusa: Et si non vident Dei essentiam immediatè, vt est in se, quid ampliùs videant, & cognoscant de Deo supra contemplatiuos in acquisita; siquidem isti etiam cognoscunt, & intuentur Deum abstractiue in specie intelligibili secundùm conceptus communes cum excellentia supra creaturas, siue per affirmationem, siue per negationem, vt diximus *in Opusc. 6. c. 16.*

Ratio quæsiti.

Adu. 2. quòd licet non inquiramus hic, an aliquis homo vmquam viderit Deum, vt est in se, sicut aliqui affirmant de Moyse, & Paulo; quia loquimur de personis non sic à Deo eleuatis, & de iis, quę frequenter accidere solent contemplatiuis, tamen ad firmandam communem Doctorum negatiuam sententiam de contemplatiuis, omittere non possumus argumentum desumptum à negatione talis visionis, etiam in illis.

Dico

Dico ergo. In contemplatione infusa nullus, quantumuis perfectus contemplatiuus peruenit ad videndam essentiam Dei vt est in se; immediatè, & euidenter. Est communis ex S. Th. S. Bonau. Scoto & omnibus, etiam Mysticis. Nullus contemplatiuus videt Deum, vt est in se.

Prob. primò ex Dei ipsius oraculo dicentis, se non fore videndum ab homine, qui postea victurus esset. Nam Moyses fidelissimus Dei seruus *Exodi* 33. continuò loquens cum Deo, ex cuius colloquio cùm descenderet de monte *facies eius erat cornuta*, idest splendens, pluries petit faciem, & gloriam Dei videre, & Deus respondit, *ostendam tibi omne bonum. Rursumque ait, non poteris videre faciem meam; non enim videbit me homo, & viuet*. Et nihilominus paulò ante in eodem capite dicitur, *loquebatur autem Dominus ad Moysem facie ad faciem, sicut amicus ad amicum*; si ergo Deus dicit, se, non videndum ab homine in hac vita, nullus contemplatiuorum sic videt, sed alio modo, vt dicam postea. Moyses quomodo vidit, & non vidit Deum.

Confirmatur ex epist. 1. Io: cap. 4. 12. *Deum nemo vidit vnquam*; Interl. dicit, *nec Moyses*. Glosa ordin. dicit, *Nullus purus homo viuens in hoc corpore vidit Deum* Et ex 1. Timot. 6. 16. *Deus lucem habitat inaccessibilem, quem nullus hominum vidit, sed nec videre potest*. Gl. ord: dicit, *secundùm naturam, qua Deus est, nemo vidit*. S. Hieron. in hunc locum, ait, *lucem habitat inaccessibilem omni creaturæ, nemo enim nouit Patrem, nisi filius; quem nullus hominum vidit, nemo nouit, sed vnusquisque pro merito intelligit*. Ergo videri non potest. Ex S. Scrip. S. Hieron.

De contemplantibus autem loquendo, prob. quòd ad hanc altitudinem non proueniunt. Primus omnium, quem viderim expresè id negasse, est S. Greg. Magnus qui *homil.* 14. *in Ezech.* dicit, *Sciendum est, quia quandiù in hac mortali carne viuitur nullus ita in contem-* S. Greg.

pla-

plationis virtute proficit, vt in ipso incircumscripto luminis radio mentis oculos infigat. Neque enim omnipotens Deus iam in sua claritate conspicitur, sed quidam in illa speculatur anima, vnde refecta proficiat, & post ad visionis eius gloriam pertingat.

S. August. nus etiam aliquando negat.

S. Aug. ante Greg. *in l. de videndo Deo, cap. 5.* considerans illa duo, *Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt*, & illud Ioann. *Deum nemo uidit umquam*, subdit, *homines esse intelligendos; nam hoc Apostolus plenijs explicans dicit, quem nemo vmquam hominum vidit, sed nec videre potest. Sic ergo dictum est, Deum nemo vidit vmquam, ac si diceret nemo hominum*; in fine illius capitis dicit, *igitur, nec Patrem quisquam putandus est vidisse, nec filium, secundum quod Deus est.*

Iterum negat. S. Aug.

Et *in cap. 8.* ait *Inuisibilis est natura Deus, Pij cupiunt Deum videre, non vt opinor in eam speciem intuendam, qua vt vult apparet, quod ipse non est, sed in eam substantiam, qua ipse est, quod est. Huius desiderij fuit Moyses, vbi ait Deo, cum quo vt amicus facie ad faciem loquebatur, Si inueni gratiam ante te, ostende mihi temetipsum. Quid ergo ille non erat ipse? Si non esset, non diceret ostende mihi temetipsum, sed diceret ostende mihi Deum. Ipse ergo erat in ea specie, qua apparere voluerat. Non autem ipse apparebat in natura propria, quam Moyses videre cupiebat. Ea quippe promittebatur sanctis in alia vita: Vnde quod responsũ est Moysi verum est, quia nemo potest cũ in hac vita viuẽs uidere sicuti est.*

S. Thomas

S. Thomas in 2. 2. *q.* 180. *art.* 5. sequutus Gregor. ait, dicendum, sicut S. August. *l.* 12. *super Gen. ad lit. cap.* 27. quòd *nemo videns Deum viuit ista vita, qua mortaliter viuitur in istis sensibus corporis.*

S. Bonau.

S. Bonau. *in itiner. mentis ad Deum cap. 6.* circa finem vbi de perfectissimo actu contemplationis loquitur, qua videtur Deius in caligine supernaturali ex Dionis. dicit quædam scitu digna, quid nempe videatur

de

de Deo, & quid non videatur: *Tu amice circa mysticas visiones corroborato itinere, & sensus deserere, & intellectuales operationes ad vnitatem[vt possibile est]inscius restituere ipsius, qui est super omnem essentiam, & scientiam, etenim teipso, & omnibus immensurabilis, & absoluto puræ mentis excessu ad superessentialem diuinarum tenebrarum radium omnia afferens, & ab omni absolutus ascendes. Si autem quæris, quomodo hæc fiant, interroga gratiam, non doctrinam; desiderium, non intellectum; gemitum orationis, non studium lectionis, sponsum, non magistrum; Deum, non hominem; caliginem, non claritatem; non lucem, sed ignem totaliter inflammantem, & in Deum excessiuis vnctionibus, & ardentissimis affectionibus transferentem*: & paulò post, ait, post mortem tantùm videndum Deum. *Qui diligit hanc mortem, nempe in Christo, videre potest Deum, quia indubitanter verum est, non videbit me homo, & viuet. Moriamur ergo, &c.* Multa docet S. Bon.

Non cura alios authores pro hac sententia adducere, quia omnes id confitentur de contemplatiuis, & ipsimet contemplatiui id fatentur; nec vllus eorum, qui de hac materia scripsit, id asseruit. Esto ergo, quòd magnis radiis, & splendoribus illustraretur intellectus contemplantis, & obiecta reuelata clariùs videret, quàm per fidem videat, numquam tamen Dei essentiam clarè videt. Contemplatiui etiam id fatentur.

Verùm quia in Sacra Scriptura plures casus sunt; & prophetæ asserunt, se vidisse Deum, videndum est quomodo id intelligatur.

CAP. XV.

Quomodo Sancti, & Prophetæ viderint Deum.

ADu, quòd in Sacra Scriptura leginius, quod plures dicunt, se vidisse Deum, & aliquando legimus

mus Deum apparuisse aliquibus; & de Visione hæc adsunt exempla. *Gen.* 32.30. Iacob reuertens à Mesopotamia, cùm in somno vidisset, se luctari cum quodam, qui postea dixit ei se esse Dominum, euigilans è somno, dixit. *Vidi Deum facie ad faciem, & salua facta est anima mea*. *Exodi* 24.10. dicitur quod *Moyses, & Aaron, Nadab, & Abiù, & septuaginta de senioribus Israel viderunt Deum Israel, & sub pedibus eius quasi opus lapidis saphrini, & quasi cælum, cùm serenum est*: & infra, *videruntque Deum, & comederunt, & biberunt*. 3.*Reg.* 22.19. Micheas Propheta, dicit: *Vidi Dominum sedentem super solium suum, & omnem exercitum Cœli assistentem ei à dextris, & à sinistris*. *Isaiæ* 6.1. *Vidi Dominum sedentem super solium excelsum, & eleuatum: Seraphim stabant super illud; sex alæ vni, & sex alæ alteri, &c.*

Multæ visiones, & apparitiones ex Sacra Scriptura.

Iacob.

Moyses, & seniores,

Micheas.

Isaias.

De apparitionibus Dei ad homines habemus plura exempla. Primum autem, & solemne est de apparitione ad Adam *Gen.* 2. dum isto iam creato, & introducto in Paradiso terrestri, dixit ei, *de omni ligno, quod est in Paradiso, comede, de ligno autem scientiæ boni, & mali, ne comedas &c.* Et cùm *adduxit ad Adam omnia animantia*, vt imponeret ei nomina, quæcumque vellet. Et cùm formata Eua, dixit eis, *Crescite, & multiplicamini, & replete terram*. Et cùm post esum Pomi, vocauit eum, *Adam vbi es?* Et cùm vtrumque interrogauit, cur comedissent, & maledixit eis; & indutos tunicis pelliceis, eiecit è Paradiso.

Multæ apparitiones Dei.

Ad Adam.

Gen. 6. Apparuit *Noe*, & præcepit ei formationem Arcæ &c. *Gen.* 17. Apparuit Abrahæ, & iterum *Gen.* 18. apparuit. *Isaac Gen.* 26. & iterum, atque iterum eidem apparuit *Gen.* 13. Multa apparitiones ad Moysem legimus ab Exodo vsque ad Deuteron. *Primo Reg.* 3.21. apparuit Samueli. 3. Reg. 3.5. *Apparuit Dominus Salomoni per somnium nocte dicens. Postula à me quid vis*

Ad Noe.

Ad Isaac.

Samueli.

vt dem tibi. In cap. 9. 2. apparuit ei secundò, &c.

Fieri autem posset, vt contemplanti per infusam cõtemplationem appareret eodem modo Deus, quo Patribus illis, & Prophetis Veteris Testamenti apparuit. Cùm ergo in præc. cap. dixerimus, Deum non apparuisse, nec apparere vmquam alicui in propria essẽtia, nec ita visum fuisse, aut videri posse in hac vita, discutiendum est nunc, quomodo apparuerit, aut appareat, & quomodo visus ab illis fuerit, aut videatur, in qua scilicet forma, aut figura; & an in spirituali, aut corporali. His positis. Sẽsus quæsiti.

Dico. Cùm Deus apparuit Patribus Veteris Testamenti, & ab eis visus fuit; non in propria substantia, sed in aliqua specie, siue sensibili, siue spirituali, sicut ei placuit, visus est, & in ea fuit locutus. Quomodo Deus apparuit SS. Patrib.

Prob. ex S. August. pluribus in locis. Primò ex libro *de videndo Deo c.5.* allato in præcedente capite 2. ex c. 7. vbi ait, *Illi autem ideò viderunt quicumque viderunt Deum, quia eum viderunt sicut voluit apparere ea specie, quam voluntas elegit, etiam latente natura:* in cap. 8. inquit, *multi viderunt in eo quod voluntas elegit, non quod natura formauit*. Et post aliqua subnectens illud 1. *Ioan. cap. 2. Cùm apparuerit, videbimus eum sicuti est*, dicit, *non sicut homines viderunt, quando voluit in specie, qua voluit, non in natura, qua inseipso, etiam cùm videretur, latuit.* Ex S. Aug.

Idem S. August. *tract. 3. in Ioannem*, super illud, *Deum nemo vidit vmquam*, ait, *Moyses vidit nubem, vidit Angelum, vidit ignem. Omnis illa creatura typum Domini sui gerebat, non ipsius Domini præsentiam exhibebat*. Et post aliqua. *Facta sunt illa visibilia corporaliter per creaturam, in quibus typus ostendebatur, non vtique substantia ipsa demonstrabatur, & manifestabatur.* Ex S. Aug. iterum.

Idem S. Doctor *in lib. 2. de Trin. c. 17.* in fine dicit, *Visiones, quæ fiebant, per creaturam commutabilem factæ*

 sunt,

sunt, non propriè sicut est, sed significatiuè sicut pro rerum causis, & temporibus fieri oportuit.

S. August. tertiò.

S. Dionis. Areop. *in epist. ad Caium Monachum* ait, *sic aliquis videns Deum intellexit quid vidit, non ipsum Deum vidit, sed aliquid eorum, quæ sunt eius.*

S. Dionis.

S. Greg. quem refert, & sequitur S. Thomas *in 2. 2. quæst. 180. ar. 5. ad primum, in homil. 14. in Ezech.* ait. *Nequaquam omnipotens Deus in sua claritate conspicitur, sed quiddam sub illa speculatur anima, vnde erecta proficiat, & post ad visionis eius gloriam pertingat. Per hoc ergo, quod Iacob dixit vidi Deum facie ad faciem* (inquit S. Thom.) *non est intelligendum, quòd Dei essentiam viderit, sed quod formam, scilicet imaginariam vidit, in qua Deus locutus est ei.*

S. Greg.

Ex S. Tho.

Gl. ord. in illud Ioannis *Deum nemo vidit vnquam,* inquit *Quod autem legitur Deum apparuisse hominibus, siue visibiliter carnalibus oculis, siue inuisibiliter propheticis visionibus; per subiectam creaturam intelligendum est: Visiones enim Prophetarum, quadam spirituali creatura factæ sunt, quibus Deum vidisse perhibentur.*

Gl. or. Io.

Locum illum Gen. *Vidi Dominum facie ad faciem,* omnes cum Lyrano dicunt sic intelligi, *vidi Angelum in corpore assumpto,* idem dicit ibi Cornelius à Lapide: Vidi Deum in specie corporea ab Angelo repræsentatum. Certum est enim, Iacobum hac nocturna, & obscura specie non vidisse diuinam essentiam, immò nec Deum propriè, sed Angelum, Deum repræsentantem in corpore assumpto: hæc ille.

Lyran. & alij.

Locus ille *Exodi* 24. quòd Moyses Aaron, & *seniores viderunt Deum Israel, &c.* vbi supra, variè declaratur; at omnes in hoc conueniunt, quòd non viderint essentiam Dei.

Explicantur loca Scripturæ

Abulen. dicit, Deum apparuisse in forma nubis lucidæ, intra quam Dei maiestas latere videbatur; itaut Iudæi putarent in infima huius nubis parte consistere

Abulen. quomodo declarat.

pe-

pedes Dei, in parte vero superiori versùs cœlum, cœterum corpus; & hoc respectu dici hic *sub pedibus Dei*, & fuisse quasi opus lapidis saphirini; quod enim in forma hominis, aut animalis Deus hic non apparuerit, patet *ex Deuter.* 4. *Non vidistis aliquam similitudinem in die, qua locutus est vobis Dominus in Oreb in medio ignis, ne forte decepti faciatis vobis sculptam similitudinem.*

In qua forma apparuit Deus Populo Hebreo.

Sed alij, vt Caietanus, & Prado relati à Cornelio à Lapide in hoc loco, dicunt, quod in illo casu Deus in humana forma apparuit, nimirum in specie magnifici Principis, & Regis legislatoris; quia in hebreo illa vox *Deus* non importat nomen Dei *Tetagrammaton*, *sed Elohim*, quæ significat *Principem*, *Dominum*, & *Iudicem*; ideò & visus est habere pedes, & sub pedibus habere scabellum saphirinum; quia voluit Dominus hac specie Legislatoris maiestatem, & timorem senioribus, & per hos Populo demõstrare, & imprimere. Hęc ille. Omnes alię apparitiones sic explicantur.

Quomodo factæ illæ apparitiones.

Conclusio ergo generalis est, quòd omnes illæ apparitiones Dei, quę leguntur in Sacra Scriptura factę pluribus, vel fuerunt corporales sensibiles, & sic factę per Angelos in forma corporea humana, nempe in corpore extrinsecè assumpto, aut in alia re sensibili; vel fuerunt imaginariæ, quæ dicuntur in spiritu, vt omnes apparitiones factæ Ioanni in Apocal. & alijs Prophetis Veteris Testamenti; & per species imaginarias, seu phantasticas à Deo in imaginationem eorum productas; vel etiam per species intelligibiles, quia istæ quoque possunt repræsentare spiritualia, & corporalia modo spirituali, nam animæ separatæ ea cognoscũt. Quouis ergo horum modorum apparuerit; numquam per suam essentiam; hæc enim apparitio pro alia fœlici, & æterna vita reseruatur; & ita verificatur dictum Ioãnis, ac Pauli, *Deum nemo vidit vmquam*,

Essentia Dei numquam visa in hac vita

quam, & ipsiusmet Dei, *Non videbit me homo, & viuet*.

Si ergo contemplanti, vel meditanti, vel aliter oranti, aut etiam non oranti fiat aliqua apparitio alicuius Personæ dicentis, se esse Deum, vel ita loquentis, ac si esset Deus (etiam si diuina, & non dœmoniaca sit apparitio), sciat, esse creaturam aliquam, in qua dignatur loqui, vel aliud operari Deus, at non esse substantiam, seu essentiam Dei: quomodo autem cognoscatur, an diuinæ, vel dęmoniacæ sint eiusmodi apparitiones, aut locutiones, iam diximus *in Opusc. 5. cap. 7.*

Admonitio.

Pro coronide autem huius argumenti sciēdum est ex S. Greg. *lib. 6. moral. cap. 2.* quòd habentes tales apparentias in contemplatione sistere non debent in vmbris illis, sed considerare debent simplicem veritatem; quia in hoc consistit contemplatio, considerare nempe Deum, & benignitatem eius, & ea quæ tunc dicit, aut præcipit, & eum humiliter venerari, ac diligere.

Consiliū.

CAP. XVI.

De gradibus contemplationis infusæ.

AD n. 1. quod *in Opusc. 4. c. 4.* diffusè de hac materia locuti sumus, ibi enim adduximus sententias Mysticorum, diuersimodè assignantium gradus contemplationis acquisitæ, quarum aliquæ possunt applicari etiam infusæ. Aliqui assignant diuersitatem graduum ex parte subiecti magis, vel minus exercitati; indeq; aliquos dicunt incipientes, alios proficiētes, alios perfectos. Alij assignant diuersitatem graduum ex parte obiecti, ex eo quia, vt dicit S. Bonau. *in itiner. mentis ad Deum* incipientes debent contemplari cor-

Alibi de hac re actum est.

corporalia, in quibus relucet vestigium Dei,& ex eis manuduci ad contemplandum Deum proficientes debent contẽplari animam secundùm naturalia,& gratuita in quibus relucet imago Dei; & sic contemplari Deum: perfecti verò contemplari debent diuina immediatè. Alii distinguunt gradus contemplationis ex modo contemplandi: quidam enim contemplantur præuia meditatione alicuius Diuini misterii; quidam verò sine meditatione,sed audito aliquo mysterio ab aliquo legente, vel concionante, vel ex cogitatiōe, seu recordatione propria, statim eriguntur ad contemplandum illud. Alij distinguunt gradus contemplationis per maiorem claritatem cognoscẽdi,& maiorem feruorem diligendi ipsimet actui contemplationis coniunctum. Alij aliter. Videndum modò si insusę applicentur.

Graduum diuersitas.

Adu. 2. quòd Mystici quidam distinxerunt gradus istos subtiliori quodam modo, sed difficiliori pro comunitate Personarum, insusę nullatenus applicabili, sed referam tamen breuiter. Dicunt in vniuersitate Contemplatiuorũ assignari tres Hierarchias, sicut in Angelis; & in qualibet Hierarchia tres ordines, sicut in Angelis: & quòd contemplatiui infimi ordinis infimę Hierarchię, contemplantur corporalia inanimata, & ex ijs eriguntur ad contemplandum Deum. Secundi infimæ Hierarchiæ, animata viuentia tantum. Tertij sensitiua. In secunda Hierarchia, infimi contemplantur digniora &c. sic procedendo vsq; ad diuina, quę reseruata sunt pro tertia Hierarchia; quę longo sermone explicant; & sic patet, quòd per obiecta distinguunt hos gradus. Certè graduationem istam ascendendi ab infimis corporalibus ad spsritualia, & tandem ad diuina à S. Bonau. acceperunt, cuius verba adduximus *in Opusc. 3. c. 14.* At S. Do-

Ingeniosa sed difficilis diuisio

Non iuuat hęc diuisio

Doctor non meminit ibi de hac confusione Hierarchiarum, quæ ideales sunt; & ad infusam non inseruiunt, sed ad acquisitam; quia Deus, qui est author infusæ, non seruat hunc ordinem infundendo contemplationem, vt scilicet priùs infundat contemplationem corporalium inanimatorum; postea viuentium, & sic ascendendo vsque ad diuina immediatè; sed facit contemplari quod sibi placet.

Qui d significant gradus. Ex S. Bon.

Adu. 3. cum S. Bonau. *de 7. itiner. ætern. itin. 3. dist. 4. ar. 1.* quòd *gradus contemplationis sunt quidam progressus, & profectus intellectualis cognitionis, & saporosæ dilectionis ad contemplandum Deum sub ratione boni, & veri. Vnde Greg. lib. 22. Mor. dicit, Gradus dicuntur mensuræ crescentium virtutum: tales autem gradus profectuum sunt innumerabiles.* Deinde pluribus docet, quòd quidam sunt gradus disponentes intellectum, & affectum ad contemplandum, & hos gradus, cum eodem S. Greg. dicit, esse opera virtutum; & gradus proprios contemplationis, dicit esse ipsosmet actus contemplandi cum maiori lumine, quo magis clare cognoscuntur Deus, ac diuina, & cum maiori inflammatione diligitur Deus. His positis,

Gradũ diuersitas ex S. Bon.

In infusa dãtur gradus.

Dico 1. in contemplatione infusa dantur gradus perfectionis maioris, ac minoris.

Prob. ex communi Mysticorum sententia, quos in loco cit. allegat S. Bonau. & S. Greg. dicit in cit. loco; *Nemo infima deserens repente fit summus, quia ad obtinendum perfectionis meritum oportet, vt mens quotidiè in altum quasi quibusdam gradibus ascensionis perueniat, vnde, & rectè in psalmo dicitur, ibunt de virtute in virtutem donec videatur Deus Deorum in Sion; & idem Deus in gradibus eius cognoscetur (scilicet contemplationis) cùm suscipiat eam contemplator.* Hæc ex Greg. Bonau. Deinde adducit doctrinam Lincolniensis, qui docet necessitatem admit-

mittendi gradus istos, cum exemplo aliàs *in Opusc.4. c.4.* allato, & inferiùs iterum afferendo. Tandem adducit Ricardum eadem docentem; & omnia ipse Sanctus Doctor confirmat. Vnde autem desumatur hæc graduum differentia, mox dicetur.

S Gre S. Bonau. & Riccard.

A pari.

Conf. In omni ordine rerum tàm naturalium, corporalium, & intellectualium, quàm supernaturalium, dantur gradus perfectionis, vt consideranti patet de artibus, scientijs, virtutibus moralibus, & Theologicis; & de ipsamet Beatifica contemplatione, quę ex S. Greg. succedit contemplationi huius vitę; immò dicit quod *est eadem, quæ hìc inchoatur, & ibi perficitur*, hìc obscura, ibi clara, & euidens; Nam vt ait Apost. 1. Cor. 15. *sicut differt stella à stella in claritate, ita & resurrectio mortuorum*, & Saluator Io: 14. In domo Patris mei *mansiones multæ sunt*. Interl. *mansiones* dicit, *diuersa præmia meritorum*; & in psal. 61. *Reddet vnicuique iuxta opera sua*; & Saluator Mat. 16. 27. *Tunc reddet vnicuique secũdum opera eius*. Et ideò de fide est, quod Beatorum contemplatio, secundùm gradus diuersa est in vno, ac in alio, accidentaliter tamen, & iuxta gradus meritorum.

In patria diuersi gradus beatę contemplationis.

Igitur etiam contemplatio infusa in hac vita capax est graduationis, vt modò sit perfecta, modò perfectior; non solum in diuersis contemplatiuis, sed in eodem, qui ab initio est incipiẽs, postea proficiens, & tandem perfectus, si Deus id ei concedat.

Dico 2. Diuersitas graduum contemplationis infusæ, dispositiuè considerata, procedit à diuersitate, & graduatione maiori, vel minori in exercitio virtutum moralium, & Theologalium, & ipsiusmet acquisitæ contemplationis, aut meditationis, & cœterarum pietatis actionum, in quibus ex Dei gratia se exercent contemplatiui.

Diuersitas dispositiua, vnde.

Prob.

Prob. ex nuper relatis S. Bonau. & S. Gregorii dictis, & ex iis, quæ diximus in hoc Opusc. *cap.* 10. de medijs, quibus acquiri possit contemplatio infusa, quò enim magis homo spiritualis se exercet in virtutum actibus; eò magis ex sua benignitate mouetur Deus ad eum consolandum. Ait enim Saluator Io: 14. *Si quis dilibit me, sermonem meum seruabit, & Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus & mansionem apud eum faciemus*, Et de istis sic laborantibus, vt ad perfectionem perueniant, verè dicitur, *ibunt de virtute in virtutē, donec videatur Deus Deorū in Siō*; quia Deus eleuat paulatim ad contemplationis gradus, regulariter loquendo; nam posset ab initio ad supremum gradum contemplationis aliquem eleuare: sed præcedētibus minoribus, & postea maioribus dispositionibus solet eleuare; & qui in primis ānis in minori gradu fuerat eleuatus, in virtutum actibus frequentiùs, & feruentiùs in sequentibus annis se exerceat, experitur Deum benigniùs secum agere, & maiorem contemplationis gradum sibi concedere. Id autem præfati Serui Dei contemplatione infusa, ex Dei fauore, digni experiuntur.

Dei amor in nos.

Dico 3. Diuersitas graduum infusæ contemplationis, obiectiuè prouenit à diuersitate obiectorum magis, aut minus sublimium, aut imperceptibilium.

Diuersitas ex obiectis.

Prob. & declaratur. Potest Deus sistere mentem contemplantis in consideratione alicuius perfectionis diuinæ quidem, sed in conceptu aliquo communis cum creatura: et potest sistere in consideratione, ac intuitu obiecti sublimioris, & nullatenus communis cum creatura, v. g. in intuitu Dei infiniti, immensi, & super omnia imperceptibilis, vnius in essentia, & trini in personis: hæc secunda contemplatio obiectiuè est altioris ordinis, quàm sit prima.

Dico

Dico 4. Diuersitas graduum infusæ contemplationis effectiuè desumenda est ex diuersitate graduũ donorum intellectus, & sapientiæ; quæ ad eã concurrũt. Ex diuersitate donorum.

Prob. 1. paritate aliarum operationum dependentium à supernaturalibus habitibus Fide, Spe, & Charitate; quò enim intensiores sunt habitus isti, eò intensiores, ac perfectiores sunt actus ab eis procedentes. Prob. quoque paritate luminis gloriæ in Beatis; quò enim maius, ac intensius est, eò maior, & intensior est visio beata; ergo idem dicendum de infusa contemplatione ex parte donorum intellectus, ac sapientiæ effectiuè concurrentium ad illam. Non enim frustra Deus concedit cõtemplatiuis hæc dona in gradu diuerso.

Quòd verò dona hæc in diuersis gradibus concedantur, inde probari potest; quia non omnes contemplatiui sunt æqualis perfectionis, sed sicut in cœteris statibus perfectionis, vt ait Apostolus, *vnus quidem sic, alius verò sic*: Sunt enim gradus, sicut in collatione habituum Fidei, Spei, & Charitatis adsunt gradus, non enim omnes æquè in illis perfecti sunt; sic etiam in gratijs gratis datis habent plures Serui Dei gratiam miraculorum; at non æqualem; vnus enim habet v. g. gratiam faciendi miracula tertij generis puta sanitatum; quæ processu temporis poterant per medicamenta obtineri. Alius habet circa tales sanitates, & circa alia miracula secundi generis, nempe incurabiles, alius circa vtraque, & circa resuscitationem mortuorũ; quia Deus, ait Paulus, *diuidit singulis prout vult*. Sic dicendum de donorum distributione. Diuersitas donorum in gradibus.

Dico 5. Diuersitas formalis graduum in contemplatione infusa desumenda est à diuersitate ipsorum actuum contemplandi iuxta maiorem, aut minorem

Diuersitas ex actibus

intensionem, & claritatem in intuendo; & maiorem inflammationem, suauitatem, delectationem, ac dulcedinem in diligendo obiectum diuinum manifestatum contemplanti.

Prob. Vniuersaliter loquendo omnis diuersitas formalis in actibus eiusdem potentiæ circa idē obiectum, desumitur à formis, seu qualitatibus, ac perfectionibus, quæ in illis actibus reperiuntur, sed in actibus contemplandi infusis illæ qualitates diuersæ insunt, igitur penes illas diuersificantur. Maior clara est de actibus cuiuscumque virtutis; nam circa idem agibile, vnus homo est alio prudentior, vnus est alio iustior, vnus est alio fortior, & vnus alio temperantior: ita de virtutibus Theologicis, earumq; actibus. Circa idem credibile vnus elicit actum fidei intensiorem alio fideli; ille est martirij cupidus, iste non: ita dicendum de Spe, & de Charitate, vnus enim alio fidentiùs sperat, vnus alio intensius diligit. Differentia inter hos actus licet effectiuè proueniat ab habitibus, & auxilijs diuinis; formaliter tamen prouenit à perfectionibus diuersis in illis actibus existentib.

In eadem persona potest esse hęc diuersitas.

Quòd verò, non solum in diuersis contemplatiuis, sed etiam in eadem persona in processu temporis reperiantur actus contemplandi infusi modò minus, modò magis perfecti, modò minus, modò magis intensi, & intuitus obiectorum modò minus, modò magis clari, & affectus modò minus, modò magis inflammati, & suaues; omnes Mystici, & experti confitentur. Placeat audire S. Bonau. quem aliàs retulimus pro gradibus acquisitæ contemplationis. Is enim *in tract. de 7. gradibus Contemplationis* longo, sed digno discursu, de varietate horum graduum hęc dicit. *Contemplatiuorum aquilinos obtutus acui, & ipsorum spirituale palatum perfundi dapibus supernæ dulcedinis*

S. Bonau.

af-

affectans, septem gradus eò gloriosissimos, quò scientia experientiæ probatissimos in medium censui deducendos, relatione quorum odorifera confido, quòd tàm intellectui splendoris copia, quàm affectui Deifici dulcoris affluentia pijssima matris Thearchicæ exultabit. Primum igitur dicamus, ignem; secundum vnctionem; tertium extasim; quartum speculationem, quintum gustum; sextum quietem, septimum gloriam. Primò igitur anima ignita vngitur, vncta rapitur; rapta speculatur, vel contemplatur; contemplans gustat, gustando quiescit. Hæc in via possunt acquiri, non tamen subitò, sed gradatim. Citiùs autem hæc experitur, qui frequentiùs in spiritualibus se exercet. Septimus in Patria confertur. Ignis.

Incipit postea declarare proprietates horũ graduum.

Ignis est vehemens diuini caloris, & amoris feruor. Huius ignis calor contemplatiui, siue sancti actiui viri animam, cùm se ad orandum Deum effuderit, in conspectu Dei subitò eam valdè perlucido splendore irradiat, quamplurimum ignit, & ardentes motus, affectionesque accendit, & cætera plura: & concludit quia ait Propheta psal. 38. *Concaluit cor meum intra me, & in meditatione mea exardescet ignis; & iterum psal. 72. inflammatum est cor meum, & renes mei commutati sunt.* Ignis.

Vnctio est quidam velut roseus liquor, qui per totam animam se diffundens, ipsammet erudit, corroborat, & confortat disponens eam suauiter ad veritates luculentiùs suscipiendas, atque pariter contemplandas. Hac cælica vnctione perliuitus fuerat, qui dicebat, Vnxit me vnctione misericordiæ suæ, psalm. 132. & post multa sequitur. *Ros iste contemplatiui viri mentem; & præcordia tàm irrigando fœcundans, quàm fœcundando irrigans, & calorem primi gradus leniter temperans, ne plus ardeat, quàm oportet. Quod enim purificat ignis concremando, vnctio mulcet suam pinguedinem perfundendo, vt capacibilior sit diuinorum pulchriorum radiorum, &c.* Vnctio.

Extasis. *Extasis est deserto exteriori homine sui supra se voluptuosa quædam eleuatio ad superintellectualem diuini amoris fontem mediantibus sursum actiuis virtutibus pro viribus se extendens. Virtutes sursum actiuas voco humilitatem, & puritatem*; & cœtera plura.

Speculatio est Beatorum, & supercælestium soli Deo scibilium diuitiarum intellectualis, & effectualis pia inuestigatio. Speculatio. *Contemplantur autem hi duo, scilicet intellectus, & affectus; sed intellectus longe dissimiliter ab affectu. Cùm enim actus contemplatiuus, sensibus spiritualibus suspensis, Synderesim in specula æterna extendit, apex intelligentiæ, & principalis affectio pariter feruntur, mutuò se in diuina promouentes, & æqualiter ascendentes, illa speculando, hæc verò desiderando. Præcurrente autem intelligentia, nec ingredi queunte vtique per speculum videns, foris remanet. Affectio verò quæ nescia est speculi intrans vnitur, & secundò illud.* 1. Cor. 8. *Qui adheret Deo, vnus spiritus est, ingressoque intellectu, qui ante conatu suo ingredi non poterat à superessentiali, & superintellectuali Deifica bonitate hilariter excipitur affectio ipsa; susceptamque super feruidè ipsam desiderantem, & se sursum pro viribus impingentem ipsam in se profundiùs trahens, iam intelligentiæ superclarorum radiorum pulchriacam, & superimmensi saporis suauiter sanctum desiderium nutriens, suauitatem superlucidissimam elargitur. Postea illis sic gustantibus, illam magis desiderantibus, magis seipsam diuina bonitas immittit, & abundantiùs superfulget, quoniam multùm diligunt illam summam veritatem, hoc summum bonum. Fœlix nimis qui huius gradus collem attingit*: Et alia plura subdit S. Doctor Bonauentura.

Gustus. *Gustus est superinæstimabilis diuinæ dulcedinis persuauis quædam, & inclyta prælibatio ex cellario Sancti Spiritus in sanctorum contemplatiuorum animas distillata. Prælibatio, dico, quoniam permodicum valdè est quod ex illa*

tàm

tàm supermagna diuinæ dulcedinis multitudine tribuitur, quod è superineffabili thearchica bonitate fieri non est dubium. Dum enim stillatim æternis, & supersuauibus illis influxionibus recreamur, frequentiùs nos ipsos orationibus extendimus, atque ad cumulos omnimodæ plenitudinis anhelamus: hæc, & alia plura de hoc gradu S.Doctor.

Quies est totius animæ mira quædam, & suauis tranquillitas per infusam nobis ex frequentia orationis dulcedinem côcreata. Solis, & valdè spiritualibus experientia huius quietis conceditur; quibus & datur etiam supercœlestes substantias contemplando transcendere; super ignota enim bonitas ipsi familiaris seipsam eis immittit? & ipsi tota virtute dilatato sinu sancti desiderij potenter suscipunt beatas immisiones, & præsumptuosis omninò incognitas. Sic igitur Sanctorum contemplatiuorum animabus tàm insueto nutrimento ditissimè adimpletis, splendescit ipsorum ratio, dulcescit concupiscentia, hilarescit irascibilis, ex quorum dilectione deificam illam quietem non ambigimus emanare. Hic gradus gloriosior, & pretiosior est, quò vltimo modo, gradui, qui solius Patriæ est, appropinquat. Quies.

De septimo gradu tutiùs tacendum censui, quàm loquendum; quoniam nulli viatorum ascensio, siue visio huius gradus patere potuit, nisi illi cœlesti Paulo, qui se raptum ad huiusmodi per Sacram Scripturam asserit. Felix certè superdulcissimæ, & fælicissimæ B. Mariæ anima, cui hoc datum est in via, quod nulli sanctorum aliquando possederunt: portauit ergo illam gloriam à qua portantur cæteri; ascendit illa gradum hunc per fidei cognitionem; descendens ad eam per carnis assumptionem: Et cetera plura. Gloria.

Placuit totum ferè S. Bonau. discursum adducere, vt ex eo, non modò diuersitas graduum infusæ contemplationis innotescat, sed etiam vt dignitas, præstantia, inexplicabilis ferè voluptas, atque iucunditas supernaturalis huius virtutis mortalibus ap-

appareat; vt tamquam ex vngue leonem, cœlestis contemplationis, per quam beati Deum vident, eoque perpetuò fruuntur, magnitudinem, excellẽtiam, suauitatem, ac delectationem considerent fideles, ad eamq; diuina fauente gratia pro viribus se disponant.

CAP. XVII.

De mirabilibus, quæ in hac infusa contemplatione experiri se dicunt Contemplatiui.

Intentio authoris.

ADuerto, quòd præter ea, quæ diximus in præcedenti capite, *& in cap. 9.* huius Opusculi, & alia iam dicta *in Opusc. 4. cap. 5. & 6.* de nobilitate, & proprietatibus, ac effectibus contemplationis; multæ aliæ dignę perfectiones de illa à Mysticis referuntur, quas ad laudem Dei, à quo omne bonum, hic adducere volui, quamuis non omnia, vt breuitati consulam.

Dionis. Carthus.

Dionis. Carthus. *in Opere Inclus. c. vlt.* ait, *Contemplationem hanc fieri per species, & radios intellectuales, hoc est per solam intellectualem illuminationem, & spiritualis speciei, aut luminis infusionem, vt contingere solet personis perfectis, & heroicis, quæ semper inopinatis excessibus feruntur, seu potiùs rapiuntur in Deum, qui frequenter benignissimè, sic subitò, & ex improuiso præuenit mentes illarum quod absque proprio conamine mirabiliter illustrantur, & inflammantur à Spiritu Sancto; tumque suauissimè replentur, & consolantur ab ipso, vt ineffabilem Dei circa se charitatem, pietatem, liberalitatem, ac dignationem nequaquam mirari sufficiant; atque tàm valdè eleuantur, & afficiuntur in Deum, præ claritate contemplationis, & præ feruore dilectionis diuinæ deficiant, & à seipsis alienentur, & corpore infirmentur, vndasque gratiæ superinfluentis*

fer-

ferre vix queant sicque Deo suum in eis continuante influxum, a seipsis penitus defluunt, atq; in abisso lucis æternæ in fonte diuitiarum gloriæ infinitę demerguntur, ac absorbentur, & igne amoris diuini quodammodo consumuntur, sicque dulcissimè in Deo obdormiunt, fœliciterque repausant, & conquiescunt quousque hęc gratia tanta tollatur, sibi ipsis relinquantur, atque ad solita exercitia remittantur. Tales electi à Deo dicere valent cum Propheta: Inflammatum est cor meum, & renes mei commutati sunt, & ego ad nihilum redactus sum, & nesciui. Itemque: Defecit cor meum, & caro mea, Deus cordis mei, & pars mea Deus in æternum: & cum Ieremia, factus est sermo Domini in corde meo, quasi ignis exæstuans, clāususque in ossibus meis, & defeci, ferre non sustinens. Sic Dionisius exaggerans statum contemplantis in actu contemplationis infusæ.

Mira Dei dignatio in contemplatiuis.

Vgo de S. Victore *in lib.* 2. *de Anima cap.* 20. explicans statum animæ in contemplatione infusa, præ cæteris hæc habet. *Cùm cœperit mens per puram intelligentiam seipsam excedere, & illam incorporeę lucis claritatem tota intrare, & in his, quæ intrinsecùs videt, quemdam intimæ suauitatis saporem trahere, & ex eo intelligentiam suam condire, & in sapientiam vertere; in tantum in hoc mentis excessu pax illa, quæ exuperat omnem sensum inuenitur, atque obtinetur, vt fiat silentium in cœlo quasi hora dimidia, itaut contemplatis animus nulla altercantium cogitationum tumultuatione turbetur, nihil inueniens, quod vel per desiderium petat, vel per fastidium arguat, vel per odium accuset: sed intra contemplationis tranquillitatem totus colligitur, intromittitur in quemdam affectum multùm inusitatum introrsùs ad nescio quam dulcedinem, quæ si semper sentiretur, magna fœlicitas esset. Nihil sensualitas, nihil illic agit imaginatio: sed omnis interior vis animi, proprio interim induatur officio. Purior autem animæ pars in illud intimæ quietis secretum, & summę tranquillitatis arcanum feli-*

Vgo de S. Victore.

lici iucunditate introducitur. Viuus quidem sermo Dei, & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, & pertingens vsque ad diuisionem animæ, & corporis. Hæc, & alia plura ibi Vgo.

Iterum Dion. Carthuſ. *in li. de Myſt. Theol. S. Dioniſij*, præ alijs multis, quæ de effectibus infuſæ contemplationis dicit, eſt hoc. *Quia in hac Contemplatiua, & ſapientialiſsima, ac feruentiſsima vnione cum Deo mens acutiſsimè, & limpidiſsimè conſpicit quàm ſuperincomprehenſibilis, & ſuperſplendidiſsimus, & ſuperamabiliſsimus, & ſupergaudioſiſſimus, & ſuperpulcherrimus ſit ipſe Dominus Deus omnipotens, & immenſus; atque quàm infinitè, & indiuiſibiliter à plena illius cognitione, & beatifica eius fruitione, viſione faciali immediatè, & clarè intuitiuè diſtet, deficiat, & occumbat, ideo præ admiratione, & amore deficit, & defluit à ſeipſa, gaudioſè quoque, & dulciter abſorbetur, obdormit, & quieſcit in ſuperdilectiſſimo Deo, creatore, Saluatore, miſeratore, immò & ſupergratioſiſſimo ſuo ſponſo totius beatitudinis ſuæ ſuperpiiſſimo fonte, omnipotentiſſima, & liberaliſſima cauſa.* Hæc, & alia plura Carthuſ.

Dioniſ. Carthuſ.

S. Greg. Mag. lib. 4. c. 20. in 1. lib. Reg. de anima ſic contemplante dicit, *quòd Deum non videt, ſed ad quamdam lucem tamen peruenit, quæ non eſt Deus, ſed quam inhabitat Deus, & quia tunc electi anima mirabiliter inflammatur, mirabiliter reficitur; inceſſabiliter delectatione fruitur, cogitare compellitur, quàm ineffabilis lux, dulcedo, & delectatio ſit, qui ipſe ſit, ſi tàm immenſa lux eſt illa, quam inhabitat, & non eſt ipſe*: ſic Gregorius.

S. Greg.

Riccardus in libro *Beniamin minor c. 37.* comparat contemplationem viæ ad illam Patriæ, & paruam quidem reſpectu iſtius eam dicit, ſed multùm nihilo minus eam exaltat. *Hanc inquit internæ dulcedinis deguſtationem Scriptura Sacra, nunc guſtum, nunc ebrietatem vocat, vt quàm ſit parua, vel magna oſtendat. Parua quidem ad com-*

comparationem futuræ plenitudinis; magna autem in comparatione cuiuslibet mundanæ iucunditatis. Præsens etenim Riccard.
spiritualium virorum delectatio futuræ vitæ gaudijs comparata, quantumlibet excrescens inuenitur parua: in cuius comparatione tamen omnis exteriorum delectationum suauitas est nulla. O dulcedo miranda, dulcedo tàm magna, dulcedo tàm parua. Quomodo non magna, quæ mundanam omnem excedit? quomodo non parua, quæ de illa plenitudine vix stillam modicam excerpit? modicum quidem de tanto fælicitatis pelago instillas; mentem tamen, quam infundis plenè inebrias. Meritò tantillum de tanto gustu quidem dicitur, meritò nihilominus, quæ mentem inebriat, & à se ipsa alienat, ebrietas vocatur. Gustus ergo est, & ebrietas iure dici potest. Gustate inquit Propheta, & videte, quoniam suauis est Dominus; & Apostolus Petrus, si tamen gustatis, quoniam dulcis est Dominus. Et de ebrietate idem Propheta ait, visitasti terram, & inebriasti eam. Sic Riccardus. Patet ergo, quòd talis, tantaque est huius contemplationis suauitas, ac dulcedo, vt de Beatorum dulcedine, ac suauitate participet: Vnde meritò dixerit S. Greg. hìc in via inchoatur, ibi in Patria perficitur.

S. Bonau. in Processu 7. Relig c. 14. circa finem ait, *Si Sponsi complexibus anima deuota inhianter inhæret, incipit inter eius brachia quodammodo consopiri, sicut potatus nobili vino in soporem resoluitur, vt non solùm delectabiliter, sed & tenaciter Deo inhæreat, & quasi vino quodam abstrahitur ab omni visibilium sensu, & memoria, sic tamen temperatè, vt nec plenè suimet oblita, nec tamen verè compos sit sui, iuxta illud psal. 67. si dormiatis inter medios terminos mundi, & cęli, Item Cant. 1. Ego dormio, & cor meum vigilat; est enim talis somnus, sicut illorum qui incipiunt dormitare, & tamen videtur sibi ea, quæ circa se sunt, aliquo modo sentire, & intelligere, sed præ sopore non aduertunt. Amor enim Dei cum pura intelligentia cognitus inebriat, conglutinat,*

nat, & coniungit; & quantò amor vehementior, & intelligentia lucidior, tantò validùs in se mentem rapit, quosque tandem omnium, quæ sub Deo sunt, plenè oblita, in solo diuinæ contemplationis ratio liberè figatur; licet breuiter quasi in quodam corusco lumine cœlitùs emicante, &c. sic Bonau.

Idem S. Bonau. *de 7. itiner. ater. itin. 5. dist. 6.* adducit, & sequitur Lincolniensem, qui de felicitate huius contemplationis, præ cęteris, hæc dicit, *Omnis ingressus diuinam caliginem vbi apparet Deus, & ei vnitur, per eum, qui est super omnia, constituitur in excellentia, quam nec ratio inuestigat, nec intellectus speculatur; & quasi ab omnibus talibus, & quasi à seipso segregatus, & per vnitionem dilectionis, quæ est effectiua veræ cognitionis, vnitur Deo intellectualiter ignoto, & cum cognitione multò meliori quàm sit cognitio, in eo quod intellectualis est; quia in eo quod cognitionem derelinquit super intellectum, & mentem Deum cognoscit.* Alia plura de fęlici hac cognitione docet S. Bonau. quæ retulimus in *Opusc. 4. cap. 4.* & fusiùs in 5.

S. Theresia

Sancta Theresia *in libro via perfectionis cap. 31.* quod nos retulimus in *Opusc. 4. cap. 5.* de hac contemplatione, quam *Quietem* appellat, ait. *Hæc oratio dici potest quædam amoris scintilla, quam Deus accendit in anima. Vult enim, quod diuinum suum amorem cum suauitate experiamur. Hic anima manifestè percipit, sed via non ordinaria, quòd multùm accessit ad Deum, & quòd parum est quin in eum per vnionem amoris transformetur. Non quòd ipsum Deum, vel externis, vel internis oculis videat, sed quòd Deus hoc ei mirabili modo, ipsique animæ prorsus ignoto manifestat, & sentit propè se Regem suum: quod tamen in ea causat reuerentiam, & in hac quiete, summa satisfactio, & gaudium animæ, maximeque corpori accidit delectatio. Nam anima tàm læta ex hoc solo remanet, quòd se propè fontem vitæ sentiat, quod penè satiata sibi videatur, etiam si nondum* bi-

biberit; nec reputat aliquid vltra desiderandum. Tàm quietæ sunt potentiæ, quòd nec audent se mouere; non quòd suspensæ sint, vel ligatæ; immò sentiunt se propè Deum esse; & memoria, ac intellectus sunt liberi ad proprias operationes: sola voluntas manet captiua, & Deo vnita, sique patitur, in hoc statu aliquid patitur, hoc est, quòd ad pristinam suam libertatem, seu proprium operandi modum redire possit. Nollet enim intellectus aliquid aliud intelligere, nec memoria in alijs occupari; clarè enim vident, hoc vnum esse necessarium, cæteraque omnia extra illud multum inquietare. Nollent, quòd corpus moueretur; timent etiam, ne vel minimo eius motu, quam possident pacem amittant: loqui fastidium parit, & vix spatio vnius horæ Dominicam orationem possunt recitare. Hic accidunt quadã lacrimæ dulces, & cũ magna suauitate profluentes. Videtur his, quòd non sint de hoc mundo, nec quidquam aliud videre, vel audire vellent. Nihil illis causat laborem, nec causare posse videtur. Denique toto tempore, quo durat hæc pax, & in terra quies voluntas propter delicias, quibus fruitur, sic manet absorpta, vt nihil sibi vlteriùs videatur optandũ, & libenter cũ Sancto Petro diceret: Domine bonũ est nos hic esse: faciamus tria Tabernacula, &c.

Multa notanda.

Ioannes Faber in proemio *lib. Trium Virorum*, asserit S. Hieronymum de contemplatione hac, quam ipsemet expertus fuerat, hæc scripsisse (at ego nescio vbi.) *Scio quid loquor charissime; nam, vt meam insipientiam fatear; Ego homunculus sic obiectus, sic vilis in domo domini, adhuc viuens in corpore, sæpè Angelorum choris interfui, de corporeis per hebdomadas nihil sentiens diuinæ visionis intuitu post multorum ferè dierum spatia, præscius futurorum, redditus corpori flebam. Quid mihi manens fælilicitatis habebam; quid inenarrabilis dignitatis sentiebam, testis est ipsa Trinitas, quam cernebam, nescio quo intuitu.*

Ex S. Hieron.

Qui alios plures huius infusæ contemplationis admirandos effectus cupit scire, legat ea, quæ in huius

Opusc.c.9.& in *Opusc.4.c.5.& 6.* diximus: & qui de his contentus non eſt, legat vitam S. Thereſiæ, *cap.* 14.15. &c. item vitam B. Angelæ de Fulgineo; iſtæ enim mira, quæ de infuſa contemplatione ſcripſerunt, ex Dei fauore expertæ ſunt, & vt Dei magnalia referarent ſcripto conſignarunt, ad noſtram eruditionem.

CAP. XVIII.

An detur contemplatio dicta in caligine, *& quæ ſit.*

ADu. 1. quòd omnes Myſtici duce S. Dioniſio Areop. in Epiſt. 5. ad Dorot. docent, dari gradum quemdam contemplationis, dictum *in caligine, vel tenebra:* quod verò admirationem adducit eſt duplex motiuum: Primum, quia ad contemplationem infuſam concurrit lumen ſupernaturale in dono intellectus, quod hunc illuminat: Secundum, quia Deus *Summa lux eſt, lucem inhabitat inacceſſibilem, & tenebræ in eo non ſunt vllæ*, ait, Apoſt. Si ergo ex parte potentiæ, & ex parte obiecti, adſunt magna hæc lumina, quomodo contemplatio talis intellectus ſic illuminati circa obiectum lucidiſſimum, dicitur in *caligine*, vel *tenebra?*

Ratio ad mirationis.

Adu. 2. quòd, vt notum eſt, *caligo* apud Gramaticos ſignificat nebulam ex vaporibus conflatam, aliquantùm denſam, quæ tamen caligare, & obfuſcare facit oſculos, ne clarè videant obiectum nebula, ſeu caligine obuolutum. Et notari debet, quòd in Sacra Scriptura legimus ſæpè, Deum aliquas appariti ones, & demonſtrationes gloriæ, & magnitudinis ſuæ in caligine, ſeu nebula materiali feciſſe, & ex ea locutum eſſe: Exodi 18. dicit Deus Moyſi, *veniam ad te in caligine nubis: cap.* 20. apparente iam caligine in monte Sinai,

Caligo quid ſit.

Sinai, dicitur quòd Moyses, *accessit ad caliginem*; & in cap.24. *Dominus vocauit Moysem de medio caliginis*, & in ea cum Deo mansit 40. diebus,& 40. noctibus. Immò interdũ caligo vocatur gloria Dom. 3. *Reg.c.*8.11.cõ pleto templo Salomonis cùm illud sanctificasset, & Sacerdotes parati erant ad sacrificia, *non poterant,quia gloria Domini impleuerat domum Domini*. Hæc autem fuit caligo, vt habetur in 2.*Paral.*5.vbi narratur hæc eadem historia. *Non poterant Sacerdotes ministrare propter caliginem; compleuerat enim gloria Domini domum Dei*: & in cap.6.Salomon,ait,*Dominus pollicitus est,vt habitaret in caligine*. Propterea in psal. 17. dicitur, *caligo sub pedibus eius*: & psal.96.*nubes,& caligo in circuitu eius*, quia placebat Deo in nube, seu caligine loqui, & aliquid demonstrare, seu sibi de aliqua re complacere. Sed numquam se alicui nudè,vt est in se,ostendit.

In caligine sæpe apparuit Deus.

Ex his ergo Dei factis in materiali caligine, & ex effectu materialis caliginis, Mystici cuidam contemplationis gradui nomen imposuerunt, *visionis in caligine*,metaphora inde desumpta,quia sicut Deo apparente,ac loquente in caligine materiali,nec Moyses, nec Populus,nec Salomon, nec Sacerdotes Deum videbant, sed nebulam tantùm,seu caliginem, at voces, & præcepta Dei audiebant, ita contemplatiui quidam quantumuis eleuati per lumen intellectus,& sapientię donum ad contemplandum Deum,eum tamen non vident, sed eius vocem spiritualem,nempe reuelationes eius, audiunt,& obiecta,quæ vult eis demonstrare in speculis, idest intelligibilibus speciebus,vident. Secunda metaphora desumpta ex materiali caligine, est, quia sicut caligo materialis densa, obuoluens aliquod obiectum, obfuscat oculos, & facit eos caligare,ne videre possint obiectum; ita cùm aliquis contemplatiuus eleuatur ad cognitionem

Cur dicta visio in caligine.

Duplex metaphora.

nem Dei per magnum aliquod lumen, mens eius ob fuscatur, & caligat; sicut cùm oculus corporalis figit aciem ad Solis corpus, obfuscatur, & caligat; ita prorsus accidit in gradu aliquo contemplationis, & hac de causa dicitur in caligine, & aliqui dicunt etiam in *tenebra*.

Adu. 3. aliud singulare dubium esse explicandum, cur non omnis infusa contemplatio dicatur in caligine, cùm in omni, aliquo, sed obscuro, & inuisibili modo appareat Deus, adsitque lumen intellectus, & impediat, ne Deus videatur; & tamen non omnis infusa contemplatio dicitur in caligine.

Datur contemplatio in caligine.

Dico. Datur moralis ista, seu Mystica caligo, in qua contemplatiuus ex Dei fauore eleuatus potest Deum contemplari, & eum non cognoscere vt est in se, & hæc contemplatio dicitur in caligine.

S. Dionis. describit caligine.

Prob. 1. de nomine *caligo*. S. Dionis. Areopag. in lib. de Mystica Theol. per omnia illa quinque capita illius libri de ea facit mentionem, & primi capitis titulus est, *Quæ Diuina est caligo*. In Epist. autem 5. quæ est *ad Dorotheum* eam sic describit, & sic ex eo probatur nostra conclusio. *Diuina caligo est lux, ad quam aditus non patet, in qua Deus inhabitare dicitur, quæ quidem nec cerni potest perexcellenti claritate, nec adiri propter singularem diuini luminis effusionem: in hac versatur omnis, qui Deum nosse, & videre meretur, hoc ipso quod non cernit, neque cognoscit verè, in eo, quod aspectum, & cognitionem superat versans, atque hoc ipsum noscens, quod est super omnia, & quæ sensu percipiuntur, & quæ ratione intelliguntur; discitque illud Prophetę, mirabilis facta est scientia tua ex me, confortata est, & non potero ad eam. Vt etiam diuinus Paulus cognouisse Deum dicitur, cùm eum cognouisset omnem intelligentiam, cognitionemque superantem; ob eamque causam, & inuestigabiles eius vias esse dicit, & inscrutabi-*

bilia eiusdem iudicia, & munera inexplicabilia, &c. Hæc Dionis.

S. Bonau. *de 7. itiner. ætern. itin. 3. dist. 4. art. 4.* de modo cognoscendi Deum in caligine sic loquitur. S. Bonau. *Verus contemplator est si sursum tractus est super omnia intelligibilia in caliginem ignorantiæ. Et hic gradus contemplationis est, de quo loquitur Dionisius, dicens, Adhuc restat principalior Dei cognitio, quæ figuratur in eo, quod Moyses separatur ab his, qui locum Dei secum viderant, & subtrahitur illis visio, & intrat in caliginem ignorantiæ, & vnitur incomprehensibilitati Diuinæ, quam non penetrat intelligentia, quæ verè est omnium clarissima, & in se claudit, & secretissimè celat omnes cognitiones comprehensiuas, tamquam in causa prima omnium: & per eam omnis vnitus Deo, qui est supra omnes, constituitur in excellentia, quam neque ratio inuestigat, nec intellectus speculatur, & ab omnibus, & quasi à se ipso segregatus, & per vnionem dilectionis, quæ effectiua est veræ cognitionis, vnitur Deo intellectualiter ignoto, cognitione multò meliori, quàm sit cognitio intellectualis, in eo quod cognitionem intellectualem derelinquit, & super intellectum, & mentem Deum cognoscit.* Sic Bon. ex mente S. Dionis.

In itiner. 5. dist. 6. post multa, inquit *Cessat enim in ista caligine ab operatione cognitionis, sed æstuans desiderio solius Dei perfectè, ab ipso incogniti, ipsi soli vnitur, & cognoscens videt, in ista caligine super intellectum, quia ad hoc cognoscendum non posset intellectus humanus, & inoculatus attingere; non quòd intellectus dicatur inoculatus à priuatione potentiæ visiuæ, sed à priuatione omnis actus visiui, dum otiatur in illa caligine.*

Idem S. Bonau. *in itinerario mentis ad Deum cap. 5.* multa post initium de hoc modo videndi Deum, ait. *Vnde notoriosissimè apparet, quòd sicut oculus vespertilionis se habet ad lucem, ita se habet oculus mentis nostræ ad mani-*

fe-

festissima naturæ: quia assuefactus ad tenebras entium, & phantasmata sensibilium, cùm ipsam lucem summi esse intuetur, videtur sibi nihil videre, non intelligens, quòd ipsa caligo summa est mentis nostræ illuminatio, sicut quando videt oculus puram lucem, videtur sibi nihil videre. Vide igitur ipsum purissimum esse, si potes, & occurrat tibi quòd ipsum non potest excogitari vt ab alio acceptum, &c.

S. Greg. S. Greg. in lib. 4. in 1. Reg. cap. 20. multa dicit de hac caligine in videndo Deum. *Quid est, quòd facie ad faciem Moyses cum Domino loquebatur, & tamen Dominum obsecrat, vt faciem suam Dominus ostendat? Sed facies Dei cognitio eius est, cognoscitur autem Deus per speculum, cognoscitur per seipsum; per speculum hìc, per seipsum in cælo: speculum verò est illa lux, quam inhabitat Deus; ipse autem lux illa, quæ ipse est: Moyses autem qui facie ad faciem* Deum *videre dicitur, & eius faciem ad videndum postulare, quid rectiùs designat, quàm perfectionem electorum, qui iam speculùm illius summæ lucis intuentur; sed tamen ad ipsam lucis veritatem pertingere vehementer cupiunt? Ista quidem cognitio lucis, electorum desideria satiare non nouit, sed excitare; illa verò satiare, & excitare.* Hæc Gregorius.

Dionis. Carth. Dionis. Carthus. super *lib. Exodi art. 42.* de Moyse Deum in caligine contemplante, ait. *Hæc namque caligo æternæ, increatæ, infinitæq; lucis diuinæ superexcellens, incomprehensibilis, & superclarissima, abissalis, interminabilis, atq; supersimplicissima magnitudo, in qua Deus esse, & habitare cēsetur, qui ponit tenebras (idest infinitā hanc lucem) latibulum suum, & ipsæ diuinæ tenebræ comperiuntur, & absconduntur omni visioni, ac lumini ob incircumscriptibilem plenitudinem suam prorsus impenetrabilem, & immensam. Cùm itaque æstuantissimæ charitatis ardore succensa Deo ita coniungitur per contemplationem theoricam, & sapientiam luminosam, flammigeram, vnitiuam, dicitur intrare caliginem,*

in-

instarque Moysis ab omnibus separari: Vnitur Deo tamquam ignoto; & tamen hoc ipsum sic intueri, est clarissimè, & suauissimè contemplari, speciesque altissima contemplationis huic vitæ possibilis.

Riccard. tract. de gradu violentæ Charitatis, ait *Dominus sæpè visitat sedentem in tenebris, & vmbra mortis; sæpè gloria Domini implet tabernaculum fœderis. Sic tamen præsentiam suam exhibet, vt faciem suam minimè ostendat; Infundit suauitatem, sed non ostendit claritatem; suauitas itaque eius sentitur, sed species non cernitur. Adhuc nubes, & caligo in circuitu eius; adhuc thronus eius in columna nubis: est lene quidem, & blandum, quod sentitur, sed nubilum omninò, quod cernitur; nondum namque apparet in lumine. Et quamuis appareat in igne, magis tamen in igne accendente, quàm illuminante. Accendit namque affectum, sed nondum illuminat intellectum; In hoc statu anima dilectum suum sentire potest, videre non potest. Et si videt, videt quidem quasi in nocte, uidet uelut sub nube, uidet denique per speculum in ænigmate, nondum autem facie ad faciem.* Sic Riccard. — Riccard.

Mira certè sunt, quæ Mystici dicunt de hac verè mystica, secretissima, & quasi imperceptibili contemplatione in caligine, quam vocant etiam *modi nesciam.* At, quod dolendum est, quia sublimem hunc contemplationis, seu diuini intuitus gradum, non explicant modo à fidelibus, etiam spiritualibus, perceptibili; quid scilicet sit videre Deum in caligine, & quid tunc videatur; & an in aliquo medio, & in quo. — Mira de hac caligine dicuntur.

Vnum inter tot Mysticos inueni, qui modo perceptibili aliqualiter declarat: Henricus quidam; hic enim in Myst. Theol. *lib. 3. p. 3. cap. 23.* longo discursu remistam pro meo captu, & fortè pro captu aliorum declarat. Addueam propositiones, quę proximè faciunt — Henricus quidam.

ad rem, relinquam digressiones, & ampliationes. Sic rem explicat.

Dicit primò. Quòd anima contemplatiua assueta contemplari diuina, & Deum ipsum eo modo quo regulariter fit in imaginibus tàm corporeis, quàm intellectualis, in quibus diuina, & Deus ipse, non vt in se est, & ex facie, sed tamquam per indumenta quædam cognoscitur; quamuis istæ cognitiones vnitatis Dei, simplicitatis, bonitatis, trinitatis &c. contemplanti, magnæ, & præcelsæ videantur; tamen Deum, vt est in se non repræsentant, sed aliquid eius, animæ intelligentiæ proportionatum. At aliquando, etsi rarò, contemplans subleuatur à Deo ad intuendum, seu cognoscendum ipsum Deum, ac trinitatem sine vlla imagine etiam intellectuali, absque eo quòd Deum videat, sed solam caliginem: quòd sic declaratur.

Qui eam declarat.

Sine vlla imagine sit hæc cõtemplatio

Dicit. 2. Quòd tunc Deus, qui summa lux est, præsens (vt semper est) suum admirabile lumen in anima contemplante diffundit; quod tamen anima præ nimio fulgore respicere non potest, scit tamen in lumine illo sibi tenebroso, Deum suum dilectum secum esse, eumque videre amorosè anhelat, quasi dicens, *ostende mihi Domine faciem tuam.*

Dicit 3. Quòd hæc amorosa anhelatio in ea caligine tria complectitur; nempe *tædium*, *desiderium*, & *spem*. Tædium quidem, sed amorosum, quòd nequit videre illa quæ sub caligine continetur, sciens quòd dilectus suus in ea manet occultatus, & ex proprio defectu non se sibi ostendit, & ob sui intellectualis oculi debilitatem, nec lumen illud, in quo dilectus habitat, videre potest; sed quamuis lætus, in caligine tamen manere compellitur.

Tria tunc adsunt.

Secundum est *inflammatum desiderium videndi nudam,* &

& gloriosam dilecti faciem, eaque fruendi in amoris plenitudine, quam nunc velatam in sua caligine credit, ac diligit. Tedium.

Tertium est *secura spes videndi Deum facie ad faciem*, cùm è corporis carcere liberabitur anima, quæ tunc in ænigmate, & velatum videt, nec ipsum videt. Desideriũ

Dicit 4. quòd cùm anima in tali caligine constituta Dei faciem videre anhelat, licet non videat, audit tamen verba Dei abscondisti, idest reuelationes, & inspirationes, quas dignatur Deus ei communicare quasi per modum susurri, sicut testatur Iob c. 4. *Porrò ad me dictum est verbum absconditum, & quasi furtiuè suscepit auris mea venas susurri eius*. Animæ ergo tunc contemplanti in caligine, dulci susurro illuminando, ac inflammando loquitur Deus. Hæc ex prolixo huius authoris discursu excerpere potui pro istius contemplationis in caligine declaratione theorica. Spe Secura. Loquitur Deus.

Restat modò, vt aliquam animam audiamus, quæ practicè caliginosam hanc contemplationem ex Dei fauore experta est. B. Angela de Fulgineo, de qua P. Lucas Vadigus an. 1309. mira, pro eius vitæ sanctitate, dicit; item de magnis fauoribus spiritualibus ei à Deo collatis, & quòd per annos 12. nullo alio cibo, quàm Sanctissimæ Eucharistię nutriebatur; & vsque nunc integrum eius corpus in Ecclesia Sancti Francisci Fulginei asseruatur, & quòd iussu Confessarij multa spiritualia, & totius suæ vitæ cursum scripsit, hæc, inquam, *in c. 25.* suæ vitæ de calignosa hac contemplatione, sic habet, de septima consolatione, & visione loquens, *Et post istud vidi Deum in tenebra una, & ideo in tenebra, quia est maius bonum, quàm possit excogitari, aut intelligi, & omne quod potest cogitari, uel intelligi non attingit ad illud; & tunc data fuit animæ fides certissima, una spes secura, & firmissima,* B Angelæ relatio. Multa de illa scribit Vadingus.

vna securitas de Deo continua, ita quòd abstulit omnem timorem; & in illo bono, quod videtur ita in tenebra, recollegi me totam, & effecta sum ita secura de Deo, quòd numquam possum dubitare de eo, quin Deum habeam certissimè; & in illo bono efficacissimo, quod videtur in tenebra, est modò spes mea recollecta, & secura. Frequenter igitur uideo Deum illo modo, & in illo bono, quod narrari exteriùs non potest, nec etiam cogitari corde. In illo inquam bono certissimo, & incluso, quod intelligo, cùm tanta tenebra, habeo totam spem meam, & in uidendo, quidquid volo habere, totum habeo: quidquid uolo scire, totum scio, & uideo omne bonum. Nec anima mea in uidendo potest cogitare de discessu illius boni, uel de discessu ab illo bono, sed delectatur ineffabiliter in illo omni bono; & nihil videt omnino anima, quod narrari possit ore, nec etiam concipi corde, & nihil videt, & videt omnia: & quia illud bonum est cum tenebra, ideo certissimum, & magis superans omnia, quantò magis videtur in tenebra, & est serenissimum. Et post multa, sequitur, *Quando videtur Deus in tenebra, non apportat risum in ore, nec feruorem, nec deuotionem in corde, nec feruentem amorem; quia corpus non tremit, nec mouetur, nec sic alteratur, sicut consueuit fieri in aliis, corpus enim nihil videt, sed anima videt, & corpus quiescit, ut dormit, & truncatur lingua; quia tunc nihil potest loqui.* Et post aliqua *Ad istum autem prædictum modum altissimum & omnino neffabilem videndi Deum cum tanta tenebrá, & supermirabili gratia visionis, est mens mea tribus tãtùm vicibus eleuata, quamuis multis, & innumeris vicibus viderim istud omne bonum semper cum tenebra, sed non prædicto altissimo modo cum tanta tenebra.* Et post alia. *Video enim Sanctam Trinitatem in tenebra, & ipsa Trinitas, quam video in tanta tenebra, videtur mihi quòd ego stem, & maneam in eius medio, & illud trahit me plusquam alia res aliqua, quam hactenus habuerim, vel aliud bonum, quod viderim,* &c.

Vita Angelæ.

Quæ vidit in caligine.

De facto propriè loquitur.

Caligo maior, & minor.

&c. Placuit dictum hoc diffusè referre, vt appareat, quòd Serui Dei, cùm eiusmodi gratiam contemplationis à Deo obtinent, Deum non vident, & tamen cognoscunt, & sentiunt se cum Deo immediatè manere, eum sibi loqui internè, in isto lumine illuminare, magno feruore inflammare, & maxima iucunditate perfundere, talisque ordinis esse eiusmodi dona, vt exprimere alijs nequeant in particulari. Hęc autem Dei cognitio in caligine à Mysticis existimatur sublimior, quę de Deo haberi potest in prę seti vita, nec datur alia nobilior, aut perfectior supra illam, nisi quæ habetur de essentia Dei immediatè & in se euidenter visa, vt est illa Beatorum in Patria.

Immò, qui docent Moysem in Monte Oreb, aut Sinai, aut alibi etiam Dei essentiam non vidisse, vt cum innumeris Patribus ego teneo, quia Deus ipse dixit ei, *Non poteris videre faciem meam; quia non videbit me homo, & viuet*, docere tenentur, quòd hoc modo in caligine Deum viderit, & audierit dum in Monte Sinai per dies 40. duplici vice cum Deo fuerit, & legem ab eo acceperit, & reuelationem Genesis, omnium faciendorum in formatione tabernaculi, consecratione Sacerdotum, &c. Tunc enim fuit cum Deo in caligine, nedum materiali, quæ super monte etiam à Populo videbatur; sed fuit in caligine morali, ac intellectuali; quia Deum sibi præsentem speciali modo cognoscebat, illum audiebat sibi loquentem, cum eo colloquebatur, eius lumine perfundebatur, charitatis in eum flamma accensum se sentiebat; & tamen eum non videbat, sed caliginem tantùm, vmbram, ac tenebras; ita quòd vehementi desiderio eum videndi inflammatus, quadam vice confidenter dixerit, *Domine, si inueni gratiam coram oculis tuis, ostende mihi faciem tuam*, & responsum

Sic vidi Moyses.

vt supra acceperit, hoc esse impossibile in hac vita. Si ergo visionem istam euidentem non habuit, in caligine habuit.

Idem existimo, cum S. Dionisio dicendum de visione Pauli, si teneatur, eum in raptu vsque ad tertium Cœlum, 2. *Cor.* 12. non vidisse Deum inmediatè, & euidenter, sicut ego teneo cum alijs, doctus ab ipso, qui 1. *ad Timot.* 6. dicit, *Deum nullus hominum vidit, sed nec videre potest*: et tamen dicit, *vidi, & audiui arcana verba quę non licet homini loqui*. Si ergo non fuit visio illa sublimissima, quę est Dei in se, & secundùm essentiam cogniti; fuit ista in caligine, quæ post eam primum tenet locum.

Paulus in caligine vidit.

Et hæc sunt quæ audire, & discere potui ab habitatoribus huius ragionis infusę contemplationis mihi incognitæ, vt in huius Opusculi initio asserui. Precor Deum, vt Lectori gratiam concedat experiendi in praxi, quæ ego in theorica dixi. Amen.

OPV-

OPVSCVLVM OCTAVVM.

DE VNIONE MYSTICA ANIMÆ CONTEMPLATIVÆ CVM DEO.

OSTQVAM de vijs ducentibus ad perfectionem, ideſt de purgatiua, & illuminatiua, nempe de Contemplatione, tàm acquiſita, quàm infuſa, compendiosè pro modulo noſtro egimus; reſtat, vt de illarum termino pro præſenti vita, ideſt de via vnitiua, ſeu vnione ſupernaturali animæ contemplatiuæ cum Deo, quæ eſt vltima viatoris perfectio, breuiter agamus: de quo argumento ea tantùm dicemus, quæ à Myſticis expertis authoribus dicimus.

CAPVT PRIMVM.

An, & quotuplex vnio dari poſſit inter animam, & Deum.

AD u. 1. quòd tàm apud Philoſophos, quàm apud Theologos Vnio ſignificat connexionem, ſeu coniunctionem, atque colligantiam, ſiue phiſicam, ſiue moralem duarum, aut plurium rerum, aut perſonarum inter ſe; ſiue vnio importet qualitatem, ſiue

Vnio quid ſignificat.

siue relationem(vt putat Scotus); siue subiectetur in vtroque extremo vnito, siue in altero tantùm; parum in nostro casu refert. De vnione, & vnitis physicè in naturalibus obuia sunt exempla omnium compositorum, siue elementorum, siue mixtorum, quæ per vnionem coniuncta sunt, & hæc in vtroque extremo recipitur, & subiectatur. Patent etiam exempla de vnione accidentali, & de vnitis accidentaliter, vt sunt composita substantialia informata ab accidentibus, vt album, dulce, latum, longum, &c. Patent exempla de vnitis per aggregationem, vt murus, aceruus lapidum, exercitus, & cætera omnia similia, siquidem extrema istorum copulantur ad faciendum vnum aliquod.

Exempla vnionum phisicarũ.

Adu. 2. quòd præter vnionem phisicam agnoscunt Theologi vnionem moralem inter plures homines, qui ratione vel mutui affectus, vel conuenientiæ ad volendum vnam, & eamdem rem dicuntur vniti, immò vnum. De affectu habemus exempla duo Scripturæ; vnum de impura vnione affectus, aliud de pura: *Gen*: 34. de Sichem impure adamante Dinam filiam Iacob à se defloratam, de quo dicitur *conglutinata est anima eius cum ea*. De pura, 1. Regum 18. de Ionata filio Saul amante ardenter Dauid præ virtute eius post interemptionem gigantis Goliath, dicitur, *Anima Ionathæ conglutinata est animæ Dauid*, &, vt infra dicemus, inter omnes veros amicos hæc adest vnio. Amor enim ex S. August. *copulat amantem cum amato*, & quia reciprocus esse debet, in vtroq; extremo subiectatur causa nexus; at de hoc postea.

Accidentalis vnio.

Vnio moralis.

Vnio per affectum.

Amor vnit

De vnione animorum ex vnitate voluntatũ circa rem eamdem eumdemque finem, habemus pariter Scripturę exẽpla. Nam Act. 2. 32. dicitur, *Multitudinis autem credentium erat cor unum, & anima una*, & Paulus

ad

ad Gal. 3.18. dicit. *Vos unum estis in Christo Iesu*, quia vnam, & eamdem fidem profitebantur, & per amorem, seu charitatem vniti, & incorporati erant spiritualiter Christo, & membra corporis mystici (scilicet Ecclesię) cuius caput est Christus; & ideò membra Christi. Videndum ergo, an, & qua ex his vnionibus anima hominis potest vniri Deo, Deinde videbimus, an detur in contemplatiuis perfectis aliqua alia vnio, inter Animam, & Deum, quę sit perfectior istis, & quę sit.

Vnio volũtatum.

Adu. 3. quòd licet ad nostrum propositum de alia vnione loquendum non esset, nisi de *Mystica*, & perfecta, quæ sequitur regulariter ex Dei fauore ad contemplationem infusam animę perfectè purgatę: tamen ad Christianorum consolationem, breuiter dicemus aliqua de omni specie, immò de omni gradu vnionis, quo anima aliqua vnitur, vel physicè, vel moraliter per affectum, seu amorem, & vnitatem voluntatis cum diuina, ideſt volendo quod vult Deus, & ob eundem finem, ob quem vult Deus; vt quisque quantum in se est, curet vnionem aliquam cum Deo habere, sciens, quomodo haberi possit.

Motiuum loquendi de omni vnione cũ Deo.

De admirabili autem illa vnione quã cum Christo habet homo per Sacramentum Eucharistię, quando hoc sumitur, & quandiu species sacramentales durant in stomacho, hic non loquor, quia hęc omnibus fidelibus nota est, & quisque scit, quomodo obtinanda est: sed de alijs vnionibus non ita notis loquar: ideo.

Dico 1. inter animam, immò quacumque creaturam, & Deum datur realis, & phisica vnio per illapsum generalem Dei existentis in omni re creata per essentiam, pręsentiam, & potentiam, subiecta in anima, terminata ad Deum.

Vnio illapsus inter omnem creaturã, & Deum.

 Prob.

Prob. & declaratur prima pars. Deus ratione suę immensitatis diffusus est per totum mundum; est intimè pręsens omnibus rebus intus, & extra, vt ex Ierem. 23. 14. *Cælum, & terram ego impleo*; & psal. 138. *Si ascendero in Cælum tu illic es, si descendero in infernum, ades*; & ex Act. Apost. cap. 19. 24. *Cùm non longè sit ab vnoquoque nostrum; in ipso enim viuimus, mouemur, & sumus.*

Deus pręsens intimè in omnibus rebus.

Secunda pars, quod nempe vnio ista subiectetur in Creaturis, & terminetur tantùm ad Deum, probatur, quia, siue vnio hęc per illapsum, ac præsentiam sit accidens absolutum, siue relatio (vt ego teneo) non potest subiectari in Deo, qui non est capax accidentium, & nouitatis, seu mutationis; quod contingeret, quoties noua creatura in mundo produceretur; quia denouo esset ei præsens, sed sicut tenemus de vnione hypostatica, quòd subiectatur in humanitate Christi, & terminatur ad Verbum; & sicut tenemus de relationibus creationis, conseruationis, iustificationis, &c. quæ subiectantur in creaturis, & terminantur ad Deum, ita de hac vnione, illapsus, ac pręsentiæ Dei nobiscum dicendum est, eò vel maximè, quia, vt dicemus postea, Deus semper est in nobis per suam influentiam, quę in nobis recipitur.

Vnio subiectatur in creatura.

Dico 2. Alia vnione reali, & phisica, vna sola res creata, nempe humanitas, corpus scilicet, & anima Christi vnita est Verbo Diuino unione recepta in humanitate, & terminata ad Verbum.

Hęc conclusio supponitur probata *in tract. de Incarn.* de fide enim est, quòd *Verbum caro factum est*; de fide pariter, quod vna tantùm Persona, scilicet Diuina, sit in Christo contra Nestorium. De fide quoque, est quod non sint permixtæ in Christo natura

Humanitas Christi realiter est vnita Verbo.

tura humana cum diuina, ita quòd transierit in vnam naturam contra Eutichem, sed remanserit impermixtę, seu coniunctæ, & vnitæ realiter, ac phisicè supernaturali modo.

Quòd autem vnio in sola natura subiectetur humana, est eadem ratio, quæ supra de illapsu; quia Verbum, cùm sit Deus, non potest esse subiectum accidentium, ideò cùm realiter sit vnitum, vt terminus est tale, non vt subiectum vnionis. Terminata ad Verbum.

Dico 3. Omnes aliæ vniones, quę ex Sacra Scriptura, vel ex Sanctis asseruntur inter hominem, & Deum, morales, seu supernaturales dicendæ sunt per adhærentiam affectualem cum eo, ratione amicitiæ, filiationis, & hæreditatis, & conformitatis in volendo quod vult Deus. Alię vniones cum Deo sunt morales.

Prob. 1. His omnibus modis dantur morales vniones inter homines, igitur, cùm Deus ex sua benignitate sub eisdem titulis permittat, homines multos sibi adhærere, dicendum est, moralem vnionem inter homines & Deum intercedere posse, & præfatis titulis.

Prob. modò, quòd adsint tituli huiusmodi vnionum. Omnes homines sunt filij Dei per naturam; iusti autem sunt etiam in ordine supernaturali filij Dei per gratiam, igitur habent vnionem filiationis. De prima filiatione patet, quia Deus est creator omnium animarum, & cum genitoribus concùrrit principaliter ad productionem corporum, hinc meritò omnes vocamus cum Patrem, *Pater noster, qui es in Cælis*. Ratione filiationis per naturam. Et filiationis per gratiam. Sed hæc phisica.

De secunda filiatione in ordine supernaturali, & gratiæ, patet ex Ioan. 1. *dedit eis potestatem filios Dei fieri his qui credunt in nomine eius*. Et ex epist. 1. eiusdem Ioannis cap. 3. *Videte qualem charitatem dedit nobis*

Deus vt filij Dei nominemur, & simus. Et Rom. 8. 14. *Qui spiritu Dei aguntur, hi sunt filij Dei*, Ideò de filijs ingratis conquerebatur Deus Isaię 1. 2. *Filios enutriui, & exaltaui, ipsi autem spreuerunt me.* Et Malachię 1. 6. *Filius honorat Patrem, & seruus Dominum suum: si ergo Pater ego sum, vbi est honor meus, & si Dominus, vbi est timor meus?* Et Saluator pro hoc Diuini Patris omnium titulo sæpè Apostolos consolabatur: *De necessitatibus vestris, ne sollicitis sitis: scit enim Pater vester cælestis, quòd his omnibus indigetis. Item si vos cùm sitis mali, nostis bona data dare filijs vestris, quantò magis Pater vester cælestis dabit spiritum bonum petentibus se?* & alibi, *vt glorificent Patrem vestrum qui in cælis est*: item, *nolite vocare vobis Patrem super terram, vnus est enim Pater vester, qui in cælis est*, & propterea præcepit cum hoc titulo ad Deum recurrendum: *Cùm oratis dicite, Pater noster qui es in Cælis*, &c. igitur adest in homine titulus filiationis, & vnionis cum Deo ex hoc titulo, quæ moralis, & supernaturalis est, & realis.

Deus Patrem nostrum se dixit.

De vnione ex titulo hęredis, qui consequitur filiationem ex Rom. 8. 15. *Accepistis spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus Abba Pater. Ipse enim spiritus testimonium reddit spiritui nostro, quòd sumus filij Dei, si autē filij, & hæredes, hęredes quidem Dei, cohæredes autem Christi.* Ex quo filiationis, & hæreditatis titulo, ex S. Petri 1. 4. *maxima nobis, & pratiosa præmissa donauit, vt diuinæ efficiamur consortes naturæ, fugientes eam, quæ in mundo est concupiscentiæ corruptionem.*

Vnio ex titulo hæredis cū Deo

De vnione ex titulo amicitiæ, seu dilectionis, atque charitatis (quæ idem sunt) prob. quòd hoc titulo amoris homo vniri possit cum Deo, & Deus cum homine. Primò ex S. Script. quòd hoc honore dignatur Deus homines iustos decorare: Iacobus Apost. in sua epist. cap. 2. 6. ait *credidit Abraham, &*

Vino ex titulo amicitiæ cum Deo.

reputatum est illi ad iustitiam, & amicus Dei appellatus est. Exodi 33. dicitur, quòd Deus loquebatur cum Moyse ore ad os, *tamquàm amicus ad amicum*: Psal. 38. Dicitur, *nimis honorati sunt amici tui Deus.* Ioan. 13. Saluator dicit, *Vos amici mei estis, si feceritis quæ præcipio vobis*: & infra. *Non dixi vos seruos, sed amicos meos.* Et de digna eius amicitia nobiscum inquit Saluator, *Maiorem hac dilectionem nemo habet, vt animam suam ponat quis pro amicis suis*, & de facto ipse pro humano genere posuit. Amicitia autem ab *amando* deriuatur; quia veri amici amant se ex motiuo virtutis, vt latè docui cum Sancto august. *in disp. de amicitia in tomo de Virtu. Card.* At certum, & notorium est, quod nihil unit, & copulat animos, sicut facit amor. Vnde S. August. *li. 8. de Trinit. cap.* 10. ait, *Amor est quasi iunctura quædam duo aliqua copula, vel copulare appetens, amantem scilicet, & quod amatur*: hæc ergo est vera, & potior vnio, quæ Deo obtineri potest in via: habet tamen gradus, & peruenire potest ad summum ex Dei speciali fauore, ita vt sit incoatio vnionis beatificæ, eique similis, *quę Mystica*, & secreta est, vt dicemus postea.

Magnus honor amicitia cum Deo.

De hac vnione per amorem reciprocum inter animam, & Deum sæpè loquebatur Saluator, vt animas ad eam excitaret. Primo inquiens *si diligitis me, mandata mea seruate*: deinde Ioan. 14. *Si quis mandata mea seruabit, Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus.* Ecce reciprocus amor vniens animam Deo: vnde Ioan. in epist. 1. cap. 4. ait, *Deus charitas est; & qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo.* Mirum ergo non est si interrogatus Saluator, *quod est mandatum magnum in lege*, respondit, *diliges Dominũ Deum tuum ex toto corde tuo*; &c. *hoc est primum, & magnum mandatum*, sciebat enim, quòd, qui diligit

Vnio ex amore cum Deo.

Deum

Deum diligitur à Deo; & ita obtinetur vnio hæc moralis, supernaturalis, affectualis, & amicitiæ cum Deo, *qui priùs*, ait Io. *dilexit nos, & tradidit seipsum pro nobis*: & Saluator ipse Io. 3. dicit, *Sic Deus dilexit mundum, vt filium suum vnigenitum daret, vt omnis, qui credit in ipsum, non pereat, sed habeat vitam æternam*. At de gradibus istius vnionis per amorem, seu charitatem, in sequenti capite loquemur.

Magna hęc vnio amoris.

De vnione per conformitatem voluntatis cum Diuina, vt anima velit quod vult Deus; qui quidem est effectus vnionis per amorem, seù charitatem erga Deum, prob. quòd obtineri possit ex gratia Dei: ideò hoc orabat Dauid psal. 142. *doce me facere voluntatem tuam, quia Deus meus es tu*; & in psal. 1. dicit, *Beatus vir, qui in lege Domini meditatur, & in lege Domini voluntas eius*, & hoc est quod petimus in oratione Dominica, *Fiat voluntas tua sicut in cælo, & in terra*, idest fac Domine, vt nos exequamur voluntatem tuam, & faciamus, quod tù vis. Et hoc existimo Christum pro nobis postulasse à Patre Io: 17. *Rogo Pater pro eis, qui credituri sunt in me, vt omnes vnum sint, sicut tu Pater in me, & ego in te, & ipsi in nobis vnum sint*, idest, vt velint idem, sicut nos volumus; & inde prouenit, quòd Saluator, vt cordibus audientium imprimeret, esse semper faciendam Dei voluntatem, declarabat voluntatem suam etiam humanam, semper velle quod volebat Pater, Ioan. 2. 14. *Veni, vt faciam voluntatem Patris*: idem repetit in cap. 3. cap. 6. & alibi; & in horto ter dixit *non mea, sed tua voluntas fiat*, & adhoc hortabatur omnes, Matt. 7. *Qui fecerit voluntatem Patris mei, qui in cælis est, ipse meus frater est*, &c. & 1. Reg. 19. quod refertur postea à Paulo Act. 3. quia Deus sic laudauit Dauid, *Inueni Dauid virum secundùm cor meum, qui facit omnes voluntates meas*; & eiusmodi formulis de-

Vnio cum Deo per conformitatem voluntatis cum eo.

Semper facięda Dei voluntas.

con-

conformatione ad voluntatem Dei plenæ sunt Epistolæ, Pauli, Ioannis, & Petri.

Quòd verò in conformitate voluntatum detur vnio, & vnitas, patet ex supra relatis. Omnes enim primi Christiani dicebantur habere cor vnum, & animam vnam, idest omnes credebant, & volebant idem, nec vnus quidem ab alio discrepabat in exequendis Christi mandatis, & Apostolicis traditionibus. Ideò qui uult, quod uult Deus, unam dicitur habere cum eo uoluntatem; & hoc est, quod dicit Paulus 1. Cor. 6. *Qui adhæret Deo vnus spiritus est*, sed de hoc argumento fusiùs infra loquemur.

Conformitas ista facit vnionem.

Patet ergo, quòd uarijs modis, & communibus pro omnibus iustis obtineri potest aliqua moralis, ac supernaturalis vnio cum Deo.

Alius tandem extat titulus vnionis animæ iustæ cum Deo, isque nobilissimus, nempe sponsalitij, & matrimonij cum Deo. Anima enim iusta eligitur à Deo in sponsam, Oseæ 2. *sponsabo te mihi in fide.* Et in Canticis pluries hæc nomina sponsi, & sponsę tropologice replicantur. Et Paulus, ut clariùs declaret mortalibus hanc unionem, exemplo unionis carnalis uiri cum muliere explicat spiritualem unionem, 1. Cor. 6. 17. *Qui adhæret meretrici, vnum corpus cum ea efficitur. Qui autem adhæret Domino, vnus spiritus est*; hęc autem adhæsio per fidem, & Charitatem fit, ut postea patebit.

Anima iusti fit sponsa Dei.

Vnde s. Bern. hanc unionem connubij inter animam, ac Deum considerans *ser. 7. in Cant.* ait, *Anima, quæ diligit Deum, sponsa Dei vocatur. Hæc enim duo nomina, sponsa, & sponsus maximè indicant internos affectus; hæc enim omnia communia sunt; vna hæreditas, vna domus, vna mensa, vnus lectus; vna caro.* Et post multa ait, *amat sanctè, quia non in concupiscentia carnis, sed in puritate spiri-*

S. Bernar. *ritus, &c.* Et proinde Sponsus *Cant. 4.* ait, *Veni de Libano sponsa mea; vulnerasti cor meum soror mea sponsa; hortus conclusus soror mea sponsa; ueni in hortum meum soror mea sponsa, &c.*

CAP. II.

De gradibus vnionis cum Deo per amorem, seu charitatem.

ADu. quòd sicut in praeced. capite dictum est, & s. Augustinus, & ex eo s. Th. docuit in 2. 2. q. 4. ar. 1. *Finis spiritualis uitae est, ut homo uniatur Deo, quod fit per charitatem.* Et vterq; ac omnes Theologi hoc didicerunt à Paulo 1. *Cor.* 13. vbi dicit se sine charitate nihil esse, etiam si linguis Angelorum loqueretur; vel etiam si omnem scientiam, & fidem haberet, itavt montes transferret, vel etiam si omnes facultates distribueret in cibos pauperum; uel etiam si corpus suum traderet, itavt arderet. Et Ioan. in sua prima Epist. tàm efficaciter commendat charitatem, vt dicat, quòd si haec habeatur, & exerceatur, *sufficit.* Illa enim (supposita fide, *sine qua impossibile est placere Deo,* ex Hebr. 11.) viuificat, & vnit animam Deo.

Finis vitę spiritualis est vnio cum Deo.

Vnio fit per Charitatem.

At quoniam charitas duplex est, habitualis, & actualis, idest habitus charitatis, & actus, scilicet dilectio, & vtraq; vnire potest; & vtraque pariter admittit latitudinem, & graduationem, vt aliquando, vel in aliquo sit maior, aut minor; sequitur, quòd diuersos gradus vnionis maioris, vel minoris pariant; ideò de horum graduum diuersitate aliqua dicemus. Quamuis enim vnio per amorem, & multi eius gradus istius omnibus ex Dei gratia esse possint com-

Charitas duplex.

cómmunes, in vita etiam actiua; quia tamen disponere possunt ad gradum perfectissimum vnionis mysticæ in vita contemplatiua, quam hic inquirimus, quamque Deus perfectis spiritualibus tantùm concedit: ideò operæ prætium duxi de communibus his gradibus vnionis, & de eorum causis loqui. Vnde.

Ratio cur author de his vnionis gradibus hic loquitur.

Dico 1. Primus, & fundamentalis gradus vnionis animæ cum Deo (licet respectiuè infimus) est ille, qui est in paruulis baptizatis, absque propriis actibus credendi, diligendi, ac pœnitendi, recipientibus habitum Charitatis.

Probantur singulæ partes. Quòd paruuli baptizati in baptismo recipiant habitum charitatis, fuit definitum in Concilio General. Viennen. confirmatum in Concilio Trid. sess. 6. c. 7.

Vnio per charitatē habitualē in pueris.

Quòd tunc vniantur Deo, prob. ex Apost. quia tunc induunt Christum, eique incorporantur, fiuntque illius membrum. Et ex Concil. *Trid. sess. 5. de pec. orig. per baptismum fiunt dilecti filij, & hæredes Dei, cohæredes autem Christi, itaut nihil prosus eos ab ingressu cœli remoretur.* Ideo actu quidem, sed per habitum tantùm sunt Deo vniti.

Quod gradus iste vnionis sit fundamentalis probatur facile; quia sine illo habitu charitatis, nihil in Christiano ædificio potest superædificari, nullumque opus Deo placens, ac meritorium (vt nuper cum Paulo dixi) potest fieri.

Iste gradus vnionis est fundamentū aliorum.

Quod autem ille solus sit infimus, gradus vnionis, *respectiuè tantùm*, & non absolutè; patet, quia, & sine vllo actu proprio antecedenti, & sine actu aliquo simultaneo recipientis facta est à Deo talis vnio; ad differentiam vnionis, quæ fit in adultis, qui baptizantur, & Christum induunt; isti enim præuijs, & simultaneis actibus credendi, diligendique Deum, ac pe-

Quare est infimus gradus.

vna securitas de Deo continua, ita quòd abstulit omnem timorem; & in illo bono, quod videtur ita in tenebra, recollegi me totam, & effecta sum ita secura de Deo, quòd numquam possum dubitare de eo, quin Deum habeam certissimè; & in illo bono efficacissimo, quod videtur in tenebra, est modò spes mea re collecta, & secura. Frequenter igitur uideo Deum illo modo, & in illo bono, quod narrari exteriùs non potest, nec etiam cogitari corde. In illo inquam bono certissimo, & incluso, quod intelligo, cùm tanta tenebra, habeo totam spem meam, & in uidendo, quidquid volo habere, totum habeo: quidquid nolo scire, totum scio, & uideo omne bonum. Nec anima mea in uidendo potest cogitare de discessu illius boni, uel de discessu ab illo bono, sed delectatur ineffabiliter in illo omni bono; & nihil videt omnino anima, quod narrari possit ore, nec etiam concipi corde, & nihil videt, & videt omnia: & quia illud bonum est cum tenebra, ideo certissimum, & magis superans omnia, quantò magis videtur in tenebra, & est serenissimum. Et post multa sequitur, *Quando videtur Deus in tenebra, non apportat risum in ore, nec feruorem, nec deuotionem in corde, nec feruentem amorem; quia corpus non tremit, nec mouetur, nec sic alteratur, sicut consueuit fieri in aliis, corpus enim nihil videt, sed anima videt, & corpus quiescit, ut dormit; & truncatur lingua; quia tunc nihil potest loqui.* Et post aliqua *Ad istum autem prædictum modum altissimum & omnino ineffabilem uidendi Deum cum tanta tenebra, & supermirabili gratia visionis, est mens mea tribus tantùm vicibus eleuata, quamuis multis, & innumeris vicibus viderim istud omne bonum semper cum tenebra; sed non prædicto altissimo modo cum tanta tenebra.* Et post alia. *Video enim Sanctam Trinitatem in tenebra, & ipsa Trinitas, quam video in tanta tenebra, videtur mihi quòd ego stem, & maneam in eius medio, & illud trahit me plusquam alia res aliqua, quam hactenus habuerim, vel aliud bonum, quòd viderim,* &c.

Vita Ange[l]e.

Quæ vidit in caligine.

De facto proprie [se]quitur.

Caligo maior, & minor.

&c. Placuit dictum hoc diffusè referre, vt appareat, quòd Serui Dei, cùm eiusmodi gratiam contemplationis à Deo obtinent, Deum non vident, & tamen cognoscunt, & sentiunt se cum Deo immediatè manere, eum sibi loqui internè, in isto lumine illuminare, magno feruore inflammare, & maxima iucunditate perfundere, talisque ordinis esse eiusmodi dona, vt exprimere alijs nequeant in particulari. Hęc autem Dei cognitio in caligine à Mysticis existimatur sublimior, quę de Deo haberi potest in pręseti vita, nec datur alia nobilior, aut perfectior supra illam, nisi quæ habetur de essentia Dei immediatè & in se euidenter visa, vt est illa Beatorum in Patria.

Immò, qui docent Moysem in Monte Oreb, aut Sinai, aut alibi etiam Dei essentiam non vidisse, vt cum innumeris Patribus ego teneo, quia Deus ipse dixit ei, *Non poteris videre faciem meam; quia non videbit me homo, & viuet*, docere tenentur, quòd hoc modo in caligine Deum viderit, & audierit dum in Monte Sinai per dies 40. duplici vice cum Deo fuerit, & legem ab eo acceperit, & reuelationem Genesis, omnium faciendorum in formatione tabernaculi, consecratione Sacerdotum, &c. Tunc enim fuit cum Deo in caligine, nedum materiali, quæ super monte etiam à Populo videbatur; sed fuit in caligine morali, ac intellectuali; quia Deum sibi præsentem speciali modo cognoscebat, illum audiebat sibi loquentem, cum eo colloquebatur, eius lumine perfundebatur, charitatis in eum flamma accensum se sentiebat; & tamen eum non videbat, sed caliginem tantùm, vmbram, ac tenebras; ita quòd vehementi desiderio eum videndi inflammatus, quadam vice confidenter dixerit, *Domine, si inueni gratiam coram oculis tuis, ostende mihi faciem tuam*, & responsum

Sic vidi Moyses.

vt

vt supra acceperit, hoc esse impossibile in hac vita. Si ergo visionem istam euidentem non habuit, in caligine habuit.

Idem existimo, cum S. Dionisio dicendum de visione Pauli, si teneatur, eum in raptu vsque ad tertium Cœlum, 2. *Cor.* 12. non vidisse Deum inmediatè, & euidenter, sicut ego teneo cum alijs, doctus ab ipso, qui 1. *ad Timot.* 6. dicit, *Deum nullus hominum vidit, sed nec videre potest*: et tamen dicit, *vidi, & audiui arcana verba quę non licet homini loqui*. Si ergo non fuit visio illa sublimissima, quę est Dei in se, & secundùm essentiam cogniti; fuit ista in caligine, quæ post eam primum tenet locum.

Paulus in caligine vidit.

Et hæc sunt quæ audire, & discere potui ab habitatoribus huius ragionis infusę contemplationis mihi incognitæ, vt in huius Opusculi initio asserui. Pręcor Deum, vt Lectori gratiam concedat experiendi in praxi, quæ ego in theorica dixi. Amen.

OPV-

OPVSCVLVM OCTAVVM.

DE VNIONE MYSTICA ANIMÆ CONTEMPLATIVÆ CVM DEO.

OSTQVAM de vijs ducentibus ad perfectionem, ideſt de purgatiua, & illuminatiua, nempe de Contemplatione, tàm acquiſita, quàm infuſa, compendiosè pro modulo noſtro egimus; reſtat, vt de illarum termino pro præſenti vita, ideſt de via vnitiua, ſeu vnione ſupernaturali animæ contemplatiuæ cum Deo, quæ eſt vltima viatoris perfectio, breuiter agamus: de quo argumento ea tantùm dicemus, quæ à Myſticis expertis authoribus dicimus.

CAPVT PRIMVM.

An, & quotuplex vnio dari poſſit inter animam, & Deum.

ADu. 1. quòd tàm apud Philoſophos, quàm apud Theologos Vnio ſignificat connexionem, ſeu coniunctionem, atque colligantiam, ſiue phiſicam, ſiue moralem duarum, aut plurium rerum, aut perſonarum inter ſe; ſiue vnio importet qualitatem, Vnio quid ſignificat.

ſiue

siue relationem(vt putat Scotus); siue subiectetur in vtroque extremo vnito, siue in altero tantùm; parum in nostro casu refert. De vnione, & vnitis physicè in naturalibus obuia sunt exempla omnium compositorum, siue elementorum, siue mixtorum, quæ per vnionem coniuncta sunt, & hæc in vtroque extremo recipitur, & subiectatur. Patent etiam exempla de vnione accidentali, & de vnitis accidentaliter, vt sunt composita substantialia informata ab accidentibus, vt album, dulce, latum, longum, &c. Patent exempla de vnitis per aggregationem, vt murus, aceruus lapidum, exercitus, & cætera omnia similia, siquidem extrema istorum copulantur ad faciendum vnum aliquod.

Exempla vnionum phisicarũ.

Adu. 2. quòd præter vnionem phisicam agnoscunt Theologi vnionem moralem inter plures homines, qui ratione vel mutui affectus, vel conuenientiæ ad volendum vnam, & eamdem rem dicuntur vniti, immò vnum. De affectu habemus exempla duo Scripturæ, vnum de impura vnione affectus, aliud de pura: *Gen. 34.* de Sichem impure adamante Dinam filiam Iacob à se defloratam, de quo dicitur *conglutinata est anima eius cum ea*. De pura, 1. Regum 18. de Ionata filio Saul amante ardenter Dauid præ virtute eius post interemptionem gigantis Goliath, dicitur, *Anima Ionathæ conglutinata est animæ Dauid*, &, vt infra dicemus, inter omnes veros amicos hæc adest vnio. Amor enim ex S. August. *copulat amantem cum amato*, & quia reciprocus esse debet, in vtroq; extremo subiectatur causa nexus; at de hoc postea.

Accidentalis vnio.

Vnio moralis.

Vnio per affectum.

Amor vnit

De vnione animorum ex vnitate voluntatũ circa rem camdem eumdemque finem, habemus pariter Scripturę exẽpla. Nam Act. 2. 32. dicitur, *Multitudinis autem credentium erat cor unum, & anima una*, & Paulus

ad

ad Gal. 3.18. dicit. *Vos unum estis in Christo Iesu*, quia vnam, & eamdem fidem profitebantur, & per amorem, seu charitatem vniti, & incorporati erant spiritualiter Christo, & membra corporis mystici (scilicet Ecclesię) cuius caput est Christus; & ideò membra Christi. Videndum ergo, an, & qua ex his vnionibus anima hominis potest vniri Deo. Deinde videbimus, an detur in contemplatiuis perfectis aliqua alia vnio, inter Animam, & Deum, quę sit perfectior istis, & quę sit.

Vnio voluntatum.

Adu. 3. quòd licet ad nostrum propositum de alia vnione loquendum non esset, nisi de *Mystica*, & perfecta, quæ sequitur regulariter ex Dei fauore ad contemplationem infusam animę perfectè purgatę: tamen ad Christianorum consolationem, breuiter dicemus aliqua de omni specie, immò de omni gradu vnionis, quo anima aliqua vnitur, vel physicè, vel moraliter per affectum, seu amorem, & vnitatem voluntatis cum diuina, idest volendo quod vult Deus, & ob eundem finem, ob quem vult Deus; vt quisque quantum in se est, curet vnionem aliquam cum Deo habere, sciens, quomodo haberi possit.

Motiuum loquendi de omni vnione cũ Deo.

De admirabili autem illa vnione quã cum Christo habet homo per Sacramentum Eucharistię, quando hoc sumitur, & quandiu species sacramentales durant in stomacho, hic non loquor, quia hęc omnibus fidelibus nota est, & quisque scit, quomodo obtinanda est: sed de alijs vnionibus non ita notis loquar: ideo.

Dico 1. inter animam, immò quacumque creaturam, & Deum datur realis, & phisica vnio per illapsum generalem Dei existentis in omni re creata per essentiam, pręsentiam, & potentiam, subiecta in anima, terminata ad Deum.

Vnio illapsus inter omnem creaturã, & Deum.

Prob. & declaratur prima pars. Deus ratione suę immensitatis diffusus est per totum mundum; est intimè pręsens omnibus rebus intus, & extra, vt ex Ierem. 23. 14. *Cælum, & terram ego impleo*; & psal. 138. *Si ascendero in Cælum tu illic es, si descendero in infernum, ades*; & ex Act. Apost. cap. 19. 24. *Cùm non longè sit ab vnoquoque nostrum; in ipso enim viuimus, mouemur, & sumus.*

Deus pręsens intimè in omnibus rebus.

Secunda pars, quod nempe vnio ista subiectetur in Creaturis, & terminetur tantùm ad Deum, probatur, quia, siue vnio hęc per illapsum, ac præsentiam sit accidens absolutum, siue relatio (vt ego teneo) non potest subiectari in Deo, qui non est capax accidentium, & nouitatis, seu mutationis; quod contingeret, quoties noua creatura in mundo produceretur; quia denouo esset ei præsens, sed sicut tenemus de vnione hypostatica, quòd subiectatur in humanitate Christi, & terminatur ad Verbum; & sicut tenemus de relationibus creationis, conseruationis, iustificationis, &c. quæ subiectantur in creaturis, & terminantur ad Deum, ita de hac vnione, illapsus, ac pręsentiæ Dei nobiscum dicendnm est, eò vel maximè, quia, vt dicemus postea, Deus semper est in nobis per suam influentiam, quę in nobis recipitur.

Vnio subiectatur in creatura.

Dico 2. Alia vnione reali, & phisica, vna sola res creata, nempe humanitas, corpus scilicet, & anima Christi vnita est Verbo Diuino unione recepta in humanitate, & terminata ad Verbum.

Hęc conclusio supponitur probata *in tract. de Incarn.* de fide enim est, quòd *Verbum caro factum est*; de fide pariter, quod vna tantùm Persona, scilicet Diuina, sit in Christo contra Nestorium. De fide quoque, est quod non sint permixtæ in Christo na-

Humanitas Christi realiter est vnita Verbo.

tura humana cum diuina, ita quòd transierit in vnam naturam contra Eutichem, sed remanserit impermixtę, seu coniunctæ, & vnitæ realiter, ac phisicè supernaturali. modo.

Quòd autem vnio in sola natura subiectetur humana, est eadem ratio, quæ supra de illapsu; quia Verbum, cùm sit Deus, non potest esse subiectum accidentium, ideò cùm realiter sit vnitum, vt terminus est tale, non vt subiectum vnionis. Terminata ad Verbum.

Dico 3. Omnes aliæ vniones, quę ex Sacra Scriptura, vel ex Sanctis asseruntur inter hominem, & Deum, morales, seu supernaturales dicendæ sunt per adhærentiam affectualem cum eo, ratione amicitiæ, filiationis, & hæreditatis, & conformitatis in volendo quod vult Deus. Alię vniones cum Deo sunt morales.

Prob. 1. His omnibus modis dantur morales vniones inter homines, igitur, cùm Deus ex sua benignitate sub eisdem titulis permittat, homines multos sibi adhærere, dicendum est, moralem vnionem inter homines & Deum intercedere posse, & præfatis titulis.

Prob. modò, quòd adsint tituli huiusmodi vnionum. Omnes homines sunt filij Dei per naturam; iusti autem sunt etiam in ordine supernaturali filij Dei per gratiam, igitur habent vnionem filiationis. De prima filiatione patet, quia Deus est creator omnium animarum, & cum genitoribus concurrit principaliter ad productionem corporum, hinc meritò omnes vocamus eum Patrem, *Pater noster, qui es in Cælis*. Ratione filiationis per naturam. Et filiationis per gratiam. Sed hæc phisica.

De secunda filiatione in ordine supernaturali, & gratiæ, patet ex Ioan. 1. *dedit eis potestatem filios Dei fieri his qui credunt in nomine eius*. Et ex epist. 1. eiusdem Ioannis cap. 3. *Videte qualem charitatem dedit nobis*

Deus vt filij Dei nominemur, & simus. Et Rom. 8. 14. *Qui spiritu Dei aguntur, hi sunt filij Dei*, Ideò de filijs ingratis conquerebatur Deus Isaię 1. 2. *Filios enutriui, & exaltaui, ipsi autem spreuerunt me*. Et Malachię 1. 6. *Filius honorat Patrem, & seruus Dominum suum: si ergo Pater ego sum, vbi est honor meus, & si Dominus, vbi est timor meus?* Et Saluator pro hoc Diuini Patris omnium titulo sæpè Apostolos consolabatur: *De necessitatibus vestris, ne sollicitis sitis: scit enim Pater vester cælestis, quòd his omnibus indigetis. Item si vos cùm sitis mali, nostis bona data dare filijs vestris, quantò magis Pater vester cælestis dabit spiritum bonum petentibus se?* & alibi, *vt glorificent Patrem vestrum qui in cælis est*: item, *nolite vocare vobis Patrem super terram, vnus est enim Pater vester, qui in cælis est*, & propterea præcepit cum hoc titulo ad Deum recurrendum: *Cùm oratis dicite, Pater noster qui es in Cælis*, &c. igitur adest in homine titulus filiationis, & vnionis cum Deo ex hoc titulo, quæ moralis, & supernaturalis est, & realis.

Deus Patrem nostrum se dixit.

De vnione ex titulo hęredis, qui consequitur filiationem ex Rom. 8. 15. *Accepistis spiritum adoptionis filiorum, in quo clamamus Abba Pater. Ipse enim spiritus testimonium reddit spiritui nostro, quòd sumus filij Dei, si autē filij, & hæredes, hęredes quidem Dei, cohæredes autem Christi.* Ex quo filiationis, & hæreditatis titulo, ex S. Petri 1. 4. *maxima nobis, & pratiosa præmissa donauit, vt diuinæ efficiamur consortes naturæ, fugientes eam, quæ in mundo est concupiscentiæ corruptionem*.

Vnio ex titulo hæredis cū Deo

De vnione ex titulo amicitiæ, seu dilectionis, atque charitatis (quæ idem sunt) prob. quòd hoc titulo amoris homo vniri possit cum Deo; & Deus cum homine. Primò ex S. Script. quòd hoc honore dignatur Deus homines iustos decorare: Iacobus Apost. in sua epist. cap. 2. 6. ait *credidit Abraham, &*

Vino ex titulo amicitiæ cum Deo.

reputatum est illi ad iustitiam, & amicus Dei appellatus est. Exodi 33. dicitur, quòd Deus loquebatur cum Moyse ore ad os, *tamquàm amicus ad amicum*: Psal. 38. Dicitur, *nimis honorati sunt amici tui Deus.* Ioan. 13. Saluator dicit, *Vos amici mei estis, si feceritis quæ præcipio vobis*: & infra. *Non dixi vos seruos, sed amicos meos*. Et de digna eius amicitia nobiscum inquit Saluator, *Maiorem hac dilectionem nemo habet, vt animam suam ponat quis pro amicis suis*, & de facto ipse pro humano genere posuit. Amicitia autem ab *amando* deriuatur; quia veri amici amant se ex motiuo virtutis, vt latè docui cum Sancto august. *in disp. de amicitia in tomo de Virtu. Card.* At certum, & notorium est, quod nihil unit, & copulat animos, sicut facit amor. Vnde S. August. *li. 8. de Trinit. cap.* 10. ait, *Amor est quasi iunctura quædam duo aliqua copula, vel copulare appetens, amantem scilicet, & quod amatur*: hæc ergo est vera, & potior vnio, quæ Deo obtineri potest in via: habet tamen gradus, & peruenire potest ad summum ex Dei speciali fauore, ita vt sit incoatio vnionis beatificæ, eique similis, *quę Mystica*, & secreta est, vt dicemus postea.

Magnus honor amicitia cum Deo.

De hac vnione per amorem reciprocum inter animam, & Deum sæpè loquebatur Saluator, vt animas ad eam excitaret. Primo inquiens *si diligitis me, mandata mea seruate*: deinde Ioan. 14. *Si quis mandata mea seruabit, Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus.* Ecce reciprocus amor vniens animam Deo: vnde Ioan. in epist. 1. cap. 4. ait, *Deus charitas est; & qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo.* Mirum ergo non est si interrogatus Saluator, *quod est mandatum magnum in lege*, respondit, *diliges Dominũ Deum tuum ex toto corde tuo*, &c. *hoc est primum, & magnum mandatum*, sciebat enim, quòd, qui diligit Deum

Vnio ex amore cum Deo.

Deum diligitur à Deo; & ita obtinetur vnio hæc moralis, supernaturalis, affectualis, & amicitiæ cum Deo, *qui priùs*, ait Io. *dilexit nos, & tradidit seipsum pro nobis:* & Saluator ipse Io. 3. dicit, *Sic Deus dilexit mundum, vt filium suum vnigenitum daret, vt omnis, qui credit in ipsum, non pereat, sed habeat vitam æternam.* At de gradibus istius vnionis per amorem, seu charitatem, in sequenti capite loquemur.

Magna hæc vnio amoris.

De vnione per conformitatem voluntatis cum Diuina, vt anima velit quod vult Deus; qui quidem est effectus vnionis per amorem, seù charitatem erga Deum, prob. quòd obtineri possit ex gratia Dei: ideò hoc orabat Dauid psal. 142. *doce me facere voluntatem tuam, quia Deus meus es tu;* & in psal. 1. dicit, *Beatus vir, qui in lege Domini meditatur, & in lege Domini voluntas eius*, & hoc est quod petimus in oratione Dominica, *Fiat voluntas tua sicut in cælo, & in terra*, idest fac Domine, vt nos exequamur voluntatem tuam, & faciamus, quod tù vis. Et hoc existimo Christum pro nobis postulasse à Patre Io: 17. *Rogo Pater pro eis, qui credituri sunt in me, vt omnes vnum sint, sicut tu Pater in me, & ego in te, & ipsi in nobis vnum sint*, idest, vt velint idem, sicut nos volumus; & inde prouenit, quòd Saluator, vt cordibus audientium imprimeret, esse semper faciendam Dei voluntatem, declarabat voluntatem suam etiam humanam, semper velle quod volebat Pater, Ioan. 2. 14. *Veni, vt faciam voluntatem Patris:* idem repetit in cap. 3. cap. 6. & alibi; & in horto ter dixit *non mea, sed tua voluntas fiat*, & adhoc hortabatur omnes, Matt. 7. *Qui fecerit voluntatem Patris mei, qui in cælis est, ipse meus frater est*, &c. & 1. Reg. 19. quod refertur postea à Paulo Act. 3. quia Deus sic laudauit Dauid, *Inueni Dauid virum secundùm cor meum, qui facit omnes voluntates meas;* & eiusmodi formulis de-

Vnio cum Deo per conformitatem voluntatis cum eo.

Semper faciẽda Dei voluntas.

conformatione ad voluntatem Dei plenæ sunt Epistolæ, Pauli, Ioannis, & Petri.

Quòd verò in conformitate voluntatum detur vnio, & vnitas, patet ex supra relatis. Omnes enim primi Christiani dicebantur habere cor vnum, & animam vnam, idest omnes credebant, & volebant idem, nec vnus quidem ab alio discrepabat in exequendis Christi mandatis, & Apostolicis traditionibus. Ideò qui uult, quod uult Deus, unam dicitur habere cum eo uoluntatem; & hoc est, quod dicit Paulus 1. Cor. 6. *Qui adhæret Deo vnus spiritus est*, sed de hoc argumento fusiùs infra loquemur.

Conformitas ista facit vnionem.

Patet ergo, quòd uarijs modis, & communibus pro omnibus iustis obtineri potest aliqua moralis, ac supernaturalis vnio cum Deo.

Alius tandem extat titulus vnionis animæ iustæ cum Deo, isque nobilissimus, nempe sponsalitij, & matrimonij cum Deo. Anima enim iusta eligitur à Deo in sponsam, Oseæ 2. *sponsabo te mihi in fide.* Et in Canticis pluries hæc nomina sponsi, & sponsę tropologice replicantur. Et Paulus, ut clariùs declaret mortalibus hanc unionem, exemplo unionis carnalis uiri cum muliere explicat spiritualem unionem, 1. Cor. 6. 17. *Qui adhæret meretrici, vnum corpus cum ea efficitur. Qui autem adhæret Domino, vnus spiritus est*; hęc autem adhæsio per fidem, & Charitatem fit, ut postea patebit.

Anima iusti fit sponsa Dei.

Vnde s. Bern. hanc unionem connubij inter animam, ac Deum considerans *ser. 7. in Cant.* ait, *Anima, quæ diligit Deum, sponsa Dei vocatur. Hæc enim duo nomina, sponsa, & sponsus maximè indicant internos affectus; hæc enim omnia communia sunt; vna hæreditas, vna domus, vna mensa, vnus lectus, vna caro.* Et post multa ait, *amat sanctè, quia non in concupiscentia carnis, sed in puritate spiri-*

ri-

S. Bernar. *ritus, &c.* Et proinde Sponsus *Cant.* 4. ait, *Veni de Libano sponsa mea; vulnerasti cor meum soror mea sponsa; hortus conclusus soror mea sponsa; ueni in hortum meum soror mea sponsa, &c.*

CAP. II.

De gradibus vnionis cum Deo per amorem, seu charitatem.

AD U. quòd sicut in præced. capite dictum est, & s. Augustinus, & ex eo s. Th. docuit in 2. 2. q. 4. ar. 1. *Finis spiritualis uita est, ut homo uniatur Deo, quod fit per charitatem.* Et vterq; ac omnes Theologi hoc didicerunt à Paulo 1. *Cor.* 13. vbi dicit se sine charitate nihil esse, etiam si linguis Angelorum loqueretur; vel etiam si omnem scientiam, & fidem haberet, itavt montes transferret, vel etiam si omnes facultates distribueret in cibos pauperum; uel etiam si corpus suum tarderet, itavt arderet. Et Ioan. in sua prima Epist. tàm efficaciter commendat charitatem, vt dicat, quòd si hæc habeatur, & exerceatur, *sufficit.* Illa enim (supposita fide, *sine qua impossibile est placere Deo,* ex Hebr. 11.) viuificat, & vnit animam Deo.

Finis vitæ spiritualis est vnio cum Deo.

Vnio fit per Charitatem.

At quoniam charitas duplex est, habitualis, & actualis, idest habitus charitatis, & actus, scilicet dilectio, & vtraq; vnire potest; & vtraque pariter admittit latitudinem, & graduationem, vt aliquando, vel in aliquo sit maior, aut minor; sequitur, quòd diuersos gradus vnionis maioris, vel minoris pariant; ideò de horum graduum diuersitate aliqua dicemus. Quamuis enim vnio per amorem, & multi eius gradus istius omnibus ex Dei gratia esse possint,

Charitas duplex.

com-

cómmunes, in vita etiam actiua; quia tamen dispo-
nere possunt ad gradum perfectissimum vnionis mysticæ in vita contemplatiua, quam hic inquirimus, quamque Deus perfectis spiritualibus tantùm concedit: ideò operæ prætium duxi de communibus his gradibus vnionis, & de eorum causis loqui. Vnde.

Ratio cur author de his vnionis gradibus hic loquitur.

Dico 1. Primus, & fundamentalis gradus vnionis animæ cum Deo (licet respectiuè infimus) est ille, qui est in paruulis baptizatis, absque propriis actibus credendi, diligendi, ac pænitendi, recipientibus habitum Charitatis.

Probantur singulæ partes. Quòd paruuli baptizati in baptismo recipiant habitum charitatis, fuit definitum in Concilio General. Viennen. confirmatum in Concilio Trid. sess. 6. c. 7.

Vnio per charitatẽ habitualẽ in pueris.

Quòd tunc vniantur Deo, prob. ex Apost. quia tunc induunt Christum, eique incorporantur, fiuntque illius membrum. Et ex Concil. *Trid. sess. 5. de pec. orig. per baptismum fiunt dilecti filij, & hæredes Dei, coheredes autem Christi, itaut nihil prosus eos ab ingressu cæli remoretur.* Ideo actu quidem, sed per habitum tantùm sunt Deo vniti.

Quod gradus iste vnionis sit fundamentalis probatur facile; quia sine illo habitu charitatis, nihil in Christiano ædificio potest superædificari, nullumque opus Deo placens, ac meritorium (vt nuper cum Paulo dixi) potest fieri.

Iste gradus vnionis est fundamentũ aliorum.

Quod autem ille solus sit infimus, gradus vnionis, *respectiuè tantùm*, & non absolutè; patet, quia, & sine vllo actu proprio antecedenti, & sine actu aliquo simultaneo recipientis facta est à Deo talis vnio; ad differentiam vnionis, quæ fit in adultis, qui baptizantur, & Christum induunt; isti enim præuijs, & simultaneis actibus credendi, diligendique Deum, ac pe-

Quare est infimus gradus.

nitendi recipiunt habitum illum Charitatis, & sic perfectiùs vniuntur; habitu nempe, & actu; illi autem infantes solo habitu. Secundò dicitur infimus *respectiuè* in ordine ad eumdem paruulum postea adultum. Is enim retinens habitum charitatis in baptismo receptum, si dum adolescit, se, vt debet, exercet in actibus credendi, diligendique Deum, sperandi, & in cæteris virtutum actibus, vt oportet, vnio cum Deo augetur, & qui priùs habitu tantùm vniebatur, vnitur postea etiam actu proprio. At nihilominus vnio illa per habitum in pueris, absolutè sufficit ad salutem, vt ex Concilio nuper diximus; & si in statu illo moriantur, euolant ad Cœlum, vt vnione beatifica perfruantur.

Ex dupli ci capite.

2. Gradus vnionis maior.

Dico 2. Maior est vnionis gradus cum Deo in adultis, qui habitum charitatis retinentes, Dei pręcepta, fidei, spei, charitatis, & alia decalogi obseruant, & in alijs Cardinalium virtutum operibus se exercent.

Prob. facilè ex modò dictis. 2. ex eo quòd Deus id exigit à nobis, vt eum diligamus & proximum; & hoc fuit etiam pręceptum in lege tàm naturæ, quàm scripta, *diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo*, &c. & Christus dixit hoc esse *maximum omnium mandatum*. Et Prouerb. 23. 26. Deus dicit, *Præbe fili cor tuum mihi*. Deus enim nec nostri, nec bonorum nostrorum, indiget; exigit autem cor nostrum, & dilectionem nostram, vt per hæc ei vniamur; & hoc testatur Saluator Ioan. 14. *Qui diligit me diligetur à Patre meo; & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus*: ecce vnio, & mansio diuina, quæ per proprios actus dilectionis Dei, & obseruantiæ mandatorum eius obtinetur.

Dico 3. Maior duobus præfatis est gradus vnio-

nis cum Deo in ijs, qui præter habitualem charitatem, & obſeruantiam mandatorum, obſeruant etiam propter Deum conſilia Euangelica.

Maior pręfatis duabus vnio.

Prob. facilè. Homo perfectè iuſtus magis eſt vnitus Deo; quia magis ei adhæret, magiſque à Deo diligitur: ſed iuſtus habens habitum charitatis obſeruans præcepta, & conſilia euangelica, eſt perfectus: ergo. Minor à Saluatore docetur: Is enim Matt. 19. interrogatus à quodam, *quid faciendo vitam æternam poſſidebo?* reſpondit, *ſerua mandata*; & declaratis mandatis obſeruandis; dixit ille, *omnia hæc ſeruaui ab adoleſcentia mea, quid adhuc mihi deeſt?* Dominus dixit. *Si vis perfectus eſſe vade, vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & habebis theſaurum in cælo, veni, & ſequere me.* Paupertas ergo voluntaria cadit ſub conſilio; & facit perfectum: Item Caſtitas, quia Saluator in præfato loco Matt. ait, *ſunt Eunuchi qui ſe ipſos caſtrauerunt propter regnum Cælorum, qui poteſt capere capiat.* Et Paulus 1. Cor. 7. dicit caſtitatem virginalem cadere ſub conſilio: alia multa ſunt in Euangelio conſilia, quorum obſeruantia ſpectat ad perfectionem, quæ Dominus Ieſus Chriſtus, & facto, & verbo docuit v. g. conſilium de ſufferendis iniurijs, maliſque nobis illatis, quorum obſeruantia facit hominem magis Deo carum, magiſq; dilectum; propterea obſeruantiam conſiliorum eligentes, & exercentes, puta Caſtitatis, Paupertatis, & Obedientiæ dicuntur *Religioſi*, ideſt iterum ligati, & coniuncti Deo. Prima enim vice ligantur, & coniunguntur, ac vniuntur Deo per Baptiſmum, in quo renunciant Sathanæ, & pompis eius, & incorporantur, ac vniuntur Chriſto, promittentes præcepta eius ſeruare: per profeſſionem verò votorum religionis, ſecundo vinculo ſe ligant cum Deo promittendo ex eius amore obſeruare etiam

Obſeruans etiã cõſilia eſt perfectus.

Sub conſilio paupertas voluntaria.

Caſtitas virginalis

Regulares cur dicti religioſis.

consilia. Et sic veri, ac regulam seruantes Religiosi per consiliorum obseruantiam sunt in statu perfectionis acquirendę; & magis vniti Deo, quàm alij, solum habitum Charitatis fidei, &c. habentes, vt pueri, & alij, qui habitus illos habent, & diuina praecepta obseruant, non autem consilia.

Vnio maior praefatis tribus.

Dico 4. Maior his tribus gradus vnionis cum Deo reperitur in illis, qui habitum charitatis habent, praecepta, ac praefata tria consilia obseruant, & alia insuper duriora consilia exequuntur; & vel parati sunt exequi; vel opera alia supererogationis faciunt, quę sub explicito consilio non cadunt; Deo tamen cara sunt.

Consilia duriora.

Prob. & declaratur quoad singula. Adsunt in Euangelio duriora quaedam consilia. v. g. Matt. 5. & Lucae 6. dicit Saluator. *Si quis te percusserit in dextera maxilla, praebe ei, & alteram:* Et Matt. 14. *Si quis vult tecum in iudicio contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte ei, & pallium; & quicumque angariauerit mille passus, vade cum illo, & alia duo. Qui petit à te; da ei; & volenti mutuari à te, ne auerteris*, & sic de alijs multis, quae quidem dura sunt, sed cum Dei auxilio facile agibilia sunt; & aguntur; & Saluator noster in se illa comprobauit, nobis, vt ait Petrus, *relinquens exemplum, vt sequamur vestigia eius*, & propterea ad eius exemplum plures perfecti ipsum sunt imitati. Hi ergo habitu Charitatis pollentes, praecepta, & consilia haec dura seruantes, perfectiores quidem sunt, & Deo magis placentes, cari magis, magisq; vniti.

De supererogatoria exercentibus, si habitu charitatis pollent, ac praecepta obseruant, prob. quòd magis vniti sint Deo, quam tres illi primi; sed declaro priùs, quae sint opera supererogatoria: dico ergo esse omnia heroica virtutum opera, quae praecepta

non

non sunt, nec explicitè consulta: v. g. vitam eremiticam degentes, solitarij; macerantes se ieiunijs; ac flagellis, alijsque cruciatibus corpus suum torquentes, & voluntariè alia similia propter Deum facientes; vel patienter sufferentes mala ab alijs in famam, bona, aut eorum vitam illata, exemplo Sancti Iob, & aliorum Sanctorum, de quibus loquitur Paulus ad Hebr. 11. *Alij ludibria, & verbera experti, insuper & vincula, & carceres; lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt, in occisione gladij mortui sunt; circuierunt in melotis; in pellibus caprinis egentes, angustiati, afflicti, quibus dignus non erat mundus; in solitudinibus errantes, in montibus, in speluncis, & in cauernis terræ.* Hi quidem magis vniti sunt Deo, propter quem talia patienter patiuntur, quàm cæteri, de quibus supra.

Superero-gationis opera facientes perfectiores sunt.

Dico 5. Vniuersaliter loquendo, quò maior extat in aliquo charitas actualis, & habitualis, eò maior est in eo gradus vnionis cum Deo; & quia maior omnium charitas in martirio exercetur, in martiribus maior est vnio cum Deo.

Ex maiori charitate crescit vnio.

Prima pars declaratur, & prob. ex singulari quadam S. Thomæ, quam per extensum retuli in *Opusc. 5. c. 2.* conclusione, Sanctus hic Doctor in *2. 2. q. 4. ar. 9.* omne bonum, omneque profectum in vita spirituali tribuit charitati, tamquam parenti omnium bonorum, assignatque præcipuos eius effectus, quando est perfecta. Quò ergo maior est charitas in hominibus actiuam, vel contemplatiuam vitam degentibus, & in plures, ac præstantiores effectus in Deum, ac proximum se extendit, eò perfectior est; proindeque cùm per eam magis quis diligat Deum, magisq; diligatur ab eo, maior est inter eos vnio.

Secunda pars de Charitate exercita in martirio, prob. ex Christi oraculo Ioann. 13. *Maiorem hac di-*

le-

lectionem nemo habet, vt animam suam ponat quis pro amicis suis. Et facto proprio comprobauit, cùm pro nobis ipse Dominus vitam posuit, & occidi passus est, vt à Dæmonis potestate nos liberaret, & eternæ vitæ redderet capaces.

Alia vnio nis species in contemplatiuis.

Dico 6. Præter gradus istos vnionis, qui vita actiua obtineri possunt cum Deo; admitti debet alia quædam perfecta vnionis species in perfectis, & heroicis contemplatiuis, pro qua sit.

CAP. III.

An in Perfectis contemplatiuis detur vnio specialis cum Deo, quæ Mystica *dicitur.*

ADu, quòd inter Theologos Mysticos communis est sententia, nec ab vllo impugnata, dari in pefectis contemplatiuis vnionem quamdam cum Deo ita perfectam, qua darinequit perfectior, in hac mortali vita: perfectus autem contemplatiuus regulariter ille est, qui in vita purgatiua, & illuminatiua, idest meditatiua, & contemplatiua diu exercitatus, ex specialissimo Dei fauore ad infusam contemplatiuam euectus est: Hunc autem dicunt hac perfecta vnione à Deo donari. Hìc ergo prius videbimus, an vnio ista peculiaris admittatur; postea videbimus per quas causas efficiatur, & in quo consistat; & quę sint eius proprietates, & effectus transeuntes, & permanentes.

Mystici aliam vnionem admittunt.

Quis sit perfectus cõtemplatiuus.

Dico ergo. Datur in contemplatiuis perfectis specialis quædam vnio cum Deo, *Mystica* dicta; idest secreta, & pręstantissima, ac supernaturalis.

Dari potest vnio per fectissi

Prob. S. Dionisius *De Mystica Theologia cap. 1.* ad hanc procurandam hortatur Timotheum. *Tu autem, Timothee*

thee cariſſime, pro maxima miſticorum ſpectaculorum exercitatione, &c. *teque ad eius, qui omnem eſſentiam, omnemque ſcientiam ſuperat coniunctionem, & vnitatem pro virili parte clam excita*.

ma inter animam, & Deum.

Hanc vnionem ſignificat oſculum illud, quod anima Sancta, Sponſa Dei petit a Sponſo Cant. 1. *Oſculetur me oſculo oris ſui*. S. Greg. in hunc locum, ait, *Dicit ergo Sponſa deſiderio æſtuans, & in amplexum ſponſi ſui inardeſcens, oſculetur me oſculo oris ſui, ac ſi diceret: ille, quem ſuper omnia, immò ſolum diligo, veniat; qui dulcedine ſuæ inſpirationis me tangat, quia cùm eius oſculum ſentio, ſubita mutatione me derelinquo, & in eius ſimilitudinem illicò me liquefacta transformor*. Et poſt aliqua, *Oſculum Sponſi quærit, quia ſi ille gratiſſimi amoris vinculo hanc non trahit; hæc in ſuæ moleſtiſſimæ grauedinis miſeria detenta, quomodo ſe ad illum conferat omninò non inuenit, ſed prius ſponſus anxietatem eius ſentiens, amorem diligens, votum eius exaudiens oſculum porrigit; & ne deſiderio laſſeſcat, guſtu ſuæ ſuauitatis lenit, & dum ſuam præſentiam exhibet, ad maius dilectionis oſculum accendit*.

Hęc vnio eſt oſculū quod petit Sponſa.

Effectus vnionis ex Gregorio.

S. Gregorius Nazianz. in *Orat.* 21. nedum hanc vnionem animæ ſanctæ admittit, ſed varij exemplis eam explicare conatur, inquiens. *Quomodo ſtilla aquæ modica, multo infuſa vino à ſe tota deficere videtur, dum & ſaporem vini induit, & colorem; & quomodo ferrum ignitum, & candens igni ſimillimum fit, priſtina, propriaque forma exutum: & quomodo ſolis luce perfuſus aer, in eamdem transformatur luminis clariratem, adeò ut non iam iluminatus, ſed lumen ipſum eſſe videatur: ſic omnem tunc* (ideſt eo tempore quo anima Deo eſt intimè vnita) *in ſanctis humanam affectionem quodam ineffabili modo neceſſe erit a ſe ipſa liqueſcere, atque in Dei penitus transfundi voluntatem*: Hæc Nazianzenus.

Vnio ex Gr. Naz.

S. Bernardus de hoc oſculo multa dicit ad remno-

nostram, sed magis clarè *in ser. 9. in Cant. osculetur me, &c.* ait, *Hoc vnum, quod mihi reliquum est, efflagito, vt perfectè per Spiritus Sancti infusionem, meo vniar dilecto.*

Idem in Epist. ad fratres de monte Dei iuquit. *Hæc est, de qua aliquanta dicta sunt, in tantum propriè propria, vt iam non similitudo, sed spiritus nominetur, dum fit homo cum Deo vnus spiritus, non tantùm vnitate volendi idem, sed expressione quadam vnitate virtutis* (sicut dictum est) *aliud nolle non valendi. Dicitur autem hæc vnitas spiritus, non tantùm quia efficit eam, vel afficit ei spiritum hominis Spiritus Sanctus; sed quia ipsa est Spiritus Sanctus Dei charitas, cùm per eum, qui est amor Patris, & filij, & suauitas, & bonum, & osculum, & amplexus, & quidquid commune potest esse amborum in summa illa vnitate veritatis, & veritate vnitatis, hoc idem homini, suo modo fit ad Deum, quod cum substantiali vnitate filio est ad Patrem, vel Patri ad filium, cùm in amplexu, & osculo Patris, & filij media quodammodo se inuenit beata conscientia, cum modo ineffabili, incogitabilique meretur fieri homo Dei; non Deus, sed tamen quod Deus est ex natura, homo ex gratia.* At post aliqua, subdit; *Quidquid tamen de visione, & cognitione Dei hic fidelibus impartitur, speculum est, & ænigma tantùm distans à futura visione, & cognitione, quantum à veritate distat fides, vel tempus ab æternitate,* &c. Et ser. 31. in Cant. idem de Anima Sponsa, ait, *Nisi speciali prærogatiua intimis illum* (idest sponsum) *affectibus, atque ipsis medullis cordis cœlitùs illapsum suscipiat habeatque præsto, quem desiderat, non figuratum, sed infusum, non aparentem, sed efficientem, non quiescit.*

S. Bern.

Quomodo anima vnitur, & fit vna cum Deo.

Idem Ber.

Prob. 2. hæc est vnio ex amplexu, quam sponsa, idest anima sancta, expectabat à Deo Cant. 2. 6. *Læua eius sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me;* quem locum, vt ibi notat Cornelius à Lapide, Contemplatiui Mystici omnes intelligunt de vnione animæ

Vnio est amplexus

mæ cum Deo, quæ habetur in summo contemplationis gradu, quo anima intimè Deo per contemplationem intellectus, & per ardorem voluntatis vnitur; cum quo quasi duobus hisce brachijs stringitur, & habetur, tunc enim Deus cor afficit, suisque quasi illuminatioeis, & inflammationis brachijs mulcendo trahit ad altiorem quemdam, & puriorem amoris amplexum: hęc ille.

S. Basil. S. Basil. in lib. de vera Virg. de hoc amplexu, & vni one animæ sanctæ cum Deo, inquit, *Quo circa anima, quæ Christo copulata est, tãquam sapientiæ Verbi Dei sponsa, sapiens, ac prudens sit necesse est, ac omni stultitiæ, & insipientię nota (iugi diuinarum rerum meditatione) explosa; sapientiæ cui coniuncta est ornetur pulchritudine, donec æternã sapientiam sibi penitus iungat vnumque cum eo cui adhæsit effecta, ex corruptibili fiat incorruptibili, ex imperita prudens, ac sapientissima, tamquam Verbi cui adhæsit; costa & quæ; vt breuiter dicam, ex homine mortali; immortalis Deus, sicut ille, cui coniuncta est omnibus manifestetur*, hęc & alia plura Basilius.

Prob. 3. Hæc vnio facit unum ex vnitate spiritus, quem acquirit anima cum Deo ex 1. Cor. 6. 17 *Qui adhæret meretrici vnum corpus cum ea efficitur, & qui adhæret Domino vnus spiritus est.* Ex vnitate Spiritus.

S. Bernard. seu alius author *de Vita solit.* inquit; *Vnitas spiritus cum Deo hominis cor sursum habentis proficientis in Deum voluntatis est perfectio. Cùm iam non solum vult, quæ Deus vult, sed sic est non tantum in affectu, sed in effectu perfectus, vt non possit velle, nisi quod Deus vult, hoc est iam esse quod Deus est, cum iam velle, & esse idipsum est.* Sed de hoc argumento vnitatis spiritus animæ cum Deo iterum recurret sermo, cum de termino resultante ex hac vnione loquemur.

Probari potest hęc vnio quartò ex eo quòd anima

trāsfor-
tione
Deum.

ma sancta transformatur in Deum; & 2 Cor. 3. 18. *Nos autem omnes reuelata facie gloriam Domini speculantes in eamdem imaginem transformamur à claritate in claritatē tamquam à Domini spiritu*. Quæ quidem tranformatio non est essentialis, vt fatuè putauit Almaricus, sed accidentalis, & affectualis, vt in sequenti dicetur, per modum perfectæ cognoscentis, & cogniti, perfectèque amantis, & amati.

8 Probari quoque potest quintò hæc vnio, ex adhęsione cum Deo per meditationem, seu contemplationem, atque amorem eius. Id enim Deus exigebat à Populo, vt scilicet de eo frequenter cogitaret; eumque diligeret: nam *Deuter*. 11. 18. sic habetur. *Ponite hæc verba mea in cordibus, & in animis vestris, & suspendite ea pro signo in manibus, & inter oculos vestros collocate. Docete filios vestros vt illa meditentur: quando sederis in domo tua, & ambulaueris in via, & accubueris, atque surrexeris; scribes ea super postes, & ianuas domus tuę*, & post alia præcipit dilectionem Dei. *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo &c*. Hoc ergo modo poterat homo vniri, & vnitus cum Deo manere: Ideo Dauid *in psal*. 1. inquit: *Beatus vir, qui non abijt in consilio impiorum*, &c. *Sed in lege Domini voluntas eius, & in lege eius meditabitur die, ac nocte, & omnia quæcumque faciet prosperabuntur*. In his autem se exercebat Dauid, & meruit illud Dei elogium, *inueni Dauid secundùm cor meum, qui faciet voluntates meas*. Id docuit Salamon Ecclesiastici 3. 22. *Quæ præcepit tibi Deus, hæc cogita semper*. Deus autem præcepit, *Vnum cole Deum, diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo*: hoc ergo modo frequenter scilicet cogitando de Deo, eiusque lege, eumque diligendo, vnitur homo cum Deo, & in vnione perseuerat.

Ex adæsione cum Deo.

Adhęsio per contemplationē, & amorem.

Cùm autem tot modis (sed pro multis communi-

nibus) possit haberi aliqua vnio cum Deo; videndum erit, quæ nam sit illa vnio perfectorum amicorum Dei, quæ à Misticis tantùm laudatur, & exaltatur; ideò sit.

CAP. IV.

In quo consistat Mistica hęc vnio contemplatiuorum, & quæ sint Illius immediatæ causæ.

ADu. 1. hęc duo simul quæri; quia de ratione cuiuscumque vnionis, est, inter duo saltim esse; cùm quælibet sit habitudo quędam relatiua vniti ad terminum, cui vnitur; & capi, ac intelligi nequit vnio vlla, nisi capiatur fundamentum, seu ratio, & causa producens, seu efficiens vnionem; seu, vt philosophicè loquar, id ex quo resultat vnio et sic intellectis causis nobilissimæ huius vnionis, facile intelligitur eius natura. Cur duo simul quæ-runtur.

Adu. 2. quòd hic loquimur de causis immediatis, & proximis vnionis, non verò de mediatis, ac remotis; de his enim agetur postea: cùm autem vnio hęc sit affectualis, & vitalis; causæ eius vitales esse debent. Sermo est de causis immediatis.

Adu. 3. quòd, cùm vnio hæc mystica intercedat inter animam iustam contemplatiuam, & Deum, & sit reciproca; ex parte vtriusque multa sunt supponenda. Nam ex parte Animę vniendæ supponendum est, quòd debet esse in statu gratię, & ornata donis Spiritus Sancti (regulariter) exercitata in operibus virtutum Cardinalium, & Theologalium, & in meditatione, ac contemplatione; quæ dicemus postęa esse principia, seu causas, ac dispositiones remotas istius vnionis. Ex partę autem Dei, cui ani- Vnio supponit multa.

ma vnitur, suppponendum est, quòd effectiuè, ac terminatiuè ad talem vnionem concurrit: Effectiuè quidem per influentiam ad opera, ex quibus nascitur unio, & ad vnionem, quæ in anima recipitur, vt mox declarabitur; terminatiuè vero, quatenus est terminus talis vnionis, sicut nos diximus *in cap.* 1. & omnes Theologi docent de vnione Dei ad Creaturas per illapsum generalem, ac per immensitatem; de vnione hypostatica Verbi cum humanitate Christi; & de vnione beatifica Dei cum Beatis; in quibus vnionibus creaturę sũt subiectũ vnionũ, Deus verò efficiens, ac terminus earum: his positis.

Ex parte Dei quæ supponuntur.

Dico 1. Ex parte animæ iustæ contemplatiuæ vnitæ, seu vniendæ mysticè, ac supernaturaliter cum Deo, causæ morales, ac immediatę talis vnionis regulariter sunt duæ, scilicet perfecta contemplatio, ac perfecta charitas, seu amor Dei quando autem istæ actiones sint perfectæ dicam postea.

Ex parte animę causæ vnionis sunt contemplatio perfecta, & amor Dei perfectus.

Dixi *ex parte animæ*, quę est vnum extremum vniendum, aut vnitum, quia ex parte Dei est alia causa, vt mox dicetur. Dixi, *causa morales*; quia totum, quod est in creatura, respectu supernaturalium donorum, quę Deus ex sua liberalitate concedit creaturæ, cùm non sit causa efficiens phisica, restat, vt sit moralis, idest talis conditionis ex Dei voluntate, vt ad eius positionem statuerit Deus donum aliquod concedere sicut dicimus de Sacramentis respectu gratię, de meritis respectu premij, de precibus respectu fauoris, ac beneficij obtenti: Ita se habent operationes illæ respectu vnionis cum Deo. Dixi *regulariter*, quia posset Deus absque magna exercitatione in contemplatione, & amore ipsius, admittere hanc perfectam vnionem animæ iustę secum: his ergo prænotatis.

Prob.

Prob. quòd illæ ſint cauſæ vnionis myſticæ, ac ſupernaturalis animæ iuſtæ cum Deo. Primo à pari. Illæ duæ ſunt cauſæ vnionis beatificæ in Patria ex parte animæ: ergo etiam in via. Anteced. eſt clarum. Eo enim modo Angeli, & animæ beatæ ſunt perpetuò vnitæ cum Deo, ſcilicet per viſionem, ac fruitionem, ſeu charitatem conſummatam, aut amorem, quæ idem ſunt. Conſeq. eſt euidens, nam ex ſępe dictis, cum S. Greg. *hom. 14. in Ezech. beatitudo in hac vita per contemplationem incheatur, & in alia vita perficitur* ergo eadem ſunt cauſæ vtriuſque ex parte animæ. — Arg. à paritate vnionis beatificæ.

Prob. 2. ex Theologis S.Th. in 3. p. q. 6. ar. 6. ad primum inquit, *Vnio naturæ cum Deo eſt per operationem in quantum ſcilicet eum cognoſcimus, & amamus*. Et in 3. ſent. diſt. 2. quæſt. 1. ar. 3. q. 1. ad 3. dicit, *Coniunctionem animæ cum Deo per fruitionem, conſiſtere in operatione intellectus, & voluntatis*. — Ex S. Thoma.

Dioniſ. Cartuſ. de fonte lucis cap. 12. de cauſis vnionis loquens, inquit. *Itaque via perfectiua, ſeu vnitiua eſt ſtudium, occupatio, ſeu actio ad ſereniſſimæ charitatis ardorem, ad Deitatis extaticum, flamigerumque amorem, ad myſticæ ſapientiæ æſtuantiſsimum, quietiſſimum, & ſecretiſſimum tendens intuitum, conſiſtit namque hæc vis vnionis in hoc, vt ex contemplatione Dei per negationem mens diuino amore tota accendatur, velut ignita, ac ſeraphica efficiatur ſeque ipſam, & cuncta creata relinquens, tranſcendens, ac obliuiſcens, ſuperincomprehenſibili Deo, tamquam prorſus ignoto per hierarchicæ lucis illapſum, per occultiſſimæ inſpectionis alloquium, per ſuperſplendentem caliginem, ac ſapientiſſimam ignorantiam vnitur*: igitur duæ illę operationis intellectus, & voluntatis, intuitus nempe, ſeu contemplatio, & amor Dei ſunt cauſę iſtius vnionis: neque quælibet contempla- — Ex Dion. Carthuſ. — Contemplatio perfecta, & amor perfectus cauſant vnionem.

platio, aut quilibet amor, sed perfecta contemplatio, ac perfectus amor, ut in conclusione dixi, & infra dicam, idest infusa contemplatio in caligine, quæ maxima est: & ardentissimus amor, vt postea dicam.

S. Bonau. de vtraque causa admirabilis istius vnionis sæpè loquitur, sed præcipuè in tract. *Paruum bonum particula 1. cap. 3.* quod inscribitur *de vnitiua, & perfectiua*, sic habet, *Postremò sequitur qualiter nos exercere debemus ad igniculum sapientiæ. Hoc autem faciendum est hoc ordine. Iste igniculus sapientia est primò sollicitè ac diligenter congregandus: secundo inflamandus, tertiò subleuandus, Congregatur autem per reductionem affectionis ab omni amore creaturæ: quia omnis affectio debet ab amore creaturæ elongari: Secundò, inflamandus est igniculus iste, & hoc ex conuersione affectionis super amorem sponsi, & hoc fit comparando, vel ad effectum supernorum ciuium, vel ad ipsum sponsum. Tunc autem hoc fit, quandò attenditur, quòd per hunc amorem suppleri potest omnis indigentia, & quod per amorem est in beatis omnis boni abundantia, & per amorem habetur summi boni præsentia, & hęc inflammat affectum. Tertiò subleuandus est igniculus iste; & hoc supra omne sensibile, & imaginabile, & intelligibile hoc ordine, vt homo immediatè de ipso, quem perfectè optat diligere, primò meditando discat, quòd ille, quem diligit, non est visibilis, audibilis, aut odorabilis, immò totus gustabilis, tangibilis, & desiderabilis 2. cogitet quod ille, quem diligendo quærit, non est terminabilis, figurabilis, numerabilis, circumscriptibilis, commutabilis, aut imaginabilis, sed totus desiderabilis, 3. cogitet, quòd ille, quem diligit non est demostrabilis, definibilis, opinabilis, æstimabilis, inuestigabilis, aut intelligibilis, sed totus desiderabilis. Ex his autem liquidè patet, qualiter ad sapientiam Sacræ Scripturæ perueniri potest meditando circa viam purgatiuam, illuminati-*

S. Bonau. de vtraq; causa vnionis loquitur.

natiuam, & perfectiuam: et nonsolùm Sacræ Scripturæ continentia, immò omnis meditatio nostra debet circa ista versari. Et prosequitur, quòd omnis meditatio nostra in hoc consistere debet, nempe in cōsiderando magnitudinem Dei, & quòd hæc est vera sapientia; *nam in huiusmodi meditatione ratio percunctando affert propositionem, synderesis sententiando profert definitionem, conscientia testificando infert conclusionem, & voluntas præeligendo defert solutionem*: hæc S. Bonau. Ex Seraphico ergo Doctore patet, quòd ad vnitiuam viam idest ad vnionem cum Deo acquirendam, Dei meditatio, seu contemplatio, eiusque amor in gradu perfecto sunt præcipua, ac proxima media, ad quas vnio illa consequitur, seu sunt ipsamet actualis vnio.

De charitate, seu amore hac virtute pollente S. Dion. Areop. *Diuin. nom. c. 4.* ait, *est quædam virtus viuifica conuertens, mirificèque commiscens*.

S. August. *de Trin. lib. 8. cap. 10.* ait, *Quid est autem dilectio, & charitas, quam tantoperè scriptura diuina laudat, & prædicat nisi amor boni? Quid est ergo amor nisi quædam vita duo aliqua copulare appetens amantem scilicet, & quod amatur? & hoc etiam in extremis, carnalibusque amoribus ita est. Sed, vt quid purius, & liquidius hauriamus, calcata carne, ascendamus ad animum: quid amat animus in amico, nisi animum?* amor igitur Dei aptus est copulare, ac vnire hominem cum Deo. Ideo *Confess. lib. 6. c. 5.* tàm enixè cum Deo copulari optabat, inquiens, *Quis mihi dabit, vt venias in cor meum, & inebries illud, vt obliuiscar mala mea, & vnum bonum meum amplectar. Noli abscondere faciem tuam. Moriar, moriar, vt eam videam*. S. August. August. cupit vnionem.

Idem S. August. multa, & præclara docet de effectibus dilectionis Dei ad vniendum hominem cum eo. *In lib. de Spiritu, & Anima*, qui inter eius opera insertus est, *cap. 16.* ait, *Dilectione anima vnitur Deo. De Fide,*

de, & *Symbolo cap.* 9. dicit. *Dilectione reconciliamur Deo, qua etiam filij Dei appellamur. In lib. de substantia dilectionis cap.* 3. ait. *Per dilectionem Deus sibi copulauit creaturam, vt ei semper inhærendo ipsum (quo beatificanda erat) bonum, ex ipso quodammodo per affectum suggeret; & de ipso per desiderium biberet, & in ipso semper gaudium possideret. De Ciuit. lib.* 10. *cap.* 6. inquit, *Dilectionis diuinæ succensam animam, esse sacrificium Deo. In lib.* 12. *con. Faustum cap.* 14. ait, *dilectionis, seu charitatis ardorem esse bitumen violentissimum colligans diligentem cum dilecto;* & cętera plura.

Multa Augusti. loca.

S. Ambr. S. Ambros. in psal. 118. ser. 6. ait. *Anima iusti Sponsa est Verbi. Hæc si desideret, si cupiat, si oret, & oret assiduè, & tota intendat in Verbum, subitò vocem, sibi videtur eius audire, quem non videt, & intimo sensu odorem eius diuinitatis agnoscit. Replentur subitò nares animę spirituali gratia, & sentit sibi præsentię eius flatum aspirare quem quęrit, & dicit ecce ipse est, quem requiro, ipse, quem desidero.*

S. Greg. S. Greg. *in cap.* 1. *Cant.* de hac vnione per dilectionem inquit. *Ergo Sponsa desiderio æstuans, & in amplexum sponsi sui inardescens, ait, osculetur me osculo oris sui, ac si diceret, ille quem super omnia, immò solum diligo, veniat; qui dulcedine suæ inspirationis me tangat, quia cùm eius osculum sentio, subita mutatione me derelinquo, & in eius similitudinem illicò liquefacta transformor.*

Dionis. Carthus. Dionisius Carth. *in comment. Myst. Theol. S. Dion.* iterum loquens de duplici vnione Animæ cum Deo, vtramque per feruidum amorem obtineri dicit: *Porrò viri fideles heroici, & perfecti longè sublimiùs misticam Theologiam experiuntur per supernaturalia charismata Spiritus Sancti: quod dupliciter accidere solet. Primò per eorum præparationem: cooperationem, & conatum ad hoc dando seipsos ad abstractionem à cunctis creatis, & ad feruidam vnionem cum Deo per recollectionem mentis suæ ad intra, &*

per

per affectuosissimam diuini inuocationem auxilij, ac considerando diuini inflammatiua amoris. Secundò fit istud modo mirabili, & eminentiori, quamuis forsan non magis meritorio semper, videlicet dum feruens amor absque conamine proprio præparationeque praua repētè præuenitur, prǽstringitur, inflammatur, & super se extollitur contemplationeque exuberante perfunditur, praoccupatur, & vincitur, vt si velit resistere, nequeant neque euadere super gratissimum amplexum sponsi. Hæc Carthus.

Dico 2. Causa immediata vnionis cum anima iusta ex parte Dei, est influentia ipsius Dei in animam contemplantem, qua se illi ostendit speciali modo in caligine, per dona Spiritus Sancti, illuminans intellectum ad se sublimiori modo cognoscendum, & inflammans voluntatem ad se ardentiori modo amandum, simulque animam illam amans. Ex parte Dei causa vnionis.

Dixi causa *immediata*, ex qua consurgit vnio, quia mediata est ipsemet Deus, vt eleuans, seu abstrahens intellectum à sensibilibus omnibus, atque intelligibilibus creatis, applicans eum, & detinens in contemplatione sui, infundens animæ talis iusti contemplantis dona Spiritus Sancti, intellectum, & sapientiam, &c. Ista autem dico esse causas mediatas ex parte Dei; quia per eas dignatur disponere animam contemplātis ad suscipiendam influentiam illam obiectiuam, qua sublimiori modo se ei ostendit, & inflammatiuam voluntatis, qua amatur; estque in manifestum inditium, quòd ea specialissima beneficia animę concedens, eam multùm amat. Ratio efficax conclusionis.

Prob. nunc conclusio. Nisi Deus cum singulari illa influentia in intellectum, & voluntatem contemplantis concurreret, non resultaret perfecta illa vnio, quam inquirimus: nam non omnes contemplatiui, neque etiam exercitati in contempla-

tione infusa, eam obtinent, vt dicam infra, sed vel obtinent unionem communem, vel paulò perfectiorem; non autem hanc perfectissimam, quæ paucissimis conceditur; nec potest alia assignari ratio, nisi quia Deus non omnibus sic se ostendit in ratione perfectè cognoscibilis, nec omnes adeò sublimiter diligit, vt eorum voluntates adeò intense inflammet, vt eum adeò ardenter diligant.

A sufficienti enumeratione arg.

Prob. 2. facili ratiocinio, discurrendo de omni genere vnionis. Homo iustus in quolibet gradu iustitiæ, idest gratiæ, habet aliquem gradum vnionis cum Deo, quia adhæret Deo per fidem, & dilectionem; & Deus est vnitus cum illo per hoc; quia dat ei, posse credere, & credere, insuper dat eidem posse amare, & amare Nam *Deus* ex Philipp. 2. 13. *dat velle, & perficere pro bona voluntate*. Qui iustior, seu sanctior est, perfectiorem vnionem cum Deo habet per viuaciorem, & quasi minus obscuram fidem, & magis feruidum amorem: et Deus dicitur, estque ei magis vnitus in hoc genere gratiæ; quia in illos perfectiores actus magis eum diligendo influit. Pręterea, qui exercitatus in meditatione, & contemplatione acquisita transit ad infusam, magis vnitur Deo, quia per fidem, & donis Spiritus Sancti preditus, quasi clarè, seù minus obscurè Deum cognoscit, & voluntas feruentiùs amat; & Deus animæ illi dicitur, estque magis vnitus in hoc genere gratiæ, quàm sit vnitus illis prioribus per hoc, quòd ne dum dona illa in eo producit, sed quia ad actus illos cognoscendi, & amandi ex speciali dilectione influit in gradu illo perfectissimo pro hac vita.

Conclusio euidens

Igitur, cùm causa immediata ex parte Dei in aliis vnionibus in genere gratię sit influentia specialis ad actus cognoscendi, & diligendi Deum, eadem erit

di-

dicenda causa immediata huius perfectissimę vnionis ex parte Dei, nempe influentia ad actus illos perfectissimos cognoscendi Deum in caligine,& feruentissimè diligendi illum;influentia inquam procedens ex specialissima Dei dilectione: si enim sic non diligeret, ad eos actus non influeret.

Arg. à pari de beatifica vnione

Prob. paritate vnionis beatificæ. Beati enim vniuntur Deo, hoc modo, quia scilicet per actus videndi, & amandi tendunt in Deum sibi pręsentem per modum obiecti: Deus autem vnitur illis per influentiam obiectiuã clare,&,vt in se est,se illis ostendens,& per inflammationem voluntatis ad sui fruitionem perfectissimam,consummatam,& externam: Ergo hoc etiam modo, cum proportione in contemplatiuis perfectis Deum contemplantibus, & diligentibus fit vnio ex parte Dei.

Ex S. Thoma.

Conf. ex S. Thoma in 3.p. quæst. 2. art. 7. ad 1. docente, *dicitur Deus vnitus Creaturæ, ex hoc quòd Creatura est realiter vnita Deo, absque eius mutatione*. At in 1. p.q. 9. art. 1. ad 3. dicit, *Deum appropinquare ad nos, in quantum percipimus influentiam bonitatis eius* & in q. 8. at. 5. docuerat sic, *Deus est in rebus, non sicut accidens, aut sicut pars essentiæ, sed sicut agens; & quia agit ipsum esse, profundissimè, & intimè est in rebus*.

Dico 3. Theologicè loquendo consequenter ad dicta, Vnio mystica contemplantis cum Deo, formaliter sumpta, consistit in illa colligantia, seu habitudine, ac relatione insurgente ex actibus illis perfectè cognoscendi, & amandi Deum, fundata in ipsismet actibus animæ, & terminata ad Deum.

Prob. & declaratur. Actus illi cognoscendi, & amandi Deum perfectissimè, ex iam dictis, vniunt animam contemplantis cum Deo quasi efficienter, & sic faciunt vnionem, ideòque non sunt ipsa forma-

lis vnio, sed quasi materialis. At nihil aliud remanet inter actus illos, & Deum cognitum, & amatum, nisi relatio illa, & habitudo subiectata in anima mediantibus ijs actibus, & terminata ad Deũ: Illa igitur habitudo, seu relatio, vel (si velis dici) spiritualis qualitas, copulans, seu colligans, & vniens in amore, est formalis vnio.

CAP. V.

Quinam sit terminus resultans ex hac vnione animæ cum Deo, qui dicitur vnus spiritus.

ADu. quòd, sicut in primo Capite huius Opusc. diximus, ex qualibet vnione duarum rerum fit, seu resultat aliquod vnum, v. g. ex vnione materię cum forma fit vnum compositum; ex vnione animę, & corporis fit vnus homo; ex vnione Verbi cum natura humana, vnus Christus; ex vnione plurium lapidum iuxta se positorum, vnus aceruus; ex vnione plurium hominum cohabitantium in aliquo loco, vnus Populus, &c. Cùm ergo vniantur Anima, & Deus modo prædicto in præced. Capite, aliquod vnum ex his vnitis resultare debet: sicut ex omni alia vnitorum vnione: Cùm pariter dicat Apostolus 1. Cor. 6. 16. *qui adhæret meretrici vnum corpus efficitur, quia erunt duo in carne vna: Qui autem adhęret Domino, vnus Spiritus est*; quærimus, quale, seu quid sit hoc vnum; licet hoc quęsitum sit purè Theologi, cum, & contemplatiuis parum inseruiens.

[margin: ...ensus quę ...iti.]

Adu. 2. esse omninò exsibilandam Almarici hæresim, seù verius insaniam, quòd nempè per hanc vnionem, anima conuerteretur in aliquod diuinum, siue in idęam sui, quę est in mente Dei; Nulla siqui-

[margin: Almarici ...resis fu...ienda.]

quidem in hac nobilissima unione fit conuersio, seù mutatio essentiæ animæ, aut Dei, sed utrumque extremum permanet impermixtum, & tamen vnita aliquod vnum sunt, seù, ut meliùs, & saniùs dicamus, in aliquo uno conueniunt: ideò.

Extrema non sunt, vt subiectum, & forma.

Adu. 3. quòd licet in omnibus vnionibus, & vnitis creatis naturalibus, extrema vnita se habeant per modum partis componentis vnum totum, siue essentiale, siue accidentale, & vnum extremum se habeat per modum subiecti, alterum verò per modum formæ, hoc non potest asseri in hac *Mystica* vnione, siquidem, licet ex parte animę non repugnaret, & de facto in ea recipitur, nedum vnio, sed causa vnionis, tam ex parte sui, quam ex parte Dei, quia cognitionem, & amorem erga Deum in se recipit, nec non influentiam ipsius Dei: repugnat tamen ex parte Dei, qui esse nequit subiectum recipiens vnionem, neque forma informans animam sibi vnitam, ideo alius modus faciendi hoc vnum, seù vnitum indagandus est, & pro Theologis tantùm loquor in hoc puncto.

Non est similis vnioni hypostaticæ.

Adu. 4. Non posse asseri, quòd ex hac vnione, & ex his vnitis fiat aliquod vnum, sicut per vnionem hypostaticam ex natura humana, & Verbo factus est vnus Christus, quia vnio in Christo fuit, & est quidem phisica subiectata in humanitate, & terminata tantum ad Verbum, at non fuit, nec modo est aliqua operatio vitalis vitaliter procedens ab humanitate Christi, ac vitaliter vniens. Secùs est de hac *Mystica* vnione; quia vt dictum est per operationes vitales intellectus, ac voluntatis creatæ ex parte animę, per influentiam pariter vitalem ex parte Dei fit hæc vnio mystica, & fit hoc vnitum, quod quærimus.

Adu.

Non consistit in vnitate operationum.

Ad u.5. Hoc vnitum, ac vnum morale, ex mystica hac vnione coalescens, non posse saluari per vnitatem intellectionis, & amoris, quòd scilicet eadem formaliter sit intellectio, & amor animæ cum intellectione, & amore Dei. Nam contemplatio, qua anima intuetur Deum, & amor, quo eum amat, sunt operationes creatæ, & non mutantur, aut transeunt in increatas: sic intellectio, & amor Dei, operationes increatæ sunt, & non commutantur in creatas. Dixi *formaliter* non sunt eędem cum diuinis; nam obiectiuè possunt esse, cùm respiciant idem obiectum, sed sunt similes aliquo modo, vt patebit; his ergo suppositis.

Qua vnitate sũt vnũ

Dico. Ista duo, anima, & Deus vnita moraliter per mysticam hanc vnionem, faciunt, seù sunt vnum vnitate aliqualis similitudinis in operando, & vnitate volendi idem obiectum, & ob eumdem finem.

Prob. & declaratur. Supponatur priùs communis illa Philosophi doctrina; quòd illa dicuntur similia, quorum qualitas est vna; & illa sunt æqualia, quorum quantitas est vna; & illa sunt eadem, quorum substantia est vna; prima vnitas faciens similitudinem nobis hic sufficit, nam duæ albedines, v. g. in duobus subiectis sunt similes, & tam ipsæ, quam subiecta alba dicuntur vnum vnitate specifica, & similia sunt propter eam vnitatem; hoc autem benè intellecto, facilè intelligitur vnitas similitudinis inter perfectè contemplantem, seù intuentem, ac perfectè amantem Deum, cùm ipso Deo perfectissimè se amante, ac diligente. Nemo enim sic assimilatur Deo in suis perfectissimis operationibus intelligendi, ac amandi se, nisi perfectus contemplatiuus, qui contemplatione infusa non in aliqua specie, sed in caligine Deum per dona Spiritus

Vnitas est fundamentum ęqualitatis & similitudinis.

San-

Sancti intuetur, eum sibi colloquentem audit, & intensè, atque ardenter amat, ideò in hoc quantum patitur creata condictio similis Deo est in eo cognoscendo, & amando. Analogus ergo modus ille perfectissimè cognoscendi, & amandi Deum (quamuis non omnimodè idem in analogatis Deo, & perfecto contemplatiuo) vnus est, ideòque similitudinæm in extremis fundans, itaut extrema ista sic vnita per cognitionem,& amorem sint vnum vnitate similitudinis.

Ista animæ, & Dei similitudo in quo cōsistit.

Prob.2.pars (in qua omnes conueniunt) idest de vnitate volendi idem obiectum: Anima enim vnita iam Deo, præuia contemplatione perfecta, & amore perfecto, ex Dei gratia, & tunc, & postea in omni sua operatione se conformat Deo, & vult, quod uult Deus, non solum quoad principale, & primarium obiectum, quod est Deus; sed quoad omnia secundaria, & sic in unitate uolendi, sunt similes, & unum, & hæc est illa unitas, de qua loquitur Paulus 1. Cor.6. *Qui adhæret Domino vnus spiritus est*: Interl. dicit, *semper eius faciens voluntatem.* Lyran. ait, *Vnus spiritus, non secundum rem, sed secundùm affectionem*. Et S. August. *tract.*14. *in Ioannem* hunc locum expendens, ait, *vnus spiritus est per charitatem* adducitque in exemplum id, quod de Apostolis dicitur Act. 4. *Multitudinis autem credentium erat cor vnum, & anima vna*, ait August. *per charitatem, & fidem, quia id, quod credebat, & amabat, ac volebat vnus eorum, credebant, amabant, & volebant omnes alij, & pro hac vnitate charitatis rogabat Christus pro Apostolis*: Rogo, *vt sint vnum*, Io. 17. Igitur ex vnione illa mystica inter animam Deo copulatam (per contemplationem perfectam, perfectumque amorem) & ipsum Deum, unum quod ex istis extremis resultat, est

Vnitas volendi.

Vnitas animarum per charitatem.

Vnitas obiecti.

est vnum, seu simile in operando, & volendo vnum & idem obiectum, tàm primarium, quàm secundarium; quia vt ex sequenti Capite de effectibus vnionis istius patebit, anima sic vnita, tota in Deum absorpta, ac transformata est, quasi stupida, & vt Mystici dicunt, ebria, de nullo creato cogitat; sed rerum omnium, & suimet oblita, solùm cogitat de Deo, & quomodo possit ei placere, voluntatem ipsius in omnibus, quantum fieri potest, adimplendo.

'nitas finis. Tertia pars de vnitate finis pariter probatur: vnus enim, & idem finis respicitur ab anima vnita Deo in operando, quem Deus ipse respicit, nempe ipsemet Deus, qui *ex Prou. 16. omnia propter semetipsum operatus est.* Anima autem sic vnita Deo semper propter Deum operatur, vel actualiter eum respiciens, vel saltem virtualiter, & hoc modo implet Christi præceptum, *oportet semper orare, & numquam deficere*; Lucę 18. & Pauli Thessal. 5. *sine intermissione orate*. Neque ego video, in quo alio saluari possit hæc vnitas, quam faciunt hæc duo moraliter vnita, anima, & Deus.

CAP. VI.

De proprietatibus, & effectibus præcipuis mysticæ Vnionis.

ADu. quòd Mystici, siue propria experientia, siue ex confessione seruorum Dei, qui effectus huius vnionis cum Deo experti sunt, multas, dignasque illius referunt proprietates, quę perfectum, & heroicum describunt hominem viatorem Deo vnitum: Et quia aliqui aliquas proprietates, & effectus referunt, alij alios, eorum dicta breuibus referemus, aliqua hic, & alia postea.

S.

S. Bonau. *in processu 7. Relig. cap. 13.* hæc de vnione ista refert. *Hæc est hominis in hac vita sublimior perfectio ita vniri Deo, vt tota anima cum omnibus potentijs suis, & viribus ad Deum collecta vnus spiritus fiat cum eo, vt nihil meminerit, nisi Deum, nihil sentiat, & intelligat nisi Deum & omnes affectus in amoris gaudio vniti in sola Conditoris fruitione suauiter quiescant. Imago enim Dei in anima in his tribus potentijs expressa consistit, videlicet in ratione, memoria, & voluntate: Et quamdiu ista, non sunt ex toto Deo impressa, non est anima Deiformis; Forma enim animæ Deus est, cui debet imprimi, sicut sigillo signatum. Hæc numquam plena est, nisi cùm ratio perfectè iuxta capacitatem suam illuminatur ad cognitionem Dei, qui est summa veritas, & voluntas, perfectè afficitur ad amandum summum bonum, & memoria plenè absorbetur ad intuendam, fouendam, & tenendam summam fœlicitatem: & quia in horum consummata adeptione constat gloria beatitudinis, quæ perficietur in Patria; licet istorum perfecta inchoatio sit perfectio viæ in hac vita.* Hæc S. Bonau.

S. Bonau multos effectus refert.

S. Bernard. *ser. 9. in Cant.* de Anima Sponsa, Deo vnita, petente osculum sponsi, idest perfectionem, ac perseuerantiam vnionis, inducit eam sic ad sponsum alloquentem (multis alijs præmissis.) *Rogo supplico, flagito osculetur me osculo oris sui*, & interim narrat sponsa quid operatur. *In gratia ipsius multis iam annis castè, sobrieque viuere curo lectioni insisto: resisto vitijs, orationi incumbo frequenter; vigilo contra tentationes; recogito ānos meos in amaritudine animæ meæ. sine querela me arbitror quantum in me est conuersari inter fratres. Superioribus Potestatibus subdita sum, egrediens, & regrediens ad imperium Senioris. Aliena non cupio, mea potius, & me pariter dedi. In sudore vultus mei comedo panem meum. Mandata forsan vtcumque adimpleo, sed anima mea sicut*

S. Bern ar. refert alios.

Anima, vt Deo vnia-

tur quæ facere debet

terra sine aqua in illis, Vt igitur holocaustum meum pingue fiat, osculetur me osculo oris sui. Hęc ergo omnia bona operatur anima habitualiter Deo vnita cupiens frequentiam vnionis actualis, & osculi diuini.

Gerson.

Ioannes Gerson *de Myst. Theol. consider.* 42. mira de huius vnionis perfectionibus dicit, & pręsertim, quod Beatitudo, quæ in hac vita haberi potest, per hanc vnionem obtineatur: referam eius verba. *Per prædictam amorosam vnionem, in qua Mystica Theologia consistere videtur, anima quietatur, satiatur, & stabilitur in Deo; quod facilè est in primis ex priori deducere.* Et assignat rationem horum, quæ dixit inquiens. *Nam cùm res sit in quiete, dum perfectionem suam adepta est, illique coniuncta, & spiritus noster vnitur, & coniungitur in hac vnione summo perfectibili per amorem perfectum, vt exinde quietetur sacietur, & stabiliatur necesse sit: sic materia forma habita, sic lapis in centro positus, sic res qualibet in adepto fine suo quietatur. Anima quippe rationalis, dum coniungitur, & vnitur Deo; copulatur suo summo bono. Est enim Deus summum bonum eius, est centrum eius, finis totaque perfectio:* & post multa, inquit. *Per coniunctionem cum suo supremo appetibili, anima rationalis realiter satiatur, quietatur, & stabilitur, nam si delectatio in bono conuenienti, & voluptatis suauitate quæritur, qui de anima voluptate (beata maximè) sentiendum est audiamus quid Propheta dicit ad Dominum: Torrente voluptatis tuæ potabis eos*, Et post alia sequitur. *Deus ergo finis est animæ, & eius vltima perfectio. Ipse est velut centrum, & locus naturalis omnium desideriorum suorum, Dum ergo se defigit anima in salutare Dei velut ad nihilum redacta nulli iam alteri, nec sibimet innititur, sed soli Deo; vt suæ dulcedini, vt suæ veritati, vt suæ glorificationi, dicens pro primo, Renuit consolari anima mea, memor fui Dei, & delectatus sum, dicens pro secundo, nihil arbitratus sum me scire,*

Per eam habetur beatitudo hius vitæ.

Ratio à priori cur anima in hac vnione sit aliquo modo beata.

re, nisi ipsum Christum, factus stultus propter ipsum, dicens pro tertio, vtinam qui gloriatur in Domino glorietur. Ac proinde non habens quò vlterius tendat, aut quid vltra requirat, quietatur anima in Deo atque stabilitur, possidet in eo omnia, cætera contemnens, atque parui pendens. Ita Gerson. Hæc ergo sunt bona, quæ connexa sunt mysticæ vnioni animæ cum Deo, nec aliter esse, aut dici potest: nam anima beata vnita Deo per visionem, & fruitionem, seu amorem eius, possidens Deum, possidet omne bonum; & ideo ex Boetio, *beatitudo est status omnium bonorum aggregatione perfectus*, quia per eam possidetur Deus infinitè bonus, continens eminenter omnia alia creata, & creabilia bona igitur si perfectus contemplatiuus, vt supponitur, vnitur Deo per talem cognitionem, & talem amorem, quibus dari non possunt perfectiores in hac vita, possidet Deum infinitè bonum, eo modo quo potest perfectius in hac vita possideri, & sic beatitudinem viæ possidet, vt arrham beatitudinis Patriæ, & in ea vnione perfectè, pro via, quietatur, nihilq; remanet, quod possit ab eo desiderari. Pacias de beatitudine cęlesti.

Alia plura de effectibus mysticæ huius vnionis dicit Gerson, *in tom. 2. ser. de Spiritus Sancto consid. 2.* sic *Hæc est pax, quæ exuperat omnem sensum quam mundus dare non potest: solus spiritus Domini, est qui replet in bonis desiderium nostrum, qui dat manna absconditum, quo Propheta pastus eructat, Quàm magna multitudo dulcedinis tuę Domine, quam abscondisti timentibus te. Hic est calculus filiorum Israel, habens nomen scriptum, quod nemo nouit nisi qui accipit. Hic in diuinam caliginem instar Moysi vocatur spiritus, hic in sibilo auræ tenuis sentitur Dominus, hic in thalamo dormit, & requiescit Salamon pacificus, & Beniami adolescentulus in mentis excessu; hic gustatur fauus propter illuminationem intellectus, propter dulcorationem affe-*

Alia Gersonis dicta

Pręclari vnoinis effectus.

effectus Hic Moyses mysticus ducit gregem virium suarum in interiora deserti; hic sedet solitarius, & leuat se supra se, vbi Dominus loquitur ad cor eius, hic dicit Petrus, bonum est hic esse, hic Philippus, sufficit, & Magdalena, vidi Dominum, & dixit mihi, hic introducitur anima in cellam vinariam, vbi bibit ebriam sobrietatem spiritus, vbi suspirabunda Epithalamium cantus verba dimidiat, dilectus meus mihi, & ego illi, ego dormio, & cor meum vigilat, hic oblectatur dilectus de dilecta, adiuro vos filiæ Ierusalem, ne suscitetis vel euigilare faciatis dilectam donec ipsa velit. Magna certè, sed digna sanctæ huius vnionis elogia hæc sunt.

Sed alia plura idem Author huius coniunctionis animæ cum Deo recenset encomia, dum in tom. 3. super Canticum *Magnificat*, inquit sic. *Vnio hæc dicitur mansio Dei in homine & hominis in Deo; dicitur viuificatio, & habitatio vitæ animæ, saltim in radice, vt hic, & viuet in æternum, quia spiritum Sanctum habet, dicit autem Apostolus quòd gratia Dei est vita æterna. Dicitur osculum oris sponsi quod petit sponsa. Dicitur lac, & vinum, & vnguentum, & oleum effusum. Dicitur introductio in cellaria, coniunctio dilecti inter vbera sponsæ, tamquam fasciculus mirrhæ. Dicitur suus decor, sua quies in lectulo florido. Hoc est donum perfectũ de sursum descendens, nõ ascendens de deorsum. Hæc est sapientia diuinitùs inspirata cum laudibus uniuersis Hoc diuinum silentium: hic sibilus auræ tenuis, hic susurium Verbi absconditi; & ut ad unum colligamus innumera quidquid sonat mansionem, uel habitationem, vel inhæsionem uel unitatem ûnius corporis, & unius spiritus, anima cum Deo sponsa cum sponso, unica cum unico, in hac coniunctione sunt.*

Alia plura alibi refert Gers.

Mira bona coniunct. cum vnione.

Greg. Naz

S. Gregorius Nazianzenus, ut retuli *in cap.* 3. *in Oratione* 21. inquit, talem esse huius sanctæ vnionis virtutem, vt sicut stilla aquæ multo vino infusa, a se tota deficit, & saporem vini induit, & colorem;

rem; & ſicut ferrum ignitum, & candens, igni ſimillimum fit, priſtina; & propria forma exutum, & ſicut aer ſolis luce perfuſus in eamdem claritatem luminis transformatur, ut non tàm illuminatus, quam ipſum lumen eſſe uideatur; *ſic* concludit: *anima Deo intimò unita, in ſanctis, omnem humanam affectionem à ſe elongari neceſſe eſt atque in Dei penitus transfundi uoluntatem.*

Comparationes Gregorij.

Plura de effectibus iſtius ſanctę vnionis cum Deo narrat diuerſis in locis S. Macarius: primò in *hom.* 4. poſt multa, ait, *Anima illum ignem cæleſtem diuini atque ſpiritalis amoris conſecuta, tunc uerè à mundo exoluitur, & ab omni uitio affectionum liberatur, & cuncta procul à ſe repellit, mutato naturali ipſius habitu, atque peccati duritie, reliqua omnia pro ſuperfluis habens, in ſolo ſponſo cæleſti, quem recepit, quieſcens per ardentem, & inenarrabilem ipſius dilectionem.* Et poſt alia ſumpto argumento de carnali amore, qui hominem adeò mutat ut quaſi infatuet, ait, *Si ergo carnalis dilectio ſic hominem ſoluit ab omni alio amore mundi; quicumque digni habiti ſunt, ut ſancti: cæleſtis, & ſemper amandi illius ſpiritus verè particeps fierent, & cuncta videbantur eis inutilia, qui victi ſunt à deſiderio cæleſti, & in ipſo caſu illi ſpiritui vniti; nam quæ illic ſunt deſiderant, & cogitant, illic viuunt, illic cogitationes inambulant, ibi mens aſſiduè verſatur diuino, & cæleſti amore, atque deſiderio ſpiritali ſuperata.* Secundò in homil. 8. addit. *Interdum lumen ipſum cor illuſtrans, aperit interiùs, & profundius latens lumen, ita vt totus homo abſorptus ab illa ſuauitate, & contemplatione non ſit vltra ſui compos; ſed ſit tamquam ſtultus, & barbarus huic mundo propter immenſam dilectionem; ac ſuauitatem, atque recondita myſteria, itaut tunc temporis homo liber perueniat ad perfectum gradum, ſitque purus, atque immunis à peccato.* Tertio in homil. 10. ait. *Huiuſmodi*

S. Macarij dicta.

Anima vnita Deo, quid operetur.

modi animæ, quæ tam ardenti, ac insatiabili dilection flagrant erga Dominum, dignæ sunt vita æterna; quar merentur ab affectionibus redimi, accipiuntque perfectan illuminationem, & participationem sancti, & æterni spiritus ac mysticæ societatis in plenitudine gratiæ. Quartò in eadem humil. post multa, inquit. *Porrò anima, qua Deum, verèque Christum colit, etiam si infinita iustitia opera ediderit, ita se habet, perinde ac si nihil egisset propter inexplicabile desiderium, quod habet erga Dominum quæ licet ieiunijs, aut vigilijs corpus consumpserit, ita affecta est, ac si nondum quidquam agere cœpisset, quod ad virtutes pertineat. Et si varia spiritus charismata, aut reuelationes, ac mysteria cœlestia consequi meruerit, propter immensam, & insatiabilem erga Dominum dilectionem, ita segerit apud se, ac si nihil adhuc obtineret; sed quotidie esuriens, ac sitibunda per fidem, & charitatem perseuerans in oratione immodicè ad mysteria gratię, & ad omnium virtutum gradus aspirat cœlestis spiritus amore vulnerata, ardenti desiderio erga sponsum cœlestem per gratiam, qua prædita est agitata; desiderans habere perfectè mysticam, & arcanam cum eo societatem in sanctificatione spiritus reuelata animæ, fixis semper oculis intuens sponsum cœlestem facie ad faciem beneficio spiritualis, & mirabilis luminis in eo per dulcedinem fidei plenè demersa, configurata menti ipsius pręsummo desiderio, quo sperat perpetuò pro Christo mortem appetere, confidens sine dubio per gratiam spiritus se plene liberatam, à peccato, & tenebris affectionum, vt purificata per spiritum, & anima, & corpore sanctificata vas purum euadere mereatur ad suscipiendam cœlestem vnctionem, in qua manere dignetur cęlestis; ac verus Rex Christus:* hæc ille.

Omnia bona opera quę facit videntur ei parua, & nullius momenti.

S. Greg. Magnus de hac mirabili coniunctione animæ cum Deo, eiusque effectibus pluries loquitur in Cant. cap. 1. *Osculetur me osculo oris sui*, dicit, *Ac si di*

ſi diceret ille quem ſuper omnia immò ſolum diligo veniat, qui dulcedine ſuę inſpirationis me tangat; quia cum eius oſculum ſentio, ſubita mutatione me derelinquo, & in eius ſimilitudinem illicò liquefacta transformor; Faſtidit quippe ſancta mens omnia, quæ per corpus ſentit, & in illa ſpiritualia tota tranſmutari concupiſcit, & dum iſta obſtrepunt, in illa fugit, atque abſcondere, ne hæc ſentiat, appetit, ideòque oſculum Sponſi quærit; quia ſi ille grauiſſimi amoris vinculo hanc non trahit, hęc illo ſuæ moleſtiſſimæ grauedinis detenta, quomodo ſe ad illum conferat, omnino non inuenit; ſed pius ſponſus anxietatem eius ſentiens, amorem diligens, votum exaudiens, oſculum porrigit; & ne deſiderio laſſeſcat, guſtu ſuæ ſuauitatis lenit, & dum ſuam præſentiam exibet, iam ad maius delectanis oſculum accendit, vnde hæc illum ſentiens, ad eum ſe conuertit, & quem præſentem habet, mox gaudens, voce mutata alloquitur, & dicit, Quia meliora ſunt vbera tua vino fragrantia vnguentis optimis.

S. Greg. pluries, & plura de hac vnione dicit.

Iterum idem S. Greg. in lib. 24. Moral. cap. 6. de effectibus Sanctæ huius vnionis hæc habet; *Priùs à mentis acie, exurente triſtitia interpoſita malorum caligo detergitur, & tunc reſplendente raptim coruſcatione incircumſcripti luminis illuſtratur; quo vtcumque conſpectu, in gaudio cuiuſdam ſerenitatis abſorbetur; & quaſi poſt defectum vitæ præſentis vltra ſe rapta, in quadam nouitate aliquo modo recreatur. Ibi mens ex immenſo fonte, infuſione ſuperni roris aſpergitur, ibi non ſe ſufficere ad id, quod rapta eſt contẽplatur, & veritatem ſentiendo videt, quia quanta eſt ipſa veritas non videt. Cui veritati tantò magis ſe longè exiſtimat, quantò magis appropinquat, quia niſi illam vtramque conſpiceret, nequaquam eam ſe conſpicere non poſſe ſentiret:* & cætera plura ibi dicit Greg.

Secundò idem S. Greg. de vnione loquitur.

Vgo de S. Victore *lib. 2. de anima cap. 20.* inter alia, quæ dicit de hac vnione animæ cum Deo, & de illius effe-

effectibus mirabilibus, sunt hæc, *Nihil sensualitas, nihil agit imaginatio, sed omnis vis animæ proprio interim* (idest dum supernaturaliter contemplatur, & diligit ardenter Deum) *viduatur officio: purior autem animæ pars in illud intimæ quietis secretum, & summę tranquilitatis arcanum fœlici iucunditate introducitur. Viuus quidem sermo est Dei, & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti, & pertingens vsque ad diuisionem animæ, & spiritus Et ideò nihil in creaturis hac diuisione mirabilius cernitur vbi id, quod essentialiter vnum est, atque indiuisum, in seipsum scinditur, & quod simplex in se est, & sine partibus constat quasi quadam partitione diuiditur. Neque enim in homine vno alia essentia est eius spiritus, atque alia est eius anima, sed prorsus vna, eademque simplicis naturæ substantia: sed gemina vis eiusdem essentiæ, vna superior per spiritum altera inferior per animam designatur. In hac itaque diuisione anima, & quod animale est, in imo remanet: spiritus autem & quod spirituale est, ad summa euolat, ab infimis scinditur vt ad suprema sublimetur. Ab anima scinditur, vt* Domino *vniatur, quoniam qui adheret Deo, vnus spiritus fit cum illo. Felix diuisio, & mirabilis separatio, vbi quod corpulentũ, & fæculentum, est, deorsum, remanet, quod spirituale, & subtile est, vsque ad speculationem diuinæ gloriæ sublimatur, & in eamdem imaginem transformatur. Pars inferior componitur ad summam, pacem, & tranquillitatem; pars autem superior ad gloriam, & iucunditatem*. Hæc munera sunt vnionis Mysticæ proprietates, ac effectus ex Dei dono.

Hugo de S. Victore.

Magna vnionis vis

Alia, & multò clariora, ac stupenda de hac vnione dicit Ricard. de S. Vict. in psal. 4. versu, *In pace in idipsum dormiam, & requiescam*, inquiens. *Pax illa, per quam, & in qua anima obdormit per quam exteriorum omnium interim memoriam amittit, per quam ipsa sibi in obliuionem venit, per quam seipsam supergressa, tota in Deum*

Ricard alia multa ac mira dicit de hac vnione.

Deum transit : *Pax inquam illa quid aliud esse videtur, quàm, internum illud bonum, & plenum gaudium : quædam (vt sic dicam) superfluentia spiritualium deliciarum; mira scilicet, & ineffabilis quædam satietas cælestium desideriorum* : & post multa, inquit, *Contemplationem admiratio; admirationem verò sequitur exultatio. In hac exultatione perfunditur anima mira quadam, & ingenti dulcedine, quam nullus sensus potest æstimare; nullus sermo valet explicare. Cùm enim cælestis ille Sponsus Sponsæ suæ charitatis amplexibus coniungitur, & ad eius osculum inclinatur, ad eius attactum subitò cælesti quadam dulcedine animæ perfunditur, quam quidem sentire potest, sed nulla sermonis latitudine explicare potest. Ille enim diuinorum labiorum fauus distillans fixis Sponsæ labij fortiter expressus incipit distillare dulcedinem, & emanare suauitatem. Influens itaque ille cælestis suauitatis dulcor, incipit quidem primò sponsæ interiora replere, postmodum autem vsque ad os effluere, tandem verò per labia emanare, in tantum vt à sponso suo statim audire mereatur, mel, & lac sub lingua tua fauus distillans labia tua, eò quod ex abundantia cordis os loquatur*. Hæc Riccardus.

Dulcedo & suauitas vnionis explicari nequeunt

De hoc osculo sponsi pluries, & distinctè loquitur Ioann. Gerson. cùm hoc osculo declaretur Mystica vnio, eiusque effectus tàm in actuali, quam in habituali vnione. Primò enim *in Cant. consid.* 3. ait, *Amor expositus in Canticis Canticorum, fruitio Dei, vel osculatio oris nominatur aptissimè, non solum habitualis, & tepida, sed actualis feruens, & extatica, & præcipuè seraphica, cuius est immediatè ferri in Deum, quamuis ex parte animæ concurrat multitudo habituũ, & influentiarum. Omne præterea datum optimum, & omne donum perfectum descendens à Patre luminum. Quæ omnia tamquam virtus vniuoca (tradente Dionisio) replent, & restituunt, & conuertunt ad congregantis Patris vnitatem, & deificam simpli-*

Per osculũ declaratur vnio, & illius effectus.

 pli-

plicitatem, vbi tunc apex Seraphicæ mentis ineffabili, & ignoto Deo infallibiliter, & ignotè coniungitur. Ignotè quidem, quia infinitè, & immensè, cum virtus cognoscentis, & natura sint finita. Et post pauca, *Osculum Sponsi, vel osculatio est dignissima impressio cuiusdam suauitatis, & intima consolationis per illapsum secretum in anima.* Et infra, *& in statu præsenti Deus gerit amicitiam circa animam Sanctam, quia communicat illi seipsum, & amorem suum, & dona sua ad fruendum, & vtendum, & vniuersaliter pertractandum, quantum ipsa rationabiliter voluerit, & potuerit accipere plus, vel minus pro varietate statuum, in quibus est constituta.*

Quid sit osculum: & quid facit in anima.

Idem Gerson. tract. in Cant. Simpsalmate 1. de hoc osculo, & vnione, & amore Sponsi ad sponsam, & e contra, ait, *Amor non est nisi conuenientia, & adaptatio ad suum conueniens. Porrò nullum est obiectum conuenientius sponsæ, quam ipse Deus summum bonum, ad quod capiendum, & possidendum facta est. Quare superest dum sibi coniungitur, inhæret, & vnitur tanta propinquitate, quanta sunt os, & os osculantia se mutuo, quare causatur ex hac vnionis perceptione delectatio, non qualiscumq; sed in suo genere suprema, quia superius esse bonum non potest, propterea quietatur, gaudet, & satiatur in hac vnica operatione, nullum aliud obiectum petens, quamuis ipsius continuationem, possessionemque secutam amare non cesset.*

Ratio cur vnio tanta bona efficiat in anima.

Idem Gerson. *tract. super Magnificat*, parte 4. de hac vnione, eiusque dignis effectibus sic loquitur. *Mansionis huius conuenientiam gratuitam profectò fælix, qui possederit habitualiter, fælicior, qui actualiter cum habitu, sed fælicissimus, qui reuelata facie transformatus fuerit in eamdem imaginem de claritate in claritatem, tamquam à Domini spiritu actus, ductus, & tractus, ita quod sentiat per illuminatos cordis oculos*

Sepè de effectibus vnionis loquitur. Gerson.

sicut

sicut precatur Apostolus, supereminentem scientiæ charitatem Christi, hoc est gratiam hanc coniungentem, & charam vnitatem ad simplificam Deitatem. Multi quidem sunt, qui habent in habitu, sicut pueri nouiter baptizati, multi, qui in actu possident, & exercent, dum merentur, sed paucissimorum est sentire distinctè, & apertè nexum istum, mansionem istam, vocem istam, propter occursationes curarum in memoria, phantasmatum in intelligentia, & concupiscentiam in affectiua. Sentiunt hanc gratiam inhabitationis Christi, & Spiritus Sancti qui cum Apostolo mente excedunt Deo: præterea sentiunt operationem intra se Verbi Dei: hæc Doctissimus Author: & alia plura in aliis locis diffusè de hac vnione, & effectibus eius refert.

Modus diuersus habedi vnionem.

Qui verò plura de sanctæ huius vnionis effectibus, ac proprietatibus scire vult ab expertis in ea, legere poterit, quæ se expertas fuisse, suorum Confessariorum iussu scripta reliquerunt Beatæ Virgines Angela de Fulgineo, & S. Theresia de Abula, quorum fragmenta retulimus *in Opusculo 4. cap. 5. & Opusc. 7. c. 17. &* 18. Angela enim præter ea, quę dicit *in cap.* 27. suorum scriptorum de visionibus, & modo videndi in contemplatione, & de difficultate enarrandi illa visa, & modum videndi (quę certè mirabilia sunt, & maxima cum humilitate relata) *in cap.* 52. refert effectus mirabiles, qui ex Dei dono in anima perfectè Deo vnita producuntur. Sic autem ait. Sciendum, quòd venit Deus in animam quandoque non vocatus, nec deprecatus, seu rogatus ab ipsa, & ponit in anima vnum ignem, vnum amorem, vnam suauitatem aliàs inconsuetam, in qua multùm delectatur anima, & gaudet; & credit, quòd sit à Deo sibi pręsentialiter operante: tamen hoc non est certum. Item cognoscit anima Deum

Angela de Fulgineo.

Quæ beneficia diuina ex vnione experiebatur.

esse in ea; quia quamuis non videat, ipsum esse in animā, videt tamen gratiam suam esse in ea; in qua multùm delectatur. Sed adhuc remanet aliquod dubium quamuis sit paruum: adhuc enim anima nec perfectè, nec ex toto est certa, si Deus est in anima; quia tales locutiones, etiam cum sentimentis possunt fieri ab alio spiritu. Remanet enim dubium sibi: & videtur mihi, quòd hoc accidat, aut propter malitiam, & defectum eius, aut propter Dei voluntatem; quia non vult Deus eam facere magis certam, nec securam. Certificatur autem anima, quòd Deus est intus in ea, quando sentit eum aliter quàm consueuit, & sentit cum notabili, & duplicato sentimento; & cum tanto amore, & igne diuino, quòd aufertur ei omnis amor animæ, & corporis, & loquitur, & cognoscit, & intelligit ea, quæ numquam audiuit ab aliquo mortali, & intelligit ea cum magno lumine; & est ei maxima pœna tacere illa; & tacet propter zelum, ne displiceat amanti, & non scandalizet, & propter humilitatem; quia non vult dicere ista altissima, ne notetur. Item, in illo sentimento, quo anima certificatur, quòd Deus omnipotens est in ea, datur animę ita perfectè velle, quòd concordat in hoc tota anima veraciter in omnibus, & omnimodè & concordant cum anima omnia membra corporis, & fiunt vnum cum anima, nec repugnant voluntati eius, & vult perfectè ea, quæ Dei sunt, quæ tamen ante veraciter, & non ex toto volebat. Et illud velle datur per gratiam, quo cognoscit anima, Deum omnipotentem esse in se, & dat ei securitatem. Datur enim animę velle Deum, & quæ sunt Dei veraciter ad similitudinem amoris veracis, sicut Deus dilexit nos, & sentit anima, quòd Deus immensus

est

Dubium deceptionis.

Quomodo certificabatur, quòd Deus loquebatur.

Effectus varii.

est mixtus secum, & facit societatem cum ea.

Item quando venit Altissimus Deus ad animam rationalem, qandoque datur ei, vt eum videat sine forma corporali, & clariùs quàm possit homo mortalis videre alium hominem: Oculi enim animę vident vnam plenitudinem spiritualem, de qua non possunt aliquid loqui, quia deficiunt verba, & imaginatio. In illo autem videre delectatur anima delectatione ineffabili; est enim quòd replet animam inęstimabiliter, & illud videre est ita profundè, quòd doleo, quia nequeo aliquid manifestare non enim est res tangibilis, nec imaginabilis, sed est inęstimabilis. B. Angelæ relatio.

Sequitur narrare mirabilia Dei quæ in hac vnione accidere solent, inquiens: Cognoscit anima, quòd Deus est in duobus modis. Vnus est vna vnitio quæ ita renouat animam, & omnia corporis membra sic redit mansueta, & cùm anima concordantia, quòd non potest tangi, vel lædi ab aliquo, quo turbari possit anima in modico, & sentit, & audit, quod loquitur ei Deus: et in illa tanta, ineffabili vnitione intelligit anima certissimè, et sine dubio, quòd Deus omnipotens est in ea, illud enim non potest facere aliquis Sanctus, vel Angelus de Paradiso; et multùm doleo, quòd non possum aliquid dicere in comparatione; et ex toto corde libenter manifestarem aliquid de bonitate eius si possem, et Deo placeret. Vnio quid operatur. Duo modi cognoscendi Deum.

Alius modus, quo anima cognoscit Deum esse intus in se, est vna amplexatio, quam facit Deus animæ, quia numquam Pater, et Mater filium, nec aliqua alia persona cum tanto amore amplexari potest aliam personam, sicut Deus omnipotens amplexatur animam rationalem. Cum tanto enim amore Dominus noster Iesus Christus amplexatur

ani-

Amplexus spiritualis.

animam, & cum tanta dulcedine, ac fauitate, quòd non credo, quòd aliquis homo de mundo possit dicere, nec exprimere, nec credere expertis; et quamuis forsitan posset aliquis credere aliquid, non tamen eo modo, apportat enim Iesus Christus in anima amorem suauissimum, quo tota ardet in Christo, & apportat secum nouum lumen tàm magnum, quo intelligit tantam plenitudinem bonitatis Dei omnipotentis, quam probat in se, quòd multò plus intelligit, quam experiatur in se, & tunc assecuratur, & certificatur, quod Iesus Christus est in ea: sed nihil dicimus de omnibus istis in comparatione ad ea, quæ sunt; Tunc autem anima non habet lachrymas, nec lætitiæ, nec doloris, nec alicuius alterius generis, nec status. Item apportat Deus secum in anima tantam super plenitudinem lætitiæ, quod anima nescit plus petere, immo si duraret, hic haberet vnum Paradisum. Et hæc lætitia redundat in omnibus membris corporis, & omnis iniuria quæ infertur, aut dicitur, habetur pro nihilo, & efficitur dulcis, & propter talem alterationem factam in corpore aliquando non potui latere sociam meam; neque alios; quia aliquando efficior, (vt dixit mihi socia mea) resplendens, & tota rubicunda, & oculi mei lucentes ad modum candelæ, aut pallida quasi si fuissem mortua secundùm varietatem visionum, aut reuelationum.

Exprimi nõ possũt quæ experitur anima perfectè vnita Deo.

Aliquos effectus parit in corpore.

Hæc, & alia plura B. Angela fatetur suo Confessario, se expertam, ex summo Dei beneficio ob vnionem sibi à Deo impertitam in actibus contemplandi, & diligendi sanctissimum, & dulcissimum suum diuinum sponsum.

Nec minoris considerationis sunt quæ alia Christi sponsa, eique perfectè vnita, Sancta refert Theresia

resia in sua Vita, & Via perfectionis, quorum aliqua retulimus *in Opusc. 4. cap. 5. & Opusc. 7. c. 17. In mansione 5. cap. 1.* dicit postquam Deus animam redit insipientem, hoc est alienam à sensibus, vt altiori modo fiat particeps veræ sapientiæ, itaut pro illo tempore, quo extasim patitur, quod est breuissimum, nec videt, nec audit, nec intelligit, itaut Deus ipse affigitur, & inhæret interiori illius animæ parti, vt ad seipsam reuersa omninò sit certa, Deum in se, & ipsam in Deo fuisse. Et hæc veritas ita firma, & stabilis manet, vt etiam si numquã ampliùs similem à Deo gratiam recipiat, numquam tamen obliuiscatur. Deinde obijcit sibi: dices, qua ratione anima nostra Deum vidit, aut intellexit, si in hac vnione, vt dictum est, nihil videt, aut intelligit? Respondeo, me non dicere, quòd in vnione ipsa tunc videat Deum; sed quod transacta vnione aperta videat Deum in ipsa fuisse; non quod ista sit visio, sed potiùs quędam certitudo; quæ in anima manet de illo contactu, seu vnione, quam certitudinem solus Deus potest infundere animæ. Et ille, in quo hæc certitudo non manserit, verè affirmarem non peruenisse ad perfectam vnionem. Et in *mans. 7. cap. 1.* de hac vnione pariter loquens, inquit. Tandem, cùm Deus incipit misereri afflictionum, & laborum, quos anima, quam spiritualiter sibi in sponsam elegit, passa est propter amorem suum, antequam celebretur matrimonium spirituale (quod licet in hac vita ingens sit donum, non tamen ex omni parte perficitur, quia in hac vita à Deo semper separari potest) eam in sua mansione collocat, qui eodem modo in cęlo, ac in anima propriam mansionem; in qua ipse immoretur, sibi elegit; non autem diuina Maiestas, sicut ante in raptibus præfatis collocandam assumit; quia etiamsi

S. Theresiæ relatio de effectibus perfectę vnionis cum Deo.

Signum perfectę vnionis.

Quę facit Deus animæ vnitę.

etiamsi verum sit, quòd in ipsis, ac etiam in orationis vnionis prælibata hanc mansionem prȩoccupat Deus ac tunc ipsam animam secum copulat; non tamen animæ visum est ad hoc vocari, vt ad centrum suum, ac si alia esset; sed tantùm partem superiorem ingrediatur. At parum refert, an hoc fiat vnio, vel alio, modo. Illud scitu dignum erit, magnum videlicet inter spirituale matrimonium, & sponsalia discrimen versari, sicut versatur inter sponsos, inter eos, qui ab inuicem sperari nullatenus possunt. Has appono comparationes, non ideò, vt hìc aliqua ad corpore detur recordatio, eodem modo, ac si anima in illo non esset, sed tantùm in solo spiritu; ac multo magis in spirituali matrimonio, quoniam in interiori centro animæ hæc arcana vnio celebratur, vbi Deus ipse perpetuò inhabitat: Hȩc ibi S. Theresia.

Sponsalii à matrimonio spirituali differentia.

Ex quibus patet, quòd duos perfectȩ huius sanctȩ vnionis modos admittit, vnum alio perfectiorem, magisque vnientem, & alligantem, vnum ferè insolubilem, alium solubilem, eosque comparat matrimonio, & sponsalibus, quorum primum indissolubile est inter homines, posteriora, verò solubilia, quȩ quidem S. Theresiæ dicta in consolationem contempletiuorum sunt valdè ponderanda, cùm possit aliqua anima in hac vita ex Dei gratia ita Deo vniri, vt ex eiusdem Dei beneficio hìc numquam, aut difficilè ab ille etiam in hac vita separetur. Priùs tamen dixit, quòd quælibet vnio potest seperari, & ita est.

Quȩ inferuntur ex S. Theresia.

Deinde in eadem mansione & capite declarat discrimina inter has duas vniones, scilicet sponsalitij, & matrimonij animæ contemplatiuæ perfectȩ cum Deo, inquiens. Primum discrimen erit, quòd in raptu, siue vnione, potentiæ suspenduntur, anima

coe-

cœca, & muta remanente, nec percipere valet, quę, & qualis est gratia, qua fruitur, quoniam illa ingens delectatio, (de qua supra mentio facta est) quam anima experitur, quando conspicit, se habere Deum, cùm iam ipsi copulatur, nihil penitus sentit, cùm potentiæ omnes deperdantur. Hìc valde diuersè res se habet; vult siquidem ibi Dominus Deus squamas ab oculis euellere; & vt de gratijs, & donis ab ipso collatis aliquid anima, & videat, & intelligat, etiamsi modo mirabili id fiat, & quòd in hac mansione, (in qua Deus per matrimonium copulatur) constituta vnione intellectuali per modum repręsentationis veritatis, & Sanctissima Trinitas, idest tres Personæ, eidem manifestantur cum quadam inflammatione, quæ priùs spiritum eius ad similitudinem perlucidissimæ nubis perlustrat, ac admirabili quadam notitia vnius substantiæ, vnius potentiæ, vnius sapientiæ, ac vnius diuinitatis tres Personas esse cognoscit: & ita id, quod fide intelligimus, ibi anima, vt ita dixerim, visu percipit: non tamen oculis corporis hæc visio efformatur, cùm non sit imaginaria visio: neque hoc tantùm; sed ibi totę tres Personæ ei communicantur, & eamdem alloquuntur, & Euangelij verba (& Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus) eidem experientia ipsa manifestantur. Hæc Sancta Virgo Theresia, & alia multa dicit in sua vita c. 14. & 15.

Differentiæ duæ inter has vniones.

Vnio dicta matrimonij quos effectus causat.

Ex quibus omnibus sanctorum, & aliorum piorum dictis clarè patet, quanta sit, & excellentissima dignitas mysticæ vnionis istius, quam acquirit anima perfectè purgata, & illuminata per contemplationem infusam, quæ prædita dono intellectus, & dono sapientiæ in caligine, absque specie

Dignitas mysticæ vnionis.

repręſentante intuetur Deum ignotum, ideſt obſcurè, perfectiſſimo modo, quo poteſt in via intueri, & ardentiſſima charitate eum diligit, eum loquentem internè audit, & quaſi tangit licet clarè non videat. Hæc inquam eſt præcellentiſſima vnio, quam pręlectę animę experiuntur, & quia non omnes eodem modo, nam Deus prout vult exàltat, ideo ſit

CAP. VII.

An hac vnio myſtica admittat gradus; ſeu magis, ac minus.

ADu. quòd omnes Myſtici docent in vnione hac myſtica dari gradus quoſdam minoris, aut maioris perfectionis, qui ex effectibus cognoſcuntur; eo quia ex Dei liberalitate pro diuerſitate tamen ſuorum incomprehenſibilium iudiciorum, alicui animę vnitæ aliquos, & ſublimes impertitur fauores, alteri plures, ac ſublimiores, tàm in cognoſcendo, quàm in amando, ſeu fruendo; tàm in eleuatione à creaturis, & in obliuione ſuimet quàm in adhęſione ad ipſum Deum. Ideo ipſimet Myſtici aſſerunt, quòd vnio iſta myſtica ex perfecta, ac infuſa contemplatione, vt ex perfecto, ac infuſo amore, ſeu fruitione Dei exorta, aliquando ad talem peruenit gradum, vt dici debeat ſpirituale ſponſalitium tantùm inter Deum, & animam ſic contemplantem, & amantem Deum: aliquando verò ad altiorem, & magis copulantem gradum, vt dici poſſit ſpirituale matrimonium, ex ſimilitudine talium contractuum inter homines.

Diuerſi gradus myſticę vnionis.

Adu. 2. ex eiſdem Myſticis, quòd ex vnione hac myſtica per dictam infuſam perfectam contem-

pla-

platione, perfectumque amorem tales in aliquo ex Dei fauore oriuntur effectus, vt quędam anima dicenda sit *sobria*; in alio verò alios diuersos effectus per quos dicenda sit *ebria*, deducta similitudine à potantibus vinum ad sobrietatem, vel obrietatem, quibus tropis vtitur Scriptura, vt patebit, & sponsa ipsa tropologica, nempè anima dilecta à Deo, hac phrasi vtitur, nam Cant. 1. ait *introduxit me in cellaria sua.* Et in cap. 2. *introduxit me in cellam vinariam, ordinauit in me charitatem, &c.* vt infra. De his ergo diuersis vnionibus, diuersisque earum effectibus, breuissimè hìc ex Mysticorum doctrina, loquemur. Ideò.

Quędam vnio sobria, quędam ebria

Dico. 1. Aliquando vnio hæc mystica talis naturæ ex Dei dispositione est, vt spirituale sponsalitium tantùm inter animam contemplatiuam, & Deum dici debeat: est comunis inter Mysticos; & omnium postrema, sic docit S. Theresia, vt in fine præcedentis Capitis retulimus.

Aliqua vnio cum Deo dicitur sponsalitium.

Prob. exemplo eorumdem. Sponsi ardenter se amant, vellent semper sibi præsentes esse; absentia eos affligit, continuò de se alteruter de altero cogitat, quilibet ex sponsis studiosè meditatur, quid facere possit, quod alteri placeat, omnem mouet lapidem, vt alterius votis satisfaciat; de alterius virtute, dotibus corporis, ac animi sæpè cogitat, sæpe de eisdem cum alijs loquitur, loca quærit in quibus alterum videre eumque alloqui possit; ita vno verbo dicam sic vehementer se diligunt, vt alter in altero potiùs quàm in se viuere dici possit. *Anima enim*, dixit Ppilosophus, *magis est vbi amat, quàm vbi animat.* Sed hac maxima animorum conuentione non obstante, contractus ille sponsalium ex aliquibus capitibus solubilis est.

Sponsorũ affectus qui.

Ita prorsus se habet aliqua etiam per contempla-

tionem infusam, perfectumque amorem exorta inter animam, & Deum mystica vnio; sponsa quidem Dei facta est anima illa sic contemplans, & amans, sponsum ardenter diligit, ab eo diligitur, illum incessanter videre quærit, & viso gaudet, commendat eius bonitatem, famam, pulchritudinem. Cant. 1. *Osculetur me osculo oris sui: meliora sunt ubera tua vino fragrantia vnguentis optimis. Oleum effusum nomen tuum, propterea adolescentulæ dilexerunt te. Trahe me post te, in odorem curremus vnguentorum tuorum. Indica mihi quem diligit anima mea, vbi pascas, vbi cubas in meridie. Fasciculus mirrhæ dilectus meus mihi inter vbera mea commorabitur:* in cap. 2. *sicut malus inter ligna syluarum, sic dilectus meus inter filios, sub vmbra illius, quem desideraueram, sedi, & fructus eius dulcis gutturi meo. Introduxit me in cellam vinariam, ordinauit in me charitatem. Fulcite me floribus, stipate me malis, quia amore langueo. Læua eius sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me:* in cap. 3. *In lectulo meo per noctes quæsiui quem diligit anima mea; quæsiui illum, & non inueni. Surgam, & circuibo Ciuitatem, per vicos, & plateas quæram, quem diligit anima mea: Paululum cum pertransissem, inueni quem diligit anima mea, tenui eum, nec dimittam. Dilectus meus mihi, & ego illi.* Et alia plura in omnibus illis octo Canticorum capitibus, in quibus apparet, quanta diligentia, & anxietate sponsa spiritalis anima quærit suum sponsum Deum, quantoque amore eum diligit, & quanto desiderio eius colloquium, & conuersationem exoptat.

Et è contra in eisdem Canticis legitur reciproca spiritualis sponsi in sponsam dilectio. Nam in cap. 1. post præfata sponsæ verba inquit sponsus, *Si ignoras te ò pulcherrima inter mulieres, egredere, & abi post vestigia gregum, &c. Equitatui meo in curribus Pharaonis* assi-

a facit a. ima san a cum eo, & eus cum 1.

Animæ sponsæ er a Deum sponsum ffectus.

sponsi er a sponsa ffectus.

assimulaui te amica mea: pulchra sunt genæ tuæ sicut turturis, collum tuum sicut monilia. Murenulas aureas faciemus tibi vermiculatas argento: Ecce tu pulchra es amica mea, ecce tu pulchra es, oculi tui columbarum. in cap. 2. *Ego flos campi, & lilium conuallium, sicut lilium inter spinas, sic amica mea inter filias. Adiuro vos filiæ Ierusalem, ne suscitetis, neque euigilare faciatis dilectam, donec ipsa velit, Surge, propera amica mea, speciosa mea, columba mea, & veni*: & alia multa in eisdem octo Canticorum capitibus, in quibus manifestissimè apparet qualis, quantaque sit inter sponsos spirituales, animam sanctam, ac Deum reciproca dilectio, atque vnio, quam ex parte in postremis duobus Opusculis declarauimus; Mirabiles enim sunt effectus quos Deus in anima dilecta producit, & quos ab anima ipsa facit producere, vt ex interpretibus libri Canticorum legere licet. Mirabiles vtriusque effectus.

Atquoniam vnio hæc est sponsalitium tantùm, & non matrimonium, idest habet condictionem, seu naturam sponsalitii, quod solui potest, sponsa Dei, idest anima dilecta, & euecta ad infusam contemplationem, & amorem Dei perfectum, timere debet, ne vnionem hanc ex sua culpa amittat; *Deus enim non deserit, nisi prius deseratur*, dicit August. & ideo inquit S. Theresia *in Mans. 7. cap. 1.* vt in præc. cap. retulimus, quòd aliqua mystica vnio comparatur sponsalitio, quia separari, seu perdi potest. Quod Sanctæ Theresiæ dictum sic intelligendum puto; non quod detur aliqua mystica conteplatiuorum vnio cum Deo, quæ solui, ac separari non possit, & faciat eos impeccabiles, vt falsò dicebant Illuminati, seù verius cæci illi hæretici, nullus enim hominum per quoscumque etiam perfectos virtutis cuiuscumque, etiam frequentatos actus euadit impeccabilis, Omnis vnio est solubilis.

bilis, nisi à Deo sit confirmatus in gratia: Sed fortè dicere vult S. Theresia, quod aliqua vnio cum Deo in contemplatiuis dicitur sponsalitium, quia facilius potest solui, & amitti, alia verò datur perfectior, quæ comparatur matrimonio, vt mox dicam estque talis, vt difficiliùs soluatur, quàm prima, quę tamen, vt ipsamet Sancta dicit, absolutè solui potest.

Datur vnio, quę est spirituale matrimoniū.

Dico 2. Datur quædam unio mystica inter animam contemplatiuam perfectam, & Deum, quæ dici potest spirituale matrimonium: est communis inter Mysticos:

Prob. Aliquando ex specialissimo Dei fauore, anima contemplatiua sic vnitur, Deo, vt vnio illa ex eodem Dei fauore inamissibilis sit; & sicut coniuges secuto matrimonio non possunt separari, ita Deo sic interdum fauente alicui perfecto contemplatiuo, hic illi vnitur, vt nunquam ab eo separetur, & hęc vnio vsque ad exitum vitæ Perseuerans commutetur de perfecta in perfectissimam, de amicitia, & notitia cum obscuritatem in euidentem, de temporali in æternam in Patria.

Vnio matrimonialis per Bernard.

De hac vnione sub symbolo matrimonij S. Bernardus in ser. 83. in Cant. de unione matrimonij spiritualis sic loquitur. *Talis conformitas maritat Verbo, cui similem se exhibet per uoluntatem, diligens sicut dilecta est. Ergo si perfectè diligit nupsit.* Et post aliqua. *Verè spiritualis, sanctique conubii contractus est iste: parum dixi contractus, complexus est; Hic nexus vincit etiam quod natura arctius vincit, vinculum parentum ad filios; & propterea ait relinquet homo patrem suum, & matrem suam, & adhærebit sponsæ.* Et infra, *Propterea sic animæ nupsisse, est quoniam non potest sic diligere, & parum diligere, & parum dilecta esse, vt in consensu duorum integrum stet, perfectumque connubium, quod non est aliud*

quàm

quàm amor sanctus, & castus, amor suauis, & dulcis, amor mutuus, intimus, validasque, qui non in carne vna, sed vno planè in spiritu duos iungat; & duos faciat, non iam duos, sed vnum; & ser. 85. in Cant. ait, *Quando videris animam relictis omnibus, Verbo votis omnibus adhærere, de Verbo concipere quod pariat Verbo, quæ possit dicere mibi viuere Christus est, & mori lucrum, puta coniugem, Verboque maritatam.*

Magna huius matrimonij encomia.

S. Theresia *mans. 7. cap.* 1. vt in præced. cap. retulimus, sic habet. *Cùm Deus incipit misereri afflictionum, & laborum quos anima quam, spiritualiter sibi in sponsam elegit, passa est propter amorem suum antequam celebretur, & consumetur matrimonium spirituale (quod licet in hac vita ingens sit donum, non tamen ex omni parte perficitur, quia in hac vita semper à Deo separari potest) eam in sua mansione collocat; qui eodem modo ac in cælo in anima propriam mansionem, in qua ipse immoretur, sibi elegit.* Et post aliqua sic prosequitur. *Illud scitu dignum erit, quod magnum inter spirituale matrimonium, & sponsalia discrimen versatur, sicut versatur inter sponsos, & eos qui ab inuicem separari nullatenus possunt.* Et ne fortè pusilli scandalizentur, hanc Sancta Virgo apponit cautellam. *Has appono comparationes; non ideo vt hic aliqua de corpore detur recordatio, eodem modo, ac si anima in illo non esset, sed tantum in solo spiritu, ac multò magis in spirituali matrimonio, quoniam in interiori centro animæ hæc arcana vnio celebratur, vbi Deus ipse perpetuò inhabitat.* Deinde assignat differentias fauorum, & gratiarum, quas Deus concedit animæ in vnione matrimonij ab ijs, quas concedit in vnione sponsalitij; & ait *Sic igitur primum discrimen erit, quòd in raptu, seu vnione potentiæ suspenduntur, anima cæca, & muta remanente, nec percipere valet, quæ, vel qualis sit gratia, qua fruitur, quoniam ingens illa dilectatio (de*

Differētia inter sponsalia, & matrimonium.

S. Theres cautela.

qua

Differentię gratiarum in sponsalio, & matrimonio.

qua supra mentio facta est) quam anima experitur, quando conspicit se habere Deum, cum iam ipsi copulatur, nihil penitus sentit, cùm potentiæ omnes deperdantur. Hic (id-est in matrimonio) *valdè diuersè res se habet. Vult siquidem ibi Dominus Deus squamas ab oculis euellere, vt de gratijs, & donis ab ipso collatis aliquid anima, & videat, & intelligat, etiam si id modo mirabili fiat; eo quod in hac mansione (in qua Deus per matrimonium copulatur) constituta visione intellectuali per modum repræsentationis veritatis, Sanctissima Trinitas, idest tres personæ eidem manifestantur cum quadam inflammatione, quę priùs spiritum eius ad similitudinem perlucidissimæ nubis perlustrat, ac admirabili quadam notitia vnius substantiæ, vnius potentiæ, vnius sapientiæ, ac vnius diuinitatis tres Personas esse cognoscit. Et ita id quod fide intelligimus, ibi anima, vt ita dixerim, uisu percipit, non tamen oculis corporis hęc visio efformatur, cùm non sit imaginaria visio. Neque hoc tantùm; sed ibi totæ tres Personæ ei communicantur, eamdem alloquuntur, ac Euangelij Verba (& Pater meus diliget eum, & ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus) eidem experientia ipsa manifestantur.* Hæc, & alia plura S. Theresia.

Vnio sobria, & ebria.

Dico 3. Vnio hæc Mystica perfecta contemplatiuorum diuiditur secundò in sobriam, seu actiuam, & ebriam, seu passiuam, aut extaticam. At notandum, quod loquor de actuali vnione, quæ in actibus consistit, & ijs cessantibus cessat; non de habituali, quæ radicata iam est in contemplatiuis perfectis, & aliquando iuxta Dei voluntatem in actualem vnionem sobriam, seu actiuam, aliquando in actualem ebriam, seu passiuam, & extaticam prorumpit.

De actuali est sermo.

Prob. & declaratur hęc conclusio. Contemplatiuus perfectus, qui ad infusam contemplationem à

Deo

Deo fuit eleuatus, dicitur habitualiter Deo vnitus, etiam quando actu non contemplatur. Iste autem aliquando ex Dei gratiâ proprio studio, ac labore se recolligens (sicut dicimus de acquisita cum S.Bon.) contemplatur Deum, & actum dilectionis pro suo posse erga Deum, summum bonum, summèque amabile elicit, & in ea contemplatione aliquantisper moratur, quia tales perfecti contemplatiui non semper, & in omni actu à Deo rapiuntur, seu distrahuntur, sed aliquando sic, aliquando non: illa contemplatio proprio actu procurata à Mysticis vocatur sobria, & actiua, quia ipsi agunt, & sobria, quia non totaliter excedens statum naturæ ipsius contemplantis; est etiam actualis, quia in actu consistit, & transeunte actu transit. Sobria cũ proprio labore.

Ebriam autem, seu passiuam, & extaticam Doctores Mystici appellant eam actualem, quæ oritur ex actu contemplationis infusæ, quando scilicet Deus, absque studio, labore, ac operatione ipsius contemplatiui eleuat illum distrahendo, & alienando à sensibus, applicando eius intellectum ad sui contemplationem, & voluntatem ad sui amorem: hanc dicunt actualem quidem vnionem, sed passiuam, quia eam non agit anima suo labore, sed patitur quoad illam distractionem, & applicationem, ac detentionem; non verò dicitur passiua quoad ipsum actum intuendi, & amandi; quia isti sunt vitales, qui à potentijs ipsis eliciuntur; dicitur *ebria* quia eam patiens, extaticus extra se fit, sicut fiunt ebrij à vino; & propterea ebrij spiritu vocantur: hac similitudine vtitur sponsa tropologica, seu moralis Cant. 2.4. *introduxit me in cellam vinariam; ordinauit in me charitatem*: statimque quasi *ebria* spirituali amore, subdit, *Fulcite me foribus, stipate me malis, quia amore langueo.* Gl. ord. S.

Ebria quę per raptũ

Cur passiua.

Cur ebria

S.Ambros

S. Ambrof. V. *cellam vinariam*, ait, *Quàm citò guttur meum dulcedinem gratiæ eius attigit, ita me recreatam spiritu, & ab amore terrenorum in superna translatam sentio, ac si in cellam vinariam introducta, noui sim meri odore, & poculo refecta*.

Et S. Bern. ser. 49. in Cant. ait, *habito pro votis dulci admodum familiariq; colloquio cũ dilecto; illo abeunte, sponsa regrediens ad adolescentulas aspectu, affatuq; ipsius ita refecta, atque accensa, quatenus ebria apparere; & quatenus illis stupentibus nouitatem, & quærentibus causam, respondit; mirum minimè esse, si vino æstuaret, quæ in cellam vinariam introisset. Et secundùm literam ita: secundùm spiritum quoque non negat se ebriam, sed amore, non vino, nisi quòd amor uinum est*: hæc Bernardus.

Et idem Sponsus ad hanc ebrietatem inuitat fideles Cant. 5. *Comedite amici, & bibite, & inebriamini carissimi*. Interl. *inebriamini*, ait, *integra charitate me amplectendo*.

De vnione sobria, & ebria loquitur Bernardus.

De vtraque hac vnione sobria, & ebria sub nomine & proprietate actiuę, ac passiuæ, seu extaticæ, loquitur S. Bernard. ser. 1. de Ascens. sic. *Quidam trahuntur, qui dicere possunt, Trahe me post te: nonnulli ducuntur, qui dicunt, introduxit me Rex* &c. *Quidam rapiuntur. Et primi quidem fœlices qui in patientia sua possident animas suas secundi fœliciores, qui ex voluntate sua confitentur Domino; tertij fœlicissimi, qui in profundissima Dei misericordia, quasi sepulta arbitrij libertate, in diuitias gloriæ in spiritu ardoris rapiuntur, qui spreto, ac supergresso adminiculo rerum, ac sensuum, non ascensorijs gradibus sed inopinatis, instantaneisque excessibus feruntur in Patrem*.

Actiua, & passiua vnio per Bernard.

Et sic patet, duas primas vnione actiuas esse, quia cum proprio etiam labore efficiuntur, tertiam verò passiuam, quia à solo Deo rapiente fit.

Dionisius Carthus. in comment. S. Dion. Areopag.

pag. de hac duplici vnione sic loquitur : *Viri fideles heroici, & perfecti longè sublimiùs mysticam Theologiam sortiuntur. Experiuntur, & venantur supernaturalia charismata Spiritus Sancti: quod dupliciter accidere solet. Primò per eorum pręparationem, coopexationem, & conatum, ad hoc dando seipsos ad abstrationem cum Deo, per recollectionem mentis suæ ad intra, & per affectuosissimam diuini inuocationem auxilij, ac considerando inflammatiua diuini amoris. Secundò fit istud modo mirabili, & eminentiori, quamuis forsan non magis meritoriè semper, videlicet, dum feruens amor, absque conamine proprio, præparationeque prænia repentè præuenitur, præstringitur, inflammatur, & supra se tollitur, contemplationis luce exuberanter perfunditur, præoccupatur, & vincitur, vt etiam si velit, resistere nequeat, neque euadere possit, supergratiosissimi spiritualem amplexum sponsi, a quo in regione luminis infiniti transfertur, in quo verè idem sunt regio, & habitator.*

Dion. Carthus. de duplici vnione actiua & passiua.

Passiua quo modo fit.

Iterum de hac duplici vnione loquitur idem Dion. *lib. de fonte lucis cap. 14.* eadem ferè referens verba de ijs, qui proprio conamine cum Dei gratia ad eam vnionem se disponunt contemplando, ac intensè amando, & hęc est actiua vnio; & de ijs, qui sine sua operatione à Deo trahuntur, & rapiũtur ad contemplandum, & ardenter amandum, & hęc est vnio passiua. Et adducit exemplum Fratris Rogerij Ordinis mei Sancti Francisci, qui dicebat de viro quodam (& erat ait idem) dicente facilè esse rapi à Deo ad contemplandum, sed non posse resisti raptui, quantacumque adhibeatur vis; & quòd Deus tantùm se communicabat animæ suæ, quòd præ nimia dulcedine non valere eum sustinere: sed compellebatur dicere, *Domine recede à me, quia sustinere non possum multitudinem dulcedinis tuæ* &c.

Iterum Dionis. de duplici vnione.

F. Rogerij dictum.

Et quoniam passiua vnio mystica dicitur etiam ex-

extatica, licet de extasi plura dicta sint *in Opusc.* 5. *à c.* 5. vsque ad *octauum* inclusiuè, quia tamen non omnis extasis, etiam spernaturalis, ac diuina eodem modo perfecto, animam cum Deo vnit, aliqua insinuanda sunt. Primò, quòd extases, quas Deus in incipientibus vitam spiritualem, & contemplatiuam efficit, non faciunt perfectam mysticam, de qua loquimur, vnionem; quia hæc perfectorum est, supponens in anima perfectam charitatem, & dona Spiritus Sancti, intellectum, & sapientiam in gradu excellenti, quæ non supponuntur in incipientibus, ac proficientibus. 2. quia hęc perfectorum supponit perfectam purgationem passionum, quæ non supponitur in illis. 3. effectus extasum perfectorum sunt excellentiores, & sublimiores, & multò plures, quàm sint effectus eorum. 4. quia hęc perfectorum vnio extatica difficiliùs acquiritur, & perditur, quàm illa.

Non omnis extasis eodem modo perfecto cum Deo vnit.

Differentię plures.

Secundò supponendum, quòd extasis perfectorum, cum alienatione sensuum aliquando (Deo sic efficiente) procedit ob nimium lumen, seu illustrationem intellectus, in quo casu Deus plura, & diuersa, & clariori modo ostendit contemplanti, sed non cum tanta inflammatione voluntatis: aliquando extasis procedit ex maxima inflammatione voluntais, sed cum minore illustratione intellectus; aliquando tandem ex maxima illustratione intellectus, & pari inflammatione voluntatis; & hęc tertia sublimissima extasis est, & spiritualis contemplatio, perfectissimam pro mortali vita vnionem efficiens.

Aliud notabile de extasi.

Aliam, omniumque supremam animę contemplatiuę cum Deo vnionem admittunt, & exaltant Mystici, quam dicunt osculi, sed inquiunt esse explicatu difficilem. S. August. tract. 7. in Ioan. *& lib.*

83. *quaſt. 60.* ait fieri *ineffabili, & incogitabili modo.* S. Bern. ſer. 8. in Cant. ait: *Hodie de ſummo oris oſculo diſputare propoſitum eſt; audite attentiùs quod ſapit ſuauiùs, & guſtatur rarius, & difficiliùs intelligitur.* S. Thomas Opuſc. 60. inquit, *Cùm ſenſeris tactu, qui cognoſcis de proximo labia illa Ieſu animæ tuæ labia non abominari, ſed mirabiliter ipſis imprimi, ineffabiliter oſculari.* Et infra *In hoc autem gradu anima, admodùm, & indicibili modo rapit, & rapitur; tenet, & tenetur; ſtringit, & ſtringitur, & vna vni per amoris copulam ſociatur.*

Vnio oſculi.

S. Thom.

Alij, gradus alios admittunt, vt contactus diuini, illapſus &c. quæ quidem differentiæ ſubtiles ſunt, quas illi tantum exprimere poſſent, qui eas experiuntur, dummodo poſſint, experimentalis etenim notitia eſt, ſed arcana, quæ communi eloquio exprimi nequit, niſi quantum Deus ad ſui honorem, & gloriam (Confeſſariorum, ac Prælatorum talium contemplatiuorum iuſſu) manifeſtari permiſerit, vt de B. Angela, & S. Thereſia præ cæteris, in præcedentibus vidimus; ita vt merito exclamandum ſit, O quanta, & quàm mirabilis eſt benigniſſimi Dei noſtri in animas ſe timentes, quærentes, inuenientes, ac diligentes dignatio! cui gloria in ſæcula. Amen.

Aliæ ſubtiles differentiæ.

Difficile explicatur, ac intelligitur.

CAP. VIII.

De ſtatu, & vita perfectè Vnitorum, tranſacta actuali vnione cum Deo.

AD u. 1. declarari non poſſe ſufficienter ſenſum huius dubij, neque ſufficienter ſolui, niſi explicitè ſupponantur aliqua, quæ quidem quaſi implicitè in toto hoc Opuſculo dicta ſunt. Suppono igitur, quòd perfectus contemplatiuus, id eſt infuſa con-

Aliqua ſupponenda.

contemplatione à Deo donatus, multiplici vnione considerari potest vnitus: cuiusque gradus sint istæ vniones, nunc non curo. Prima vnio est per habitum gratiæ, & claritais, qua vnione gaudent omnes iusti, & hæc, vt sæpè dixi, dicitur habitualis: secunda est vnio alij etiam iustis communis, quam quis acquisiuit per proprios actus virtutum in actiua Vita, & in contemplatione acquisita; licet ista in rigore dici non possit secunda vnio, sed intensio, seu augumentum primę per habitum gratiæ, ac charitatis obtentę; quò enim plura, & maiora virtutum opera quis iustus exercet, eò magis Deo vnitur; ideo Apocal. 22. 11. dicitur, *Qui iustus est iustificetur adhuc, Sanctus sanctificetur adhuc*; Et Saluator Matt. 54. c. inquit. *Estote ergo & vos perfecti sicut Pater vester cælestis perfectus est*: sicut autem crescit perfectio in anima, ita adhæsio, seu vnio cum Deo; & ita prior augetur.

Multæ vniones in perfecto contemplatiuo

Habitualis per habitum gratię

Tertia vnio, quæ consideratur in contemplatiuo, infusa contemplatione pollente, quæ est propria, ac specialis eiusmodi horocorum hominum, est vnio illa actualis, quæ habetur per actus contemplandi, & diligendi Deum, perfectos, vtpote procedentes ab ijs potentij intellectu, & voluntate, & donis Spiritus Sancti *intellectus*, *ac sapientiæ*, ac specialissimo Dei concursu ad eos actus: cuiuscumque gradus sint, & qualescumque secum effectus in anima afferant, parum refert, quia semper vnio illa actualis est perfectissimi, & supernaturalis ordinis. Vnio ergo illa consistens in illis actibus, seu resultans ex illis dicitur, & est actualis mystica.

Vnio actualis per actus.

Quarta vnio, quæ in contemplatiuo perfecto considerari potest, est habitus quidam consurgens ex frequentatione talium nobilissimorum actuum contemplandi, & diligendi per infusam contemplationem.

Habitualis vnio ex actibus consurgens.

nem. Cùm enim in cuiuslibet virtutis exercitia habitus aliquis efficiatur; & in exercitio virtutum, supernaturalium, puta Fidei, Spei; & Charitatis, Deus quidem augeat habitus illos tamen operans per eos habitus, promptitudinem, habilitatem; & facilitatem quamdā ad eos actus eliciendos acquirit, quam antea non habebat. Ita de contemplatiuo perfecto videtur dicendum, quòd ex frequentatione illorum actuum supernaturalium, à Deo augeantur quidem in illo principia vnionis, ipsaque vnio, & remaneat in eo aliquis habitus, seu habilitas promptitudo, & facilitas, vel ad similes actus faciendos, vel ad aliquos alios ad statum eius perfectionis spectantes.

His autem suppositis, duo quærimus. Primum, Ad quid faciendum inclinat, ac disponunt actuales illæ vniones, (quibus interdum potitur contemplatiuus) post actus contemplandi, & amandi, & si aliquis habitus ex illis generatur, ad quid faciendum inclinat, & disponit, aut concurit. Secundum, quod quæritur, est quomodo talis vnitus se gerere debeat cum Deo, & cum hominibus: de hoc vero loquemur postea. Quæsiti sensus.

Dico igitur primò. Homo, qui post purgatiuam, & illuminatiuam acquisitam eleuatur à Deo ad contemplationem infusam, post actualem vnionem contemplandi, ac diligendi Deum perfectè, & post actuales fauore, gratias, delectationem, suauitatem, iucunditatem, & cætera in superioribus relata, quæ in his duobus actibus, Deo largiente experitur; virtute talium actuum, & habitualis vnionis ex eorum frequentatione iam genitæ, ex eiusdem Dei benignitate remanet in statu mox dicendo quousque ad alios similes actui contemplandi, & di- Post actualem contemplationem, quid remanet in contemplante.

diligendi denuo eleuetur, & sic deinceps.

Status animæ sic vnitæ.

Status ergo illius, cessantibus actibus illis vnitiuis, est iste regulariter, Deo fauente. In anima illa remanet pax interna, etiam transacta contemplatione; remanent profunda humilitas, & dispositio ad exercitia spiritualia; lux quædam celestis in intellectu; & in voluntate firmitas ad bonum, & ad virtutes, quas Deus ipse concedit multò excellentiores, quàm anima possit propria industria acquirere: et humilitas hic concessa propriam generat confusionem, & certam nostræ infirmitatis cognitionem adducit, qua homo vellet coram Deo se annihilare: ita docent Mystici.

Specialis effectus vnionis.

Specialis tamen huius vnionis effectus, est desiderium proficiendi in oratione, et eius exercitium non dimittendi, etiam si multum foret laborandum: Deinde quædam spes moraliter certa de propria salute ex Dei misericordia; sed coniuncta humilitati, excludens seruilem timorem, adducens filialem, purumq; Dei amorem, absque intuitu mercedis, propriæque vtilitatis.

Alij effectus in tali anima remanentes, sunt gustus, & suauitas in Dei seruitio, & virtutum operibus; quia anima illa Deum, vt principium, & vt finem habet, cor dilatat; ex qua dilatatione, ac suauitate procedit, quòd multum audet; quando aliquid ad maiorem Dei gloriam faciendum occurrit, expellitur timor amittendi serenitatem in orationis exercitio; videt se omnia posse in Deo, qui illam confortat, non formidat labores, vt antea solebat, immò eos desiderat; mundi gaudia despicit; & in omni virtute profectum experitur: hæc P. Philippus de Sanctiss. Trinitate, quæ alia vice *in Opusc. 4. cap. 5.* retuli.

Gustus in Dei seruitio.

Alij

Alij Mystici magis distinctè conantur declarare effectus, & fauores, ac beneficia, quæ Deus dignatur concedere animę contemplatiuę transacta vnione actuali habita per contemplationis infusę actum, seu extasim. Dicunt enim, quòd transacta extasi, in intellectu remanet lumen quoddam, seu splendida notitia rerum agibilium, & continua quasi illuminatio, ac inspiratio ad opera virtutum omnium pro opportunitate exercenda; & istæ animæ verè Spiritu Dei aguntur, vt dicit Apostolus, & habent promptitudinem ad considerandum, & contemplandum extra extasim, & raptum diuina mysteria, & omnia reuelata; & ad operandum quodlibet opus virtutis ac perfectionis, nec aliud cogitant, aut cogitare posse eis videtur. In voluntate verò, transacto, vt dixi, extatico contemplationis exercitio, & magno illo, ac suauissimo, & fruitiuo amoris actu, in quo vnio mystica perfectissima consistit, remanet magnus charitatis ardor, ex quo anima manet quasi ebria, & stupida; quieta tamen, ac tranquilla, Dei voluntati conformis; qui quidem amoris in Deum æstus, quasi habitus quidam in ea perseuerat, reddens illam ad omnem Dei nutum, ac inspirationem promptè mobilem, ac vertibilem.

Alij plures effectus.

Riccardus de Sancto Victore diffusiùs declarat statum animæ contemplatiuæ, transacto extatico contemplationis actu, *in tract. de Gradibus violentæ Charitatis*, sic. *Cùm anima in hunc modum diuino igne fuerit decocta, medullitùs emollita, penitùsque liquefacta; quidnam supererit, nisi, vt proponatur ei, quæ sit voluntas Dei bona, beneplacens, & perfecta, quasi quædam, ad quam informetur consummatæ virtutis formula? sicut enim Excussores liquefactis metallis, propositisque formulis, quamlibet imaginem pro voluntatis arbitrio excudunt, & vasa-*

Riccardi sententia.

Paritas notabiliis de Metallo liquefacto

Aaaa *quæ-*

qualibet iuxta modum congruum, formamque destinatam producunt; sic anima in hoc esse ad omnem Diuinæ voluntati nutum facilè se applicat; immò spontaneo quodam desiderio ad omne eius arbitrium se ipsam accommodat, & iuxta diuini beneplaciti modum omnem voluntatem suam informat; & sicut metallum liquefactum, quodcumque ei aperitur facilè ad inferiora currendo delabitur; sic anima in hoc esse ad omnem obedientiam se humiliat, & ad omnem humilitatem, iuxta diuinæ voluntatis ordinem inclinat. In hoc igitur statu animæ eiusmodi proponitur forma voluntatis Christi, qui cùm in forma Dei esset, &c. humiliauit semetipsu factus obediens vsque ad mortem, mortem autem Crucis. Hæc est forma Christi humilitas, ad quam conformare se debet quisquis supremum consummatæ Charitatis gradum attingere vult. Hæc ergo sunt bona Deique dona, ac beneficia, quæ consequuntur ad actualem mysticam vnionem, quam sortitur anima cum Deo per exercitationem actuum contemplationis, perfectique amoris Dei.

Alios plures effectus narrat Riccardo.

Neque hìc sistit Riccardus, sed multò post de effectibus sequentibus ad actualem illam vnionem extaticarum contemplationum prosequens, inquit, tales contemplatiuos ex Dei fauore ita fortes, ac stabiles in Dei amore, & habituali vnione remanere, vt cum Apost. *Rom.* 8. dicere possint, *Neque mors, neque vita, neque Angeli, neque Archangeli, neque Principatus, neque Potestates, neque Virtutes, neque instantia, neque futura neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos separare à Charitate Dei, quæ est in Christo Iesus; isti enim* ait Riccardus *illata damna non sentiunt, & semper ad omnem illatam iniuriam hilarescunt, & quidquid eis infertur ad pœnam, totum præsumunt ad gloriam, iuxta Apostoli sententiam* 2. *Cor.* 12: *libenter gloriabor in infirmitatibus meis, vt inhabitet in*

me

me virtus Christi. Propter quod complacet mihi in infirmitatibus, in contumelijs, in necessitatibus, in persecutionibus in angustijs pro Christo: Et ad Philipp. ait, *Omnia possum in eo qui me confortat*. Et alibi ad Cor. 13. *Charitas omnia suffert, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet; Charitas benigna est, patiens est non est ambitiosa, non quærit quæ sua sunt.*

Neque hic finiunt secundùm Riccard. effectus remanentes in perfectis contemplatiuis post perfectos illos extaticos actualis vnionis actus, sed erga proximum quoque extenduntur. *Tanta siquidem est in eis erga proximum Charitas, vt cum Apostolo dicere possint, omnibus omnia factus sum, vt omnes facerem saluos; immò anathema à Christo fieri cupiebat pro fratribus suis.* Et subdit Riccard: *Quid ergo dicemus, nonne hic gradus videtur animum hominis in amentiam vertere?* Et exagerans excessum Charitatis ergo proximum, multa præclara dicit, tàm de Paulo, qui anathema cupiebat esse à Christo pro fratribus, & de Moyse, qui vt liberaret Populum idolatram ab ira Dei, quamuis iusta, *Exodu* 32. dixit ad Deum, *Aut ignosce illis hanc noxam; aut dele me de libro, quem scripsisti.*

Alij permulti effectus.

Etiam in proximũ.

Alia quædam notat Dionis. Carthusianus *tract. de Fonte Lucis cap.* 15. de eiusmodi perfectis contemplatiuis, qui extaticis contemplationibus, actualibusque his vnionibus à Deo donantur; hi enim perfectè purgati à vitijs, & passionibus sopponuntur, & mundo corde. De his ergo ait Dionisius. *Cùm amor priuatus sit radix omnium vitiorum, constat, quòd eo euulso, cuncta eradicentur peccata. Quo facto, insunt cordi interna munditia, Charitas Dei pura, fortis, fixa, & feruida, sicque ad omne bonum, & illuminationes altissimas, ac frequentes, & quasi continuas, ad inflãmationes æstuantissimas, ad transformationem Deificam, ad raptum, ad extasim, ad exercitatio-*

Alios effectus refert Dion. Carthus.

nem secretissimam, tranquillationem dulcissimam, immò ad vitam Angelis proximam est anima tunc disposita, statque velut in contactu continuo solis æterni, solis iustitiæ, solis sapientiæ infinitæ, vt exuberantissimè, ac indesinenter illustretur, calefiat, penetretur, impleatur, & inundetur ab illo, & instar speculi tersi, ac politi, luminosi, atque clarissimi, obiecta, substrata, ac applicata est superlucidissimo soli immenso. Idcircò non cessat sol ille liberalissimus stillicidia gratiæ, fluenta sapientiæ, & claritatis scintillas in illa diffundere. Hæc Carthus. Fœlix ergo homo ille, qui ad talem deuenit, & actualis, & habitualis ex ea sequentis vnionis statum, & eiusmodi donis, & gratijs ex Dei liberalitate potitur.

Notabile dignum: non dicitur concedi impeccabilitas.

At valdè notandum est, quòd quamuis præfati, & alij Authores doceant, quòd perfecti etiam contemplatiui præfato modo per actus contemplandi, & diligendi Deum actualiter, pluries, immò & frequenter, cum Deo vniantur, & posteà habitualiter quasi, post actus illos vniti remaneant, & ad omnia virtutum opera inclinati, vt hucusque dictum est; nullus tamen eorum dixit, quòd remaneant confirmati in gratia, vel omninò impeccabiles, vt falsò erratice docebant Beguardi, damnati in Concilio Viennensi, & postea Illuminati, seu veriùs cœci, & tandem nefarij quidam elapsis annis, qui simplici orationi mentali impeccabilitatis donum, vel saltim maximę difficultatis ad peccandũ priuilegium concedebant; at hi omnes damnati, sui erroris pęnas luerũt.

Nullus ergo, siue contemplatiuus simplex, siue infusa contemplatione pollens, putet se quantumuis hoc, & alijs donis à Deo donatum, ad statum impeccabilitatis peruenisse; sed cum humilitate, *timore, & tremore*, vt ait Apostolus, *suam salutem operetur*. Etsi enim Deus non deserat, ait Augustinus, nisi prius

priùs deseratur, potest à quocumque viatore deseri per peccatum mortale, & ita illum deseret Deus. Et proinde Apostolus 1. Cor. 10. 12. ait *Qui se existimat stare videat ne cadat*. Gl. ord. quæ tribuitur Augustino dicit, *superbiam amputat, ne tentetur, sicut Iudæi tentati sunt, & periere*. Interl. dicit, *ne cadat peccando, vel peccare faciendo. Et si Deus id permittit, facit ad bonos probandos, & malos puniendos*, Clariùs August. in lib. de Bono Patientiæ cap. 8. dicit. *Vtile est omnibus, vel pænè omnibus, nam quales futuri sunt, scire non possunt, vt quisque dum nescit, an sit in bono perseueraturus, humiliter, & sollicitè Dei gratiam imploret, cum eaque casum cauere, & in gratia perseuerare satagat.* Et ispemet Apostolus multùm de suo casu timens 1. Cor. 9. 29. dicebat, *Vereor, ne cùm alijs prædicauero, ipse reprobus efficiar.* Sed de hac cautela, ac timore iterum loquar infra. Omnes ergo de casu timeant.

Nullus per cõtemplationem euadit impeccabilis.

Semper timendum de casu, seu peccato.

C A P. IX.

An licitum sit hanc mysticam vnionem desiderare, & procurare.

Adu. 1. quòd hæc difficultas eadem ferè est cum illa, quæ fuit resoluta *in Opusc. 7. c. 10.* de infusæ contemplationis desiderio, & procuratione: Hæc enim Mystica vnio, vt in præcedentibus patuit, vel est ipsamet contemplatio infusa, & amor, vel sequitur regulariter ad infusam contemplationem, perfectamque Dei dilectionem. Ideo eisdem ferè principijs erit resoluenda.

Adu. 2. quòd licèt Vnio hæc perfecta cum Deo, non sit simpliciter àd salutem necessaria, sicut neque infusa contemplatio, neque acquisita; quia ad salutem sufficit vnio per habitum Charitatis tantùm pro

Quomodo acquisibilis, cùm sit supernaturalis.

pro infantibus decedentibus; in adultis verò habitus idem Charitatis, cum actibus eiusdem, nec non Fidei, ac Spei, & obseruantia mandatorum Dei, & Ecclesiæ tamen vnio hęc adeò perfecta maximum bonum est, amabile, & appetibile ratione sui termini, cui animam vnit, nempe Dei, qui est summum, ac infinitũ bonum; & rationalis natura summè inclinatur ex Dei eleuatione ad supernaturalem ordinem.

Licitum est optare, & procurare vnionem perfectam cum Deo.

Dico igitur. Licitum, & bonum est optare, & sanctis operibus procurare vnionem quamcumque cum Deo, etiam misticam, & perfectissimam; quæ per infusam contemplationem, vel alio supernaturali modo solet à Deo perfectis hominibus concedi.

Prob. eisdem argumentis, quibus cum alijs vsi sumus pro desiderio, & procuratione contemplationis infusæ, & acquisitæ. Bonum, & honestum est optare, & procurare statum gratiæ, & charitatis per infusionem talis habitus, cum quo habetur primus gradus vnionis cum Deo, etiam in pueris: & qui talem vnionem non procurat, est in statu damnationis. 2. Bonum, & honestum est, immò de necessitate salutis pro adultis actus Fidei, Spei, & Charitatis pro aliquo tempore elicere, & præcepta diuina, atque Ecclesiastica obseruare, negatiua quidem semper; affirmatiua verò pro certo tempore: per hos autem actus homo magis vnitur Deo. 3. Bonum, & honestum est cum habitu Charitatis, & obseruantia præceptorum obseruare etiam consilia euangelica, per quorum obseruantiam homo magis quàm in duobus primis modis vnitur Deo. 4. Bonum, & honestum, immo laudabilius est, cum habitu Charitatis, & obseruantia pręceptorum, & consiliorum exercere opera supererogatoria, quæ nec præcepta sunt, nec explicitè consulta propter eorum arduitatem. Per hæc

Euidentes rationes.

A plurib. Paritatibus argumenta.

hæc autem omnia opera homo magis vnitur Deo, quàm per tres modos tantùm, & quo maiora, & duriora, seu difficiliora sunt opera, eò maior est vnio. Igitur si isti gradus vnionis optari possunt, & procurari, omnes alij superiores quoq; optari, & procurari possunt, cùm non sit maior ratio.

Conf. Perfecta, Dei cognitio, perfectaque dilectio, quæ in hac vita obtineri possunt, desiderabiles sunt: sed ex his duobus actibus insurgit perfecta, & mystica vnio, seu sunt ipsamet vnio: Ergo si actus illi sunt optabiles, ac procurabiles, etiam sequens vnio.

Conf. 2. Vnio realis cum Christo in Sacramento Eucharistiæ est optabilis; ac procurabilis; quæ tamen maxima est. Ergo etiam quęlibet alia moralis, & affectualis cum Deo vnio. Vnio in Sacramẽto Eucharistiæ.

Conf. 3. Vnio beatifica in Patria optabilis, & procurabilis est; totaque humana vita, omnisque eius actio ad eam ordinatur. Ergo etiam vnio maior, & maxima, quę in hac vita potest obtineri, optari potest, ac procurari. Vnio beatifica.

Prob. 2. In nulla lege prohibitum reperitur, ne quis desideret, aut procuret esse Dei amicus, aut amicissimus, cum omni conatu diligendo, & in qualibet sua actione ei placere procurando. Immò in vtroque Testamento reperitur positiuę etiam pręceptum, quòd diligatur Deus *toto corde, tota anima, ac tota virtute*; per hac autem dilectionem homo fit Dei amicus, eique vnitur. *Qui enim manet in charitate, in Deo manet & Deus in eo*, inquit Ioan. Apostolus.

Prob. 3. In Sacro textu pluribus in locis pręcipitur, vel consulitur acquisitio perfectionis, ac sanctitatis; nec limitatur gradus, vt tanta, vel tanta acquiratur, & vltra non procedatur; igitur cùm hęc vnio perfectionem importet, optari, & procurari po-

potest Antec. clarum est, Matt. 5.48. *Estote ergo pe fecti, sicut Pater vester cælestis perfectus est*, & Sanct Petrus epist. 1.c.1. iniquit. *In omni conuersatione Sanc sitis; quoniam scriptum est, Sancti eritis, quoniam ego Sanct sum.* Et Paulus ad Ephes. cap. 1. *estote imitatores Dei sicut filij carissimi*. Et ex Apoc. 22. *Qui sanctus est sanctif cetur adhuc, & qui iustus est, iustificetur adhuc.*

Prob. 4. ex facto. Complures sancti pro ea ac quirenda multùm laborauerunt in vita actiua, i purgatiua, & illuminatiua per acquisitam conten plationem, & ex ea peruenerunt ad infusam; *per ij tam enim* ait Dionis. Carth. *de fonte lucis cap.* 8. *De fauente perueniri potest ad infusam.* At in infusa contem templatione obtinetur perfecta, & mystica vnio cun Deo; igitur, si totis viribus, quantum in se erat, & ex Dei speciali gratia contendebant ad perfectam contemplationem, cōtendebant ad perfectā vnionē

Ex facto Sanctorū, qui pro ea laborauerunt.

Reliqua argumenta, quę pro hoc puncto add uc possunt, in *Opusc. 6. cap. 11. & in Opusc. 7. cap. 10.* vider possunt.

C A P. X.

Quibus medijs obtineri possit perfecta hęc vnio cum Deo.

ADu. quòd solutio huius quæsiti affinis, & qua si eadem est cum solutione quæsiti, *Quibus me dijs obtineri possit contemplatio infusa*, de qua locuti su mus *in Opusc. 7. cap.* 10. eo quòd per hanc obtinetur vnio ista. Nihilominus pro maiori commodo lecto ris etiam hìc de medijs, quibus ad vnionem hanc perfectam perueniri potest, aliqua ex eodem Capite replicabimus, & alia adijciemus.

Eadem ratio quæ de infusa contemplatione.

Adu. 2. quòd nemini debet admirationem pare re, si quęrimus, quibus medijs acquiri potest vnio

hæc

hæc perfecta, cum supernaturalis sit, à Dei voluntate, ac omnipotentia totaliter dependet: siquidem omnia Dei supernaturalia sunt huius generis; & tamen assignata sunt media ex parte hominis, quibus possunt ea obtineri. Pro exemplo sit primò, iustificatio in baptismo per infusionem gratiæ, & donorum: supernaturale quidem donum est, & tamen dispositio datur ad illud in adultis ex Trid. Concil sess. 6. cap. 7. *disponuntur autem ad ipsam iustificationem*, &c. idem dicendum de iustificatione per pœnitentiæ Sacramentum, ita de receptione augumenti gratiæ in omnibus alijs Sacramentis, pro quibus necessariæ sunt dispositiones aliquę ex parte recipientium. Idem diximus de infusa contemplatione, immò etiam de perfecta acquisita; quę quidem omnia Dei dona sunt; & tamen media, seu dispositiones ad ea acquirenda adhiberi debent. Ratio autem generalis horum omnium est, quia benignissimus Dominus, qui pro nobis, nostroque beneficio vult bonum aliquod tamquàm finem nostrum, concedit etiam media ad finem illum, alioquin non vellet efficaciter illum finem, ad quem non possemus nostris viribus pertingere, dicente Paulo 2. Cor. 5. *Non sumus sufficientes cogitare aliquid ex nobis, tamquam ex nobis, sed omnis sufficientia nostra ex Deo est*: Saluator enim Io. 15. dixerat, *sine me nihil potestis facere*: & idem Apostolus ad Philipp. 2. 13. hortans eos, *Cum metu, & tremore vestram salutem operamini*; subdit singulare quoddam, quod Deus ipse non solùm dat nobis posse velle, & facere, sed velle, & facere, inquiens, *Deus enim operatur in nobis & velle, & perficere pro bona voluntate.* Et sic adiutus, & munitus homo Diuinis supernaturalibus adiutorijs, potest aspirare ad alia supernaturalia bona. Et quamuis hæc etiam supernaturalia adiutoria, qui-

Quomodo procurari possit, cùm sit supernaturalis

Ad omnia Sacramēta sunt necessariæ dispositiones

cum Adiutorio Dei possumus omnia facere.

bus dona illa consequimur, Dei etiam dona sint; quia tamen benignissimus largitor *vult esse nostra merita quæ sunt sua dona*, vt cum Sancto Augustino dicit Concilium Tridentinum *sess. 6. cap.* 16. confidenter dicimus, opera hominis facta cum supernaturali Dei auxilio in ordine ad dona supernaturalia, gratiam, &c. ipsamque beatitudinem æternam, esse media ad ea consequenda: his ergo positis.

Deus vult esse nostra merita, quę sunt sua dona.

Dico. Omnia opera, omnesq; dispositiones, quas *in Opusc. 7. cap.* 10. diximus esse media ad obtinendam à Deo contemplationem infusam, sunt etiam media ab obtinendam vnionem mysticam, seù perfectam cum Deo, & sunt infrascripta.

Illa, quæ sunt media ad contemplationē infusam, sunt etiam media ad vnionem.

Prob. euidenter. Contemplatio infusa, idest fixus, & simplex Dei, aut diuinorum, reuelatorumque intuitus, cum saporosa dilectione est vel ipsamet actualis vnio cum Deo, vel est immediata illius causa: ergo media pro obtinenda contemplatione infusa à Dei benignitate donata, sunt etiam media pro obtinenda vnione, ex cummuni axiomate, quòd causa causę est causa causati.

Dispositiones autem, seu media, quibus ad infusam contemplationem, & consequenter ad hanc vnionem potest homo peruenire, ex Dei misericordia, ac benignitate, sunt ista, Efficax Dei vocatio, quia, vt ex Ambrosio docet August. *Deus quos dignatur vocat, & quem vult religiosum facit*: Et Saluator Io: 15. *Nemo venit ad me, nisi Pater meus traxerit eum*: Apost. Rom. 8. *Qui spiritu Dei aguntur, hi sunt filij Dei*. Secunda dispositio est munditia cordis, idest status gratiæ, quia Deus *non habitat in anima subdita peccato*: Sap. 14. Tertia dispositio est perfecta purgatio à vitijs, & passionibus tàm sensitiuis, quàm intellectualibus ex eodem Capit. Quarta dispositio est frequens exercitium

Media ad contemplationem infusam, & vnionem.

tium

tium in contemplatione acquisita, quia, vt ibi diximus ex Dionis. Carthus. *de fonte lucis cap. 8. Acquisita contemplationi in animabus purgatis regulariter ex Dei fauore succedit infusa, in qua consistit fœlicitas, quæ haberi potest in hac vita de cognitione Dei*. Quinta dispositio est frequens exercitium orationis, precum, & meditationis, seù, vt nuper diximus, contemplationis, ex S. Bern. *de Scala Claustr.* vbi ait. *Rarum, immò prodigiosum esset sine hoc exercitio ad infusam peruenire*. Sexta dispositio est frequens, & longum exercitium in vita actiua, ex S. Greg. *lib. 6. moral. cap. 25.* dicente. *Qui carnis contumelias edomuit, superest vt mentem per studia sanctæ operationis exerceat, quisque iam mentem per sancta opera dilatat, superest vt hanc vsque ad secreta intima contemplationis extendat*. Et *in cap. 27.* ait, *si fastigium contemplationis ascendere desideras; priùs te ipsum proba in planitie actionis*. Septima dispositio ex Dionisio Carthus. *de fonte lucis*, est multiplex. Abstrahere se ab exterioribus negotijs, mentem recolligere, vagationes, ac distractiones abijciendo, conuertere se ad radium, supręmam illustrationem optando, pro ea orando, seque ad Dei contemplationem pro viribus eleuando, & cętera plura, vt in dicto *c. 10.* retulimus. Ex ijs enim ait Dion. *Pius Dominus mouetur ad eleuandum hominem ad perfectiorem cognitionem, cum infusa conteplatione*, & consequenter ad sui perfectã vnionẽ.

Septem dispositiones requisitæ ad vnionem cum Deo.

Et Riccardus de S. Vict. vt ibidem diximus *tract. de Preparat. ad Contemplat. cap. 76.* considerans difficultatem perueniendi ad perfectam, seu infusam contemplationem, vnionemque cum Deo dicit, *sed quis ascendet ad montem Domini, aut quis stabit in loco sancto eius?* Respondet, & multa dicit, sed prę cęteris. *In stando quidem labor, sed in ascendendo maior. Multi quidem in ipsa ascensione defecerunt propter nimiũ laborem ascendẽdi. Multi*

ab arduo eius vertice descenderunt propter laborem standi. Hoc fortasse eis intolerabile videbatur: quoniam non solùm in hunc montem, nisi per magnum laborem ascenditur, verùm etiam, quia sine magna difficultate ibi stare non datur. Notabile documentum pro omnibus spiritualibus, etiam qui perfecti sibi videntur, vt caueant sibi, Deumque continuè precentur, vt eos protegat, ne cadant; ista ergo sunt media ad infusam contemplationem, perfectamque vnionem ex Dei benignitate, ac misericordia obtinendam.

Ex Ricca. dispositiones ad contemplationem.

Documentum notabile pro spiritualibus.

Hominem ergo spiritualem, ita dispositum, ex Dionis. Carthus. *de Fonte lucis cap.* 16. vt alibi etiam diximus, explicans illud *Iob.* 36. *In manibus Deus abscondit lucem, & præcipit ei vt rursus adueniat*, Deus ex sua liberalitate ad infusam contemplationem, perfectamque vnionem sequenti modo eleuat. *Deus sublimis, cùm viderit mentem hominis spirituali zelo iustitiæ penetratam, charitatem flammigeram, puritate, ac omni virtute fulcitam, ad diuina fortiter aspirantem, mox dignantissimè, exuberantissimè, amorosè, ac frequentissimè ei occurrit, succurrit, ac cooperatur, seque ei communicat, manifestat, infundit, eam ad se eleuat, intra se rapit, deosculatur, amplectitur; atque se intuendum, gustandum, fouendum offert, ac exhibet, habetque complacentiam magnam in ea; ac tamquam amicam, ac sponsam apprehendit, fœcundat, ac sibi adstringit, eamdem lucem quoque, quam in manibus suis tenebat absconsam, ei præparat ad horam, aut horulam, prout sibi sapientissimo moderatori placuerit.* Et post aliqua sequitur, *in quo lucis huius reditu annunciat Deus per allocutionem internam dilecto, cum quo gratiosè operari dignatur, quòd lux ista possessio eius sit, itaut possit stabiliter possidere; & si ad horam amiserit, ad eam rursus recuperandam possit ascendere, & per eam ad lumen gratiæ peruenire. Insuper lucem contẽplationis theoricæ, ac mysticæ vnionis ra-*

Quomodo Deus eleuat ad vnionem hominem ita dispositum.

Magna Dei beneficia collata animæ vnitæ.

radium tenens Deus in manibus eamdem lucem pulcherrimè radiantem ad libitum suum menti purgatæ nunc pandit, & influit; nunc retrahit, & abscondit, sicque lux ista venustissima ad tenentis Dei arbitrium latet, ac patet; & nunc copiosiùs, clariùsque refulgens, nunc minus. Et post alia multa insinuat, quid operatur Deus in anima illa sic per contemplationem, lucem illam, inflammationemque sibi actualiter vnita, inquiens: *Cùmque hanc lucem Omnipotens menti ostenderit, mox mole magnitudinis suæ, actualitate, ac excellentia maiestatis, perfectionis, ac luciditatis suæ immensæ, mentem in momento, in ictu oculi, in puncto, sic dulciter vincit, & opprimit, vt ipsa defluat, atque deficiat à seipsa; & victa amore, & stupens præ admiratione eius, quam contemplatur, maiestatis, ac claritatis immensæ, præ Deitatis, quam cernit, delitiosissima serenitate, nesciat de se ipsa. Sic quidem repentè tàm validè illustratur, ac inflammatur, vt prorsus succumbens, vires, & sensus corporales amittat. Tunc mens in increatæ lucis secretum inducta, in infinitæ lucis abysso demergitur, in æternæ fœlicitatis oceano rapta deperditur, in amoris immensi igne resoluta comburitur, atque in supervastissimæ, ac superplanissimæ solitudinis impertransibili, ac immensa amplitudine securissimè errat, fæliciter deuiat perdens seipsam, nesciens vbi, vel quando.* Deinde admonet, quòd hæc visio, ac delectatio, alijque præfati diuini fauores animæ vnitæ non durant continuè, sed interpolatè à Deo conceduntur, inquiens. *Verùm in hac intuitione tranquillissima, ac Cherubica mens humana, vt plurimum non in eis defigitur, sed Deus lucem, quam paulò ante infudit, retrahit, & abscondit manibus, atquè post modicum denuò præcipit ei, vt menti adueniens, oriatur maiori nonnumquam claritate, quàm ante. Qua luce menti fulgente, mens iterum intùs splendescit, ignescit, alteratur, miratur, opprimitur, ac deficit. Tuncque Deus amœnitatis immensa*

Mira Dei in vnitum hominem dignatio.

Visio hæc, & vnio actuales parum durãt

sa annunciat dilecto, idest feruido amatori, quòd possessio eius sit: hæc Dionis. Carthus. Placuit has periodos referre, quia dignæ sunt.

Alij autem fauores, & honores, ad quos euehit diuina dignatio illos, qui ex eiusdem misericordia, ac liberalitate per iam dicta media se disponunt ad mysticam hanc, perfectamque vnionem, relati sunt, & in toto *Opusc.* 7. & in præsenti, maximè autem *in cap. 6. &* 7. quos omnes, oro Deum, vt & mihi, & omnibus eum diligentibus largiri dignetur. Amen.

Alij fauores, & honores animæ vnitæ alibi relati sunt.

CAP. XI.

De modo viuendi hominis vniti Deo.

AD id, quòd hucusque locuti sumus de vnione mystica, seu perfecta hominis contemplatiui perfecti cum Deo; de eius effectibus, cùm actu existit; item de effectibus, quos relinquit in vnito postquam cessat: remanet modò videndum, quomodo gerere se debet ex parte sua homo, qui tali gratia vnionis à Deo honoratur, vt posit in tali honore perseuerare ex Dei gratia, & eo non priuari; & sic documenta valdè vtilia pro viris spiritualibus ex alijs spirtualibus trademus.

Monitum primum est, vt humiliter viuat.

Dico primò. Homo contemplatiuus, qui per infusam contemplationem, perfectamque dilectionem ex Dei benignitate solet actualiter cum Deo vniri, cessante actuali vnione, in reliquo vitæ tempore magna cum humilitate viuere debet.

Prob. 1. Sacræ Scripturæ locis in quibus humilitas etiam perfectis præcipitur. Ecclesiastici 3. 20. *Quantò magnus es, humilia te in omnibus, & coram Deo inuenies gratiam, quoniam magnam potentia Dei, & ab humi-*

milibus honoratur; c. 13. *humiliare Deo, & expecta manus eius; Attende, ne seductus in stultitiam humilieris*; Prou. 11. *Ibi est humilitas, vbi est sapientia*. Iudith. 9. dicit Deo, *Humilium, & mansuetorum semper tibi placuit deprecatio*. Isaiæ 57. 15. *Hæc dicit excelsus, & sublimis habitans æternitatem, & cum contrito, & humili spiritu, vt viuificet spiritum humilium, & cor contritum*; & alia plura suppetunt loca ex Veteri Testamento.

Ex Vet. test.

Etiam perfectis præcipitur humilitas.

Prob. ex Nouo. Matt. 5. dicit Saluator; *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum*, & in cap. 18. *Nisi efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in regnum Cælorum, & quicumque humiliauerit se sicut paruulus iste, hic est maior in regno Cælorum*. Lucæ 18. *Qui se humiliat, exaltabitur*. Et in cap. 1. B. Virgo dicit, *deposuit potentes de sede, & exaltauit humiles*.

Ex Nouo test.

Conf. ex 1. Petri, 5. 6. *Humiliamini sub potenti manu Dei, vt vos exaltet in tempore visitationis*. Ibidem. *Omnes autem inuicem humilitatem insinuate, quia Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam*.

S. Petrus.

Conf. 2. ex Paulo Rom. 12. *Non alta sapientes, humilibus consentientes*, &c. ad Coloss. 3. *induite vos, sicut electi Dei viscera misericordiæ, humilitatem*, &c. Ad Philipp. 2. *Hoc enim sentite in vobis, quod & in Christo Iesu, qui cùm in forma Dei esset, humiliauit semetipsum, formam serui accipiens, &c.*

S. Paulus.

Conf. 3. ex Epist. Iacobi c. 4. *Humiliamini in conspectu Domini, & exaltabit vos*.

S. Iacob.

Prob. exemplo seruorum Dei, etiam perfectorum, qui ei erant vniti, & maxima cum humilitate Deum deprecabantur. Gen. 28. 47. Abraham sic ait ad Dominum, *Quia semel cæpi, loquar ad Dominum meum, cùm sim puluis, & cinis*. 2 Reg. 6. 22. Dauid reprehensus à Michol vxore, quòd malè fecisset vilem se faciens, & fuisset quasi vnus de scurris nudatus ludens

Exempla Sanctorũ. Abrahæ. Dauid.

dens ante arcam Domini, respondit, *Et ludens; & vilior fiam plusquam factus sum, & ero humilis in oculis meis & gloriosior apparebo.*

Ex Nouo Testamento, Paulus Vas electionis ait, *Ego sum minimus Apostolorum, qui non sum dignus vocari Apostolus*: Et Ephes.3. 8. ait, *Mihi omnium sanctorum minimo data est gratia hęc*; B. Virgo audiens à Gabriele, quòd esset iam electa Mater, humiliter respondit *Ecce ancilla Domini, fiat mihi secundum verbum tuum*. Deindè factum narrans Elisabeth, ait, *quia respexit humilitatem ancillæ suæ: ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes*; & Saluator ipse humiliatus in forma serui, obediens vsque ad mortem, cùm in præcedenti sero abluisset pedes Apostolorum, inquit. *Si ego magister, & Dominus vester laui pedes vestros, quantò magis debetis alter alterius lauare pedes. Exemplum enim dedi vobis, vt quemadmodum ego feci, ita & vos faciatis*. Et sępè hanc virtutem Apostolos docebat, præsertim Matt. 11. 19. *Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris*, Et sæpè testabatur, quòd humilibus tantùm (quos nomine paruulorum appellabat) confert dona sua; eisque reuelat, illuminando, ac inspirando secretiora sua ad salutem necessaria, & vtilia, inquiens Matt. 11. 25. *Confiteor tibi Pater, quia abscondisti hæc à sapientibus, & prudentibus, & reuelasti ea paruulis*. Et sæpè dicebat, *nisi efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in regnum cælorum*. Et hoc est, quòd per Isaiam prædixit Deus in cap. 66. 2. *ad quem respiciam nisi ad pauperculum, & contritum spiritu, & trementem sermones meos?* Et Dauid psal. 132. *Quis sicut Dominus Deus noster, qui in altis habitat, & humilia respicit?* & psal. 137. *Excelsus Dominus, & humilia respicit, &c.*

Pauli.

B. Mariæ.

Saluatoris

Humilibus Deus confert dona.

His ergo doctrinis eruditus Dei seruus, Deo vnitus

tus per infusam contemplationem, perfectamque dilectionem Dei, cùm ab illis actibus recedit quousque iterum ad eos à Deo eleuetur, humilis permaneat, ac si vilissimus inter homines esset, & illis Dei fauoribus indignum se existimet, omnesque in Dei misericordiam, ac liberalitatem refundat, timens, ac tremens, ne ex propria culpa in sui confusionem conuertantur.

Dico 2. Contemplatiuus iste tali fauore contemplationis, & vnionis à Deo donatus, debet secretò, & cum silentio, fauore illo frui; neque alijs propropalare, nisi sui superioris aut directoris iussu, ad Dei gloriam, ei præcipiatur manifestare ea, quæ habet dona; & tunc humiliter, sine ambitione, aut affectatione, aut gloria aliqua id debet exequi.

2. Monitũ: abscondere debet ea dona.

Prob. ex Tobiæ 12.7. vbi Angelus Raphael postquam incognitus tot beneficia contulerat iuniori Tobiæ, custodiendo, protegendo, liberando à pisce, & Saram coniugem à spiritu maligno, & cum felle piscis cæcitatem Patris sanando cum parentes, ipseque filius vellent eum donis remunerare, putantes esse hominem; Raphael recusans munera, dixit, *Benedicite Deum cæli, quia fecit vobiscum misericordiam suam. Etenim Sacramentum Regis abscondere bonum est; opera autem Dei reuelare, & confiteri honorificum est.* Considerans autem, quia manifestare secretum illud cedebat in gloriam Dei, paulò post, dicit, *Manifesto ergo vobis veritatem, & non abscondam à vobis occultum sermonem*: & reuelat, quis ipse sit, quid pro eis fecerit, quare Deus Tobiam senem cæcitate afflixerit; quare ipsum Angelum Deus ad eos miserit; quòd orationes eiùs, & opera misericordiæ in viuis pascendis, & mortuis sepeliendis, semper Deo obtulerit; & his, alijsque dictis ab oculis eorum euanuit.

Angelus Raphael docet secreta tenenda Dei dona.

nec ampliùs eum videre potuerunt. Magnum documentum est hoc pro spiritualibus, vt interna beneficia, visiones, aut reuelationes occultas, si quas aliquando à Deo obtinent, non promulgent, sed in corde abscondant, nisi ad Dei gloriam ex directoris, seu Confessarij, aut Superioris iussu manifestare compellantur.

Isaias idē dicit in facto.

Idem habetur ex Isaiæ 24. 16. qui cùm multa mala futura, nedùm Popolo Iudaico, sed toti humano generi prædixisset, ait, *secretum meum mihi*; & replicat, *secretum meũ mihi*. Prædixerat ante, *A finibus terræ laudes audiuimus, gloriam iusti*, deinde ait, *secretum meum mihi*. Interpretes dicunt quòd tunc prædixit gloriam Messiæ cum promulgatione Euangelii per vniuersam terram: At quale esset hoc secretum pauci declarant. Caldaicus textus, sic vertit, *Secretum Præmium iustorum monstratum est mihi, secreta vindicta impiorum reuelata est mihi. Væ iis, qui vim faciunt quia vim patientur, & direptoribus, quia ecce diripientur*.

Secretum Isaiæ quale erat.

S. Hieronymus aliter vertit, *Secretum* &c. inquiens. *Non possum cuncta narrare, quæ cerno; hæret lingua faucibus meis; Vox dolore concluditur. Væ mihi, quantus ordo pœnarum ante oculos meos versatur* S. August. in *psal*. 7. & cum eo alij dicunt hoc secretum, quod reuelare noluit, aut non potuit Isaias, fuisse mysterium reprobationis Iudæorum, & vocationis Gentium: quocumque modo intelligatur grande documentum est pro veris contemplatiuis, vt arcana, quæ Deus eis manifestat aliquando, secreta teneant, alijsque non publicent, sed ijs fruantur, Deoque gratias agant.

S. Bernardus pluries insinuat viris spiritualibus vt bona sua spiritualia abscondant, quia possiden-

thesaurum illũ non manifestat,& in fer.4.de Aduentu, ait, *Insipiens tu qui merces congregas in saculum pertusum, qui thesaurum tuum alieno in ore constituis;ignorans quòd arca ista non clauditur, nec seras habet, quàm melius sapiunt, qui thesaurum suum sibi seruant;aliis non committunt.* Et post aliqua. *Propterea dico vobis carissimi, vtile est magis abscondere, quàm ostentare, si quid habemus boni; sicut & mendici, cùm eleemosinam petunt, non pratiosas vestes ostendunt, sed seminuda membra, aut vlcera, si habuerint, vt citiùs ad misericordiam videntis animus inclinetur,* Ibique etiam ostendit, quòd in aliquo casu ad Dei, non ad propriam, gloriam, bona ista spiritualia manifestanda sunt. Et in epist. ad fratres de Monte Dei in calce, dicit, *spiritualem hominem ex amore creatoris debere esse subiectum omni creaturæ, exhibere corpus suũ hostiam viuentem sanctam, Deo placentẽ, rationabile obsequiũ suum; Præ omnibus autem, non plus sapere, sed sapere ad sobrietatem*, Et concludit epistolam sic: *Et secundùm datam à Deo mensuram fidei bona sua non ponere in ore hominum, sed celare in cella sua, & recondere in conscientia, vt hoc quasi titulare, & in fronte conscientiæ, & in fronte cellæ semper habeat, secretum meum mibi, secretum meum, mibi.* Idem confirmat in *tract. de septem gradibus Confessionis*, post medium, vbi de actibus mortificationis loquens ait, *hoc autem occultè faciendum est, vt nesciat sinistra tua, quid faciat dextera tua. Non enim est in ore hominum tanti boni reponenda custodia, sed in absconso cordis tui, vt sit gloria tua testimonium conscientiæ tuæ.* Est optima quidem viuendi regula pro spiritualibus præsertim; difficilè enim esset, absque alicuius vanæ gloriæ gradu bona illa, fauoresque illos adeò sublimes aliis manifestare.

S. Bernard

Valdè inculcat secretum.

Optimum documentum.

Dico 3. Contemplatiuus iste tali fauore contemplationis, & vnionis cum Deo, donatus, continuè

3. Monitũ timor casus.

timere, & cauere debet, ne ex culpa sua fauore illo priuetur.

Prob. Nullus viator, quantumuis sanctus, & perfectus, nisi sit confirmatus in gratia, euadit impeccabilis, aut est infallibiliter securus de sua salute; & oppositum falsò, & erroneè docebant Beguardi in Concilio Vienn. damnati: ideò quilibet quantumuis iustus, ac sanctus, timere debet, ne cadat: hoc monet Apostolus 1. Cor. 10 12. *Qui se existimat stare videat ne cadat* Interl. *cadat*, dicit, *Peccando, vel peccare faciendo, & si fiat hoc*, permittit Deus, *ad bonos probandos, & malos puniendos.* S. Hieronimus in eum locum dicit; *qui se existimat stare, videat ne cadat, per hoc ipsum cadat, quòd se stare formiter gloriatur.*

Ex Apostolo.

Conf. Ipsemet Paulus Apostolus vas electionis, tot donis, tantaque perfectione à Deo exaltatus, cadere adhuc timebat, quod pluries testatur; nam 1. Cor. 9. 27. inquit, *Ego igitur sic curro, non quasi in incertum; sic pugno, non quasi aerem verberans, sed castigo corpus meum, & in seruitutem redigo, ne fortè cum aliis prædicauerim, ipse reprobus efficiar.* Gl. Lyr. dicit, licet ipse sciret, se esse de numero electorum, tamen non debebat omittere aliquid de contigentibus ad salutem. S. Hieron. ait, *ne fortè*, &c. *Non faciendo, quæ dico.*

Idem Apostolus timebat casum.

Idem Apost. in 2. Cor. 12. 7. inquit, *Ne magnitudo reuelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis meæ Angelus Sathanæ, qui me colaphizet, propter quod ter Dominum rogaui, vt auferretur à me*: timebat ergo de extollentia, seù vanagloria de magnis suis reuelationibus. Si ergo Paulus à Deo sic sublimatus cadere timet, quantò magis alij timere debent. Et ipsamet Sancta Theresia, quæ vnionem mysticam, & perfectam cum Deo distinguit in vnionem sponsalium,

Iterum timet.

lium,& matrimonij, esserit tamen vtramque esse solubilem. Cùm autem ex parte Dei adesse non possit causa solutionis, quia ait Apostolus Rom. 11 20. *sine pœnitentia sunt dona Dei*, & ex Concilio, atque Augustino, *Deus non deserit, nisi prius deseratur*, ex parte hominis, & defectu, atque culpa eius adesse potest causa solutionis talis vnionis: ac propterea quilibet quantumuis in contemplatione perfectus, ac Deo habitualiter vnitus, cauere debet quantum ex sua parte potest, peccatum, ipsasque peccandi occasiones; & frequenter orare debet, ac dicere, *Et ne nos inducas in tentationem, sed libera nos à malo. Amen.*

Omnis vnio est separabilis.

Dico 4. Contemplatiuus iste, & Deo sic vnitus seruare ea debet, quæ docet S. Bernard. *in tract. de octo punctis*, per quæ peruenitur ad perfectionem, & perseueratur in ea Dei fauore; & sunt sequentia; quæ quidem alia vice *Opsc.6. cap. 9.* retuli: at quoniam valdè proficua sunt, non piget iterum hîc referre.

Octo S. Bernardi monita seruanda à contemplatiuo.

Primum, vt sæpè confiteatur peccata cum magno dolore, & firmo proposito ampliùs non peccandi.

Secundum, vt non frangatur ab aduersitate, vel tentatione; sed stet in iustitia, ac timore, præparetque animam suam ad tentationem; quia tota hominis vita est militia super terram; & consideret cum S.Gregorio, quòd Dominus permittit electos suos lacerari detractionibus, vt in humilitate conseruentur.

Fortitudo

Tertium, vt non misceat se cum hominibus, nec interioribus, nec exterioribus quantum potest humano modo, sed teneat se solitarium, & cum sponso suo Christo, fugiat rumores sæculi; vana, & sæcularia colloquia; quia mentem distrahunt, & inquietam reddunt, & in pace esse non permittunt.

Solitudo.

Quar-

Puritas cordi continua

Quartum. Omni tempore debet puritati cordis ſtudere, vt continuè, videlicet clauſis ſenſibus carnalibus, in ſemetipſum conuertatur; & cordis oſtia à formis ſenſibilium, & imaginibus terrenorum, quantum poſſibile eſt, habeat diligenter ſerata. Et poſt aliqua, ait. Super omnia autem alia, ſibi ſemper ſit principalis conatus, vt animum ſuum ſemper ſurſum in contemplatione diuinorum eleuatum habeat, vt in Diuinas res, ac Deum mens iugiter transferatur. Quæquę autem ab iis diuerſa ſunt, quamuis magna videantur, ſicut corporis caſtigatio, ieiunium, vel vigiliæ, ac ſimilia virtutis exercitia, quaſi ſecundaria, & inferiora iudicanda ſunt; tantum expedientia, quantum ad cordis proficiant puritatem. Et poſt multa, inquit; ſiue igitur comedat, ſiue bibat, ſiue aliud faciat, ſemper hæc vox Pii parentis reſonet in auribus ſuis. *Fili mi ad cor tuum redeas, ab omnibus quantum poſſibile eſt teipſum abſtrahendo, mentis oculum ſemper in puritate, & tranquillitate cuſtodias* Hæc, & alia plura in eo puncto docet Bernardus.

Semper eleuatum habeat ſurſum.

Sollicitudo circa amicos eſt abijcienda.

Quintum, ne contriſtetur, vel lætetur, vel ſollicitetur pro amicis, & cognatis ſuis; ſed committat eos Deo; & ſpirituale ſubſidium, ideſt orationum ſuffragia, eis impendat; ſe autem mundo crucifixum reputet, & mundum ſibi ad interiora extendat, tamquàm omnibus amicis orbatum.

Perſeuerantia in bono opere.

Sextum, vt ſit feruens in orationibus, & meditationibus ſanctis, quia ſola perſeuerantia coronabitur, & nulla ſine labore virtus; & ad magna pręmia non peruenitur, niſi per magnos labores: Regnum enim cælorum non deſides, non remiſſi, non delicati, ſed violenti rapiunt illud. Hæc, & alia plura in eo puncto docet Bernardus.

Septimum, vt ſit tacens, & non multiloquus; vbi-

cum-

cumque fuerit loquendo, vel respondendo, leniter, morosè, remissa voce, & placido vultu, & disciplinatis moribus, pauca, & rationabilia verba loquatur. Bis ad limam veniant verba, quàm semel ad linguam; plus diligat audire quam audiri. Non innitatur suę prudentię, neque confidat in proprijs sensibus, neque sit sapiens in oculis suis. Altiora se non scrutetur; sit discretus, modestus, & ordinatè in omnibus se exhibeat; quia super humilem, & ordinatum, & quietum requiescit spiritus Domini.

Forma loquendi.

Octauum, & vltimum, vt numquam sit otiosus: nam in desiderijs est omnis otiosus. Igitur amet scientiam scripturarum, & carnis vitia non amabit; semper legat, aut oret, aut aliquid de sacris meditetur. Multa enim mala docuit otiositas; est mors animæ, & viui hominis sepultura, & sentina omnium malorum. Singulis horis, & diebus sua tribuat exercitia, spiritualibus spiritualia, corporalibus corporalia. In omnibus sibi caueat à peccato, & proximo à scandalo: statim ac sentit, se stimulari à vanagloria vel quacumque tentatione, obstet principijs; sit agilis ad quęcumque agenda, quæ ex alterius admonitione, vel diuina inspiratione intelligit esse facienda. Discat sibi ipsi præesse, & non regere alios; propriam vitam ordinet, se iudicet, se apud semetipsum accuset, & condemnet, nec impunitum dimittat excessum. Sibi sit durus, numquam aliis. Manè præteritæ noctis faciat à se ipso exactionem; & futuræ diei sibi indicat cautionem. Vespere præteritæ diei rationem exigat, & superuenientis noctis faciat indictionem; sed sit cautus contra insidias Diaboli, ne ab exercitijs harum virtutum ipsum abducat: hæc S. Bernard.

Otium fugiendum.

Otium est malorum omnium origo.

Et pro coronide harum monitionum pro eiusmodi

di contemplatiuis Deo sic mysticè vnitis, non omittam referre monita, quæ Paulus insinuat Philippensibus *in c.* 4. suæ ad eos epistolæ, vt eisdem vtantur contemplatiui, immo & meditatiui, cæterique spirituales. *Nihil*, ait, *solliciti sitis, sed in omni oratione, & obsecratione cum gratiarum actione petitiones vestræ innotequæcumq; pudica, quæcumq; iusta, quæcumque sancta, quæscant apud Deum. De cætero fratres quæcumque sunt vera, cumque amabilia, quæcumque bonæ famæ, si qua virtus, si qua laus disciplinæ, hæc cogitate, &c.*

Apostoli monitio de agendis.

Quoniam verò nedum contemplatiui, sed meditatiui, omnesque spirituales, ac serui Dei mirum in modum cruciantur per ariditatem, seu defectum deuotionis, & naturalem repugnantiam ad consueta exercitia spiritualia, quæ quidem crebrò accidere solet, Deo permittente ad probationem, ac eorum monitionem, agendum esset de remediis opportunis contra ariditatem. At quia de eis sufficienter locuti sumus *in Opusc.* 2. *c.* 13. & in *Opusc.* 6. *c.* 7. in ijs locis studiosus lector illa inueniat, ne eadem frustrà repetantur.

De ariditatis remedijs alibi actum.

Quæ de oratione Christiana ad Dei gloriam, & animarum salutem, breuiter dixisse sufficiat.

FINIS.